TRACTATUS DE PUGNA DOCTORUM, PRAELIO IUDICUM, ET VICTORIA...

Eliseo Danza, A. F. Valenti

NAZIONALE
13
6 E
32
VITT. EMANUELE

TRACTATVS
DE PVGNA DOCTORVM, ET VICTORIA ADVOCATORVM.
TOMVS SECVNDVS.

EX QVO QVAESTIONES FORENSES VARIAE pro sedanda Pugna inter Doctores variam sententiam proferentes, & pro Victoria Caussarum ab Aduocatis obtinenda resoluuntur.

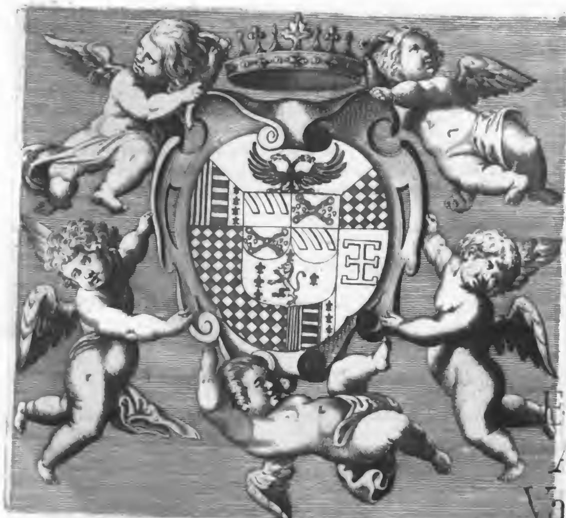
Habentur Decisiones tàm Regiarum Audientiarum Prouincialium, quàm M. C. V. Sacr. Reg. Conc. ac Regii Collateralis Consilii, aliorumq; Tribunalium Regni Neapolitani.

Opus vtile, ac pernecessarium Iudicibus, Aduocatis, cęterisq; in vtroq; foro versantibus.

AVCTORE [illegible] DANZA A MONTEFVSCOLO,
& in R. A. Principatus Vltra Causarum patrono.

Cum triplici Indice, Titulorum, Materiarum, & Rerum notabilium.

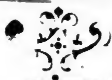
[illegible] insuper Additamentis ad I. Tomum impressis, nempè ad Tit. de Officio [illegible] Tit. de Offic. Secretarij, & ad alios.

MONTISFVSCOLI, Typis Laurentij Valerij, M. DC. XXXVI.

DE CONSENSV DD. SVPERIORVM.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. PRINCEPS.

HAnc secundam partem de Pugna Doctorum eruditissimi I. C. Elisæi Danzæ à Montefuscolo Beneuentanæ Diœc. ex mandato E.S. accuratè perlegi, in qua nil Christianæ Fidei, bonis moribus, ac Ecclesiasticę Iurisdictionis repugnans continetur; quinimo forensium disciplinarum Professoribus valdè profuturam optimo Iure mihi persuadeo, ac proinde typis inoffenso pede, si ita Eminentiæ Suæ videbitur, demandari posse, censeo. Beneuenti 18. Iunij 1635.

Eminentiss. ac Reuerendiss. Dominationis suæ

Humillimus, ac deuotiss. seruus

Cæsar Machabæus Primicerius Cathedralis Beneuentanæ S.T. & V.I. D. Deputatus.

Imprimatur *Laurentius Martinus Vic. Generalis.*

ILLVSTRISSIME, ET EXCELLENTISSIME DOMINE.

Alteram partem Tractatus de Pugna Doctorum, &c. præclarissimi I.C. Elisæi Danzæ à Montefuscolo, mihi per Vestram Excellentiam perscrutandam commissam, libenter percurri, in qua non modo nil perlegitur, quod Catholicæ Fidei, bonisq; moribus, ac Regali Iurisdictioni repugnet, sed veriùs laboriosè quidem opus Practicę satis cum Theorica accomodatum, ac vtile ad commodum cunctorum Iurisperitorum, Pragmaticorum, & in foro versantium satis necessarium, & pro Reipublicæ tuitione admodum proficuū existimo; ea propter alacri animo arbitror illud quamprimum typis dari posse, sic Vestræ Excellentiæ annuente consensu, cui ex debito post manuum oscula, precor incolumes annos. Datum Neapoli ex AEdibus nostris Die tertio mensis Maij 1635.

Vestræ Excellentiæ

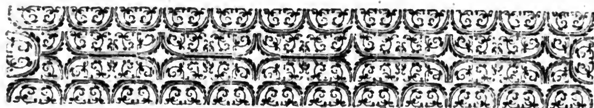
Deuotissimus seruulus

Ioannes Baptista de Thoro I. C. Neapolitanus.

IMPRIMATVR.

Tapia Regens. Rouitus Regens. Ianuarius Regens.

Prouisum per Suam Excellentiam Neap. die 18. *Maij* 1635. *Lombardus.*

ILLVSTRISSIMIS DD.

SCIPIONI ROVITO PATRI,

REGENTI REGIAM CANCELLARIAM amplissimo,

E T

ALEXANDRO ROVITO FILIO;

IVDICI MAGNÆ CVRIÆ VICARIÆ selectissimo.

SCIPIO ROVITVS
Anagramma.
SIC VOS PIO RITV.

ALEXANDER ROVITVS
Anagramma.
ORI TVO VERA LEX.
Aliud purum.
AN SEDATVR LEX VIRO.
Ad vtrumque.
A VIRIS PIIS VERA LEX DATVR.
Aliud.
SIC PIOS VIROS EXTERI LAVDANT.

Estram, Illustrissimi DD. cordium celsitatem, erga me summam agnoscens, cùm id generis beneuolentiæ neutiquam satisfacere potuerim: me tot beneficiorum immemorem condemnaui: pluresque ad posterorum consequens monimentum huiusmodi officium typis depromere sum ansus. Verùm, quia multa sunt in vobis merita, multissimaq; virtus, quibus alma naturæ viribus redundatis, & ipse difficili operi sui intentus, trisulcum ignem ex armata Iouis dextera potius eripere excogitaui, quã

vestræ magnitudini singulatim respondere. Considerans itidem immensum scientiæ vestræ Oceanum, Doctrinæ capsam: expeditionum densam syluam, salubrium epitome fomentorum, quæ tractandis requiruntur in regiminibus, mirandus fui. Deprehendi etiam in te, Illustrissime SCIPIO, doctrinæ molem, ingenij excelsitatem, iudicium admirandum, opiparam scientiarum, quæ exoptari possunt, copiam, linguæq; facundiam, qua mille hominum cohortes attentè intelligendo, delectantur, quam si quis non intelligat, sit surdus oportet, quaq; etiam vteris ea, quæ decet, mensura, vt verba tua potius ad limam, quàm ad linguam cadere opiner. Tu honestus, grauis, virtutibus opulentus, gratiarum donis, ac muneribus summoperè praditus, quippè pius, prudens, solers, subtilis, perspicax, ingeniosus, & sagax; adeò, vt non solùm natura ipsa de huiusmodi partu gloriosè de se ipsa prædicet, verùm & mortales certatim ad te ipsum concurrant. Quinimmò Catholicus Monarcha Hispaniarum huius, aliorumq; Regnorum Rex meritissimus, prudentia, virtute, ac doctrina, qua tu pollebas, cognitis, à forensibus causis, in quibus longè cæteris anteibas, in Sacrum Capuanæ Consilium, deinde in Regiæ Cameræ Præsidatum, ac tandem tot, tantisq; tuis virtutibus ponderatis, in Eminentissimum Regentis fastigium coaptauit, vbi prospiciens cum summa laude ijs, quæ ad Regem nostrum spectant inuictissimum, & Reipublicæ Zelotypia plenus, cunctis gratiosus, insontibus fauorabilis, vniuersisq; misericors, & benignus.

At, si virtutes tuas, Alexander genite, circumspicio, tales, tantæq; sunt, vt nobis lucem, toti Orbi terrarum lumen, posteritatiq; specimen præbeant. Tu vita probus, totius zeli plenus, legis parens, & filius, pro eo, quòd cæteri sunt Iuris tantùm gnati; Tu genitus in doctrina, & procreatus in obseruantia, educatus in eruditione, & natus in exequutione, quæ natura etiam ipsa in tuo natali die prædixit, vt verbis nominis tui dixi.

Quapropter, timore, operibusq; concussis, firmus tamen, ac ratus vtriusque humanitate, hosce labores, exiles enimuerò, & perexiguos, ad ingenioli mei tenuitatem lucubratos, qualescumque illi sint, demissè sub vestro patrocicio, bonoq; auspicio imprimuntur. Tandem oro Deum, vt vobis longæuam cumulet fælicitate vitam. Valete.

Illustrissimæ dominationis Vestræ

deuotissimus seruus.

Elisæus Danza.

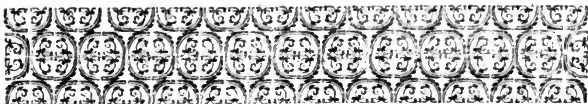
AVTHOR

AVTHOR AD LECTOREM.

PRæcedenti Tomo (candide Lector) imposui titulum: De Pugna Doctorum, in quo, cùr illud egerim, rationē proposui, vt in eius epistola tuo desiderio satisfacere opinans; sed causæ ipsius tituli admiratione te captum audio, quia forsan ad pugnandum inducens videbatur, quasi, quòd ad manus pugnis, & dissidijs deueniendum esset cum Doctoribus, quod contra mentem erat meam, quia legaliter de controuersijs, discrepantijs, & opinionum repugnantijs intendebam, cùm nulla detur differentia inter quæstionandum, controuertendum, pugnandum, disputandum, & variandum in sentētijs, & sic pugnantes, seù quæstionantes dicuntur illi, qui de diuersis scribunt opinionibus, ac etiam præliantes. Legantur quæso Io. Bapt. Cost. tractat. de ration. rat. quæst. 133. in princip. in quo vocat Alexandrum, & Ancharanum variantes, diuersamq; sententiam proferentes Legales digladiatores. Gambacurt. tract. de Immunit. Eccles. lib. 5. cap. 3. num. 3. dicit, quòd magna est disputatio inter Doctores, & iura inter se manifestissimè pugnantia; vndè ortæ sunt, & pugnantes grauissimorum D.D. sententiæ. Rip. in tract. de noctur. temp. cap. 82. num. 2. dicit, quòd fuit pugna inter Franciscum Viuium, & Prosperum Farinaccium. Vasq. controuers. Illust. cap. 11 num. 35. & 36. dicit, quòd pugna est singulare certamen ęquis legibus dimicantium. Et duellum in genere sūptum; est quædam pugna, & dimicatio. Habes igitur, quomodo ab omnibus D.D. diuersimodè vocatur hæc legalis pugna; ab alijs Pugna; à multis Bellum; à permultis dimicatio; à nonnullis certamen; ab his quæstiones, ab illis controuersiæ, & à reliquis disceptationes. Non sit tibi mirum, si itidem ego feci; tamen hoc opusculum, eandem materiam concernens, breui tempore imprimendū curaui, φ qualecūque sit, grati animi ergò accipias oro, pro rixis sedandis, varijs opinionibus, & quæstionantibus cōcordandis, pugnātibus pacādis, & legalibus cōtrouersijs ad cōcordiam reducendis, vt ad Causarum victoriam deueniatur. Siquid boni in eo reperies; Deo, qui summi boni est author, gratias redde; si quid verò dissonās erit, tuo sale recondias, & abs te abscedat Momica lingua; quia paucis elaboraui temporibus, & maiora, Deo fauente, expecta. Vale.

Præstan-

Præstantissimo, ac Peritissimo

I. C. ELISAEO DANZA.

I. V. D. VITVS ANTONIVS PENNELLA S. D.

Ateor meam hanc, quam nomine gero, Pennulam tùm ad mei significationem officij, tùm ad tui prædicationem nominis, quæ tibi à me in primis, vtpote coniunctissimo deinde à Patria, tùm à Prouincia, ad extremum ab vniuerso Regno debetur, testuidineo, vt aiunt gradu, aduolasse, at qui tum hic animus tàm expeditus antea fuit ad subeundã meorum casuum, quibus afflictus iacui, meorumq; discriminum, in quæ sum adductus, communionem. Quid est igitur, quòd desperem me apud te excusationis veniam habiturum, quòd etiam nunc pepercerim calamo? At mihi quidem hac in re illud accidit, quod Testudini, autumant euenisse, illa enim, vt Iouis pareret imperio, se se omnium animantiũ, prima è carceribus effudit, sed omnium posthuma peruenit ad metam, haud aliter præcurrerit, licèt mihi quispiam alius tui commendatione nominis: at certè animo non præcurrit, quare licèt omnium postremus me sistam, tamen omnium primus tuarum immensa laudum spatia studio, ac voluntate confeci, quid? quòd senectus etiam & podagra est in causa, quare lentè maturauerim. Quod mirum in modum lucubrationibus expedit, quæ eduntur in lucem, atque æternitati commendantur, nec fuit lenta maturitas sine fænore, Si quidem agnoui tot vates, qui velut ancillulas, ac pedissequas nacti musas, carmina profuderunt, quibus altissima quæque tuarum laudum fastigia se putarunt attingere, sed vix ipsis fundamentis, ac radicibus inhæserunt, quas tamen ego altius rimabor, cumque laus vberrimus sit fructus virtuti debitus, illum tibi colligam. Et licèt laudes tuis non æquauerim meritis, illas tamen adumbrando efficiam tuæ gloriæ lumen medias inter vmbras potiore flamma splendescere, atque inde non exigua mihi polliceor stipendia, vtpote, qui sub tuo militauerim patrocinio. Et licèt victus succumbam, atque hastam abijciam, tamen hoc tentasse satis erit, quapropter reliquum est, vt conclusionem hanc pugnatissimè defendam: nimirum ea, quæ ad publicum vsum addidisti monumenta, quæque de PVGNA DOCTORVM *inscripsisti reliquis omnibus antea editis longè præcellere, neque ad hoc fama dissensit, cui meas ego, si liceret, adderem pennulas, vt ferretur in Cælum. Interim*

ego

ego humi serperem pennis exutus meis, cumque qui, id quod assero auderet inficiari, fatali argumentorum ictu conficerem, quæ omnia laudum capita tu tuis illis laboribus, quibus poenè occalluisti, es adeptus, atque exercitatione inter ingenij, mentisque curricula iam feruido mentis tuæ axe vitasti metam. Nam de virtutibus quoque tuis, ac reliquis animi ornamentis nunc sileo, quibus tu Patria gloriam exagerasti, quæ Marinianum illud vsurpare poterit.

Vedrai del Monte al tuo Celeste sguardo
  Farsi lieto, e seren l'horrido, e'l Fosco.
Lumina si circum tollas, mirabere montis
  Ridentem gestire apicem, fontemq; serenum.

Cumque maius aliquod mei erga te amoris pignus tibi offerre nequeam, hoc qualecumque mei monumentum officij, & si haud tuo dignum conspectu peramanter excipias. Vale.

Petrus

Petrus Franciscus Galterius Auditor in eadem Prouincia Principatus Vltra; ad Auctorem.

EN dictis scriptisq; docet, iuuenesq; peritos:
Elisaeusq; melos, sedat certamina legum,
Elisijs Campis ducit; virtute coruscans.
Hùc docti Iuuenum currant, Aciesq; senesq;
Dirimit arte noua, cunctis penetralia Iuris,
Obstrusos sensus referans, ac ordine miro.
Hic Auctor viget ingenio, testatur apertè:
Doctorum causas virtutis culmine vincit:
Conciliat varios pugnando foedere casus.
Hoc opere, aeternum nomen, monumenta relinquet;
Immortale decus, Priscis insignibus addit.
Nec non ex scriptis seruantur Gloria Fama
Fuscanae Patriae, vestro, generiq; futuro
Augetur splendor, volitans sic ore virorum.
Sunt qui marmoreis describunt morte sepulcris
Belligera, ac propriae rerum discrimina vitae,
AEternum vigeat nomen quò gloria fuco
Fulgeat, atque velox volitet sub sydera fama,
Non opus est tibi perdurum consurgere marmur:
Haec tua sunt vitae nitidi monumenta laboris.
Tempore marmoreum saxum collabitur illud,
Sed Libris nomen, seruantur fama perennis.

I.V.D. Henrici Vico ad Auctorem Elisaeum Danza;

QVot fluctus Thetis habeat, quot sydera Coelum:
Sic labor Elisaei dicere gesta foret.
Pugna praebens studium forensiumq; Furis.
Controuersiarum Peritissimus, et compositor est.
Cùm Pax, Iustitia, & Pietas, Legisq; vigebunt,
In terris, tua, Danza, fama perennis erit.

Dell'istesso all'istesso.

SE fussero al desio le forze pronte,
Dal freddo Scita, al florido Oriente,
Già porteria l'immortal fama in fronte
L'alto valor del vostr' eccelso ingegno.
Mà; poiche eguale effetto
Non hà l'affetto ardente,
Gradite almen il basso, e rozzo stile,
Ch'io sacro humile, e riuerente à voi,
Eliseo saggio, honor d'inuitti Eroi.

Del

Del Signor Cesare Machabei Primicerio di Beneuento, e Principe di quell'Accademia all'Autore.

CAlcar per l'ombre, discosceso, e Fosco,
De l'Armi, e de le Leggi il Monte in pace;
Frenare il tempo instabile, e fugace,
Far chiaro oggetto al tenebroso, e losco;

Per dubbio calle il Pellegrin d'vn bosco,
Drizzar qual Duce esperto, e farlo audace
Nel prender pugne, e nel pugnar verace,
Fra l'alterne tenzon d'aßentio, e tosco;

Sperar de l'alte pugne alti trofei,
Sembrar Papinian poi tanti lustri,
Giunger' al poggio, oue son pochi assisi;

Sol per merto potrai, Danza, c'hor sei
Non pur secondo à gli Scrittori illustri,
Anzi maggior te stesso ogn'hor diuisi.

Al Signor Eliseo Danza Scipione Palombo d'Ascanio.

SCherza l'ingegno tuo, DANZA, co'l suono
De l'alte Sfere à l'Emisperio nostro:
Si è'l Palco de le leggi, e dentro al Chiostro
Del Digesto Imperar, sormonta al Trono.

La Giustitia, bilancia, e freggia il Dono,
Essalta l'Innocenza, incalsa il Mostro
De la quiete; e'l seminato inchiostro
De mille saggi, à la tua penna è prono.

Fosco, per voi, vnqua dirassi il Monte,
Doue, per non mai gire al freddo occaso,
Degno spuntaste il nobil' Orizonte;

Ansi, non sol cedendol' il Parnaso,
Mà i sacri Colli, con le vostre impronte,
Per l'Vniuerso, il nome suo fia spaso.

Del Signor Francesco Antonio Vico Secretario della Prouincia di principat'Vltra all'Autore.

NOn è più Fosco il Monte, in cui tù auampi
Qual Sol, che à i Monti le gran cime indori,
Ma fatto risplendente a' tuoi splendori,
Mongibello d'Honor vien, ch'arda, e lampi.

Ne quei, che tù vi spieghi, accesi vampi
Temeranno di morte vnqua gli horrori;
Così sù l'alto Oreb da sacri ardori
Immortali fur visti vscire i lampi.

Ben quasi eguale à chi nel Rouo ardea,
Sai di Leggi dettar celesti, e diue
Soura d'vn Monte ancor la vera Idea.

Così mentre tua penna, ò DANZA, scriue,
Fatta seluaggia la ciuile Astrea,
Morta ne le Città, sù i Monti viue.

Del Dottor Oratio Vico All'Autore.

QVanto, DANZA, ti deue il secol nostro,
Che fù sin quì sol frà litigi inuolto;
Mentre tanti parer, che fean gir stolto
L'huom, sedi tù col tuo purgato inchiostro.

Di schiuar le discordie il modo hai mostro:
Onde vn grido commun ridente ascolto,
Come il secol di Ferro è per tè volto
In quel d'Oro più sin frà gemme, & ostro.

Vorrei cantar tue lodi, e'l tuo valore
Far, che s'vdisse dal Mar'Indo al Tile,
Mà se à l'opra mi pongo, hò poi timore.

Per ciò m'arresto pien d'affetto, e humile
Ammirandoti sol ti sacro il core,
Che tant'alto poggiar non può'l mio Stile!

Del

Di D. Vincenzo Romano all'Autore.

DANZA tua Pugna ogn'vn vagheggia, e mira
Vincitrice pugnar, noua guerriera
Frà Duci Illustri estolle sua bandiera
Emula de le Stelle al Ciel aspira.

Magnanima à pugnar anch'à mè tira,
E ben raggion, che da superna Sfera
Riceui noui influssi, e Palme altera,
Non pauenta del tempo, oltraggio, & ira.

Son le Leggi le lancie, i graui stenti
L'acute spade, son li duri strali
L'aure sentenze, onde non mai pauenti.

Pugni, espugni, debelli, abbatti, assali,
Oppugnator, espugnator, spauenti
Ogni guerrier con virtù dissegualì.

Del Signor Francesco Antonio Ferro all'Autore.

DANZA tù à par de l'African guerriero
Terror ne porgi, e vincitor ti mostri,
Tratti col tuo valor penn', & inchiostri
Quinci in cambio di ferro, asta, ò Cimiero.

S'ei trionfò sù'l Campidoglio altiero
De l'altera Cartago in varij Chiostri;
Tù nel sen de le glorie il crin t'innostri,
E sù nel Fosco Monte alzi l'impero.

Con Gioue fè quel risonare i marmi,
Tù di Legge ten' vai canoro Marte:
Et io sento nel dire e'l ferro, e l'armi.

Così pur le Vittorie hai seco à parte,
Quello al suon de le Trombe, e tù de' Carmi,
Quello hà vita ne i cuor', tù ne le carte.

Del Signor Biagi Cuſano al Signor Eliſeo Danza.

CON la ſpada impugnata Aſtrea fù finta:
Perche pugnan frà lor' d'Aſtrea le ſchiere:
L'Inchioſtro è ſangue; onde, qual campo è tinta
La carta; e ſpade ſon penne guerriere.

Tù dal fiato d'Honor gonfiata, e ſpinta
La tromba ſei de le battaglie altere,
E de l'antiche già menti primiere
Rauuiui, altro Eliſeo, la gloria eſtinta.

Frà le pugne, che ſcriui, Heroe poſſente,
Oppugni, eſpugni: Ancor Ceſare pria
Le pugne ſcriſſe, ond'ei reſtò vincente.

Quindi, fatto immortal per alta via
Su'l famoſo ten' vai Carro lucente,
E così d'Eliſeo, diuenti Elia.

Al Signor Eliſeo Danza Lorenzo Valerij:

DANZA, ſe pur è ver', ch'à dolci accenti
Spenſe l'orgoglio à Stige, e viua traſſe
Sua Donna il Cantor Trace: onde non baſſe
Fur' le ſue lodi appò le priſche genti.

Qual fieno i merti tuoi hor tra viuenti
Mentre i traggi da morte, e le ſue laſſe
Speranze auuiui, che d'Aſtrea fur' caſſe,
E poſti al rollo di morte, e tormenti.

Cedan tutti da l'arſo al freddo Polo
Le lingue humane, à te (Sol) diaſi il preggio,
Poſcia tua PUGNA con le Leggi è'n ſchiera.

Felice penna! già la Fama altiera
S'orna di tè le piume, oue ben veggio
De la tua gloria eterna, eterno il volo.

Ioan-

Ioannis Antonij Palma Philosophi, ac Medici Fuscani in
ELISEI DANZA V. I. D. LAVDEM
de tribus Titulis voluminum tetrastichon.

MIlitat hic Iudex, Actorum, Danza, querelis,
Mauortis recolit, Pallas inermis opus.
Victricem pugnis resonat tua pagina dextram,
Non homines tantum, sed renouare Deos.

D. Cæsari Machabæi ad Auctorem Hexasticon.

CLausa vide, pugnis, Iani Delubra bifrontis,
Mars pacata parit, Mors superata perit.
Pugna furit, non pugna feriis Doctoribus arma
Sæua fauent, pugnæ Iura quiete fouent.
Pugnat vtrumq; simul pugnarum, DANZA, volumen,
Ut tua fama, polos, non peritura, petat.

De libro, qui scribitur Pugna, seù repugnantia Doctorum Domini
ELISÆI DANZA V. I. C.
Don Hieronymus Pennella S. T. D. Epigramma.

FErt manibus frugunque parens legumque Columbam:
Scilicet Arcadiæ sic voluere manus.
Paciferas ergo, quod agis per prælia Leges?
Martia cur doctos cogis ad arma viros?
Frugifera volucris Cereri gratissima pacis.
Fert oleam, & strepitus Martis amica fugat.
Fallor: an Ætneæ Cereri dant tela Cycoples
Quæque gerat Lipares sufficit arma faber?

Ad Auctorem Disticon.

Aduentu vir docte tuo Mons vndique noster
Candidus effulget, qui modo Fuscus erat.

Aliud.

Ore refers Phæbum virtus te monstrat Achillem?
Fama tamen sonitu te meliore canit:.

Aliud.

Inuideat nostris tellus Mauortia rebus
Te nunc illa cupit, cernere: nostra videt.

INDEX

INDEX TITVLORVM.

INDEX

INDEX MATERIARVM.

Ex

DE ASSASSINIO

DE CONDEMNATIS PRO delictis

DE CORPORE DELICTI

Quæ

DE DIVTVRNITATE temporis.

DE ELECTIONE Fori.

DE EVICTIONIBVS.

DE FERIIS.

DE FREQVENTIA delictorum.

DE FVRTIS.

Delega-

DE

INDEX.

Quo

Index Materiarum Finis.

D E

DE HOMICIDIO

Cap. I.

ARGVMENTVM.

Quibus modis committatur? Homicidium quid sit?

SVMMARIVM.

Animalia ad inuicem se non lędunt num. 1.
Homines tenentur ad inuicem coadiuuare num. 2.
Pręceptum maximum in lege est: alterum non lędere num. 3.
Homicidę sunt peiores animalibus num. 4.
Homicidium quid sit num. 5. 6. & 7.
Homo, si occidatur ab altero homine dicitur homicidium num. 7
Antonellus Castiglione nobilis Fuscanus laudatur num. 8.

Omicidij crimē est, adeò hodiernis temporibus frequens; homines .n. nedùm furore, siue interesse moti, verùm, qualibet alia causa, etiàm leui illud cōmittunt, insidiādo alios homines, crucrudelitèr mortem inferunt,
1 quod ab animalibus alienum est; animalia enim eiusdem generis ad inuicem se non lędunt, homines verò, vti rationales, bonum, & malum agnoscentes, nedū nō lædere, sed coadiuuare ad inuicem tenentur; Ferret. in tractat. de re militar. titul. de ordin. in
2 pugn. seruan. n. 28. fol. mihi 310. Hoc enim de iuris censura maximum, & principale præceptum est. Alterum non
3 lędere, tamèn ità malitia creuit, sic interesse præualet, sic furor dominatur, sic dedignatio locum habet, sic crudelitas insurgit, vt in dies videantur homicidia committi, & homines gloriari, & pingues fieri, quo casu peiores animali-
4 bus vocari possunt; vndè Senec. in lib. 2. de ira, his verbis vtitur. Horum rabies, à quibus est nutrita, depascitur, & Plin.

lib. 7. natural. histor. cap. 1. circa finem, ait: Animalia non solent nocere animalibus in sua specie, fallit in homine Plutarc. annuendo dicit, quòd homo homini sæpè nocet; & videntur animalia magis rationi adhærere, dum cauent naturæ instinctu se ipsa lædere, sic post Clar. in §. homicidium in princip. testatur Bouadill. tom. 1. politicor. lib. 2. cap. 3. num. 24. & iterum tom. 2. lib. 5. cap. 2. num. 2. & 3. & iterum tom. 1. lib. 1. cap. 1. nu. 3. Caball. cas. 244. num. 1. & seq. Vndè, cùm materia sit frequens, necessarium puto aliqua de homicidio, eius qualitatibus, & pœnis differere; &, licet materiam omnes tetigerint, nempè, Clarus in practic. criminal. §. homicidium, Muscatell. practic. crimin. tit. de homicid. simplic. Farinac. quæst. 119. 120. 121. 122. 123. & pluribus sequen. & Caball. in sollemni, & copioso tract. de omni gener. homicid. & nouissimè Reg. Tap. tom. 5. Iur. Regn. in Const. terminum vitæ per tot. Tamèn, quicquid post illos fuerit practicatum; ponã; vndè primò videndum: Quid sit homicidium. Secũdò, vndè originem habuit. Tertiò, quotuplex sit, & indè alia dilucidare.

Quò ad primum, dicunt citati DD. quòd homicidium
5 est hominis cędes, & comprehendit quomodocumque homo pereat, siuè occisus, siuè percussus, siuè venenatus, dummodò mors sequatur.

Ego autem, non recedendo à diffinitione, per citatos DD. adducta, dico, quòd Homicidiũ dicitur hominis cæsio, facta ab homine, vel meliùs; quòd Homicidium, est corporis peremptio, & terminus vitæ, Cap. Homicidium il 2. de pęnitent. distinct. 1. §. deinceps auth. de nuptijs. §. & quidem Auth. de hæredib. & falcid. sequitur Catalan. de Indult. cap. 31. num. 50. in allegat. Caball. cas. 244. num. 1. & seq. Et hæc est melior definitio; si hominem homo occidit, dicitur Homicidium, si verò, homo ab animali occidatur, non dicitur Homicidium, sed pauperies; vt in tit. ff. si quatrup. pauper. fecis. dicat; potest enim homo ab animali interfici, non est nouum; vt homo à feris occidatur, tum ex l. quę vulgo ff. de edilit. edict. & ex l. ex hac lege ff. si quatrup. pauper. fecis. dicat. Roman. cons. 278. & plura exempla refert. homines fuisse occisos à feris, quæ enumerat Foller. Pract. Crimin. titul. capiat

piat informationem, num. 15. Et maximè à Basiliſchis, siuè Aſpidibus, quorum venenum potentiſſimum eſt, vt infra ſequent. cap. dicam.

Solent eſſe Dracones, Homines occidentes, & totam Regionem deuorantes, quorũ exempla enumerare ad Hiſtoriographos ſpectat; dicam tantùm duo, quorum primum refert Nicolaus Leontio lib. de var. Hiſtor. cap. 15. In Ciuitate Theſpeſienſi fuiſſe Draconem terribilem, atque peſtiferum, totam illam Regionem deſtruentẽ, & ruinam Dragonis Theſpeſienſes euitare intendentes; conſulti, quid facere debuiſſent, ab Oraculo moniti fuere, vt ad euitãdam generalem deſtructionem, quolibet anno vnũ tantùm iuuenem ſortè Draconi donarent, ſic per multos annos fuit ſeruatum, & dabatur ille, in quem ſors ſingulis annis cadebat. Accidit, quòd vno anno cecidit ſors in quendam, nuncupatum Veoſttatum, cui amicus erat, & valdè dilectus alter iuuenis Meneſtratus dictus, qui pati non valens, vt Veoſtratus eius amicus à Dracone trucidaretur, obtulit ſe, nomine ſui amici, Draconi exhibere. O magna dilectio, ò nimia amici affectio, vnum pro alio pati mortem. Et, ſi B. Auguſtin. dicit, quòd amicus eſt dimidiũ animæ meæ, & inter me, & amicum vnam eſſe animam, hic Meneſtratus voluit animam ſui amici conſeruare, & ſuam perdere, ſic ſeruauit, & promiſſa adimpleuit; nam veſtibus militaribus ſe induit, & eius corpus forti Calybe muniuit, & acutis punctis ferreis circuiuit, ſic armatus pro certo habens, ſi vitam amittebat, mortem quoque dare Draconi; ſic ſucceſſit; nam, cum accerſitum ad Draconem, Draco deuorauit, & ex illis ferreis punctis in faucibus læſus, remanſit Draco extinctus, & fuerunt liberati Theſpeſienſes.

Aliud, & ſic ſecundum diuerſum à primo occurrit Antonello Caſtiglione nobili Patritio Fuſcano, qui, cùm quoddam nemus poſſidebat, nuncupatum, Boſco Pirrotta, parùm diſtans ab hac mea Patria Fuſcana, aderat Draco terribilis, ferox, qui cunctos tranſeuntes occidebat, adeò, quòd erat impeditum commerciũ, nedùm cum Ciuitate Beneuenti, verùm etiam inter omnes ex diuerſis partibus Regni viatores. Vnde Nobilis iſte, pietate motus, ad publicum bonum, & pro communi commodo in euidenti periculo ſe proijciens, equum aſcenſus

armis decoratus, ad locum, vbi Draco morabatur, accessit die 15. Iunij 1421. & illum insidiando, ac tentando occidere, quatuor horarum spatio cum Dracone pugnauit; nàm ferocitatem demonstrando, se erigens, tuebatur, & venenoso halitu pugnantem debilitabat, & tempore pugnæ audiuit sonitum campanarum Ecclesiæ Sancti Ioannis de Baleo, ac Ecclesiæ Sancti Francisci Minorū Conuentualiū huius Regionis ad Nonam pulsantium pro festiuitate gloriosi Sancti Viti, quarum sonitu pugnās fortior euasit, & Deo, ac istis sanctis votum emisit, dignarentur gratiam concedere, vt, si Draconem interficeret, annuos cunctos introitus istis Ecclesijs elargiretur, & donaret; & vix, emisso voto omnipotentis Dei gratia, præcibus ipsorum BB. Ioannis, & Francisci, lancea caput Draconis perforauit, illùmq; interfecit, ad cunctorum lætitiam transeuntium vtilitatem, & omnium beneficium; verū, nedùm equus obijt: sed & ille pietosissimus vir perijt post biduum, & pro voti obseruantia in eius vltimo testamento territorium illud istis Ecclesijs reliquit, cum onere, quòd omnes ipsarum Sacerdotes se conuenire habeant quolibet anno in die Sancti Viti in Ecclesia Sancti Francisci, & ibi quilibet missam celebrare ad Dei gloriam, & laudem, & pro ipsius anima, prout sic seruatur quot annis, & Sacerdotes percipiunt magnam frumentorum, & pecuniarum quantitatem ex reditu loci relicti; vnde potest dici: istum Antonellum maiorem Anibale, & Scipione Africano nostris tēporibus se demonstrasse, & conueniunt verba Poetæ:

Che per altri giouar perdè se stesso.

Magna iudicatur in dies Charitas, maxima cōsideratur pietas, & non pauca fortitudo reputatur; vnde nomen immortale meretur; fuit inde hoc animal ad Ecclesiam Sancti Francisci prædictam asportatū, & ibi diù detentum; posteà, vt audio, ordine Domini Regni Proregis ductum (vt tantum horrendum spectaculum videret) in Ciuitatē Neapolis, ab hac Ecclesia, in qua erat repositū, hic verò extant testamētum, & effigies Draconis, & Militis interfectoris in Pergameno aurato, quam placet hic depingere, vt ad oculum Lectoris habeatur, & lectura horribilis, & terribilis casus, & visus animalis, ac hominis immortalis innotescant.

Caput

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Homicidium à quo originem traxit.?

Homicidium quotuplex sit.

SVMMARIVM.

Homicidium à quo originem trahit num. 1.

Quotuplex sit n. 4. 5. *&* 6.

Homicida an dicatur, famam detrahens à n. 7. *ad* 10.

Mauritius de Alexio laudatur numer. 13.

Romulus occidit Remulum fratrem suum num. 14.

In Regno Siriæ adsunt homines, qui lingua occidunt, & mulieres visu interficiunt num. 17. *&* 18.

Homicidium committit, qui mortem sibi infert n. 19. *&* 20.

Sepultura priuatur n. 21.

Homicidium committunt Iudices, condemnando ad perpetuas carceres, cum paruo victu n. 22.

Euenio ad secundum, nempè, Homicidiũ à quo originẽ traxit, & dico quòd à Caym, qui Abel fratrẽ
1 suum occidit, ortum sumpsit, vt ex Sacra Pagina habetur, & ex quo ortum habuit à prædicto Caym, dicitur crimen Pastorum, Petr. ad Capic. decis. 155. num. 3. Caball. de Homicid. num. 2.

Descendo ad tertium, & ex cõmuni scribentium senten-
2 tia dico, quòd homicidium bifariam dicitur, & sic duplici modo sumitur; Vnum deliberatũ; Aliud simplex.

Deliberatũ, quatuor modis cõmittitur. Primò, ex proposito: Secundo ex insidijs; Tertio
3 proditione. Quarto per assassinum, simplex, est sine animo deliberato, & quatuor modis committitur. Primò necessitate, Secundo casu, Tertio culpa, Quarto dolo. De quibus omnibus vide per citat. DD. & præter illos, per Mut. tom. 5. cap. Sicil. cap.
4 559. num. 59. 60. & 69. & Maur. Burg. de mod. procedend. ex abrupt. quęst. 23. quem vide, & si singula referre vellẽ, esset potius laboriosum, quàm vtile.

Addo quartam speciẽ homicidij, & est illud, quod dicitur legitimum, & lege permit-
5 tente fit, quod verificatur in Occidente foriudicatum, in exequutore iustitiæ, ducente ad vltimum supplicium, condemnatum ad mortem: In marito occidente vxorem, in adulterio deprahensam: In oc

cidente

cidente furem nocturnum; res furatas asportantem; de quibus omnibus per Caball.
6 tractat. de omni gener. homicid. à num. 9. ad 26. in quibus, an requiratur dispensatio, vide Guttier. lib. 2. cap. 6. num. 170.

Adest alia species homicidij, quæ non dependet, nec à
7 simplici, neque à deliberato, &, est illud, quando quis detrahit famam proximo suo,
8 tanquàm homicida puniendus est; detractores enim dicuntur homicidæ; quia quantũ in eis est, priuãt animam (quæ melior pars hominis est) vita, dum negant virtutes, quibus anima viuit, inesse in ea; vel ille, qui odit fratrem suũ;
9 omnis enim qui odit fratrem suum, homicida est, ex Sacra Pagina, Caualcan. de Bracch. Reg. par. 6. n. fol. 92. col. 2. ad finem; & pari passu sunt, qui occidit, qui odit, & qui detrahit; & omnes homicidæ reputãtur, cap. Homicidium, de pœnitent. distinct. 1. Nec minus periculum est in eo, qui detrahit, & odit, quàm qui sanguinem fundit, cap. nemo peritorum, caus. 11. quæst. 3. in quo tex. sumitur, quòd melius est, pro veritate pati sup-
10 plicium, quàm pro adulatione recipere beneficium; & detractores de Iudicio Dei sæpè pereũt sine loquela, & lingua, in qua deliquerunt, & bona, quæ in hac vita peragũt, non suffragantur; nàm in cap. nihil enim prodest, de consecrat. distinct. 5. habentur hæc verba: Nihil enim prodest homini ieiunare, & orare, & alia religionis bona agere, nisi mens ab iniquitate reuocetur; & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. & detractor omni foro repellitur, omni lege punitur, & ab omnibus abominatur. Et Boccalin. dict. 57. narrat casum, occursum in Tribunali Apollinis, & cõtra illum detractorem fuisse prolata infrascripta carmina.

Tu ne dici, e ne fai e tante, e tante,
Lingua fracida, marcia, senza sale,
Ch'al fin se trouarà pur vn pugnale
Miglior di quel d'Achille, e più talzante.

Caue igitur esse detractorẽ; immò stude, linguam custodire; mors enim, & vita in manibus
12 linguæ: sed institutum prosequendo, hodie nedùm creuit detractio, & regnat odium inter fratres, quòd in dies committuntur homicidia: nempè vnus frater occidit alium, & possem adducere quampluri-ma exempla, quæ pertranseo, ne inferre videar iniuriã istis talibus fratricidis, ad quorum
13 extirpationem Mauritius ex nobili familia de Alessio Villano

lano Sancti Seuerini, eques Auratus vtilem tractatum de concordia fratrum imprimi curauit; & non obstante atrocitate pœnæ, fratres, parùm Deum timentes, alterum necant; ponam tantùm casum admiratione dignum.

In terra Capriliæ huius Prouinciæ aderant duo fra-
14 tres, vnus Romulus, alter Remulus nuncupati ex familia Pecillo, & ortis inter eos contentionibus super rerum patrimonialium diuisione, præualuit tantùm interesse cum Romulo, primo fratre, quòd occidit bastono Remulum, secundum fratrem suum, & introducta causa in hac R. A. dicebam ego, hunc casum esse similem alteri, posito in l. finali ff. de rer. diuis. in quo
15 legitur Romulum occidi fecisse Remum fratrem suum; & licet gloss. assignet rationē ortam ex contrauentione edicti, conditi per Romulum, tamen ex inuidia processisse, affirmat Caball. cas. 244. nu.
16 2. & meminit Rip. de nocturn. tempor. cap. 19. num. 3. & 22. Cuius Historia recensetur per Cronic. mund. fol. mihi 70. Oliuer. ad Valer. Maxim. lib. 3. tit. de fortitudin. fol. mihi 63.

Addo quintam, & est illud, quod refert Bouadill. tom. 1.
17 politicor. lib. 2. cap. 11. n. 14. qui asserit in certis Regionibus Aphricæ adesse homines, qui lingua, nedùm voce, occidunt, & in Regno Scitiæ adesse aliquas mulieres, duplicatas pupillas habentes, & quando dedignantur, interficiunt oculi visu eum, in quē respiciunt; & in partibus Iliri-
28 cę adesse alios, qui visu homines interficiunt, de qualitate cuius generis hominum, si curiosus velit esse lector, recurrat ad Cronicam Mundi lib. 1. fol. 14. Et ego dico, quòd homines, quos Bouadill. adducit interficientes visu alios, iudicantur peiores Basilisco; cuius venenum præsentissimum, & potentissimum est, ex ore Clian. refert Petr. Gregor. Tolosan. syntag. Iur. vniuers. lib. 6. cap. 18. par. 5. quem adducit Reg. Tap. tom. 5 Iur. Regn. in Const. Amatoria pocula n. 7. & Dionys. Cassiodor. lib. 12. Historiar. refert Cleopatram interemptam visu Basilischi; licèt alij asserant perijsse acu, qua crines capitis ornabat, Petr. Greg. ibid. n. 16. Et Basiliscus, licèt ex instinctu naturæ quem videt, interimat; tamen, si duo ad inuicem se vident, præueniens in videndo, præuentum interficit, vnde Hyeroglifici, & Poetæ ad nostrum exemplum figurant,

Basili-

Basiliscum, in speculo se videntem, ex imagine sui, seipsum occidere, & tanquàm Authorem sui mali, addunt illud verbum:

IN AVTHOREM.

Et pro declaratione describuntur carmina:

Il Basilisco, che priua, e diuide
Ciascun di vita, in cui la vista gira;
Mentre sua imago entro lo specchio mira,
Se stesso, Autor della sua morte, vccide.

Comittunt insuper homicidium illi, qui se ipsis mortem inferunt, qui licèt ex morte sequuta puniri nō possint; tamen negari non po-
19 test, quòd Reipublicæ inferant maximam iniuriam, cuius est pars, & in cuius detrimentum, & damnum eius mors prouenit; cùm non potuit Reipublicæ iuri renuntiare; nec dominus sit membrorum suorum, l. si ita vulnera-
20 tus ff. ad l. Aquiliam, sed pœna est, vt priuentur sepultura, tanquàm contra iustitiā agen-
21 tes, Molin. de Iust. & iur. tract. 1. disputat. 11. col. 19. vers. ex hac parte.

Committunt insuper ho-
22 micidium Iudices, qui condemnant Reos perpetuò in carceribus, cum victu quatuor, vel sex vnciarum panis singulis diebus, & aquæ totidem, vel aliam minorem quantitatem, ad vitæ substentationem non sufficientem; quo casu ad mortem damnati censentur. Renell. in pulc. tract. de vindem. & vin. section. 3. fol. mihi 90. vers. fortiùs dico, ex Sayr. dec. cas. 4. titul. de Pœnis.

Ego verò, omissis tot circuitibus, & cantilenis, de tribus homicidijs sermonem faciam. Primo de illo, quod cōmittitur cū scopitto. Secundo de eo, q; fit alijs armis, vel percusione. Tertio de eo, quod fit cum veneno, pro quo mors sequitur, & dicitur tunc hominis peremptio, vt supra dixi.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Homicidium, quomodo committatur.
Armorum vsus, à quo fuit inuentus.
Pœna homicidij quæ?

SVMMARIVM.

Armorum inuentor primus, quis fuit num. 1. 2. & 3.
Delinquens cum ictu scopitti, quomodo puniatur num. 3. 4. & 5.
Homicidia sequuntur, ex malo corde, & ex hominum insatietate n. 6.

Homi=

Homicida insepultus relinquitur n. 7.
Homicidiũ esse cõmißũ pro defensione, quomodo probetur à n. 8. ad 17.
Homicidium, an liceat ad defensionem vitæ, ibid.
An liceat ad defensionis honoris n. 18.
Homicidium commissum ex dolo, quomodo iudicetur num. 2.
Homicidium commissum, vt hæreditas occisi consequatur, quomodo puniatur num. 21. & 22.
Beneficiatus homicida, an beneficio priuetur num. 23.
Occidens Titium, volens occidere Caium, quomodo puniatur nu. 24. 25. & 26.
Arboris putator, ramum proijciens, si trãseuntẽ offẽdas, an puniatur n. 27
Currens equum, & non dicens guarda, guarda & aliquem lædens, an puniatur n. 27.
Volens occidere canem, vel feram, si occidat hominem, qua pœna puniatur n. 27.
Alexander Pennella laudatur n. 28.
Venator saggittam in feram emittens, si hominem occidat, an puniatur, à n. 29. ad 34.
Joannes Baptista Galeota laudatur

Vòad primum; cõmittitur homicidium cum ictu Scoppitti magni, siuè paruì, quem tormentum, siuè
1 Archibugettum vocant, Peguer, decis. 83. vel alterius, dicti, à *miccio*; quorum armorum primus inuentor fuit Tubald,
2 qui fuit primus malleator, & faber in opere æris, & ferri, vt habetur in Genes. cap. 4. & inuenit huiusmodi modum occidendi, tanquam imitator Caym, sui Patris, qui fuit primus homicida, vt supra dixi, & refert Foller. in pragm. 1. de
3 ict. scoppitt. n. 11. & Catalan. de indult. cap. 31. in allegat. n. 36. & 48. Et delinquens cũ hoc armorum genere, est distinguendum, an pensatè, & deliberatè deliquit; penso rigore
4 gore stateræ pensandus, & puniẽdus est, Caualc. de bracch. Reg. par. 6. n. 310. Autuerò,
5 casu, vel ad sui defensionem, vel cum moderamine inculpatæ tutelæ, quo casu sunt cõsideranda ea, quæ ponit Sayr. Clau. Reg. lib. 7. cap. 10. nu. 18. cui te remitto, de cuius homicidij qualitate, vide Clar. Muscatell. & Caball. cit. loc. & circa alia genera armorum, vide Ferret. de re militar. titul. de obsid. locor. n. 13.

Sequuntur homicidia ex malo corde, & insatietate ho-
6 minum; quia cùm nemo sit sua sorte contentus, dicitur mutabilior Luna, Caualc. par. 6. n. 663. ad fin.

Pæna homicidę, est; quòd insepultus relinquitur Senec. controuer. 4. lib. 8. fol. mihi 263.

263. & à testimonio repellitur, tanquàm criminatus, Fa-
7 rinacc. quæst. 56. artic. 3. nu. 126. & seq.

Quomodo autèm probatur homicidium esse patratum ad defensionē? duæ sūt scriben-
8 tium opiniones: Vna, quòd sufficiat, testes deponere, homicidium fuisse commissum ad necessariam defensionem, Bald. in l. 1. Cod. de Confess. col. 13. vers. Item tu Assessor, Roman. Sing. 28. Felin. in cap. significasti, de homicid. col. 5. vide Roit. ad Franch. decis. 556. & si non probat,
9 censetur esse in dolo, Rip. de noctur. temp. cap. 16. num. 22. Altera, quòd sufficit, si simplicitèr testes dicant: Titium occidisse Seium ad sui
10 defensionem, non addito illo verbo: *necessaria*. Bart. cons. 110. Ias. in l. vt vim ff. de iust. & iur. num. 3. Vasq. controuer. iur. lib. 1. cap. 18. n. 6. Viu. decis. 439. num. 31. Grammatic. cons. 18. num. 5. dicit, quòd sufficit probare, quòd dubitare poterat probabiliter de offensione ab interfecto.

Vnde ex hac varietate, controuersia inter votantes ori-
11 tur, & discordia inter Aduocatos sequitur; At Ego, omisso Iul. Clar, in §. homicidium, vers. Sed quomodo, dico, quòd licet vnicuique, lici-
12 ta est defensio, & vim vi repellere, quo casu homicidium commissum pro defensione non esse punibile, ex Ioan. Mar. Nouar. inter scriptores semper præferendo in Collect. 114. num. 5. tamen non sufficit, vt probetur simpliciter pro sui defensione, sed
13 quòd necessario se defendit ad euitandum vitę periculum, in quo imminebat, cùm aduersarius contra eum venie-
14 bat armatus, pro vt occurrit in cuusa Francisci Masucio, qui occidit Nardum Fusco ad sui defensionem, pro vt dixi in præced. tract. tit. de offic. in gener. cap. 9. num. 10. & me patrocinante, fuit articulatum, & probatum, Nardum occisum porrexisse ictū scoppitti ad offendendum eūdem Franciscum occisorem; quando enim offensio prouenit ex necessitate, est excusabile de-
15 lictum, non vltionis causa, sed defensionis cōmissum, Franc. Marc. decis. 769. par. 1. Caball. resol. criminal. cas. 88. Viu. decis. 439. n. 26. & 27. qui ampliat procedere, etiam in foro poli, vide Onosandr. fol. 111. n. 2. Thesaur. aphor.

non enim quis obligatur
16 expectare, vt priùs ab inimico suo percutiatur, vel occidatur, sed potest præueniendo, illum

illum lædere, Viu. cit. loc. sub
n. 31. & nouissimè Io Bapt. de
Thor. Neapolitanus præ cęte-
ris ll. interpretibus semper lau-
dandus, & extollendus, tom. 1.
comp. decis. verb. Homicida
fol. 259. col. 1. quod intellige,
dũmodò tria pręcedát, quę vi-
de per Castill. dec. 174. n. 10. &
sequen. to. 2. & iterum decis.
154. num. 20. sit cautus igitur
Aduocatus in articulando de-
fensionem fuisse necessariam;
nam in hoc tota virtus consi-
stit; tu vide Damphoud. pract.
crim. cap. 34. n. 6.

Sed, postquam, vt supra
dixi, licitum est homicidium
18 ad defensionem vitæ, an pro-
cedat, si quis occiderit alium
ad defensionẽ honoris, (cùm
honor, & vita ęquiparentur.
Ricc. decis. 243. num. 3. par.
3. Castill. decis. 154. num. 5.
sequitur Iul. Cæsar. Imbrian.
Capuanus in tract. de repuls.
requisit. 10. num. 346.) Non
tamen incontinenti, sed post
spatium temporis, an pœ-
na [illegible]ria plectendus ve-
niat, Gizzarell. decis. 18.
adducit casum, & concludit,
pœnam extraordinariam fuis-
se homicidæ impositam; sed
Gizzarell. loquitur in defen-
sione honoris ex percussio-
ne, in personam facta propter
19 alapam illatam; secùs verò in
viro, occidente vxorem adul-
terum, ex interuallo, vt dixi
in eod. tract. tit. de adulter.
de occidente ad defensionem
honoris vide Castill. decis.
154. num. 19. sed quando
dicatur incontinenti, vide
Baldax. de Angel. acuti inge-
nij, qui plures applauso ma-
gno Prouincias gubernauit
ad citat. decis. Gizzarel. 18.
num. 3.

Quibus autem coniecturis
iudicetur homicidium fuisse
commissum ex dolo, & pro-
20 posito, vide Ricc. decis. 177.
par. 1.

At si quis interfecerit ali-
quem, vt eius hæreditatem
21 acquirat, dicas quòd punitur,
& priuatur hæreditate occisi,
nedùm ipse occidens, verùm
etiam eius filius; nedùm si oc-
22 cidit testatorem, verùm etiã
suum filium, Ricc. decis. 290.
n. 15. & 16. ex DD. ibi relatis,
quod nota, quia pluries oc-
currit.

Si tamèn occidens fuerit
beneficiatus, an ipso iure be-
23 neficio priuetur? pro negati-
ua testatur Ricc. decis. 94. n.
6. par. 2.

Sed, volens occidere Titiũ,
occidit Sempronium, an pu-
24 niatur, & qua pœna? Petrus
Morante, de quo mentionem
feci in præced. tract. tit. de te-
stib. cap. 1. n. 19. mouet quę-
stionem in addit. ad Tartall.

pract. crim. de defens. reor. cap. 2. & concludit excusari à pœna ordinaria ; ea ratione, quia respectu Sempronij non fuit animus occidendi, & dicitur delictū, potiùs culposum, quàm dolosum, cū vide Isern. in const. Terminum vitæ, & Reg. Tapp. tom. 1. Iur. Reg. & Thesaur. decis. 243. num. 1. & 4.

Sed dubium stat, si volebat occidere animal, & occidit hominem: Accidit in persona Pauli Todino, in territorio Nusci, in quo multi venatores erant, & vnus eorum posuit se in quadam parte Nemoris, per quam animal transire iudicabat; sed trasiens, non erat animal: sed Paulus ipse venator stans, credens transeuntem esse animal, emisit ictum scoppitti, & Paulus prædictus occisus remansit: Fuit dubitatum qua pœna debebat puniri; multi dice-
25 bant esse homicidium casuale, & capitis pœna puniendum fore, ex tex. in l. respiciendum §. delinquunt. ff. de pœn. in illis verbis: Casu verò, cum, venando telum, in feram missum hominem interficit, capitis pœna est, vel bestijs obijci, vel aliàs similes pœnas pati, vel animaduerti. Alij dicebant hoc homici-
26 dium esse culposum, non autem dolosum; ex Paul. de Castr. in l. & si seuerior, Cod. ex quib. caus. in fam. irroger. n. 4. vers. & ideò, licèt statutū: Qui infert, quòd proijciēs lapidem, nō credendo aliquē velle offendere, & offendit, nō capitis pœna, sed mitiori puniri debere, & ipsum euasisse quendam à pœna mortis. Alij
27 exemplificabant in putatore arboris, qui ipsam ascendens, incidens ramum, & in terram proijciens, non aduertens aliquem ex transeuntibus occidat, & per hoc iudicari homicidium non dolosum; sed culposum, & proindè, non mortis pœna, sed mitiori, & proptèr culpam plectendum esse; ex tex. in l. si putator ff. ad l. Aquil. Reg. Tapp. tom. 5. Iur. Regn. ad Constitut. Qui de alto n. 1. dicit: quòd Sacrum Consilium considerat culpam occidentis, qua cessante, liberatur, vel secundùm culpam, exilio mittitur, & ex eod. tex. idem dicendum esse de currentibus equo, & nōn dicētibus *Guarda, guarda*. Alij dabant exemplum de volēte occidere Canem, & occidente hominem, puniri debere parua pœna, ex Signorol. de Homod. cons. 47. & Ias. in l. 1. ff. de legib. n. 25. quorum pœnas enarrat in Hispan. D. Molin. tract. 3. tit. de iust. commut. disput. 39. n. 3.

n. 3. fol. mihi 233. & concludebant, dolum abesse, sed tantùm culpam adesse; quia non fuit animus occidendi; vnde ex hac opinionum diuersitate repugnantia inducitur.

Ego verò, pro ipsorum reconciliatione, & causæ victoria, dico, doctrinas adductas casui nostro adaptari non posse; in diuersis enim loquntur; nàm casus pluries occurrit; nempè in Adrasto Phrigiæ, Gordi filio, vt refert Menoch. de arbitr. Iud. cas. 234. num. 2. qui dicit hoc homicidium esse inuoluntarium, & sumit exemplum, ex Aristot. lib. 1. & hic cap. 5. & ego recordor pluries accidisse tempore venationis.

Primò Alexander Pennella
28 iuuenis optimæ indolis, qui tempore venationis inaduertenter interfecit socium suum venatorem.

Et iterum Bartholomœus de Sotijs iuuenis bonitatis, cui inuida fortuna non fauit: sed immatura ętate perijt, tempore venationis occidit aliũ socium venatorem.

Nunc verò pro pœna istius delicti possem dare exemplũ
29 in eo venatore saggittante, qui dùm saggittam emitteret, sepem transiuit, & hominem occidit, puniri pro delicto culposo, ex Florian. in l. si putator nu. 3. vers. item allegat tex. ex Soccin. Iunior. consil. 58. lib. 2. infert: sed venatorē ferarum de nocte cum scoppitto, sentiens strepitum in aliqua sæpe, credens esse ferā, ictum emisit, & non feram, sed
30 hominem occidit, & concludit, nulla pœna puniendum esse; ea ratione, quia incumbebat venationi licitæ.

Sed, si dictum Soccin. admittere volumus, in dies committerentur huiusmodi delicta; quilibet enim scelestus, & inimicitiam occultam habēs, se associaret cum eo, & colorē venationis, illum interficeret, & semper se excusaret non esse in dolo, neque in culpa; ac proindè dico hoc delictũ esse punibile arbitrio Iudicis, considerata qualitate personarum, loci, temporis, & generis armorũ; vnde ad eui
31 tandum pœnam, debet occidens probare solitam, & frequētem venationem, nedùm in tempore; sed in loco, vt possit dici, quòd vacabat actioni licitæ, solitæ, & à iure permisse, prout est venatio, &
32 quod inter occidentem, & occisum non aderat causa inimicitiæ occultæ, neque publica, neque liuor; sed potius erant amici, & inter eos aderat affinitas, vel magna affectio; & insuper probare debet, quòd

quòd in loco ictus emissi non poterat, tunc temporis occisus transire; cùm quilibet ex venatoribus suum locum ceperit, & in eo se appostauerit, & verisimiliter non credebat,
33 suum socium venatorem per locum illum transiturum, ex Farinac. quæst. 125. n. 27. ex DD. ibi relatis: & cùm simus inter consanguineos, vel valdè amicos, casus non dicitur appostatus; sed casualis, sic Mut. decis. Sicil. 16. nu. 12.
34 immò est considerandũ tempore ictus emissi quid dixerit, quid fecerit emittens; Et si colorem mutauerit; ex actionibus enim extrinsecis sequutis posset considerari, an delictũ sic casuale, dolosum, vel culposum, si dolus interuenit, pœna capitis punitur, si culpa lata, potest ad triremes condenari, dicit Clar. §. homicidium, vers. culpa lata dicitur; Mut. cit. loc. num. 13. quam practicam non admittit Farinac. cit. loc. num. 46. vbi dicit, quòd etiam si fuerit cõmissum lata culpa, pecuniaria pœna, vel relegationis puniri debere, & iterùm, cùm occurrisset Hieronymo Vincimare de Monte Leone, qui tempore venationis interfecit Alium socium venatorẽ cùm probare non poterat omnia predicta requisita ad excludendum delictum, remissionem causæ petij ad Ioannem Baptistam Militem Neapolitanũ, ex antiquissima, & Nobillissima familia de Capece Galeota Generalis Thesaurerij in hoc Regno officium gerentem, vigilantia, & negotiantium satisfactione; & fuit remissus; me patrocinante, pro Domino Barone, vtilique Domino dictę Terræ Montis Leonis.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Homicidium casuale quomodo iudicatur.

Auxiliator quomodo puniatur.

Homicidium commissum ira, vel calore, an puniatur.

SVMMARIVM.

Liberum corpus æstimationem non recipit n. 1.

Homicida an teneatur ad interesse partis num. 2.

Quid, si fuerit homicidium casuale, ibidem.

Interesse quomodo iudicetur, & de quo tempore intelligatur num. 3.

Occidens Sacerdotem, qui non valuit ex illa morte Missam celebrare, & alia sacrificia adimplere, an ad illorum adimplementũ teneatur n. 4.

Occisus

TV scis, quòd homicida tenet interesse hæredibus occisi, ea ratione; quòd liberum corpus æstimationem nō recipit, ex vulgat. tex.
1 in l. ex hac l. ff. si quatrup. pauper. fecis. dicat. quem doctè, & more suo cōmentauit, prout totum ius ciuile, & canonicum doctissimus Ricc. collectan. 647. & est communis obseruantia, vt in decreto cōdemnationis adijciantur illa verba: Nec non condemnatur ad interesse partis; nunc quæri potest, num teneatur ad inte-
2 resse ille homicida, qui homicidium commisit in amicum suum tempore venationis, vt supra dixi; quilibet diceret, quòd non, ea ratione; quia homicidium non prouenit ex animo, sed præter intentionē, & casualiter; tu vide Molin. de iustit. & iur. in tract. 3. tit. de iust. commut. disp. 86. nu. 5. fol. mihi 528. & huiusmodi
3 interesse, siue expensæ quomodo iudicantur, quæ sint, & de quo tempore intelligantur, vide eund. Molin. cit. loc. disput. 83. per tot. fol. mihi 584. & seq. & eund. Ricc. cit. collect. 647.

Sed, si occisus, esset Sacerdos, qui morte præuentus, Sacri-

4 Sacrificia,& suffragia adimplire non valuit, an occidens teneatur, pro eius anima adimplere, elemosynas facere, orationes, sacrificia, aut alia opera pia effundere? vide eund. Molin. disput. 84. nu. 10

Si occisus, antequàm moriatur asserat fuisse sibi mortem iustè illatam, vel parcat damna, iniuriam, & interesse
5 occidenti, an homicida immunis; & liber censeatur ab ipsorum solutione, & restitutione? vide eund. Molin. cit. loc. disput. 85. num. 4. qui, quomodo seruatur in Regno Hyspaniarum, & Lusitaniæ testatur, vide Auendan. de exeq. mand. cap. 18. num. 5.

Et ad materiam queri potest, si assistens homicidio, te-
6 neatur ipsius pena, Clar. pract. crimin quæst. 90. distinguit; aut assistit, præcedente tractatu, aut verò ignorando tractatum, sed casu, & potuit prohibere, & non prohibuit,
7 ex eo, quia delinquens audacior fit ex ipsius assistentia; aut verò prestitit auxilium post delictum commissum, & in primis duobus casibus dicit, assistentem parem esse occidenti, & eadem pœna puniri, in tertio verò casu, quia post delictum venit, & auxiliũ præstitit, mitiori pena puniri.

Ego autem dico, quòd, si auxilium, & assistẽtia fuit post delictum, nempè, si antequã à
8 Curia capiatur, fugam recipiat, vel suadeat, equum, vt aufugiat accomodet, vel pecuniam mutuet, & in partem tutam se transferat, non esse
9 puniendum auxiliatorem, ea ratione; quia huiusmodi auxilia nihil influunt ad homicidium, nec delictum coadiuuant, nec causa illius sunt, sed potiùs ad pœnam illius euadendam post illud commissũ, ex Molin. tract. 3. tit. de iust. commut. disput. 33. membr. 6. num. 9. qui ex Couar. ibid. relat. ampliat, neque irregularitatem incurrere, quod intelligendum puto, dummodo non probetur, neque coniecturetur, fuisse presentem tempore delicti consciũ, aut participem; quia tũc punitur,
10 & potest torqueri, etiam super scientia, Clar. citat. loc. vers. & ita seruauit Senatus, secùs verò de receptatore rerum furatarum, vel pecuniæ; multũ enim differunt receptator rerũ furatarũ, & auxiliator delinquentium, Molin. ibid.

Verùm, si antè homicidiũ æquum accomodaret, vt post illud commissum, fugam ar-
11 riperet, an puniatur? dicas, quòd si scientia delicti com-
12 mittendi precessit, dicitur auxilium cooperatiuum ad deli-

ctum

ctum patrandum, & ex eadem spe euadendi punitur, Clar. ibid. versic. quinimò ad fin. quod nota; quia in dies euenit, & euenire potest. Et an 13
procedatur contrà auxiliatorem, si non constat de homicidio, vide Surd. decis. 282. n. 17. & de ratione ibid.

Sed, si homicidium fuerit commissum ex ira, & calore
14 iræ, qua pœna puniatur; vide Viscont. singul. verbo homicidium fol. mihi 116. col. 2. Thesaur. decis. 178. Ricc. decis. 24. nu. 14. & seq. par. 4. quod tu intellige, tribus concurrentibus. Primò, quòd causa furoris habuerit initium à iusta defensione. Secundò, quòd talis fuerit furor, quòd eum à mente alienauit. Tertiò, quòd sit incontinenti. In istis enim casibus excusa-
15 tur, non à toto, sed à tanto, Campagn. ad Cap. Regn. ad peruersorum nu. 28. & Iudex inquirere debet, an furor sit
16 simulatus, vel, si alia inditia concurrant. Furor enim, vel ebrietas simulata non iuuat, Rendell in tract. de vin. fol. mihi 76. col. 1. & potest ad hoc sciẽdum torqueri, Campagn. ibid. vide Mastrill. dec. 278. n. 1. Thesaur. decis. 174. n. 4. Caball. cas. 297. sed quomodo cognoscatur furiosus, ebrius, mente captus, mutus, vel surdus; Silu. nupt. lib. 2. dicit, quòd ex risu dentium, & ingressu, & ex verbis sine ratione prolatis manifestantur; tu vide Bart. tract. de testim. num. 94. & in l. 1. ff. de verb. obligat. nu. 11. Gulielm. in cap. Raynutius, verbo adiectẽ num. 74.

Et, si homicida erit Clericus, an puniatur, & incidat in irregularitatem; vide Anton.
17 Fabr. dec. 1. tit. de sycar. Lazar. de blasfem. quæst. 8. nu. 48. Guttier. canonic. quæst. lib. 2. cap. 4. n. 98.

Si frater occisi occidat occidentem, an puniatur; vide
18 Grammatic. decis. 5. Campagn. ad capit. Regn. ad peruersorum nu. 33. Et, si plures interuenerunt in homicidio, & nescitur interfector, an omnes puniantur; vide Peguer. decis. 63. Thesaur. decis. 31. nu. 5. Giurb. consil. crimin. 2. de Angel. ad Foller. pract. crimin. titul. de forma capitul. n. 40. Caball. cas. 192. n. 12.

Quid in rixa? scilicet, si plures rixantur, & reperitur vnus
19 vulneratus, & nescitur percussor, an omnes debeant puniri? accidit in quibusdam terræ Pratæ, cum alijs terræ Submontis; & ego dicebam, debere omnes absolui, ratione incertitudinis, ne contingat condemnare innocentem, &

absoluere nocentem, Clar. §. homicidium, vers. alia etiam est, Marant. cons. 127. Grammatic. cons. crimin. 5. n. 2. Farinac. quæst. 107. n. 456.

Et, è contra, si reperitur mortuus in strata, & ignora-
20 tur occisor, præsumitur interfectus ab eo, qui illam stratam conuersari consueuerat, consil. crim. 45. n. 7. Et, si delictum in genere probari non potest proptèr cadaueris corruptionem, probatur per famá, & alia indicia, Muscatell. pract. crim. in proem. n. 42.

Et si Dominus sit rixatus; & famulus committat, homicidium, an grauet Dominum? hoc pluries dubitari contin-
21 git, & semper Ego respondi, recurrendum esse ad Thesaur. quęst. forens. 63. num, 2. lib. 2.

Sed vnum dubitari contingit. Si fuerit, quis inimicus Titij, & habuerit mandatum à
22 Cayo, vt Titium occidat, quem in effectu occidit, an præsumatur occidisse ex propria inimicitia, vel mandato Caij? Accidit in causa Camilli de Rinaldo Terræ Santi Soxij inquisiti de mandato dato Laurentio Armèllino, famoso Capiti bannitorum de occidendo Angelum Caione; & Fiscus tuebatur mandatum in verbis positis per Continuú, Natula, & Nardum Orlandella testes, videlicet: *Mò è tempo Compar Lorenzo, mò è tempo di farme quello piacere di ammazzare Angelo Caione. che stà*
23 *dentro la poteca di mastro Giulio Carlino, mostrando à detto Lorenzo il detto Camillo al detto Angelo, che staua assettato sopra la trabacca di detta boteca.* Et proin-
24 de tanquàm mandantem puniendum fore, ex Farinac. tit. de inquisit. quæst. 3. num, 2. fundabat, esse inimicitiam inter dictum Camillum de Rinaldo, & occisum; ex quo occisus duxerat in vxorem Angelam de Rinaldo, sororem dicti Camilli, quam post modum repudiauit, & inde fuit in matrimonium collocata cum Ioanne Dominico de Orlando, vt omnes testes asserunt: corroborabat Camillum prædictum pluries minatum fuisse dictum occisum in illis verbis: *Et appresso vederai belle cose.* Ex quibus omnibus concludebat, dictum Camillum puniri debere.

Ego, qui partes inquisiti tuebar, dicebam in facto esse aduertendú Laurentium Armellino fuisse inimicum occisi, ex eo, quia idem occisus interfecit Ioannem Dominicum de Orlando eius socium, & bannitum ipsius Laurentij, & eius caput præsentauit in

hac

hac R. A. & pro seruitio fuit admissum, de quo, Laurentius dedignatus, ipsum Angelum interemit; probabam ex verbis, per eundem Laurentium prolatis tempore homicidij in illis: *Abi cane cornuto, renonza Moglhere, tù si quello, che hai acciso lo compagno mio? tò pigliati questo.* Et emisit ictum scoppitti, ex quo ille pauperrimus mortuus est, vt deponunt plures testes, qui adfuerant. Vnde colligitur, causã finalem fuisse illum occidendi, quia eius socium occidit; *Che hai occiso lo compagno mio*. Vnde succedit iuris interpretatio, quòd, quando concurrunt duæ inimicitiæ, & vna potentior sit,
25 altera, minus potens succumbit potentiori, l. excipiuntur ff. ad Sillanian. sequitur Boer. dec. 51. ad fin. Franc. Marc. quæst. 423. num. 27. Farinac. quæst. 49. num. 114. & seq. sed sic est, quòd potentior causa est illa, quam Laurentius habet cum occiso, ex quo suum socium occidit, vt demonstratur ex verbis tunc temporis prolatis, ex quibus cognoscitur dedignatus animus, & non potuisse furorem temperare, dedignationem celare, & iram compescere; sequitur de iuris censura, quòd homicidiũ sit potius sequutũ ex inimicitia Laurentij, & prò inde Camillũ nulla pęna puniri debere, dicebã; insuper quando quis ex propria persona est
26 inimicus alicuius, quem occidit, quamuis mandatum ab altero de occidendo habeat,
27 præsumitur occidisse, ex propria inimicitia, & ex particulari odio, non autem ex illo mandato, sibi ab altero dato, Grammatic. cons. crim. 63. num. 12.

Non obstant verba, per Camillum de Rinaldo minatoria prolata in illis: *Appresso vederai belle cose*. verba enim minatoria, ad hoc, vt probent contra minantem, plura requiruntur; primò quòd sint
28 prolata ab homine potente, & solito minas exerqui; secũdò, vt verba sint talia; quòd sonent in specificum delictum; quando enim æquiuocè proferuntur, ita, vt possint sumi in bonam, & malam partem, debent sumi in bonam partem, immò impropriari, vt euitetur delictum; Thesaur. decis. 24. nu. 3. Ludouic. decis. Lucens. 4. n. 32. & seq. de Laurent. decis. Auenion 89. n. 2.

Vndè, de primo ad vltimũ cõcluditur, homicidium fuisse commissum à Laurentio ex propria inimicitia, non autem mandato Camilli; & per consequens, eundem Camillum

liberandum fore.

Et,dum hæc scribo, iterum occurrit in alio casu; fuit die 14. Iulij 1633. occisus in vinea Vincentij in territorio Montisfredani ictu scoppitti Ioannes Leonardus de Iannijuorio eiusdem Terræ,& indè eius cadauer repertum die Dominico 24. eiusdem mensis, &, capta per illã Curiam informatione,fuit repertus culpabilis, & pluribus inditijs inditiatus Ioseph Trõcone eiusdem terrę,& signantèr fuerunt visi per horam ante delictum insimul deambulantes, & ad delicti locum accedentes cum scoppitto, inde per horam post delictũ dictus Ioseph solus reuertebatur; &,transmisso mihi processu, considerabam inditia esse valde vrgentia; Inquisitũ ad capitula cum abreuiatione ad foriudicandum,vigore Regiæ Pragmaticæ citaui; indè inquisitus ad manus Curiæ peruenit,& spõtè cõfessus fuit hoc homicidium patrasse, ex mandato sibi dato ab Andrea de Gaita, & Lælio eius famulo, assignabat locum, nempè in Caupona ipsius Andreæ mandatum dedisse,& accommodasse scoppittum, cum quo occidit; Addidit in eius depositione ipsum habuisse inimicitiam cum occiso, ex eo,quia fuit ei relatum, occisum voluisse cognoscere carnaliter vxorem ipsius occidentis,& protulit hæc verba: *E però me sono mosso più dello douere ad occiderlo.* Vndè fuit hæsitatum; si Andreas mãdatum dedisse censebatur, & si ex illo debebat puniri? dicebant aliqui,puniri debere, ex eo, quia accomodauit scoppittũ, quo casu, nedùm consilium dedisse intelligitur, verùm etiàm, & auxilium cooperatiuum ad delictum. Ego verò dicebam id, quod supra, sed causa non fuit decisa, quia inquisitus obijt.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Homicidium, quibus modis committatur.

Percussio quibus modis fiat.

Confessus, & conuictus an appellet.

SVMMARIVM.

Percussio cum baculo, qua pœna punitur num. 1. & 2.

Animus occidendi, quomodo iudicatur num. 3. & 5.

Percussus, prouocatus, si modum excedat, qua pœna puniatur n. 7. 18. & 19.

Con=

Confessus, & conuictus, an appellet n. 9. 10. & 11.
Fiscus, an recipiat confessionem cum qualitate à n. 12. ad n. 15.
Confessio cum qualitate, an diuidatur, vel integra admittatur à nu. 11. ad 15.
Percussio facta cum ligone, qua pœna puniatur n. 16. & 17.
Socij, an faciant fidem contrà consocium à n. 20. ad 23.
Socij itineris, quam fidem faciant nu. 24. 27. 28. & 29.
Socij itineris non faciunt fidem, si alter socius inquisitus confessus est delictum n. 25. & seq.

Ommittitur homicidium tertio modo, nēpè, percussione, quæ percussio potest fieri, nedùm in capite, verùm etiam & in pluribus partibus corporis, nedùm cum baculo, verùm etiàm, & in pluribus corporis partibus, & baculo, & ferro, & alijs instrumentis, pro quibus potest sequi mors; vnde sigillatim videndum est de quolibet, &

Primò, si fuerit facta percussio cum baculo, qua pœna pu-
1 nitur, Gramatic. dacis. 17. quā sequitur Petr. ibid. n. 7. licèt se remittat ad Capic. dec. 161. testātur, fuisse percussorem cū baculo per M. C. condemnatum ad triremes triennio, & interposita appellatione ad S. C. fuit reformata sententia, & condemnatus, vt tantundem exularet extrà Ciuitatem Neapolis per octo miliaria: Rationem assigno, quia percussio facta cum baculo reputatur magis ignominiosa, quàm, si fuissēt vulnera illata, Farinac. quæst. 105. n. 115. quem sequitur Castill. decis. Sicil. 171. n. 23. & quando quis percutit cum baculo, ex instrumento non colligitur animus occidendi, & tātum culpa adest,
2 Caball. in tract. de omn. gener. homicid. n. 233. etiam si ex percussione sequatur sanguis, vel mors, quia ad hoc, vt
3 puniatur de homicidio, duo requiruntur, animus occidendi, & occisio, ex animo, sequuta, Caball. cit. loc. n. 351.

Et, cum Io. Simeon della Monica Montisfredani insultasset Io. Dominicum Balsamo eiusdem terræ, & cum ba-
4 culo percussisset in capite, ex quo nedum sanguis exiuit, verùm, & mors superuenit infrà paucos dies, causa corā me vertente, fuit dubitatū, qua pœna puniri debebat? Aduocatus inquisiti Ioseph Fiscaro allegabat citatam decisionē Grāmatic. 17. qua fretus, pœnam exilij imponendam esse tuebatur; Ego dicebam, magnam diffe-

differentiam esse inter casum à Grammatic. relatum, & istũ; nàm, ille fuit cum baculo in persona, non autem in capite; fuit incidentèr in rixa ex causa pasculi dati, & conditio percussi non excedebat percussoris conditionem, vt ipsemet Grammatic. asserit; in isto verò fuit facta percussio deliberatè; ex eo, quia, deuento ad notitiam ipsius Simeonis, quòd percussus aderat in vinea deliberatè, illuc accessit, vt eum læderet, ex verbis minatorijs ad inuicem anteà prolatis, & percussio erat facta in capite; quo casu, animus occidendi iudicabatur; vlteriùs; quandò ad inuicem rixabantur, mortuus in terra cecidit, & Ioannes Simeon super eum positus, illum offendebat, & in capite, cum bastono pluribus percussionibus percussit; quo casu, cùm

5 concurrant, animus deliberatus, percussio in capite, & mors sequuta; tamquàm homicida puniri debet, vt exemplificat Caball tract. de omni gener. homicid. num. 351. & Castill. decis. Sicil. 172. Pendet articulus.

Et iterum, cùm essent in vinea Alciasi conuerso Ariani causa ipsam fodiendi, Ber-

6 nardino Sirluca, Sebastianus Blanco, & alij operarij in actu fodiendi, multiplicatis inter ipsos verbis, ipse Bernardinus cum ligone percussit in capite Sebastianum, qui stàtim cecidit in terram mortuus; Operarij socij astantes, apprehenderunt dictum inquisitum, & ad Curiam duxerunt; & Sebastianus percussus, post quinque dies obijt; Curia Ariani statim informationem cæpit, & quatuor testes socij operarij ad stantes deposuerunt de visu, nempè, ipsum Bernardinum, duabus vicibus percussisse in capite cũ ligone dictum Sebastianum, hoc modo: *Il quale Sebastiano più volte diceua allo detto Intino, che hauesse fatto le cose buone, perche esso staua da parte dello padrone; il quale Intino non zappaua al proposito, & replicando detto Sebastiano, di nuouo, dicendo al detto Intino che hauesse fatto le cose buone, e zappato, come si doueua, in questo esso testimonio hà visto, che lo detto Intino tutto ad vn tempo haueua alzata la zappa, che teneua in mano, e con quella hà dato due colpi in testa allo detto Sebastiano, vno appresso l'altro, per le quali botte, detto Sebastiano cascò per morto in terra, senza potere dire cosa alcuna: & vedendo questo esso testimonio, subbito corse, & afferrò lo detto Intino, dicendo: cane, traditore, che cosa è questa, che hai fatta, tenendolo molto bene afferrato; quale Intino disse*

disse, se non lo hauesse fatto, lo tornaria à fare: e così sono corsi l'altri compagni & afferrorno similmente detto Intino.

Et insuper Curia prædicta examinauit dictum inquisitum, qui confessus fuit delictum; tamèn cum qualitate in his verbis: *Et standono zappando tutti gionti, più volte detto Sebastiano diceua ad esso deposante, che hauesse zappato à piacere, & hauesse zappato bene; & hoggi verso le vinti hore stanno dell'istesso modo zappando, detto Sebastiano di nuouo se voltò ad esso deposante, dicendoli: te haggio ditto tutto hoggi che zappi à piacere, e facci le cose bone, e tù non le vuoi fare: & esso deposante ce rispose, e disse: che esso zappaua meglio d'esso, e di tutti; e detto Sebastiano diede vn spontone ad esso deposante con le mani; per la qual cosa esso deposante se fece à dietro, e disse à detto Sebastiano: che te hò fatto io, che me dai la spontonata, attẽdi à zappare, e fatti li fatti tuoi; quale Sebastiano di nuouo veneua alla volta d'esso deposante per offenderlo: & così esso deposante alzò la detta zappa, che teneua nelle sue mani, & con l'occhio seù cozzo di detta zappa diede due botte in testa, vna appresso l'altra al detto Sebastiano, per le quali botte detto Sebastiano subbito cascò in terra, e subbito esso deposante fù pigliato dalli predetti prenominati suoi compagni.*

Et insuper confessus fuit habuisse inimicitiam cum Sebastiano percusso; ex eo, quia anno præterito in eadem vinea ad inuicem rixati fuerũt, & ab illa die odio habuit dictum Sebastianum.

Vnde ex hac depositione colligitur, dictum Bernardinũ
7 deliberatè, & sic ex præcedẽti inimicitia percussisse, datis inquisito defensionibus, articulauit bonam vitam, & famam, & ad vineã prædictã accessisse, vti operarium vocatum, & ad inuicem alloquutos fuisse, & inebriatos, & sæpè operarios in vineis inebriari, & in termino defensionum, nec testes produxit, nec articulos probauit.

Et, data notitia per Regiũ Gubernatorem Ariani, Emi-
8 nentissimo Cardinali Zapata tunc temporis hoc in Regno P[illegible]regi, fuerunt scriptæ literæ sequentis tenoris. A tergo. *Al magnifico Señor el Gobernador de Ariano.* Intus verò. *Magnifico Señor. Hase recibido vuestra carta de 10. deste mes, con auiso del homicidio cometido por Antino Sirluca en persona de Sebastian del bianco apensadamente para lo qual pedis delegacion, pero mouido de algunos justos respectos, no os la embio solo os encargo, y mando, que en virtud de vuestra potestad ordinaria procedais en esta causa, con el*

el cuydado, y diligentia que io confio de vos asta la sentencia diffinitiua, admittiendo però la appellacion en los casos, que de derecho se deua admitir, y aya lugar, que assi conuiene à la buena, y recta administracion de la iusticia. Nostro Señor guarde. Napoles à 21. de Iunio 1622. A lo que mandaredes El Cardinal Zacapa. Magnifico Gobernador de Ariano Principato Vltra fol. 15.

Et per eandem Curiam fuit inquisitus ad vltimum supplicium condemnatus, & interposita appellatione pœnes acta, ille Gubernator noluit admittere appellationẽ ex prein sertis literis, in illis verbis; *Admittiendo, però l'appellacion en los casos, que de derecho se deua admitir, y aya lugar*. Et proindè dicebat Gubernator, appellationem non esse admittendam, quia confessus, & con-
9 uictus erat, & vti talis non appellabat; introducto hoc articulo appellationis in hac R. A. & pendente discussione; si erat deferendum appellationi, vel ne; Coadiutor Curiæ Ariani in M.C.V. comparuit, & obtinuit prouisiones; quatenus ipsa Curia transmittat
10 acta ad eundem M. C. non amoto carcerato à carceribus Curiæ prædictæ; inquisitus comparuit in eadem M. C. & obtinuit prouisiones, quòd redducatur inquisitus ad carceres Regiæ Audientiæ, & in causa appellationis ipsa R. A. de iustitia prouideat, seruata forma appellationis interpositæ.

Et transmisso, vnà cum carcerato, processu, fuit dubitatum, an esset deferendum appellationi?

Pro parte Regij Fisci, petentis exequi sententiam ad mortem per Curiam Ariani
11 latam, dicebatur, non esse deferendum appellationi; quia confessus, & conuictus non appellat, allegauit Caball. cent. 3. cas. 254. Fiscus enim, reiecta qualitate, acceptat confessionem, Farinac. quæst. 125. num. 420. Angelus Landimarius, Theorica, & practica munitus. Aduocatns inquisiti multa allegabat ad inquisitum releuandum.

Ego verò, qui partes inquisiti hic tuebar, dicebam, quod,
12 et si vera sit regula, quòd cõfessus, & conuictus non appellat, & hic inquisitus fuit confessus cum qualitate; licèt qualitas non sit probata; tamen, confessio qualificata in criminalibus non potest diuidi, sed est acceptanda cũ qualitatibus suis, ex Thom. Triuisan. decis. Palat. Apostolic. Venet. 46. Castill. decis. Sicil. 22. n. 13. & 14. nàm inquisitus,

13 quisitus, quamuis pluries delictum negauerit, si de eo legitimè fuerit conuictus, debet audiri, & admitti ad probandum, Caball. resol. criminal. cas. 49. vel saltim est torquendus, vt simpliciter delictum
14 confiteatur, si animo deliberato deliquerit, Caball. cas. 17. num. 3. 5. & 11. Et, adducta per Fiscū, ex Caball. cas. 234. procedunt in ciuilibus.

Et, ne doctrina in terminis desit, allegaui, tàm prò appel-
15 latione interposita, quàm pro facto principali, decis. de Franch. 556. in qua cōuictus, & confessus cum qualitate, quamuis qualitatem non probauerit, fuit condemnatus ad triremes; fuit tandem conclusum, quòd discutiantur nullitates, deferratur appellationi, & reuideatur sententia.

Et pro defensione inquisiti pro causa principali dicebam,
16 homicidium non esse punibile pœna mortis, ratione instrumenti; quando enim tractatur de puniendo delinquentem, debet haberi ratio ad instrumentum, cum quo est facta percussio, Amic. cons. 23. nu. 13. Clar. §. homicidium, vers. dicitur etiam, & Caball. in tractat. de omn. gener. homicid. n. 133. At in casu nostro est
17 facta percussio cum ligone, quod instrumentum non est principaliter ad offendēdum, sed ad aliud, nempè, ad fodiendum directum, quo casu animus occidendi cessare videtur, & sic delictum non iudicatur dolosum.

Secundò, dicebam, dictum Bernardinum inquisitū, fuis-
18 se ab occiso prouocatum, quo casu prouocatus vlcisci potest, l. qui cùm maior, §. libertus, ff. de bon. libertor. &, si prouocatus modum in aliquo excedat, est ignoscendus; homo enim furore motus, non
19 videtur in plenitudine intellectus, & quicquid facit, calore, motus, & iracundiæ facere videtur, Castill. decis. Sicil. 171. n. 50. & seq.

Tertio opposui, testes operarios examinatos, esse socios, & nullam fidem facere, ex
20 quo socij non admittuntur in causa consocij; & in hoc fuit facta magna discussio, an socius pro socio, vel contrà, sociū admittatur, Farinac. quæst. 60. illat. 15. pulcrum tracta-
21 tum super hoc proposito. Et proinde dicebat Fiscus, quòd, ad hoc, vt socius non faciat fidem, requiritur, vt sint socij omnium bonorum, vel rei cōmunis, vel rei particularis, vel rei indiuiduæ; tùnc enim tanquàm interesse habēs, non admittitur; at in casu nostro non erant socij, sed operarij

vocati ad illum actum fodiendi vineam, non præsumuntur socij, sed testes, & admitti debent, & fidem faciunt.

Replicabam, quòd vera sūt adducta per Regium Fiscum;
22 tamen isti operarij, nō dicūtur socij societate inita, vel, vt ex eorum dicto commodum consequatur, vel non, sed sunt socij incidentèr in hoc actu fodiendi, & sic itineris; vnde succedit iuris dispositio; quòd socius itineris nō facit fidem, pro iniuria facta consocio; dicuntur enim socij offensi, & participes iniuriæ prædictæ.
23 Clarè videtur; nàm socij illū appræhenderunt; ex quo offensi censebantur; l. item apud labeonem, §. tenetur, ff. de iniur; immò socius in rixa non est idoneus testis; l. quoniam liberi, Cod. de testib. Grammatic. decis. 25. nu. 1. & seq. & Foller. cons. crimin. 137. n. 1. inter consil. crimin. diuers. tom. 1. qui testatur, fuisse liberatos Natalem, & Carolum de Barone Foriæ Salerni, inquisitos de homicidio in personam Hieronymi de Barro, contra quos aderant tres testes socij itineris, & nouissimè doctiss. Ricc. dec. 2. par. 1.

Replicabat Regius Fiscus, istos testes non esse socios itineris, quia casu se associauerunt, non autem à principio
24 socialitèr venerunt, Petr. ad Gramatic. decis. 25. n. 2. Et, dato, quòd essent socij itineris, benè possunt testificari de iniuria illata suo socio, Farinac. quæst. 60. n. 402.

Inferebam ego, vt claudatur os contrarium affirmantium, pro scientia, an socius itineris probet, vel ne, de iniuria, illata cōsocio? esse distinguendùm, quòd aut delictum
25 inquisitus confitetur, sed cum circumstantijs, & modo & tunc, stante confessione inquisiti, non creditur Socio offensi præsumitur enim, tanquam participem iniuriæ, suspectum esse, & ad grauandum inquisitum deponere;
26 Aut verò inquisitus negat delictum, & tunc socius facit fidem contra Socium, ex Vulpell. cons. 87. quem sequutus est Doctiss. Il. interpres. Didac. Mari ad Grammatic. dec. 25. num. 3.

Verùm, cùm in casu nostro hic inquisitus confessus fuit delictum, sed cum qualitate, vt supra dictum est; ergo isti testes Socij non admittuntur.

Hæc causa fuit diù discussa,
27 & deniquè, reformata sententia Regiæ Curiæ Ariani, fuit hic inquisitus condemnatus ad remigandum eius vita durante, Auditore Ioanne Paolo

Paulo Vono Commissario, mori ex præcedenti inimicitia, per inimicum confessa, ex decis. de Franch. sibi, & interposita appollatione ad M. C. V. fuit in visitatione concordatus ad seruiendum in triremibus per septemnium in Banca.

Et dum de Socio itineris sermonem sum aggressus, quæritur id, quòd pluries dubitatum fuit; si in itinere aliqui se associant, prout in dies euenit, & à latronibus sunt aggressi, spoliati, disrubati, vel offensi, sed non omnes; nam aliqui fugam arripiunt, vel à latronibus dimittuntur, an illi Socij dimissi, vel qui fugam arripuerunt, valeant testimonium ferre, & admittantur pro consocijs disrubatis, vel offensis? Hæc quæstio in dies controuertitur in omnibus Tribunalibus, quando homines simul se associant in itinere, & disrubantur à latronibus, pro quo tu vide Thor. comp. decis. Cur. Archiep. Neap. in verb. Socius itineris, fol. mihi 40.

Si quis verò proiecerit boccale ad pedes alicuius, vel calcem ad ventrem, & mortuus est, an puniatur, & qua pena: Reg. Tap. in const. terminum num. 23. tom. 5. iur. Regn. dicit, in casibus sibi occursis non fuisse iudicatum animum occidendi, sed fuit habitus, & reputatus casus fortuitus.

Nota tamèn, quòd occurrit in facto: si fuerit commissū homicidium, sed occultè, an committens, si religiosus fuerit, incurrat irregularitatem? vide Guttier. lib. 1. Canonic. quæst. cap. 13. nu. 10. & seq.

Caput Sextum.

ARGVMENTVM.

Vulnerato si superueniat febris, & moriatur, an præsumatur mortuus, ex febre, vel vulnere.

Febris, an censeatur superuenire ex vulnere, vel malo regimine.

Si extant plures Medici, vel Chirurgi, & ad inuicem contradicant circa vulnera, cui credendum.

SVMMARIVM.

Instrumentum ligonis an sit inductū ad occidendum n. 1.

Minæ præcedentes, an inducant animum occidendi n. 2.

Insultus dicitur in alium saltus nu. 3. *&* 4.

Vulneratus si moritur, & dubitatur, an mortuus ex vulnere, vel mala *dispo=*

dispositione, quid iuris n. 5.

Vulneratosi febris superuenerit, an mortuus censeatur ex febre, vel vulnere à n. 6. ad 12.

Medici, si extant, & Chirurgi, & in depositione differant, cui credendum à n. 13. ad 17.

Medicus derelinquendo ægrotum, vel vulneratum, ad quid tenetur n. 18.

Si dixerit, infirmitatem non periculosam, vel vulnus nō lethale, & contrarium sequatur, quid Iuris n. 19. & 20.

Chirurgus quæ vulnera denunciare debet à n. 21. ad n. 25.

ET iterum, cùm in Terra Vitulani esset Io. Thomas de Benedicto purgādo viam ante suam domum, ex causa cineris, & arenæ, prouentæ ex causa incendij in Monte Vessuuio, de quo separatum tractatum feci, & typis dandum esse curaui, vbi narraui quicquid tempore dicti incendij occurrit, cui teremicto, insurrexit Marinus de Benedicto, prohibens eidem Io. Thomæ, ne ibi aliquid innouaret, & ortis inter eos verbis, dictus Marinus cum ligone percussit dictum Io. Thomam in capite, ex qua percussione infra paucos dies obijt; Curia informationem cepit, & per plures testes de visu verificauit delictum, & contumacem ad informandum, inquisitum reputauit, & anni circulo expectato, ad forbannum, & annotationem bonorum processit; Comparuit Franciscus de Nigro Cognatus dicti inquisiti, & interposita appellatione coram me de dicta contumatia contracta, forbanno emanato, & adnotatione facta, petebat inhibitoriales literas, vt Curia prædicta transmitteret acta, & in causa non procederet, nolui Ego inhibendo impedire cursum causæ, sed iussi, vt transmitterentur acta tantùm duabus de caussis. Prima, quia inquisitus contumax, erat absens, & in vinculis nō cōstitutus, & pro contumace nemo loqui debet. Secunda, quia ille, qui comparuit, est Cognatus inquisiti, & opponit defensionem sui principalis: quo casu non est audiendus quò ad actum impeditiuum, & transmissis mihi actis, per testes examinatos vidi, quòd Curia verificauit, mortuum die præcedenti fuisse in eadem via pro illa purganda, & dictum Marinum inquisitum voluisse exire, vt illum percuteret, & ligonem cepisse, & dixisse: *Voglio ire à romperli la capo.* Et à Camilla eius vxore fuisse

fuisse detentum, & impeditum; sic deponunt testes; vnde dicebam Ego, quòd licèt instrumentum, cum quo est facta percussio, non est principalitèr directum ad occidendum, vel offendendum, sed ad fodiendum vineam, & in puniendis delictis Iudex rectè consideret instrumentum, quo quis lęsus est, nempè, si est principalitèr ad offendendum introductum, Amic. cons. 28. num. 13. Clar. §. homicidium, vers. dicitur etiàm, Caball. in tract. de omn. gener. homicid. nu. 133.

1

Tamèn, negari non potest, & per testes constat, dictum Marinum deliberatè insultasse mortuum prędictum, ex verbis minatorijs, præcedenti die prolatis: *Voglio ire à romperli la capo*. Vndę minatoria verba sortita sunt minatum effectum, nempè in capite: vnde concurrunt duo. Primũ, animus occidẽdi deliberatus; & occisio ex animo deliberato sequuta, Caball. citat. loc. num. 351.

2

Secundum, insultus, per ipsum Marinum in mortuum factus; ex quo sua domo exijt, & mortuum aggressus fuit. Insultus enim dicitur, quãndò adest motus aggressoris de loco ad locum ad offendendũ aggressum; & dicitur, quasi in alium saltus; l. Is, qui agressorem, Cod. ad l. Cornel. de sicar. l. 1. §. cùm arietes, ff. si quatrup. pauper. fecis. dicat. Peguer. decis. 21. n. 3.

3

4

Vlterius, quando Curia voluit mortẽ, sequutam ex percussione, probare, examinauit Chirurgum, qui deposuit, dictum Thomam esse mortuũ, & Ecclesiæ sepulturæ traditũ; sed verba depositionis vltrò progrediuntur. Dicit enim, quòd dicto Thomæ in lecto iacenti superuenerunt suppositiones, siue obscessus, vulgò dictę, *Posteme, & risipole*. Ex quibus eius corpus in dies intumescebat; in illis verbis: *Esso testimonio, come Chirurgico, vt supra, e per hauere medicato, e conosciuto detta ferita, e quella osseruata e per essernò nate tante posteme, & risipoli, per la persona di esso Gio. Tomaso, giudica, e dice, al suo giuditio, che la morte d'esso Gio. Tomaso sia causata, parte dalla detta ferita e parte dal corpo, che staua mal disposto con mali humori ilche si scorse, che nacquero tanti risipoli, & posteme*. Et, si verum, prout verissimum est, quòd expertis credẽdum est, debet huic Chirurgo fides adhiberi, dùm testatur, mortem causatam à mala corporis dispositione. Et quandò adest dubiũ, an ex vulnere vulneratus sit defun-

defunctus, est pronunciandũ nõ esse mortuum de vulnere, Fab. de Ann. sing. 664. & in hoc quæri potest, si vulnus illatũ sit alicui debili, delicato, vel infirmo, & mors sequatur, an inferẽs teneatur de occiso.

Prima videtur fronte, quòd sic; l. qua actione, §. sed si quis seruum, ff. ad l. aquiliam. Aretin. de malefic. in verb. ex interuallo, num. 6. & licet vulnus possit esse in vno lethale, in alio non, & si vulneratur infirmus debilis, vel delicatus, verisimiliter tamẽ potest sequi mors, Carrer. pract. crim. §. quarto quæro num. 12. vers. sed si quis intulit fol. 110.

Prout in simili dicimus, quòd si vulnerato superueniat
6 febris, & sequatur mors, est distinguendum; quòd, aut febris superuenit principaliter, ex vulnere, statim illato; aut verò per multos dies post vulnus, & per paucos antè mor-
7 tem; si primo casu, præsumitur febrem superuenisse ex vulnere, & per consequens mortem ex illo procedere; si secundo, mortem ex febre; nõ autem, ex vulnere superuenisse colligitur, & per conse-
8 quens, vulnerans non teneatur de homicidio, sed de vulnere, licèt vulnus coadiuuauerit, vt febris superueniat, Grammatic. cons. crim. 2. n. 8. 9. & 10. Caball. cit. loc. n. 356.

Licèt Medici opinioni huic legistarum nõ inhęreant, si febris ex vulnere processit, vel ex malo regimine, vel vi-
9 ta inordinata, siuè Medico ignaro, & non practico adhibito, quo casu ego limito supradictam conclusionem, & non vulneranti, sed vulnerato attribuendum arbitror, etiàm, si mors sequatur, Grãmatic. vot. crim 24. num. 11. quod tempus iudicatur, si vulneratus decesserit infrà quatraginta dies, Capoblanc. de Auth. Baron. tom. 2. cap. 31. num. 46.

Secùs tamẽ intelligendum est, si ageretur de irregularitate, quia tunc, siuè febris causetur ex vulnere, siuè alia causa, & quocunque tempore vulneratus decedat post vul-
10 nus, infrà paucos dies, siuè infra quatraginta, si mors sequatur, semper vulnerans irregularitatem incurrit, Grammatic. cons. crim. 2. num. 12. Rip. de pest. tit. de remed. ad curandam pestem num. 14. & seq.

Et proindè in practica est aduertendum, quòd debet probari, pro parte inquisiti,
11 quòd illa mors non est sequuta ratione vulneris, sed potius of-

offensi vita inordinata, mala cura, malòque regimine, causato, vel imperitia Medici, vel nimio potu, nimioq; cibo, Caball. cas. 248. nu. 35. & seq. Causa mortis enim ex febre
12 productiua, nō est præcognita à percutiente, & ideò potiùs culposum dicitur delictum; cùm ex istis causis mors possit causari, licèt pro cōtraria opinione substineri possit, ea ratione, quia, cùm percutiens operam rei illicite dedit, percutiendo, quamuis non talitèr percutiat, cùm euentum omninò precogitare debebat, presumptio colligitur, animū de occidendo habuisse; quia animus, & euentus sibi correspondet, & euentus mortis per media proxima euenit, neque in alio adscribi potest, secùs verò, si media essent remota; vt putà, si vulneratus omninò recōualuisset, Caball. citat. loc. n. 332. & seq. vel si percussus curandum præbuit per incantationes, vel ligaturas, Ant. de Padill. in repetit. l. transigere, Cod. de transaction. nu. 29. & 30. vide Garst. dicto 486. Caball. cit. cas. 248.

Scias tamèn in practica, quòd, si in loco est vnus Medicus, vel Chirurgus, est ei
13 credendum; si verò sunt plures, debent adhiberi peritiores, Caball. cas. 248. n. 38. & 39

Sed punctus stat in eo, si extant Medici, & Chirurgi, & in depositione differant, &
14 contradicant, cui credendū, Chirurgo, qui vulnus curauit, an Medico, qui visitauit? distingue: Aut Chirurgus solus sine Medico curauit, & ei creditur; aut cum Medico curauit, & Medico creditur, Caball. ibid. num. 28.

Sed, postquam de Chirurgi
15 imperitia materiā sum agressus, ex qua mors vulnerati sequatur, quæritur, an puniatur Chirurgus, qui non benè gubernauit vulneratum? Gomes. in tractat. de delict. cap 3 ad fin. n. 16. distinguit: Aut Chirurgus, vel Medicus asserit, se peritum, & nō est, & eius culpa vulneratus, vel ęger moritur, tunc potest puniri pœna
16 exilij. Aut verò, dolo, vel malitia fecit, pœna mortis tenetur, Rip. de pest. tit. de remed. præseru. num. 80. Menoch. verò de arbitr. Iud. cas. 581. dicit: Magis esse receptam opinionem, quòd, si sua imperitia, vel negligentia faciat, arbitrio Iudicis extrà ordinem punitur, ea ratione; quia debét esse insignes, experti, probatæ artis, & fidei, Luc. de Penn. in l. 3. Cod. de his, qui morbo se
17 excusant, lib. 10. Vrsill. ad Afflict. dec. 123. n. 4. Imperitia enim Medici, & Chirurgi est

eſt generi humano valdè periculoſa, Affiict. in conſtitut. quisquis num. 6.

Vel, ſi derelinqueret ægrotum, vel vulneratum, nedum 18 ſalario priuatur, ſed ad intereſſe infirmo tenetur, Viu. opin. 494. in fin. par. 2.

Vel, ſi Medicus paruam infirmitatem, facit magnam, vel 19 periculoſam, vt exceſſiuas promiſſiones habeat, illę promiſſiones reſcinduntur officio Iudicis, Iaſon. inſtit. de actionibus verſ. quatrupli nu. 57. & in pluribus cauſis ſic iudicaui.

Et è contrà, ſi teſtatur, vulnus non eſſe lethale, & indè vulneratus moritur, præſumitur mortuus ex cura non adhibita, malo regimine, malaq; 20 cuſtodia, & ſic culpa vulnerati, non autem vulneribus, & ſufficit, ſemèl medicum adiudicaſſe, Petr. Gregor. ſyntax. iur. par. 2. lib. 18. cap. 25. num. 12.

Et pro Coronide tu ſcis, quòd Chirurgus virtute Re-21 giæ Pragmaticæ primæ de Chirurg. & Barbitonſ. tenetur relationem facere de vulneribus Curiæ; quæritur de quibus vulneribus, & ſi non denunciauit, & vulneratus moritur, teneatur, & qua pœna, Baiard. ad Clar. quæſt. 7. n. 11. ex Bald. infert non puniri, ipſe tamen aliter ſentit, & dicit puniri debere. Imbrian. in tract. de repulſa requiſit. 1. n. 32. & Azon. rubr. de edilit. editi n. 11. dicit, quòd non tenetur denuntiari vulnuſculum, quia non venit appellatione vulneris.

Cāpagn: verò in cap. Regn. frequens, & in effręnata n. 32. 22 ex Bald. dicit, ſi tenetur denuntiare infra quatuor dies, & nō denūtiauit, & moritur infra alios dies inde denuntiauit mortē, nō incidit in pęnā, Nouar. quæſt. forenſ. lib. 1. c. 54. teſtatur M.C.V. liberaſſe Barbitonſorē, qui vulnus non denunciauit.

Ego autèm contrariū ſentio, & affirmo debere notitiam dari pro omni vulnere, etiam modico, & ſic vulnu-23 ſculo, ſi enim non daretur, & aliud malum ſequeretur, non poſſet à principio informatio de delicto in genere capi, & delictum eſſet impunitum, & ſic ſeruatur, & ſeruatum vidi, quòd pro omni vulnere detur notitia; & practicaui, quòd quando vulnera ſunt leuia, vel Chirurgus eſt in modica mora denunciandi, nunquam pœnam exigere feci, ſed Chi-24 rurgum, non denunciantem, vel moroſum, carceribus mancipaui per aliquos dies; quando verò fuit cura, & medela

dela secreta, ab offenso procurata, ad euitandum pœnam; tunc enim pœna Regiæ Pragmaticæ locum habet, Merlin. decis. Luc.ens. 9. postea visus qui loquitur; quòd statutum, loquens de vulnere, compræhendat vulnusculum.

Non obstat Doctrina Nouar. nam illud erat vulnusculum; quo casu non erat denunciatio necessaria; vulnusculum enim non venit appellatione vulneris, Imbrian. in tract. de repuls. requisit. 1. n. 32. vt supra adduxi.

Caput Septimum.

ARGVMENTVM.

Percussio facta in capite, an pœna homicidij puniatur, si mors sequitur.

Percussio facta in alijs partibus corporis, qua pœna punitur.

SVMMARIVM.

Percutiens mulierem prægnantem, qua pœna punitur n. 1. & 2.

Percutiens ancillam prægnantem ex Domino, qua pœna punitur num. 3.

Percutiens cum pomo ensis, vel pugionis, qua pœna punitur numero 5.

Quid, si habuerit arma, & percusserit cum baculo n. 6. & 7.

Si percussus, in terra eiectus, caput in lapide dederit, vulneratur, & moritur, qua pœna tenetur percutiens n. 8. 9. & 10.

Quid, si percussio est facta in ludo, vel cum pugno, vel cum armis, nõ actis ad nocendum num. 11.

Percussio facta in alijs partibus corporis, qua pœna punitur à num. 12. ad num. 19.

Mortuus propter percussionem cornu bouis, quomodo iudicetur numero 20.

Percutiens cum lapide de nocte, qua pœna punitur n. 21.

Mandans aliquem verberari si mandatarius occidat, qua pœna puniatur mandans, & qua mandatarius à n. 22. ad 26.

Limita, nisi mandatum esset specificum num. 27.

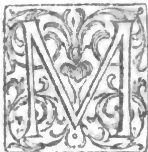
Si ex mandato mors sequatur, an Episcopus possit dispensare n. 28.

Donatus Antonius de Marinis laudatur n. 29.

Mandantis delictum in vno loco, & mandatarij exequentis in alio, quis est Iudex competens n. 30.

Si esset in medio duorum territoriorum n. 31.

Et, qualis officialis dictorum territoriorum duorum tenetur denunciare delictum Superiori n. 32.

Ateriam percussionis prosequẽdo, quęritur, quid, si est facta percussio cum pede erga mulierem prȩgnãtem ex qua abor-
1 tus sequatur? Caball. cit. tract. de omn. gener. homicid. nu. 233. & seq. testatur, non puniri pœna homicidij, etiàm si partus erat animatus, & mulier erat prȩgnans vltrà quatraginta dies, ea ratione: quia deliquit vltra cogitatum. Ego autem ex Caualc. de Brach. reg. par. 4. num. 167. dico, quòd tale delictũ dicitur cul-
2 posum, & non dolosum, & pœna extraordinaria puniri debet.

Et de muliere, quæ cum baculo percussit in capite suã
3 ancillam, quam credebat esse prægnantem ex viro suo, ex qua percussione mortua est ancilla, Grammatic. vot. 23. Clar. cit. §. homicidiũ, vers. dicitur etiam; Caball. cit. loc. num. 133. testantur, fuisse mulierem à pœna capitis liberatam, ad Insulam per septennium deportatam.

Si quis habet ensem, vel pugionem, & potest percute-
4 re cum puncta, sed tamen percutit cum pomo ensis, vel habet roncam, & poterat percutere cum ferro, sed percussit cum hasta, dicas tu, ꝙ non
5 præsumitur habuisse animum occidendi, etiàm si mors sequatur, & de homicidio puniri non potest, Clar. & Caball. cit. loc. num. 137. tu vide Peguer. ad saturitatem, decis. 14. prout in simili dicimus, si quis habuerit alia arma, cum quibus percutere
6 poterat, & percussit tantùm cum baculo, dicas quòd non præsumitur animus occidendi, & è contra, si non habeat alia arma, sed tantùm baculũ, cum quo in capite percussit, & mors sequatur, mortis pœ-
7 na erit puniendus, quia arguitur animus occidendi, Caball. citat. loc. num. 314.

Sed, si rixantes, vnus percutiat alium, & percussus in
8 terra proiectus, vel ceciderit, & eius capite in lapide proiecto, vulneratur, & moriatur, an tanquam homicida punitur? pro negatiua tu defendas, ea ratione, quià mors non est
9 sequuta principalitèr ex percussione facta, & dum non habuit animum occidendi, non punitur tanquàm homicida; Caball. cit. loc. num. 350, tu vide Cost. in tract. de scient. & ignor. iur. & fact. cent. 2. distint. 34. num. 8. si
10 sint plura vulnera, vide Farinac. quęst. 23. num. 7. & seq.

Cætera

Cætera de percutiente cum armis, non actis ad nocen-
11 dum, vel in ludo saxorum, vel cum pugno, vel cum calce, vide Clar. & Caball. cit. loc.

Et pro coronide post quàm supra dixi, percutientem in capite, homicidam reputari; quiá animus occidendi arguitur; queritur quid, si percussio
12 non est in capite, sed in alijs partibus corporis, qua pœna puniatur; Caball. citat. loco n. 93. dicit, quòd, si percussio est in pectore, vel ventre, tunc ratione partis, in qua fuit facta percussio, de homicidio tenetur, quia sunt partes valdè periculosæ, & vulnus lethale efficiunt.

Campagn. in Cap. Reg. ad peruersorum n. 55. ad mediũ
13 distinguit; aut percussio est in capite; aut in corde; aut in pectore, quibus in locis vulnus dicitur mortale; aut verò est in vessica, in renibus, in
14 intestinis minutis, vel in alijs partibus corporis, quem vide. Ego verò dico, quòd, si percussio est facta in capite, in pectore, vel in corde, eo ipso iudicatur, vt homicida, si mors
15 sequatur, quia percussio est facta in principalibus partibus corporis, & inhæreo dictis per Campagn. Aut verò est facta
16 in alijs partibus corporis, vt puta in ventre, in spatulis, vel alijs partibus corporis. Et, tũ subdistingue; aut partes percussæ sunt, ex quibus spasmus
17 generari potest. Et tunc non excusatur percussor; aut verò est in alijs partibus, in quibus non solet causari spasmus, & secùs; licèt nulla pars corporis
18 sit, quæ musculis, aut neruis vacet, ex quorum percussione solet causari, & oriri spasmus, Caball. cit. loc. num. 327. & sequen.

Tamen omne totum arbitror remittẽdum esse arbitrio
19 Iudicis, considerata qualitate personarum, vulnerum, instrumentorum, vel armorum, & loci. Et, si percussus erat debilis, vel robustus, infirmus, vel sanus, Caball. ibid. n. 334.

Sed, si quis fuerit à cornu bouis percussus, & moriatur,
20 lapidibus obruatur non comedantur carnes eius, & dominus bouis innocens erit, Exod. cap. 21. circa fin.

Et de percutiente cum lapide de nocte, vide Foller. int.
21 cons. crimin. diuers. tom. 1. cons. 137.

Et, si quis dederit mandatũ de verberando aliquem, & mandatarius occiderit, vel talibus percussionibus percusserit, talitèr, quòd mors sequuta fuit, an mandans teneatur de homicidio? In occurrenti

22 casu fuit dubitatum,cùm qui-
dam mandatum dedit altero
de verberando quendam
alium, à quo offensum esse di-
cebat, & mandatarius armis
illum occidit, vtrum pœna
homicidij mãdanti imponen-
da erat? Multi dicebant, man-
dantem, sicut & mandatarium
pœna homicidij puniri debe-
re:quia per mãdatum datum,
causam dedit, vt mandatarius
occideret,ex illa regula: Agen
tes, & consentientes pari pœ-
na puniuntur.

Ego dicebam, quòd distin-
guendũ est, quomodo sonant
23 verba mandati; nàm virtus in
illis consistit; aut enim man-
datum est de verberando,non
adiecta qualitate instrumenti,
&, tunc mandatum, licèt de
24 verberando,nõ fuit taxatiuũ,
cum quo instrumento verbe-
rare debuisset; mandans non
tenetur de homicidio;sed pro
excessu mandati aliqua gra-
uiori pœna puniri debet, Ca-
ualc. de Bracch. Reg. par. 4.
num. 187.

Si verò mandatum est spe-
cificum,cum quo instrumen-
25 to verberaret,nempè,si man-
dauerit,vt percutiat alapa,pu-
gno,vel ligno; &,tunc, quia
mãdatum est taxatiuum, quò
ad instrumentum, mandans
non tenetur, nisi de mandato
ad verberandum,& mandata-
rius de homicidio tenetur.
Fuit enim in potestate man-
datarij, fines mandati excede-
re;poterat enim verberare cũ
instrumento; sibi commisso,
& excesit in percutiendo fer-
ro,& occidendo,& ideò tene-
tur, Grammatic. cons. crim.
20. num. 1. 2. & 3. qui mul-
26 tos DD. adducit; vide Me-
nocch. de arbitr. cas. 352.nu.
3. & sequen.

Secùs enim, si mandatum
esset ad vulnerandum; quia
vulnera non dantur ad men-
suram, vel si instrumento spe-
cifico mandauerit, verbi gra-
tia: *Tirali vna archibugiata*. Ictus
25 enim scoppitti fert secum le-
thale vulnus, Caualc. cit. loc.

Et, si ex hoc mãdato mors
sequatur, an Episcopus super
hoc dispensare posit, Ricc.
decis. 117. par.4. mouet pun-
28 ctum, in qua adsunt laudabi-
les allegationes Nouarij eru-
ditissimi, quibus te remitto,
vide Donat. de Marin. Nea-
politanum inter scribentes
nostra tempestate semper ve-
29 nerandum,in tract.resol.quo-
tidian. cap. 105. n. 6. & 7.

Et, si fuerit in vno loco da-
tum mãdatum, & in alio exe-
quutum,quis erit Iudex com-
petens? Illust. Reg. Tap. ad
prag. 1. vbi de crim ag.oport.
nu. 21. asserit, mandatorem
esse remittendum ad locum
delicti;

30 delicti; tu vide doctiss. Capoblanc. tom. 2. de auth. Baron. cap. 61.

Et, si esset in medio duorũ territoriorum? idem Regen. Tap. in cap. Item prædicti n. 69. mouet quæstionem, cui te 31 remitto, ne exẽplare videar. Et vterque Officialis tenetur denunciare, & sufficit, vt vnus 32 ipsorum denunciet: si tamẽ neuter denunciaret, vterque puniretur, Baiard. ad Clar. quæst. 7. n. 12.

Caput Octauum.

ARGVMENTVM.

Homicidium an dicatur probatum ex eo, quòd fuit repertum cadauer in aliquo loco.

Si concurrant duo Iudices, delicti inditiati, & delicti consummati, quis præferatur.

SVMMARIVM.

Si delictum est initiatum in vno loco, & consummatum in alio, quis erit Judex competens à n. 1. ad 19.

Ex inuentione Cadaueris an dicatur delictum probatum, ibid.

Ex sola inuentione Cadaueris, an dicatur Judex competens, in cuius territorio fuit repertum, ibid.

D. Ioannes de Angulo laudatur n. 8.

Iudex delicti, an præferatur Iudici domicilij, & originis, habenti clausulam in priuilegio, extra territorium n. 9.

Corpus mortuum in aliquo loco, vel domo, an præbeat præsumptionẽ contra Dominum domus num. 12. & sequen.

Vna præsumptio, an tollat alteram num. 14.

Si concurrant duo Iudices, habentes æquale priuilegium, quis præfertur num. 18.

Decreta prolata pro remissione causæ, an tribuant possessionem n. 9.

Possessio in Iurisdictionalibus, an acquiratur per vnicum actum n. 9.

Xplanatis modis, quibus homicidiũ committitur, restat pro complemẽto totius materiæ dilucidare; quid si fuit repertum Cadauer in aliquo loco, dicatur delictum probatum; & an ex inuentione cadaueris in aliquo loco, efficiatnr competens ille Iudex, in cuius territorio est inuentum? pluriès hic casus occurrit. Primò fuit repertus occisus in territorio Feudi Montis Virginis Vincentius Montillo, ipsius Feudi, tamen actuarius in Curia Montis Rocchettæ; per Curiam Feudi fuit capta informatio de delicto in genere, & de qualitate

litate vulnerum; inde ad querelam vxoris occisi, & electionem fori in hac R. A. fuerunt reperti culpabiles, aliquibus inditijs præcedentibus, Prosper Couiello Montis Rocchettæ, & Sebastianus Raymundo Casalis Sancti Petri à Delicato vaxallus Excellentissimi mei Domini Principis Venusij, vtilis Domini Montisfuscoli, & Casalium, ex eo; quia, cùm Prosper vexabatur ab occiso actuario, dedignatus, cum eodem Sebastiano eius Cognato, vna die protulit hæc verba: *Tieni mente quãto me ne fa questo Mastro d'atti, e detto Sebastiano Raimundo le disse: Quanto mi dai, che te lo faccio trouare accisò à suono de mosche, e tutto ad vn tempo rispose il detto Tutta Tiso, e disse: Andamo sù, e se ne andorno verso la vigna de detto Prospero, e non le viddi più, e di la à tre giorni poi se ritrouò detto Vincenzo occiso nel territorio de Cucciano*. Vt deponunt Donatus de Fiola testis fol. 12. & Laura Baccaro eius vxor fol. 16. qui deponunt audiuisse dictos Prosperum, & Sebastianum, hęc verba proferentes, à quibus ipsi testes non fuerunt visi. Sæpis enim erat intermedia; ex quibus verbis colligitur tractatus de occidẽdo. Fuit Prosper per Regiam Audientiam carceratus, & ipse Sebastianus ad informandum citatus; in quorum causę cognitione comparui Ego pro parte dicti Domini Principis Venusij, & petij remissionem causæ respectu ipsius Sebastiani Sancti Petri à Delicato sui Vaxalli; comparuit insuper Curia Feudi, & petijt remissionem causę ratione delicti cõmissi in territorio; comparuit insuper Curia Montis Rocchettæ, vti Iudex domicilij, & originis respectu ipsius Prosperi, & fuit dubitatum, quis

1 erat Iudex competens, Curia nempè Feudi, in cuius territorio fuit repertum cadauer, an Curia domicilij, & originis, & sic Curia Montisfuscoli, respectu ipsius Sebastiani; & Curia Montis Rocchettæ respectu ipsius Prosperi?

Curia Feudi dicebat, ipsam

2 esse Iudicem competentem, ex eo; quia fuit repertum cadauer in eius territorio, & dicitur Iudex delicti; quotiescumque enim reperitur corpus mortuum, siuè cadauer in aliquo loco, præsumitur, ibi fuisse occisum, & per consequens, locus comissi criminis dicitur.

Ego pro Curia Montisfuscoli. & pro Excellentissimo Domino Principe dicebam, respectu ipsius Sebastiani, Curiam Montisfuscoli esse cõpetentem

petentem, etiam si delictum esset commissum extra territorium, & adesset querela viduæ, & tractaretur de delicto in Officialem, ex quo ipse Vincentius, actuarius erat, & delictum fuit commissum ex causa officij. Curia enim Montisfuscoli habet priuilegia Magni Capitanei, quæ sũt amplissima, & quando intercedit sermo de magnis priuilegijs, intelligitur de istis, vt testatur de Franch. decis. 275. in quibus adest clausula (extra territorium, & contra viduas, & de delictu Officialium) & post longam discussionem, fuit dictus Sebastianus remissus ad Curiam Montisfuscoli, in qua causa tunc temporis infrascripta iura adduxi, quæ placet nunc inserere vnà cum decreto interposito, & sunt hæc, sequentis tenoris.

Sebastiano Raymũdo Casalis Sancti Petri à Delicato Casalis Montisfuscoli reperitur inquisitus in Regia Audientia Principatus Vltra, de homicidio in personã Vincẽtij Montilli, ad querelam Filomenę Iannillo suæ Vxoris, viduæ, matris, & tutricis filiorum, & hæredum dicti quondam Vincẽtij; &, cùm cognitio dictæ causæ omninò spectet ad Curiam Montisfuscoli, Iudicem omni iure competentem, virtute amplissimorum priuilegiorum dictæ Terræ Montisfuscoli, & Casalium, cũ clausula abdicatiua, priuatiua, & annullatiua. Fuit petita remissio dictæ causæ, etiam quòd esset per viam electionis Fori, factæ per dictã viduam hoc Tribunal in forum electum; cùm priuilegia continent clausulam, contra viduas, pupillos, miserabiles, & aliàs quantumuis priuilegiatas, etiã priuilegio in corpore iuris clauso, & cum clausula; etiam extra territorium: Nuper de eius expeditione tractatur; & pro parte Regij Fisci, & parte querelantis fuit oppositum, causam prædictã non debère remitti: sed remanendam esse in R.A. tribus de causis. Prima, quià delictum est commissum extra territorium Montisfuscoli. Secunda, quia proceditur in hac R.A. per viam electionis Fori, factã per viduam Tertia, quia Casalis Sancti Petri à Delicato non est de Casalibus annexis, & vnitis cum Terra Montisfuscoli, sed potiùs est separatus.

Tamen, breuitati studẽdo, & veritatem intuendo per veras iuris conclusiones, hæc causa omninò ad Curiã Montisfuscoli remitti debet, ex infrascriptis causis, ex quibus vnico contextu, cõtrarijs respondetur. Prima,

Prima, & si delictum extrà territorium est commissum; tamèn ad Curiam Montisfuscoli cognitio spectat, ex decis. Sac. Cons. relata per Frãch. decis. 66. in qua Baroni tribuitur potestas cognoscendi vaxallos delinquentes extrà territorium; quamuis priuilegium extrà territorium non habeat, ea ratione, vt delicta puniantur; quilibet enim scelestus alienam Prouinciam properaret delinquẽdo, si sciret se in loco originis, & domicilij puniri, & processari nõ posse; & proinde in Iure concluditur, Iudicem domicilij, & originis posse cognoscere de suis vaxallis, alibi delinquẽtibus, etiam, si priuilegium nõ habeat, sequitur hanc opinionem Caball. resolut. crimin. cent. 1. cas. 26. n. 12. & seq. Bouadill. to. 1. politic lib. 2. cap. 13. n. 71. Reg. Rouit. ad prag 1. vbi de delicto, Petra ad Grammatic. dec. 26 n. 19.

Immò, etiam si concurreret Iudex delicti, adhùc Curia Montisfuscoli, vti Iudex domicilij, & originis, præfertur; quando enim cõcurrunt duo Fora, excluditur aliud forum, quia Curia ipsa præuenit in causa, carcerando inquisitum, quo casu præfertur, ex adductis per Capoblanc. de auth. Baron. Prag. 8. par. 2. n. 207. & sequen.

Vlteriùs, in priuilegio est clausula, extra territorium, vt fol. 60. vnde cessat omnis difficultas, & sic motiuum primũ non obstat.

Secunda, Et, si electio Fori per viduam facta in hac R. A. adesset; tamèn, cùm priuilegium præsentatũ fol. 60. cãtet contra viduas, cessat difficultas, cùm in specie priuilegio viduarum est derogatum, vt requiritur, Franch. decis. 192. n. 6. Potest enim Princeps hoc disponere, & priuilegio viduarum, & aliarum priuilegiatarũ personarum derogare, Capoblanc. prag. 8. par. 1. nu. 229. Sufficit enim mẽtio viduarũ, & aliarum miserabilium personarum, ex qua censetur derogatum l. 1. Cod. quando Imperat. inter Pupill. & Vid. vt ex multis, nuper concludit Consiliarius Carleual in tract. de Iudic. n. 578.

Et tantò fortiùs, quantò extant tot actus possessiui in similibus aliàs dati, vt fol. 67. ad fol. 73. licèt sufficeret vnicus actus; nàm in iurisdictionibus ius possessionis acquiritur per vnicum actum, Lanar. cons. 32. Apont. decis. 28. n. 7. & iterum decis. 36. nu. 16. vnde secundum motiuum cessat.

Tertia, Vana est prætentio partis,

partis, asserentis, Casalem Sancti Petri nõ contineri appellatione Ciuitatis Montisfuscoli, & ei annexum nõ esse; nàm, ex scripturis præsentatis fol. 73. apparet Casalem esse vnitum, & annexum; talitèr, quòd similes causæ Vaxallorum sempèr fuerunt remissæ Curiæ Montisfuscoli, vt ex actis possessiuis fol. 54. & seq. apparet, & in specie, ab hac R. A. & à M. C. V. fuit remissus idem Sebastianus; vndè, cùm ius possessionis quæratur per vnicum actum, vt supra ostensum est, in hoc casu legantur tot decreta conformia, & ad hoc negotium concernentia, sequitur, quòd dicatur Curia Montisfuscoli in plenaria longa possesione huiusmodi delinquentes, & causas cognoscere; indè nec tertium motiuum obstat; & per consequens Curia Montis fuscoli est Iudex competens, & ad ipsam causã Sebastiani Raymundo remitti debet, prout remitti, & prouideri instatur.

Cætera suppleat religio DD. ius dicentiũ, iusta titulũ, vt quę de sunt aduocatis.

In causa Regij Fisci cum Sebastiano Raymũdo Casalis Sancti Petri in Delicato, inquisito, & carcerato de homicido in personam, quondam Vincentij Mõtillo actuarij Castri Montis Rocchettæ, ad quęrelam Filomenæ Iannillo eius vxoris viduæ, eligentis in forum hanc R. A. subintrãte Illustrisimo Principe Venusij, vtili Domino Terræ Montisfuscoli, & Casalium; & petente remisionem causæ, virtute suorum priuilegiorũ fuit prouisum, videlicet. Die vltimo Iulij 1628. Montisfuscoli, per R. A. P. V. in Banca referente Regio Auditore Donato Coppola, causæ predictę Commissario, auditis Regio Fisco; & partibus, fuit prouisum, & decretum, quod dictus Sebastianus Raymũdus pro causa, vt in actis, remittatur ad Curiam Terrę Montisfuscoli, vna cum actis, quæ iustitiam faciat, & ita prouisum; hoc suum, &c. Donatus Coppola.

Respectu ipsius Prosperi, in cuius remissione concurrebat Curia Feudi, vt prędicitur, & Curia Montis Rocchettæ; fuit
4 magna altercatio; quia neutra habebat priuilegium; Curia enim Feudi non habebat priuilegium cognoscendi exteros delinquentes in territorio; Curia Montis Rocchettę non habebat priuilegium cognoscendi suos Vaxallos delinquentes extra territorium; vnde circumscriptis priuilegijs,

gijs, vtraque de iure remissionem petebat.

Curia Feudi dicebat, sufficere, esse repertum cadauer, siuè corpus mortuum in suo territorio, & ibi presumebatur esse occisum, & per consequens, Iudex patrati criminis efficitur principalior, potentius ius habet, & ceteris Iudicibus præfertur, ex l. 1. Cod. vbi de crimin. ag. opor. ex President. de Franchis decis. 37. & 88. num. 5. & alijs innumeris in iure versatis notis.

Curia Montis Rocchettæ dicebat, esse Iudicem competentē, duabus de causis. Prima, ratione domicilij, & originis. Secunda, ratione inchoati, ac initiati delicti; præsupponebat enim in facto, ipsos, Prosperum, & Sebastianum in territorio Montis Rocchettæ alloquutos fuisse, & tractasse de inter ficiendo mortuum; vnde dicebat, etiam ratione tractatus, esse competentem Iudicem. Fundabat ex illo, quòd, quando concurrunt duo Iu-
6 dices, vnus initiati delicti, vel tractatus, alter commissi, esse præferēdum illum delicti inchoati, & tractatus; nam in delicto, principium, & sic initium attenditur, ex l. 1. in verbo [inchoata] Cod. vbi de crimin. ager. opor. ex l. quòd ait, §. quod ait lex. ff. de Adultet, & ex l. qui cū natu maior, vers. sed si minor ff. de bon. libert. quem sequitur Marsil. sing. 225. nu. 1. & in pract. §. vlteriùs nu. 1. de Franch. decis. 37. n. 4. & decis. 76. n. 12. Et, quò ad tractatū, Clar. quest. 38. versic. vidi aliquando, & ibi Baiard. n. 13. & nouissimè, quòd initium delicti attendatur, Mauson. in tract. de contraban. quæst. 6. n. 9. & addebat, nō sufficere reperiri corpus mortuum, & sic, solam inuentionem Cadaueris, vt lo-
7 cus, in quo reperitur, iudicatur Iudex cōmissi criminis; sed necesse est, vt probetur in specie, delictum esse commissum in eodem loco. Post longam disputationem, per plures dies factam, fuit causa ipsius Prosperi remissa ad Curiam Feudi, vt ex decreto, die 23. Octobris 1626. Auditore D. Ioanne Angulo Hispano, optime indolis, ac conscientiæ, relatore. Habuerunt pro vero, immò verissimo illud, quòd Iudex criminis dicatur locus, in quo repertum est Cadauer, & sic ex Doctrina Reg. Rouiti in pragm. 1. vbi de delict. in quo Iudex Domicilij, & originis, etiam si priuilegium habeat cum clausula, extra territorium, succumbit Iudici delicti, vti potentiori, & interposita

sita

sita appellatione ad M. C. V. ibique, transmissis actis, fuit prouisum, malè iudicatum per Regiam Audientiam, & proinde, causa remaneat in ipsa M. C. & interposita appellatione ad Sacrum Consilium, fuit decretũ M. C. confirmatũ, vt ex decreto sequentis tenoris videlicet: In causa Prosperi Couiello, Sebastiani Raymundi, Francisci Strambuottoli, aliàs Accettullo, & & Tittæ Tisi, aliàs Gamatesi, inquisitorum de appensato homicidio in persona Actuarij Montis Rocchettæ, ex causa officij, introducta in hac M. C. à Regia Audientia P. V. per viam grauaminis, vt in actis in banca Ioelis. Per M. C. V. prouisum, & decretum est, malè fuisse, & esse iudicatum per R. A. P. V. & proinde, causa remaneat in hac M. C. & expediantur prouisiones pro trãsmissione Prosperi Couiello, carcerati ad carceres dictæ M. C. hoc suum. Carolus Calisanus. De Vera. A quo decreto fuit appellatum ad S. C. fuit per eundem interpositum decretum tenoris sequentis videlicet. Die 17. Martij 1627. Neapoli. Audita relatione Magnifici V. I. D. Caroli Calisani Iudicis M. C. V. Per Sacrum Consilium, remissa est causa eidem M. C. V. hoc suũ. De Mercati Secretarius.

Et iterùm, cùm Tiberius Fierro della Riccia vacaret seruitijs Capitanei Campaneę huius R. A. die 8. Maij 1631. de nocte fuit vocatus à Garofano Centrella, ad cuius vocem emissam, statim ipse Tiberius appræhendit scoppittum magnum, vulgò dictum *Zoffione*, vnà cùm Cithara ex illa domo exiuit, & ambo abierũt, & nõ fuerunt vlteriùs visi, sed tantùm die sequenti de manè fuit ipse Tiberius repertus occisus in quodam loco, nuncupato, *lo Molino delli Simonetti de Cucciano*. Quod asseritur esse territorium Iurisdictionis Curiæ Terrę Feudi, per quam Curiam fuit capta informatio tantùm de delicto in genere; & data per illum Locumtenentem notitia huic R. A. fuit informatio impinguata, & fuerunt reperti culpabiles, Garofanus Centrella de Torrioni, Antonius Bonito, & Ioannes Pepe Montisfuscoli; contra quos fuerunt verificata aliqua indicia. Primùm, nempè, quòd ipse Tiberius, nocte præcedenti fuit vocatus à dicto Garofano, vt supra dictum fuit. Secundùm, quòd filius Antonij Boniti, eadem nocte vocauit nomine Antonij sui patris, Garofanum prę-

dictum, in alia domo existentem. Tertium quòd die sequenti, & sic qua fuit repertus occisus, valdè manè, fuerunt visi dicti Antonius, & Ioannes, ingredientes eorum domum, nedùm currenti passu accedentes, verùm etiam pallido vultu. Quartum, quòd inter occisum, & dictum Ioánem Pepe erat certa inimicitia, ex eo, quia per menses antè, dictus occisus insultauit eundem Ioannem, & vulnera in eum intulit, ex quibus arguebatur, dictum Tiberium fuisse à prædictis interfectum, tàm ex prędictis, cùm etiam, quia breue tempus, & sic vna nox intercessit inter vocationem, & traductionem dicti occisi ab eius domo, & delictum sequutum, ex Mascard. conclus. 240. num. 4. Petr. de Lun cons. 16. in addit. ad num. 44. num. 6.

Fuerunt prædicti, per R. A. carcerati; concurrebat Curia Feudi, & Curia Montisfuscoli, me pro meo Excellentissimo Domino Principe Venusij, vtili Domino, causas agẽte.

Et licèt hic casus similis sit illi, supra enarrato, & possem adducere eius decretum in exemplum, & dicere, sufficit esse semel iudicatum in causa, vt per Amend. ad Franch. decis. 81. n. 4. tamèn ex difficultatibus, pro Curia Feudi propositis, & ex doctrinis nouitèr visis, necesse est, materiam istam, altitudini ingenij vacando, pleniùs differere, & infrascripta addere, videlicet.

Curia, inquam, Feudi præsupponit in facto, locum, in quo fuit inuentus occisus, esse suum territorium, & proinde ex sola Cadaueris inuentione, dici commissum esse delictũ in eodem loco, & ratione patrati delicti, esse Iudicem cõpetentem, & præferri debere cuilibet alio Iudici, etiam habenti clausulam (extra terri-
9 torium) ex adductis per Reg. Rouit. in pragm. 1. vbi de delict. à n. 8. ad n. 33. potiorem, & principaliorem iudicari, & causam sibi remittendam esse.

Prima videtur fronte validissimum argumentum, validissimamque inductionem, ac compræhensionem; & proindè, non potuisse adesse iura, dicta per Reg. Rouit. debilitantia, seu satisfactoria.

Tamen veritatem intuendo, non est, qui dubitet, dubitare nec potest, quin huiusmodi remissio, Feudi Curiæ sit deneganda, & Curiæ Montisfuscoli concedenda.

Et, ad id fundandum, dico primò, quòd nõ est probatum locum cadaueris reperti, esse territo-

territorium Feudi, & suæ Iurisdictionis, sed simplicitèr
10 dicunt testes: *Allo Molino dell li Simonetti de Cucciano*. Multę enim res sunt intra fines Feudi, quæ tamen de Feudo non sunt; ergò, cùm in specie non sit certificatus locus, esse iurisdictionem Feudi, illa Curia succumbit, & subintrat Curia Montisfuscoli, Iudex domicilij, & originis, cui remissio sui Vaxalli, alibi delinquentis competit; quamuis priuilegium non haberet extra territorium, ex decis. de Franch. 66. quę hisce modernis temporibus seruatur, & vera opinio iudicatur, teste Rouit. cit. loc. vbi de delict. num. 22.

Et, dato, quòd locus ille esset de Iurisdictione Feudi; ad hoc, vt delictum dicatur commissum in loco, necesse est apparere, & constare, fuisse ibi patratum, Reg. Tap. in pragm. 1. vbi de delict. nu. 3. Capoblanc. de auth. Baron. tom. 2. cap. 61. nu. 8. Sola
11 enim inuentio Cadaueris nō sufficit, nec cautum reperitur in iure, vt, ratione cadaueris reperti, dicatur delictum com missum in eodem loco, ex Capoblanc. infrà citand.

Quandò enim reperitur quis occisus in aliqua domo, præsumptio est contra Domi-
12 num domus, & potest torqueri, vt ex multis annuit Farinac. quæst. 52. n. 98. & seq. & hoc est illud vulgatum, quo omnes vtuntur, quandò loquũtur de Cadauere mortuo, inuento.

Secùs verò, quandò reperitur corpus mortuum in aliquo loco, non potest affirma-
13 tiuè dici, ibi fuisse occisum; potest enim alibi occidi, & illuc asportari, & duci; nec verè delictum probatum dicitur, sed tantùm dicitur præsũptio; quia præsumitur, ibi fuisse occisum, vbi fuit repertus occisus. Et, cùm Curia Feudi allegat hanc præsumptionem, & Curia Mōtisfuscoli habet nedũ præsumptionē, sed inditia, fuisse initiatum delictum, & tractatum in hac Ciuitate Montisfuscoli; sequitur, quòd quando concurrunt duę pręsumptiones, vna tollit alterã, & vna succumbit alteri, ex l. excipiuntur ff. ad Sillanian. Boer. decis. 81. ad fin. Franc. Marc. dec. 423. num. 27. & Farinac. quæst. 49. num. 114. Ergo dicitur Curia Montisfuscoli, cum qua concurrunt initium, tractatus, domicilium, & origo; potentior iudicatur, cui illa Curia Feudi sucumbit.

Et dato, quòd esset expressè probatum, & delictum esset patratum

patratum, consummatum, & perfectum in loco, in quo cadauer est inuentum, & posset dici, Curiam Feudi esse iudicem loci delicti.

Ad huc, cùm delictum sit tractatum, & initiatum hic in Terrirorio Montisfuscoli, dicitur Iudex competens; Iudex enim delicti, tractati, initiati, inchoati, vel incępti, pręfertur Iudici consummati delicti; cùm principium, siuè initium in delictis attendatur, non autem finis, ex l. 1. in verb. inchoata, Cod. vbi de crimin ag. oport. l. Quod ait §. quod ait lex ff. de adult. l. qui cùm natu maior, versic. Sed, si minor, ff. de bon. li-
16 bert. Marsil. simp. 225. nu. 1. & in practica §. vlterius num. 1. de Franch. decis. 37. num. 4. Clar. quæst. 38. versic. vidi aliquando, & ibi Baiard. n. 13. Mauson. in tract, de contrabann. quæst. 6. num. 9. sequitur Nouar. quęst. Forens. par. 1. quęst. 74. num. 7. & iterum quęst. 145. n. 5. 7. & 10.

Et nouissimè, si concurrunt duo Iudices, delicti, nempè consummati, & delicti initiati, siuè inchoati, præfertur il-
17 le Iudex delicti tractati, & inchoati: habetur ex Capoblāc. tom. 2. de Auth. Baron. cap. 61. à num. 1. ad num. 8.

Vlterius, etiàm aduertatur, quòd Curia Feudi deficit in clausula salutari; nempè, non habet clausulam in priuilegio, cognoscendi exteros delinquentes in suo territorio, sed tantùm vtitur iure communi, quòd Iudicem delicti potentiorem appellat.

Ex parte verò Curiæ Montisfuscoli adest clausula, cognoscendi vaxallum, alibi delinquentem, vndè concurrit, Ius commune, & priuilegiū, & sic duo vincula, quę magis ligant.

Et dato, quòd Curia Feudi haberet clausulam cognoscēdi exteros delinquētes in territorio, aduertatur, quòd, quando concurrunt duo Barones,
18 habentes ęquale priuilegium, præfertur ille, qui anteriùs priuilegium habet, vt fuit pluriès decisum per S. C. teste Regent. Rouit. in prag. 1. vbi de delict. num. 7.

Sed, sic est, quòd Curia Montisfuscoli habet priuileg. anteriùs, vt est demonstratum in alijs allegationibus, sequitur, quòd præfertur Curiæ Feudi.

Prætereà, accedat possessio, in qua Curia Montisfuscoli reperitur, vt in causa supradicti Sebastiani Raymundi, inquisiti de homcidio in persosonam Vincentij Montillo, cuius Cadauer fuit repertum in ter-

in territorio Feudi, & fuit remissus Curiç Montisfuscoli; & quando concurrunt priuilegium, & possessio, dicuntur vincula ampliora, & magis ligant, & sufficit, esse semel iu-
19 dicatum in causa, ex Amend. ad Franch. decis. 81. n. 4. per vnicum enim actum acquiritur possessio, & dicitur integralitèr possideri, Innocent. in cap. Dilectus de cappell. Monac. Abb. cons. 61. par. 1. Aufrer. decis. 323. Caballin. milleloq. 505. Lanar. cons. 32. Et decreta, aliàs prolata, tribuunt quasi possessionem, Apont. decis. 18. n. 7. & iterũ decis. 36. nu. 16. Capoblanc. de Baron. auth. tom. 1. prag. 8. par. 2. n. 76. & 77.

Ergò, de primo ad vltimũ, cùm pro Curia Montisfuscoli tot, tantàue iura concurrant, tot priuilegia præfulgeant, tot decreta possessionem enarrẽt; cùm concurrat. Primò, Initiũ, & tractatus delicti. Secundò, Forus domicilij, & originis. Tertiò, Priuilegium, cũ clausula (extrà territorium.) Quartò, Decreta, aliàs prolata; sequitur necessariò ex iuris dispositione, quòd hæc causa omninò ad Curiam Montis fuscoli remittenda est.

Non obstat Doctrina, allegata Regentis Rouit. quæ, licèt intelligatur, prout loquitur, circumscripto priuilegio, sic de iure; & cum loco delicti concurrebat domicilium, vt ipse testatur; nam, si rectè perpendatur, non fuit causa decisa, sed tamen inde causa remissa ad Iudicem habentem anterius priuilegium, & sic adaptàri, & applicàri potest ad beneficium Curiæ Montisfuscoli, quæ, nedùm habet priuilegium anterius, vt supra dictũ est; verùm etiam, quià Curia Feudi non habet priuilegium cognoscendi exteros, delinquentes in territorio, vt supra demonstraui.

DE

DE ASSASSINIO
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Assassinium quibus verbis inducatur.
Quæ sit eius pœna.
An comprahendat mandantem, sicut, & mandatarium.

SVMMARIVM.

Syluius Maranta laudatur num. 1.
Assassinium vnde dicatur num. 2. & 3.
Quibus verbis inducatur à n. 4. ad n. 20.
Assassinium an inducatur, ex verbis [Che non mancarò mai nelli bisogni n. 11.
An, in illis [Che vi leuarò dalla forca n. 12.
An illis [Che ne farete piacere, e cosa grata al Signore tale n. 13.
An inducatur, si fuerit factum non pretio, sed ad complacentiam n. 16.
Thomæ de Franchis Regij Consiliarij laudes n. 15.

Omicidij materiam pleniùs in præced. titul. exaraui;, verùm quia homicidium committitur, etiam mediante assassinio, pro pleniori ipsius cognitione, congruum; imò necessarium puto, aliqua de assassinio explanare.

Et licèt materia frequens sit, & ab omnibus amplexa; & de ea abũdè loquatur Clar. & ibi Baiard, & alij addentes in §. Assassinium, Muscatell. pract. crim. tit. de homicid. mediant. mandat. & pulcrum tractatum de impunibile assassinorum nece, typis
1 dare curauit Syluius Maranta insignis Aduocatus, ac Auditor in Audientia Tranensi, inde ad Officium Fiscalis huius Prouinciæ promotus, & morte

te præuentus, perficere non potuit, quem valdè commendat eruditissimus Ioseph Mele ad Gizzarell. decis. 13. nu. 22. Tamèn, aliqua practicabilia; & quæ occurrerunt, & occurrere possunt, dicam; & quatuor tantùm ero contentus.

2 Primùm vndè dicatur Assassinus. Secundùm, quibus verbis inducatur assassinium? Tertiùm, quæ sit eius pœna? Quartùm, si eadem pœna punitur mediator, sicut mãdans, & mandatarius?

Quo ad primum, omissa illa disputatione, si est neces-

3 se occidere Christianum, vt dicatur assassinium? cùm quæstio non facit ad propositum; sed recurre ad Bouadill. tom. 1. politic. lib. 2. cap. 18. nu. 57. fol. mihi 758. Thesaur. cas. consc. lib. 3. cap. 54. nu. 21. Dico, quòd assassinus dicitur à scindendo, ex eo, quia, occidendo scindet, idest, separat animam, à corpore, cap. 1. de homicid. in 6. sequitur Ricc. decis. 112. num. 2. par. 1. & decis. 232. num. 2. par. 3. de Marin. Resol. quotid. cap. 173. num. 5.

Quò ad secundum, magna est inter DD. altercatio, si assas-

4 sinium inducitur ex verbis generalibus, vel requiratur specialis, & certa promissio? Caball. enim in tract. de homicid. num. 472. assassinũ

5 propiè illum appellat, qui, pecunia conducta, hominem

6 occidit, vel percutit, nil tale ab eo præcauens, quem sequitur Mut. tom. 5. capit. Sicil. cap. 359. n 66. & iterum to. 3. cap. 51. n. 188. Ricc. decis. 112. n. 1. par. 1.

Vel, ille, qui loco pretij, aliquam aliam rem suscipit, &

7 mandatum ad occidendum receperit, Caball. ibid. n. 492. concordat Burg. de mod. proceden. ex abrupt. quæst. 23. num. 212.

Nouar. verò tom. 1. quæst. forens. 52. nu. 2. & 5. ex Do-

8 ctrinis ibi relatis, infert, quòd promissio debet esse certa, specifica, & particularis.

Bald. consil. 383. in mitiorem partem inclinans, tenet,

9 quòd promissio debet esse certa, & specifica, & non sufficit promissio generalis, & incerta, Carrer. pract. crimin. §. circa n. 33. idem tenet, & dicit, quòd requiritur conuentio, & non pollicitatio, vt dicatur assassiniũ: sequitur Campagn. in cap. frequens, & in effrenata n. 73. vbi ad casum infert, quòd verba generalia,

10 quasi ad complacentiam prolata, non inducunt dispositionem, vt putà, si quis dixerit de omnibus bonis meis ad tui arbitrium disponas, vel facultas

mea, tua erit, vel, quicquid acquiram, tuum erit, sequitur Caball. de Homicid. nu. 548. reijciens Farinac. quæst. 123. n. 145. & 146. pro contraria opinione testantem, Baiard. ad Clar. §. assassinium nu. 7. Et in causa homicidij, commissi in personam Boetij de Luca Sanctæ Paulinæ, his authoritatibus fretus, considerabam verba posita per Franch. decis. citat. 176. & de Domino, qui dixit seruo: *Và, e non ritornare in casa, se non sento noua di questo*, vt per Clar. quæst. 89. num. 6.

Et, de eo, qui dixit: *Ammazzate questo Tale, che non mancarò mai nelli bisogni*. quòd non dica-
11 tur assassinus; consuluit Vulpell. cons. 143. quem sequitur Caball. de homicid. n. 547.

Et, de eo qui scripsit literas, videlicet: *Perche, succedendo tal negotio, vederete lo trattare mio, che la robba sarà la manco, che sempre hauerò da mettere la vita, tanto in seruitio vostro, quanto del Signor Tale*, de quo per Viu. decis. 467. n. 99. & seq.

Et, de eo, qui dicit: *Ammazzate questo Tale, che io ve leuarò
12 dalla forca*, de quo per Nouar. quæst. forens. 45. qui num. 5. more suo respondet, Bald. cit. cons. 383. cui anteà responderat Franch. cit. decis. 176. num. 4. 5. & 6.

Et, de eo, qui dixerit: *Dalle al traditore*, vide per Baiard. quæst. 89. n. 21.

Et, de eo, qui dixit: *Ammazzate questo Tale, che ne farete piacere, e cosa grata al Signor Tale*,
13 quòd assassinus non dicatur, viriliter defendit Nouar. ipsius rei defensor, quæst. forens. 52. num. 1.

Et, de dicente alteri: *Io stò di mala voglia, perche vorrei, che il Tale me fusse leuato dinanzi à gli occhi, e che fusse morto*, si post paucos dies fuerit interfectus ab eo, cui hæc verba fuerunt prolata, an inductum mandatum sit de occidendo, de quo per Baiard. ad Clar. quæst. 89. num. 22.

Vnde nimirum, si in Sacro Regio Consilio Neapolitano
14 fuit ventilata illa quæstio: Si assassinium dicitur ex verbis: *Ammazzate questo Tale, perche sapete, che la casa mia vi è aperta, e non vi mancarà mai*, vt refert peritissimus, nemini secũdus D. Vincentius de Franchis Sacri Consilij Peses, Genitor Regij
15 Consiliarij Thomæ de Franchis, qui virtute, amplitudine, equitate, & probitate, merita sui patris transcendit; quem sequitur Nouar. quæst. Forens. 52. n. 7. tom. 1. Reg. Rouit. ad prag. 1. de Assasin. n. 10.

Et, si quis aliquem occiderit, non præmio recepto, nec

nec

nec sibi promisso: sed tantùm
16 complacendi gratia ei, quem scit esse præmiaturum, quòd assassinus dicatur: concludit Caball. de homicid. nu. 545. & 546. Concordat Nouar. quæst. 45. & 52. n. 7. tom. 2.

Neque assassinus dicitur, qui mandatum ad occidẽdum recipit sub spe equi sibi dona-
17 turi, Caball. cit. loc. nu. 492. Ambrosin. de Immunit. Eccles. cap. 7. n. 9. ad med.

Quicquid tamen citati DD. dixerint, est eorum doctrina
18 de iure intelligenda; secùs verò est dicẽdum in Regno virtute Regiæ Pragmaticæ, emanatæ, quæ est prima de Assassinio, vbi est quæstio terminata, articulus decisus, & dubietas resoluta, in illis verbis: *Che, se alcuno prorumperà con pagare, ò promettere denari, ò altra cosa à*
19 *altre ordine, e mandato ad altro per occidere persona alcuna, e lo detto mandatario accettando il mandato predetto, venerà ad atto prossimo di essecutione del mandato, ferendolo: ancorche non sia altrimente seguita morte: mà solo sia data ferita: tanto lo mandante, quanto lo mandatario incorrono nella pena di morte naturale*. Quæ fuit emanata die 16. Aprelis 1573. Et, si citat. decis. de Franch. 176. fuit decisa die 10. Maij 1578. & sic spatio quinquennij post pragmaticam, miror, cur de Franch. pragmaticam non adduxerit.

Ergo in Regno est sopita quæstio, tùm ex pragmatica, cùm ex decis. de Franch. Assassinium reputari, & pro assassi-
20 nio puniri eum, qui alium occidit, vel percutit; quamuis mors non sequatur, siuè præcedat præmium, siuè promissio generalis, tàm pecuniæ, quàm alterius rei, ex verbis positis in pragmatica: *Promettendo dinari, ò altra cosa*. Et sic pluries fuisse decisum, induci assassinium, etiam ex verbis generalibus, refert Nouar. citat. quæst. 45. & 52.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Pœna Assassinij quæ sit.
An comprehendat mediatorem.

SVMMARIVM.

Pœna Assassinij, est mortis naturalis num. 1. & 2.

Comprehendit mandantem, & mandatarium n. 2.

An comprehendat mediatores? nu. 3. 4. 5. 6. & 7.

Si mandatum fuerit de verberando, vel vulnerãdo, et sequatur mors, an pœna assassinij imponatur? à nu. 8. ad 16.

Si fuerit mandatum de rapiendo, & ille occidat, n. 16.

Mutuans pecuniam pro assassino inueniendo, an puniatur n 17.

D. Franciscus Merlinus laudatur num. 18.

Euenio ad tertium promissũ, nempè, quæ pœna sit irrogãda assasino, & licèt de iure communi variæ fuissent scriptorum sen-
1 tentiæ; tamen in Regno est statuta pœna mortis naturalis, quę non inuenitur de iure canonico, nempè in cap. 1. de homicid. in 6. sed tantùm dicitur diffidatus ab omni populo, quod idem importat; Grammatic. voto 8. nu. 2. & seq. quæ extenditur, tàm in mandante, quàm in mandatario virtute Regiæ Pragmaticæ supra citatæ, quæ est 1. de As-
2 sasin. in illis verbis: *Tanto il mandante, quanto il mandatario incorrano nella pena di morte naturale.* Licet Muscatell. titul. de pœn. homicid. num. 3. asserat assasinos ad caudam æqui ducendos esse, & per frustra scindendos; est benè verum, quòd potest Iudex illam minorare ex causa, Grammatic. vot. 8. num. 7. causa legitima erit, si non fuerint verificata cuncta requisita, quæ in hoc delicto desiderantur: quando enim aliqua copulatiuè in aliquo actu cõcurrere debẽt, vno deficiente, non habet locum dispositio, vel in alijs casibus, positis per Muscatell. cit. loc. num. 12. & seq.

Quo ad quartum, si eadem pœna, imposita, mandanti, & mandatario, debeat
3 irrogari mediatori: hic articulus esset de iure disputabilis, & illum disputat ad partes Reg. Rouit. prag. 1. de assass. à num. 18. ad 48. & testatur, fuisse per S.C. prouisum, quòd contra mediatorem supersedeatur in foriudicatione, respectu verò mandatarij pro-
4 cedatur ad foriudicationem, & à num. 46. ad 57. respondet contrarijs, ex ratione; quia M. C. habuit pro vero, quod statutum, loquens de mandante, & mandatario, non comprehendit mediatorem; quod decretum fuit latum sub die 24. Septembris 1615 quẽ sequitur Nouar. prag. 1. de Assassin. num. 2.

Verùm quia, inde est emanata Regia nouella Pragmatica sub die 19. Augusti 1621. quæ, est 2. de Assass. quæ im-
5 ponit pœnam, etiam contra mediatores, quamuis isti mediatores nihil cum mandã-

te,

te, vel mandatario tractassent; sed cum alio tractatus præcessisset, & plures in eo interuenisset, in illis verbis: *Statuimo, & ordinamo, che tutto quello, che per detta Pramatica edita per lo Reuerendissimo Cardinal Granuela, stà stabilito, & ordinato contro li mandanti, & man-*
6 *datarij in simili delitti, se intenda stabilito, & ordinato ancora da hoggi auanti contro li mediatori; ancorche fussero più di vno, & la mediatione non fusse con il man-*
7 *dante, nè con il mandatario; mà solamente con altro delli mediatori, ancorche il conserto passasse per più mani.*

Post hæc autem, quæstio ista magis distincta, & ad partes fuit disputata per eundem Dominum Regentem Rouitum decis. 15. cui te remicto, & pulcra ibi habebis, nouè tutatur Tasson. de Antefat. vers. 12. obseruat. 1. nu. 27.

Sed pone, quòd Titius mandauerit Seio mediante pecunia, vt Caium vapulet,
8 vel vulneret, & sic mandatum dederit tantùm de vapulando, vel vulnerando. Titius autẽ, accepto mandato, accessit aud acter pro Caio vapulando; sed tamen in illo conflictu Caium occidit: an Titius mã-
9 dans, de assassinio puniatur? hic casus pluries occurrit, tàm in Ciuitate Neapolis, in qua quis dedit mandatum de verberando, & occidit, quàm etiam in nostris partibus, & signanter, in personam Medici Remigij Sarri de Monte Miletto; & dubitauimus, an Titius mandans, de assasinio puniatur? pro parte mandantis dicebatur; quòd non; mãdatum enim fuit de verberando; sed quia mandatarius fines
10 mandati excessit, non est imputandum mandanti; quilibet enim puniendus venit pro eo, in quo deliquit, vulgatis iuribus.

Contra inquisitum arguebatur, pœnam assassinij im-
11 ponendam esse, ex Alex. cons. 166. num. 5. lib. 7. qui intelligendo tex. in cap. 1. de homicid. in §. alternatiuè; vel occidendo, vel vulnerando, inclinat in partẽ affirmatiuã; & sic colligitur, mandantem
12 pœna assasinis, puniri, Ricc. decis. 112. in princip. par. 1. & Corn. ibi cit. declarat, assassinum illum, qui mediante pecunia, promisit aliquem vulnerare.

Ego verò dico, quòd cùm tria constituant assasinium.
13 Primum, vt præcedat mandatum. Secundum, insit consignatio, vel saltim promissio: secundum ipsius mandantis acceptatio, & deuentio ad actum proximum, vt nuper fuit

fuit declaratum per cit. Reg. Prag. dico, quòd quamuis
14 mandatum sit de verberando, vel vulnerando, & mandatarius fines mandati excessit in occidendo; dum hæc tria concurrant, dicitur assassiniũ, & pœna assasinij punitur: ver-
15 berationes enim, siuè vulnera non dantur ad mensuram, nec mandatarius in illo furore, & iræ calore statèram in manibus habère potest. Et, cũ sequatur homicidium, verificatur illud essentiale, quod anima à corpore fuit separata, & assasinium dicitur, Campagn. in cap. frequens, & inefrenata n. 68. vide sup. cap. 2. de homicid. n. 22. & seq.

Et ex his repellitur doctrina Caball. de homicid. n. 499.
16 qui substinet hoc casu tantũ de vulnere puniri.

Et ex hoc oritur alia quæstio: Si mandans dederit mandatum, quod mandatarius acceptauerit, inde penituit vtrũque, vel alterum ex eis, an puniatur, & qua pœna? vide distinctionem positam per Muscatell. pract. crim. tit. de pęn. homic. mediant. mandat. n 11. & seq.

Et, si fuerit datum mandatũ alicui, vt mulierem rapiat, & in ipso raptu mandatarius occidat, an teneatur mandans? In occurrenti casu fuit considerata doctrina Dec. cons. 234 n. 5. & Baiard. quæst. 89. n. 18.

Et pro complemento est sciendum: quod, si quis mu-
17 tuauerit pecuniam, pro assassino inueniendo: punitur, vti principalis, Reg. Rouit. prag. 2. de Assass. n. 30.

Et statim, commisso delicto assasinij, an fundetur Iurisdictio, & eius exercitium in delinquentem, vel debet probari illa qualitas? D. Franci-
18 scus Merlino, nedùm diligẽtia, doctrina, & eruditione, verùm, & egregijs moribus conspicuus Iudex M. C. V. & Commissarius Campaneæ in Regno Neapolitano, in eius elegantibus controuersijs forens. cap. 40. num. 7. mouet
19 quæstionem, & illi te remitto & in cap. 54. n. 19. & seq. dilucidat. quibus inditijs probetur assasinium.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Pater pręcipiens filio, vt aliquem occidat, an dicatur assasiniũ.

SVMMARIVM.

Si Pater praeceperit filio, vt homicidiũ committat, an dicatur aßaßinium? à n. 1. ad 5.

Domi-

Ed pulcra quæstio sic offert; pone, q pater pręcipiat filio, vt aliquem occidat, & filius, vt obediat patri,
1 aliquem occidit, vel percutit, an dicatur assassinium? multi dicunt, quòd non, ea ratione, quia non præcessit, nec promissio pecunię particularis, neque generalis alterius rei, & per consequens non habet locum Regia Pragmatica.

Alij dicunt, quòd dicitur assassinium, ab eo, quia filius
2 nō tenetur pręstare obedientiam patri præcipienti delictum, vel aliud malum, tùm ex illa regula; quòd iniustè præcipienti non est obtemperandum, cùm etiàm ex decis. tex. in l. seruus non omnibus ff. de action. & obligat.

Ego verò contrarium sentio, & dico, quòd isto casu filius non dicitur assassinus, si
3 præcepto patris aliquem occiderit; vel vulnerauerit, quia ad id non deuenit, nec prætio, nec spe alicuius præmij, sed tantùm intuitu patris & eius reuerentia, & paterna affectione deliquit, vt per Caball. cas. 289. n. 2. & 3.

Quod intelligendum puto, dummodò statuti verba vlte-
4 riùs non trascendant, & de delictis ex propria persona committendis non habeatur expressio; vt per Caball. ibid. vide Farinac. quæst. 97. per tot. cas. 8.

Non obstat tex. allegatus in l. seruus nō omnibus, cùm
5 prohibeat filio, non debere obedientiam præstare patri, delictūm, vel illud malū præcipienti, & per ipsius tex. dispositionem non est exclusus filius, quin pœnas, à iure permissas pro homicidio commisso de ordine patris, non patiatur, sed tātùm dico, quòd hoc casu filius non dicitur assassinus.

Et, dè Domino, præcipienti eius vaxallo, vel seruo, vt aliū
6 occidat, vel vulneret, si seruus, vel vaxallus sine pecunia, vel spe

ſpe illam, vel aliud quid recipiendi fecerit, dicitur aſſaſſinus, Berard. Roſ. ad Clar. §. Aſſaſſinium num. 1.

Et, ſi quis duxerit ad aliquẽ locum cauſa occidendi, me-
7 diante promiſſione; tamen, non occidit, an aſſaſſinus dicatur, & habeat locum pœna aſſaſſinij?

Multi dicunt, quòd non; ex eo, quia Regia Pragmatica nõ
8 eſt ſortita ſuum effectum in illis verbis; *Venerà ad atto proſſimo d'eſſecutione del mandato, fe-*
9 *rendolo, ancorche non ſia altramente ſecuta morte*, ſed Riec. nullã mentionem faciens de verbis pragmaticę, ſed tãtùm de Nouar. eam commentante in deciſ. 302. par. 2. mouet articulum, & pro vtraque parte Doctores adducit, & ſi non fuerit deuẽtum ad actum proximum, vide Grammatic. vot. 8. per tot.

Sed, ſi Titius mandauerit Seio, vt, mediante pecunia, oc-
10 cidat Caium, verùm Seius eſt inimicus Caij, in tãtùm, quòd concurrunt duo vincula in hoc delicto? Primùm, mandatum Titij, mediante pecunia. Secundùm, cauſa priuata; & ſic proprium odium, quod eſt inter Caium, & Seium. In occurrenti caſu in perſonam Iulij Fera inquiſiti de homicidio in perſonam D. Pauli Motola, pro parte accuſatoris dicebatur, Iulium homicidium commiſiſſe, mediante pecunia, de mandato alterius, & proindè, aſſaſsinum appellandum eſſe, & pęna aſſaſsinij puniendum fore.

Aduocatus inquiſiti dicebat, inter Iulium occidentem
11 & D. Paulum occiſum, fuiſſe inimicitiam, & odium particulare, ex cauſa priuata; vndè, quando concurrunt duæ cauſæ, vna excluſiua, & altera incluſiua delicti, attendendenda eſt excluſiua, vt delictũ euitetur, vulgatis iuribus.

Ego autèm dicebam, quòd, quãdo in homicidio concur-
12 rit, promiſsio pecunię, ſiuè alterius rei, & concurrit odiũ particulare, non dicitur aſſaſsinium; ſed preſumitur homicida, ex priuata cauſa, & ex propria iniuria homicidiũ commiſiſſe, ex Vulpell. conſ. 145. num. 10. cõcordat Grat.
13 conſ. 52. num. 45. lib. 2. qui propriam enim iniuriam vlciſcitur, etiam ſocios conuocando, mediante pecunia, nõ dicitur aſſaſsinus, Ambroſin. in tract. de libert. eccleſiaſtic. cap. 7. num. 10. Peregrin. de Immunit. eccleſ. cap. 7. nu. 45. quod procedit, etiam ſi occiſus, fuerit inimicus comunis, Peregrin. ibid. num. 46. de Marin. reſol. quotid. cap.

173. num. 6. prout in simili dixi in præced. tract. tit. de
14 adulter. cap. 1. num. 35. quòd maritus pro occidenda vxore in adulterio potest conuocare amicos, & affines mediantes si occurrit.

Et tantò fortius in hoc casu: quia causa, qua Iulius motus fuerat ad occidēdū D. Paulū, erat grauis, & ardua, qua eundem Fera fore impunem reputandum.

Est benè verum; quòd ille, qui mandatum dedit eidem
15 Iulio, quamuis pena assassinij puniri non possit; tamen non erit impunis, sed tanquàm instigator puniēdus est, Vulpell. citat. loc.

Sed, si assassinus noluerit nominare mandantem, pote-
16 rit torqueri, Caball. de homicid. n. 522. Mut. tom. 4. cap. 149. num. 30. & tunc, an eius confessio faciat inditium ad torturam cōtra mandantem? Mut. tom. 5. cap. 359. n. 64. pro affirmatiua concludit Thor. Compēd. decis. tom. 1. verb. assassinium, mouet quæstionem, & tenet, quòd sic, & assassinum pœna assassinij puniri debere, motus ex Clar. & Muscatell. ibi relatis, Masull. ad Capic. decis. 155. n. 6. concludit, si delictum non est probatum alio modo, nisi per confessionem partis, non potest confitens pœna capitali puniri.

Verùm, si fuerit inter duos inimicos facta reconciliatio,
17 & secuta pax, si inde vnus ex eis ab assassino fuerit læsus, an dicatur pax rupta? vide Thesaur. quæst. forens. lib. 2. quæst. 43. n. 2.

Assassinus insuper vocatur ille, qui, nedùm ferro, vel
18 alio instrumento hominem occiderit, verùm etiam, & qui veneno necauerit; maiorem enim insidiam infert qui veneno necat, quàm, qui ferro occidit, Bouadil. tom. 1. politic. lib. 2. cap. 14. num. 75. fol. mihi 563.

Et, si quis dederit mandatū alicui, ad faciem alterius de-
19 turpandam, prout dicitur per Adagium; ad Sfrisandam; an dicatur Assassinium? Reg. Rouit. in prag. 12. de Abolit. num. 10. ex Decio, & Clar. ibi relatis, tenent pro negatiua, ea ratione; quia non ar-
20 guitur animus occidendi, & Clar. quæst. 89. vers. pone, assignat aliam rationem, quia mandatum de insfrisando faciem est actus, ex quo de sui natura non solet sequi mors, cùm sit in facie Droghor verò ad Clar. hic contrarium existimat, & quendam insfrisantem fuisse decapitatum refert.

H Ego

Ego verò contra Clarum insurgo, & dico, quòd eius opinio non est iure substentabilis, maius enim crimen committit ille, qui faciem deturpat, ex qua sequitur deformitas vultus; quàm qui corpus lædit; deformitas enim est tanti præiudicij, cùm Reipublicæ interest, habere ciues pulcros, proùt natura creauit, quòd, si in casu offensionis potest sequi transactio, etiam sine partis remissione, vel indulgentia Principis obtineri potest, non procedit quoties-
22 cumque ex læsione remanet cicatrix, vel deformitas, Muscatell. pract. crim. tit. de vulnerib. tit. de pœn. dictorum criminum num. 12. & 13.

Vlterius, quamuis pragmatica sit correctoria iuris cō-
23 munis, & non recipiat ampliationem, nec compræhendat casus non prouisos, & personas specificè non expressas, tamen quando eadem ratio militat, idem ius dari debet, ad tex. in l. illud ff. ad l. Aquil. sequitur Reg. Rouit. decis. 92. num. 16. cum pragmaticà supra citat. de assassin. loquatur, etiam si sequuta nō sit mors, sed tantùm vulnera in illis verbis: *Mà solo sia data ferita*. Dico, quòd hic casus debet compræhendi substatuto, & mandatarius, si mediante pecunia, insfrisauerit faciem alterius, tanquàm assassinus puniendus est, & eò fortius, cū ex illa infrisatione aliud malū argumentum sequatur, nempè causa lenocinij, præsumitur in patiente, ergo contra Clar.
24 inhæreo dictis per Drogher. cit. loc. vide Gratian discept. Forens. cap. 598. n. 1.

Insuper sciendum, quòd propter atrocitatem huius criminis assassinus potest à proprio patre impunè occidi, Caball. de homicid. n. 532.

Sed, quæ quantitas desideratur, vt assassinium committatur? Ambrosin. cit. loc. cap. 7. n. 9. videtur annuere, quòd requiritur notabilis quantitas; dum non iudicat assassinum eum, qui pro expensis faciendis in hospitio aliquem occidit, vel qui per vnum par caligarum tale delictum committit, nec, qui sub spe equi occidat.

Peregrin. in tractat. de Immunit. Eccles. cap. 7. nu. 38. habet assassinum illum, qui loco pecuniæ, aliquam rem, prætio æstimabilem, receperit, vide Vincent. Honded. cons. 93. n. 65. & seq. tom. 2. Capyc. in vulgat. decis. 155. videtur nō fecisse fundamentum, ita, vt diceretur assassinus ille Notarius Marcus per remissionem vineæ, seù certi iuris super ea.

Mari

Mari ad Grammatic. decis. 2. num. 11. ad med. videtur declarare; quòd res promissa, non debet esse parua.

Vnde, licèt diuersæ colligantur sententię; tamen reassumitur, prætium, vel rem debere esse momenti, & notabilem. Ego verò contrariũ sentio, & siuè prætium sit tenue, siuè notabile, siuè res sit magna, siuè parua, assassinium committitur, in illis verbis pragmaticæ. *Che si alcuno prorompera con pagare; e promettere denari, o altra cosa alcuna à dare ordine, e mandato ad altro per occidere persona alcuna;* Verba enim Pragmaticę ex mente statuentium non referunt ad quantitatem; sed potius ad refrænandam audaciam, & reprimendum delicta; vnde concludo, quòd quæ vis quãtitas tàm pecuniæ, quàm rei, est sufficiens, vt iudicetur assassinium.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Laycus an puniatur per Iudicem Ecclesiasticum.

Clericus assassinus an puniatur per Iudicem laycum.

SVMMARIVM.

Assassinij crimen est atrocissimum, & æquiparatur crimini læsæ Maiestatis num. 1.

Assassinus, an dicatur ipso iure excommunicatus num. 2.

An gaudeat immunitate Ecclesiastica num. 3. 4. & 5.

Assassinus laycus, an possit puniri per Iudicem Ecclesiasticum num. 6.

Clericus assassinus, an puniatur per Iudicem laycum num. 7. & seq.

Est adeò crimen assassinij atrocissimum, immò æquiparatur crimini Læsæ Maiestatis, Grãmatic. vot.
1 8. num. 12. Tasson. de Antefat. vers. 12. obseru. 1. nu. 30. ad fin. quòd, illud committens, est ipso iure excommunicatus, cap. 1. de homi-
2 cid. in 6. Caball. de homicid. num. 483. licèt Tasson. de Antefat. num. 27. asserat, nõ
3 fuisse vsu receptum in Regno, vt dicatur ipso iure excommunicatus; nec etiam gaudet immunitate Ecclesiæ, tàm assassinus, quàm eius fautores, & opem præstantes, nedùm ex iuris dispositione, vt refert Caball. cit. loc. num. 526. & sequen. Mut. tom. 4. cap. 71. n.

33. Tasson. de antefat. vers. 12. obseru. 1. nu. 27. Sayr. cas. conscient. lib. 3. cap. 34. nu. 21. verum etiam ex constitu-
4 tione Bullæ Gregorianæ, qua excipiuntur assassini, vt refert Ambrosin. de Immun. Eccles. cap. 7. num. 1. Nouar. tom. 1. quæst. forens. 52. nu. 3. Peregrin. de Immun. Eccles. cap. 7. per tot. Bouadill. lib. 2. cap. 14. num. 77. qui num. 75. ampliat. assassinum vocari, & Ecclesiæ immunitate priuari venenantem, idest eum, qui veneno aliquem
5 necauit; maiores insidias enim quis infert venenando, idest mortem inferendo veneno, quàm is, qui ferro, vel alio instrumento percussit, vt dixi in præced. cap. num.
6 Sed pluries hæsitatum vidi, an laycus assassinus possit puniri per Iudicem Ecclesiasticum? Bouadill. tom. 1. lib. 1. cap. 17. num. 99. testatur, laycum assassinum, & eius fautorem à Iudice Ecclesiastico puniri posse; sed hoc quo ad pœnam spiritualem non temporalẽ, ea ratione, quia Religioni Christianæ obstat.

Sed, quid in Clerico assassino? licèt Viscont. in singul. verb. assassinus fol. mihi 12. disputat. articulum; tamen Tasson. de Antefat. vers. 12. obseru. 1. num. 27. & seq. disputat ad partem articulum,
7 Bouadill. eod. lib. 2. cap. 18. num. 54. & seq. concludit, Iudicem laycum cognoscere Clericum assassinum, quatuor tamèn concurrentibus, vt ibi per eum, Clar. §. assassinum num. 8. & Giaccar. & Baiard. ibid. ille enim, num. 9. hic num. 25. & iterum quęst. 36. vers. item quæro; concludit, Clericum assassinum puniendum esse per Iudicem laycũ, vt ibi per eum, & Grammatic. vot. 8. refert M. C. V. cognouisse illum Prothonotarium Capuanum, & decisio fuit in præsentia Domini Cardinalis Columnæ Viceregis in hoc Regno; sequitur Tasson. de Antefat. vers. 12. obser. 1. num. 34.

D E

DE RAPTV
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Carcerum custodia, ad quem spectet.
Delegatio, quando ex mente Principis consideratur concessa, licèt verba specialia non adsint.
Verbum [debet] positum in rescripto Principis, quid importet.

SVMMARIVM.

Carceres non debent esse subterranei, neque tenebrosi num. 2.
Sunt inuenti ad custodiam num. 3.
Vocatur locus sanctus, honestus, & reuerentiæ n. 5.
Antonius Lionetto Auditor laudatur n. 6.
Carcerum custodia, ad quem spectet n. 7.
Rescriptum Principis, quando dicatur excitatiuus, vel delegatiuus n. 10. & 11.
In crimine raptus, an procedatur ad modum belli n. 12. & 13.
Delegatio, an extendatur ad non nominatos n. 15. & 16.
Ab vno obtenta, an alteri non prosit n. 14.
Verbum [mandamus] an importet delegationem n. 17.
Si est appositum insolitum verbum n. 18.
Si est mutata forma, an inducat delegationem n. 18. & 19.
Verbum [debet] in rescripto Principis positum, quid importet n. 20 & 21.
Si Princeps, auditis grauaminibus per Baronem Vassallo illatis, rescribat, vt carcerati àb eo capiantur, & àb alio, cui dirigit, cognoscantur, an inducatur delegatio n. 22. 23. & 24.

Iberatus Falcuccio, & Liuia Giannolo cóiuges Terræ Sácti Soxij in quorum Curia exposuerút que-
1 relam contra Flauium Zitola, Dominicum Zitola, eius filiú, Franciscum Frontuto Sancti Soxij, & Dominicum Perciabosco Sácti Nicolai, de insultu, facto noctis tempore in personam dictæ Liuiæ in eius domo,

domo, de adulterio; ex quo, ingressi, eam omnes quatuor vnus post alium cognouerũt carnaliter, & de raptu; ex quo, post cognitionem carnalem, eam rapuerunt, & asportauerunt à Terra Sancti Soxij ad Terram Sancti Nicolai in domum ipsius Dominici Perciabosco, distãtia, ferè vnius miliaris, & ibi eam detinuerunt spatio dierum trium, & de nouo eam carnaliter ipse Perciabosco cognouit: inde dimisit. Et, cũ casus iste mihi exorbitans, ac singularis videtur, ex confessione, quam ista mulier fecit; dicit enim omnes quatuor, in vna camera existentes in vno cubili, eam cognouisse palàm, vnum post alium, & quãdo vnus cognoscebat, alij aderant, & erant præsentes alij de domo; inhonestissimũ, immò ferè impossibile visum fuit.

Cuius vigore fuerunt per
1 affictatorem Triuici carcerati, & in eius carceribus dicti inquisiti detenti spatio ferè semestris, & grauati cum cõpedibus in carceribus subterraneis, quod de iure prohibetur: carceres enim non debẽt
2 esse subterranei, neque tenebrosi prag. 19. tit. de Baronib. cùm non ad pœnam, sed potius ad custodiam sint inuenti, l. 1. ff. de custod. reor. Capoblanc. tom. 1. de Auth. Baron. in hac prag. num. 1. & 2. & Barones tenebrosos
3 subterraneos, vel fœtidos carceres habere, potiùs necare, quàm custodire Vaxallos, dicitùr, quòd affirmat iterum tom. 2. cap. 93. num. 1. 2.
4 vbi subiungit, attributum carceris esse; vt vocetur locus sanctus honestatis, & reuerentiæ; vnde Nouar. de grauaminib. vaxallor. grauamin. 268.
5 dicit: Grauari Vaxallos, si Barones habent carceres obscuros, fœtidos, siuè subterraneos. Videntes Flauius Zitola Pater, & Dominicus Zitola, nullum releuamen obtinere ex tot instantijs, ex tot vociferationibus, tantisue protestationibus, factis pro eorum expeditione, Regium Collaterale Consilium adierunt, factum narrantes, obtinuerunt prouisiones, siuè ordinem, huic Regiæ Audientiæ directum, vt se informet, & veris per ipsos expositis, statim carceratos, vnà cum informatione sibi aducendos curet, & ipsos statim de iustitia expediat, cuius ordinis tenorem placet hic inserere, videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Illustres, & Magnifici viri Collaterales Consiliarij Regij fideles dilectissimi. *Ci è stato presentato memoriale, videlicet. Illustrissimo, &*

Eccel=

Eccellentissimo Signore. Flauio, e Domenico Zitola della Terra di Santo Sosso, Prouincia di Principato Vltra, fanno intendere à V. E. come sono cinque mesi, e più, che Angelo Stefanelli, affittatore del Stato di Treuico le fè carcerare nella Terra di Zuncoli, con ferri, ceppi, & iugo di notte, e giorno, per farli morire, per odio particolare, che tiene con li supplicanti, sotto figurato pretesto de adulterio, e ratto in persona di Liuia Giannolo, del che ne è stata fatta dalla parte ampla escolpatione, e remissione, stante la loro innocenza; e sotto pretesto de vn'ictto di scopettata in persona di detto Domenico tantùm, senza che ci fusse nè offensione, nè querela de parte, della qual causa ne volse per forza detto affittatore docati cinquanta l'anni passati, & con tutto ciò, Signore Eccellentissimo, li molesta per odio particolare, che tiene con essi supplicanti, & hauendono esclamato, e fatto instanza giornalmente, che l'hauesse spediti di giustitia: mai hà voluto farlo per suoi particolari disegni: ansi hauendole dato il Giudice, dal quale le furono date le defensioni; poi non hà voluto, che procedesse più inanzi; e con tutto ciò le hà fatti stare sempre ferrati, à segno, che hanno perso la salute, e sono diuentati tutti stroppiati; & vedendosi così maltrattati, & oppressi, hanno hauuto ricorso alla Regia Audientia Prouinciale, dalla quale furono spedite prouisioni, che frà dieci dì si spedesse la causa, sub pœna auocationis. Et, perche lo fine de detto affittatore è, di farle morire nelle carcere, fè inhibire all'Audientia dalla Gran Corte della Vicaria. Signor Eccellentissimo queste sorti di oppressioni, e tirannie, non solo non si deuono permettere nel tempo del felicissimo gouerno di V. E. mà si deuono castigare seueramente; perciò ricorrono da V. E. e la supplicano per amor di Dio, se degni prouedere: acciò non morano innocentemente in quelle carceri: & ordinare alla Regia Audientia, che se pigli essi supplicanti, & le mandi carcerati in Vicaria, vnà con l'informationi, che ci sono acciò in Vicaria, Tribunal superiore, e doue indifferentemente si fa giustitia, si possa conoscere la loro giustitia, & non siano così maltrattati, & oppressi, come se fossero cani, & nō sudditi di Sua Maestà, & l'haueranno à gratia, vt Deus, &c. Et, inteso noi detto memoriale, ci hà parso fare la presēte, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che vi debbiate informare dell'esposto nel predetto memoriale; & essendo vero quello si espone, vi debbiate mandare subbito à pigliare li predetti carcerati con l'informatione, che contro di essi la predetta Corte di Santo Suosso hà preso, e subbito li debbiate spedire di giustitia, e così essequete, che tale è nostra volontà. Datum Neapoli die 8. Augusti 1634. El Conde de

potestas ad modum belli non potest exerceri per Barones,
13 Nouar. de grauam. Vaxallor. grauamin. 410. Sed potius per R. A. sequitur, quòd hęc R. A. omninò est competens, & causa non debet afflictatori committi.

Ego verò, qui partes Dominici Perciabosco, vnius ex quatuor inquisitis, tuebar, licèt deliberassem petere remissionem causæ dicti mei Clientis ad Ducem Flumari, Terrę Sancti Nicolai Dominum, non obstantibus oppositis per Fiscum, & Aduocatum dictorum de Zitola, fundantium se in delegatione causata ex præinserto ordine; dubitatur enim in iure, si de-
14 legatio ab vno obtenta, prodest alteri, ratione communionis, de quo per Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 103. in fin. Oltrad. de rescript. prælud. 18. nu. 4. & 18. cùm hic Dominicus Perciabosco non est nomina-
15 tus in precibus, neque delegatione, eum nō cōpræhendit; delegatio enim non extenditur ad personas non expressas, Ricc. decis. 155. par. 2. Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæst. 62. nu. 13. & 15. & quæst. 64. n. 21. Scacc. in
16 tract. de sent. & re iudic. glos. 7. quæst. 4. specul. 6. Nouar. quæst. forens. 46. per tot. to. 2. qui Scacc. n. 21. limitat, nisi persona, rescripto non nominato, in consequentiam veniret, tamē inde ponderaui verba rescripti, & dicebam ex infrascriptis rationibus, causam esse huic Regiæ Audientiæ delegatam.

Prima, in rescripto positum est illud verbum: *Ve dicemo, & ordinamo*, quod idem est, ac si
17 mandamus, quod verbum: Mandamus, importat delegationem, Ruginell. in tract. de appellat. §. 6. glos. 2. cap. 2. num. 2. & 3.

Secunda, solét semper Domini Regentes in eorum mādatis dicere: *Prouederete di giustitia*, in hoc est aliud verbum,
18 insolitum apponi: *E subbito li debbiate spedire di giustitia*, ex quibus videtur mutata forma prouisionalis. Et quando solita forma mutatur, censetur causa delegata, sic ex multis
19 refert Petr. ad Grammat. decis. 36. n. 23. Thor. ad Apont. de potest. proreg. tit. de delegat. causar. §. 1. in princip.

Tertia, ex illo verbo: *debbiate*, oritur verbū [debet] quod importat necessitatē, ex glos.
20 in l. sępè, ff. de effic. Præsid. Scacc. citat. tract. glos. 14. quæst. 15. n. 2.

Quarta, hoc verbū [debet] videtur præceptiuum, ex eo; quia

quia necessitatem inducit, &
21 obligat eum, cui dirigitur ad implendum, Scacc. ibid. vnde sequitur, quòd quando in rescripto adest verbum præceptiuum, delegationem importat, Burg quæst. 74. numer. 14.

Quinta, quia, cùm D. Prorex, & eius Regium Collatera-
22 le Consilium, auditis grauaminibus per affictatorem illatis, iussit, veris illis existentibus, carceratos, vnà cum actis ab illis carceribus trásportari ad hanc R. A. & fuerunt grauamina verificata; sequitur,
23 quòd cùm Prorex voluit causam ab illa Curia abdicare, censetur causa delegata huic R. A. dum habuit notitiam, affictatorem grauasse, & voluit hoc mandare; si enim ad affictatorem remitteretur, vanus esset recursus, per inquisitos habitus; inane esset rescriptum, & cau-
24 sa non remittitur ei, qui semel grauauit, quia semper præsumitur, velle grauare, ex regula iuris.

Huiusmodi rationes fuerũt ponderatæ, & tandem, post discussionem, habitam, fuit interpositum decretum, quòd procedatur in Regia Audientia, remissionibus petitis, non obstantibus.

Et, inde, discussa causa principali, in sequẽti capitulo ponam ea, quæ contigerunt.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Raptus quid sit.

Raptus vnde dicatur, & quæ sit eius pœna.

Quæ con currere debent, vt raptus dicatur.

SVMMARIVM.

Raptus vnde dicatur.

Raptus, & rapina quomodo differant num. 2.

Raptus quomodo diffiniatur ex legistarum voce? n. 4.

Alia diffinitio datur, ex B. Thoma num. 3.

Quæ concurrere debent, vt raptus dicatur, & habeat locum eius pœna num. 4. ad 11.

Raptus an inducatur ex persuasione, precibus, muneribus, vel aliijs verbis blanditiosis? n. 6. & 7.

Raptus vt dicatur, requiritur asportatio de loco ad locum, & in loco remoto n. 7. 8. 9. 10. & 11.

Raptus olim quomodo committebatur? num. 12.

Hodie in Regno quæ pœna datur pro raptu? n. 12. & 13.

Amplia etiam in rapiente nouitium de Religione nu. 14.

Etiam si mulier rapiat virum, ibid.

Raptor

Ost discussa in capitulo præcedēti, fuit deuētum ad discussionem causæ principalis; vnde cùm de crimine raptus tractetur, cōgruū videtur, vt raptus materiā plenius explicem, & causæ tutelam aggrediar, & plura vidēda esse in primis, opinor, vt ad specialitatē inde deueniri possit.

Et Primò, vndè dicatur raptus. Secundò quid sit raptus.
1 Tertiò quomodo committatur, & quæ concurrere debēt, vt raptus dicatur. Quartò quæ pœna pro eo venit imponenda.

Quò ad primum, Raptus dicitur à rapiendo; tamen differt à rapina, quia raptus ca-
2 dit in persona, rapina verò in rebus, Angel. de Malefic. tit. de raptorib. num. 1. Damphoud. pract. crimin. cap. 103. num. 1.

Quò ad secundum, plures sunt diffinitiones, nam B.
3 Thom. 2. 2. quæst. 154. artic. 7. in princip. sic definit. Raptus propriè est illicitus coitus, à corrumpendo dictus, in quo loco affert, an raptus sit species luxuriæ, distinctæ à stupro, de quo per Sayr. Clau. Reg. lib. 8. cap. 5. in princip. Sed legistarum more, & criminalistarum linguâ, sic defi-
4 nitur. Raptus, est violenta, vel cùm malis artibus transportatio, siuè adductio mulieris honestæ, inuitę, de loco ad locum, animo, eam car-

naliter cognoscendi, Decian. tract. crimin. lib. 8. cap. 7. n. 4. & 5. quem sequitur D. Frácisc. de Castill. decis. Sicil. 182. num. 25. tom. 2. & cùm lex nihil frustrà apponat, quodlibet verbum, in definitione appositum, est considerandum, & operatur suum effectum, ex quibus considerationibus reassumuntur requisita, quæ concurrere debent, vt raptus dicatur.

Ex illo verbo: *Violenta*, aduertatur, quòd delictum ra-
5 ptus dicitur violentum, præcipitosum, & toti mũdo execrabile; cap. Regn. vt sine mortalis num. 7. & ibi Reg. Tap. & iterum in Const. Siquis rapere, & in Const. Capitalem, & post eum, Mut. decis. Sicil. 77. num. 10. vnde requiritur violentia, nempè, quòd mulier inuita capiatur; ipsa enim volente, non dicitur raptus; iniuria enim non infertur in volentẽ, ex regula iuris, vt infra dicam.

Ex verbo [malis artibus] reassumitur, quòd si non con-
6 currit violentia, sed tantùm suasiones, preces, munera, donationes, vel verba blanditiosa, dicitur violentia, Afflit. in Const. si quis rapere num. 2. concludit, esse violentiam interpetratiuam; & dicitur mulier circumuenta ad consentiendum, sequitur Ioseph Sessa decis. Ragon. 94. Sayr. decis. 2. tit. de raptorib. Triuisan. decis. Venet. & quãuis violentia possit considerari, etiam in volente, Scacc. de sentent. & re iudicat. glos. 14. quęst. 21. num. 57. tamen Castill. citat. decis. 182.
7 num. 20. dicit, quòd suasiones, preces, dona, & munera non inducunt violentiam, & si concurrat pecunia, non dicitur violentia, sed venditio honoris, Scacc. ibid. vide Mut. cit. decis. 77. num. 23. & 25. & tom. 4. capit. Sicil. 166. num. 4.

Ex verbo (trãsportatio, siuè adductio de loco ad locum,
8 animo carnaliter cognoscendi) reassumitur aliud requisitum; quòd requiritur transportatio de loco ad locum causa libidinis; non autem
9 pro maiori commoditate, Clar. §. raptus in princip. Mascard. conclus. 1259. num. 20. & seq. requiritur enim vis, & debet necessariò deduci actus, concludens violentiã, Giaccar. ad Clar. ibid. Mascard. cit. loc. dat exemplum in puella, reperta in syluis, & cãpis, & alibi adducta, Vincent. Honded. cons. 98. num. 25.
10 tom. 1. Mut. citat. cap. 166. num. 2. adeò, quòd si de vna camera ad aliam puella ducatur

tur raptus, Ricc. decis. 214. num. 2. & seq. par. 1. & est adeò verum, quòd, quamuis intercedat violentia, sed in eadem domo, & nō concurrat amotio, non dicitur raptus, Reg. Tap. in const. Capitalem num 3. Sed requiritur transductio de loco ad locum, iuncta violentia, Nicol. Carbon. practic. pract. lib. 2. cap. 2. num. 45. Honded. cit. cons. 68. num. 1. tom. 1. nec sufficit momentanea adductio; sed requiritur de loco ad locum adductio; & quòd sit in loco remoto, Mut. cit. decis. 77. num. 2. Reg. Tap. ibid. Peguer. decis. 42. num. 7. Mauson. in tract. de con-
11 traban. quæst. 2. num. 6. Tasson. de Antefat. versic. 12. obseru. 1. num. 22. & iterum versic. 13. obseru. 1. præsūpt. 101. ex illo verbo [mulieris honestę] reassumitur, quòd, si rapitur mulier, meretricalem, vel alio modo inhonestam vitam ducens, non dicitur raptus, vt infra dicam.

Deuenio ad quartum, & sic, ad pœnam, & est sciendum,
12 quòd pœna raptus antiquitùs alio modo irrogabatur, vt per Ferrett. de re militar. tit. quādo sit pugnandum, num. 46. Hodie verò est pœna raptus capitis, tùm de iure cōmuni,
13 ex l. 1. Cod. de rapt. virgin. tùm de iure Regni, tàm monialis, si rapta fuerit, quàm alia, Afflict. in const. si quis rapere, num. 1. & 2. Campagn. in cap. Regn. vt fine n. 14. & seq. Scaccia de sentent. & re iudicat. præs. 14. quæst. 21. num. 35. Nicol. Carbon. pract. practicar. lib. 1. cap. 7. num 19.

Quæ pœna habet locum etiam in rapiente nouitium de Religione, & pœna mortis punitur, Baiard. ad Clar. §.
14 raptus num. 32. & etiam, si mulier rapiat virum, Ricc. decis. 214. num. 5. & seq. par. 1. quem sequitur Nouar. collect. 189. & si rapitur puer causa libidinis, rapiens pœna capitis punitur, Ang. de malefic. tit. de raptor. num. 4. Clar. §. raptus versic. Vnum tamen, ibi Baiard. num. 32. Honded. cit. cons. 98. n. 2. & 3. tom. 1. & Clar. cit. loc. testatur, DD. dicentes permitti in militibus abducere pueros, etiam inuitis parentibus, licèt contrarium iudicasset, si occurrisset. Et pœna, imposita de iure canonico, vide nouissimè remissiones ad Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. de Reformat.

Et de masculo rapiēte masculum, & muliere rapiente mulierem, latè Decian. lib. 8. cap. 7. n. 28. 29. & 30.

Verùm

Verùm, illud, quod dixi de muliere rapiente virum, vt Clar. cit. loc. verſ. Sed pone,
16 eſt intelligendum, citra mortem, ſed rigorosè eſſe pœnam imponendam; ceſſat enim ratio l. 1. Sayr. deciſ. 2. de raptorib. dicens, quòd mulier, quę ſequitur virum, non dicitur rapere, etiam ſi eam ſtupret.

Et, ſi raptor eſt notorius, & manifeſtus, condemnatus,
17 non appellat, Cartar. de exequut. ſent. cap. 1. num. 111. Farinac. quæſt. 101. num. 48. & hoc delictum non præſcribitur quinquēnio, prout quædam alia, Mut. tom. 4. cap. 166. num. 14. & ſi rapiens
18 erit filius familias, excluditur à ſucceſſione, & applicatur ſorori, & fratribus; cap. Regn. vt ſine num. 15. Nicol. Carbon. lib. 2. cap. 2. num. 45. & huiuſmodi raptus delictum non admittit compoſitionem, neque tranſactionē ex eod. cap. Regn. vt ſine nu. 20. in illis verbis: Nullius Officialium noſtrorum compoſitionem aliquam facere audeat, cùm velimus, exigentes pro bono publico, & proſpero ſtatu Ciuitatis eiuſdem, quod vnus quiſque ipſorum circa præmiſſa geſſit in opere, in corpore luat.

Licèt Hieronym. Gabriel. conſ. 172. num. 43. tom. 1. afferat, poſſe inquiſitum de raptu tranſigi; videtur enim
19 in quocunque crimine poſſe remitti, quamuis Taſſon. de Antefat. verſic. 3. obſeru. 4. num. 185. fateatur in crimine raptus non ſolum nō poſſe pœnā remitti; ſed nec offenſos poſſe facere remiſſionem ſub pœna deportationis, ex l. 1. §. final. Cod. de raptu Virgin. circa finem, magnum enim iudicatur ſcelus, maximumque delictum, ex qua perpetua iniuria remanet.

Dixi ſupra; quòd quandò mulier conſentit, non dicitur raptus; vndè quæritur, ſi mulier concurrat in fuga cum
20 amaſio, an dicatur mulier inuita, vel conſentiens. Dum vt ſupra dixi, requiritur violentia? Capoblanc. tom. 2. de Auth. Baron. cap. 44. nu. 20. tangit articulum, & concludit ore Afflict. & Vrſill. ibidem relati, quòd quamuis mulier concurrat in fuga cum amaſio, ſemper præſumitur raptus, de iure violentus, & furtiuus, Mut. verò, quem Capoblanc. non citat deciſ. Sicil. 77. num. 24. & 25. diſtinguit; quòd aut puella eſt in poteſtate parentum, quamuis illa conſentiat, tamen eius cōſenſus nō poteſt illis præiudicare, & puella in poteſtate paren-

parentum existens, non potest, etiam volens, se, & membra sua raptui submittere; eius enim velle non preiudicat aliorum nolle; licet Decian. Sanchez, & alij asserunt, hoc casu extraordinaria pœna puniri; aut verò non est in potestate, sed liberum arbitrium habet, & sponte consentijt, & abijt, nulla violētia; persuasione, inductione, aut alia instigatione interuenien-
21 te, & tunc secùs erit, Castill. quem Capoblanç. non adducit decis. Sicil. 182. num. 20. & seq. aliam distinctionem amplecti videtur, nempè, quòd si mulier consentiat, etiam subducta blanditijs, suasionibus, & donis, non habet locum pœna raptus; totus mundus enim puniretur, ex eo, quia animus mulieris cum donis, & sollicitationibus ad animum pertrahitur; vnde ex his dicebam in hoc casu, nullam pœnam raptus posse imponi; dum ista mulier spontè, & voluntariè abijt; verùm, quia potest dari casus, quòd mulier asserat, fuisse violentatam; & vir negat, cui credendum, mulieri nempè, asserēti, an verò neganti? Giazz. disputat. crimin. 24. num.
22 5. dicit, non credi mulieri, asserenti, se vim passam, & per vim cognitam, etiàm si concurrat depositio mariti, Vulpell. cons. 30. num. 1. 5. & 6. etiam si deponat in tortura, Farinac. quęst. 43. num. 94. immò, quando non constat de violentia, facit se sociam criminis, Giazz. ibid. n.
23 6. est tamen verū, quòd querela raptæ, siuè inculpatæ facit inditium, Farinac. quæst. 43. num. 90. 94. & 99. secùs verò, si rapiens confiteatur, fecisse causa matrimonij, mulier verò negat, de quo est additio ad decis. Peguer. 42.

Si verò vterque confiteatur, fecisse causa matrimonij, & subiungat esse desponsatos,
24 an credatur? Afflict. in constitut. si quis rapere nu. 13. & 14. distinguit, quòd; Aut præcessit tractatus matrimonij, quod inde est sequutum. Et, tùnc non pœna mortis datur; aut verò nullus tractatus præcessit de matrimonio: sed solū de fornicatione, & postea sequitur raptus, licèt postmodū sequatur matrimoniū, debent pœna capitis puniri; non punitur enim, nisi illa effrenata libido, & subdit multoties: Reges post matrimonium contractum, fecisse decapitare raptorem, quod ipse intelligit
25 cum distinctione; an inter nobiles, vel populares sit, quādo enim sunt inęquales, secùs erit, vt per Rot. pisan. decis. 19. Angel.

19. Ang. de malef. in verbo: *Che me hai adulterato la mia donna* n. 17. dicit, credi vtrique, nisi alia signa contraria cōcurrant, se-
26 quitur Caball. cas. 196. n. 9. 10. quando enim pro matrimonio adducitur, & inde sequitur, non dicitur raptus, Marc. decis. 2. par. 1. Ioseph Sesse decis. Aragon. 96. & tūc euitant pœnam, à Constitutione impositam, Triuisan. decis. 89. Peguer. decis. 42. Thesaur. decis. 217.

Vlterius, quando mulier rapta, vel eius parentes non
27 statim secuto raptu lamentantur, querelāt, vel accusant, & sunt tardi in querelando, præsumitur dolus ex illa tarditate; res enim tanti præiudicij non debet diù occultari; sic ex multis testatur Giazz. cit. discept. 24. n. 65. & tenetur infra octo dies querelare, & accusare, ex Const. Regn. Om-
28 nes nostri, & ibi Affl. nu. 13. quem sequitur Castill. decis. Sicil. 183. num. 5. tu vide omninò Farinacc. quæst. 144. num. 180. & 191. vt dixi tit. de stupro num. 31.

Si tamen fuerit raptus sine corruptione, vel copula, an puniatur rapiens? Afflict. citat. constit. si quis rapere num. 8.
29 adducens casum de iuuene, qui rapuit puellam, euntem ad fontem pro aqua, quam honestè ad domum sui consanguinei adduxit, vt eam in vxorem haberet, qui fuit liberatus, dicit, quòd solus raptus, absque corruptione sit pœna mortis dignus, Grammatic. in const. in quæstionibus.

Campagn. in cap. Vt sine num. 61. dicit, quòd, si raptor
30 rapiat mulierem, & nō coeat cum ea, non punitur pœna mortis, Nicol. Carbon. citat. lib. 2. cap. 2. num. 45. dicit, quòd, si non cognouit, non punitur, neque raptus iudicatur, copula non secuta, Triuisan. decis. 41. Clar. verò §. raptus, vers. sed quid si ille, refert vtramque opinionem; ipse tamen distinguit, quòd: Aut non cognouit, quia non potuit, & tunc punitur; aut verò, quia noluit, & se abstinuit, & nō punitur, quem sequitur, Hier. Gabriel. cons. 172. to. 1. num. par. 4. & 6. Catalan. in tract. de indult. cap. 34. n. 157. & 158. dicit, quòd etiā
31 copula non secuta, pœna mortis irrogatur ex atrocitate delicti, tu vide distinctionem, quā facit Thesaur. decis. 217. num. 2.

Prout è contra, si rapta, fuerit per prius corrupta, & ab alio cognita, non dicitur rap-
32 tus, Mascard. cōcl. 1006. n. 53. Triuisan. decis. 26. par. 2. Mut. citat. tom. 4. cap. 166. num. 13.

num. 13. Baiard. ad Clar. §. raptus n. 28.

Et pro coronide intrat alia difficultas, quam supra tetigi;
33 vtrum, rapiens meretricem, vel inhonestam, videatur raptum committere, vt puniatur? Afflict. in constit. Omnes nostri nu 11. ad fin. dicit, quod in hoc crimine raptus meretricis, vt puniatur, speciale requiritur, vt raptor sit confessus, & conuictus, Campagn. cit. cap. vt sine n. 64. dicit, nõ esse raptum, sequitur Triuisan. decis. 33. par. 2. Mari ad Grammatic. decis. 107. num. 10. Petr. ad Grammatic. decis. 36. Mastrill. decis. 207. num. 4.
34 qui n. 10. dicit, quòd rapiens mulierem meretricem, arbitrariè punitur, Clar. §. raptus, vers. quæro nunquid, Caball. tamèn, pœna extraordinaria punirі asserit cas. 179. nu. 6. idem erit dicendum, si fuerit rapta mulier in habitu meretricali, vel inhonesto incedẽs, quo casu pœna raptus locum non habet, quia in habitu, in
35 quo quis reperitur, præsumitur, Ricc. decis. 296. nu. 12. par. 2. vbi dat exemplum in Clerico, incedente in habitu laycali.

Si verò primò erat meretrix, inde est effecta honesta, & rapitur, an dicatur raptus in
36 muliere honesta, sed prius meretrice? Viscont. in conclus. in verb. Raptus fol. mihi 244. ad med. ex Menoch. ibid. relat. asserit, quòd, si mulier non consensit, ex quo ad vitam honestam redire volebat: & desijt meretricari, & honestè viuit; quòd raptor punitur, sed qua pœna, nõ dicit: quod tu intellige de pœna extraordinaria, ex adductis supra. Ego autèm cum Castill. decis. 83. distinguendùm censeo; quòd: Aut mulier est ma-
37 rito coniuncta, honestè viuit, & desijt meretricari, etiam si rapiens eam non cognouisset, antequam nuberet, tunc si rapitur, committitur raptus, & eius pœna locum habet.

Aut verò mulier est marito data, & inhonestam vitam du-
38 cit, & maritus eius inhonestatem ignorat, & rapitur, &, tũc
39 extraordinaria pœna punitur, propter vim, ipsi in raptu illatam, & pro iniuria, Caball. cas. 179. n. 6. posset tamen esse iniuria atrox, vt etiam pœna mortis locum haberet, Caball. ibidem.

Dubitari cõtingit insupèr, si raptor gaudet immunitate
40 Ecclesiastica? Clar. quæst. 30. versic. quæro numquid, ad med. pro affirmatiua, & sic, quòd gaudet, testatur, Mari ad Grammatic. decis. 107. n. 10. dicit, quòd de iure canonico

gaudet, de iure ciuili, secùs, Mar. Ital. de immunitat. Eccles. lib. 1. cap 5. §. 2. n. 8. reiecto Couarruu. dicit debere gaudere, Farinac. de immunit. Eccles. cap. 6. num. 91. dicit, quòd, quando raptus fuit cum insidijs, & malis actibus, & non de consensu, de iure ciuili non gaudet, secùs de iure canonico, quod in hac materia est attendẽdum, Peregrin. de immun. cap. 12. num. 14. pro, & contra argumentatur; tandem residet in opinione, quòd gaudet; quia non est exceptum in Bulla, Gammacurt. de Immunit. cap. 14. num. 3. lib. 3. dicit, de consuetudine ei seruari immunitatem; & iterum lib. 5. cap. 3. num. 1. & 3. & dicitur etiam raptor excomunicatus, Ricc. decis. 342. par. 2.

Et, si raptus fuit in Ecclesia, nec gaudet, idem Gamma-
41 curt. lib. 5. cap. 18. num. 2.

Oritur aliud dubium; an repertus infraganti in hoc de-
42 licto raptus, possit impunè occidi? tex. in l. 1. Cod. de raptu Virg. tribuit potestatem coniunctis mulieris raptæ, immò alijs, in cuius potesta-
43 te reperitur, nempè tutoribus, & curatoribus, impunè occidendi raptorem, quod sequitur Farinac. quęst. 145. Nicol. Carbon. cit. pract. lib. 1. cap. 7. num. 19. quòd tu intellige, dumodò reperiatur in loco remoto; tunc enim infraganti censetur, & dicitur repertus quando in loco remoto adducitur, non est lo-
44 cus pœnitentię, vt supra dixi, ex Mauson. in tract. de contrabann. quæst. 2. num. 6. Tasson. de Antefat. vers. 12. obseru. 1. num. 22. & vers. 13. obseruat. 1. præsũpt. 111.

Tu scis, quòd fur potest in loco, in quo reperitur cum re, furto sublata, capi, & puniri, ratione contractationis, quia dicitur nouum furtum cõmittere, ex doctrina Bart.
45 in notiss. l. si dominium, vt per Capyc. decis. 104. & Franch. decis. 681. & ego latiùs dixi in tit. de furt. cap. 1.

Nunc quæritur; an hoc procedat in raptore, ita vt rapiens, si fuerit alibi repertus cum muliere rapta, possit ibi capi? Capoblac. qui omnia tetigit, & multa nos docuit, tom. 2. de Auth. Baron. cap. 54. mouet punctum, & ex Castrens. Fulgos. Peguer. & Decian. ibi citatis pro affirmatiua concludit, nempè,
46 quòd raptor, vbi reperitur cũ rapta potest capi, & puniri quamuis capiens, Iudex cõpetens non sit; efficitur competens, ratione contractatio-

nis

nis, & adaptat conclusionem, firmatam in fure, procedere in raptore, Farinac. verò quęst.
47 7. num. 8. in princip. idem affirmat, nempè, quòd raptor possit puniri vbi reperitur; sed in fine dicit, Duenn. regul. 378. sub 6. limit. multum dubitare de veritate huius limitationis, & illam veram minimè videri, non alio, nisi, quòd iura non dicunt, raptorem vbique puniri posse, sed potius, quòd quando quis est
48 priuilegiatus, non conueniatur, nisi coram suo; &, si raptor est priuilegiatus, priuilegium non opitulatur, & ipse Farinac. per Capoblanc. non allegatus concludit, quòd raptores nō vbique puniri possunt; sed quòd raptores non possunt priuilegium allegare; vnde Farinac. & Capoblanc. ad inuicem contradicunt, & inter eos oritur controuersia.

Ego verò, pro illis reconciliandis, distinguendum censeo, quòd, aut raptor reperitur solus, & tunc ad instar furis,
49 sine re furata dephrensus, non potest, vbi capitur, puniri; nullus enim regularitèr, aliud forum sortiri potest, nisi ratione originis, domicilij, & delicti; & procedit consideratio facta per Farinac. aut
50 verò capitur cum muliere, rapta, & tunc subdistingue; aut mulier consentijt in raptu; aut verò nū consentijt, & per ea, quæ supra dixi, non dicitur raptus; aut verò mulier non consentijt, sed inuita, & nolens, abducitur, & tūc rapiēs, cum rapta vbi deprehenditur, punitur ad instar furis cū re furto sublata; non potest enim diuersa ratio assignari, & procedit opinio Capoblāc. sic videtur annuere, Castill. à Capoblanc. non allegatus, decis. Sicil. 158. num. 18. & erit dummodò reperiatur in loco remoto, prout supra dixi.

Ex qua distinctione colligere poteris; si in crimine ra-
51 ptus cadit remissio causæ ad Baronem, licèt Regen. Tap. lib. 3. iur. Reg. in pragm. vbi de crimine n. 30. ex Azeued. ibi relato, prohibeat, raptores remitti ad eorum Barones.

Et dictum Farinac. procedit in casu suo, scilicet, vt rap-
52 tor, si priuilegiatus fuerit, nullum priuilegium allegare possit, prout similiter fuisse prouisum, quòd procedatur in M. R. C. Siciliæ, refert Castill. decis. 158.

His omnibus enarratis, & materia raptus plenè discussa, tàm ad præsentis causæ decisionem, quàm ad aliarum cognitionem, dico; quòd, cùm in occurrenti casu videatur tàm euidens machinatio, facta per

dictam mulierem, tàm magna inuerisimilitudo, per illam enarrata, quatuor, vnum post alium, palam, publicè, immò patrem, & filium eam cognouisse, non concurrunt requisita; nam spontè ex eius domo abijt; non adsunt aliæ probationes, nisi eius depositio, quæ tanquam inuerisimilis, & inhonesta debet reijci; non accusauit infra octo dies, & vlteriùs inhonestè ipsa mulier viuebat; Concludo, Dominicū Perciabosco, ab ea imputatū, non puniendum, immo liberandum fore.

Hęc causa fuit diù discussa, & cum librorum reuolutione vētilata; materia enim raptus non est frequens, & quando casus occurrit, est plenius discutienda, prout præsens fuit discussa, & fuit decisum, quòd inquisitus liberetur nouis inditijs die 18. Maij 1635. Auditore Antonio Lionetto, relatore.

DE STVPRO
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Stuprum quomodo committatur.
Quomodo probetur, & qua pœna puniatur.
Virgini, asserenti, se esse defloratam, an credatur.

SVMMARIVM.

Mulieres viros appetunt num. 1.
Violentia, illata mulieri, quomodo probetur n. 2. & 4.
Violentia, illata in viri potentem, quomodo puniatur n. 4.
Stuprans virginem colore matrimonij qua pœna puniatur n. 5. & 6.
Stuprans promissionibus, vel pecunia, an puniatur n. 8. 9. & 10.
Virgini, asserenti, se stupratam, an credatur n. 11. 14. & seq.
Virgo ab alijs cognita, an dicatur virgo n. 11. 12. & 13.
Assertio Virginis esse defloratam, an probet? distingue n. 18. & 19.
Masculus, & fœmina coeuntes, qua pœna puniantur n. 20.
Mulieres ad inuicem coeuntes, qua pœna puniantur n. 21. 22. & 23.
Sodomia an gaudeat immunitate Ecclesiæ n. 23. 24. & 25.
Committentes actus carnales in Ecclesia, an gaudeant eius immunitate num. 25. & 26.
Tentans stuprare puellam, & impeditus, non valens, an puniatur n. 27. & 28.
Violentia an dicatur in mulierem, si sunt fracta ostia suæ domus nu. 28. & 29.
Stuprum an censeatur purgatum, si stuprator, & stuprata cohabitauerint n. 30.
Virgo, si tacuerit accusare de stupro, an valeat tardiùs querelare n. 31.
Stuprum quanto tempore præscribatur n. 32.
Præscriptio in quibus casibus criminalibus non currat n. 33. & 34.
Puella prægnans, an possit consignari parentibus, vel affinibus num. 35. 36. & 37.
Dos quanta debet esse puellæ stupratæ? distingue à n. 38. ad 49.
Virgo stuprata, si patitur, ab alijs cognosci, an habeat dotem n. 50.

Stu-

Stuprans, promissione matrimonij, si noluerit contrahere, an cogatur nu. 51. 52. & 53.

Matrimonium contractum, an possit dissolui per non consignationem promissæ dotis n. 54. & 55.

Vir, an cogatur, matrimonium perficere, quamuis dotem non habeat num. 54. 55. & 56.

Stuprum commissum in dubio, an censeatur causa libidinis, vel vindictæ n. 58.

I sermoncinum de adulterio in præcedenti tractatu imprimēdū curaui, tit. de adulter. & supra de Raptu tractatui, in præced. cap. & delictum Stupri, est similitèr delictum carnis; congruum mihi videtur de stupro tractare; & licèt eius materiam tetigerim in addictionibus ad decis. Grammatic. 22. & pauca ibi dixerim; tamèn hìc supplere intelligo ibi omissa.

Et sciendum, inquam, quòd mulieres viros appetunt. & in hoc est maxima, & maior cupiditas, & quandoque viros rapiunt, Matthesil. sing. 102.
1 vbi multa exempla adducit. & concludit; quando loquitur de violentia, debent testes concludentèr deponere, violentiam esse per virum illatam actiuè erga mulierem, non sufficit si dicunt, fuisse illatam vim, quia sunt verba in dubio prolata, & possunt intelligi, mulierem intulisse vim in hominem; vnde concludere debet, violentiam
2 actiuè esse illatam, Baiard. ad Clar. §. Stuprum num. 39. & si est illata in non dum viri potentem, pœnam habes per Grammatic. decis. 22. nem-
3 pè, ad triremes, & ad dotandum, vt annuit, de Franch. decis. 534. num. 2. Si tamen fuerit illata in viri potentem,
4 Franch. decis. 534. pœnam mortis dat, & Nouar. ibi, inde pulcra adducit; & stuprata per violentiam, non amittit virginitatem, Intrignol. cons. 11. num. 45. Thoro. voto 52. num. 11.

Si tamen, colore matrimonij quis virginem defloraue- rit, qua pœna debet puniri?
5 Nouar. cit. loc. pœna remigationis perpetua puniri, asserit; Idem dicendum esset, si concurrūt allectamenta, promissiones, verba blanda, alięque suasiones; hęc enim, cùm vim interpretatiuam inducūt, censetur, fuisse per vim cognitam, & ad stuprum subdu-
6 ctam; fœmina enim violentiam

tiam patitur ex promiſſionibus viri, Viu. qui multos congerit deciſ. 299. num. 6. & 7. ſequitur Capoblanc. tom. 1. de Auct. Baron. prag. 8. par. 1. num. 331. , & Caſtill. deciſ. Sicil. 182. n. 3. 22. & 23. & Capoblanc. tom. 2. cap. 44.
7 num. 17. & ſeq. Thorus in voto 53. n 30. & 31.

Pono tibi aliam quæſtioné, quę de facto occurrit; Quidam iuuenis tentauit, puellam cognoſcere, & ſtuprare, & quãuis minas intuliſſet, cùm in loco erat, in quo non poterat illas exequi, ſuadebat diuerſis promiſſionibus, & allectamentis, vt conſentiret, & nequaquam
8 aſſentiebatur; aliam viam inuenit, de eã, pecunia mediante ſubornando, & cum effectu dedit, cuius vigore puella cõſentijt, & ſtuprum paſſa fuit. Hęſitatum fuit, an pœna mortis puniri deberet? aliqui dicebant, quòd nõ; nam mulier conſentijt, & in conſentienté non fit iniuria. Alij dicebant, ex pecunia recepta, mulierem propriam carnem vendidiſſe; & proindè nulla pœna puniri debere. Ego verò dicebam, ſtupratorem pœna ſtupri puniendum eſſe, quia per pecuniam, ſibi datam, videtur decepta;
9 immò inuita ſtuprata; & allegabam Petr. de Rauenn. in terminis ſic dicentem in ſingul. 666. quotieſcũque enim, odioſis artibus fuerit mulier circumuenta, dicitur inuita
10 voluntas, & ſtuprator pœna capitis punitur, Baiard. ad Clar. §. ſtuprum n. 37. Caſtill. deciſ. Sicil. 182. nu. 2. Thor. voto 53. n. 39.

Sed pone, quòd quis deflorauerit Virginem, quæ in Iudicio, & ſic temporæ querelæ aſſerat, ſe tempore ſtupri fuiſ-
11 ſe virginem, ſtuprator verò negat, tempore concubitus non inueniſſe eam virginem, cui creditur? Hæc quæſtio occurrit in facto, tempore Afflit. prout ille teſtatur in Conſtit. ſi quis rapere num. 10. verſ. Quarto quæro, & concludit, fuiſſe ſtupratorem abſolutum, ex quo probauerat, illam iuuenem fuiſſe ab alio cognitam. Et iterum tempore Grammatic. vt ſupra in deciſ. 107. num. 3. in qua ille Auguſtinus Scoppa confeſſus fuit, cogno-
12 uiſſe carnalitèr Antoniam de Maſſo; ſed non virginem; ex quo per prius fuit ab alio cognita, ſequitur Baiard. ad Clar. §. ſtuprum nũm. 8. Et, cùm in dies hanc quæſtionem in pluribus cauſis habui, & euenire poteſt, placet illam plenius differere; oritur igitur hęc quæſtio ab illa alia; cui
13 magis credatur, virgini aſſerenti, vel ſtupratori neganti?

Clar.

Clar. in §. stuprum vers. sed pone, mouet quæstionem, & respondet, quòd in dubio presumitur virgo, nisi contrarium stuprator probet; hæc responsio Clari non mihi arridet;
14 Clarum est, virginitatem esse naturalem, & sempèr præsumi, vt dixi in titul. de instrumeu. cap. 1. n. 52. Sed quæstio nostra est, cui magis credatur, virgini, asserenti, tem-
15 pore concubitus, se fuisse virginem, an viro, neganti? in eod. tract. tit. de Remiss. caus. cap. 6. n. 30. ex Baiard. ibi relato, dixi, credendum esse mulieri, asserenti, se defloratam; post ibi adducta, vidi Foller. pract. crimin. tit. & si confitebuntur num. 146. qui articulum illaqueare videtur; nam dicit, quòd huiusmodi asser-
16 tio valet, si nō est contra matrimonium, & quòd potest eā reuocare, etiam non docto de errore sequitur Par. cons. 160. vol. 4. Sed, quòd credatur Virgini, asserenti, scriptum reliquit Viu. decis. 299. num. 1. vol. 1. quem sequitur Vrsill. ad Afflit. decis. 236. nu. 3. & dicit, quòd creditur mulieri, asserenti, quòd fuerit virgo,
17 Crauett. cons. 166. num. 5. credit mulieri, asserenti; præsumitur enim pro ea, cum virginitas naturalis sit. Ego verò dico, quòd, licèt virginitas, vti
18 naturalis, præsumatur, & mulieri, sic asserenti, sit credendū, & debet allegari, Mascard. conclus. 1417 num. 9. tamē, cum de facto possit esse contrarium, nempè, quòd fuerit ab alio deflorata per prius, & asserat, se fuisse virginem, non absolutè dictum mulieris admitto; sed cum distinctione; quòd: Aut cum dicto mulieris concurrunt alia adminicula virginitatis probationem cōcernentia, & tunc ei creditur, & dicitur probatio in specie, & nedùm ad torturam; sed ad condemnationē deueniri potest, Petr. ad Grammat. decis. 22. num. 6. Farinac. quæst. 43. num. 99. vel, si fuerit solus cum sola in locis absconditis, & secretis, & iuuenis depectoratus, & caligas haberet solutas, sufficit ad torturam, Farinac. quæst. 136. num. 168. Scacc. de senten. & re iudicat. glos. 14. quæst. 21. n 28. fol. mihi 560. latius Thorus dict. Voto 53.

Aut verò alia adminicula non concurrunt, sed tantùm dictū suum simplicitèr inest,
19 &; vti offensa, non facit fidē, nec ei creditur, Caball. cas. 200. n. 113. Thesaur. decis. 3. Ant. Fabr. decis. fin. titul. de adulter. Papon. lib. 22. tit. 9. arrestat. 13. & Caball. ponit, quandò credatur, si asserat, fuisse

fuisse ab vno prægnatam, & & tunc non sufficit, neque ad torturam, sed tantùm ad inquirendum, & dicitur probatio in genere, sic videtur annuere Mascatell. quando de probatione huius delicti tractat, in pract. crimin. titul. de Adulter. n. 10. 11. & 12. Tria enim requiruntur, vt dicatur stuprum; seductio: stuprum secutum; & quòd erat Virgo, Mut. decis. 76. num. 1. Stuprum enim non probatur per actus, amplexus, oscula, concubitus, vel solus cum sola; hæc inditia sufficiunt, quò ad Deum, & quò ad honorem; secùs verò quò ad pœnã, Scacc. citat. loc. n. 22. si verò virgo fuerit lachrymans, & dicat, fuisse stupratam; non creditur, Hieronym. Gabriel cons. 173. num. 1. tom. 1.

Sed, si essent duo consobrini, vnus masculus, & alter fœ-
20 mina, ambo virgines, & inter se coeuntes, & stuprum committentes, qua pœna puniuntur? vide Maranc. cons. 111.

Et, duæ mulieres ad inuicẽ coeuntes, in quod crimen incidant, quod peccatum committant? Boer. in casu suo
21 in eius decis. 316. nu. 14. in pœnam vltimi supplicij arbitratus est de iure, per tex. in l. fœdissimam, Cod. de Adulter. licèt ibi talis pœna non sit executa, quia mulieres reprobauerunt testes examinatos.

Et de Iudæo cognoscente Christianam, vt cũ ea coeunte, vel de Christiano cognoscente Iudęam. De stuprãte Sclauam, seù Mancipiã, de polluente coitu mortuam, & de Cathecuminis cognoscentibus carnaliter Christianas, vide eund. Boer. cit. loc. & Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 296. Ioann. Galles. quæst. 387. Ioseph. Ludouic. decis. Lucens. 61.

Quò verò in foro poli, & sic quò ad peccatum, coitus habitus inter duas fœminas, quia est concubitus ad sexum non debitum, dicitur sodo-
22 mia, & non solùm peccatum mortale committitur, sed est valdè abominabile, & iræ Diuinæ prouocatiuum, vt pulcrè dicit, & congerit Sayr. lib. 8. Clau. Reg. cap. 5. nu. 15. & adeò hoc vitiũ est horrendum scelus, quòd sodomita nõ gaudet Ecclesiastica Im-
23 munitate, vt latiùs dixi in tract. de Pugn. Doct. tit. de Immun. Eccles. cap. 4. per tot. & post ibi dicta, addo; quòd ad hoc, vt amittat Ecclesiæ Immunitatem, debet esse sodomita publicò notatus, secùs autem, si sit occultus, Sayr. ibid. qui intelligit

de sodomitica copula, nõ autem de actu sodomitico; differunt enim actus, & copula, est enim copula sodomitica, quæ fit masculino coitu, semẽ emictendo intra pudenda posteriora; actus verò sodomiticus etiam fit polluendo se ipsum cum secunda persona, quæ non solùm inter viros, sed etiam inter fœminas esse potest, Sayr. ibid. & quòd so-
24 domita Ecclesiastica immunitate non potiatur, nouissimè affert Ital. de Immunit. Eccles. cap. 5. §. 13. num. 33. & seq. Farinacc. de Immunit. num. 98. in append.

Nedùm sodomita hac Ecclesiastica immunitate priuatur, verùm eriam committẽ-
25 tes actus carnales in Ecclesijs vel Cęmeterijs; & quamuis Gregoriana Bulla hoc delictũ non excipit, à maioritate rationis comprehenditur; nam si delinquentes in Ecclesijs, & Cęmeterijs immunitate priuãtur, tantò magis in hoc casu, quia per emissionem seminis Ecclesiæ, & Cęmeteria polluuntur; & si Gregoriana mentionem de hoc non fecit, duplici de causa prima nõ cogitatum fuit, adesse scelestum, qui tàm tremendum scelus committeret, & iura adaptantur ad ea quæ frequẽtius accidere solent, secunda fuit tacitum, & omissum, caussa honestatis, molestum enim esset auribus pijs audire, hoc crimen in Ecclesia committi,
26 hæc omnia discurrit Mar. Ital. in tract. de Immun. Eccles. cap. 5. §. 3. num. 49. & seq. quod cùm accidisset in personam inquisitorũ de Ayrola hæc fuerunt allegata.

Sed si quis tentauerit, etiã cum violentia puellam cognoscere, & stuprare; tamen non valuit; ex quo impeditus
37 fuit, qua pœna punitur? Baiard. ad Clar. §. stuprum, num. 37. dicit, quòd non debet pœna capitis puniri, Bald. in l. data opera, nu. 83. Cod. de ijs, qui accusare non possunt, dicit quòd; quamuis delictum non sit perfectum, punitur tamquam excessus, ex animo, & proposito patratus, & commissus, Peguer. verò in casu, q sibi occurrit decis. 7. pœna extraordinaria fuisse punitum, & ab illo Principatu per quinquennium relegatum asserit, tu verò vide Papon. lib. 23. tit. 10. arrest. 4.

Ad hoc enim, vt dicatur, violentia commissa, requiritur, vt committatur in personam mulieris, & sic propriã
28 personam tangat, violentia enim crimen dicitur personale, adeò, quòd si quis violẽter domum intrauerit cum

Ianua

Ianuæ, vel Fenestræ fractura, siuè alio modo, violenti animo cognoscendi mulierem, ibi existentem, tamen violētiam non exerceat in coitu, non dicitur, violenter illam carnaliter cognouisse; quia violentia respexit ingressum domus, fracturam ianuæ, vel
29 fenestræ, non autem cognitionem carnalem, allego vnum pro multis Baiard. ad Clar. §. stuprum num. 36. quę doctrina millies profuit, de Marin. resolut. quotid. cap. 2. num. 31. Regen. Rouit. pragm. 19. de abolit. num. 53.

Sed si inter stupratorem, & stupratam, post stuprum se-
30 cuta fuit cohabitatio, an censeatur stuprum purgatum, & actio remissa, Grammatic. in vot. crimin. 4. nu. 3. dicit, quod si diù cohabitauerit, censetur stuprum vetus, & purgatum, & præsumitur concubinatus, pro cuius iustificatione septē requisita ponit, quem sequitur Baiard. ad Clar. §. stuprū num. 31. & continuato tempore, cōtinuatione, dicitur vnicum delictum, Castill. decis. Sicil. 182. num. 5. & si tempore cognitionis carnalis cōtinuatæ efficiatur mulier grauida, & stuprator ad alium locum asportauit, an dicatur raptus, vide Castill. cit. decis. 182 per tot. & Mut. decis. Sicil. 77. per totum, & quæ latiùs dixi supra in tit. de Raptu.

Idem dicendum est, si virgo stuprata per aliquod temporis spatium tacuit, & distu-
31 lit accusare, ex hac tarditate, nedùm præsumitur in muliere dolus, verùm etiam, & inquisitus innocens, Boer. decis. 42. num. 20. quem sequitur Baiard. ad Clar. §. stuprum num. 40. ad fin. vide quæ dixi supra tit. de Raptu cap. 2. nu. 27. & 28.

Ex quo oritur quæsitum; quanto tempore delictū stupri præscribatur? Farinac. tit.
32 de inquisit. quæst. 10. à n. 10. ad 20. dicit stuprum, adulterium, incestum, lenocinium, aliàue delicta, quæ à l. Iulia de adulterijs puniūtur, quinquennio præscribi. Limitat tamen in infrascriptis casibus. Primò, quandò delictum fuit continuatum, tunc non à prima, sed ab vltima vice currit quinquennium. Secundò, si stuprū est commissum cum vi, non currit præscriptio. Tertiò, si
33 est commissum stuprum cum incestu, tunc currit præscriptio. Quartò, in foro poli, & sic, quò ad spirituale, in quo post quinquenninm, maritus potest petere diuortium, quia spirituale est, & nūquam præscribitur, secùs in foro fori, in

quo vltra quinquennium non datur actio, & hæc opinio in quampluribus causis fuit amplexa; multæ enim mulie-
34 res continuatam habitationem faciunt cum viris; inde, aliqua dedignatione inter eos orta, statim volunt accusare, etiam post temporis spatium, quæ nunquam fuerunt admissæ; quod nota, quia in dies euenire potest.

Multotiès occurrit, puellá, stupratam, vel mulierem prægnantem sequestrari, ne à pa-
35 tre, fratribus, siuè alijs coniũctis offendatur, á quibus fuit oblata cautio de non offendendo, &, cùm cautio respicit offensionem cum armis, & aliud genus offensionis adest, nẽpè suffocationis de nocte, vel veneni propinati, prout pluriès occurrit; honor est enim præ cunctis rebus; immò ipsa propria vita, maximè præferendus; cùm honoris amissio similis est morti, Reg. Valenzuel. conf. 92. nu. 1. & seq. & num. 76. & seq. & post eum, Castill. ex multis, quos allegat decis. Sicil. 182. nu. 1. & quando mors istis talibus infertur, secretò fit, ita, vt non sit locus probationis delicti; vnde cautus sit Iudex, & caueat consignare iuuenem suspectam affinibus; & in casu occurrenti Affines valdè instabant, sibi ipsis consignari, etiam, data cautione de non offendendo, & tantò fortiùs, quando cõcurrit mater, cuius filia, pars viscerum est, & de iure cautum reperitur, quòd matri huiusmodi puella est consignanda, etiam sine fideiussione de non offendendo; lex enim multum confidit in
36 matre, quòd nõ offendat, nec offendere faciat filiam, & Affl. in const. Regn. Mulier, quæ dotarium num. 18. quem sequitur Foller. pract. crim. canon. vers. vel flagitium carnis, c. 19. n. 15. qui dicit, quòd mater p sexus similitudinẽ plus amat prolem fœmineam, quã masculinam, cõcordat Baiard. ad Clar. §. stuprum num. 21. Ego autem nolui illam consignari facere, nec matri; nec affinibus, sed illam penès Syndicum suæ patriæ tradendam fore iussi, & non temerè; nam, quòd non sit consignanda affinibus, docet Baiard. ibid. quòd neque matri, hac ratione substineo.

Licèt lex multum confidat matri, ratione ante dicta, tamen non potest illa mater prohibere, & impedire, ne ab affinibus puella offendatur, nec illam liberare à vi, potentia, dedignatione filiorum, vt eam non occidant, &
37 ne iustum dolorem vindicare pof-

possint, & quo casu, neque matri lex confidit, vt dicit Foller. cit. loc. ad fin. Vnde Decretum, per me latum quòd penes Syndicum custodiatur, firmum remanere iterum decreui; dedignati filij, Regium Collaterale, vt audio, adierunt, vt consignationem matri obtinerent ex antedicta confidentia legali, & vt audio, obtinere nō potuerunt, vnde cauti sint Iudices, quando casus occurrit in consignādo parentibus, nec alijs affinibus, quia Curiam decipientes, nec sumptibus parcētes, & omni periculo se subijcientes, omni modo illam necare procurant.

Sed postquam Grammatic. decis. 22. & decis. 107. tractat de dotanda puella in casu
38 stupri, sed nullibi prosequitur quanta dos constituatur, & quomodò. Vndè quæri potest, quæ quantitas debet assi-
59 gnari? quilibet diceret, quòd dos debet esse secundū qualitatem virginis stupratę, vel eius patris; alij dicunt, esse constituendam secundùm facultatem stupratoris, Castill. verò decis. Sicil. 182. num. 13. & seq. distinguit, aut puella consentijt, importunis pre-
40 cibus; & promissionibus subducta, & tunc; vel in vxorem ducere; vel dotare tenetur stuprator; aut verò sine precibus, nec promissionibus, & tunc nulla pęna tenetur; dotatio enim in foro fori procedere affirmat Castill. cit. loc. ore Farinac. ibid. relat. Alij dicunt; quòd arbitrio Iudicis quantitas dotis remittitur, Peguer. decis. 42. num. 3. ex tex. in cap. 1. & 2. de adulter. dicit, quòd, si parentes eius
42 voluerint cum eo contrahere, tenetur in vxorem ducere, si verò noluerint, dotarę tenetur.

Caball. verò cas. 196. nu. 12. ad med. dicit, quòd non tenetur pręcisè dotare, sed alternatiuè, vel vxorem ducere, vel condecenter dotare, & quotidie vbique locorum sic practicari, & dispositio dict. cap. primi, & secundi procedit in Terris Ecclesiæ, sequitur Baiard. ad Clar. §. stuprum num. 25. Ego volui
42 videre verba tex. & cap. 1. copulatiuè disponit, nempè, quòd eam in vxorem ducat, & docet in illis verbis: dotabit eam, & habebit vxorem, & glos. hoc verbum: dotabit, declarat, idest donationem propter nuptias assignabit, cap. verò secundum disponit, quòd aut vxorem ducat, aut si renuendum putauerit, cor-
43 poraliter castigatus, excōmunicatus, in monasterio intrudatur,

datur,

datur, quorum verba ponderatione digna esse, arbitror; nam, si pōderamus verba cap. primi, copulatiuè videtur posita illa, nēpè, vt in vxorē ducat;
44 & dotet, si verba cap. 2. perpendimus, alternatiuè iudicantur; nam aut vxorem ducat, & si renuendū est corporaliter castigatus, & excōmunicatus, in monasterium intrudatur; cuius dispositio si procederet, post stuprum cōmissum, si stuprator noluerit eam in vxorem ducere, castigaretur, & excōmunicaretur, remaneret stuprata vxor, & indotata; quod malum sequeretur; vnde Caball. reuerentia tanti patris, non congruè adaptauit dispositionem prædictorum capitulorum, Mut. decis. Sicil. 77. videtur aliter sentire, allegando tantum cap. primum; si inter verba dicti tex.
45 adest coniunctiua, vel disiunctiua. Ego verò distinguendū arbitror; quòd: Aut vir stuprator, & mulier deflorata sunt equæ, & paris conditionis, & tunc matrimonium sequi debet, & ad inuicem se vxorare; sic decidi, vt matrimonium contraheretur inter Bartholomeum Ramundo, & Cassandram Baccaro, quam Bartholomeus inuitam deosculatus fuerat, stante ipsorum paritate; & milliès hoc practicaui, & practicatum vidi.

Si verò sunt disparis conditionis, nempè, stuprator vilis, & stuprata maioris conditio-
46 nis; tunc stuprator pœna supradicta puniri debet.

Si verò stuprator nobilis, stuprata verò ignobilis condi-
47 tionis est, tenetur stuprans eā dotare, & dotem assignare, &, hoc etiam in quamplurimis causis fuit practicatum; nec
48 cadit cautio de soluendo tempore nuptiarum, quam stuprator offerat: nec cautio de nubendo, quam stuprata exhibet, vt dotem consequatur; sed statim dos est tradenda, Baiard. ad Clar. §. stuprum num. 24. vel depositum faciat, vel in tuto constituat, Francis. Marc. decision. 4. lib. 1. & dos debet constitui secundùm qualitatem, & facultatem stupratoris, habita ratione qualitatis ipsius virginis, ita vt dos, quæ à stupratore
49 assignatur, sit maior illa, quā pater virginis constitueret, & sic fuisse decisum per Senatū refert Osasc. decis. 107. per tot. qui num. 11. ad expensas stupratorem cōdemnandum asserit; sequitur Baiard. ad Clar. §. stuprum num. ratio est; quia huiusmodi defloratæ non sic de facili inueniunt virum, cùm efficiantur deterioris conditionis, & pro

inde

inde maiori dote indigent, Mut. decis. Sicil. 77. num. 4.

Quod limito, non procedere quotiescumque hæc virgo stuprata passa fuerit, post
50 stuprum commissum, ab alio cognosci; quia tunc dotem non consequitur, & indigna efficitur, Carocc. decis. cas. 58.

Sed pono quæstionem, quæ occurrit: Quis viduam honestam cognouit; promissione tamen matrimonij, inde eum
51 pœnituit, & cùm deuenit hoc ad notitiam Præsidis, de facto virum carcerauit, zelo charitatis, vt matrimonium contraheret, & fuit dubitatũ, an poterat cogi, & manus Preses imponere; dum stuprum ex iuris conclusione dicitur in vidua honestè viuente? fuit allegata doctrina Prax. Archiepisc. Neap. cap. 13. qua concluditur, posse stupratorem
52 cogi, etiam censuris Ecclesiasticis, ad contrahendum matrimonium cum illa, quam deflorauit, dummodò non adsit iusta causa, quæ postea superuenit; est benè verum, quòd, si Iudex videt, censuras non proficere, debet excommunicatum absoluere, citat. cap. 13. ad fin.

Pro altera opinione fuit allegata decis. Mut. 77. n. 13. in
53 quo stuprator fuit carceratus, & per Curiam Regiam Prætoris coactus ad matrimonium contrahendum; & ex inde inferebatur, benè fecisse Præsidem; verum, quia suasionibus tot amicorum vir matrimonium contraxit, non fuit hoc amplius disputatum, sed vide Thorum punctualiter d. Voto 53. n. 40.

Sed alia quæstio similiter in facto occurrit. Consensu
54 partium est conclusum matrimonium inter virum, & mulierem, & sunt contracta capitula matrimonialia; hoc tamẽ pacto, vt dos consignetur viro infra tot menses; vir interim nolebat accedere domũ vxoris, nisi dotalis pecunia sibi fuisset numerata, quã dotantes post lapsum temporis soluere distulerũt; Accidit, quòd vna die vir ad vxorem accessit, eamque deosculatus est, ibique per spatium temporis stetit, & dixit ei, nunquam matrimonium esse perficiendum, nisi dos numeretur, & in veritate amplius ad vxorem non
55 accessit, & quãdo ad inuicem se videbant, cũ ignobiles erãt, ille vir protestabatur, nunquã matrimonium velle concludere, nec ipsam amplius videre, nisi pater eius dotem, constitutam, solueret; hæc cantilena spatio triennij visa fuit. Inde fuit dubitatum: an stante accessu viri ad vxorem, & osculo habi-

lo habi-

lo habito, & verbis maritalib⁹ secutis, poterat vir cogi ad instantiam vxoris ad contrahendum matrimonium, & circa dotis numerationem agere contra patrem dotantem? fuit allegata decisio Reuerendissimi, & semper laudandi Ioan.
56 Aloysij Riccij Episcopi Vici Equensis 195. par. 1. & ego authoritate Mut. cit. decis. 77. nu. 13. & aliorum DD. supra citatorum, inferebam, posse maritum cogi ad matrimoniũ contrahendũ, & consummandum, saluis iuribus recuperandæ dotis à patre, vel alio dotante; non enim causa sic leuis debet esse impeditiua matrimonij: quod nota, quia in dies euenit, & euenire potest.

Et pro coronide quæri potest; an in dubio præsumatur stuprum commissum causa vindictæ, vel causa libidi-
57 nis? multi dicunt, quòd in dubio præsumitur causa libidinis commissum; tu autem distingue, quòd: aut concurrũt pulcritudo mulieris, & amor stupratoris; & tunc præsumitur causa libidinis commissũ; aut verò mulier fuerit vetula, & deformis, & tunc causa vindictæ censetur patratum, Farinac. quæst. 107. par. 2. art. 16. n. 234. & 235.

D E

DE ABORTV
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Abortus quid ſit.
Quibus modis committatur.

Non ſummatur, ex quo, id, quod in Argumento.

X carnalibus cognitionibus ſolēt ſequi prægnationes, & ex illis, vt plurimum emergunt abortus; Multoties enim, vt, turpitudo non manifeſtetur, ſolent procurari abortus; vnde de eo aliquam cognitionem patefacere videtur. Et tria potiſſimum ſunt conſideranda. Primùm, vndè dicatur abortus. Secundùm, quomodò committatur. & quæ concurrere debent, Tertiùm, quæ ſit, eius pœna; & pòſtremò aliqua, eius materiã concernentia, quæ pluries in facto occurrerunt, & occurrere poſſunt, enarrabo, & licèt cognitio huius criminis ſit à nonnullis legum gloſatoribus tacta; tamen quæ in practica ſunt obſeruanda, hìc cum diſtinctione adducam, ex quibus omnibus pro cauſarum fortè occurrentium deciſione iuridicè colligentur.

Quò ad primum, omiſſa diſputatione, ſi differunt abortus, & aborſus (cùm non ſint huius ſpeculationis) ſciendũ, quòd abortus eſt fœtus, qui tẽpore non debito naſcitur; & ſic dicitur, quòd non oriatur, ſed aboriatur, & excidatur, ſecundùm Iſydor. lib. 10.

Vel abortus eſt, quandò aliquis præter naturæ ordinem exit de ventre matris, ideſt, quando, non propria virtute, ſed violenter egreſſus fuit, & dicitur abortus, ſeù illam mulierem abortum feciſſe, nulla habita diſtinctione temporis conceptionis, & ſic quantocumque tempore excidatur

in vtero, si credere velimus, Guttier. practicar. qq. lib. 1. cap. 101. num. 3.

Quò ad secũdum Abortus causatur pluribus modis. Primo absque nulla vi, vel violentia, vel remedio, sed de per se, & est quando oritur ex febre vehementi, vel saltu mulieris, timore, clamore, & alijs similibus, vel ex tussi, ex qua fit grauis motus, qui Abortum producit; vehemẽtes enim motus in muliere prægnante habent magnam vim expellendi, & excutiendi fœtum; etiam immaturum; ex illo enim motu ligamina disrumpuntur, Galen. lib. 3. de natur. facult. & ex nostris pulcrè ponderat Menoch. de presumpt. lib. 6. cap. 52. nu. 22. & 23.

Secundo, causatur quando mulier prægnans imminet in vitæ periculo, & ad eius mortem euitandam adhibentur remedia, pro quibus, licèt mater à vitæ periculo liberatur; tamen Abortus sequitur, & in hoc casu, quando consilium periti, & conscientiati medici adest, licitum est, & ex iusta causa fit, ex Viu. decis. 11. num. 13. Thesaur. decis. 12. num. 11. Quarant. in Summ. Bullar. verb. Abortus, vers. prædictæ autem, & ibi addentes fol. mihi 5.

Tertio, causatur Abortus non principaliter, sed incidenter, nempè, quando quis percussit mulierem prægnantem, ex qua percussione sequatur Abortus, vel mulier illa mortua est, & tunc erit danda pœna, quam infrà dicam.

Quarto, causatur etiam, quando adhibentur remedia, vt fœtus aboriatur, & tunc sũt plures cõsiderandi casus, quorum primus; si mulier abortum procurauit, vt eius turpitudinem occultaret; secundus mediãte pecunia; tertius, si odio mariti; quartus, si ab alio inducta; quintus, si de per se filium nasciturum ægrè ferens, vim sibi prægnãs intulit, vt fœtus aboriatur, & qua pœna quodlibet, ex dictis delictis puniatur; dicam in sequenti capitulo.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Abortum faciens, qua pœna puniatur.

SVMMARIVM.

Abortus causatur ex febre, saltu, clamore, timore, & tussi mulieris num. 1.

Abor-

DEuenio ad tertium, & sic, qua pœna puniuntur abortum facientes, & licitum mihi videtur repetere casus, supra expressos, vt in quolibet debita pœna feriantur.

Primo enim casu, si Abortus oritur ex febre vehementi, saltu mulieris, clamore, ti-
1 more, graui tuxi, & similibus cùm nullus dolus adest, nec malitia precedit, non punitur, ex Menoch. & Viu. citat. loc. dummodò saltus sit licitus, & honestus, & modestè saltauerit, ita, vt verisimiliter non presumatur, ex illa saltatione esse abortum sequutum, secùs verò, si saltus fuerit illicitus, vel non leuis; saltus enim cum muliere prægnante est directus, & ordinatus ad abortum committendum, Sayr. cas. conscient. decis. 23. tit. de homicid.

Si Secundo casu, abortiuus fœtus efficitur pro liberanda matre prægnante, si de con-
2 silio, & mādato periti medici fiat, impunibile est, cognoscitur enim, mulierem prægnātē morituram, possunt huiusmodi remedia dari pro vitæ matris tuitione, etiam si fœtus abortiuus efficiatur; quamuis animatus sit; imminent enim hoc casu duo pericula; vnum mortis matris prægnantis; alterum abortus infantis, in vtero existentis; & quandò duo sunt mala, est eligendum regulariter illud minus; minus enim malum est, occidere infantem, in vtero existē-
3 tem, qui dum in vtero matris est, homo non dicitur, & periculo quotidiano subiacet; donec ad ætatem generandi peruenerit, & sic, vt mater à vitæ sit periculo immunis, quę est in statu alios liberos procreandi, licet pocula dare;

 quam-

quamuis fœtus moriatur, & excidatur. Altera verò optima est tutior, & sequenda, nam fieri non potest absque peccato mort. quia salus animæ infantis preferri debet saluti corporali ipsius matris; quid quid sit in foro causarum externo.

Si tamen sine cõsilio docti, & experti Medici actum fue-
4 rit sine dolo; sed causa miserationis ipsius matris, de proximo perituræ, pœna arbitrio Iudicis imponenda est, considerata qualitate personæ, & facti, Thesaur. decis. 12. n. 11. qui refert, mulierem hoc in casu relegatam per quinquennium fuisse; tamen irregulari-
5 tatẽ incurrit, & non suffragatur, non habuisse animum occidendi partum; quia, ex quo operatur illicitum, & malum ordinatum ad abortum committendum, irregularitatem incurrit, Nauar. cons. 24. de homicid. addent. ad Quarant. Summ. Bullar. verb. Abortus, vers. prædictæ autem pœnæ.

Si tertio casu sequatur abortus ex percussione, facta mu-
7 lieri prægnanti, vel ex ea, mortua sit mulier; & tunc variæ sũt DD. opiniones, Boss. enim in tit. de homicid. num. 6. dicit, quòd, si dolus adest, pena vltimi supplicij punitur, Clar. verò quæst. 68. vers. sed que-
6 rit; aut partus erat animatus, & pena vltimi supplicij punitur, Aut verò, non erat animatus, & extraordinariè punitur, Osasc. decis. 60. num. 4. vers. in contrarium, dicit, quòd, si ex percussione mulier vixerit, & abortus sit secutus, percutiens subiacebit damno, quantum maritus mulieris expetierit, & arbitri iudicauerint; si autem mors mulieris ex percussione secuta fuerit, reddet animam pro anima.

Molin. verò in tract. de iustit. commutat. disputat. 27.
8 num. 3. distinguit; aut percussio est facta cum dolo, & fetus interfectus est, ex abortu secuto, pena mortis imponitur; si verò sine dolo, sed culpa, & ea culpa non sit lata; tunc mitiori pena punitur arbitrio Iudi-
9 cis pro quantitate culpæ, Petr. Greg. Tolos. arbitratur penã pecuniariam imponendam esse, par. 3. syntag. Iur. vniuers. lib. 36. cap. 15. n. 21.

Nicolaus Plouius in tractat. de irregularitat. nu. 21. tangit
10 punctum, & dicit, percutientem mulierem prægnantem irregularitatem incurrere; sequitur additio ad Quarant. Summ. Bullar. verb. abortus, vers. limita, & primò; vnde ex varietate sententiarum reddit se ancipitem Iudex in iudicando.

Ego

Ego verò distinguendum arbitror; aut percussio est facta
11 principaliter in pregnantem, vt aboriatur, & tunc cadit distinctio Baiard. & Clar. supra posita, nempè, si infans animatus erat, pęna mortis, si inanimatus, arbitraria. Aut verò, non principalitèr ad abortum faciendum fuerit facta percussio; sed, vt ipsius mulieris persona lædatur, & tunc; quia dolus abest ab abortu, procedit opinio Tolosan. cit. loc.

Aut verò percussio secuta fuit, non, vt ipsa mulier læde-
12 retur; sed incidentèr, vt putà, rixantur duo amici, & pro sedanda rixa mulier accessit, & vnus rixantium eā percussit, & ex percussione sequitur abortus, vel mulier prægnans percussa moritur, non pęna mortis, sed mitiori arbitrio Iudicis, considerata qualitate personæ, & facti, ea ratione, quia
13 non adfuit dolus in percutiendo; sed potiùs calore iracundiæ, qui oculos rixantis obcæcauit in percutiendo quem nolebat, vel non debebat percutere, & sic contra Clar. concludit Thesaur. decis. 12. n. 2. versic. hinc infertur.

Deuenio ad secundum modum, committitur insuper
14 abortus per ipsam prægnantē pluribus modis, & primo ad occultandam eius turpitudinem, & tunc fustigatur, & detruditur, eius vita durante, in Monasterium destinandū per D. Proregem, Thesaur. decis. 12. n. 14. & sic fuisse decisum per Sacrum Consilium, refert Præsid. de Franch. decis. 592. quem sequitur Carraba singular. 123. & Ricc. collectan. 336.

Si secundo casu, mulier abortum fecerit, mediante pecunia, & tunc pœna mor-
15 tis punitur, Baiard. ad Clar. quæst. 68. nu. 4. Campag. ad cap. Regn. Peruersorū n. 59.

Si verò tertio casu, mulier abortum fecerit, vel procura-
16 uerit, ex inimicitia, vel odio mariti, ne in lucem fœtum producat, duæ erant pęne; vna, vt ipsa mulier à marito, iniuria affecto, repudiaretur, Petr. Greg. Tolosan. par. 3. Syntag. iur. vniuers. cap. 16. num. 17. lib. 9. altera, vt puniretur; Prima non substinetur, ne in arbitrio sit, dissoluere matrimonium, quod est indissolubile, Tolosan. citat. par. 3. lib. 36. cap. 15. num.
17 19. Vnde dico, quòd optimo iure dixit Baiard. ibid. quòd pęna arbitrio Iudicis puniri debet, considerata qualitate personæ, & Thesaur. decis. 12. ad fin.

Si verò quarto casu, fuerit ab alijs inducta, nempè si impia

pia mater filiam prægnantem induxerit, vt aboriretur ex aliqua causa, Dec. cons. 535. excusat filiam minorem, quæ matris fœtum eiecit, quia illa minori ætate, & matris iussu excusatur, Monoch. verò de Arbitr. Iudic. cas. 357. pœnã arbitrariam imponi testatur, & matri quoque, Molin. verò in tract. de Iustit commutatiu. disputat. 27. num. 5. ex eo, quia voluntariè periculo
19 se exponit, & iniusto matris præcepto paruit, cùm etiam quia intrinsecè, & extrinsecè malum committit, & proindè, stante humana fragilitate fœminea, pœna arbitrio Iudicis puniendam esse, testatur.

Ego verò, considerata tolerantia matris, quæ se habuit
20 permittendo; vt sua filia carnalitêr cognoscatur, & impudicam vitam duceret, ex qua est sequuta ingrauidatio, & considerata insuper eius impietate in procurãdo abortũ; dico esse distinguendos plu-
21 res casus; primùs, aut pocula, siuè remedia sũt data, & abortus non est sequutus; & tunc arbitrio Iudicis puniri debere; aut verò abortus est sequutus, & tunc; subdistingue; aut partus erat animatus, & pęna mortis imponitur; aut verò non erat animatus, & pęna fustigationis coercetur; hæc omnia cõgerit Thesaur. citat. decis. 12. num. 12.

Si verò quinto casu, mulier prægnans, ægrè ferens partum
22 nasciturum, vim sibi intulerit, & abortum commiserit; tunc fustigandam esse, & exilij perpetui pęna puniendam esse; nulla data distinctione, si animatus, vel non animatus sit fętus; testatur Thesaur. decis. 12. num. 13.

Si verò mulier prægnans, partum in Cloacam effundẽs,
23 eiecerit, fustigatam, & in exilium missam per Senatum fatetur Osasc. decis. 60. & Thesaur. decis. 12. n. 1. 2. & 3.

De iure autem canonico, & in statu Ecclesiastico datur diuersa pęna; adest enim constitutio Sixti V. qua cauetur, abortus facientes, tàm animati, quàm innanimati fętus,
24 tàm si percussionibus, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribusque, mulieri prægnanti impositis, aut alijs etiam incognitis, pęnas impositas pro homicidio voluntario infligendas esse; &, si Clerici fuerint, priuentur omni priuilegio Clericali, officijs, & beneficijs Ecclesiasticis, & ad ea infuturum acqui-
25 renda sint inhabiles; nec non vinculo excommunicationis sint alligati, & ipsius absolutionem non consequantur, nisi

nisi à Summo Pontifice, vt apparet, ex Bulla, quam adducit Quarant in Summ. Bullar. verb. Abortus fol. mihi 2. quæ inde per Summum Pontificem Gregorium XIII. fuit moderata, quò ad absolutionẽ à peccato, & excommunicationem reseruatam, quam Bul
26 lam moderatiuam adducit Quarant. citat. loc. refert Baiard. ad Clar. quæst. 68. nu. 8. & Mar. Ital. de immunit. Eccles. cap. 5. §. 4. n. 36. & seq. addentes ad Sayr. cas. consc. lib. 3. cap. 35. n. 24.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Abortus, an dicatur, si mulier medelas ceperit, vt non concipiat.

Mulier, remedia adhibens, vt concipiat, qua pęna puniatur.

SVMMARIVM.

Abortus, an dicatur si mulier remedia receperit, ne concipiat à nu. 1. ad 5.

Mulier præsidia recipiens, vt concipiat, an puniri debeat, & qua pæna à n. 6. ad n. 13.

Poculum dans causa amoris, an puniatur n. 16. & 17.

Poculum dans causa inducenda infirmitatis, vel aggrauandæ, an puniatur num. 18.

Poculum quid sit n. 19.

Vendens sine licentia Medici ea, quæ Abortum causant, punitur numer. 20.

Pater occidens filiam prægnantem, in adulterio repertam, an dicatur abortum committere à n. 21. ad 24.

Abortum faciens, an irregularitatem incurrat n. 24.

Ateriam prosequendo, quæritur, si mulier operatur, vt non cõcipiat, & sic, vt non ingrauidetur,
1 an puniatur, & qua pœna? est distinguendum; aut ipsa mulier eius malitia viam generationis intercidat, & semen
2 emissum aliqua arte pręcauẽdo, ne ex marito concipiat, reijcit, vt aliquandò obseruant perniciosæ mulieres, parùm
3 Deum timentes, & maritorum odiosæ; tunc, quia rem detestabilem operantur, quã-uis in foro exteriori verificari non possit, tamen morte æterna apud Deum puniẽdas esse, exclamat Petr. Greg. Tholos. cit. par. 3. syntag. iur. vniuers. lib. 36. cap. 15. n. 20. & consequenter, si verificatur in foro fori, eadem pœna puniri debet.

Si verò remedia adhibuerit, ne concipiat; & tunc variæ reperiuntur pœnæ, à Doctoribus impositæ; Osasc. enim decis. 60. num. 2. pœna homi-
4 cidij puniri debere, asserit, Foller. pract. crimin. tit. pœnis debitis feriantur, num. 66. quẽ sequitur Baiard. ad Clar. quęst. 68. num. 7. tàm danti, quàm recipienti, non homicidij pęnam imponit: sed aliam mitiorem, Baldaxar de Angel. ad Foller. pract. crimin. tit. pęnis debitis feriantur, num. 68. in casu, qui sibi occurrit, pęnam fustigationis tali mulieri fuisse impositam, asserit; quid autem de iure canonico, & in foro poli vide Sayr. cas. consc. lib. 3. cap. 35. n. 27.

Ego verò hoc casu, quia res est mali exempli, & in Dei disseruitium, & publicæ vtilitatis detrimentum, malum, immò pessimum, ne generet,
5 & soboles producat, pęna grauiori huiusmodi mulieres puniendas esse, arbitror, cõsiderata personę qualitate, & facti.

Si verò è contra, medelas receperit, vt concipiat, & sic,
6 vt ingrauidetur, & filios procreare possit, variè DD. scripserunt; Nicol. Plouius cit. loc. dicit, quòd dans, & recipiens irregularitatem incurrit, Foller. pract. crim. tit. pęnis debitis feriantur n. 64. quem seriantur num. 64. quem sequitur Baiard. ad Clar. quæst. 68. num. 9. dicit, quòd, si mulier mortua est, debet relegari, quem sequitur Baldaxar. de Angel. cit. loc. n. 83. Anton. Faber. decis. 13. ad l. Cornel. de sicar.

Thesaur. decis. 12. n. 3. in Insulam relegatam, fuisse illã
8 mulierem, quæ medicamentũ ad conceptionem susceperat, refert.

Addentes ad Quarant. citat. loc. vers. 2. limita, sunt in opi-
9 nione, hoc factum non debere ex toto trãsire impunitum, propter malum exemplum,
10 consistens in quærendo violentare naturam, volendo imponere fœcunditatem in vtero, in quo Deus, & natura imposuerunt sterilitatem.

Ego verò, distinctionibus vtens, esse distinguendos duos
11 casus, arbitror: Aut remedia adhibẽtur malis artibus, nempè, sortilegijs; aut alijs inhonestis, & illicitis medijs, nempè, incantationibus, & sine consilio docti, & periti Medici; & tunc, quò ad Deum, & quò ad
12 mundum, & sic in foro interiori tenentur, & puniuntur, & procedit opinio affirmatiua.

Aut verò secũdo casu, non fit malis artibus; sed licitis, &
13 permissis medijs, nempè, medicamentis, & alijs subsidia-

rijs

rijs dationibus, non ad alium finem, nisi, vt concipiat; & fuerint præsidia adhibita cum consilio periti, & conscientiati Medici, & dolus absit, & intentio, non ad alium tendat finem, nisi, vt concipiat, freti gratia Dei; & tunc, quia non sinistro fine operatur, quam-
14 uis malum sequatur, excusandos esse dantes, & recipientes, arbitror, fundo hanc meam opinionem ex Molin. citat. loci disput. 27. n. 8. qui excusat, & appellat hanc temeritatem, & culpam iuridicam, ex
15 eo, quia non causa abortionis, aut inhonesti amoris fecerit ad procuratum, sed causa prolis procreandæ.

Ex huius opinione sequitur
16 aliud quæsitum: si fuerit datũ poculum amatorium causa amoris, dans, & recipiens sciẽter, arbitrariè punitur propter malum exemplum, etiã quòd
17 fetus non sit animatus, Afflict. in constit. Amatoria num. 3. Baiard. ad Clar. quæst. 68. nu. 9. vers. item adde, Thesaur. decis. 12. num. 10. Reg. Tap. in Constit. Amatoria pocula num. 6. tom. 5. ea ratione, quia dans causam abortui, siuè animatus, siuè non sit partus, Iudicis arbitrio punitur, Baiard. cit. loc. in princip.

Sed, si pocula fuerint data causa inducendæ infirmitatis,
18 vel, vt infirmitas aggrauetur? vide Molin. citat. loc. n. 7.

Dicitur poculum amatorium, quia est amarum, ab
19 amaritudine, vel ab amo, amas, sicut mulieres malæ, quæ propter luxuriam infatuantur, Reg. Tap. citat. loc. Sayr. cas. conscien. lib. 3. cap. 35. à n. 24. ad 27. qui totam materiam pleniùs elucidat, & signantèr, quando causa conceptionis fit, vtrum peccatum committat, & irregularitatem incurrat.

Hinc sequitur, quòd vendens scienter, sine licentia Medici illud, quod causare po-
20 test abortum vt homicida punitur, vti causa causæ, Molin. de iustit: commut. disput. 27. ad fin. fol. mihi 128.

Sed, si pater occiderit filiã prægnantem, repertam in
21 adulterio, distingue; Aut anima est formata, & punitur, l. Cornel. de sicar. aut verò non
22 est formata, & secùs, quia adhùc non est homo formatus, Afflict. in Constit. Terminum vitæ num. 19. statutum enim de occidente hominem, militat in occidente partum, dũmodò sit animatus, quia nondum natus, non est propriè homo, Cassan. in consuetud. Burgund. fol. 56. num. 25. Menoch. cas. 357. num. 10. Thesaur. decis. 12. num. 7. ex

quo sequitur illud dubium: si
23 abortus sequitur antequàm partus sit animatus, an sit irregularis? de quo vide Sayr. cas. conscien. lib. 7. cap. 1. nu. 2. Molin. de Iustit. commut. disputat. 27. num. 2. Et, si dubium sit, an animatus sit, vel
24 ne, irregularitatem incurrit, Sanchez in Summ. lib. 1. cap. 10. num. 43.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Partus animatus quando dicatur. Anima quando infunditur in infante, in vtero existente.

SVMMARIVM.

Anima quo die infunditur in infante, existente in vtero à n. 1. ad n. 10.

Animam infundi die nonagesimo in fæmina, ex Aristot. n. 1. & 2.

In masculo trigesimo die n. 3.

Ex B. Augustino die 46. n. 3.

Communis sententia est, 40. in masculo, & octuaginta in fæmina n. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Abortus, an dicatur, si monstrum nascitur n. 13. & 14.

Abortiui infantes, & Monstra quomodò resurgent in nouissimo die n. 16. & 17.

Abortum committentes, an gaudeant immunitate Eccles. num. 18. 19. & 20.

Ligantes coniuges desponsantes, qua pœna puniuntur.

FActa est mentio supra de partu animato; nunc ad terminorũ cognitionẽ hesitatur, quandò infans, in vtero existens, animatus dicatur? hæc quæstio dependet ab ea,
1 quo die infunditur anima, post concubitum, in qua variant DD. & opinio legistarũ contradicit, & repugnat illi Philosophorum, & Medicorum, nàm Aristotel. lib. 7. de histor. animal. cap. 3. & 9. cum quo concordat Plin. lib.
2 7. cap. 6. arbitrantur, animã infundi in fęmina nonagesimo die.

Auicenn. lib. 9. de natur. animal. cap. 3. substinet, ani-
3 mam in masculo infundi trigesimo die.

Diu. Augustin. vult, animari diebus quatraginta sex. Beat. Thom. par. 1. quæst. 76. articul. 3. disputat illam
4 quæstionem, si est vera sententia Platonis, in corpore esse duas animas, &, si anima prius sensitiua, inde intellectiua; & si anima vnitur corpori, non vt forma, sed vt materia; quod discutiendum relin-

relinquo, cùm ad institutum non faciet.

Legistarum verò opiniones supradictis repugnant, Viu. enim decis. 82. nu. 7. dicit, quòd anima non infunditur, nisi formato corpore, quòd organizatur actione parentum; quando lineaméta omnium mébrorum habeat, Prosper de Augustin. ad Quarant. Summ. Bullar. verb. Abortus; litera A; & tunc animam altissimus infundit, & infundendo creat, quod fit in masculo, post quatraginta
5 dies, in fęmina verò, post octuaginta dies; & rationem diuersitatis, & tantæ distantię assignat Viu. masculinum fętum concipi ex semine calido in dextera parte matricis, quæ calida est, fęmineum ex se-
6 mine frigido, & in sinistra parte matricis, & ratione frigiditatis; tardiùs est in operatione; calidum verò velox, & ex hoc oritur, quòd virtus formatiua citiùs in vno semine organi-
7 zando operatur, quàm in alio, & quòd in masculo post quatraginta, in fęmina post octua-
8 ginta dies, anima infundatur, sa refert Menoch. citat. loc. Sayr. decis. 22. de homicid. Petr. ad Grammatic. decis. 2. num. 11. & seq.

Vnde communis est sententia, animam quatragesimo
9 die in masculo, octuagesimo in fęmina infundi, vt refert Molin. cit. loc. disputat. 27. num. 1. Reg. Tap. in Const. Amatoria pocula, nu. 4. tom. 5. iur. Regn. hinc est, quòd post partum mulieribus non decebat templum ingredi, nisi post quatraginta dies in masculo, octuaginta in fęmina,
10 totidem enim diebus caruerunt anima rationali à puncto conceptionis veteri lege, scribit Molin. citat. loc.

Restat nunc, vt respondeã opinioni Aristot. & aliorum
11 sequacium, vt intelligatur à die, quo fęmina sentit grauedinem, coagulato semine; quòd contingere solet octo, aut diebus decem, elapsis post
12 concubitum, & hic videtur deueniri ad tempus, vt supra distinctum.

Sed, si mulier ex medelis ceptis, vel præsidijs adhibitis
13 pro abortu faciendo, peperit monstrum, nempè si haberet vnum brachium, vel vnum
14 pedem, vel aliud quid, monstruosum sapiens, Baiard. ad Clar. quæst. 68. num. 9. vers. Item adde, distinguit; aut partus nascitur in forma humana, veluti si habet formam hominis; tunc quamuis vnum brachium, vel vnum pedem haberet, si anima est infusa, pœna mortis punitur.

Aut verò, non in forma ho-
minis naſcitur, nempè, ſi ha-
15 beat caput animalis, & tunc
ſecùs erit.

Ex quo oritur aliud dubiũ;
quomodo reſurgent in nouiſ-
ſimo die iſti abortiui infantes,
& mõſtra. Ant. Raguc. Beneu.
celeberrimus, & venuſtæ gra-
uitatis in tract. de ſtat. ani-
mar. par. 1. quæſit 62. nu. 6.
17 ex Riccard. ibi relato, refert
abortiua, & monſtra reſurge-
re in debita ætate, ſine defor-
mitate, ſi habuerunt animam
intellectiuam.

Tu ſcis, quòd homicidæ, &
mutilatores mẽbrorum sũt à
18 Gregoriana excepti, & im-
munitate Eccleſiaſtica pri-
uantur, ſi abortum facientes,
homicidæ Iudicantur, & illius
pœna plectuntur, & ſtatutum
loquens de occidente homi-
nem, militat in occidente
infantem, in vtero exiſtentẽ;
19 quæritur, vtrum iſti abortan-
tes immunitate Eccleſiaſtica
gaudeãt? vide Mar. Ital. de
Immun. Eccleſ. lib. 1. cap. 5.
§. 4. num. 36. & ſeq. & Pere-
grin. de Immunit. Eccleſ.
cap. 7. num. 7.

Et pro coronide præſentis
materiæ quæri poteſt, qua pœ-
21 na puniũtur illi, qui ligant vi-
ros, ne vxores ſuas cognoſce-
re poſſint, nec matrimonia
conſummare? Petr. ad Grammatic. deciſ. 2. nu. 11. tangit articulum, & non reſoluit, ſed remittit ſe ad Afflict. in conſt. Regn. amatoria pocula nu. 1. Tu verò ex eod Afflict. dicas, quòd iſtis talibus, ligantibus coniuges ad impediendum matrimonium, quod faciunt operatione dęmonum, imponitur pœna dictæ conſtitutio. Amatoria pocula, qua, ſi ligati patientes, vitam, vel ſenſum amittunt, ligantes pœna mortis puniuntur, ſi verò in nullo lædantur, ligantes carcerantur per annum, & bona publicantur, ſed Anton. Raguc. in ſua Lucern. Parochor. titul. de Sacrament. matrim. quæſit. 75. dicit, quòd hoc poteſt accidere tribus modis. Primo, quòd ipſi coniuges ex eorum fantaſia illudantur arte malorum ſpirituum, ita, vt vxor appareat exoſa viro, & è contra. Secundo, per corporis interpoſitionem, ideſt, quòd inter ipſos coniuges videatur quod dam corpus interpoſitum, vt non poſſint copulare. Tertio, quando maleficium applicatur ipſis coniugibus, vt ſuccus herbarum frigidarum, vel aliorum ſimilium; & ad maleficium diſſoluendum, non ſunt adhibenda alia maleficia, Martin. del Rio diſquiſit. Magicar. lib. 6. cap. 2. ſept. 1. quæſt. 3. de his tractat, ſi licet

male-

maleficij signum destruere, vt desinat Diabolus nocere ei, quem sequitur Anton. Raguc. Beneuentan. tractat. de stat. animar. quæsit. 16. vbi affert, nõ licere pro vitæ conseruatione vti remedijs illicitis, à Deo non ordinatis, sequitur Sanchez in Summ. lib. 2. cap. 41. num. 18. & sequen. & D. Anton. Goffar ad compend. Bonacin. in verb. maleficium fol. mihi 406. & si per triennium coniuges ligati cohabitauerint, & matrimonium consũmare non potuerint, matrimonium potest dissolui, Raguc. in sua Lucern. Paroch. citat. quæsit. 75. de cuius veritate vide Petr. Gregor. Tolos. ad cap. primum de sponsalib. nu. 46. Summ. Astens. lib. 8. par. 2. tit. 29.

Ego vero dico, quòd in isto casu sunt adhibenda remedia spiritualia, & elargiendæ sunt æleemosynæ, & fundẽdæ sunt preces ad Deum pro maleficio dissoluendo.

D E

DE VENENO
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Venenum quid, & quotuplex sit.
Venenantes, qua pœna puniuntur.
Quomodo probatur delictum veneni.

SVMMARIVM.

Venenum quid, & quotuplex sit num. 6. & 7.
Delictum veneni atrocius est homicidio n. 1.
Præcaueri, videri, nec euadi potest n. 1.
Est maius assassinio num. 3.
Venenator dicitur proditor num. 3.
Veneno plùs est occidere, quàm gladio n. 4.
Statutum loquens de homicidio, habet locum in veneno n. 1.
Venena sunt tacenda, & occultanda, non autem scribenda, aut docenda n. 5.
Poculum amatorium quid sit n. 13.
Delictum venenationis quomodo constare debet n. 14.
Testes, deponentes, vidisse dare venenum, an probent n. 15.
Venenatus, si ex veneno assumpto non obijt, ex quo euomit, vel remedia adhibuit, an venenans puniatur n. 18. & seq.
Portans venenum, an puniatur? distingue, vt n. 22. & seq.
Venenans mediante pecunia si pœniteat n. 26. & seq.
Veneni effectus, qui sint n. 31. & seq.
Venena duo dans, qua pœna puniatur n. 32. & seq.
Venenatum, vti mortuum ex veneno, quomodo probetur n. 35. & 36.
Medici, an cogantur deponere, si est mortuus ex veneno assumpto, vel causato num. 37. & seq.
Piscatores ponentes in flumine herbas, aut pastam, causa piscandi, vt puniantur num. 42. & seq.
Venenans fontem, vel puteum, qua pœna punitur n. 41.

Quid

Quid, si venenauerit animalia num. 45.
Venenum vendens, qua pœna punitur n. 46.
Venenum emens, qua pœna puniatur num. 46. & 47.

Euenio ad tertium modũ, quo homicidiũ committitur, nempè, Veneno, vt promissa seruem; & est sciendum, quòd
1 delictũ venenationis est atrocius homicidio, l. 1. Cod. de malefic. & mathem. sequitur Grammatic. decis. 33. num. 1. Baiard. ad Clar. quæst. 62. nu. 123. & statutum loquens de homicidio, verificatur in veneno, de Angelis ad Foller. pract. crimin. titul. Item qui sororem venenauerit, nu. 1. ex Farinac. & alijs, ibi relatis. Ea ratione; quia, si fit insultus, vel inferuntur vulne-
2 ra, vel homicidium committitur, potest offensus se defendere, vel precauere, vel alio modo euadere, & multotiès delinquens capitur, & delicta verificantur; sed in veneno secùs est; porrigitur enim, vel in cibo, vel in potu, & quandoque à domesticis, quod nec euadi, nec præcaueri, nec videri potest; & ideò delictum
3 venationis est maius assassinio, & illud committens, dicitur proditor, Baiard. ad Clar quæst. 68. num. 136. Caball. in tract. de omn. gener. homicid. num. 511. Catal. in tract. de indult. cap. 37. n. 18. Mut. decis. Sicil. prima n. 20. Mari ad Grammatic. dec. 2.
4 num. 19. immò plus est occidere veneno, quàm gladio, vel alio ferro, Arnon. epitom. 49. Caball. resol. crimin. 192. num. 1. Mut. tom. 4. capit. Sicil. cap. 71. num. 25. Mari ad Grammatic. cit. loc. & licèt Galen. in tit. de purg. medic. facult. delictum esse, asse-
5 rat, venena scribere, aut docere; venena enim sunt occultanda, & tacenda, non autem docenda, siuè scribenda; tamen dictum Galen. debet intelligi; quando quis conficit venena, non autem quando quis loquitur de pœnis cõtra venenãtes, & antequàm materiam aggrediar, omissa illa disputatione: quid sit ve-
6 nenum, vnde dicatur, & quomodo conficiatur, cùm Aristot. tit. de admirand. audition. num. 4. 6. & 137. latè discurrat, cui te remitto, cùm potius medicorum, quàm legistarum sit discursus; dicam tantùm, quò ad nostrum institutum, quòd venenum duplex

duplex est; vnum malum; al-
terum bonum. Malum, quod
est introductum ad necandũ,
7 debilitãdum, aut ægrotãdum,
siuè alio modo, deteriorem
faciendum. Bonum, seù non
malum, quod non est ad ne-
candum, vt sunt pocula ama-
toria, Affl. in const. Regn.
Malanoxia num. 1. Baiard. ad
Clar. quæst. 68. num. 121.
Catalan. citat. cap. 37. num.
3. Caball. cit. tit. de homicid.
num. 567. & 606. intellige
respectiuè; quatenus non est
ad necandum; tamen sem-
per est peccatum mortale, &
euitandũ, nimirum, si detur
8 malum, & bonum venenum;
nam datur dolus malus, & do-
lus bonus; datur persuasio bo-
na, & mala; inuenitur con-
9 spiratio bona, & mala; quan-
doquè bona, & peruersa do-
ctrina, & quandoquè fœlix
10 culpa, & aliàs inuenitur con-
cupiscentia peccatrix, & con-
11 cupiscentia iusta; laudabilis,
& studiosa, de quibus omni-
bus per Isern. in const. Mala-
noxia §. eadem pœna, sed
semper debet intelligi de ma-
lo veneno in materia veneni;
idest apto ad nocendum, siuè
occidendum, Baiard. ad Clar.
citat. quæst. 68. num. 122.
& iterum in §. homicidium
num. 36. sed in materia doli,
12 semper debet intelligi de do-
lo bono, Caball. citat. loc. de
homicid. num. 607. Catalan.
cit. loc. num. 7. omisso illo
quæsito. Quid sit poculum
13 amatorium; nàm ex Constit.
Regn. malanoxia, & ibi ad-
dent. & Clar. §. homicidium,
versic. poculum amatorium;
est sciendum, quòd, quandò
14 datur venenum, debet cõsta-
re, venenatum esse mortuum
ex veneno, & quòd sit malum
venenum, Caball. cas. 180.
per tot. Farinac. quæst. 2. n. 30.
Castill. decis. Sicil. 208. n. 39.
tom. 3. Mut. decis. Sicil. pri-
ma num. 6. & seq. Mari ad
Grammatic. decis. 33. n. 3. &
4. Et, testes, deponẽtes vidisse
15 dari alicui venenum, non
probant, nisi alia concurrant,
Caball. in tractat. de homicid.
num. 627.

Sed pulcra se offert quæ-
16 stio, quæ in dies euenit. Pone,
quòd sit porrectum, & datum
venenum malum, & ad occi-
17 dendum; tamen venenatus
non obijt, vel quia non gusta-
uit; &, si gustauit, euomit, vel
adhibuit remedia, qua pœna
venenans punitur? Multi asse-
runt, debere pecuniaria pœna
18 puniri, ex Grãmatic. ad con-
stit. mala noxia, num. 7. Alij
dicunt in casu illo, Sacrum
Consilium reformando sen-
19 tentiam M. C. V. aliter iudi-
casse; nàm condemnauit in-
quisitam

quisitam ad inseruiendum personaliter ad tempus in Diua domo incurabilium, vt idē Grammatic. asserit decis. 2. & sic Grammatic. aliter iudicasse.

Ego verò, omissa disputatione, si debet puniri affectus
20 non sequuto effectu, vt per Grammatic. dicta decis. 2. dico, S. C. motum fuisse ad moderandam pœnam mortis, ex causa fatuitatis Francesehellæ inquisitæ, vt ipse Grammatic. discurrit; secus tamen ego dicerem in propinante venenū, etiam, si mors non sequatur, &
21 intelligenda est decisio Grammatic, vt consideretur dignitas, & qualitas personarum, scilicet, dantis, & recipientis venenum, Mari ad Grammatic. decis. 74. num. 3.

Sed, qua pœna punitur portans venenum scienter, de
22 mandato alterius? dicas eadē pœna, sicut, & venenans, puniri debere, ex Amend. ad Franch. decis. 324. num. 6. Sed, si portans venenum, illud dimiserit, an dimittens puniatur? distingue; Aut dimisit,
23 ex quo se pœnituit; aut verò, ex quo detectus fuit. Primo casu arbitrio Iudicis remittitur, considerata qualitate personæ, tempore, & loco, quo dimisit. Secundo casu, si dimisit, ex quo fuit detectus, quamuis venenum datum non sit, pœna triremium punitur, Grammatic. vot. 38. & sequitur
24 Thor. tom. 1. compend. decis. in verb. Venenum, fol. 174. col. 1. vide Grammatic. cons. crim. 36.

Sed, si mandatum susceperit Titius á Cayo mediante
25 pecunia, vt aliquem venenaret; inde pœniteat, & detegat, non pœna mortis, sed arbitrio Iudicis punitur, Baiard. ad Clar. §. homicidium, num. 34.

Euiterum se offert pulcrum dubium: An venenantes carceratum consanguineum, ne
26 ex causa criminali, vel sententia ferenda vituperentur, puniantur, & qua pœna? Canipagn. ad Cap. Regn. Ad peruersorum, n. 36. testatur, relegandos esse, Arnon. verò
27 epit. 50. dicit, quòd puniuntur, sicut, & parricidæ, quem sequitur Baiard. ad Clar. quęst. 68. num. 45. Baldax. de Angel. subtilis commentator ad Foller. pract. crim. tit. Item qui venenauit Vxorem.

Et, sciendum, quòd de hoc crimine veneni plus sunt sus-
28 pectæ mulieres, quàm viri, Baiard. ad Clar. quæst. 68. nū. 137. & seq. qui dicit, quandā ancillam reuelasse centū sep-
29 tuaginta matronas, quę veneno vtebantur, & omnes damnatas fuisse: sed, si vxor vene-

nauit virum; & è contrà, vir
vxorem, filius patrem, pater
filiũ, quamuis venenatus mor-
tem euadat, parricidij pœna
venenans tenetur, & ab om-
30 nibus accusatur; ex quo pu-
blicum delictum est, Affl. ad
Const. Regn. malanoxia, n. 7.
Baiard. ad Clar. §. homicidiũ,
num. 31. & 34.
Et effectus veneni ille est,
quòd, causatum, facit effectũ
31 suum paulatim; propinatum
verò, repentè, Caball. in tra-
ctat. de omn. gener. homicid.
num. 623. Castill. decis. Sicil.
208. n. 37. tom. 3.
Et pro coronide est scien-
dum, quòd adeò malitia Deũ
32 non timentiũ est aucta, quòd
aliqui, cogitantes vnum ve-
nenum non sufficere ad ne-
candum, porrigunt duo ve-
nena, vt citiùs venenatus mo-
riatur; & quæri potest, an du-
plici pœna puniatur? dicas tu,
33 quòd vna pœna, vt supra dixi,
plecti potest; sed naturę secre-
to hoc casu duo venena non
nocent venenato; immò pro-
sunt; exemplum habetur in
Scorpione; nàm percussus ab
eo, si eodem Scorpione in-
terfecto vngitur percussus, sa-
natur, sic refert Mut. tom. 4.
Capit. Sicil. cap. num. 25.
ex carminibus Taxi in suo
34 Poemate Hierusalem libera-
tæ, Cant. 5. stant. 65.

Che, sì come dall'vn l'altro veneno
Guardando suole.
sequitur idem Mut. decis. Si-
cil. prima num. 9.
Quomodò autem cogno-
scatur, quem esse mortuum
assumpto, siuè causato vene-
35 no? pluriès hoc fuit alterca-
tum, & dictum, quòd hoc re-
linquitur arbitrio medicorum
expertorum in arte, qui pos-
sunt deponere signa veneni;
quòd etiàm testes possunt de-
ponere, Mut. decis. Sicil prima
num. 10. 11. & 12. Tamen
certitudinalitèr non possunt
deponere, si, venenatus est
36 mortuus veneno assumpto,
vel ne, vt discurrit Muscatell.
pract. crim. tit. de homicid.
simplic. num. 20. & seq.
Ego autem dictum Musca-
tell. non simpliciter sic intel-
ligo; sed cum dictintione;
nàm aut venenatus erat in
bona salute, aut verò erat in-
firmus; si primo casu, & sic, si
in bona salute erat, & statim,
38 vel alio pauco tempore post
venenum assumptum pereat,
& adsint signa veneni; tunc
possunt Medici cogi ad depo-
nendum specialitèr venena-
tum, esse mortuum ex vene-
no; aut verò erat infirmus, &
tunc, quia infirmitas potest
causare etiam causas veneni,
39 nempè, vomitum, corporis
liuorem, os fluens, & gutturis
infla-

inflammationem, Mut. decis. Sicil. 1, num. 12. prout solent causare venena assumpta; tūc non possunt cogi ad deponendum, si mors superuenit ex veneno assumpto, vel cau-
40 sato; & cùm hoc pluriès occurrisset, habito sermone de hoc cum Decio Centrella insigni Philosopho, viro magni nominis, & nostra egestate primario, & Io. Antonio Palma iuuene erudito liberalis ingenij, Medicis meis conciuibus, & vterque mihi dicebat adeò esse veram meam distinctionem, vt Galenus nō ausus fuerit affirmare, quē esse mortuum ex veneno assūpto ex eius euidentibus signis, nàm eosdem effectus producit, eadem signa parit venenū assumptum, quæ causatum, vt lib. 6. de locis affect. cap. 5. in illis verbis: Cùm enim Homo suaptè natura probis humoribus abundans, ac sanorum more educatus de repente moritur, vt lethali assumpto veneno fieri solet, de inde corpus; aut liuens, aut nigricans, aut varium est; aut diffluēs; aut putredinem molestam olet, hunc venenum sumpsisse aiunt.

Si verò corpus insalubre fuit refertum prauis succis, & consueta euacuatio fuit retēta, venenum intùs esse ingenitum, & causatum affirmari posset.

Vnde concurrēte ista Medicorum opinione, & Philosophorum Iudicio; remanet mea opinio firma, qua semper Medicos defendi, vt non cogantur, & obtinui, reliqua vide Muscatell. citat. loc.

Et pro complemento, est sciendum, quòd si quis venenum posuerit, aut alias herbas, siuè ingredientes, pesti-
41 lentes, vel mortiferas in fonte, aut puteo, punitur l. Cornel. de Sicar. Affl. citat. const. mala noxia num. 6.

Sed, quid in flumine; causa piscandi? occurrit Ioanni Baptistæ Comentato, viro
42 erudito, & omni scientia versato, dum esset Capitaneus in Terra Cryptæ Minardæ, qui contra ciues informationem cepit, & eos citauit, ex eo, quia posuerunt taxum vulgaritèr nuncupatum, *Pasta*, in flumine, causa piscandi; conquerebantur in hac Regia Audientia processati, & asserebant, posse ponere, & piscari; nam licita est venatio in flumine publico; Ego, qui partes Capitanei tuebar, motus ex Cōst.
43 Regn. Malanoxia §. quicumque tossicum, dicebam, esse prohibitum poni in flumine taxum, herbam, aut alios ingredientes, ex quibus pisces

44 mortificantur, aut moriuntur ea ratione, quia pisces redduntur infecti, & per consequens, tàm homines, quàm animalia, aquam illam bibentes, lęduntur; & constitutio prædictam imposuit pœnam, cum ferris; operibus publicis per annum, & idē dicit Isern. ad Constitut. Amatoria Pocula; Quare fuerunt inquisiti appellantes remissi ad eundē officialē, à quo Reg. Audiētia decreuit, non fuisse grauatos; quod nota, quia in dies euenit.

Et, si quis venenauerit animalia, qua pœna puniatur?

45 vide cap. si de Iniurijs, & dāno dato, & ibi Abb.

Vendens venenum, an puniatur? distingue; aut scienter vendit ad necandum, & pœna mortis punitur; aut verò ignorat, & simpliciter vendit, & tunc pœna homicidij, non dolosi, commissi tenetur; si tamen mors sequatur; Cāball. de omn. gener. homicid. num. 552. & 561. & eadem pœna puniri emptorem dicit Const. Regn. Malanoxia §. eadem pœna.

D E

DE ARMAT. PER CAMPANEAM Cap. I.

ARGVMENTVM.

Armatio per Campaneam quomodo committatur.
Forasciti, vt dicantur, quæ concurrere debent.

SVMMARIVM.

Armatio per Campaneam, quibus modis committatur à num. 1. ad 18. & à num. 20. ad 37.

An requiratur, vt numerus armatorum reperiatur vnitus, vel sufficiat, vt sit separatus num. 31.

An requiratur captura in fragranti num. 34.

Forasciti qui dicantur, & quæ concurrere debent, vt pœna mortis naturalis puniantur num.

Arma delata per armantes, an debeant esse prohibita, vt armatio dicatur n.

Quæ requirantur, vt contra armantes possit procedi ad modum belli n.

Contumaces, & delinquentes, an dicantur forasciti n. 5. 6. & 7.

Numerus quaternarius quos effectus pariat num. 9.

Armantes in campanea, & committentes delicta, an debeant esse grauia, vt puniantur à n. 10. ad 14.

Incessus solus per Campaneam, an dicatur armatio n. 15. 16. & 17.

Committentium recapta pœna n. 19.

Pragmatica 11. de offic. Iudic. §. 48. & prag. 9. de exulibus, an differant à num. 31 ad 35.

Rmatio per Cápaneam, cùm duos malos effectus producat, primum armorũ delatio, malũ animum arguit; secundum subditi Suę Maiestatis, in pace
1 viuentes, terrentur, est prohibita, nedum de Iure communi ex tex. in l. capitalium, §. famosos, ff. de pœn. in glos. in verb. Crassati sunt; verùm etiam

etiam vigore bannorum, & Regiarũ Pragmaticarũ quorũ armantium audacia creuit, aucta est contra ipsos pœna, & licèt Io. Grand. tract. de Bell. exul. talia tractantem composuit, & Carauit. aliqua in prag. de exul. dixerit, præter Reg. Rouit. qui exornatè, & more suo ad pragmaticas de exulib. additamenta fecit, placet, post eorum scripta, quæ in facto euenerunt, & in futurũ euenire poterunt, enarrare.

Adsunt, inquam, plures in Regno dispositiones, & Pragmaticæ, concernentes extirpationem exulum, pœnam armantium, & signanter bannũ æditum die 11. Aprelis 1584. per Proregem Ducem de Ossuno Seniorem, quod commentauit Io. Grand. vt supra dixi, & hoc non reperitur impressum inter pragmaticas tit. de exulib. vt videre poteris, & Muscatell. pract. crimin. tit. de furt. num. 40. de hoc banno, & de cõmẽto per Io. Grãd. facto mẽtionẽ facit; vndè prò materię cognitione est videndum, quomodo dicatur armatio per Campaneam, & qua pœna puniantur armantes.

Quò ad primum, cùm sint dictæ tres Pragmaticæ in Regno, in hoc, vt infra dicam, tres sunt distinguendi casus,

3 primus; Aut tractatur de forasciti̇s, armantibus in comitiua per campaneam, derobantibus, & alia crimina committentibus, publicamque quietem perturbantibus; & contra istos intrat dispositio pragmaticæ æditæ sub die 26. Iulij 1586. quæ hodie est nona tit. de exul. & alia ædita die 21. Martij 1592. tempore Comitis Mirandæ, quæ hodie est prag. 11. eodem titul. de exulib. cuius vigore abbreuiatur terminus ad dies decem ad foriudicãdum, quibus elapsis, & non comparentibus, habeantur pro foriudicatis, vt si verè per sententiam fuissent declarati, & declarat Reg. Rouit ad prag. 12. de exulib. n. 5.

Et licèt Ioan. Grand. eod. tract. tit. de qualitate, fol. mihi 51. ponat septem requisita, contenta in banno, per eum commentato; illa procedunt
4 in illo banno; sed requisita, & qualitates enuntiatæ in prædictis duabus Pragmaticis ęditis post bannum, per Io. Grãd. adductum, reducũtur ad quatuor, quorum prima, vt sint contumaces, vel forasciti; secunda quòd incedant per Campaneam in comitiua; tertia quòd committant delicta; quarta quòd publica subditorum quies perturbetur, illis verbis: *Tutti, e qualsiuogliano*

contu-

contumaci, forasciti, e quelli delinquenti, che sono andati, andano, & andaranno in comitiua de forasciti per le campagne, rubando, & fando altri delitti, perturbando il quieto viuere de' buoni. Omnia ista concurrere debent, vt tales dicantur, & pro terminorum scientia, quodlibet requisitum enucleare, & declarare intendo.

Quò ad primùm, quòd sint contumaces, forasciti; est ad-
5 uertendum, quòd non sequitur consequentia; quis est contumax; ergo forascitus; nàm multi sunt contumaces, & foriudicati, qui vagantes à propria patria, alteri, potestatem sui Iudicis timētes, aberrant; tamèn delicta non committunt, & quietè, nemini
6 vim inferentes, viuunt; sed potiùs pro eorum vitę cautione carceribus mancipentur, euadunt, & contra istos non intrat potestas militaris, nec armare per Campaneam dicitur, nec publicam quietem perturbare videntur, nec sub statuto compræhenduntur, vt fuit aliàs declaratum prag. 6. eod. tit. ad fin. Statutum enim debet verificari in casu, in quo loquitur, Roman. cons. 25. & cons. 4. in fin. At, cùm statutum loquatur de illis forascitis, qui alijs requisitis sūt adminiculati, & muniti, non
7 debet de istis simplicibus intelligi; sed tantùm isti puniuntur pro delicto, quod patrarūt, iuxta illud vulgatum: Quilibet puniatur pro quo deliquit.

Secunda qualitas est, vt incedāt per campaneam arma-
8 ti in comitiua, cuius comitiuæ numerus fuit declaratus, esse ad minus numero quatuor, vt prag. 9. §. 10. eod. tit. & iter. prag. 11. de offic. Iudic. §. 48. Numerus enim quaternarius sufficiens Iudicatur ad delinquendum, & impediendum viatores; nec in hoc intrat illa scolastica quæstio, quæ dicitur in principio institutionum; Quare diuisit Imperator institutiones potiùs in quatuor libris, quàm in sex, quinque, octo, vel vltra; fuisse de iure positiuo, & sic Imperatori placitum, & in his, quæ sunt placita Imperatori, sufficit pro ratione volūtas; diuersa enim ratio in hoc assignari potest; quia hic numerus quaterna-
9 rius est sufficiens ad delinquendum, & quatuor armati in comitiua possunt viatores impedire; faciliori enim manu vniuntur, & coniunguntur quatuor, quàm vltrà; ideò statuentes optimo iure, & Iuridica consideratione, & accurata in hoc inuestigatione statuerunt, vt numerus quatuor sufficiat; & proindè quatuor arma-

armatos in Campanea statuto compræhendendos esse, statuerunt.

Tertia qualitas est, quòd delictum committant, & in
10 hoc quæritur, quomodò debeat esse delictum, vt pœnam mortis mereatur, & sub statuto compræhendatur? multi dicunt, quod quotiescumque vim in campanea inferunt, dicitur delictum; vis enim est
11 impetus rei, cui resisti non potest, & aduersus quam, personarum parùm prodest custodia, l. 1. ff. quod met. caus. & l. si ea res, ff. de action. empt. & violentiam vocant, ex qua inquietatiua populi oritur. Cepoll. cons. 5. n. 12. dicit, quòd delictum debet esse tale, quod pœnam mortis mereatur.

Muscatell. cit. loc. nu. 47. dicit, quòd, si violentia, vel vis
13 fuerit minima, seu minimum delictum in campanea cum incessu, & comitiua, pœna mortis punitur virtute banni in anno 1584. per eum commentati, vt supra dixi. Ioan. Grand. verò in citat. tract. videtur sibi contrarius; nàm in prædicament. de qualitate, quæst. 2. num. 27. affirmat, quòd quælibet vis, etiam minima, immò solus incessus per campaneam absque vllo delicto, vel vi, facit intrare potestatem ad modũ belli, ex verbis in pragmatica positis: *Che vanno inquietando, perturbando, & impedendo*; nõ semper enim armantes inferunt talem vim, quæ importat pœnam mortis naturalis, & testatur, sic fuisse obseruatum in R. A. Aprutij, quòd solus incessus per Campaneam absque alio delicto sufficit potestati militari.

In Prædicament. verò Pati, quæst. 1. nu. 2. tres casus distinguendos esse, asserit. Primũ, aut armantes per campaneam in comitiua, absque delicti patratione, & pœna relegationis imponitur. Secundum, aut vnum tantùm delictũ, sine hominis interfectione cõmiserunt, & ad triremes condemnantur. Tertium, aut armantes plura delicta commiserunt in campanea, & capite puniuntur, ex vulgato §. Crassatores.

Ego verò contrarium sentio, & dico, quòd, ad hoc, vt quis sub statuto cõpræhendatur, requiritur, vt cõmittat de-
14 lictũ, nec refert, quòd delictũ sit minimũ, vel vis leuis, vis enim, & violentia, & actus per vim seù violenter factus, differunt, Paul. de Castr. cons. 27. vol. 1. tamen nulla de hac distinctione habita ratione, quotiescumque armantes delictum committunt, etiam leue, verificantur duo requi-

sita,

sita, posita in pragmatica nẽpè; delictorum patratio, & 15 quietis perturbatio, in illis verbis. *Fanno altri delitti perturbando il quieto viuere de buoni.* Ergò comprehenduntur sub statuto; & ipsius pęna puniũtur, Muscatell. cit. loc. num. 27. si enim per Campaneam inciderent, & delictum non committerent, nec vlla vis, aut violẽtia interueniret, nõ dicitur armatio, sed tantùm incessus simplex, & non est punibilis, nisi pro asportatione armorum, quorum asportatio, leue delictum Iudicatur, Farinac. de carcer. & car-
16 cer. quæst. 28. num. 66. incessus solus enim non pręsupponit delictum, & hoc innuit, Muscatell. cit. loc. nu. 47. dum dicit, quando incessus fuerit simplex, ex solo enim incessu, nullus offenditur, nec quies publica perturbatur, & adeò est verum, quòd, si Officiales loci, qui tenentur virtute statuti, delinquentes prosequi, si viderint, aliquos armatos, Campaneam incedentes, vel itinerantes, dummodò delicta non committant, non tenetur prosequi, non populum concitare nec Campanam ad arma pul-
17 sare, Caball. resol. crim. cas. 287. num. 53. ea ratione, quia simplex incessus non facit quẽ delinquentem, vt supra dixi, Carauit. ad prag. de exulib. n. 188. & seq. Si verò aliquis incederit in comitiua forascitorum per Campaneam, quamuis delictum non commiserit, ex solo incessu pęna triremium condennatur, Carauit. prag. 1. de exulib. num. 187. Io. Grand. citat. predicament. Pati, quęst. 1. n. 3.

Quarta qualitas est illa; perturbatio publicæ quietis, quę
18 prouenit, & descendit ab alijs tribus, supra narratis, nempè, comitiua, armatione, & delicto, quando enim aliquod delictũ cõmittitur, quinque offẽdũtur personæ. Primo Deus, Secundo publica quies, Tertio persona offensa, Quarto Iustitia, Quinto Iudex, vt Capoblãc. distinctè enarrat prag. 6. num. 5. & 6. & Ego ad tria reduco, nempè, vt offendantur per delictum, Lex, Rex, & Grex.

Secundus casus, aut tractatur de committentibus recep-
19 pta, & contra istos intrat dispositio prag. 12. de exulib. qui possunt, post quatuor dies foriudicari, immò pro foriudicatis habentur, adeò quòd non requiritur alia sententia, vt dicit Reg. Rouit. ad eand. prag. num. 5. &, post ipsum, Capoblanc. pragm. 8. pap. 2. num. 128. in quo habetur,

quòd contra recaptantes habet locum præuētio, & Iudex præueniens præfertur in cognoscendo, idem Capoblanc. tom. 2. cap. 52. n. 13.

Tertius est casus, quòd tempore D. Comitis de Lemos est emanata alia Pragmatica, vulgariter dicta: *Delli ottanta nove capi*, quæ hodie est 10. de offic. Iudic. in qua in §. 48. taxantur casus, in quibus procedi potest ad modum belli, habentur hęc verba, videlicet: *L'armare per la campagna con arme prohibite à modo di forasciti in comitiua, & numero di quattro persone almeno, quando però col detto armare commetteranno delitto; ancorche prima non se trouassero inquisiti d'altro delitto, etiam che non siano pigliati infraganti con le dette arme, così, se armaranno dentro, come fuora di strada.*

Istæ duæ pragmaticæ in vno conueniunt, in alijs verò, tribus differunt; conueniunt in numero, & vnione; nam in prima debent esse quatuor, & vniti, in illis verbis: *Quattro giorni*, in hac secunda, idem dicitur: *In comitiua, numero di quattro*.

Differunt verò in tribus, primo in pragmatica prima requiritur, vt sint diffamati pro forascitis, vel pro hominibus malæ vitæ habiti, in illis verbis: *Essendono diffamati per tali, ò per huomini di mala vita*. In ista secunda hæc qualitas nō reperitur, immò est dēpta.

Secundo, in illa prima non est opus, commisisse delicta digna morte naturali in illis: *Ancorche non costasse, che hauessero commesso delicti, per li quali meritassero pena di morte naturale;* In ista enim requiritur criminum patratio in eodem actu armandi, in illis: *Quando però col detto armare commetteranno delitti, ancorche per prima non si trouassero inquisiti de delitto alcuno.*

Tertio, in prima videtur, requiri appræhensio illorum armatorum, modo supradicto in illis: *Per questo solo ritrouandose armati del modo sopradetto*. In ista non requiritur appræhensio, in illis: *Etiàm, che non siano pigliati infraganti con le dette arme*.

Vnde videntur contraria huiusmodi statuta; tamen non repugnant, nec contrariantur; nàm illud primū intelligitur, quò ad pœnæ impositionem, & delicti punitionem. Secundū, intelligitur in modo procedendi, & sic, vt contra tales ad modum belli procedatur.

Et, siuè attendamus dispositionem primi, siuè secūdi, concurrere debent requisita, quæ supra dixi, ex Glazz. discept. 122. num. 2. 3. & 4. & insuper requiritur, vt arma sint

ſint vetita, & prohibita, nempè, *Scoppettoli, Archibugetti, Piſtole*, & ſimilia, Muſcatell. cit. loc. num. 48. Giazz. diſcept. 122. num. 3. genus enim hoc armorum aggrauat maius delictum, & pœnam; & neceſſe eſt, vt teſtes dicant de qualitate armorum; cùm teſtis munus ſit, deponere id, quod ſenſu viſus viderit, & perceperit, Bartol. in l. quòd tamen, §. ſi arbiter ff. de arbitr. ideſt, quòd deponat de qualitate, menſura, & longitudine armorum; ſi enim dixiſſet: *Io hò viſto beniſſimo l'archibugetto, e ſon ſicuro non poterme gabbare*, & ſimilia, repellitur; quia animosè deponit, ſic ex Crauett. conſ. 249. num. 4. verſ. ſaltim negare non poteſt, affirmat Giazz. diſcept. crim. 121. n. 7. proinde certitudinaliter deponere debet, nedùm de qualitate, verũ etiàm de longitudine, & menſura armorum, Burſatt. conſ. 531. num. 28. lib. 3.

Et ratio eſt; quando cum aſportatione armorum prohibitorum concurrit mala qualitas, & mala fama deferentis, arguitur malus animus, & maximum inditium oritur, Bart. in l. 1. ff. ad l. Iul. de vi public. & iterum in l. ventri, ff. de priuil. creditor. Inſuper quando concurrit cum mala fama congregatio armorum, & ipſorum armorum aſportatio, nedùm maliſſimum animum arguit, verùm etiam maliſſimum finem præſupponit, ex Vulpell. conſ. 106. n. 4. Bald. conſ. 319. lib. 2. Alex. conſ. 224. n. 9. vol. 2.

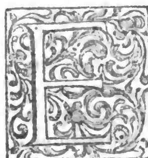
Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

In cauſa armationis per Campaneam, an procedatur ad modum belli.

Armantes per campaneam, an remittantur ad Barones.

Non ſummatur, ex quo, ſicut in argumento continetur.

EXplanatis omnibus, quæ cõcurrere debẽt, vt dicatur quis foraſcitus, & poſſit ad mortem condemnari, ſi ad manus Curię peruenerit, vel ſi abſens impunè occidi. Quæritur, vtrum iſtorum armantium per Campaneam, contra quos proceditur ad modum belli, virtute relatæ, atque inſertæ pragmaticę, Barones remiſſionem petere valeant, vel Regiorum Tribunalium ſit, illos cognoſcere?

ſcere ? Hæc quæſtio dependet ab altera; vtrùm poteſtas ad modum belli lędat Barones, & eorum Iuriſdictio abdicata cenſeatur, de quo latiùs dixi ſupra in tit. de poteſt. ad mod. bell. cap. 3. vbi fundamentis iuridicis conclusũ eſt, poteſtatem ad modum belli non lædere Barones, neque eorum Iuriſdictionalem facultatem ſigillare, & poſt ibidem ſcripta, euenit alter caſus. Io. Simeon della Monica, qui in Ciuitate Beneuenti erat affidatus pro duobus homicidijs, in perſonam Io. Dominici Balſamo, & in perſonam D. Marcelli de Gaita, à dicta Ciuitate diſceſſit, cum alijs quatuor aſſociatus, & omnes armati ad Terrã Mõtis Fredani acceſſerunt, & cũ Andrea Gaita fratre ipſius D. Marcelli occiſi incurſionem habuit, & ad inuicẽ ictus ſcoppittarum iniecerunt, ex quibus ſequutum eſt homicidiũ in vno; & in alio vulnera mortalia, & ad notitiam partium, fuit per hanc R. A. capta informatio, & delinquentes ad ipſius carceres aſportati. Ego, qui partes Excellentiſſimi Domini mei Principis Venuſij tuebar, ſtatim remiſſionem dictorum inquiſitorum petij ad Curiam Montisfredani, Iudicem patrati criminis; ſed Auditor Thomas Brandolino ſtatim ſe oppoſuit, denegãdo remiſſionem cauſæ prędictæ, tuebatur hoc capite armationis, & dicebat, ipſum Io. Simeonem, & alios quatuor armatos, Campaneam præcucurriſſe, & ad Terram Montisfredani acceſſiſſe, ſecretè, & incognitè prò occidendo dictũ Andream Gaita, ex quo renuebat remiſſionẽ facere pro homicidio dicti D. Marcelli ſui fratris; vndè reaſſumebat, eſſe caſum procedendi ad modũ belli; dum de armatione per Campaneã tractabatur, ex diſpoſitione Regiæ nouellæ pragmaticæ, detta delli 89. capi, quæ hodiè eſt 10. de offic. Iudic. in qua in §. 48. diſponitur, in armatione per Campaneam eſſe procedendum ad modũ belli, & cumulabat, in cauſis ad modum belli non competerę Baronibus illarũ cognitionem; ſed in R. A. cauſam remanendam fore; Replicabam Ego, in omnibus delictis, tàm poteſtatem ad modũ belli concernentibus, quàm armationem per campaneã, competere Baronibus cognitionem, nec ipſos priuari, & adducebam decreta, aliàs interpoſita, in iſtis enim caſibus ſolet haberi ratio ad obſeruãtiam, cùm ſint nouitèr introducti

ducti per Regias Pragmaticas, qui Auditor, & alius Auditor Ioannes Ceruantes replicabant, hunc casum armationis non esse compræhensum in alijs, positis per me in dicto tract. præced. tit. de potest. ad mod. bell. & proinde, exempla adducta, non operari suum effectum, ex quo diuersa; Replicabam Ego, immò casum armationis fuisse aliàs decisum, & remissum Baroni, nempè, cum Io. Flauius de Zitola Terræ Santi Soxij esset inquisitus in hac R. A. de armatione per Campaneam, & homicidijs, petita per me causæ remissione ad Curiam Triuici, fuit per R. A. prouisum, quòd pro homicidijs remittatur Marchioni Triuici, pro armatione verò per campaneam procedatur in Regia Audientia, & ad modum belli, & interposita appellatione ad M. C. V. facta relatione in Sacro Consilio, fuit etiam pro armatione causa remissa Marchioni, vt dixi cit. cap. 3. de potest. ad mod. bell. num. 29. in quo nu. 30. & 31. adest aliud decretum, per S. C. latum, per quod fuit remissum delictum Campaneæ Baroni, & proindè dicebam, articulum esse terminatum, nec opus esset alia disputatione.

Quicquid dixerim; Auditores decreuerunt, causam remanendam esse in hac R. A. & in ea esse procedendum ad modum belli, remissione petita non obstante, virtute decreti sequentis tenoris.

In causa Regij Fisci cum Io. Simeone de Monica, & Vincentio Nuti, inquisitis, & carceratis in hac R. A. de armatione per campaneam in comitiua, & alijs, vt in actis, fuit prouisum, videlicet. Die 13. mensis Maij 1632. Montisfuscoli. Per R. A. P. V. in Bāca coram Illustrissimo Domino Præside, referente Regio Auditore Thoma Brandolino, causæ commissario, audito Regio Fisco, fuit prouisum, & decretum, quòd in præsenti causa procedatur ad modum belli; prout præsenti decreto procedi mandatur, hoc suum, &c. Brandolinus.

Et interposita appellatione in Collaterale Consilio; facta relatione per M. C. V. & discusso articulo, si potestas ad modum belli lædat Barones, fuit prouisum, quòd M. C. prouideat super remissione petita, virtute ordinis, tenoris sequentis.

Hauiendo oydo S. E. la relacion, que le ha hecho en Collateral el Iuez Balboa de la causa de Iuan Simone de la Monica, y otros inquisidos

quisidos de homicidio apensado, dize, que essa Gran Corte provea sobre la remission, que se pide, de que auiso V. S. à quien N. S. guarde. Palacio a 18. de Agosto 1632. El Duque de Caiuano.

Et inde, causa in eadem M. C. discussa, post multas altercationes, fuit remissa Curiæ Montisfredani, virtute decreti, sequentis tenoris.

In causa Io. Simeonis della Monica, Vincentij Nuti, Io. Baptistæ Ianniorio, Andreæ Gaita, Lęlij de Alexandro, & Ioannis dell'Irco, inquisitorum de pluribus homicidijs, armatione per Campaneam, scaramuzza, & alijs delictis, super remissione petita ad Curiam Montisfredani, & respectu Vincentij, ad Curiā S. Angeli Lombardorum, vt in actis, in Banca, Ferrarij. Die 3. Decembris 1632. facto verbo p M.C.V. prouisũ, & decretum est, quòd, respectu Vincentij Nuti procedatur in M. C. V. cæteri autem remittantur, prout præsenti decreto remitti mandatur ad Curiam Montisfredani, vnà cum actis, hoc suum. Balboa Mugnoz.

Vnde, supita hęc est difficultas, resolutum hoc dubiũ, & decisa hæc quæstio, quòd in delictis armationis per Cāpaneam, in quibus ad modũ belli proceditur; etiam virtute nouellæ pragmaticę, nedũ non est abdicata potestas illa cognoscendi Baronibus, sed potiùs causæ eiusdem remittuntur, prout fuerunt remissæ & debent remitti; & sic seruatur, & seruari debet.

Inde superuenit Fiscalis prò interim Paulus Laurenzanus de Atripalda, qui difficultatibus vacans, de nouo proposuit causas, & delicta Campaneæ propriorum Tribunalium Regiorum esse, nec remitti debere Baronibus; & licèt Ego allegata allegassem, superiùs adducta adduxissem, impossibile fuit placatũ reddere, qui nulla ratione, neque exemplo, neque lege, sed tantùm voce delicta campaneæ Baronibus abdicata esse, exclamabat, adeò, quod non valẽtes Auditores clamoribus suis resistere, coacti fuerunt, Domino Proregi relationem facere, & tenor talis est v3. A tergo. *All'Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore, il Signor Conte de Monterey, y Fuentes, Vicerè, Luocotenente, & Capitan Generale per Sua Maestà nel Regno di Napoli.* Intus verò. *Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore: Li Baroni di questa Prouincia han pretesо, che per la potestà ad modum belli, concessa alli Presidi, e Regie Audientie, non sia nociua alli*

alli loro Priuilegij, & perciò, quando preuengono nella cattura, pretendono le remissioni delle cause, etiam, che in quello si proceda con la detta potestà estraordinaria, e ci presentano molte volte prouisioni di Collaterale, per le quali si ordina, che si proueda sopra la remissione di quelle, & essendo in voto di non remetterle, se ne facci relatione à V. E. e dicono hauerne atti possessiui de decreti di molti anni, che sempre siano stati in possessione di rimetter le dette cause, & che per dispositione di raggione non deue detta potestà pregiudicare à detti loro priuilegij, ilche fundano con diuerse autorità de Dottori. E perche, Signore Eccellentissimo, questo articolo depende dalla volontà de V. E. si quando concede detta potestà alli Presidi, vuole, che sia abdicatiua alli Baroni, che essendo così, non potranno pretendere remissioni de dette cause, ci è parso, per euitare ogn'altro inconueniente, supplicar V. E. resti seruita ordinare, come commanda se intenda detta potestà; concessai abdicatiuè, ò vero in altro modo, conforme l'Auocato Fiscale di questo Tribunale, dice hauer supplicato V. E. altre volte per la declaratione di questo, & altri capi; pretendono, che nelli casi declarati per la Regia Pramatica, che se possa procedere ad modum belli, non spetti in modo alcuno remissione à detti Baroni, etiam, che preuenessero nella cattura, eccetto, che nelli furti di strada publica, & non in altri delitti; & à V. E. facemo humilissima riuerenza. Montefusco 1. di Febraro 1634. De V. E. humilissimi creati Il Duca di Campo Chiaro. Mutio de Russo. D. Berardino Belprato, Paolo Laurenzano.

Et per D. Proregem fuit responsum, videlicet. A tergo. *All'Illustre Señor El Duque de Campoclaro Gouernador, y Capitan à Guerra en la Prouincia de Principato Vltra, Montefusco.* Intus verò. *Illustre Señor, Por dos cartas, que se han receuido de V. S. y essa Audiencia à 28. del passado, y primero deste he entendido de la vna el hurto, que se ha hecho a Ottauio Basile di Monteforte en summa de 300. ducados por vna comitiua de doze ladrones armados a modo de banditos, y la instancia, que me haze pa aque se conceda indulto à vno de los delinquentes para de escobrir el delitto; y en la otra me auisa la pretencion, que tienen los barones dessa Prouincia, de que se le remitan las causas, en que esse Tribunal procede ad modum belli, y essendose iuzgado el delitto del hurto por muy graue, y digno de que se proceda contro los inquisidos con exemplar demostracion, ha parecido, paraque se pueda descubrir con mas facilidad, de conceder authoritad a esse Tribunal, come por la presente se le concede, de que pueda indultar vno de los*

inquisidos

inquisidos en el, como no sea el cabo principal de la cometiua, con que se ponga formiter, y en claro; y por lo que toca a la pretencion, que tienen los Barones, de que se remitan las causas; en que se procede ad modum belli, lo que se me offrece dicir, es, que bien pudiera hauer escusado essa Audiencia de escriuir esto, pues tienen obligacion de saber, que la pramatica da el conocimiento de los hurtos de estrada a quien preuiene y esta es la obseruancia de todos los Tribunales del Reyno, de que me ha parecido auisar V. S. para que con esse Tribunal lo tienga entendido. N. Señor guarde. Napoles 17. de Hebrero 1634. A lo que V. S. mandare El Conde de Monterey. Al Duque de Campoclaro.

Quibus præsentatis, Fiscalis ipse tuebatur, esse decisionem factam, & proindè, in delictis Campaneæ, & causis ad modũ belli procedi debere in hac R. A. nec debere Barones circa eorum remissiones audiri, & cùm Nicolaus Angelus de Donato Terræ Solofræ esset inquisitus de armatione per Campaneam, contra eum Fiscus procedere ad modũ belli, virtute præinsertarum literarum; instabat, & contrà alios, non existentes in carceribus, similiter ad modum belli procedendum esse, petebat; Ego verò dicebam, literas præinsertas D. Proregis non declarare casum petitum; sed tantùm præuẽtionem per pragmaticam datam, quę non negatur, nec negari potest, & proindè dicebam, potestatem ad modum belli exercere cõtra existentes in carceribus, & contra illos, qui reperiuntur extra carceres, & sic; nõ in fortijs Curiæ, non esse procedendum ad modum belli, sed ordinariè, probabam, ex prouisionibus à Regio Collaterali Consilio expeditis sub die 17. Augusti 1601. huic Regiæ Audientiæ directis; quibus cauetur, esse procedendum, ad modũ belli contra existentes carceratos, & non contra absentes; in illis verbis: *Procedendo contro di quelli, che hauerete nelle mani nel modo predetto*: Quod de iure videtur, licèt ex allegat. per Io. Grand. de bell. exul. tit. de quantit. quęst. 1. num. 15. modum belli videtur concedere contra captos in persecutione, seù repertos infraganti; vndè concludebã, quod modus belli, & sic, procedẽdi per horas, debet exerceri contra præsentes; & sic existentes in fortijs, & quando proceditur contra absentes, ordinaria via vti debet, nisi inquisiti sint de recaptu, cõtra quos dat potestas abbreuiã di ad dies quatuor foriudicationem, vt ex prag. 12. de exul.

exul. vel, nisi essent contumaces, & forasciti, armantes, furantes, & publicam quietē perturbantes, contra quos potest abreuiari terminus, ad dies decem, virtute Regiæ Pragmaticæ de exul. Verùm, quia videbam Ego rationes, adductas, non proficere, ex quo Auditores quęsitis Fiscalis inhærebant, zelo iustitiæ motus Neapolim accessi, & DD. Regentes certioraui, & dixi, quòd hæc sinistra intelligentia, in dies damnum inreparabile afferebat, nàm in dies ad mortem, & ad triremes damnantur; modus enim belli in Regijs Audientijs in dies exercetur; magna est enim malefactorum, immò latronum copia in Regno, & quando potestas ad modum belli non est benè intellecta, suspenduntur, & damnantur ad triremes infiniti; & perpēsis à DD. Regentibus meis ponderationibus; facta relatione per Illustrissimum Dominum Regentem Scipionē Rouito, cui memoriale, per me porrectum, fuit commissum; in Collaterali, fuit ordinatum, relaxari prouisiones decisiuas, quas placet inserere, vt in futurum sciatur verus modus exercendi hunc modū belli; illa enim valdè proficiunt, approbantur, & verificantur, quæ ab exēplis præteritis ducuntur, sic nos docet Tacit. lib. 4. annal. in his verbis (pauci prudentia honesta ab deterioribus vtilia, abnoxijs discernunt, plures aliorum euentis docentur) & sunt istæ.

PPilippus Dei gratia Rex, &c. Illustres, & Magnifici viri, Regij Consiliarij, fideles dilectissimi. *A noi è stato presentato il sequente memoriale, videlicet. Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. Il Dottor Eliseo Danza Auocato nella Regia Audienza di Principato Vltra, supplicando espone à V.E. come dopò l'anno 1584. che al tempo del Signor Duca d'Ossuna se publicò la pramatica contro forasciti del modum belli, si è osseruato, che, etiam nelle cause de modum belli se siano rimesse cause à Baroni, eccetto però nelli furti di strada publica, nelli quali hà conosciuto, chi hà preuenuto, in virtù della pramatica della felice memoria di Carlo Quinto; E perche cresceua la malitia de malfattori, e parue à questo Regio Collaterale ordinare à detta Regia Audientia, che procedesse ad modum belli in tutti li delitti di male essempio; E, come, che per questa parola: di male essempio, il Preside di detta Prouincia estendeua questa potestà à molti delitti, che li pareuano graui, pretextu, che per procedere ad modum belli fussero cause toccanti alla detta Regia*

ta Regia Audientia, e se intendessero, come delegate. Alcuni Baroni hebbero ricorso da questo Regio Collaterale, dal quale più volte è stato declarato, che la potestà ad modum belli non pregiudica alli Priuilegij de Baroni, se non, quando nelle Regie Pramatiche stà stabilito, che s'è inteso nelli furti di strada, nelli quali conosce il preueniente, conforme la sodetta Regia Pramatica, & così s'è caminato, e proceduto, che le cause de modum belli, etiàm che la Regia Audientia habbia preuenuto, siano state rimesse à Boroni, eccetto però li sopradetti furti di strada; poi soprauenne la Pramatica delli 89. capi, la quale nel capo 48. hà tassato, e declarato li casi, nelli quali se deue procedere ad modum belli, e questo per togliere la mano alli Presidi, che voleuano così procedere nelle cause, à loro arbitrio, e dopò la publicatione di quella si è anco osseruato rimetterse a' Baroni tale cause, eccettuato però li sopradetti furti di strada; ansi, quando l'Audientia è stata difficile, ò ritrosa in prouedere à tali rimessioni di cause, li Baroni hanno hauuto ricorso da questo Regio Collaterale, dal quale è stato ordinato, che la Regia Audienza proueda sopra la rimessione; E, si era in voto di non rimetterla, ne facesse relatione; anzi da questo Regio Collaterale fù ordinato l'anno passato, che se rimettesse alla Corte di Montefredano la causa di Gio. Simone della Monica, & altri inquisiti de armatione per la Campagna, reuocando il voto della Regia Audientia, che, causa remaneat. Al presente, il Dottor Paolo Laurenzano, che essercita l'vfficio d'Auocato Fiscale in essa Regia Audientia, hà difficultato, e fatto instanza, che le cause, nelle quali si procede ad modum belli, tassate per la Regia Pramatica, non se debbano rimettere a' Baroni; mà restarno in essa Regia Audientia, qual s'intende in quella, come delegata; E perche esso supplicante, come Auocato hà opposto, e per dottrina, e per prouisioni più volte spedite da questo Regio Collaterale, che la potestà ad modum belli non pregiudica alli Priuilegij delli Baroni se non quando li Presidi hauessero potestà particolare, & espressa abdicatiua nella loro patente, ò nelli furti di strada, nelli quali, chi preuene, e nel libro stampato da esso supplicante, intitolato de Pugna Doctorum, titul. de potest. ad mod. bell. vanno inseriti tutti gl'ordini di questo Regio Collaterale, sopra questa materia spediti, hà fatto instanze in essa Regia Audientia, debbano quelli osseruare, non obstante l'istanza fatta dal Regio Fisco: con tutto ciò, essa Regia Audientia n'hà scritto à V. E. dimandando la declaratione: se in simili cause de modum belli, se intende abdicata la Jurisdittione de Baroni; e n'hà fatto la sequẽte relatione, videlicet.

Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. Li Baroni di questa Prouincia han preteso, che la

la potestà ad modum belli, concessa alli Presidi, & Regie Audientie, non sia nociua alli loro Priuilegij, e perciò, quando preuengono nella cattura, pretēdono le remissioni delle cause, etiam, che in quella se proceda con la detta potestà estraordinaria, e ci presentano molte volte Prouisioni di Collaterale, per le quali s'ordina, che si proueda sopra la remissione di quelle, & essendo in voto di non rimetterla, se ne facci relatione à V. E. e dicono hauerne atti possessiui de Decreti di molti anni, che sempre siano stati in possessione di rimetter le dette cause, e che per dispositione di raggioni, non deue detta potestà pregiudicare à detti loro Priuilegij, ilche fundano con diuerse autorità di Dottori. E perche Signor Eccellentissimo, questo articolo depēde dalla volontà di V. E. se, quando si concede detta potestà alli Presidi, vuole, che sia abdicatiua alli Baroni, che essendo così, non potranno pretendere rimessioni de dette cause, ci hà parso, per euitare ogn' altro incōueniente, supplicar V. E. resti seruita ordinare, come commanda se intenda detta potestà, concessa, abdicatiua, ò vero in altro modo, conforme l'Auocato Fiscale di questo Tribunale dice hauer supplicato altre volte V. E. per la declaratione di questo, & altri capi, pretendendo, che nelli casi declarati per la Regia Pramatica, che se possa procedere ad modum belli, non spetti in modo alcuno rimessione à detti Baroni, etiā, che preuenessero nella cattura, eccetto, che nelli furti di strata publica, & non in altri delitti: & à V. E. facemo humilissima riuerenza. Montefusco primo Febraro 1634. De V. E. humilissimi Creati Il Duca di Campochiaro. Mutio de Russo. D. Berardino Belprato. Paolo Laurenzano.

Et perche questo induce confusione nelli Tribunali, & apporta tarda speditione nelle cause per le difficultà proposte dal Fisco, acciò per l'auenire se toglia ogni dubio, & s'euitino l'oppositioni, e possa procedere alla presta speditione delle cause, & signantèr, de carcerati, molti de quali per esser la carcere piccola, se ne muoiono prima, che se spediscano, ricorre da V. E. e la supplica sia seruita declararlo, come commanda, che s'osserua per l'auenire, se la potestà del modum belli per le Regie Pramatiche concessa, è abdicatiua alli Priuilegij delli Baroni, ò nò, che da questa declaratione ne seguirà il seruitio de Dio, di Sua Maestà, e la presta speditione de carcerati. De più lo modum Belli vo=

li vogliono essercitarlo contro quelli, che sono fuori delle Carceri, e così si vede, che in poco spatio di tempo, non che di hore, vn huomo contumace, è bannito; e perche lo procedere per horas, & sic, ad modum belli, se intende, quando sono l'inquisiti nelle mani del Tribunale, conforme è stato declarato vn'altra volta per questo Regio Collaterale nell'anno 1601. supplica anco V. E. sia seruita prouedere à questo capo, & declarare, se il procedere per horas, se intende quando sono l'inquisiti nelle carcere, ò pure in ogni tempo, vt Deus, &c.

Et inteso per noi il tenore del detto preinserto memoriale, ci hà parso fare la presente, con la quale ve dicemo, & ordinamo, che in tutte le cause criminali, tanto in le delegate, come in quelle, che procederete ad modum belli, debbiate fare giustitia, & prouederete sopra la rimessione delle cause, che dimandaranno li Baroni, alli quali non se li fà preiudicio per le dette delegationi, e Pramatiche, eccetto quando se dispensa particolarmente alli loro Priuilegij, e quando procedeti ad modũ Belli, se intẽda, quãdo l'inquisiti stanno in fortijs, & à rispetto di quelli, che nõ sono in fortijs, non debbiate procedere ad modũ belli, e così essequirete, che tal è nostra volontà. Dat. Neapoli 12. Maij 1634. El Conde de Monterey. Vidit Carolus de Tapia Regẽs. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secret. Locus Sigilli. Stephanus de Giorno. In par. 77. fol 160. Alla Regia Audiẽtia de Principat'Vltra, che in tutte le cause criminali, tanto in le delegate, come in quelle, che procedono ad modum belli, facci giustitia, & proueda sopra la rimessione delle cause, che dimandaranno li Baroni, alli quali non se li fà preiudicio per le dette delegationi, e pramatiche, eccetto quando se dispensa particolarmente alli loro Priuilegij, e quando procedono ad modum belli, se intende quando l'inquisiti stanno in fortijs, & à rispetto di quelli, che non sono in fortijs, nõ procedano ad modum Belli, vt supra.

Optimo quidem iure, tàm communi, quàm municipali munitæ sũt huiusmodi prouisiones, relaxatæ, nam ratio earum relaxationis in eis exprimitur, nempè, quando in delegatione, concessa, vel potestate ad modum belli tributa, non est priuatiuè ad alios Iudices concessa, & abdicata ab Ordinarijs, tunc non censetur præiudicari, nec derogari priuilegijs Baronum, & ipsis petentibus vaxallorum remissionem, articulus remissionis est discutiendus, præuio termino, iuris ordine seruato, & ordinariè; articulus enim iste fori competentię est merè ciuilis, cùm non concernat defensionem inquisiti, nec de meritis eius causę tractatur; sed

ſed tantùm de exceptione fori, & ſi contingat iudicari, quòd cauſa remaneat, & ſic contra Baronem, quamuis priuilegium fori ſit commune, nempè, Baroni, & vaxallo: tamen ab hoc decreto denegatæ remiſſionis non poteſt appellari per reum inquiſitum, qui propter delictum commiſſum, tanquam rebellis efficitur, hoc fori priuilegio.

Poteſt tamen Baro ab eo appellare in cauſis ad modũ belli, & ſimpliciter delegatis, reiecta opinione eorum, qui antiquitus affirmabant, incidentia, & emergentia eſſe eiuſdem naturę, conditionis, & ſequelæ, prout, & cauſa principalis; nàm in hoc ſe decipiunt, & intelligenda eſt eorum opinio, quando illa emergentia, incidentia, vel dependentia, cauſam principalem reſpiciunt, nempè, defentionem, innocentiam, vel culpam rei; ſed in caſu noſtro hic articulus remiſſionis eſt merè ciuilis, ſeparatus à cauſa principali; cùm Baronem, & ſic, tertium, tangat, lædat, & offendat; vnde delegatio, ſiuè poteſtas ad modum belli; vel quę vis alia facultas ſimpliciter conceſſa, non extenditur ad illa, quæ ſeparata, & diuerſa ſunt à cauſa principali, vel ab illis, quæ potius articulum ciuilem concernunt; & de iure cautum eſt, quòd, quamuis appellatio ſit prohibita, in cauſis criminalibus, non prohibetur in cauſa ciuili, Baiard. ad Clar. quæſt. 94. num. 43. Farinac. quæſt. 101. num. 97. nec ab incidentibus, ſiuè interloquutorijs, vim diffinitiui habentibus, Peguer. deciſ. 195. num. 6. Baiard. cit. loc. num 45. & cùm articulus iſte remiſſionis, ſit merè ciuilis, meritò doctrinæ allegatæ, tanquàm ſaporoſæ huic quæſtioni applicantur, & procedunt.

Dico amplius, quòd quãuis delegatio, conceſſa, vel poteſtas ad modum belli, ſiuè quælibet alia contineat clauſulam: Appellatione remota, debet intelligi, vt appellatio prohibeatur ſuper cauſa principali, nõ autem ſuper emergentibus, dependentibus ex ea, Reg. Rouit. dec. 81. nu. 7. quia delegatio, & poteſtas, vt ſupra dixi, non extenditur, nec habet locum ad diuerſa, & ſeparata, vt perbellè, & more ſuo exornat doctiſſimus Capoblanc. tom. 2. de Auth. Baron. cap. 50. qui teſtatur ſuã Doctrinam cõmunicaſſe cum Illuſtriſſimo Regente Rouito, & ab eo fuiſſe approbatam, & commendatam.

Prout

Prout in simili dicimus, si sunt plures inquisiti in vno processu, & delegatio concedatur respectu vnius, non habet locum respectu alterius, non nominati; vnde contrà nominatum in delegatione procedatur, ex delegatione; contra verò non nominatum, ordinariè; quia non fit extentio de vno ad aliud, nec de persona ad personam, nec de casu ad casum: cùm in odiosis sit; nec habet locum illa regula connexitatis, nec militat illa ratio, continentia causæ, nuper tutatur, Tasson. in tract. de Antefat. qui alios allegat obseru. 3. vers. 3. nu. 347. & seq. fol. mihi 157.

Vnde affirmatiuè concludo, & concludenter affirmo, delegationem simplicitèr cōcessam, & potestatem ad modum belli, ex Pragmaticis tributam, nedùm non lędere Barones, nec eorum priuilegijs derogare, & præiudicare, & ipsos in eorum remissionibus, præuio termino, audiēdos esse, & ordinariè. verùm etiàm a decreto denegatæ remissionis appellationē esse admittendam, & ipsa pendēte, supersedendum esse in causa, dummodo appellatio fiat ad delegantem, ad quem de iure recurrendum est, à sententia delegati, prout fuit practicatum in multis causis, & signantèr in illa retroscripta Io. Simeonis della Monica de Montefredano, in qua, à decreto per hanc R. A. lato, quòd causa remaneat, fuit appellatum ad Dominum Proregem, & ab eo commissa relatio Magnæ Curiæ Vicariæ, qua audita in Collaterali, fuit causa remissa ad Curiam Mōtisfredani; vt supra est expressum.

Et iterum in causa Francisci de Foggia, Ferdinandi Perriello, & aliorum Terræ Apitij, in quà à decreto, lato per R. A. quòd procedatur ad modum belli, remissione petita non obstante, fuit appellatum ad Dominum Proregē, & ab eo Domino Regēti Rouito relatio commissa, qua audita in Collaterali Consilio, fuit remissa M. C. V. vt prouideret de iustitia super remissione petita ad Baronem.

Quam conclusionem sic firmatam pluribus modis limito, non procedere.

Primo nisi in delegatione adesset specialis clausula derogatoria priuilegijs Baronū.

Secundo nisi in potestate ad modum belli adesset particularis facultas abdicādi causas Baronibus.

Tertia nisi in literis patentalibus Præsidis adesset specialis

cialis

cialis potestas auocandi causas ab Ordinarijs, prout seruatum vidi in literis patentalibus Marchionis Mõtorij huius Prouinciæ Pręsidis, vt dixi in præced. tract. tit. de potest. ad modum belli cap. 5. num. 26. & 27.

Quarto, nisi tractaretur de furtis in strata publica, & de disrubatoribus stratarum, qui virtutæ Regię Pragmaticę Inuictissimi Caroli Quinti, quę est 5. titul. vbi de delict. quę in odium criminum cognitionem præbet, pręuenienti; qui dicantur autèm publici latrones, & stratarum disrubatores, vt præuentio præcedat, & pragmatica locum habeat, latiùs, explicaui in præcedent. tract. tit. de potestat. ad mod. belli cap. 3. per tot.

Quintò, nisi essemus contra recaptantes, & sequestrantes personas; quo casu Iudex præueniens, cognoscit, & nupèr congerit Capoblanc. to. 1. de auth. Baron. prag. 8. par. 2. num. 128. qui recaptantes iudicat peiores latronibus, & ex maioritate rationis, possunt à capiente cognosci, & contra istos procedi potest ad foriudicationẽ infra quatuor dies, & iterùm idem asserit in tom. 2. cap. 52. num. 13.

Sextò, nisi in delegatione concessa, esset additum aliud verbum: Omni, vel qualibet appellatione remota; tunc eo casu censetur appellatio prohibita, etiàm ab incidentibus, & emergentibus, causam principalem concernentibus, secùs verò, quid separatum, vel diuersum, vt est hic articulus remissionis, vt supra dixi.

Et, cùm esset inquisitus, & carceratus in hoc Regio Tribunali Andreas Baccarello Ceruinarię, me pro eius Marchione causas agente, fuit petita remissio, & denegata, pretextu, quòd delicta, de quibus imputabatur, erant Campaneæ, & ad modum belli procedebatur; à quo decreto denegatę remissionis appellaui, appellatio non fuit admissa, sed processum ad vlteriora, & sic, ad exequutionem iustitiæ, & ille pauperrimus suspensus.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Potestas ad modum belli, quas solemnitates tollat.

Tortura, quo tempore inferatur, & quantum durare debet.

Tormenta insolita, & inusitata, an inferri possint, & in quibus delictis.

Quæ sint genera tormentorum.

SVM-

SVMMARIVM.

Vòd potestas ad modũ belli tollat multas sollemnitates iuris ciuilis, pluriès dixi; nunc quæritur, vtrũ in recipiẽda depositione principalium inquisitorum, vel inferenda tortura, possint li-
1 gari strictiori ligatura, vel atrociori, & tortura quandocunque inferri, & ante eam ad anulum, vel alterum altiorem locum, manibus retrò appensis, extolli, & detineri, & per quod tempus, vel verberibus grauari, aqua frigida affligi, vel tormento

tormento Polletri, vel Vigiliæ, aut alio grauiori affici, ita, vt illis affecti, delicta cõfiteantur, & dico, quòd tortura potest inferri quo vis tempore, contra Crassatores, vel alijs atrocissimis criminibus culpatos, etiam de nocte,
2 Rip. de noct. temp. cap. 91. num. 7. & seq. & hoc in vim facultatis ad modum belli, sed de iure non potest inferri, nisi elapsis ad minus sex horis post
3 cibum sumptum, & Iudex rectæ conscientiæ vacans, debet animaduertere, antequam reo tortura inferatur, ne quid eadem die comedat, vel bibat, si enim infra sex horas irrogatur, periculum vomitus
4 vertit, Martin. del Rio disquisit. magic. par. 6. lib. 5. sect. 9. lit. E. Clar. quæst. 64. vers. decreto. Farinacc. quæst. 38. num. 32. Mut. tom. 6. cap. Sicil. cap. 49. num. 48. & vera practica est, vt decretum
5 de torquendo fiat manè, tortura inde serò inferatur, sic practicatũ vidi in multis criminibus, etiam enormissimis, sic extant prouisiones, mandantes per Collateralem sub die 23. Nouembris 1607. Regiæ Audientiæ Hydruntinæ directæ, vt exponit nupèr glosella 3. nouiter posita in Marg. cap. 22. in prag. 10. de offic. Iudic. Vidi etiam obseruatum, Crassatores, & stratarum
6 rum fractores, illicò ad manus Regij Tribunalis deuentos, torqueri, nullo spatio, nec tempore horarum, expectato; est verum, quòd Iudex non debet permittere, vt ligatura sit strictior cum stringa, vel alio modo strictiori, &
7 ipse videre debet ligaturam, tùm, quia potest à satellitibus strictius ligari, & manus reorum dilaniari, cùm etiam, quia illi carnifices, pecunia corrupti, possunt fingere, & largam ligaturam facere, Mut. tom. 6. cap. Sicil. cap. 49. n.
8 54. Costa in tract. de scient. & ignor. cent. 1. distint. 9. in respons. num. 25. sed detinere non possunt ligatum reum
9 antequam torturæ subijciatur per longum temporis spatiũ, Mut. ibid. num 53. nec ipsum ligatum, manibus retrò appensis ad anulum ferreum, vel
10 alium altiorem locum, Farinac. quæst. 38. num. 37. qui dicit, quòd Iudices, id permittentes, non sunt laudandi, im-
11 mò, contra eos vehementer excandescere non sinit.

Et, tormentum quanto tẽ-
12 pore durare debet? Mut. cit. loc. num. 55. dicit, quòd licèt olim per horam, immò plus, tortura inferebatur; tamen hodie in illo Regno ordinariè
13 apud Tribunalia seruari, vt

non excedat dimidiam horã, ex eo, quia, quandò tortura repetitur, est per aliam dimidiam horam, & sic reducitur ad horam. Ego verò dico,
14 quòd in hoc non potest dari certa norma, neque determinatus modus, cùm omne totũ dependeat à qualitate personarum, & criminum; dummodo horam non excedat, vt dixit Foller. pract. crimin. tit. rei indurati torqueantur, nu. 16. benè verum, quando delicta sunt grauiora; nempè,
15 crimẽ Læsę Maiestatis, euersionis Status, Hæresis, Proditiones Patriæ, Latronum, & Disrubatorum stratarũ, Parricidij, tunc contra huiusmodi inquisitos potest proce-
16 di, etiàm iuris forma non seruata, Afflit. dec. 391. nu. 10. vel sunt rei robusti, ac fortes, & tormenta parui faciunt,
17 grauari, aqua frigida, compedibus ferreis, vel aliquo pondere; tamen pauco tempore huiusmodi grauamina durare debent, Mut. cit. loc. nu. 38. qui asserit, ibi seruari, non posse reum insimul pedes cõiungere, & intra pedes quid
18 medium ponunt, quam, tauoletta in Regno Siciliæ vocant, vt ipse Mut. testatur, ibid. Campagn. ad cap. Regn. frequens, & ineffrenata n. 48.

Sed tormenta insolita adhiberi non possunt, vt est tor-
19 menti Polletri, quod fuit prohibitum, vt dixi in tit. de Officialib. in genet. cap. 11. num. 48. & 49. quod secutus fuit Doctissimus Io. Mar. Nouar. in tract. vtil. quem nuper
20 edidit de grauam. vaxall. grauam. 374. in quo num. 4. testatur in superioribus Tribunalibus, & in Regia Audien-
21 tia Apuleæ nunquam fuisse practicatum toto tempore sui Auditoratus, quamuis grauissima crimina euenissent.

Verùm quò ad tormenta Vigiliarum, siuè alia insolita, nempè, ligaturam in altum, ita vt vix digiti pedum terram
22 tangant, vel innumeris verberibus, siuè appositione palij ad caput, vel alterius cruciatus, nedùm insolitum, sed inhumanum est adhiberi, &
23 cùm Auditor Mutius de Russo, contra quosdam latrones rigorosè processisset, vt delicta confiterentur, eos aliquibus verberibus onerando, & alijs cruciatibus afficiendo, Pauperum Aduocatus Regio Collaterali Consilio notitiam dedit, à quo fuit admiratum, & ipsi Aduocato responsum, benè egisse in certiorando de hoc Regium Collaterale; & huic Regiæ Audientię fuit ordo transmissus, vt de cætero abstineatur

ab

ab hoc insolito modo, sic insolita tormenta inferendi, & placet inserere tenorem, tàm literarum, Aduocato Paupe-
24 rum transmissarum, quàm huic Regiæ Audientiæ directarum, videlicet. Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifice Vir Regie fidelis dilecte. *Hauemo visto quanto ci hauete scritto con la vostra de 27. del corrente intorno alli insoliti tormenti della Veglia, che in quessa Regia Audientia si sono introdotti di dare ad inquisiti, lo che ci hà parso molto mal fatto, & è stato prohibito à non farlo per l'auenire, e se li sono dati l'ordini necessarij & à voi dicemo in risposta della detta vostra, che hauete fatto bene à darci detto*
25 *auiso, & lodamo la vostra diligenza, & occorrendo altro per l'auenire per seruitio de S. Maestà, e suoi Vassalli, ce lo debbiate subbito auisare, & in particolare, come s'osseruano in quessa Regia Audientia, la Regia Pramatica, & ordini, dati intorno alla prohibitione, che non possano vscire li magnifici Officiali di quessa Regia Audientia, sol che nelli casi, concessi per detta Pramatica, & ordini: essendo tale nostra volontà. Datum Neapoli die 24. Nouembris 1632. El Conde de Monterey. Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Enriquez Regens. Vidit Lopez Regens. Vidit Rouitus Regens. In Cur. 1. fol. 85. De Giorno. Risposta al magnifico Auocato de' poueri della Regia Audientia de Principato Vltra.*

Tenor verò literarum Collaterale Consilij est, videlicet. Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifici viri Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *A nostra notitia è peruenuto, che da pochi mesi in quà se sia introdotto in quessa Regia Audientia il tormento della Veglia, il quale se dà all'inquisiti indifferentemente, facendoli legare con le mani à dietro in alto, e con la punta de' piedi in terra, & se tengono in questo tormento per spatio de vn hora, fra la quale se le danno due, tre, e quattrocento mazzate, e dopo se li lega vn ferraiolo ben stretto nella fronte, e nelli reni, & in questo modo lo facciono stare per otto, ò dieci hore, per lo che s'impedisce il respirare, e se li causa sincope, & altri graui dolori, con rotture anco dell'ossa, e struppij notabili, come in particolare sia succeduto nella persona di Gioseppe di Germano, & altri, lo che per noi inteso, ci hà parso molto mal fatto, quando però sia stato vero: e per ciò ci hà parso farue la presente, con la*
26 *quale ve dicemo, & ordinamo, che da hoggi auanti non debbiate in modo alcuno permettere, che s'vsino questi nuoui, & insoliti tormenti, perche da noi non se lasciaranno di dare l'ordini, che conuengono contro li contrauenienti, & perciò così l'essequirete, e farete essequire,*

essendo tal nostra volontà. Datum Neapoli die 24. Nouembris 1632. El Conde de Monterey. Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Enriquez Regens. Vidit Lopez Regens. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. In Cur. 1. Principat. Vltr. fol. 21. De Giorno.

Quibus exhibitis, & presẽtatis fuit, visũ mirabile expo-
27 situm, cùm nunquàm fuerũt illata talia enormia tormenta; vnde tunc temporis Auditores perterriti à tali rigoroso ordine, abstinebant ab inferendo molestias, & vexationes reis torquendis; sed tantùm simplicitèr tortura inferebatur, absque alio grauamine, nec percussione, & per aliquos menses fuit visum, famosos inquisitos in nullo modo confessos; tùm quia torturã sic simplicem paruifaciebant, cùm etiàm ex Præsidijs adhibitis, & sortilegijs cõcurrẽtibus; vnde videntes; quàm damnosum Reipublicæ sit, sic
28 simpliciter transire, nedùm fuit relatum id, quod in veritate in hac causa fuit per sequentem relationẽ, videlicet. Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. Hauemo riceuuta la carta de V.E. del tenor sequente (& fuit inserta supradicta prouisio præinserta) & volendomo obedire, come douemo, sarà da noi puntualmente osseruato quanto in essa se contiene; e per informare V.E. dicemo, che in questo Tribunale mai s'è vsato il tormento della veglia, di modo alcuno, nè si sono date mazzate in detto gran numero, nè meno in minor quanti-
29 tà, adoprando il staffile di corame in casi graui tantùm, il che non hà possuto caggionare rotture d'osse, qual rotture con stroppio alcuno quà non s'è inteso mai, nè s'è vsato termine di possere impedire la respiratione all'inquisiti. Gioseppe Germano di Beneuento inquisito di molti furti di strata publica, con homicidio per causa di essi, con il quale se procedì con la potestà extraordinaria, e fù tormentato per spatio d'vn hora, con interuento de tutti tre l'Auditori, e non confessò. In quanto à far ligare l'inquisiti con le mani dietro in vn'anello, questo s'è solito vsare alcune volte, molto tempo fà, prima dell'assistenza nostra in questo Tribunale, nõ per tormento; mà per qualche spatio di tempo moderato in casi graui, nõ strinto, ne alzato di maniera, che dia dolore; mà per atte-
30 diar l'inquisito, per farlo disponere à dir la verità: maximè, quando poi appresso se douesse

douesse tormentare, come li giorni passati sequì in persona di Gio. Battista, aliàs Titta Palumbo d'Auellino, inquisito de armatione per la campagna in comitiua di noue compagni sotto il lor capo Cesare di Luca, aliàs Vicerè, con hauer commessi più furti di strata publica, & altri delitti, della qual causa se n'è fatta relatione à V. E. che essendo interposto decreto per questo Tribunale, che si tormentasse. E, perche la tortura semplice, si è visto per esperienza, che quà fà nullo effetto, per essere in queste carcere vn remedio, ò secreto, e forse qualche cosa di magherie, per quanto communemente, se dice; se disse in detto decreto interposto, precedente instanza dell'Auocato Fiscale: quòd, antequam torqueatur tormento cordæ, ligetur in anulo, &
31 verberetur aliquantulum, per essecution del qual decreto l'Auditor Mutio de Russo cō l'Auocato Fiscale ferno salire detto Gio. Battista alla camera della Corda, e datole il giuramento in presenza del nostro Preside, & interrogatolo, mentre s'aspettaua l'Auditor Ceruantes, chiamato per dar questo tormento, cominciorno à far ligare il predetto all'Anello, & à farle dare alcune
32 staffilate con il sopradetto staffile di corame, & così anco si fè cō Toto Palumbo suo compagno, & inquisito dell'istessi delitti, per atterirlo, acciò hauesse disposto à dire la verità; e perche il detto Auditore Ceruantes non venne, non se procedì all'atto della tortura, con li quali inquisiti s'è proceduto con rigore più dell'altri, per esserno publici crassatori, e delinquenti di cāpagna, e per hauer ordinato V. E. più volte, che in questa causa si procedesse con il maggior rigore, che conuiene. Ilche da hoggi auanti non si farà nessuna cosa contenuta nella sopradetta lettera de V. E. alla quale facemo humilissima riuerenza. Montefusco 4. Decembre 1632. De V.E. humilissimi creati D. Pietro Bazan. Tomaso Brandolino. Giouanni Ceruantes. Mutio de Russo.

Verùm etiàm Aduocatus Fiscalis Domino proregi rescripsit, & petijt licentiam cōcedi in delictis enormibus vti rigore, per quem hoc arbitrium vtendi rigore in causis arduis fuit collatum eidem Tribunali, vigore prouisionū sequentis tenoris. A tergo: *A los Magnificos Señores Auditores, y Abogado Fiscal en la Audiencia de Principato Vltra. Monte-*

Montefusco. Intus verò. *Magnificos Señores. El Abogado Fiscal de essa Audiençia me hà represen- tado lo que contiene el memorial, que se sigue. Eccellentissimo Señor. El Abogado Fiscal de la Prouin-*
34 *cia de Principat' Vltra supplica V. E. en conformedad de lo que le hà rapresentado mandar escriuir vna carta a quella Audiencia, que quando se offrecian delictos, y negocios de consideracion, donde les parecen a quellos Ministros vsar alguna diligencia, y rigor particular, executen lo que en esta materia los pareciere de iusticia, sin embargo de la orden de Colateral en contrario sacada con subrecion, y obrecion de los que ayudan à los inquisidos, y culpados resultara de ello mucho seruicio de Dios, y de Su Magestad. Y pareciendo ser iusto, se execute lo que en dicho memorial refiere el Abogado Fiscal, os ordeno, y man-*
35 *do; que no obstante dicho orden del Colateral, en los delictos graues, que sucedieron vseis el rigor, que os pareciere ser iusto, para veriguarlos, procediendo en con-*
36 *formidad de las Pramaticas, y Constituciones del Reyno, que assi es mi voluntad. N. Señor, &c. Napoles a 22. Enero 1633. A lo que mandaredes El Conde de Monterey.*

Ex quibus oritur dubium; quæ nam sint Crimina atrocia; quę delicta grauia, in quibus adhibēdus est rigor, quādo rei torquentur, ita vt ha-
36 beat locum licentia, data à Domino Prorege, vigore præinserti ordinis, & Iudices rigore vtentes, ad nihilum teneantur, & pro cognitione videndum censeo, quæ tormenta olim adhibebantur, & quæ nam hiscis temporibus seruantur, vel seruari debent? cognitis enim omnibus, de facili potest suaderi, in quo genere rigor seruari debet, & est sciendum, quòd Marsil. in l. 1. ff. de quæst. nu. 27. sigillatim omnes casus enumerat, & post Marsil. modernus; & Magnus Criminalista, Almōtes Giazzius discept. crimin. 3. num. 24. eos enumerat,
37 quos placet ad literam referre, pro maiori cognitione. nā Giazz. breuiori sermone, quā Marsil. refert, licèt Giazz. Marsilium non alleget; sed potiùs à Bruno, ibi relato, didicisse, testatur, & sunt aliqui Iudices, mittentes aquam per nares, in qua etiàm nonnulli imponunt calcem obstructo ore bibentis, quod genus torturę, vt ipse audiuisse, dicit, est periculosum, ne eo suffocetur tortus: Alij ponunt taxillū in osso pedis, quod vulgariter dicitur *Osso pazzo*. Quidam ponunt musconem in ventre,
38 siuè in vmblico; & desuper ponunt

ponunt cyatum ad includendum illum, ne possit egredi, quidam torquent cum lingua caprina, & hoc modo, quia lauant pedes torquendi, cum aqua bene salita, & ligato torquendo, super scanno faciunt, quòd capra cum lingua lambat plantas pedum, quod libentèr faciunt propter aui-
39 ditatem salis, & dicit audiuisse, quòd istud est durissimum tormentum, & sine periculo,
40 Quidam torquent immittendo virgas inter digitos manus, stringendo cum cordula, & tangit parumper; nouissimè Baldaxar. de Angelis ad pract. Foller. tit. rei indurati torqueantur num. 14. Huiuscemodi tormenta potiùs crudelissimorum Iudicum, & carnificum erát, quàm Christianè viuentium, & leguntur
41 multissimi casus, in quos inciderunt in damnum animæ, corporis, & suorum hæredum Iudices, qui talibus tormentis vsi sunt, Dei permissione, quos omitto, ne prolixus videar.

Hodie verò sex genera tormentorum adsunt, & ad sex
42 sunt reducta, quę omnia sigillatim recensebo, & in vnoquoque dicam; si eius modus est in vsu, vel non, & in eo, quòd seruatur, an possit seruari rigor.

Primum enim torturæ genus, est illud cordę, siuè funis
43 quod a iure communi est approbatum, l. Nullus Cod. ad l. Iul. Maiest. in glos. in verb. fidicularum tormenta; sed cōmunitèr, & vbique locorum seruatur, Damphoud. pract. crim. cap. 37. num. 17. Farinac. quæst. 38. nu. 60. & seq. Mut. tom. 6. cap. Sicil. cap. 49. nu. 37. Clar. quæst. 64. vers. Itē debet Iudex, & ex nostris Foller. pract. crimin. titul. rei indurati n. 9. Mauson. in tract. de Contrabann. quęst. 10. n. 18. & antiquitùs diuerso modo inferebatur, prout hodie infertur in Regno Hispaniarum, refert Bouadill. tom. 2. politic. lib. 3. cap. 15. nu. 58. fol. mihi 367. quòd tormentum cordæ vocatur Regina tormentorum; dum totū
44 corpus læditur, & cruciatur in cunctis eius partibus, quod simpliciter debet inferri absque alio grauamine; verùm, si delicta fuerint grauia, vtputa, Læsæ Maiestatis, euersionis status, Hæresis, Proditionis patriæ, latronum disrubatorum, seu stratarum crassa-
45 torum, parricidij, vel Campaneam armantium, publicā quietem perturbantium, qui similitèr crassatores vocātur, vt dixi eod. tit. de potest. ad mod. bell. cap. 4. num. 7. & 8. vel

8. vel torturati, pendentes, torturam paruifaciunt; quia sunt fortes, robusti, vel præsidia sortilegiorum adhibent; tunc quolibet in casu prędictorum possunt patiẽtes gra-
46 uari cum parua aqua frigida, spatulis denudatis, vel possũt apponi compedes ferrei in pedibus, vel pedum vnionem prohibere, apponendo intra ipsos lignum, vel pluriès percuti cum staffili Regię Curię, & ipsum verberare pluriès, Mut. cit. loc. nu. 18. Bouadill. tom. 2. politic. lib. 5. cap. 3. num. 22.

Et est aduertendum, quòd non omnia grauamina prædi-
47 cta simul, & semel sunt adhibenda; sed alterum ipsorum sufficit adhibere; nam omnia concurrere, esset crudelitas, & verberationes non debent esse excessiuæ, & in multo numero, sed paucæ, ita, vt non ascendant ad numerum quinquaginta ad summum, & in hoc tormento cordæ videtur D. Proregem licentiam impartitum fuisse seruandi rigorem; dummodò talia sint delicta, quæ supra retuli, quod intelligẽ grano salis, idest, vt
48 præcedant inditia vrgentia, Bouadill. tom. 2. politic. lib. 5. cap. 3. num. 22. qui nu. 24. dicit, quòd in actis debet apparere, quare grauantur, & de causa grauaminis illati; & quòd inditia legitima, propinqua, certa, clara, & probata præcedant, etiam, si in atrocissimis, & grauissimis delictis esset, concludit Giazz.
49 discept. 3. num. 10. 14. & 16. Rip. de noct. temp. cap. 72. num. 3. in inferenda enim tortura est habenda ratio ad inditia, Giazz. discept. 106. Franc. Marc dec. 182. quod procedit, etiam, si Princeps mandaret, vt torqueatur absque inditijs, non est ei obtẽperandum, & inditia præcedere debent, Ricc. collect. 2263.

Aliud genus tormentorum est illud, stanghettarum, siuè
50 taxillorum, quod subsidiariũ vocatur, nempè, si patiens fuerit senex, vel ruptura intestinorum læsus, vel brachijs offensus, vel aliud corporis impedimentum patiatur, vel morbo gallico, aut Hernia laborat, adeò, quod ordinarium tormentum cordæ substinere non valeat, & tunc hoc tormentum stanghettarum, siuè taxillorum adhibetur, & modum, illud inferendi, scribit Carr. in pract. interrog. reor.
51 lib. 4. cap. 2. nu. 9. & Farinac. citat. quæst. 38. nu. 67. Mut. cit. tom. 6. cap. 49. nu. 39. qui asserunt, hoc tormẽtum in subsidium dari, & vbique

que locorum ſeruari ; & practica eſt, quòd, lato decreto, vt reus torquatur , dicitur torquendus, ad locum torturę, qui ſtatim allegat impedimentum, & defectus apponit, quibus tormentum cordę ferre non poteſt; & tunc ; aut
52 defectus, & impedimentum eſt patens, & nulla alia diligentia adhibita interponitur decretum, quòd ſtante notorio impedimento, ſubijciatur tormento ſtanghettarum; aut vero defectus eſt latens, puta inteſtinorum ructura, in veſsica, in teſtibus, & alijs corporis partibus, & tunc adhibentur Chirurgus, & Medicus Regię Curiæ, qui, viſis partibus perſonæ læſis, fidem faciant de defectu, & interponitur decretum, quòd ſtante impedimento, vt ex fide Medici, & Chirurgi Regiæ Curię, ſubijciatur tormento
53 ſtanghettarum, & eo interpoſito, criminoſus, humi proiectus, pedē in medio duorū lignorum ponit; ideſt, illam partem principalem pedis, vulgariter nuncupatam: *L'oſſa pezzella*: Quod Giazz. cit. diſcept. crim. 3. nu. 24. *Oſſo pazzo*, appellat, & Marſil. cit. loc. num. 27. *Oſſo della chaichia del pede*, appellat, quo poſito, ſatellites duo ligna calcant, &
54 comprimunt, immò ſtringunt; verùm, quia multoties viſum fuit, ſatellites, pecunia corruptos, non ſtringere, non comprimere; ſed in voluendo ſimulare, comprimere, & patientes fingunt, maximū ſentire dolorem, & alta voce vociferantur; tunc, quia totum ſimulatur, poſſunt Iudices ad-
55 hibere aliqua grauamina, ex ijs, quæ dixi ſupra in tormēto funis & hoc in caſu poteſt adhiberi ille rigor, per D. Proregem toleratus, & impartitus, vigore præinſertarum literarum, duobus ex capitibus. Primò, quia hoc tormentum ſtanghettarū in Regno eſt ſolitū,
56 vſitatum, in omnibus Tribunalibus ſeruatum, cum etiàm, ratione colluſionis, habitæ intèr ſatellites, & patientem, & proindè rigorē adhiberi poſſe, ſubſtinetur arbitrio cōſcientiati Iudicis.

Tertium tormenti genus eſt, ſibillorum, quod adhibe-
57 tur in pueris, & mulieribus, Farinac. citat. loc. num. 68. & Mut. citat. loc. num. 40. & &, cùm, patientes ſint imbecillis diſpoſitionis, vt pueri, & mulieres ſimplicitèr, nō alius rigor ſeruatur, non ſeruatum vidi, nec ſeruari in iure poteſt.

Quartus gradus eſt: Tormentum ignis, cuius formam
58 ponit Cartar. citat. loc. nu. 6. quod in Regno Sicilię ſeruari

contra reos debilitatos brachijs, manibus, vessica, aut alijs defectibus, siuè impedimentis exiſtētibus, dicit Mut. cit. loc. num. 41. licèt asserat, hoc tormento, paucos confi-
59 teri, sed Farinac. citat. quæst. 38. num. 69. asserit, hoc tormentum ignis fuisse in vsu retroactis temporibus, priscis verò esse inuentum illud Vigiliæ, quòd tormentum ignis in
60 Regno nostro Neapolitano non seruatur, nunquam seruatum vidi, nec audiui; & proindè, cùm sit tormentum inu-
61 sitatum, insolitum, Iudices, eo vtentes, maniuolti, seù carnifices vocari debent, vt sic eos vocat Clar. quæst. 64. vers. Item debet Iudex, licèt Ricc. dec. 102. num. 3. par. 1. dicat, hoc tormentum ignis non esse insolitum.

Quintus gradus torturæ; est tormentum vigiliæ, quod in Regno Siciliæ asserit, non seruari, Mut. citat. loc. Farinac.
62 verò cit. quæst. 38. num. 70. dicit, in Vrbe esse in vsu, & ponit modum, quo irrogatur, & Cartar. cit. loc. num. 7. ponit formam interrogandi Reos, hoc tormento Vigiliæ pendentes in statu Ecclesiastico & habuisse originem, & initium à Marsil. referunt Mut. & Farinac. citat. loc. ego volui videre Marsil. in l. 1. ff. de
63 quæst. num. 27. & dicit, ipsū hoc tormentum Vigiliæ irrogasse, & esperientiam fecisse in duabus fœminis maleficis, dum Capitaneus erat Vallis Lugani, & dicit, esse tormentum, non lædens corpus.

Hoc tormentum in Regno nostro Neapolitano non seruatum vidi, & in Regno Sici-
64 liæ non seruari, & esse prohibitum, asserit Mut. citat. loc. num. 44. Cartar. asserit citat. loc. num. 8. ad fin. in statu Ecclesiastico esse prohibitum ex Bulla Gregorij Decimi tertij, & miror, cur Farinacc. hoc tormentum approbet, & Iudices monet, vt in eo irrogando sint multùm temperati, & citat Cartarium, ad eum peruentum, tempore, quo scribebat, & tacet prohibitionem factam vigore dictæ Bullæ; quicquid tamen sit, hoc tormentum in Statu Ecclesiastico vbique seruatur, sed in Regno nostro Neapolitano nun-
65 quam seruatum vidi, nèc audiui, neque obseruari potest; quia est prohibitum, virtute præinsertarum literarum Regiarum.

Sextum genus est tormentum Polletri, quo carnes scinduntur, & totum corpus cruciatur, vt ex multis asserit,
66 Farinac. cit. loc. num. 27. & post ipsum, Mut. cit. loc. nu.

55. quòd

55. quòd erat prius in vsu, &
67 tempore prædicti D. Giorgij de Mendozza seruabatur, hodie verò est prohibitum, & nullo modo inferri potest, nisi in enormissimis, vt pleniùs dixi tit. de Offic. in gener. cap. 11. num. 49. Mauson. de caus. execut. tit. de contrabann. quæst. 10. num. 15. sequutus fuit Nouar. grauam. 374. vt supra dixi.

Mut. citat. loc. num. 46. dicit, adesse alium modum
68 torturæ, nempè, quandò criminoso denegantur alimenta, scilicet, cibus, potus, quod ego non affirmo; nàm, non torquere, sed patientem necare est; nàm, qui alimenta negat videtur necare, vulgat. iurib. & Iudex talia faciens, homicida dicitur, Bouadill. infra citanà nu. 22. ad fin. asserit, in Regno Hispaniarum duo genera tantùm esse, in vsu quem vide.

Vndè de primo ad vltimũ concludo, cùm illa duo tormenta in Regno sint vsitata,
69 nempè, illud primum cordæ, & illud secundum stanghettarum, illa esse seruanda, & in illorum, vel cuiuslibet eorum irrogatione esse seruandum rigorem, & torturatum grauari posse aliquo ex grauaminibus supra positis, & Iudex Christianus, benignus in hoc esse debet, & in istis duobus tormentis habet locum facultatiua authoritas, impartita per D. Proregem vtendi rigore.

Cætera, verò alia tormenta, supra relata, nempè, tertiũ
70 sibillorum; quartum ignis; quintum vigliæ, sextum Polletri; & septimum, per Mut. additum, denegandi alimenta, non sunt seruanda, non practicanda, nec in quolibet casu, etiàm atrocissimo, vsitanda, sed abominanda, & fugienda, tanquàm à peste, & Iudex, illis vtens, punitur, prout fuisse punitũ, asserit Bouadill. qui suo tempore, tormento ignis fuit vsus; vt ipse conquæritur tom. 2. politic. lib.
71 5. cap. 3. num. 23 nec Iudices ambitiosi, sint inuenire noua genera tormentorum, etiàm si ex preminentia procedat, nec cogitent, nouitates in hoc introducere, sed contenti esse debent eo, quod à lege conceditur, aliàs non Iudices; sed peruersi, vani, & crudeles vocantur; sic eos vocat ore Ioan. de Plat. Bouadill. cit. loc. nu. 20. ad fin. Psalmista, enim docet in illis:
72 Intelligite erudimini, qui iudicatis Terram, & seruite Domino in timore; & solitis tormentis contenti esse debent, Mauson. in tract. de

contraban. quęst. 10. nu. 13. Multi sunt Iudices ventosi, multos vidi ambitiosos famã acquirendi cum crudelitate, qua erga patientes vtuntur, & isti vocantur Iudices irati, crudeles, impij, atque peruersi, & ratione peruersitatis re-
73 manserunt confusi, & vidi dissipatos, abiectos, & non parùm Deo debitores, propter vsitatam peruersitatem, atque crudelitatem, & de istis loquitur, & exclamat Giazz. discept. 3. nu. 28.

Hęc sufficiant quòad tormenta, principalibus criminosis inferenda, pro confessione delictorũ consequenda.

Quid dicendum, quòad testes, qui torqueri debent pro
74 delictorum verificatione? Dicas, quòd testis legitimè conuictus, vel alio modo vinctus, potest torqueri; sed cũ distinctione, quòd: Aut sunt mulieres, & minores, & isti terrẽtur: Aut verò sunt masculi, & maiores, & possunt torqueri, Bouadill. cit. loc. n. 17.

Illud aliud sciendum est, quòd, si adsunt inquisiti plures pro eodem crimine, debent torqueri illi priùs, qui sũt malæ qualitatis, conditionis, & famæ, Caball. resol. crimin. cas. 192. n. 14.

Vel est incipiendũ à magis suspecto, vel ab eo, qui habet turpe nomen, siuè malam phisonomiam; vel qui primò cadauer occisi reperijt. Et, si omnes sunt ęquales, à timidiore, vel debiliore; &, si masculus, & fœmina sunt, prius à fœmina. Et, si robusti, & debiliores sunt, priùs à debiliori. Et, si pater, & filius, priùs à filio; Maur. Burg. qui multos allegat, de mod. proceden. ex abrupt. quæst. 42. n. 9.

Verùm, si extant coniecturæ in contrarium, non deuenitur ad torturam; Thesaur. dec. 24. n. 13.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Nomina, & cognomina banditorum, & aliorum delinquentium sunt in specie verificanda.

SVMMARIVM.

Banditorum, & aliorum delinquentium nomina sunt verificanda n. 2. 3. 4. 5. 7. & 8.

Probationes in criminalibus debent esse meridiana luce clariores, & quare n. 3. & 4.

Testes debent concludenter describere nomen, & cognomen inquisiti nu. 4. & 5. 7. & 8.

Immò illum designare per effigiem, vesti=

vestimenta, & alia signa nu. 5. 7. & 8.

Delicta, si plura sint commissa, an sit necesse, omnia verificare, vel sufficiat, vt vnum, vel duo probentur num. 9. & 10.

AD materiam cognitionis forascitorū est sciēdum, quòd debent in specie armātes per cāpaneā probari per nomen, & cognomen, vt solet esse comitiua armantiū per campaneam, vt occurrit in comitiuis illorum famosorum, capitum bannitorum, Nicolai Vallone, & Laurentij Armellino, quorum numerus ad viginti ascendebat in qualibet comitiua; & equestres, Campaneam discurrebant, &
1 partes Apuleæ discurrentes, & insidiantes, nedum recapta committebant, verùm etiam incendia, & alia delicta patrabant, & aliquorum nomina erant nota, & probata, & aliorum incognita, & non probata, & in dies euenit; nam in comitiua se vniunt, armantur,
2 crassantur, & delinquunt, & non omnium nomina sunt patefacta; vnde quæritur, quomodo in hoc casu sunt partes Iudicis; sumus enim in causa criminali, & de vita hominis
3 tractatur, & delicta debēt omninò verificari, & probationes esse luce meridiana clariores, ex illo vulgat. tex. in l. sciant cuncti, Cod. de probat. & proinde testes, deponentes, debent concludenter, &
4 necessariò describere inquisitum per nomen, & cognomē, & probare identitatem personæ, & si non cognoscit, designando per effigiem, vestimenta, signa, & alia, vt consuluit Betran. cons. 114 num. 2. Ciazz. discept. forens. 50. num. 14. 15. & 16. idenditas
5 enim personę debet probari per nomina, & cognomina, l. demonstratio falsa, ff. de condit. & demonstrat. Dec. cons. 36. col. 3. vers. non obstat, nec probatur ex sola nominatione nominis proprij, vt declarat Ciazz. discept. 50. num. 14. & 15. Surd. decis. 104. num. 37.

Et cùm esset in hac R. A. inquisitus Thomas de Cæsare Terrę Arpadij, concurrebat in eius remissione Curia Argentij, & adducebat informationem captam de homicidio, ibi commisso contra eūdem Cæsarem cognominatū verò: ***Cauaiolo***. Ego, qui partes D. Ducissæ Airolæ tuebar, dicebam, in toto Calendario processus per hanc R. A. cōpilati, & in perquisitione facta

in M.

in M. C. V. & in Tribunali Campaneæ, hunc inquisitum vocari Thomam de Cæsare; in informatione verò, capta per Curiam Argentij, vocari
6 Thomam Cauaiolo; & licèt Antonius Pennella Aduocatus Curiæ Argentij diceret, hunc Thomam de Cæsare esse illum Thomam Cauaiolo, qui in territorio Argentij deliquit, & illud cognomen (*Cauaiolo*) dici, ex eo, quia à Ciuitate Cauæ venit; replicabam Ego, ex allegatis probari debere in spetie identitatem personæ per nomen, & cognomen, immò, vocandos esse testes examinatos ad illũ confrontandum, & ad faciẽ verificandum. Tamen fuit remissus Curiæ Argentij, Auditore M..io de Russo, Commissario, D. Berardino Belprato, & D. Francisco della Cueua, Auditoribus Collegis admirabile visum fuit, vnum prò alio remittere, & vnum nomẽ pro alio intelligi.

Sed redeundo ad institutũ, dico, quòd nomina banditorum, armantium per Campaneam, & omnium aliorum
7 delinqnentium, debent specificè probari, verificari, & cum cognominibus liquidari, si cognoscuntur, vel saltim per effigiem, staturam, & alia
8 signa designari, & inde fieri confrontationem, quando ad manus Curiæ peruenerint, de quorum confrontatione, sermonem separatum faciam.

Est benè verum, quòd, si nó verificantur omnia delicta,
9 per eos patrata, sufficit verificari duo, vel tria, condemnatione meritoria, dummodò pro alijs adsit querela, & delicti in genere probatio, vt su-
10 pra dixi, ex adductis per Farinac. quæst. 2. & per Grammatic. decis. 48.

Et, si essent duo inquisiti eiusdem nominis, veluti, duo Titij, & vnus est punitus, non tamen delinquens, non per hoc alter Titius delinquens superstes, & non punitus liberatur propter punitionem alterius Titij; sed ipse Titius delinquens puniendus est, Cartar. de exequt. senten. §. final. num. 461. sic ego dicebam in causa Petri Maietta de Auella, filij quondam Iulij; aderant enim duo Petri Maietta, & sic, duo eiusdem nominis, & cognominis; nempè vnus filius quondã Iulij, alter filius quondam Matthæi. Regia Audientia ambos citauit, & Fiscalis Laurenzanus ambos puniendos instabat, nec inhęrere volebat Auditoribus, desiderantibus liquidationem veri Petri inquisiti; & dicebat, qui sentit se læsum, & delictum commisit,

fit, compareat; vnde coactus fuit exactissimas diligentias adhibere, vt Petrus Maietta, filius quondam Iulij, meus cliens, excluderetur, nedùm per fidē Vniuersitatis, verùm etiàm per depositionem eorū socij criminis, asserentis, hunc Petrum non interuenisse in delictis, de quibus fuit citatus, cuius virtute fuit interpositū decretum, esse supersedēdum contra hunc Petrum, donec ille alter Petrus ad manus Curiæ perueniret, & optima ratione; poterat enim esse, quòd hic socius criminis ab hoc Petro inductus, falsū deposuisset, ad excludendum hunc Petrū; testes enim in informatiuo examinati, non specificè deposuerant, nec per signa staturam, aut effigiem demonstrauerant inquisitum; sed tantum dixerant: *Pietro Maietta d'Auella*; vnde, oportuit, ne cōtingeret, vnum pro alio puniri, supersedere in causa, & ad hæc specialia deuenire.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Forascita, an dicatur mulier, in Campanea cum hominibus armans.

Mulier in numero quatuor armatorum, existentium in campanea, an dicatur, ita, vt intret dispositio pragmaticæ.

Masculinum, quando concipiat fœmininum.

Statutum loquens in pœnalibus, & criminalibus causis, an cōpræhendat mulierem.

SVMMARIVM.

Pœna mortis contra quatuor armantes in Campanea, an habeat locum, si inter eos adsit fœmina n. 1.

Statutum, pœnam imponens, an habeat locum in fœmina num. 2. 6. & 20.

Statutum, loquens de furtis, an comprehendat mulierem num. 3.

Statutum, loquens de euntibus de nocte, an comprahendat mulierem, ibidem.

Masculinum, quando concipiat fœmininum num. 2. & 20.

Statutum, loquens, quod inquisiti extractent à Regno, an comprahendat fœminam n. 4.

Pœna Triremium, an conueniat mulieribus n. 5.

Mulier in omnibus est inclusa, nisi specialiter sit excepta n. 5.

Statutum, loquens de banditis, an includat fœminas n. 7. 8.

Verbum positum in pragmatica: Tutti, e qualsiuoglia, quid importet nu. 8. & 9.

Verbum: Quicumque, de quo intelligatur n. 9. & 22.

Odia, an sint restringenda n. 6.

An

An, quando sunt rationabilia, debeat fieri extensio num. 10.
Mulieres bellare prohibentur n. 11.
Bellandi munus virile est, & hominibus competit n. 11.
Mulieres in Germania sunt, quæ habitant in nemoribus, sylnestres, bellaces, quæ, pudibundis tantùm cooperis, pugnant n. 12.
Mulieres, relatæ per Farinac. & Bouadill. quibus artibus fuerunt vsæ, pro maritis, à carceribus liberandis n. 13. 14. & 15.
Muliebre officium non est, vti armis, & si vtuntur, eorum sexu abutuntur num. 16.
Mulier bandita potest occidi nu. 17.
Mulier cum amasio, vel marito armans, an puniatur, ibidem.
Mulier, si reperitur cum alijs tribus hominibus, armantibus, an puniatur num. 18. & 19.
Sermonis pronunciatio, quando ad vtrumque sexum refertur n. 19.
Mulier inhonesta effecta homo, armans per Campaneam, an comprahendatur sub statuto, loquente de armantibus n. 24. & 25.
Statutum, loquens de frequentissimis casibus, an excludat casum, rarò contingentem n. 24.
Quomodo fiat conclusio, ratione extensionis, an inclusionis n. 24.
Armorum vsus proprium hominis est num. 24.
Mulier armans, & delictum committens, an virtute Regiæ Pragmaticæ pœna mortis puniatur n. 26.

Ixi supra cap. 1. eod. tit. quod numerus quatuor requiritur in armatione; nunc pulcherrima se offert alia quæstio, si in hoc numero quatuor armantium adsit vna fœmina, adeò, quod sint tres homines, & vna fœmina armati, & dicuntur quatuor, vtrum habeat locum hoc statutum, loquens de quatuor armatis? Accidit in facto; nam capto per hanc R.A. Vincentio Sobriella Ciuitatis Beneuenti, spontè confessus fuit, Campaneam præcurrisse per non nullos dies insimul cum Octauio Mottula, & Vincentio, aliàs Cenzullo de Monte Rocchetto, & cum eis adfuisse etiam quandam mulierem, nominatam, Gratiam Neapolitanam, quæ meretricalitèr, in Ciuitate Beneuenti viuebat, & omnes, insimul cum dicta muliere Campaneam armati discurrendo, commisisse multa delicta; sed mulierem predictam vestẽ mutasse, & in vestimento hominis conuertisse, & capillos capitis obtruncasse, adeò quòd potiùs homo, quàm fœmina videretur, in illis verbis: *Et in detto pagliaro stemmo à dormire la detta notte; e lo mercordì matino,*

matino, diecì del corrente, ce ne ritirammo dentro di uno macchio, poco distante da detto pagliaro, & là restammo io, detto Cenzullo, e Gratia, & Ottauio Mottola, andò in Beneuento per robba da mangiare, e doppò ritornò, e portò pane, vino, e casocauallo, & in detto macchio stemmo tutto lo giorno, doue detta Gratia se guastò lo sottaniello giallo, che portaua, & se ne fè essa vno paro de calzoni, e detto Ottauio li fè la Zazzarina, accortandoli li capelli della testa, di modo, che pareua huomo naturale; e detto Ottauio delle retaglie de detto sottaniello se ne fece vn paro di legaccie.

Vnde ipsi quatuor Campapaneam discurrentes, multa delicta cõmiserunt, & signantèr, furtum in strata publica in personam cuiusdam viatoris hoc modo, videlicet. *E lo sabbato 13. del corrente ce ne andammo sopra le vigne di Monte Caluo, da doue scouersemo, che per la strada Regia, che và da Beneuento in Napoli, & in altre parti passaua vn viaticale con due Caualli, e così vscemmo auanti detto viaticale in detta strada Regia, & propriè, vicino Ponte Coruo, quale Cenzullo, Ottauio, e Gratia le fuorno sopra, & io, per non farme conoscere, me posi dietro vna sepala; mà vedeua quanto faceuano, al quale detti Cenzullo, & Ottauio dissero: ferma loco, tù, doue vai, doue sono li denari, che puorti tù, cacciales quale viaticale; vedendo detto Ottauio armato di stocco, e detto Cenzullo di zoffione, disse: per amor de Dio non porto, eccetto, che certi poco denari, che mi seruono per spesa, al quale le ruborno quindici carlini, fra monete di argento, e caualli, che non ne portaua più, che se più ne portaua, più ne li haueriano rubbati; e doppò ce ne ritornammo sopra Monte Caluo.* Et inde, plus vltra euntes cõmisserunt multa alia furta, & signantèr infrascriptum.

Ritrouammo vno vecchio, padrone di detta Vigna, al quale detti Ottauio, e Gratia le dißero: Vecchio, noi volemo da te vna doppia di trenta carlini, e detto vecchio disse, che non l'haueua, e detta Gratia disse: se tu non puorti detta doppia per tutto dimani mattina, non ci accostare più quà, perche ti faceremo vno suosso; e se ne passorno innanti.

Et sic, committendo alia furta, dum Campaneam discurrebant, fuerunt per Curiã Beneuẽtanam persequuti illi tres, nempè, Octauius, Vincentius, aliàs Cenzullo, & dicta Gratia mulier, ipse verò Vincentius Sobriella aufugit, & in Regno fuit captus, & ad hanc R. A. asportatus, & fuit hæsitatum, an pœna mortis locum habeat contra istos quatuor armatos in Campanea,

1 nea, furta commictentes, virtute Regię Pragmaticę quæ est 9. de exulib. in pragmaticis impressis secunda vice in anno 1623. in qua in §. 10. & Rouit. in rubric. de exulib. num. 21. per hęc verba, v3.

Declarando, & ordinando, che, trouandose in Campagna quattro, gionti, fuora de strata, armati da forasciti, essendono diffamati per tali, ò per huomini di mala vita, ancorche non costasse, che haueßero commesso delitti, per li quali meritassero pena di morte naturale, per questo solo, ritrouandose armati nel modo sopradetto, debbiano incorrere, & incorrano in pena di morte naturale.

Quęstio erat, dum inter istos quatuor aderat illa fęmina, hęc quęstio posset resolui per tramites iuris, ex illa, an statutum, loquens de armis, compræhendat mulierem? & quòd cōpręhendat, dicit Bald. in l. sed si 15. num. 1. ff. de in ius vocand. & in l. nemo deinceps Cod. de Episcop. audient. num. 6. & Marsil. in practic. crimin. §. pro complemento, nu. 31. vers. & scias.

Vel si statutum, pœnā imponens in aliquo casu, obti-
2 net locum in fœmina, de quo Viu. decis. 220. num. 19.

Vel ex alia, si statutum, loquens de furtis, vel de euntibus de nocte, comprænhendat mulierem, & in vtroque casu
3 pro affirmatiua testatur, Cāpagn. in cap. Regn. ad hoc, vt nostrorum num. 102. & Cāpagn. ampliat, etiàm, si statutum loquatur per verbū masculinum, quia masculinum concipit fœmininum, vt ibi per eum nu. 1. sed vide Thorum vot. 71 latissimè.

Vel ex alia; nam dato statuto, quòd inquisiti exfractēt à Regno, prout est prag. 14.
4 de monet. qua cauetur, quòd omnes inquisiti pro falsa moneta exfractent à Regno sub pœna triremium, & fœminas non includi, dixi in præced. tract. de Pugn. Doct. tit. de fals. monet. cap. 2. à num. 5. ad nu. 19. quia illa pœna remigationis, mulieribus non conuenit, & regularitèr, fœmina in omnibus casibus est inclusa, vbi specialiter nō reperitur excepta, Viu. decis. 220. num. 20. Thorus vot. 71. nu. 21. posuit decisionem de hoc.

Huiusmodi rationes non resoluunt dubium; sed potiùs illud inuoluunt? dum ab vno statuto mulieres includuntur, ab alio excluduntur; vnde, quęstio per articulos iuris disputanda est.

Pro parte negatiua, & sic fœminæ non includantur, ea
6 est ratio; quia sumus in pœnalibus,

nalibus, & odia sunt restringenda, vulgat. Iurib.

Primo statutum, loquens de banditis, vel de capiendis malefactoribus, non includit
7 fœminas, Viu. decis. 220. n. 17. & 18.

Secundo statutum est positum, & situatum in rubrica de exulib. & de exulibus lo-
6 quitur, in illis verbis: *Tutti, e qualsiuogliano contumaci, forasciti, & delinquenti*. Ergo nedum rubrica, sed verba dispositionis de masculis loquuntur, & fœmina non includitur.

Pro parte affirmatiua, quòd includantur, substinetur ex eisdem verbis: *Tutti, e qualsiuogliano*, quod verbum (*Qualsiuogliano*) exponitur, quicumque; & hoc verbum, quicumque, exponitur, idest homo; & cum verbum, hominis, sit terminus communis, & refertur ad masculum, & fœminã, Bart. in l. 1. ff. de verbor. significat. ergo includitur fęmina.

Nec obstat illa regula, quòd, odia sunt restringenda; nam quando odia sunt rationabilia, nedum non restringuntur, sed extenduntur,
10 & de eis fit extensio; rationabile videtur odium, ne delicta remaneant impunita, Campagn. cit. loc. nu. 103. ergo mulieres compræhenduntur.

Ego verò, quòd mulieres non includantur in præsenti statuto, ex infrascriptis substineo.

Primo; quia mulieres bellare prohibentur; officium enim bellandi, cùm virile sit, non competit mulieribus,
11 Ferrett. de re milit. tit. de duello num. 64.] & licèt in partibus Germaniæ, & alijs adsint quædam fęminæ veloces, feroces, quæ habitant in locis nemorosis, sine viris austeræ, syluestres, que rarò videntur; sunt bellaces, & pugnant pedester, & medijs scutis bellantes, nudæ pectori-
12 bus, & humeris, pudibundis tantùm coopertis, cùm populis vicinis contendunt, vt refert Ferrett. citat. tract. tit. de ordinan. acieb. in bello nu. 125. hoc reputatur, respectu eorum naturæ, morũ, & locorum; Adsunt, & alię mulieres, ita viriles, astutijs, versutijs munitæ, quæ pro eorum maritis, à carceribus liberandis, nonnullis medijs vsæ fuerunt, re-
13 fert Bouadill. tom. 2. polyticor. lib. 3. cap. 15. num. 130. multas mulieres ingressas fuisse intus carceres pro eorum maritis visitandis; inde maritos eorum vestibus muliebribus induerunt; & ipsæ mariti vestimenta ceperunt, maritis exeuntibus, & liberis; illæ in

carceribus remanserũt,& pręsertim in Comitissa D. Sanca vxore D. Alonsi Octaui Regis Regni Leonis, quæ, hac astutia vsa, maritum liberauit; quá Rex nedùm non puniuit; sed liberam dimisit.

Alium casum refert de alia vxore magis forti, & valorosa,
14 cuius vir, intus Ecclesiam existens, ipsum visitauit, &, emissa voce, quòd maritus à parte inferiori templi, lanceam in manibus portans, cucurrit; adeò, quòd milites maritum quærentes, illam insequuti fuere, & post spatium, dato tempore marito ab Ecclesia exeũdi, & milites euitandi, publicauit, esse vxorem, adeò, quòd maritus immunis à militibus fuit; & Farinac. quæst. 30. nu. 118. enarrat alium casum; quòd, existente carcerato ma-
15 rito, eius mulier, cum alijs mulieribus associata, ad carceres accessit, causa maritum visitandi, & aliud vestimentũ muliebre secreto secum adducens, quo maritum induit; & inde omnes mulieres, & vir cũ eis se miscens, exierunt, & maritus euasit; quo patefacto, fuit maxima, & ridiculosa omnium admiratio.

Sed, in casu nostro tractatur, si armatio mulieribus cõ-
16 petit? & dico, quòd muliebre officium non est, vti armis, immò, si vtuntur, abutuntur eorum sexu, & fragilitate, qui non est actus ad bellum, Alex. consi. 10. col. 2. num. 6. vers. sed præmissis non obstãtibus, lib. 5. Afflict. decis. 320. n. 6.

Et multę visę sunt mulieres cum eorũ amasijs, immò maritis per Campaneam armare, & fuisse punitas, Caball. enim
17 resol. crimin. cas. 128. n. 26. refert, multas mulieres fuisse pro delatione armorum imputatas, & processatas, & condemnatas; immò, quandò mulier est bánita, potest impunè occidi, Marc. de Mant. singul. 10. n. 16. Baiard. ad Clar. §. homicidium n. 224.

Sed, quò ad propositum dubium, circa numerum forascitorum, dico, quòd, fœmina nõ
18 debet compræhendi in numero quatuor armatorũ; sed, ad hoc, vt numerus sub pragmatica compræhensus dicatur, requiruntur, vt sint homines, ita, vt possit, nedùm contra istos ad modum belli procedi, verum etiàm pœna mortis imponi, virtute præinsertarum pragmaticarum; pronunciatio sermonis in sexu masculino non semper ad vtrumque
19 sexum refertur, l. pronũciatio ff. de verb. significat. maximè, quando materia fœminis non conuenit, sicut masculis, Carauit. ad pragmaticam primá de

de exulib. num. 157. immò dicit Alex. conſ. 135. num. 5. quòd quando à ſtatuto, vel le-
1 ge protertur maſculinum genus in materia differenti, quæ
20 non conuenit vtrique ſexui, ſed solùm maſculino, vt in caſu noſtro, in illis verbis: *O huomini di mala vita*; maſculinum non concipit fœmininum; nã actus agentium debet operari in patiente, benè diſpoſito, & ei applicari, ſecundùm Philoſophum; nec eſt præſumendũ, quòd ſtatuentes, voluerint compræhendere mulieres, & fœminas, ſic Alexander; à ſæculo enim non eſt auditum, vt fœminę contumaces inquietaſſent, Carauit. ad prag. 1. de exulib. n. 153.

Sed, ſic eſt, quòd præinſertę pragmaticæ non loquuntur generaliter: *Tutte, e qualſiuogliano perſone di qualunque ſtato,*
21 *grado, e conditione*; ſed per verbum maſculinum ſpecialiter in illis: *Armati da foraſciti*, ò *huomini di mala vita*; ergo firma remanet concluſio, non dici completum, & perfectũ numerum quatuor, ſi tres ſunt homines, & vna fœmina, armantes, vt habeat locum diſpoſitio prædictæ pragmaticæ.

Non obſtant in conrrariũ adducta; nempè, quòd mulier compræhenditur ſub ſtatuto de furtis, quia cap. Regn. Ad hoc, vt noſtro, loquitur per verbum. Quicumque, terminus communis eſt, & ad fęminam refertur, quia mulieres etiam furari poſſunt, vt ſupra dixi.

Non obſtat ſecundum de pragmatica mandante exfractationem à Regno, quia, quãuis illa loquatur genericè; &
23 comprehendat cuiuſcumque ſtatus perſonas, in illis verbis: *Tutte, e qualſiuogliano perſone di qualunque ſtato, grado, e cõditione ſi ſiano*, & tamen fęminæ fuerunt excluſæ, vt dixi ſupra de tit. falſ. monet.

Hæc de iure procedunt, & procedere poſſunt, ſed quia in hoc caſu, mulier iſta, tanquã inhoneſta, ineffrenata, luxurioſa, libidinoſa, timore Dei omiſſo, honeſtate fœminea amiſſa, ſed potiùs libertate, & licentia adepta, ineffrenatè viuendi, diuinum paruifaciẽs præceptum, ac propriæ ſalutis immemor, mutauit effigiem, ſtatum, & conditionem, nàm de fęmina, voluit effici, homo, & Campaneam armare, delicta committere; dico, quòd ex maioritate rationis compræhenditur ſub ſtatuto, & licèt hęc pragmatica videatur loqui de eis, quæ frequentius immò ſæpeſſimè accidere ſolent; l. nam ad ea, ff. de legib. & ſic de hominibus, quorum

quorum proprium est vsus ar-
24 morum; non per hoc debet excludi casus, raró contingēt, & qui potest cótingere ratione non extentionis: sed inclusionis, glos. in cap. 1. de tempor. ordinat. lib. 6. verb. Heliç sufficit enim statuentibus, vt apponant casum magis frequentem, in quo debet includi alius, quamuis non sic frequens, Ital. de immun. Eccles. lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 51. Vnde, dico quòd stante, quod hæc mulier, non causa libidinis explendę, campaneã armantes associauit, non cau-
26 sa venationis se reduxit cum eis, nec causa paupertatis, vt ab eis aleretur, suos progressus fecit; sed potiùs, quasi homo effectus, nedum socios audaciores fecit, quo casu, eadé pena punitur, Apont. de potest. Proreg. tit. de prouis. fier. solit. §. 5. nu. 12. & 13. verùm etiam ipsa delicta committédo, armauit, dico quòd hic casus debet includi in præinserta citat. pragm. & vigore ipsius pęna mortis imponi debet.

Caput Sextum.

ARGVMENTVM.

Coniunctis Banditorum imponitur pœna exfractationis.

Vsque ad quartum gradum de iure ciuili.

SVMMARIVM.

Banditis non obseruatur solemnitas iuris ciuilis nu. 1.

Pœna exfractus, an sit contra ius ciuile, vel naturale nu. 2. 3. & 4.

An sit contra naturalem æquitatem n. 3. 7. 8. & 9.

An sit inducta fauore publicæ vtilitatis num. 5. & 6.

Consortes, vel de familia, an teneantur pro delicto alterius consortis, vel de familia n. 8.

Coniunctus, an teneatur pro delicto coniuncti n. 9. 10. & n. 11.

Pœna exfractus an dicatur pecuniaria, vel corporalis n. 12. & 13.

Exfractus, quo iure cauetur a n. 14. ad 27.

Quos coniunctos comprahendat. ibid.

Excluduntur fœminæ sexagenariæ, à n. 20. ad 25.

Excluduntur minores decimo quarto anno ibid.

Et quare n. 49. & 30.

Recaptus pœna, an habeat locum in occidente animalia, vel immittente ignem in campanea num. 22. 23. 24. & 25.

Pragm. 1. de exulib. est localis, temporalis, & personalis num. 17. 18. & 19.

Pragm. 16. eod. tit. an dicatur localis, & personalis n. 26.

Gradus computatio in exfractu de quo iure fit à n. 29. ad n. 35.

Coniuncti

PRo extirpatione talium, Cãpaneam armãtium, & publicam quietem perturbãtiũ, est inuentus alius modus, nempè, vt coniuncti exfractent à loco, & proprio domicilio, & accedant, & se conferant ad loca designanda per illos Iudices, ad quos spectat; videntes enim legum latores, prout in prefatione pragmaticarum asseritur, viã ordinariam, non sufficere ad delinquentium audaciam refrænandam, Bannitorũ extirpationem, & populum in pace conseruandum; nàm banniti, sic securi quietem pertur
1 bant, & cùm contrà eos non debent obseruari sollemnitates iuris ciuilis, nec concernentes ordinatoria Iudicij, vt in alijs requiritur, argumento eorum, quæ adducit Carauit. rit. 259. nu. 10. inuenerunt alium modum, nempè, vt eorum delictis coniuncti pœnã etiam substineant, & imposuerunt coniunctis pęnam exfractus, vt ex Pragmaticis, infra citandis, hic modus est contra bonos mores, & irrationabilis, & contra ius diui-
2 num; filius enim non portare debet pęnam patris, nec è contra, & in Euangelio dicitur: Anima quę peccauerit, ipsa morietur; est contra ius naturale, naturali enim iure
3 suadetur, quòd quis puniri debet in quo deliquit, est contra ius ciuile; iure enim ciuili disponitur, vt filius non possit puniri pro delicto patris, nec è contra, vt tot. tit. Cod.
4 ne fil. pro patr. est contra naturalem ęquitatem; illa enim suadet, teneri pro delicto alterius eos, qui culposi nõ sũt, Aretin. cons. 86. col. fin. vers. præterea, Osasc. decis. 88. n. 5. Vnde, nullo iure substineri potest; hoc enim casu punitur innocens pro nocente.

Ego vero dico; cùm hoc fauores

fauore publicæ vtilitatis sit
5 inductum, ex quo banditorũ
extirpatio, armantium captu-
ra, & delinquentium eiectio
sæpessimè causari solet à con-
iunctorũ exfractatione; quã-
6 doque ipsi coniuncti illos ap-
præhendunt, & Curiæ tradũt,
& alias occidunt, quandoque
banditi, vel inter se ipsos oc-
ciduntur, capita obtruncan-
tes; quandoque à delinquen-
do se abstinent, alienas re-
giones longinquas properan-
tes, discedunt; Vndè, cùm
experientia docuit, hoc esse
efficax, & proprijssimum re-
medium pro illis extirpandis,
7 meritò hanc nouam pœnam
exfractationis inuenerũt, quæ
de iure fundatur; de iure ca-
uetur, vt quamuis vnus inno-
cens sit, potest prò alterius
delicto puniri, rationabili ta-
men causa existenti, Couar.
var. resol. cap. 8. num. 7. Ga-
briel. commun. conclus. lib.
3. conclus. 2. num. 18. tit. de
iur. quęsit. non tollen. & quòd
8 pro delicto vnius omnes con-
sortes, vel omnes de familia
teneantur, statuto caueri po-
test, etiam, si dolus absit, dùm
modò, ratione publicæ vtilita-
tis fiat, Cartar. de execut. sen-
tent. in proem. num. 71. &
sequen. Clar. quæst. 86. vers.
& hæc quidem, Osasc. dec. 88.
num. 18. in propria materia,
9 quòd coniuncti exfractet pro
delictis coniunctorum, tenet
Farinac. quæst. 24. n. 153. &
Cartar. refert, plura statuta su-
per hoc emanata, & condita,
valida esse, & iuridica, Ioan.
Grand. de bell. exul. de præ-
dicament. Pati quæst. 2. per
tot. qui refert multas rationes,
& argumenta, quibus pœna
exfractus fuit inducta. Duo tan
tùm ex eis mihi placent, pri-
mum, quòd coniuncti bãditis
fauent; non enim amore, non
sanguine, non affectione, non
timore, ne à Curia capiantur;
sed, quia banditi eos ditant, &
pecunia implent, & scio ego,
quando hic aderant coniũcti
illius famosi capitis bannito-
rum, Belli Raymundi, ab eorũ
patria eiecti, & hic ordinati,
pater ipsius Belli, ferè singulo
die festo, quando visitatio per
Regium Tribunal non erat
ipsorũ coniunctorum, secretè
accedebat ad nemora, vbi fi-
lius banditus morabatur cum
alijs, pecuniam recipiebat, vt
hic alere se potuisset; Hæc ra-
10 tio, inquam, est amplexa per
Mastrill. de magistrat. lib. 3.
cap. 4. nu. 112. Vnde pro his
extirpandis, & vt tollatur au-
xilium, & pręsidium hoc, con-
iunctos, exfractandos esse, sta-
tuto cautum fuit, vt per Ma-
11 strill. cit. loc. & per Reg. de
Pont. de potest. proreg. tit. de
prouis.

prouis. fier. solit. §. 5. per tot. vbi refert, Pontificem Sixtum Quartum, & Pontificē Pium Quintum emanasse statuta, super hoc, vt cōiuncti absque eorum culpa à proprio domicilio extraherentur.

Hæc inquam, pœna iudicatur pecuniaria, quæ in tali
12 casu pro tali imposita censetur; dum exfractationem, & eiectionem continet, Couarr. citat. loc. num. 7. asserit, imponi posse pœnam corporalē
13 contra nō exfractantes; vndè concludo, optimo iure, & rationabili causa Pragmaticas, exfractum continentes, fuisse emanatas, ex quibus banditorum extirpatio oritur, publica quies dependet, & omne bonum sequitur, quo casu statutum, etiàm odiosum, dicitur fauorabile.

Sed, redeundo ad institutū, idest, ad exfractum, est aduer-
14 tendum, quòd extant plures Pragmaticæ, emanatæ, ac diuersæ ordinationes diuersis temporibus factæ, & ad plenā cognitionem necessè est eas sigillatim enumerare.

Prima, inquam, Pragmatica est illa prima, titul. de exulib. quæ dirigitur Audientijs Prin
15 cipatus Citra, & Basilicatæ; qua exfractus iubetur, & declarantur ij, qui exfractare debent, & sunt, videlicet: *Li Padri, figli, fratelli carnali, & consobrini, zij carnali, nepoti carnali, soceri, generi, & cognati. Madre, mogli, sorelle carnali, nepote, cognate carnali, socere, & nore*; in
16 qua sunt expressæ personæ, quæ exfractui subiacent: tamē hęc pragmatica in nihilo allegari, nec induci ad alios casus potest, tribus de causis.

Prima, quia est localis; dirigitur enim Prouincijs Princi-
17 patus Citra, & Basilicatę; vnde ad alias prouincias extēdi non potest, in illis verbis: *Di detta Prouincia di Principato Citra, e Basilicata, Capitanij, & altri Officiali delle Terre Demaniali, e Baroni di quelle*; Quæ verba sæpissimè repetuntur. Secunda est temporalis; per sex enim menses fuit emanata in illis verbis: *Il qual banno volemo, che sia duraturo per termine de sei Mesi; decorrendi dal-*
18 *lo detto dì della publicatione d'esso, il quale elasso, volemo, che sia nullo, & inualido.* Et licèt videatur prorogata per aliud bannum, vt in pragmatica 3. eod. tit. quo dicitur, bannum durare ad beneplacitum, in illis verbis: *Prorogamo il banno vt supra preinserto, fino ad altro ordine nostro.* Tamen illis Audientijs Principatus Citra, &
19 Basilicatę videtur facta prorogatio. Tertia est personalis, idest respectu banditorum, in

V ea enun-

ea enunciatorum, quorum, coniunctos compræhendit, & obligat, in illis verbis: *Commandamo, che tutti li parenti de tutti li sopradetti eccettuati, tanto di quelli, che sono in tutto, e per tutto esclusi, quanto di quelli, che non possono godere, habbiano da sfrattare.* Vnde ad consanguineos aliorum bannitorum non potest extendi, adeò, quòd preinserta pragmatica ad casus nostri temporis applicari non potest, nisi quòad expressionem eorum, qui exfractare debent, vt infrà dicam.

Adest alia Pragmatica X. eod. tit. §. 3. quæ loquitur
20 contrà committentes recapta, contra quos potest abbreuiari terminus ad quatuor dies ad foriudicandum, & consanguinei istorum, delinquentium, exfractare debēt, vsque ad quartum gradū inclusiuè, in illis verbis: *Li parenti delli delinquenti predetti*, vsque ad quartum gradum: *Mascoli, e femine, riseruato però li figliuoli, &*
21 *figliuole de quattordici anni in basso, & le vecchie sessagenarie, debbano, & ciascun di essi debbia fra termine di giorni otto sfrattare dalli luoghi, doue habitano*: quæ fuit confirmata per aliam pragmaticam 13. §. 3. eod. tit. qua declarantur parentes, & coniunctos intelligendos esse in secundo gradu de iure Ciuili, in illis verbis: *Che li parenti in secondo grado de iure ciuili, de tali delinquenti, debbiano sfrattare.*

22 Quæ duæ pragmaticæ videntur loqui de committentibus recapta, & sic ad illorum consanguineos, & est ampliata procedi, etiam contrà immittentes ignem in massarijs, in seggetibus, causa recaptandi, & ad occidentes animalia, causa componēdi eorum Dominos, & illos recaptandi, quæ in casu suo locum habent, & sic, quando delinquentes recapta committunt, est abbre-
23 uiatus gradus, & in secundo declaratus, & de iure ciuili, quòad pœnam exfractationis, sed, quòad emendam damni, & restitutionem pecuniæ recaptatæ tenentur eorum consanguinei vsque ad quartum gradum, vt ex pragm. 10. & 12. in illis verbis: *Li parenti, vsque ad quartum gradum, fautori, & adherenti, siano obligati de proprio.* In tantum, quòd, quādo committūtur recapta cum sequestratione personę, vel median tibus literis, vigliettis, & bollettinis, missis pro habendis recaptis, pœnæ mortis subij-
24 ciuntur, & infra dies quatuor foriudicantur consanguinei istorum delinquētium, vsque ad quartum gradum tenentur exfractare, vt in prag. 10. alij delinquentes verò, qui causa

recaptandi

recaptandi immittunt ignem in massarijs, & segetibus, corũ coniuncti in secundo gradu
25 exfractare coguntur; coniuncti verò eorum, qui animalia, in campanea existentia, occidunt, causa recaptandi, exfractent in secundo gradu.

Adest alia Prag. 16. eod. tit. qua cauetur, exfractus illorum bannitorum in ea enunciatorum, & vocantur
26 vsque ad tertium gradum: quę similitèr localis dicitur, cùm Prouincijs Principatus Citra & Basilicatæ, & Commissario Campaneæ dirigitur, & est personalis; nàm respectu in illa enunciatorum intelligitur, & non potest ad alios casus extendi.

Vnde, quælibet dispositio intelligitur in casu suo, & in quolibet delicto est imposita pœna; & est expressus gra-
27 dus exfractare debẽtium, volui sigillatim hæc aduertere, quia multi se decipiunt, non aduertentes diuersitatem dispositionum, & pragmaticarum.

Non tamen omitto dicere, quòd in delictis armationis
28 per Campaneam, furti, homicidij, & aliorum, semper fuit practicata pragmatica 12. eodem tit. & semper coniuncti vsque ad quartum fuerunt vocati, & coacti.

Sed, postquàm in nulla ex supradictis Pragmaticis editis ante annum 1627. idest, à
29 pragm. 1. vsque ad 12. tit. de exulib. non reperitur expressè decisum, hic gradus de quo iure sit intelligendus; oritur quæsitum, & non inane, computatio huius gradus quomodò fieri debet, si de iure Ciuili, aut Canonico? Auditor Don Andreas de Zuniga in exfractu illorum de Vitulano dicebat ad maiorem pœnam coniunctorum, esse computandũ de iure Canonico. Et, postquã in pragmatica non est expressè cautum, de iure canonico esse computandum. Ego dicebam, dum de pœnis agitur, esse computandum de iure Ciuili; si enim de materia peccati ageretur, seruandum esset ius Canonicum, & iuxtà illud computari debere. Replicabat prædictus Auditor, non reperiri hanc distinctionem in pragmaticis, nec ipsum distinguere velle, & proindè indistinctè iussit exfractum vsque ad quartum gradum, absque limitatione minorum infrà decimum quartùm annum, & fęminarum, ad sexagesimum annum ascendentium, adeò, quòd, quamuis Terra Vitulani esset plena ciuibus, & ad summam focalariorum trium mille ascenderet, hæc com-

V 2 putatio

putatio ferè totam illam Re-
gionem assorbebat; tu enim
scis, quòd de iure Canonico,
duæ personæ faciunt gradum;
de iure enim ciuili, secùs; quia,
quælibet persona constituit
vnum gradum. Replicabam
30 Ego quòad minores, & sexa-
genarios esse expressũ, & cau-
tum in Pragmaticis, & quòd
intelligatur de iure ciuili, vltra
practicam, & antiquam obser-
uãtiam, quam ego asserebam,
& testabar, dicebam posse col
ligi ex positis in prag. 1. supra
citat. in illis verbis: *Li Padri,
figli, fratelli carnali, & consobrini,
zij carnali, nepoti carnali, socere, e
nuore.* Et sic fuisse declaratum
per Reg. Collaterale Consiliũ
in anno 1572. in prouisioni-
bus in Cur. 1. fol. 39. Tamen
in sua persistens opinione, ius
sit, extractum fieri, prout man-
dauerat: solus erat hic tunc tẽ-
poris Auditor iste, & à proui-
sionali remedio, & declarato-
ria distinctione desistebat; vn
dè, videns ego depopulationẽ
illius Regionis, multi enim
ex coniunctis ad Ciuitatem
Beneuenti accedebant cum
tota familia: alij extrà Prouin-
ciã fugam capiebant; alij verò
cum eorum coniunctis, Cam-
paneam armantibus, se asso-
ciabãt, & numerus delinquen
tium in dies augebatur; adeò,
quòd difficillimum, immò ina
ne videbatur: indè aliud præ-
sidium; cuncta ista motiua per
literas narraui D. D. Ioanni de
Auolos de Aragona Principi
Montis Erculis, vtili Domino
Terræ Vitulani; in quo tãtum
sui Illustrissimi nominis splen
dor relucet, tanta sublimium
virtutum claritas refulget, ex
Regali enim prosapia descen-
dit, omissis multis Authorib⁹,
id affirmantibus, nuper testa-
tur Reg. de Pont. decis. 5. ad
fin. qui de hoc notitiam, & re-
lationẽ dedit D. Proregi huius
Regni, ei narrando nouellas
difficultates, per Auditorem
de Zuniga positas, & ad breue,
& præsentaneum remedium,
pro euitanda depopulatione
illius regionis, obtinuit pro-
uisionem sequentis tenoris,
videlicet. Philippus Dei gratia
Rex. Didacus Lopez Suarez
Regius Collateralis Consilia-
rius, Regiamq; Cancellariam
Regens, & Commissarius, &c.
Spectabiles, & magnifici Viri,
Regij Consiliarij, fideles dile-
ctissimi. *A noi è stato presentato
memoriale, videlicet. Illustrissimo,
& Eccellentissimo Signore. Don
Gio. d'Auolos Prencipe di Monte
sarchio, essendoli venuto in notitia,
che l'Audientia de Montefuscolo
habbia ordinato lo sfratto alli pa-
renti delli banditi della sua Terra
Vitolano, vsque ad quartum gra-
dum de Iure Canonico, à tempo, che
in queste*

in queste materie se attende al Ius ciuile, senza tampoco excludere ne li sessagenarij, ne li figliuoli, e questo, con termine solo di giorni quattro: supplica V. E. per euitare la destruttione di questa sua Terra, ordinare, che se intenda ad quartum gradum de iure ciuili, & si eccettuino li sessagenarij e quelli di menor età, conforme la Pragmatica, che per l'altri se li dia termine d'vn mese, acciò possino procurare la carceratione, ò morte di detti inquisiti, che lo riceuerà à particolar gratia da V. E. Tenor Regiæ Decretationis talis est. Spectabilis Regẽs Lopez Regius Collateralis Consiliarius de supplicatis se informet, & prouideat. Enri-
31 quez Regens. Prouisum per S.E. Neapoli die 3. Mensis Octobris 1629. Anastasius. *Et, hauendomo inteso l'esposto, essendoci stato remesso detto negotio per S. E. ci è parso farue la presente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che debbiate dar'ordine, che*
32 *non sfrattano, ne debbano sfrattare dalla detta Terra de Vitulano tutti li sessagenarij, e figliuoli parenti delli Banditi. Et à rispetto delli altri, darete anco ordine, che contro di quelli si soprafeda per termine di altri giorni dieci, decorrendi dal dì della presentatione di questa, e così essequereti, e non altramente, sotto pena di docati mille: la presente resti al presentante. Datum Neapoli die 3. Mensis Octobris 1629. Faccia relatione, e fra tanto se osserui questo ordine. Lopez Regens. Franciscus Anastasius Regius à mandatis scriba. Alla Regia Audientia de Principato Vltra, dia ordine, che non sfrattino dalla Terra di Vitulano li sessagenarij, e figliuoli parenti delli banditi de detta Terra; & à rispetto dell'altri faccia soprasedere in detto sfratto, per lo sopradetto termine, vt supra.* Quas statim præsentaui, & fuit prouisũ, vt 3. die 5. Octob. 1629. Montisfuscoli præsentes prouisiones S. E. & circumspecti Domini Regentis Lopez, delegati, fuerunt præsentatæ in R. A. P. V per quam fuerunt receptæ supra caput, & dictũ quòd obseruentur, & fiat relatio S. E. & ita &c. Zuniga. Franciscus Antonius Vicus Secretarius: Vnde Auditor acquieuit; verùm D. Princeps prædictus non destitit a prosecutione, vt per Collaterale hæc difficultas resolueretur, & declararetur computatio huius gradus, de quo iure sit facienda, adeò, quòd ex his fuit emanata pragmatica, edita die 27. Ottobris 1629. tẽ-
35 pore D. Ducis Alcalanorum Proregis, quæ hodie est 14. eod tit. §. 5. in qua expressis verbis exprimitur, & declaratur, in illis: *Li parenti in secondo grado*, de iure ciuili, in tantũ, quòd dubium est resolutum, cessat

cessat difficultas, & gradus computatio de iure ciuili est facienda, quando casus occurrerit.

Solent sæpissimè Domini Proreges, quando audiunt ex-
36 fractus propter largam familiam coniuctorum absorbere ferè totam Regionem, mandare, vt supersedeatur in exfractu, ne in illa Regione depopuletur; prout fuit seruatũ ad fauorem coniunctorum Marci Antonij de Philippo Terræ Fragneti Abbatis, me patrocinante pro Eminentissimo Cardinale Burghesio, vtili Domino dictę Terrę, virtute prouisionum, sequentis tenoris. Philippus Dei gratia Rex &c. Magnifici Viri Regij Cõsiliarij, fideles dilectissimi. *Ci è stato presentato memoriale. Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. L'Agente del Cardinal Borghese, dice à V. E. come l'Abbadia di Santa Sofia de Beneuento haue alcuni Castelli con giurisditione de Vassalli, fra li quali, è Fragnitello dell'Abbate, che sarà da sissanta fochi, da detta terra si è dato in Campagna Marc'Antonio de Filippo, tre mesi sono senza nessuno delitto precedente; mà trasportato da male pratticbe; hoggi la Regia Audientia de Principato Vltra và facendo diligenza in detta Terra de gradi di parenti, minacciandoli il sfratto, nõ obstante, che in detta non hà fomento alcuno; perche, se bene è vero, che ci nacque, tuttauia si è andato alleuando fuori, e finalmente si è casato à Melfi, e perche dal detto sfratto, che se minaccia, per la parentela, e per esser detto luogo picciolo, bisognaria spopulare tutta à fatto, & in tempo così necessario della raccolta, supplica V. E. sia seruita hauere riguardo à detta miseria, e che detta Audientia non proceda à sfratto, che l'hauerà à gratia, &c. & hauendomo inteso l'esposto, ne hà parso ordinare, sincome per questa ve dicemo, & ordinamo, che debbiate farci distinta relatione dell'esposto per il supplicante, acciò vista, possiamo ordinare lo che se*
37 *hauerà da essequire, e fra tanto non debbiate molestare li predetti per la causa predetta, che tale è nostra volontà.* Datum Neapoli die 10. Junij 1633. *El Conde de Monterey Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. In par. 68. fol. 29. Taglìauia. All'Audientia de Principat'Vltra, che faccia relatione à V. E. dell'esposto per il supplicante ad finem prouidendi, e fra tanto non molesti li predetti per la causa predetta, vt supra.*

Similiter hoc est ordinatũ in Terra Montis Aperti, quã-
38 dò Andreas Musto cum alijs, Campaneam armantibus, publicam pacem perturbabant, ex quo eius coniuncti ferè totum

tum

tum oppidum absorbebant, fuit iussum supersederi in exfractu, & in quampluribus alijs causis fuit sic obseruatũ, & practicatum.

Solent etiam Banditorum coniuncti alijs oneribus, onerari grauaminibus grauari, & expensis, nempè, Hospitijs eorum proprijs sumptibus affici, sed id dependet immediatè à voluntate D. Proregis; hospitia enim nõ possunt dari neque imponi per alium, nisi per D. Proregem, vel ab alio de eius ordine, prout obser-
39 uauit D. Franciscus de Campo ordine S. E. qui iussit coniunctos Andreę Salui; in hoc Regno foriudicati, hospitari debere vsque ad decimũ gradum, & in dies hic audiebamus lamẽtationes, & quærimonias pauperum; adeò, quòd vsque ad portas exequutas, combustas, & venditas pro salario militum; videtur hoc prouenire ratione contẽptus in quem affines incidũt; nam eis intimatur ordo antequam ad huiusmodi pœnas deueniatur, quòd infra dies
40 cõsignent in manibus Curiæ Banditos eius coniũctos, aliàs exfractent, seruata forma Regiæ Pr gmaticæ: & statutum quòd coniuncti consignare debeant in manibus Curiæ banditos eorum affines, valere, affirmat Cartar. in tract. de exeq. sentent. in præfat. nu. 76. Farinac. quæst. 24. n. 155. Verùm, quandò Banditi desistunt a delinquendo, vel quolibet alio modo perturbare cessant, cessat & pęna exfractus, & Hospitiorum, ex illa
41 regula; cessante causa, cessat effectus, prout fuit sic ordinatum per Collaterale Consiliũ ad instantiã coniunctorũ Francisci de Gennaro, banditi, qui à delinquendo destiterat, virtute prouisionum, sequentis tenoris, videlicèt.

Philippus Dei Gratia Rex, &c. Spectabiles, & Magnifici Viri Regij Consiliarij, fideles dilectissimi; *A noi è stato presentato memoriale, videlicet. Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. Fran-*
42 *cesco de Pecchio, & altri della Terra di Mognano vassalli della Casa Santa della Annuntiata di Napoli, fanno intendere à V. E. come per l'Audienza di Monte fusco stà ordinato, che detta Terra habbia da alloggiare insino il nono grado di parentela, per causa di Francesco di Gennaro, aliàs Pecoraro, bannito di detta Terra; e perche essi supplicanti sono in quinto, & sesto grado, e settimo ancora, & quando se deue alloggiare per causa de banditi, forria nelli parenti in primo, e secondo grado, perciò supplica V. E. dare ordine, che detta Regia Audientia non debbia fare*

allog-

alloggiare, eccetto, che alli parenti in secondo, e terzo grado tantùm itanto più, che detto bannito non è in campagna, mà stà ritirato in Chiesa in questa Città di Napoli, vt Deus, &c. Et, visto per noi detto memoriale, ci è parso farue la presente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che debbiate subbito al riceuere di questa reuocare il predetto alloggiamento, che così conuiene, & è nostra volontà, non fando lo contrario, per quanto amate la gratia, e seruitio di Sua Maestà: la presente resti al presentante. Datum Neapoli die 31. Maij 1633. El Conde de Monterey. Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Enriquez Regens. Vidit Rouitus Regens. Banlius Secretarius. In par. 66. fol. 83. Anastasius. Alla Regia Audientia de Principato Vltra, che al riceuer di questa reuochi lo sudetto alloggiamento dalla predetta Terra di ..ognano ad instãza del predetto Frãcesco Pecchio, & altri particolari de detta Terra, parenti del sudetto bandito.

Quandò banditorum consanguinei sunt extra Prouinciam, vel extra Iurisdictionẽ bandientis ad finem dandi
43 sfractum coniunctis, certioratur D. Prorex Regni, à quo, & eius Collaterali Consilio fit bandum exfractus, quò ad illos, existentes extrà Iurisdictionem bandientis; tamèn in alijs Regni partibus degẽtes, & habitantes, vel tribuitur facultas illi Tribunali, vel Iudici bandienti, prout fuit obseruatum contra coniun-
44 ctos illius capitis banditorum Nicolai Catarozzo Ciuitatis Cauæ, quę alterius Prouinciæ Iurisdictioni subest, vt ex ordinibus per Collaterale expeditis die 15. Septembris 1633. in Cur. 1. P. V. fol. 3.

Sed si aliquis ex coniunctis Banditorum, qui virtute Regiæ Pragmaticæ ad exfractan-
45 dum cogitur, allegauerit nõ habere amicitiam, confabulationem cum Bannitis, neque victum, auxilium, nec fauorem præbere, an ad exfractum cogatur. Accidit in cõiunctis Marci de Iacouiel-
46 lo Banniti, Campaneam armantis, qui ad exfractandum astringebantur; ad quorum tutelam, ego dicebam vocãdos esse ad exfractum eos, qui Bannitis auxilium præbẽt, vel cum eis intelligentiam habẽt, ex quo audaciores euadunt ad delinquendum, & adducebã sic fuisse declaratum in simili casu per Regium Collaterale Consilium in simili causa in illis verbis, quę placent inter cetera inserere, ne prolixus videar. videlicet.

Per la quale ve dicemo, & ordinamo, che debbiate mirare circa il sfratto delli predetti supplicanti, & altri

47 *& altri parenti di detto Pomponio Vollaro, che nõ se facci agrauio alle persone, che non hanno colpa, nè che tengono tratto con esso, ma solamente à quelli, che realmente vi constarà, che con effetto li diano soccorso, & aiuto, e che siano causa, che il detto Pomponio se mantenga in queste parti, facendo malificij, & inquietando il viuere de altri, procedendolo tutto, come al vostro giuditio parerà necessario, che tale è nostra volontà, & intentione, non facendose altramente per quanto se hà cara la gratia, & seruitio Regio, la presente resti al presentante. Datum Neapoli die 11. mensis Iunij 1592. El Conde de Miranda. Vidit Lanarius Pro Regens. Vidit Berritanus Regens. Bastida Secretarius. In par. 6. fol. 92.*

Quod de iure cautum reperiri tuebar, exfractum nõ pè, non habere locũ quandò 48 consanguinei non alunt, nõ receptant, nec fouent suos consanguineos exules, vel nullam cum ipsis habent intelligentiam, præter consanguinitatis gradum, & sunt bonæ conditionis, & famæ, vt pluries fuisse decisum, & sic seruari, refert Carauit. prag. 1. de exulib. nu. 82.

Tamen Dominum Proregem Regni adierunt, & obtinuerunt, vt non molestentur virtute ordinis sequentis tenoris. A tergo. *All'Illustre Señor Duque de Campoclaro Gouernador y Capitan à Guerra en la Prouincia de Principat Vltra: Montefusco* Intus verò. *Illustre Señor. Por la relacion de 31. del passado, que V.S. me ha hecho con essa Audiencia, he entendido los delictos, de que se halla inquisido Marco Iacouielo de la Tierra de Fragnito, que en compañia de otra gente facinorosa de Morcon va cometiendo diuersos robos por la Prouincia, despues que salio de galera, por cuya causa essa Audiencia queria proceder al esfracto de los parientes, que tiene la dicha Tierra de Fragnito, y aunque por la culpa, que resulta contra este delinquente se deuiera proceder tambien al castigo de sus deudos, todauia por que hasta agora no se ha verificado, que ellos le alimentan, ni den ayda, y fabor, ni se halla causa por la qual se deue hacer con ellos esta demostracion, ha parecido ordenar à V.S. que iunto con esse Tribunal alze la mano en proceder al dicho esfratto, hasta que haya motiuo sufficiente, que obligue en ello, que assi conuiene, y es mi voluntad. N.S. guarde. Napoli a 4. Agosto 1633. A lo que V.S. mandare El Conde de Monterey. Al Duque de Campo Claro.*

Concluditur igitur terminum ad exfractandum esse dierum octo, computationẽ gradus esse de iure ciuili faciendam, & in exfractu esse

49 exclusas feminas sexaginarias & minores decimo quarto anno, ex illa ratione; nam, quando fit statutum; vt vnus pro alio teneatur, comprehendit minores, vt per Nact.

50 cons. 542. num. 20. vol. 3. quē sequitur Baiard. ad Clar. quæst. 86. nu. 16.

Caput Septimum.

ARGVMENTVM.

Banditi vndè dicatur.

Banditi, an possint occidi extrà territorium bandientis.

SVMMARIVM.

Banditi vnde dicantur num. 1.

Dicuntur Hostes Patriæ n. 2.

An possint occidi extra territorium à n. 3. *ad* 38.

Pro illo occidendo permittitur asportatio armorum prohibitorum n. 6.

Bandito à Regno Neapolitano, censentur banditi, etiàm ab Vrbe num. 7.

An possint occidi in loco confœderato num. 8.

Banditus ab vno loco, censetur bannitus à loco adiacenti n. 9.

Occidens Banditum in loco, in quo non est banditus, an habeat præmium ne. 10. *&* 11.

Occidi Banditus, an possit in Ecclesia n. 13. *&* 24.

Bāditus in vno loco, potest in alio exercere officium & quare n. 15.

Banditus potest vbique suum debitorem conuenire, etiam, quòd non sortiatur forum n. 16.

Succedunt in bonis, extrà territorium existentibus n. 17.

Banditus de vno territorio, an possit recognosci à Iudice alterius territorij, & à quo n. 19.

Foriudicatus ab vno Judice, an possit eius sententia ab alio Judice exequi, & à quo n. 20.

Banditus in vno loco, possidens bona in alio, applicantur ad Iudicem territorij num. 21.

Delictum, extra Regnum Neapolis commissum, an in Regno puniatur num. 22. 27. *&* 28.

Banditus an possit occidi intra fines territorij bandi n. 23.

Iudex bandi, an habeat auctoritatem extra suam Iurisdictionem n. 26.

Beneuenti Ciuitas an puniat guidatos, & alios affidatos, in dicta Ciuitate delinquentes n. 29.

Occidens Banditum in Ciuitate Beneuenti, an premium in hoc Regno habeat n. 30. 31. *&* 35.

Mandatum occidendi banditum, an sit actus Iurisdictionis num. 33. *&* 34.

Banditum occidens ad sui defensionē, an præmium consequatur n. 36.

Quid, si occidat ad vindictam num. 31. *&* 34.

Bannitum occidens, an dicatur pacem rumpere n. 37.

Sed

Ed postquam, vt supra dixi, potest forascitus impunè occidi, quæritur; an possit occidi extrà territorium? In occurrenti casu, cùm D. Andreas Saluo ab hoc Regno banditus, fuerit in Ciuitate Beneuenti occisus, fuit de hoc dubitatum, & cõsultus, quid sentirem; multa scripsi, quæ ad futuram memoriam placet hoc inserere. videlicet.

Senec. lib. 7. de benefic. nu. 217. fol. mihi 142. dicit, quod quãtùm possumus causas apud nos agamus, & iterùm in Epist. 20. nu. 3. fol. mihi 205. dicit, redigere ad parua; in quibus cadere non possit; vndè in præcepto mihi dato, vt quid in pręsenti causa sentirem, dicerem, sic cum Seneca respondi, vires, nempè, meas nõ sufficere, & onus mihi impositum graue esse, & iugum alligatum, onerosum, ita, vt vix audeam os aperire; dum tractatur de tali, & graui materia; necesse est enim leuius ad animum peruenire: vt ipse Senec. nos docet in lib. de tranquill. anim. cap. 1. num. 162. fol. mihi 685. tamèn, vt eius pręceptis obediam, licèt cum eodẽ Senec. Epist. 22. n. 1. dicere possim, quomodo tàm longas spes reliquam? quomodo ab ipsa messe descedam, vt præceptis non obediam? cum tanta sit in me mandata eius facultatiua authoritas, & authorizata facultas, vt non possim pręter mei ingeniosi naturam in hoc aliqua differere; tamen, vt eius præceptis obediam, materiam agredior, & ea est. Vtrum Banditus possit occidi extrà territorium; quod tu intellige, de bandito proptèr delictum, qui vere banditus dicitur, non autem propter contumaciam solam, Farinac. quæst. 56. num. 335. vtilitas est, quod banditus occidens alium banditum, gaudet indultu, dũmodò delictum occisi sit maius, vel æquale delicto occisoris, aliàs, si delictũ occisoris erit maius illo occisi, non gaudet, Campagn. ad cap. Regn. Misericordiam num. 26.

Et, antequam materiam agrediar, oportunè quæri potest. Vnde dicantur bandi-
1 ti? & est sciendum, quòd banditus dicitur à bandítione, quasi ictio, sinè eiectio; quia per bãditionẽ eijcitur à bono publico, idest, separatur, vt inquit Catalan. de Indult. cap. 13. num. 3. ea ratione, quia exules dicuntur à patria,

& Ciuitate, & hoc verbum: Exules: idem est, ac si diceretur Apolies, dicti ab A; quod est, sine, & polis, quod est Ciuitas, & sic absque Ciuitate, Catalan. ibid. num. 20. sequitur Staiban. senior.cons. 63. num. 4. & ibid. peritissimus Paul. nepos, & licèt ban-
2 diti dicantur hostes patriæ; tamen non coguntur ire ad exercitum, ex Bald. in cap. dilectus, il 1. de rescript. Cõmentant. ad const. Regn. Hostici vers. banditos fol. mihi 158. secùs verò in bandito feudatario, qui cogitur iræ ibid.

Materiã nunc aggrediẽdo, quæritur, an banditus occidi possit extra terrirorium? in occurrenti casu, Andreas Sal-
3 uo, banditus ab hoc Regno, ad Ciuitatem Beneuenti se transtulit; & ibi se affidauit, & eo existente sub immunitate illius Ciuitatis, quæ immediatè Sanctæ Sedi Apostolicę subest, & ad illam confugientes sunt tuti, vt per Capobl. tom. 2. cap. 53. num. 5. Accidit, quòd Anellus Sbardone, in hac Regia Audientia de grauibus inquisitus, & ad foriudicandum citatus, ad Ciuitatem Beneuenti accessit ibique moram fecit per aliquos dies, & die nona mensis Februarij 1634. hora vigesima, dictus Anellus cum alijs associatus ictũ scoppitti emisit, & interfecit dictum Andream, ante Ecclesiam Sancti Augustini existentem, & statim, ictu emisso, & in terra Andrea eiecto, discessit ab illa Ciuitate, timens, ne caperetur, & puniretur; & huic Regię Audientię de dicto seruitio notitiam dedit, & fuit dubitatum, vtrùm pro seruitio admitti debeat, & veniam suorum delictorũ cõsequatur.

Pro parte affirmatiua, & sic quòd Banditus possit occidi extrà territorium, & per consequẽs, quod gaudeat, Baiard. ad Clar. §. Homicidium, nu. 192. vbi colligitur, pro seruitio admittendum esse; huius enim exceptio impunitatis impedit procesũ ad vlteriora, etiam, si interfectus fuerit banditus extra territoriũ ban- 4
dientis; quẽ sequitur Amend. ad Franch. dec. 276. num. 4. Banditus enim censetur adeò banditus à territorio bandiẽtis, quòd non potest in eo sepelliri, Caball. cas. 83. nu. 1. & cas. 265. nu. 3. & 7. Banditus enim non debet se cõ-
5 fidere extra territorium, quia ibi potest capi, & ad locum sui Iudicij, & sic bandi duci, & trahi, & Cartar. in tract. de exequut. sentent. cap. fin. n. 265. ex Roland. ibidem allegat.

gat. testatur etiam, in statu Ecclesiastico, plures bannitos fuisse captos, remissos, & ductos contra eorum voluntatẽ in territorium bandientis, & ibi decapitatos, & suspensos. Occidere banditum, est à lege inductum, vt Ciuitas malis hominibus purgetur, & permissum adeò est, quòd permi-
6 ctitur asportatio armorum, etiam prohibitorum pro bandito occidendo, Bouadill. to. 1. politic. lib. 1. cap. 13. nu. 85. vt latius dicam in sequẽt. cap. & pro publico bono, publicaque vtilitate, etiam, extrà territorium occidi posse, ex rationibus infra adducendis, & præsertim in casu nostro, Andream occisum in Ciuitate Beneuenti potuisse ab Anello occidi, ratione, quã adducit Farinac. quæst. 103. num. 215. vbi casum, qui tũc tẽporis occurrit enarrat, nẽpè, de Anibale Galeoto, qui occidit in Alma Vrbe, & sic, extrà Regnum Neapolis, Vincentium Ligoro à Ciuitate Neapolis banditum, & concludit, potuisse occidi etiam in Vrbe, & sic extra Regnum Neapolis, & per consequens extrà territoriũ Iurisdictionis, quamuis territoria sint diuersa diuisa, & separata, & sub diuerso dominio: Regnum enim Neapolitanum, Potentissimo, ac Inuictissimo Hispaniarum Regi subest; Romana verò Ciuitas, Sanctissimo Domino, & sic Sanctæ Sedi Apostolicæ, vt per Farinac. ibid. nu. 209. ex infrascriptis medijs.

Prima, quia virtute Bullarũ est statutum, quod Banditi à
7 Regno, censeantur banditi, etiam ab Vrbe, & extensio fit de Regno ad Vrbem, & cùm extensio debeat fieri cũ omnibus suis qualitatibus, vt Farinac. ibid. nu. 244. & 247. per consequens, potuisse illũ Vincentium in Alma Vrbe occidi, Farinac. asserit: vnde eadẽ ratione cõprehensiuè substinetur, potuisse hunc Anellum Sbardone eundem Andream banditum, in Ciuitate Beneuenti occidere, & venia delictorum dignũ esse.

Secunda, Farinac. cit. loc. num. 210. & antè eũ; Baiard.
8 ad Clar. §. homicidium; nu. 271. asserit, iuris dispositione banditum occidi posse in loco comfœderato. & occisorẽ non puniri, Ioseph. Ludouic. comun. conclus. tit. de bandit. conclus. 11. vers. infero 10. sed, sic est, quòd Ciuitas Beneuẽti est cũ Regno Neapolitano confœderata, immò intra ipsius fines, hic banditus potuit ibi occidi.

Tertia, ex iuris dispositione banditus

banditus ab vno loco censetur etiàm banditus, à loco ad-
9 iacenti, Foll. pract. crim. tit. bandiantur, num. 29. & ibi Baldax. de Angelis num. 30. sed sic est, quòd Ciuitas Beneuenti est locus adiacens huic territorio Regni; ergò potuit ibi occidi.

Quarta Farinac. ibid. num. 218. dicit, quòd occidens Banditum extra territorium
10 bandi, & in loco; in quo nō est banditus, meretur, & cōsequitur maius præmium, ex quo exponit, se maiori, & euidenti periculo: potest enim ibi capi, & puniri; sed sic est, quòd hic occisor exposuit se maiori periculo, Ergo &c.

Quinta, ex eod. Farinac. ibid. num. 116. testāte, quòd occidens banditum extra ter-
11 ritorium bandientis, sicùt in loco bandi, puniri nō potest, ita etiàm præmium, à loco prædicto statutum, consequi debet.

Sexta. quòd indiuiduo possit occidi banditus extrà terri-
12 torium, tenet Arnon. sing. 27. Marsil. sing. 292. num. 1. & tom. 2. com. opin. tit. sententiam passis, tit. 34. num. 76. & nouissimè ex adductis in præced. tract. de pugn. doctor. tit. de foriudic. num. 21. vbi refertur, Speranzam de Leo fuisse admissum, & ad discussionem indultus guidatū à Commissario Campaneæ, ex eo, quia occidit in Territorio Beneuenti Nocentium Ciardo, ab hoc Regno banditum.

Et postremò, si verum est illud, quòd banditus potest
13 occidi in Ecclesia, quandò est in territorio bandientis, adeò, quòd Banditus à territorio, censetur banditus ab Ecclesijs, in eo existentibus, vt ex multis congerit Donat. Ant. de Marin. quotid. resol. cap. 116. num. 4. & seq. sed sic est, quòd Ciuitas Baneuēti, quamuis Ecclesię Romanę subsit, est intrà fines Regni, vt patet; Ergo ibi occidi potest.

Pro parte verò negatiua, & sic, quòd Banditus non occidatur extra territorium, substinetur ex infrascriptis.

Primò, ad hoc, vt banditus occidatur in territorio alieno, requiritur consensus, saltim tacitus, & præsumptiuus illius Iudicis, in cuius territorio oc-
14 ciditur: sed sic est, quòd hic consensus non interuenit; ergo occidi non potuit.

Secundò, banditus in vno loco, potest in alio exercere
15 officium, & ad honores promoueri, ex Mastrill. de Magistrat. lib. 2. cap. 12. n. 61. & testimonium ferre, Farinac. quæst.

quæst. 56. n. 334. ex eo, quia extrà territorium banni, tutus est; ergò occidi non potest.

Tertiò, Bānitus potest vbique suum debitorem conue-
16 nire, etiam, quòd ibi non sortiatur forum, Mauf. de caus. exeq. ampliat. 20. num. 11. Rip. in tract. de pest. titul. de priuil. contract. pest. par. 2. n. 3. fol. 3. ea ratione; quia extrà territorium banni tutus est; ergò occidi non potest.

Quartò, Banditi succedunt
17 in bonis, extrà territoriū existentibus, Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 11. num. 8. & 10. ea ratione; quia extrà territorium bandi tuti sunt; ergò occidi non possunt.

Quintò, ex Io. Grand. de
18 Bell. exul. tit. de quantit. quęst. 3. n. 23. testante, pro delictis commissis extrà Prouinciam quem indultari non posse; quia vnus Iudex non habet Iurisdictionem in alia; ergò occidi non potest.

Sextò, Banditus de vno territorio, non potest recognosci, & puniri ab alio Iudice alterius territorij, etiàm, si esset originis, & domicilij, Capoblanc. tom. 1. de authorit. Baron. pragm. 8. par. 2. num. 123. Ergò occidi non potest, neque quis capi in alieno territorio potest, Capoblanc. to. 2. cap. 41. n. 8.

Septimò, foriudicatus ab vno Iudice, non potest, eius
20 sententia ab alio Iudice exequi, etiàm, si ille Iudex superior esset, Capoblanc. tom. 2. de Baron. author. pragm. 8. par. 2. num. 116. Ergò, si sententia foriudicationis ab alio Iudice, etiàm superiori exequi non potest; ergò nec banditus extrà territorium occidi potest.

Octauò, Banditus in vno loco possidens bona in alio ap-
21 plicantur ad Iudicem loci territorij, non autem bandientis, Marin. resol. quotidian. cap. 35. num. 2. ea ratione; quia Iudex banni non habet Iurisdictionem in alio territorio; ergò ibi banditus occidi non potest.

Nonò, vera est illa regula; quòd pro delicto, extra Re-
22 gnum commisso, non potest in Regno puniri; nulla enim datur punitio pro delicto extrà Regnum commisso, Farinac. quæst. 7. num. 2. quem sequitur Maur. Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæst. 23. nu. 28. Vndè sequitur, quòd, sicuti non potest pro delicto commisso extrà Regnum puniri, ità nec extrà Regnum occidi.

Decimò, in specie, & in diuiduo, quòd banditus non possit occidi extrà territoriū

bandien-

bandienti, tenet Cęsal. consi. 35. num. 19. Peregr. de iure
23 Fisc. lib. 3. titul. de bandit. num. 28. Arnon. singul. 27. Tasson. de Antefat. vers. 12. obseruat. 1. num. 55. qui dicit, quòd banditus occidi potest intrà fines territorij bandi, nõ autem extrà, Reg. Tap. tom. 5. iur. Regn. in const. pœnam eorum, nu. 26. fol. mihi. 285. Marin. resol. quotidian cap. 116. num. 8.

Vndecimò, Banditus non potest occidi in Ecclesia,
24 Clar. §. homicidium, vers. vlterius quæro, & ibi Baiard. num. 268. Ferret. cons. 68. quem sequitur Regen. Rouit. rubr. de exulib. sed sic est, quòd Ciuitas Beneuenti est Ecclesiæ; nàm Sanctæ Sedi Apostolicæ subest; ergò occidi non potest.

Et, in terminis, non posse Banditum à Regno occidi in
25 Ciuitate Beneuenti, refert Reg. Rouit. rubr. de exulib. num. 7. in quo loco testatur, fuisse Ioannem Gamboam condemnatum in Insulá per decemnium; eò, quòd in Ciuitate Beneuenti interfecit Sigismundum banditum ab hoc Regno, prout ego dixi in titul. de foriudicat. in præced. tractat. de pugn. Doctor. n. 21. Vndè, cùm semel sit decisum, non est vlteriùs quærendum; & concludendum venit, non pro seruitio, sed pro delicto reputari debere, & occisorem, tanquàm homicidam, puniendum fore.

Vndè ex tanta Auctorum varietate, & scribentium contrarietate, oritur inter Doctores pugna: sequitur inter Iudices prælium, & nimirum, quia Doctores semper pugnant, prout pugnauit Viuius cum Farinac. vt scribit Rip. in tractat. de noctur. temp. cap. 82. num. 2. posset enim opinio affirmatiua substineri, ex eo, quia Iudex Bãdi conatur purgare suum territorium malis hominibus, ne delicta remaneant impunita, &, ne delinquentes audaciores fiant, ad delinquendum tuti, ac certi illa spe; non posse extrà territorium offendi.

Posset opinio negatiua substineri, & sic, non posse extrà
26 territorium occidi; quia Iudex bandimenti nullam authoritatem habet extrà suam Iurisdictionem, prout in simili dicitur, quòd, si quis est banditus vnius Ciuitatis confœderatæ in ligam cum alia Ciuitate, potest in Ciuitate, in ligam confœderata, manere, nisi ad inuicem adesset conuentio, vt vna non recipiat banditum alterius, Ferret. de re militar. titul. de iust. & iniust. bell.

bell. nu. 154. fol. mihi. 160.

Ego verò pro illis cōciliandis, & vt Aduocatus victoriam causæ consequatur, tres casus distinguendos esse, arbitror.

Primum, nempè, aut tractatur de puniendo in Regno
27 regnicolam, qui in Ciuitate Beneuenti, & sic extrà Iurisdictionem deliquit. Secundum, aut tractatur, si Iudex Beneuenti potest punire Regnicolam, occidentem in sua Ciuitate, vel territorio bāditū à Regno. Tertium, aut tractatur, si occidens in Ciuitate Beneuenti báditum à Regno, præmium consequatur, & veniam suorum delictorum obtineat.

Si primo casu, & sic, si tractatur de puniendo Regnico-
28 lam, qui extrà Iurisdictionem deliquit; tunc quotiescumque extrà Iurisdictionē delinquat, semper delictum dicitur, & punibile est, nedum ex illa Regula: quòd Iudex domicilij, & originis potest punire vaxallum, alibi delinquentem, ne delicta remaneant impunita, ex Franch. decis. 66. quē omnes moderni sequuntur; verùm etiam ex doctrina Rouit. in cit. rubr. de exulib. n. 7.

Si verò sumus in secundo casu, & tractatur, an Curia Beneuentana possit punire regnicolas, vel alios guida-
29 tos, occidentes Banditos, in dicta Ciuitate existentes, & affidatos, & tùnc, cùm in eadem Ciuitate extant statuta, quibus grauitèr puniūtur talia committentes, ad illa te remitto, ne falcem in messem alienam mittere videar.

Si verò in tertio casu sum⁹, & sic, si tractatur, an occidens Beneuenti banditum ab
30 hoc Regno, gaudeat indulgentia suorum Criminum, & prçmio sibi promisso; & tunc distinguēdi sunt plures casus, primus; aut interfecit odio priuato, particulari causa, vel inimicitia; secundus, aut casu, vel fortuna; tertius aut occidit zelo iustitiç, vel ad publicam vtilitatem, quartus; aut specificè causa consequendi præmium, & veniam delictorum.

Si primo, & secundo casu, & sic, si occidit odio priuato; vel particulari causa, vel ini-
31 micitia, vel casu, aut fortuna; tunc non gaudet, nec præmio, nec venia; quotiescumque enim ex causa priuata, vel priuata vindicta banditus occiditur, non gaudet, Petr. Girard. sing. 14. num. 4. & 10. ex Angel. & alijs ibi relatis, & Cabal. cas. 274. n. 12. Farinac. quæst. 103. nu. 199.

Si verò tertio, & quarto casu; tunc gaudet; clara est enim

 regula

regula iuris; quæ se habet, quòd debet Prouincia malis hominibus purgari, & prò illis extirpandis fuit imposita impositio granorum trium, vel alia solutio pro quolibet fumante seu focolario, Reg. de Pont. in tract. de potest. Proreg. tit. de reg. lib. imposit. §. 1. num. 59. & 64. vt subditi Suæ Maiestatis quietè remaneant, & viuant; verùm etiã, vt homines à delinquendo se abstineant, à committendo remoueantur, & à peccando detineantur, vidẽtes, scientes,
12 & practicantes, quòd impunes non euadunt, pœnas non effugiunt vbique, etiam in territorio, quod immune cogitant, castigantur, occiduntur, vitam de facto amittunt, debitores Deo remanent, & prò inde extrà territoriũ occidi possunt; exemplo eorũ, quæ dicit Caball. cas. 61. nu. 5. & seq. & Arnon. sing. 27. quando enim de foriudicato, vel bandito occidendo, vel perturbatore, aut inquietatore extirpando tractatur; tunc pro bono publico, sufficit quomodocumque occidatur, & est satisfactum statuto, sequitur Girard. citat. loc. num. 9. quælibet enim Ciuitas quisque Iudex studet, & studere debet, quomodo potest criminosum expellere, de quo nulla salus speratur, nullaque spes est certa, vt alijs in futurum non noceat, vt publicam lętitiam nõ perturbet, publicamque quietem non impediat, vt dicit Sayr. Clau.
33 Reg. lib. 7. cap. 11. nu. 14. Actus enim de occidendo in alia Iurisdictione, non est actus Iurisdictionis; sed potiùs necessariæ defensionis, Sayr. ibid. & tantò fortiùs, quando occiditur banditus, non propria vindicta, non liuore, ne priuata causa, non delectatione effundendi san-
34 guinẽ humanũ; sed potiùs pro bono publico, publicaque vtilitate, & zelo iustitiæ, quo casu, etiam citra peccatum licitum est banditum occidere, Caball. casu 61. num. 6. & iter. in tract. de omn. gener. homicid. nu. 530. & in dubio præsumitur factum potiùs zelo, quàm odio, vel vindicta, nisi intèr occidentem, & occisum adsit inimicitia, Farinac. quæst. 103. num. 202. licèt quoad forum poli, & si quoad peccatum, contrariũ asserat, Sayr. cit. loc. quod peccatum committat, quãdo sine consensu Iudicis, in cuius territorio occidat, id faciat.

Et quãdo propter præmiũ, sibi promissum; vel specificè, vt veniam suorum criminum
35 consequatur, adimpleat id ad quod

quod se obtulit, & maiori periculo se exponit, tunc præmio, & venia dignus est, immò laudandus venit; maius enim periculum subire se exponit in illa Ciuitate, in qua si tunc capiebatur, statim morti tradebatur.

Si autem qui banditum occidere ad sui defensionem, nec præmium obtinet, nec
36 veniam consequitur, Cost. in tract. de scient. & ignor. iur. & fact. distint. 44. num. 4.

Scias autem prò complemento, quòd, si Titius habue-
37 rit inimicitiam cum Caio, cum quo indè pacem fecit, & promisit, eum non offendere, inde Caius effectus est banditus propter delictum, quem Titius occidit, an potuit occidere, & dicatur pax rupta, & debeatur pœna conuenta de non offendendo? Iul. Ferret. in tract. de re milit. tit. de fer. seu Indut. nu. 90. fol. mihi 401. mouet quæstionem, & ex Bart. resoluit, quòd potuit impunè occidi, & non dicitur pax rupta, nec pœna debetur, quo nota, in dies euenire potest.

Et de offendente extrà territorium, an dicatur pax rupta? vide Farinac. quæst. 107. nu. 238. & seq. & nu. 259. & seq.

Caput Octauum.

ARGVMENTVM.

Asportatio armorum prohibitorum, an sit licita pro occidendis banditis.

An, quando pulsatur campana ad arma pro illis persequēdis.

SVMMARIVM.

Armorum prohibitorum, nempè, scoppittuoli, asportatio, an sit licita pro occidendis banditis à n. 1. ad 15.

Banditi, vt occidantur, interest Reipublicæ n. 3.

Armorum asportatio, an sit licita pro persequendis malefactoribus nu. 6. 7. & 8.

Limita num. 9.

Campana si ad arma pulsatur, an sit licita delatio armorum prohibitorũ n. 11. 12. 13. & 14.

Statutum, generaliter loquens, quos casus comprehendat n. 14. & 15.

Xplanatis requisitis, quæ concurrere debēt, vt pęna mortis imponi possit, pulcra se offert quæstio, quam prędecedent. capi tetigi num. 6. an pro occidendis Banditis,
1 vel malefactoribus capiendis licita

licita sit asportatio armorum prohibitorum, nempè, *Scopettuoli*, *Archibugetti*, & aliorum breuiorum, vel illa asportans puniatur, Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 394. num. 78. ex Bart. & alijs relatis pro affirmatiua concludit.

Farinac. quæst. 103. n. 76. asportationem illorum permittit, etiàm, si asportatio, ne-
2 dùm sit prohibita de iure cōmuni; verùm atiam, & illorū delatio, atque detentio, virtute Bullæ, vel statuti; publica enim versatur vtilitas, & Pro-
3 uincia malis expurgatur hominibus, quando malefactores capiuntur, & banditi occiduntur.

Foller. ad prag. 1. de exulib. mouet quæstionem, & distinguit, quòd: Aùt arma sunt prohibita asportari tantùm; & tunc asportans pro bandito
4 occidendo, non punitur: Aut verò arma sunt prohibita, nedùm asportari, sed detineri, vt sunt vulgaritèr nuncupati, *Scopettuoli, Archibugetti*, & alia breuiora; & tunc deferri non possunt, & deferens punitur.

Io. Grand. in dict. tractat. spec. 14. n. 3. placet opinio, quòd armis prohibitis occidatur, dummodò non adsit magnum interuallum.

Carauit. ad pragm. exulib. num. 104. fatetur, Principem
5 consulendum esse, & asportationem, gratiam Principis mererе, Farinac. quæst. 108. nu. 120. dubitat de ista permissione, stantibus tot bullis summorum Pontificū, prohibentium delationem, & detentionem dictorum armorum.

Ego verò, motus ex Baiard. ad Clar. § homicidium n. 199.
6 dico, quòd pro occidēdis banditis, & malefactoribus capiendis, nedùm est licita, & impunibilis asportatio armorum prohibitorum, etiam virtute statuti, verùm etiàm possunt persequentes trascendere muros Ciuitatis, sequitur hanc opinionem Bouadill. tom. 1. politicor. lib. 1. cap. 13. n. 85. sic probo, vera est illa regula, quòd concesso vno, conceditur omne id per quod deueniatur ad id, & alia, qui
7 vult consequens, necessario præsupponit antecedens, vulgatis iuribus; sed, sic est, quòd ex constitutione Regni permittitur, Banditum occidi; ergo permittitur antecedens, & omne id, per quod deueniri possit ad id, & cùm tormentum paruum, & alia arma breuiora aptiora iudicantur, pro illis occidendis; ergò per consequens illorum delatio permittitur. Vndè concludo quòd tàm progrediendo ad illum actum, idest eundo, & in co-

in eodem actu occidēdi, quā redeundo, & sic, post factum, licita est, immò impunibilis
8 armorum prohibitorū asportatio, Carauit. cit. loc. num. 103. quod tu intellige, dummodò actus sequatur, & deferens simulatè non agat, quæ simulatio ex coniecturis colligitur, dum in dubio nemo præsupponitur, arma asportare
9 re pro bannito occidēdo, Farinac. qui multos congerit quæst. 108. nu. 116. & seq.

Iterū quæri potest, si quādo pulsatur Campana ad arma
10 pro persequendis malefactoribus, siuè forascitis, ciues prosilientes, & exeuntes armati, possunt vti huiusmodi armis prohibitis, Io. Grand. citat. tract. de Bell. exul. 12. special. n. 1. & 2. mouet du-
11 bium, & dicit, posse Præsidē licentiā dare militibus asportandi arma prohibita prò illorum persecutione, cuius doctrina casui nostro adaptari non potest; nàm clarum est, quando Præsidis, vel alterius magistratus licentia interuenit, impunes sunt asportantes, sed nostrum institutū est; vtrùm exeuntes ad sonum Campanæ ad arma, possunt istis armis breuioribus vti;
12 vndè ego affirmatiuè cōcludo, posse ciues, exeuntes ad sonum Campanæ pro persequendis banditis in illo actu vti armis prohibitis, stante periculo imminenti; & cùm exeunt ante præsentiam Officialis, iubentis pulsationem Campanæ, & persecutionem forascitorum, tolerantur, & ex illa tolerantia inducitur tacita licentia, quæ pro illo actu sufficit, Bursatt. cons. 77. n. 9. quem sequitur Farinac. quæst. 108. num. 127. ex illa enim multitudine ciuium, & hominum exeuntium; cen-
13 setur necessitas, quæ non habet legem, nec animus malus arguitur; dummodò post illum actum, arma prędicta deponant.

Aliam rationem affirmo, quòd, quando statutum ge-
14 neraliter loquitur, compræhendit omnes casus, & modos cogitabiles, & incogitabiles, directos, & indirectos, Marsil. cons. 8. num. 37. 38. & 39. quem vide omninò, vt videatur, si verum dixi, & sic semper ego seruatum vidi, & seruatum audiui, & seruaui præsertim in hoc Principatu in casu, & suspectione multitudinis Banditorū, iussi omnes ciues teneri nedum prosilere ad sonum campanæ, & toleraui, vt arma essent etiam breuiora. & prohibita, verùm etiam in eorum Apotecis, & Domibus arma detinerent, vt adue-

aduenientc casu; prompti, & parati essent ex illa ante signata ratione necessitatis, quæ legi non subiacet, & hoc Regium Tribunal tanquam superius, & maius admisit, ac approbauit summaque prouidentia esse actum censuit.

Verum pulsatio campanæ potest fieri etiam pro alijs delictis, dummodo delicta sint grauia, alias ciues non tenentur prosilire armati,& multari non possunt; sic substinet Capoblanc. postea visus tom. 1. prag. 19. num. 58. cuius doctrina practicanda venit in persecutione bannitorum, vel campaneam armantium, contra quos Regiæ Pragmaticæ, campanam statim ad arma pulsari iubent, & omnes prosilire armatos pro illis capiendis.

Ego verò dico posse pulsari pro omnibus delictis necessitate suadente, nedùm ad persequendos criminosos; verùm etiam ad aliud malum euitandum, etiam per officialem ordinarium loci, & dùm in hac mea Fuscana Ciuitate fuisset accensus ignis in domo Medici Detij Cētrella, nostra egestate tùm in curando infirmos primarij, & insignis; tum etiam pietate cæterisque virtutibus muniti, Don Franciscus Ramires Hispanus Officialis ordinarius ad ibi occurrendum iussit campanam ad arma pulsari, de quo dedignatus Præses Don Martinus Saauedra, y Guzman, dicebat non posse officialem loci pulsationem campanæ mandare absque sua licentia; est enim Præses,& Capitaneus ad Guerram.

Ego qui partes Excellentissimi Domini Principis Venusij mei Domini tuebar, dicebam licentiam pulsandi cāpanam ad arma spectare ad ordinarium Officialem loci, dispositione Regiarum Pragmaticarum; nempè, prag. 1. de persequend. malefact.& prag. 1. de exulib. Foller. ad prag. 1. de exulib. n. 65. Capoblanc. cit. loc. num. 56. Et proinde, non posse ipsum Præsidem se intromittere, nec sonitum impedire; nàm pulsatio prædicta ad Iudicem loci spectat, & oppositis per mè non obstantibus, Præses mandatum pœnale, vt à domo Gubernator non exeat, fieri fecit, qui, mandato non obstante, Neapolim se transtulit, & omnium notitiā Excellentissimo Principi dedit; qui adijt Sacrum Consilium,& obtinuit decretum, quòd hic Officialis non molestetur, & insuper certiorauit Excellentissimum Dominum Regni Proregem, à

quo

quo obtinuit infrascriptas literas, sequentis tenoris. A tergo. *Al muy magnifico Señor Don Martino Saauedra, y Guzman Gouernador, y Capitan à Guerra della Prouincia de Principato Vltra, guarde Dios; Monlefusco.* Intus verò. *Muy magnifico Señor: Hauiendo entendido la orden, que hiziestes al Gouernador d'essa Ciudad, porque por el acidente de hauerse pegado fuego à vna casa, hizo tocar la campana à las armas por lo de mas; que en esta materia hà passado, he resuelto de ordenarle se vuuolua à essa Ciudad à seruir el sù officio, y à vos Señor, que por la causa referida no le hagais molestia, ne vexacion ninguna; restituendole la toba, que se le hubiere sequestrado, de manera, que en modo alguno reciba agrauio, que assi es mi voluntad. N. S. guarde. Napoles 12. de Maio 1633. A lo que Señor mandaredes El Conde de Monterey. Blanes Secretario. A Don Martin de Saauedra.*

Ex quibus colligitur sonum Campanæ ad arma spettare ad Iudicem loci, & sic Officialem ordinarium, & idem seruandum est in omnibus locis.

Et adeo pulsatio Campanæ ad arma permittitur, vt possint etiam Syndici Terrarum ex licentia, quam à lege habēt pulsare campanam ad arma pro persequendis malefactoribus, absque alia licentia Officialis ordinarij, si inhærere velimus dictis per Marant. in pragm. 2. de administr. Vniuers. nu. 98. cuius materiam post ibi scripta tetigit Nouar. de grauam. Vassall. grauamin. 330. tom. 1. vbi refert sic seruatum vidisse, & mè allegat.

Caput Nonum.

ARGVMENTVM.

Banditi, an possint detineri per capientes domi, & per quod tempus.

Non summatur, ex quo continet, id quod in Argumento.

BAnditi, nedùm sũt Proditores Patriæ, & possũt impunè occidi, etiàm extrà territorium, & cum armis prohibitis, vt supra dixi; verùm etiã, quando capiũtur; an possint domi detineri per aliquod temporis spatium, & indè Curiæ tradi? hæc difficultas pluriès est orta in hoc Regio Tribunali; nam Guidati, & alij, Curiæ inseruientes, capiunt Banditos, vel illis caput obtruncant, inde domi, vel in nemoribus absconditos

ſconditos tenent, donec veniant ad Tribunal; & tacent illos habere præ manibus: ſed ſimulant illos capere velle; obtinent Guidaticũ, vel Indultum; & indè illos aſportãt ad Regia Tribunalia publicè magno cum gaudio, & ſcoppittarum ſparatorijs, & videtur, equum Troianum aſcendiſſe, & Deus, & Mundus ſcit quomodo ceperũt; nàm multoties capiunt eos, quos ſecũ per Campaneam ducunt, & abſque delictorum patratione, Banditos, & armantes vocant. Et ego ſcio, multos pauperimos fuiſſe per vim captos à Banditis armantibus, & ad eorum cœtũ per vim aſportatos, inde, capite obtrũcatos, vel viuentes captos, Tribunalibus adduxerunt, vt indultum aſportantes conſequerentur; vndè dubitatur, ſi hęc detemptio captiuorum ſit licita? Foller. ad prag. 1. de exul. num. 24. ex Alberic. ibi relat. mouet quæſtionem, & in affirmatiua reſidet, ea ratione: quòd ſicut poteſt, occidi, ita fortiùs offendi, & cõtumelijs, iniurijs, & male tractamentis affici; illa enim detemptio eſt ſpecies offenſionis, ex Innoc. in cap. nuper de sẽtent. excomunicat. Reg. Rouit. Rubr. de Exul. num. 3. ex eod. Alberic. affirmat, poſſe per plures dies detineri; de iure enim cõmuni datur detemptio per viginti horas l. capite quinto, ff. de adult.

Sed Affl. in conſt. Regn. pœnam eorum, nu. 83 teſtatur ex cap. Regum Caroli Primi, & Secundi, eſſe prouiſum, poſſe Banditum detineri ſpatio bidui; immò ſi aſſignatio infra dictum tempus cõmode fieri non poteſt, denunciatur Vice Regi, vel Officialibus, Affl. ibid. nu. 83. & ſic ſeruari in Regno Sicilię teſtatur Mut. cap. Sicil. tom. 1. cap. 55. n. 28. & iterum tom. 3. cap. 51. num. 180.

Et conſignatio fit in M. C. V. Domino Regenti, & Iudicibus; in Regia Audientia, Auditoribus, & Præſidi, non autẽ Fiſcali ſoli; Fiſcalis enim non habet Iurisdictionem, Carauit. ad prag. 1. de exulib. num. 12. Sed practica in Regijs Audientijs eſt, quòd ſiuè caput, ſiuè ipſe viuens conſignatio, fit in loco, in quo Tribunal regitur, & in eo omnes Officiales conueniunt, fit receptio, & capitur informatio de captura.

Caput

Caput Decimum.

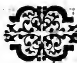
ARGVMENTVM.

Concordia in Regijs Triremibus per inquisitos cum Fisco, an fiat hodie, sicut olim.

Non summatur, ex quo continet id, quod in argumento.

Nquisiti olim ad euitãdas prolationes sentẽtiarum se concordabant cũ Regio Fisco de inseruiendo S. M. in Regijs Triremibus, practica erat, quòd porrigebat memoriale in Tribunali, in quo enarrabantur delicta commissa, & offerebat S. M. inseruire in Regijs Triremibus per tot annos, si Tribunali videbatur tempus, & seruitium, delictis conueniens, in dorso memorialis prouidebãt: admittatur, & de inde decretum interponebatur, vt infrà; si verò delicta maius seruitiũ requirebant, asportabatur inquisitus in aula, & ibi se concordabat cum Tribunali, & Fisco pro tempore; inde interponebatur decretum, sub hac forma: In causa Regij Fisci cum T. de T. inquisito de T.& T. delicto fuit prouisum, vt infra: Per Regiam Audientiam in Banca,&c. referente T. Auditore causæ Commissario Coram D. Præside, visa eius spontanea oblatione, in qua se obtulit seruire in Regijs Triremibus personalitèr per annos tot, & per Regiam Audientiam acceptata, vigore potestatis concessæ per S. E. fuit prouisum, & decretum, quòd dictus T. de T. remiget per dictos annos tot pro causa prædicta,& hæc erat vera practica. Hodie hoc est sublatũ, & nõ possunt huiusmodi concordiæ fieri, & est prohibitum per Regiam pragmaticam 10. de offic. Iud. §. 11 per hæc verba: *Che le dette Regie Audientie non facciano accordij de carcerati per il seruitio delle Regie Galere senza espresso ordine nostro, e, facendosi, siano de nessuno valore,* Quòd limitatur nisi à Domino Prorege esset talis potestas impartita, vt soleat passim, vel Reg. Aud. vel alijs delegatis facultatem huiusmodi concedere, vt infra dicam.

Caput XI.

ARGVMENTVM.

Relationes quomodo sint fa- faciendæ in causis.
Pendente relatione facienda, an sit supersedendum in causa.
An supersedeatur, pendente responso, si prouisiones nõ continent terminos supersessorios.

Non summatur, ex quo continet id, quod in Argumenno.

St tanti põderis hęc potestas extraordinaria, & ad modũ belli, quòd ab ea nõ datur appellatio ad aliũ Iudicem, nisi ad D. Proregem, & eius Collaterale Consilium per viam recursus; à quo obtinentur passim prouisiones, quòd fiat relatio; vndè est sciendum, quòd relatio est facienda de eo, quod tunc temporis in processu constat, nec potest informatio de nouo capi, prout primo erat statutũ per prag. 3. §. final. de relat. Hodie de nouo est cautum in prag. 10. §. 18. de offic. Iudic. & seruari in Regno Hispaniarum, asserit Bouadill. tom. 1. politic. lib. 5. cap. 3. num. 14. &, si semel est facta relatio, non est vlteriùs faciẽda, etiàm quòd adsit ordo, quòd fiat relatio, nisi adsit clausula: Quòd iterum fiat, non obstante, quòd sit aliàs facta, prag. 3. de relat. & iter. prag. 10. de offic. Iudic. §. 19. & §. 56. & relatio debet subscribi à Præside Auditoribus, & Aduocato Fiscali, Glosell. in §. 56. ead. prag. 10. nec Secretarius illam cõsignare potest absque omniũ subscriptione §. 4. prag. 10. de offic. Iud.

Solent expediri prouisiones, quòd fiat relatio, & interim supersedeatur per dies cot, computandos à die transmissionis relationis, & in hoc non est dubium, quòd pendẽte termino, non potest procedi in causa; sed tantùm, illo elapso.

Sed dubium stat in eo, si prouisiones non continent terminum; sed simplicitèr dicant: fiat relatio, an debeat expectari responsum, & interim supersederi in procedendo, vel facta relatione, nullo expectato responso, in causa ad vlteriora procedi? accidit in causa Ferdinandi Porriello, & aliorum Terrę Apitij, inquisitorum de pluribus, pro quibus D. Leonardus de Tocco eorum

eorum vtilis Dominus, me pro eo causas Agente, remissionem causæ petebat, & timens, ne hæc R. A. illam denegaret, obtinuit prouisiones per Collaterale, continentes, quòd prouideat super remissione petita, &c, si erit in voto, non remittendi, relationem faciat, nulla facultate tributa vt procederet, sed simplicitèr ad sunt verba: *Farete relatione, acciò, quella hauuta, & vista, possiamo ordinare quel, che se hauerà da essequire.* Fuit decretum, quòd pro quibusdam delictis remaneant, pro alijs verò, si remanet locus pœnę, remittantur, & fiat relatio, quæ fuit facta, & transmissa; sed per dies non fuit habitum responsum; Fiscalis Laurenzanus instabat procedi ad vlteriora, tùm, quià non erat prohibitū, in causa procedere, ex quo in prouisionibus non aderant verba prohibitiua, cùm etiam quià relatio erat facta, & transmissa: dicebat vnus Auditor, esse expectādum responsum, & interim supersedendum, fretus authoritate tex. in l. final. Cod. de relat.

Alter Auditor frætus prag. de offic. Sacr. Consil. dicebat, expectandum esse terminum vnius mensis; nàm sic seruatur in M. C. quæ, quando per Sacrum Consiliū inhibetur pro verbo faciendo, debent partes procurare, vt infra mensem fiat relatio, aliàs termino elapso, proceditur in causa.

Alter Auditor dicebat, esse ordines in hoc Tribunali generales, quòd quando in prouisionibus, & ordinibus non adest specificatum tempus, quo supersederi debet; sed simpliciter dicitur, fiat relatio, nō intelligitur supersessū, & non prohibetur procedere in causa in terminis, in quibus reperitur ad vlteriora, virtute ordinis, sequentis tenoris, videlicet. A tergo. *All'Illustre Señor El Duque de Campoclaro Gouernador, y Capitan à Guerra en la Prouincia de Principad'Vltra. Montefusco.* Intus verò. *Illustre Señor, Por la relacion, que V. S. me hà hecho cō essa Audiencia en 7. deste en virtud de prouision de Collateral, he entendido el homicidio, que Francesco de Bernardo preso en las carceles desse Tribunal, comitio proditoriamente en persona de Ioan Antonio Ranconio. en cuya causa ha sobreseido essa Audiencia hasta tener respuesta de la dicha relacion, y porque en ella nunca se impidio el proceder en la dicha causa, puesto, que no se ordeno, que se sobrasedesse en el curso del negotio, estarà V. S. aduertido para adelante, que quando no se dize en las prouisiones de*

Collateral, que se haga relacion de vna causa, y sobresea por tiempo limitado, no se ha de dechar de proceder de justicia en ella, conforme la calidad del delitto, y assi por lo que tocca al dicho homicidio, ha parecido, que siendo cometido con circostancias de tanta grauedad, se proceda contro el dicho Francesco Bernardo, y de mas complices en el à todo lo que fuere de justicia, con todo rigor, en conformedad de la delegacion, que tiene, y assi lo harà executar V. S. conueniendo à la buena administracion della. N.S. guarde, Napoles 23. de Deciembre 1633. A lo que mandare V. S. El Conde de Monterey. Al Duque de Campoclaro.

Ego verò dicebam, ex verbis positis in prouisionibus, in illis: *Farete relatione, acciò, quella hauuta, & vista, possiamo ordinare quel, che se hauerà da essequire.* Esse prohibitum, ad vlteriora procedere; sed expectandum esse responsum, eò fortiùs, quia relatio prędicta non fuit consignata D. Leonardo de Tocco, nec mihi causas agenti; sed simplicitèr fuit missa per Fiscum; adeò quòd nō censetur transmissa; quandò enim relationes ad instantiam partium fiunt, & transmittuntur, debet transmissio notificari, vt notitiam habeant, & expeditionem adire valeant, quod cum in hoc casu non sit completum, non dicitur relatio transmissa, & sic fuit supersessum.

Præterea sciendū est, quòd huiusmodi relationes per prius, & sic olim consignabantur partibus, quæ vel eas celabant, vel tardius consignabant, & negotiorū expeditio, & causarum decisio in infinitum protrahebatur; vnde ad ipsorum celerem terminationem fuit ordinatum per Dominum Proregem, non esse partibus consignandas, neque procuratoribus, siuè causarum tutoribus; sed transmittendas esse ad D. Secretarium Regni; cuius Officium exercetur per Illustrissimum D. Io. Angelū Barilium Ducem Caiuani, ex nobilissima, & antiquissima familia de Barrile, diligentia munitum, integritate, bonisque moribus dotatum, ac omni scientia ditatum, vt ex literis sub die 27. Iunij 1633. in illis verbis: *Hà parecido ordenar à V. S. y à essa Audiencia esten con particular cuydado de à qui adelante de no entregar las dichas relationes à ninguna de las partes interessadas, ni à sus procuradores, sino de remitirla de officio en poder del Duque de Caiuano Segretario de Su Magestad en este Reyno, paraque luego se recheran en Collateral.* Et practica est, quòd quandò debent transmitti relationes

lationes; Fisci est, illas trāsmittere, expensis inquisitorum; & à pauco tempore hinc est introductum, vt soluantur caroleni decem pro nuncio, quem vocant *Corriero del Fisco*, nescio quo iure hoc ab inquisitis exigatur, nec quā recta conscientia hæc exactio tueri possit; tū, quia pauperrimi inquisiti non debent duplici onere grauari, nec afflictio afflictis addenda est; multoties sibi emunt laqueū, quo suspenduntur, quando soluūt hoc salarium Nuncio, suam relationem asportanti, cùm etiàm, quia Dominus Prorex in præinsertis literis mandat trasmitti ex officio, in illis verbis: *Sinò de remetirla de officio.*

Caput XII.

ARGVMENTVM.

Præuentio inter duo Tribunalia Regia, an locum habeat.

Si vnum Tribunal Regium præuenerit in captura informationis, aliud verò in persona, quale præfertur.

Non summatur, ex quo continet id, quod in Argumento.

Olent isti forasciti, Campaneam præcurrentes, vel de seipsis diuidi, vel in casu persequutionis, vel scaramuzza, vel discordia inter eos separari, vel alia de causa à continuatione armationis abstinere, vel aliquando libet ex suspictione, quæ inter eos oritur, vnus ab altero separari. Vndè aliena territoria vagantes, quasi criminū immemores, eorum malæ vitæ obliti; verùm quia, qui facit peccatū, seruus est peccati, Accidit, quòd eorum peccata reducūt, & operantur, iustitia Omnipotentis Dei, vt in diuersis partibus capiantur, & multotiès in alijs Prouincijs Regni, vt pœnam eorum criminum patiantur. Vnde sæpè dubitari cōtingit, si vnū Tribunal Regiū informationem capit de sceleribus, commissis in eius Territorio, vel Regia Audientia in eius Prouincia, inde contingit capi ab alio Iudice Regio, vel ab alia Regia Audientia, quis erit Iudex competens, ille, qui informationē cepit, vel citauit, & sic in præuētione reali; an verò ille, qui cepit inquisitum, & sic in præuentione in persona?

Hæc

Hæc quæstio potest resolui ex alia per DD. ventilata, quis erit competens Iudex domicilij, originis, delicti, vel contractationis? de quibus, Deo Duce, sermonẽ diuersũ faciam, quia omnes isti Iudices habent separatũ ius, nẽpè, originis, quod non admittitur, nec alio modo mutatur, Grammatic. decis. 26. num. Thesaur. decis. 90. num.

Forus domicilij est satis priuilegiatus, forus delicti principalior est, & potentius ius habet, cæteris præfertur, de Franch. decis. 37. & iter. dec. 88. num. 5. quem omnes sequaces, & post eum scribẽtes, amplectuntur.

Ille contractationis, licèt incompetens sit, quandò furem cum re furata capit, efficitur competens, & cognoscit, Capic. dec. 104. de Franch. dec. 681. vt latiùs dixi in tit. de furt. cap. 1. num. 7. & seq.

Sed quæstio nostra proposita est diuersa; nam dubitatur, si vna Regia Audientia, vel vnus Iudex Regius informationẽ ceperit de delictis, patratis in sua Prouincia, vel in suo Territorio contra aliquem, qui fuit captus ab alia Regia Audientia vel ab alio Iudice Regio, quis erit competens, ille, qui præuenerit in informatione; an ille, in persona?

Prima fronte videtur, præuenientẽ in captura, cõpetẽtẽ esse, & præferri, quia præuẽtiò in persona fortior est cæteris, Farinac. quæst. 7. num. additur, quòd per solam informationem nõ inducitur præuentio, quia captura informationis est præambulum ad causam, Boss. tit. de for. cõpetent. num. 103. sed requiritur, vt subsequatur citatio, quæ prçuentionem inducit, quia dicitur, Iudicium cæptũ, Affl. decis. 219. num. 3. Ann. sing. 79. Capoblanc. de Barõ. auth. tom. 1. prag. 8. par. 2. num. 212.

Pro contraria opinione, & sic; quòd præueniens in informatione præferatur, ponderatur, quòd informatio, & persona iudicantur, sicut qualitas, & subiectum, quæ distare non possunt, vulgatis iuribus. Additur, quòd, quãdo quis capitur, & maximè à Iudice non suo, & sic non habente probatum delictum, nõ potest captum detinere, sed dimittere, & in suam libertatẽ reponere, prout paulò infra sequitur, Capoblanc. citat. loc. num. 115.

In occurrenti autem casu, cùm Angelus Iansito Terræ, Sancti Georgij Molinariæ; quæ

quæ huic Regiæ Audientiæ Principatus Vltra est subdita, & sic intrà fines territorij huius Prouinciæ, in hac Prouincia plura delicta patrasset, de quibus omnibus fuit capta informatio, & citatus ad informandum, cùm se absentauerit; aliena territoria properando, fuit captus in Regia Audientia Aprutij, inter quas orta fuit contentio, quæ deberet reum cognoscere, si hæc Regia Audientia Principatus Vltra, quæ informationem cepit, & citauit; vel illa Aprutij, quæ carcerauit? & cùm ista duo Tribunalia ab vno, eodemque inuictissimo Rege nostro dependent, & inter se æqualia sint, non poterant se concordare. Vnde data notitia in Regio Collaterali Cõsilio, fuit ordinatum, hanc Principatus Vltra, quæ informationem ceperat, & citauerat, præferri, & cognitionẽ habere de hoc delinquente, virtute ordinũ, quorũ tenorẽ placet inserere, ad futurã practicę cognitionẽ & sequũtur. A tergo. Magnificis Viris Gubernatori, & Auditoribus in Prouincijs Aprutij, Regijs Consiliarijs, fidelibus dilectissimis. Chieti. Intus verò. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici viri, Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *Dalla Regia Audientia de Principat Vltra ne viene scritto, come da noi li è stato ordinato, che mandi l'atti in quella Regia Audienza tiene contro Angelo Jansito de San Giorgio della Molinara, carcerato in quessa Regia Audienza predetta, e come, che detto Angelo è fuorbannito, e citato ad informandum da essa Regia Audientia de Principat Vltra de vn'homicidio; e di più li sono stati dati alcuni capi contro d'esso di furto di strada publica, commessi nella medesima Prouincia, de quali li compagni già sono stati giustitiati; per il che la cognitione de detta causa spetta ad essa, non solo per esserno di detta Prouincia, tanto detto Angelo, come la parte contraria, che haue eletto per foro essa Regia Audientia, come anco, per castigare esso, e li complici, e compagni, e per ciò le hà parso, prima de inuiar tal copia, darne parte à noi, e supplicarce di ordinare quello ci parerà intorno à ciò: Il che essendose per noi inteso il tutto, e considerato lo che detta Regia Audientia apporta, ci hà parso dirui, che debbiate tenere per bene de inuiar detto carcerato in la detta Audientia de Principato Vltra, acciò possa fare le diligenze, che scriue per li complici, e compagni, e darli il castigo merita in quella Prouincia, doue hà delinquito; e per questo ve ordinamo, che quanto prima ce lo debbiate inuiare, che così è nostra volontà.* Datum Neapoli

poli die vltima mensis Augusti 1609. El Conde de Benauente. Vidit Constantius Regens. Vidit de Castellet Regens. Vidit Valcarcel Regens. Salazar Secretarius. In Cur. 1. Aprutij fol. 119.

Verùm, quia Regia Audiẽtia Aprutina similiter informationem ceperat contra dictum inquisitum, noluit parere prędictis prouisionibus; sed carceratum ad D. Proregem transmisit, vnà cũ informatione capta, & per Collaterale visis replicatis, fuit denuò mandatum, carceratum, vnà cum actis trãsmitti ad hanc Regiam Audientiam Principatus Vltra, virtutæ prouisionum, expeditarum, sequentis tenoris. A tergo. Illustribus, & Magnificis viris Gubernatori, & Auditoribus in Prouincia Principatus Vltra, Consiliarijs Regijs, fidelibus dilectissimis. Montefuscolo. Intus verò Philippus Dei Gratia Rex. Illustres, & magnifici viri, Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *Hauendo visto lo che scriuestiuo in risposta d'vna nostra, circa, che haueßiuo inuiati in l'Audientia d'Apruzzo l'atti, erano in questa Regia Audientia contro Angelo Iansito, & quello vi occorreua in ciò à non inuiarli. fù da noi ordinato alla detta Audiẽtia d'Apruzzo, che tal carcerato ve l'hauesse inuiato in le carcere di questa predetta Regia Audientia, la quale per essecutione di ciò hà inuiato detto carcerato Angelo Iansito quà nelle carcere della Gran Corte della Vicaria; per ciò ci hà parso faruelo intendere; & ve ordinamo, che debbiate inuiare à pigliarue detto carcerato, acciò possiate essequir lo che scriuestiuo; atteso, con questa ve inuiamo la copia delli atti, sono venuti da detta Regia Audientia de Apruzzo; ordinando anco con questa alla detta Gran Corte, che subbito ve l'inuia; & à tale così si essequa, inuiarete la persona, che l'hà da portare, al quale consignate la presente, acciò dalla Vicaria le sia subbito consignato detto carcerato. Datum Neapoli die 18. Decembris 1609. El Conde de Benauente. Vidit Constantius Regens. Vidit Castellet Regẽs. Vidit Valcarcel Regens. Salazar Secretarius. In Curia Principatus Vltra fol. 3.*

Quod est iuri, & ęquitati consonum, licèt præuentio realis non præferatur verbali; tamèn in casu isto, cùm Iudex verbaliter præuenerit, præfertur Iudici, capienti, Farinac. quæst. 7. nu. 53. vers. sublimitã secundo, vbi testatur, sic vidisse seruatum in Vrbe; meritò hęc Regia Audientia, quæ contra hunc inquisitum, qui in Prouincia deliquerat, informationem ceperat, & citauerat, fuit decla-

declarata competens per Collaterale; quod nota in practica.

Caput XIII.

ARGVMENTVM.

Quies publica omnibus conuenit, & ab omnibus desideratur

Non summatur, ex quo, breue, & id, quod in Argumento.

Acultas iudiciaria est adeò potens, quòd possunt Regij Officiales manus imponere, vt quisquis præcepta legis obseruet, nempè, honestè viuere, alterum non lædere, & vnicuique ius suum tribuere, vt cuncti in pace viuant, honor conseruetur, pulcherrimus viuẽdi modus, & ad Dei gloriam, & ad publicum bonum, publicamque vtilitatem, quietemque tuendam est ille, quo quiete viuitur; & alterius, & sic proximi non oritur, nec perturbatio, nec offensio; vndè Inuictissimus Rex noster Philippus Quartus zelantissimus ad Dei seruitium, & ad suorum Regnorum quietem, non contentus tribus prædictis legis præceptis, quibus omnes parere tenemur; sed moribus Christianis intentus, ac vitæ spirituali vacans, timens, ne quid in Dei disseruitio in suis Regnis nascatur, à Spiritu sancto motus (& nimirùm, quia corda Regum in manu Dei sunt) iussit, vt Officiales Regij imponant manus, vt quisquis non inhonestè, non inutilitèr, nõ cum scandalo, Non cum potentia viuat, sed quietè ad Dei gloriam maneat, & ius ęqua lance administrent, & ipsi, pauperes non opprimant, potentium intercessione moti; sed viduas, orphanos, aliasque miserabiles personas non offendi, & non lędi, vigilent, quarum tenorem placet inserere, vt in futurum sciatur sancta voluntas nostri Regis, quẽ Deus seruet incolumem per mille annos, & ab aduersantibus eum tueatur, & sunt videlicet. *El Rey. Illustre Conde de Monterey. Hauiendome representado algunas personas zelosa de mi seruicio en differentes occasiones, despues, que succedì en estos Reynos la relaxacion de costumbres, que hauia en ellos, y quan offendido se deuia dechar Nostro Señor à esta causa, encargue mucho à mi Consejo Real de Castilla veleße sobra el remedio, porque se trataßè del con veras, y sin respecto*

 humano

humano, assigurandole me hallaria muy pronto con todo mi poder para la execucion de lo que conueniesse para atajar estas offensas, y hauiendo tambien tenido noticias particolares de la fuerça que hazen con los ministros de Iusticia las intercessiones por fines particolares de lo que la administran, de que se han representado, por las personas mas desualidas en la Republica, embie tambien ordines à dicho consejo sobra la obseruancia de la ygualdad de la Iusticia; paraque se celasse esto en ygual grado, que la relaxacion de costumbres, y considerando los successos infelices, que este años han tenido las flottas de las Indias, y mi armas cō tan numerosos exercitos, se deja entender, y atribuir esto à star nuestro Señor ayrado, y que son castigo de nuestros peccados, y deseando quanto es de mi parte quitar occasiones de offensas de Su Diuina Magestad en todos mi Reynos, y que se viua con todo el ajustamiento, que conbiene, he encargado à todos mi Tribunales, que cadauno, por lo que tocare, procure el castigo de peccados publicos, y que puedan causare escandalo en la Rapublica, y emienda de costumbres en todo genere de personas, y que le administren Justicia con ygualdad, amparando las biudas, huerfanos, y personas desualidas, oyendo sus quexas, y procurando el remedio; porque sin estas offensas capitales hauer la emienda, que conbiene, deuemos esperar de Nuestros Señor, que templarà sù justicia, y que aiudarà los subcessos de mi Reynos, y paraque en este se haga lo mismo, os encargo, y mando, que por vuestra parte esteis con particular cuydado de ayudar à este intento, como lo fio de vuestra Christianidad, y Zelo, y que encargueis lo mismo à todos los Tribunales, y Ministros, y otras personas, à quien conbenga, belando con atencion, y cuydado sobre todos, para que cadauno cumpla con lo que toca, y es obligado, y se encamine, y consiga en fin, que desseo, y auisareisme de lo que en orden à esto dispuereis. Dada en Madrid à 27. de Nouembre 1632. Io el Rey. con la señal del Presidente *d'Italia, y los de mas del Consejo.* Quarū executionem demādauit omni punctualitate, & diligentia Excellentissimus Dn̄s Prorex, Comes de Monterey, vigore suarum literarum, sequentis tenoris, videlicet. A tergo. *All'Illustre Señor el Duque de Campoclaro, Gouernador, y Capitan à guerra en la* Prouincia *de* Principat'*Vltra.* Intus verò. *Illustre Señor. Su Magestad por Su Real carta, cuya copia và con esta, manda, que se ordene à los Tribunales d'essa Ciudad, y Reyno, que procuren el castigo de peccados publicos, y la emienda de costumbres en todo genere de personas; y que se administre iusticia con ygualidad,* ampara-

amparãdo las viudas, huerfanos, y personas desualidas, oyẽdo sus quexas, paraque con esto temple Nuestro Señor su justa indignacion, y aiude a los buenos successos del Reynos de Su Magestad, y siendo tan iusto dar execucion à lo que Su Magestad manda con esta parte, sin dar lugar a duplicacion de ordenes, de esta calidad, encargo à V. S. de la que conbenga con essa Audiencia, para que se obserue esto inuiolablmente con toda puntualidad, y assi mismo lo darà V. S. à los Gouernadores, y otros Ministros, que administren justicia en essa Prouincia, para que guarden los mismo, y del effecto, y essecucion del, me darà V. S. muy particular auiso, para que lo tienga entendido. Nostro Señor guarde. Napoles 10. Settembre 1633. A lo que V. S. mandare, El Conde de Monterey. Al Duque de Campoclaro.

Sancta enim videtur mens nostri Inuictissimi Regis, & optimo iure id statuit, dum Officiales, nulla exceptione personarum adhibita, debent omnibus çqua lance iustitiā administrare; nam in Deuteronom. cap. 1. habentur hæc verba: Quod iustum est, iudicate; siuè ciuis sit ille, siuè peregrinus, nulla erit distinctio personarum; ita paruum audietis, vt magnum; nec accipietis cuiusquam personā, & in Leuitic. cap. 19. habentur hæc verba: Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum; & paulo post; non facies, quod iniquū est, nec iniustè iudicabis; nō consideres personā pauperis, nec honores vultum potētis; iustè iudica proximo tuo, & debent remotis odio, amore, & alia qualibet inclinatione, iudicare cum iustitia, & æquitate, ac suum vnicuique tribuere, ex præcepto legis, nulla distinctione personarum habita, ex tex. in cap. Nouit. de Iudic. vt post multos, nos docet Mastrill. de Magistrat. lib. 2. cap. 2. num. 60. & 109. qui sequētibus numeris enumerat requisita ad Officiales pro administratione Iustitiæ, de quibus ego multa dixi in præced. tract. tit. de facult. doct. cap. vnic. num. 2. & seq. Et iterum ad prag. pro examin. Official. consid. 6. n. 3. & seq. & in causis criminalibus debet vti illis tribus, veritate, æquitate, & pietate, nēpè, in impinguando, veritate, inuestigare id, quod verum est çquitate in condemnãdo, & pietate, in exequẽdo; Fœlices enim sunt illi, qui iusta imperant, tardiùs condemnant, facilè ignoscūt, & misericorditer gerunt, D. August. de Ciuit. Dei lib. 5. cap. 24.

Caput XIV.

ARGVMENTVM.

Præside mortuo, vel, ab officio egresso, an potestas ad modum belli exerceatur per R.A.

Præses, retinens dignitatem Præsidatus; sed à Tribunali absés aliqua causa, an possint, eo absente, Auditores ad modum belli procedere.

Præsidi, in syndicatu existenti, debetur eadem, reuerentia, & idem honor.

SVMMARIVM.

Potestas ad modum Belli, an possit delegari Aduocato Fiscali n. 1.

Fiscali lex, & Rex multùm confidit num. 1.

Potestas ad modum Belli est concessa Præsidi n. 2. 36. 37. & 38.

Eo mortuo, vel ab officio egresso, an expiret, ibid. & n. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. & sequen.

An transeat ad successores à num. 3. ad 19.

Potestas omnis censetur durare, durante officio n. 7.

D. Petrus Bazan Hispanus, Præses, laudatur n. 10.

D. Didacus de Soria, y Morales, Regius Consiliarius laudatur n. 11.

Vicario mortuo, eius Iurisdictio aspirat, & quare n. 12.

Delegatio, an morte delegantis expiret num. 13.

An mutatione, vel morte delegati num. 14.

Mors, & absentia, an æquiparentur, & in quibus casibus n. 15.

Delegatio, an transeat ad successorem, distingue n. 16. ad 19.

Delegatio an extendatur ad causas futuras n. 24.

Auditores non possunt, absente Præside, causas ad modum belli prosequi, re non integra n. 25. & 26.

Res integra, vel non, quando dicatur, ibidem.

Præses, retinens officium; sed ab Audientia absens aliqua causa, an possint Auditores causas ad modum belli prosequi à n. 33. ad n. 41.

Decreti ad modum belli forma n. 39.

Præsidi, in syndicatu existenti, debetur idem honor, eadem reuerentia à nu. 43 ad 46.

Amplia, etiam syndicatu finito n. 46.

Syndicandus an tempore syndicatus possit arma asportare n. 45. & 46.

Licèt potestas ad modum Belli possit delegari Regijs Audiẽtijs, vt discurrit Io. Grand. de Bell. exul. in prædicament. agere, quæst. 3. qui nu. 2. & 3. dicit, per Præsides illarum Prouinciarũ tunc temporis fuisse delegatos Auditores, modò vnum, modò

modò omnes, quem vide per totum, prout similiter potest delegari, vt Domino Proregi videbitur, & etiam Aduocato Fiscali, vt Io. Grand. cit. loc. nu. 7. ex Carauit. ibi relato adducit, licèt Carauit. nullum verbum dicat, vt Fi-
1 scalibus fiat delegatio causarum; sed volentes Io. Grand. tueri, possunt dicere, quòd delegatio Fiscalibus solet fieri circa capturas informationũ quia lex, & Rex multùm confidit Aduocato Fiscali, & hoc est illud, quod voluit dicere Io. Grand. cit. loc. sed potestas ad modum belli semper, vt tempore meo vidi, fuit impartita Pręsidi, & in eius caput concessa, tam si in suis literis patentalibus concedatur, quã
2 si in Pragmaticis impartiatur, dummodò cum voto Regiæ Audientiæ prouideat, vt tot, tantæque Pragmaticæ cantát Vnde quæri potest, quando hæc potestas est Præsidi concessa, si Præses moriatur, vel ab officio egrediatur, vtrum expiret, vel ad successorem transeat, vel possit exerceri per Regiam Audientiam?

Hęc quæstio ad partes debet disputari; & Primò, quòad
3 illud: si ad successores transit, est distinguendum, quòd aut verba potestatis simpliciter cantant in persona Pręsidis, & tunc ad successores non transit, Bart. in l. 3. §. 1. ff. de damn. infect. ad fin.

Aut verò potestas, & eius verba vltrò progrediuntur,
4 nempè, diriguntur Præsidi, & successoribus, vt in multis Pragmaticis colligitur, & signanter, in Pragmatica emanata à D. Duce de Ossuna seniore in anno 1584. in qua ad sunt verba: *Voi, e li vostri successori Gouernatori.* Et hoc casu, cùm verba potestatis successores comprehendant, procul dubio ad successores transit; sed quòad propositam quæstionem; quando potestas est simpliciter Præsidi impartita ita, vt prædicit, ad successores non transit, possit per R. A. exercere.

Distingue; aut est concessa ad tempus pręfixum in facul-
5 tate; aut verò est impartita sine temporis præfinitione.

Si primo casu, est concessa ad tempus, prout solet concedi de semestre ad semestrẽ, est asserendum, quod tempo-
6 re pręfixo elapso, exerceri nõ potest, & exercens, nedum nulliter agit, verùm etiam punitur, Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæst. 76. nu. 4. & 5. ea ratione, quia per lapsum termini, expirat iurisdictio, Burg. ibid. num. 10. & si infra tempus præfixum

officium

officium terminatur, finitur
7 etiam potestas, quæ censetur durare, durante termino præfixo, neç ad successorem transit, Bart. in l. meminisse, ff. de offic. pro consul. & legat. col. 1. sequitur Mõteleon. pract. arbitr. quæst. 8. par. 6. nu. 11. fol. mihi 495. Et quemadmodum, durante tempo-
8 re, durat ita, ipso finito, sunt ligatæ manus procedendi in ea, Caball. cas. 156. nu. 8. & permissa ad tempus, censetur denegata, eo elapso, Tusc. conclus. 299. nu. 5. littera P. Mut. tom. 4. capit. Sicil. cap. 19. in addit. lit. E.

Si verò 2. casu, est concessa sine temporis præfinitione,
9 prout communis se habet hodie formula literarum patentalium, censetur concessa, durante officio, quo finito, non durat; & hæc est nostra quæstio, si potestas ad modũ belli est concessa Præsidi, si eo mortuo; vel ab officio egresso, potest exerceri per R. A. quæ accidit, quandò D. Pe-
10 trus Bazan Hispanus, Ordinis Calatrauæ; Præses celebris nominis, propter eius vigilãtiam, & intrepiditatem, ab hoc Officio Præsidatus discessit, & paruit Syndicatui, cum magno eius honore, capto per D. Didacũ de Soria, y Morales
11 tunc in criminibus M. C. Iudicem nunc verò Regium Consiliarium dignissimum, & semper laudandum, & post eius discessum, Auditores dubitabant, si poterant in causis ad modum Belli procedere, esto, quòd huiusmodi facultas erat concessa Præsidi, cuius officium erat finitum, & ipse discesserat.

Et quòd per mortem Præsidis facultas euanescat, infrascriptis modis probatur.

Primò, si delegatio est facta Vicario Episcopi, eo Vicario mortuo, euanescit, quia successorem non habet, Ca-
12 ualcan. decis. 40. num. 22. par. 1. prout in simili procedere dicitur, etiam si moritur Episcopus, Seraphin. dec. 816.

Secundò Iurisdictio delegati expirat per mortẽ ipsius
13 delegati, Tusch. conclus. 555. num. 1. lit. I. prout in simili, delictum euanescit quòad pœnam imponẽdam morte rei, Farinac. quæst. 10. nu. 36. ex l. defuncto, ff. de public. Iudic. Viscont. in sing. verb. delictum fol. 51.

Tertiò sicuti morte, vel mutatione concedentis, &
14 delegantis expirat, Burg. quæst. 87. num. 1. 2. & 3. & 4. ita morte ipsius delegati.

Verùm quia, quæ disposita sunt in casu mortis, habent locum in casu absentiæ, vel remo-

15 remotionis ab officio, vt pleniùs dixi in tit. de Official. in gener. cap. 7. per tot. vbi nu. 13. affirmo, paria sunt, non extare Officialem per mortẽ, vel remotionem, & remoueri ab officio, & mori, idem sũt: Ergo concluditur, delegationem, Pręsidi factam, per eius discessum ab officio euanescere.

Alij distinguebant; aut delegatio est facta sub nomine
16 dignitatis, & ad successorem transit; vnde cùm potestas sit collata Præsidi, dicitur dignitas contemplata, & ad successorem transit, Palm. diuers. Iur. glos. 10. nu. 24. par. 2.

Aut est facta nomine proprio, & non transit, nàm personalis dicitur, si est expresśũ
17 nomen proprium, Gratian. discept. forens. 92. num. 2. tom. 1.

Et è contra, quando delegatio est facta, vtroque nomi-
18 ne expresso, nempè, proprio, & dignitatis, si propriũ præcessit, non transit ad successorem; si verò dignitas præcedit, transit, Palm. citat. loc. Viscont. singularibus suis, verbo, delegatus fol. mihi 51. vndè allegans hoc, dicebat, esse videnda verba literarum patentalium ipsius Pręsidis, ex quibus poterat hæc distinctio adhiberi.

Alij dicebant, delegationẽ non habere locum, quando
19 est facta ratione alicuius causæ, & illa cessat; cùm ex illa regula, quòd cessante causa, cum etiam ex Rebuff. in tract. de rescript. num. 175. vers. 21. vnde dicebant, potestatẽ hanc esse impartitam, causa multitudinis Bannitorum, tũc temporis existentium, quæ, cùm hodie cessat, cessare debet, & potestas. Argumentum potest sumi à tot Pragmaticis, materiam exulum statuentibus, quæ augentur, & minuuntur ex tempore, & cœtu banditorum.

Ex tot igitur argumentis, licèt in iure validis, reddebatur hæc quæstio magis intricata; quando enim sumus in diffinitione, & quid est, omnia sunt in iure periculosa.

Ego verò dicebã, quicquid de iure sit dictum, hunc articulum fuisse declaratum per
20 prag. 10. de offic. Iudic. §. 54. in quo certa habetur forma procedendi in delictis ad modum Belli, Præside mortuo, vel, ab officio egresso, in his verbis.

Morendo il Preside, o partendose dall'essercitio del suo officio; se da noi hauerà Commissione de procedere ad modum Belli, volemo, che l'Audientia ci ne dia auiso, acciò li possiamo concedere, parẽdoci l'istessa po=

sa potestà, e tra tanto, mentre da
21 *noi se sarà risposto possa l'Audientia sola continuare il modo istesso de procedere; conforme all'autorità, che teneua il Preside, acciò non se ritardi il corso delli negotij, con che non siano meno di due Auditori e quando s'è data la potestà predetta al Preside, ò all'Audienza per certo tempo limitate, e passato detto tempo, volemo, che nelle cose cominciate, etiam senz'altra nostra prorogatione, possano sequitare, e procedere, e finire, etiàm all'essecutione de detti negotij.*

Cuius verbis perpensis, dico, præinsertam Pragmaticam
22 habere locum in causis, inceptis coram Præside, quarum cursum pragmaticam nō impedit, immò illorum expeditionem accelerans, continuationem admittit. Fundo hoc ex verbis, sequētibus in Pragmatica: *Quando è data la potestà predetta per certo tempo limitato, e passato detto tempo: volemo nelle cose cominciate, etiam senz'altra nostra prorogatione, possino sequitare, e procedere, e finire, etiam all'essecutione di detti negotij.* Vndè à simili argumentando, conclu-
23 do, Pragmaticam præinsertā, esse intelligendam de causis inchoatis corā Præside quando in officio erat, & per consequens, R. A. illas posse continuare, & expedire; causas verò de nouo emergentes, post
24 Præsidis discessum, nō eiusdē naturę esse; & pinde, vel in illis ordinariè procedēdū fore, vel D. Proregem esse consulendum; de iure enim cautū reperio, quòd delegatus, non potest cognoscere causas futuras, sed tantùm præsentes, vt ex multis videtur concludere
25 Gratian. discept. forens. 145. num. 13. & sequen. tom. 1. & tantò fortiùs, quantò respectu causarum inceptarum cum Præside, res non sit integra, quòd nempè fuerit ad nonnullos actus cum Pręside processum, cum potestate ad modū belli, & ab ea recedere, & ordinariè procedere, inconue-
26 niens, immò absurdum esset, & de iure, quandò res non est integra, potest vti extraordinario modo, & hoc est illud, quod annuit Burg. quæst. 87. num. 10.

Verùm, quia timor arrestat, nèdum sapientem; sed fortem virum, Auditor Ceruantes, timens errare, & deliberare nesciens, proposuit de hoc rescribendum esse D. Proregi, & tandem rescripserunt in hunc modum. *Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. Hauendo Don Pietro Bazan, olim Preside di questa Prouincia proceduto con la potestà ad modum Belli nelli delitti di campagna, per hauer di già deposto, ne damo parte a V. E. acciò ci faccia*

ci faccia gratia concederci l'istessa potestà per l'intertanto, che venerà il suo successore, che nelle cause cominciate si prosequa, perche non si ritardi il corso de negotij, conforme dispone la Regia Pramatica delli 89. capi nel capitolo 54. attenderemo à procedere con la medesima potestà, che del tutto damo ragua glio a V. E. alla quale facemo humilissima riuerenza. Montefusco 22. Decembre 1632. De V. E. humilissimi creati Tomaso Brandolino. Gio: di Ceruantes. Mutio
27 *de Russo*. Per quem D. Proregem fuit responsum in sequentem modum. A tergo. *A los Magnificos Señores Auditores, y Abogado Fiscal del Audiencia de Principato Ultra. Montefuscò.* Intus verò. *Magnificos Señores. Hace visto lo que escriueis en carta de 22. del passado, pidiendo se os conceda la authoridad de poder vsar de la potestad del modum belli en los delictos de campaña, entretanto, que aqui se despacha el Preside, que ha de gouernar essa Prouincia, y lo que para ora me offreze*
28 *responder, es que ya se he mandado dar sus despachos, y serà a y con toda breuedad, en lo de mas, que dizes, os gouernareis en la forma, que dispone la pragmatica, sin exceder della en cosa alguna N. S. guarde. Napoles 22. de Enero 1633. A lo que mandaredes El Conde de Monterey.*

Quo responso accepto, lecto, & perspecto, fuit dictum, non declarasse D. Proregem petitionem, per Auditorem
29 Ceruantes factam, nempè, si potestas ad modum belli, Præside mortuo; vel ab officio egresso; potest exerceri per Regiam Audientiam in causis incæptis tantùm; vel inchoandis, immò dicebatur, ex rescripto præinserto colligi contrarium, dum D. Prorex noluit, nec declarare, nec petitam potestatē concedere. Vnde concludo id, quod superiùs de iure firmaui, pragmaticam supra citatam procedere in causis incæptis, in quibus res non est integra,
31 vt supra dixi; vnde, mortuo Præside, vel ab officio egresso; causæ, coram eo incæptę possunt prosequi, potestate extraordinaria, & sic, ad modum Belli, cæterę verò emergentes post eius mortem, vel discessum, sunt ordinariè tractandæ, & in eis ordinario modo procedendum, nisi ali-
32 ter ex literis D. Proregis fuerit ordinatum, & dispensatum; sic practicandum censeo, & hanc practicam, Germanam voco, tanquàm iuri consonam, & à veritate non alienam.

Sed, quid si Præses non fuerit, nec mortuus, nec ab of-
33 ficio licentiatus, verùm fuerit

absens aliquo temporis spatio à Tribunali ob aliquã causã; vt puta, Neapoli, vel pro suis negotijs, vel à Prorege vocatus, vel Prouinciam equitando, prò negotijs, sibi commissis, prout pluries occurrit, in tantum, quòd retinet officium; sed à Tribunali est absens, an possint Auditores, & sic, Regia Audientia proce-
34 dere in causis ad modum Belli, absente Præside? hic est casus omissus in Pragmatica, & quilibet sumendo argumentum à contrario sensu, concluderet pro affirmatiua, ex fortè ponderatis verbis, in preinserta Pragmatica positis.

Ego verò dico, quòd, tàm causæ coram Præside inceptę, quando in Tribunali aderat, quàm in eius absentia de nouo fuerint inchoatæ, non possunt tractari, neque conti-
35 nuari cũ potestate ad modũ belli, nedùm ex allegatis, & perpensis ex præinserta Regia Pragmatica, verùm etiàm, (& hæc est marmorea ratio) quia Pręses est ille, qui habet merum imperium contra forascitos; quia quemadmodum olim Præsides poterant ordi-
36 nationes facere, quæ pro lege seruabantur, de Leonard. in pract. Offic. cap. 3. nu. 12. ità, & hodiè Præsides sunt, qui habent merum imperiũ contra forascitos, veluti Magister Militum habet cõtra milites, per tex. in l. magisteriæ, Cod. de Iurisd. omn. Iudic. de qua per Franch. decis. 88. Et Præ-
37 sides sunt illi, qui hanc potestatem militarem, contrà forascitos habent, & contra eos mouent bellum, & proindè dicitur præses ad Guerram Capitaneus, Io. Grand. de Bell. exul. prædicam. Pati, quæst. 7. Capic. decis. 27. nu. 3. & 5. istud enim bellum contra forascitos, proprium bellum dicitur, quod propriũ
38 Præsidis est, exules extirpare, & Prouinciam pacatam reddere, l. congruit, ff. de offic. Præsid. & olim erãt Præsidum fimbriæ diffusæ, & dilatatę, & potestas militaris sic ampla, quòd poterant Pręsides in illis procedere absque Consultore, vel cum Consultore, sibi melius viso, quòd hodie est limitatum, & tenentur Pręsides vti consilio Auditorum, virtute Regiarum Pragmaticarum; &, quòd verum sit, videmus in Practica, quòd Decreta proferuntur in personam Pręsidis, in illis verbis.

Per Illustrissimum Præsidem, procedentem in pręsen-
39 ti causa ad modum belli, vigore potestatis concessæ per S. E. eiusque Collaterale Consilium, cum voto Regiæ Audientiæ,

dientiæ, referente tali Regio Auditore causę Commissario. In Banca fuit prouisum, &c. Ergo titulus decreti fundatur in Persona Præsidis.

Similiter in executione iustitię, & sic, quando damnatus ad mortem ducitur ad supplicium, verba Tubittæ sic proferuntur.

Questa giustitia la commanda l'Illustrissimo Signore T. de T. Preside, Gouernatore, e Capitanio a Guerra di questa Prouincia, procedendo ad modum belli, con voto, & parere della Regia Audientia; & secuntur alia verba, denotantia nomen, cognomen, & patriam condemnati, & denunciantur delicta, quibus fuit cõdemnatus.

Hæc est solita forma; & quando Totus, seù Antonius Fusco della Voltorara ducebatur ad supplicium, verba Tubittæ sic etiàm proferebantur: *Questa giustitia la commanda l'Illustrissimo Signor Duca di Campochiaro, Gouernatore, e Capitanio a Guerra di questa Prouincia*, cum alijs supra positis; & ipse Præses erat absens; reperiebatur enim in Ciuitate Neapolis, & fuit murmuratum, quomodò verba tubittę proferebantur in personam Præsidis, absentis: dicebam ego, hoc decretũ condemnationis ad mortem spatium anni est, quòd fuit prolatum, & rescriptum Excellentissimo Domino Proregi, vigore eius ordinis, nunc ab eo fuit mandatum, sententiam exequi, prout fuit executa; & meritò verba Tubittæ in personam Præsidis promulgabantnr; executio enim sententiæ non dicitur sententia, & in sententia omnis debent interuenire, executio verò potest per vnum fieri.

In alijs verò sententijs diffinitiuis, siue interlocutorijs, in quibus ad modũ belli proceditur, cuius potestas est impertita in personam Præsidis,
40 concludo, non posse R. A. potestatẽ ad modũ belli exercere absq; Præside, & Præsidẽ, sine Auditoribus, illa potestate vti non posse; sed omnes coniunctim, & collegialiter interuenire debent; quandò nempè aliqua potestas alicui tribuitur, vt cum voto alterius procedat, vnus sine altero procedere non valet, sed omnes iunctim iudicare, Palm. in diuers. Iur. par. 2. glos. 10. n. 18. & sequen. vt dixi in tit. de offic. delegat.

Et, cùm esset captus Tiburtius Marra Terræ Apitij, Præses erat absens, Prouinciam equitando pro electione mi-
41 litum pedestris militiæ, nuncupatorum: *Los salientes*, de ordine S. E. Auditores contrà

eum ad modum belli procedere inclinabant, verùm perpensis verbis pragmaticæ citatę, & rationibus super ea adductis, fuit supersessum in procedendo, & conclusum, expęctandum esse aduentum Præsidis: quod tu nota, in dies enim euenire potest.

Et adeò potestas Præsidis est consideranda, quòd, etiam
42 post finitum officium, & tẽpore, quo paret syndicatui, debetur idem honor, idem respectus, eadem reuerentia, & obseruantia, prout, quando in officio erat, prout similitèr alijs officialibus, in syndicatu existentibus, eandem reuerentiam esse pręstandam, amplio; durant enim reliquiæ officij, & dignitatis, Afflict. in const. intentionis nostræ num. 18. Et, cùm D. Petrus Bazan Præses pareret syndicatui coram
43 D. Didaco de Soria, y Morales, Criminum in M. C. Iudice, per S. E. ad hunc syndicatum recipiendum hic deputato, Bandis emanatis, Auditor Brandolinus statim Guardiam, siue custodiam abstulit Præsidi, quam per priùs, durante officio, habuerat; inconueniens visum fuit, & ego dicebam; quando de hoc sermonem cum eodem D. Didaco habebam, non posse milites, pro Guardia Præsidis adhibitos, auferri; quamuis enim de
44 iure syndicandus arma portare non potest, ad remouendam occasionem mali, vulgatis iuribus; tamèn id intelligi debere de Officialibus minoribus, & sic, de Capitaniellis Disciolis; secùs verò in Magistratu, & Officiali Superiori, & in quo concurrunt tot merita, prout in ipso D. Petro concurrere affirmabam; immò dicebam, quòd Ann. in
45 repetit. const. Regn. si quis aliquem, num. 27. & 28. de vrbanitate, & conuenientia permittit, & tollerat asportationem armorum syndicandò, tempore, quo paret syndicatui; & Affl. in const. intentionis nostræ, num. 18. & 19.
46 dicit, quòd potest nouus Officialis concedere licentiam syndicãdo arma deferẽdi tempore syndicatus.

Et, data de hoc notitia D. Proregi Regni per eundem D. Didacum, fuit responsum, Guardiam esse restituendam Præsidi, virtute literarum sequentis tenoris. A tergo. *Al Magnifico Señor D. Dieco de Soria, y Morales, Iuez Criminal en la gran Corte. Montefusco.* Intus
47 verò. *Magnifico Señor. He recibido vuestra carta de 9. deste, en que me auisais de vuestra llegada a Montefusco: como hauiades publicado los Bannos para el sindicado de*

de D. Pedro Bazan, y como hauiendo quedado en el gobierno el Auditor Brandolino, como mas antiguo hauia quitado la guardia a D. Pedro, y hame parecido esta nouedad, que pudiera hauerse excusado pues de mas de la buena corrispondencia, que se deue tener siempre con las personas, que han sido Ministros superiores, en la de D. Pedro concurren tantas partes de calidad, que merece toda estima-
48 *cion, y assi he ordenado al Auditor Brandolino que luego se le vuelua la dicha guardia, paraque le assista en la forma, que quando era Preside. Napoles 10. Decembre 1632. A lo que mandaredes El Conde de Monterey.*

Quod tu nota, & tene menti, deberi Officiali, in syndicatu existenti, & etiam post finitum syndicatum, omnem honorem, omnéq; respectum, & reuerentiam, prout, quando erat in officio; durant enim semper reliquiæ officij, & dignitatis; & hic actus auferendi custodes fuit iudicatus omni ratione carens, & ab omni conuenientia alienus; scias in practica quid seruatur.

D E

DE CORPORE DELICTI

Cap. I.

ARGVMENTVM.

Corpus delicti, an debeat verificari, vt delictum probetur.
Quæ requirantur, vt probatum dicatur.

SVMMARIVM.

Delictum, an censeatur probatum sine corpore, siue cadaueris inuentione a num. 1. ad 15.
An probetur per inditia, vel requirantur testes n. 2.
Confessus, hominem occidisse, si de corpore non appareat, an possit condemnari num. 3.
Si de corpore non constat, non potest procedi, neque ad torturam num. 4. 13. 14. & 15.
Neque ad inquisitionem, ibid.
Qualitas, an possit esse sine subiecto num. 5.
Qualitas, quæ requiritur in aliquo actu, est omninò probanda n. 5.
Dispositio non verificatur, nisi probato eo, super quo fundatur n. 6.
Iudicis manus sunt ligatæ, & os clausum ensa si de corpore non constat n. 7.
Amplia, etiam si procedatur disputatiuo modo ex delegatione, ex abrupto, vel ad modum belli n. 8.
Corpus mortuum si non reperitur, an possit probari per coniecturas, & inditia num. 9.
Confessus, hominem occidisse, si de corpore non constat, non potest damnari n. 10.
Amplia, etiam in confessione facta n. 10. 11. 12. & 13.
Defectus in operatione non est in potestate rei, vt euitetur id, quod necessarium est num. 11.
Limita nisi pars non opponat n. 14.
Confessus, certum hominem occidisse, si ille homo non reperiatur, quæ sunt partes Iudicis n. 15. & 16.
Marius Sciphano, Medicus Neapolitanus, laudatur n. 16.

Ioannes

IOannes Dominicus Molinaro Terræ Submontis de mense Nouembris 1653. ab eius domo discessit, & ad Terram Atripaldi se contulit; causa emendi porcellum vnum, vt verbis pauperum vtar: fuit visus in Terra Atripaldi, tandem nō reuersus ad suam patriam, neque de eo habita fuit aliqua notitia: sed insurrexit fama, fuisse interfectum tempore, quo à Terra Atripaldi suam domum reuertebatur, pro quo Petrus Antonius Molinaro eius frater; & Clementia Melella eius vxor hanc R. A. adierunt, & querelam de dicto homicidio exposuerūt, etiam cum electione fori, facta per ipsam vxorem viduā, & suspectum assignarunt Angelillum Pacillum Terrę Capriliæ, quem inimicum habebant, fundarunt suspectionem, & inimicitiam duabus de causis, prima, quia ipse Angelillus petijt in vxorem Angelellam Melella, sororem dictæ Clementiæ, & cognatā dicti Ioannis Dominici; quā ipse cognatus Io. Dominicus denegauerat, respectu imparitatis; secunda, quia dictus Angelillus fuit priuatus affictu massariæ Camaldulensiū ad preces ipsius Io. Dominici, qui de ea plus obtulit, pro quibus erant inimici effecti.

Fuit destinatus Commissarius pro capienda informatione, per quem fuit probata fama publica, discessus à sua patria ad Terram Atripaldi, non autem recessus, inimicitia, ex causis prædictis, & minæ per ipsum Angelillū prolatæ, insuper aderant testes audiuisse ab aliquibus viatoribus, & vectigalibus Lauri, qui dixerant, quòd itinerando; viderant mortuum, humi extensum dictum Io. Dominicum in quadam parte nemoris, nuncupati: *la Scrofeta*, prope Terram Atripaldi, in his verbis: *Che certi Vaticali dello Spitaletto, passando per la strada della Scrofeta, che và in Atripalda, territorio di Auellino, sotto vna faia, doue stà vn orribile vallone, haueuano visto lo detto Gio. Dominico morto ammazzato.* Verùm, quia corpus mortuū non fuit repertum, subdebāt testes, quòd fuit asportatum in alium locum per dictum homicidam, & eius fratrem. Visum fuit hoc delictum exēplare, & rigorosa punitione dignum, & fuit de facto Angelillus, inquisitus, carceratus, contra quem Fiscus magna voce clamabat, suspendatur,

Ego

Ego, qui partes inquisiti tuebar, dicebam, processum hoc modo formatum absque delicto in genere, & sic cadaueris
1 probatione in specie nullum effectum operari, & nõ posse procedi, neque ad carcerationem; in iure enim cautũ est, non posse quem condemnari sine probatione delicti in genere, & maximè in criminibus homicidij, & alijs, quæ facti vestigia habent in se, in quibus per necesse est, ante omnia, de corpore delicti verificare. Fiscalis Laurenzanus dicebat id, quod alienũ à iure est, nempè, quòd quando tractatur de huiusmodi
2 delictis, sufficit quomodocumque probetur, vel per testes, vel per inditia, vel per euidentiam facti, etiam si corpus non appareat, & allegabat Caball. resol. crimin. cas. 255. num. 6. & adeò hoc verum esse dicebat, quòd, si quis confessus fuerit, hominẽ
3 occidisse, non probatur, illũ hominem viuũ esse, quamuis de corpore non appareat, potest ex tali confessione damnari; Replicabam ego, Doctrinam Caballi allegatam, procedere in casu, de quo loquitur, quando quis confitetur, occidisse hominem certum, & de cuius vita facile haberi no-
4 titia potest, tunc etiam cadauere non reperto, potest procedi ad inquisitionem, capturam, & quandoque torturam, vt infra dicam; sed circumscripta confessione, quando de homicidio tractatur, si corpus mortuum non reperitur, quod probatio in genere dicitur, non potest procedi, & ratio duplex est; quia delictũ
5 sine corpore, est qualitas sine subiecto, & quando qualitas requiritur in aliquo actu, est omninò probanda, Farinac. cons. 62. nu. 7. & iterum in practic. quæst. 2. n. 1. Cardinal. Tusc. conclus. 555. nu. 3. & ratio rationis est; quia
6 dispositio non potest verificari, nisi probato eo, super quo fundatur, glos. in l. mãcipia, Cod. de seru. fugitiu. in verb. ad notandum, Vulpell. cons. 147. num. 3. Guid. Pap. decis. 339. Farinac. cit.
7 loc. Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæst. 22. num. 5. Io. Vinc. Honded. cons. 88. nu. 9. vol. 2. quod procedit etiã in illis delictis, quorum vestigia non remanent, ibid. n. 10. & iterum cons. 92. num. 10. vol. 2. & cons. 106. num. 15. & cons. 107. num. 7. & cons. 108. num. 45. vol. 1. & est adeò verum, quòd quãdo de corpore mortuo non constat, processus est nullus, Bald. & Paul. de Castr. in authen.

then.

then. sed nouo iure Cod. de seru. fugitiu. Burg. cit. quæst. 22. num. 5. & 6. & sunt manus Iudices ligatæ; & Iudex habet os refrenatum, & clausum, neque ad inquisitionem deueniri potest; l. necessarios, §. non alios, ff. ad Sillanian. l. his qui Titium, ff. de furt. Burg. cit. loc. num. 14. & 15. & est adeò de necessitate probandum corpus delicti, quòd potestas data ad modũ belli, vel si in causa procedatur ex abrupto, dispensatiuo modo, ex praheminentia, siuè ex delegatione, siuè alio modo, nõ supplet probationem, quæ de iure requiritur, nempè, cor-
8 poris delicti, ex allegatis; quia potestas non tollit substãtialia processus, Campagn. in cap. Regn. Si cum sceleratis, num. 25. Caball. cas. 255. n. 3.

Nec sufficit, delictum probari per coniecturas; præsumptiones, atque inditia, nec sufficit in genere, sed
9 probatio debet esse liquida, & plena, idest per testes, & probationes liquidas, ac per indiuiduum, Bartol. cons. 65. num. 2. Alex. cons. 3. num. 1. lib. 3. Boss. in tit. de delict. in princip. Farinac. qui alios allegat, quæst. 2. num. 6. in tantùm, quòd si probatio corporis mortui non est facta, nõ dicitur delictum probatum, neque potest procedi, ex allegatis.

Quòd amplia, procedere, etiam, si extat confessio rei,
10 occidisse hominem, nisi corpore reperto; hæc confessio non præiudicat, etiam, si dixerit, proiecisse in Mari, vel lacu, aut flumine, Alex. cons. 19. lib. 7. num. 1. Burg. quæst. 22. num. 13. Caball. cas. 255. num. 3. quod, procedere, tam in confessione vera, quam ficta, affirmat, Farinac. cit quæst. 2. num 7. vers. Amplia.

Defectus enim in operatione non est in potestate rei,
11 vt euitetur necessariò ab agẽte, Boet. de consolat. lib. 5. pros. 3. lit. C. fol. mihi 81. ita non est in potestate rei, confiteri delictum, & pati condemnationem absque probatione corporis delicti; esset enim quis Dominus mẽbrorum suorum; neque in potestate Iudicis supplere, sine cadaueris probatione; aperiretur enim via peruersis iudicibus malignandi, vt exclamat Caball. cas. 255. num. 6. ad med.

Et, quòd non possit deuenire ad condemnationem, immò, reum absoluendum esse,
12 affirmat Farinac. quæst. 1. n. 5. 6. & sequen. Burg. citat. quæst. 22. num. 7. & 12. Et, quòd neque ad torturam sit proce-

 dendum,

sa potestà, e tra tanto, mentre da
21 *noi se sarà risposto possa l'Audientia sola continuare il modo istesso de procedere; conforme all'autorità, che teneua il Preside, acciò non se ritardi il corso delli negotij; con che non siano meno di due Auditori: e quando s'è data la potestà predetta al Preside, ò all'Audienza per certo tempo limitate, e passato detto tempo, volemo, che nelle cose cominciate, etiàm senz'altra nostra prorogatione, possano sequitare, e procedere, e finire, etiàm all'essecutione de detti negotij.*

Cuius verbis perpensis, dico, præinsertam Pragmaticam
22 habere locum in causis, inceptis coram Præside, quarum cursum pragmaticam nõ impedit, immò illorum expeditionem accelerans, continuationem admittit. Fundo hoc ex verbis, sequẽtibus in Pragmatica: *Quando è data la potestà predetta per certo tempo limitato, e passato detto tempo: volemo nelle cose cominciate, etiam senz'altra nostra prorogatione, possino sequitare, e procedere, e finire, etiam all'essecutione di detti negotij.* Vndè à simili argumentando, conclu-
23 do, Pragmaticam præinsertã, esse intelligendam de causis inchoatis corã Præside quando in officio erat, & per consequens, R. A. illas posse continuare, & expedire; causas verò de nouo emergentes, post
24 Præsidis discessum, nõ eiusdẽ naturę esse; & pinde, vel in illis ordinariè procedẽdũ fore, vel D. Proregem esse consulendum; de iure enim cautũ reperio, quòd delegatus, non potest cognoscere causas futuras, sed tantùm præsentes, vt ex multis videtur concludere
25 Gratian. discept. forens. 145. num. 13. & sequen. tom. 1. & tantò fortiùs, quantò respectu causarum inceptarum cum Præside, res non sit integra, quòd nempè fuerit ad nonnullos actus cum Pręside processum, cum potestate ad modũ belli, & ab ea recedere, & ordinariè procedere, inconue-
26 niens, immò absurdum esset, & de iure, quandò res non est integra, potest vti extraordinario modo, & hoc est illud, quod annuit Burg. quæst. 87. num. 10.

Verùm, quia timor arrestat, nèdum sapientem; sed fortem virum, Auditor Ceruantes, timens errare, & deliberare nesciens, proposuit de hoc rescribendum esse D. Proregi, & tandem rescripserunt in hunc modum. *Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. Hauendo Don Pietro Bazan, olim Preside di questa Prouincia proceduto con la potestà ad modum Belli nelli delitti di campagna, per hauer di già deposto, ne damo parte a V. E. acciò ci faccia*

ci faccia gratia concederci l'istessa potestà per l'intertanto, che venerà il suo successore, che nelle cause cominciate si prosequa, perche non si ritardi il corso de negotij, conforme dispone la Regia Pramatica delli 89. capi nel capitolo 54. attenderemo à procedere con la medesima potestà, che del tutto damo raguaglio à V. E. alla quale facemo humilissima riuerenza. Montefusco 22. Decembre 1632. De V. E. humilissimi creati Tomaso Brancalino. Gio: di Ceruantes. Mutio
27 *de Russo*. Per quem D. Proregem fuit responsum in sequentem modum. A tergo. *A los Magnificos Señores Auditores, y Abogado Fiscal del Audiencia de Principato Ultra. Montefusco.* Intus verò. *Magnificos Señores. Haçe visto lo que escriueis en carta de 22. del passado, pidiendo se os comeda la authoridad de poder Vsar de la potestad del modum belli en los delictos de campaña, entretanto, que aqui se despacha el Preside, que ha de gouernar essa Prouincia, y lo que para ora me offreze*
28 *responder, es que ya se he mandado dar sus despachos, y sarà a y con toda breuedad, en lo de mas, que dizes, os gouernareis en la forma, que dispone la pragmatica, sin exceder della en cosa alguna N. S. guarde. Napoles 22. de Enero 1633. A lo que mandaredes El Conde de Monterey.*

Quo responso accepto, lecto, & perspecto, fuit dictum, non declarasse D. Proregem petitionem, per Auditorem
29 Ceruantes factam, nempè, si potestas ad modum belli, Præside mortuo, vel ab officio egresso; potest exerceri per Regiam Audientiam in causis incæptis tantùm; vel inchoandis, immò dicebatur, ex rescripto præinserto colligi contrarium, dum D. Prorex noluit, nec declarare, nec petitam potestatē concedere. Vnde concludo id, quod superiùs de iure firmaui, pragmaticam supra citatam procedere in causis incæptis, in quibus res non est integra,
31 vt supra dixi; vnde, mortuo Præside, vel ab officio egresso, causæ, coram eo incæptę possunt prosequi, potestate extraordinaria, & sic, ad modum Belli, cæterę verò emergentes post eius mortem, vel discessum, sunt ordinariè tractandæ, & in eis ordinario modo procedendum, nisi ali-
32 ter ex literis D. Proregis fuerit ordinatum, & dispensatum; sic practicandum censeo, & hanc practicam, Germanam voco, tanquàm iuri consonam, & à veritate non alienam.

Sed, quid si Præses non fuerit, nec mortuus, nec ab of-
33 ficio licentiatus, verùm fuerit

 absens

absens aliquo temporis spatio à Tribunali ob aliquā causā; vt puta, Neapoli, vel pro suis negotijs, vel à Prorege vocatus, vel Prouinciam equitando, prò negotijs, sibi commissis, prout pluries occurrit, in tantum, quòd retinet officium; sed à Tribunali est absens, an possint Auditores, & sic, Regia Audientia proce-
34 dere in causis ad modum Belli, absente Præside? hic est casus omissus in Pragmatica, & quilibet sumendo argumentum à contrario sensu, concluderet pro affirmatiua, ex fortè ponderatis verbis, in preinserta Pragmatica positis.

Ego verò dico, quòd, tàm causæ coram Præside inceptę, quando in Tribunali aderat, quàm in eius absentia de nouo fuerint inchoatæ, non possunt tractari, neque conti-
35 nuari cū potestate ad modū belli, nedùm ex allegatis, & perpensis ex præinserta Regia Pragmatica, verùm etiàm, (& hæc est marmorea ratio) quia Pręses est ille, qui habet merum imperium contra forascitos; quia quemadmodum olim Præsides poterant ordi-
36 nationes facere, quæ pro lege seruabantur, de Leonard. in pract. Offic. cap. 3. nu. 12. ità, & hodiè Præsides sunt, qui habent merum imperiū contra forascitos, veluti Magister Militum habet cōtra milites, per tex. in l. magisteriæ, Cod. de Iurisd. omn. Iudic. de qua per Franch. decis. 88. Et Præ-
37 sides sunt illi, qui hanc potestatem militarem, contrà forascitos habent, & contra eos mouent bellum, & proindè dicitur præses ad Guerram Capitaneus, Io. Grand. de Bell. exul. prædicam. Pati, quæst. 7. Capic. decis. 27. nu. 3. & 5. istud enim bellum contra forascitos, proprium bellum dicitur, quod propriū
38 Præsidis est, exules extirpare, & Prouinciam pacatam reddere, l. congruit, ff. de offic. Præsid. & olim erāt Præsidum fimbriæ diffusæ, & dilatatę, & potestas militaris sic ampla, quòd poterant Pręsides in illis procedere absque Consultore, vel cum Consultore, sibi melius viso, quòd hodie est limitatum, & tenentur Pręsides vti consilio Auditorum, virtute Regiarum Pragmaticarum; &, quòd verum sit, videmus in Practica, quòd Decreta proferuntur in personam Pręsidis, in illis verbis.

Per Illustrissimum Præsidem, procedentem in pręsen-
39 ti causa ad modum belli, vigore potestatis concessæ per S. E. eiusque Collaterale Consilium, cum voto Regiæ Audientiæ,

dientiæ, referente tali Regio Auditore causę Commissario. In Banca fuit prouisum, &c. Ergo titulus decreti fundatur in Persona Præsidis.

Similiter in executione iustitię, & sic, quando damnatus ad mortem ducitur ad supplicium, verba Tubittæ sic proferuntur.

Questa giustitia la commanda l'Illustrissimo Signore T. de T. Preside, Gouernatore, e Capitanio a Guerra di questa Prouincia, procedendo ad modum belli, con voto, & parere della Regia Audientia; & secuntur alia verba, denotantia nomen, cognomen, & patriam condemnati, & denunciantur delicta, quibus fuit cōdemnatus.

Hæc est solita forma; & quando Totus, seù Antonius Fusco della Voltorara ducebatur ad supplicium, verba Tubittæ sic etiàm proferebantur: *Questa giustitia la commanda l'Illustrissimo Signor Duca di Campochiaro, Gouernatore, e Capitanio a Guerra di questa Prouincia*, cum alijs supra positis; & ipse Præses erat absens; reperiebatur enim in Ciuitate Neapolis, & fuit murmuratum, quomodò verba tubittę proferebantur in personam Præsidis, absentis: dicebam ego, hoc decretū condemnationis ad mortem spatium anni est, quòd fuit prolatum, & rescriptum Excellentissimo Domino Proregi, vigore eius ordinis, nunc ab eo fuit mandatum, sententiam exequi, prout fuit executa; & meritò verba Tubittæ in personam Præsidis promulgabantur; executio enim sententiæ non dicitur sententia, & in sententia omnis debent interuenire, executio verò potest per vnum fieri.

In alijs verò sententijs diffinitiuis, siue interlocutorijs, in quibus ad modū belli proceditur, cuius potestas est impertita in personam Præsidis,
40 concludo, non posse R. A. potestatē ad modū belli exercere absq; Præside, & Præsidē, sine Auditoribus, illa potestate vti non posse; sed omnes coniunctim, & collegialiter interuenire debent; quandò nempè aliqua potestas alicui tribuitur, vt cum voto alterius procedat, vnus sine altero procedere non valet, sed omnes iunctim iudicare, Palm. in diuers. Iur. par. 2. glos. 10. n. 18. & sequen. vt dixi in tit. de offic. delegat.

Et, cùm esset captus Tiburtius Marra Terræ Apitij, Præses erat absens, Prouinciam equitando pro electione mi-
41 litum pedestris militiæ, nuncupatorum: *Los salientes*, de ordine S. E. Auditores contrà

cum ad modum belli procedere inclinabant, verùm perpensis verbis pragmaticæ citatę, & rationibus super ea adductis, fuit supersessum in procedendo, & conclusum, expectandum esse aduentum Præsidis: quod tu nota, in dies enim euenire potest.

Et adeò potestas Præsidis est consideranda, quòd, etiam
42 post finitum officium, & tępore, quo paret syndicatui, debetur idem honor, idem respectus, eadem reuerentia, & obseruantia, prout, quando in officio erat, prout similitèr alijs officialibus, in syndicatu existentibus, eandem reuerentiam esse pręstandam, amplio; durant enim reliquiæ officij, & dignitatis, Afflict. in const. intentionis nostræ num. 18. Et, cùm D. Petrus Bazan Præses pareret syndicatui coram
43 D. Didaco de Soria, y Morales, Criminum in M. C. Iudice, per S. E. ad hunc syndicatum recipiendum hic deputato, Bandis emanatis, Auditor Brandolinus statim Guardiam, siue custodiam abstulit Præsidi, quam per priùs, durante officio, habuerat; inconueniens visum fuit, & ego dicebam; quando de hoc sermonem cum eodem D. Didaco habebam, non posse milites, pro Guardia Præsidis adhibitos, auferri; quamuis enim de
44 iure syndicandus arma portare non potest, ad remouendam occasionem mali, vulgatis iuribus; tamèn id intelligi debere de Officialibus minoribus, & sic, de Capitaniellis Discolis; secùs verò in Magistratu, & Officiali Superiori, & in quo concurrunt tot merita, prout in ipso D. Petro concurrere affirmabam; im-
45 mò dicebam, quòd Anh. in repetit. const. Regn. si quis aliquem, num. 27. & 28. de vrbanitate, & conuenientia permittit, & tollerat asportationem armorum syndicando, tempore, quo paret syndicatui; & Affl. in const. intentionis nostræ, num. 18. & 19.
46 dicit, quòd potest nouus Officialis concedere licentiam syndicãdo arma deferẽdi tempore syndicatus.

Et, data de hoc notitia D. Proregi Regni per eundem D. Didacum, fuit responsum, Guardiam esse restituendam Præsidi, virtute literarum sequentis tenoris. A tergo. *Al Magnifico Señor D. Dieco de Soria, y Morales, Iuez Criminal en la gran Corte. Montefusco.* Intus
47 verò. *Magnifico Señor. He recivido vuestra carta de 9. deste, en que me auisais de vuestra llegada a Montefusco: como hauiades publicado los Bannos para el sindicado de*

de D. Pedro Bazan, y como ha-
uiendo quedado en el gabierno el
Auditor Brandolino, come mas
antiguo hauia quitado la guardia a
D. Pedro, y hame parecido esta no-
uedad, que pudiera hauerse excu-
sado pues de mas de la buena corri-
spondencia, que se deue tener siem-
pre con las personas, que han sido
Ministros superiores, en la de D.
Pedro concurren tantas partes de
calidad, que merece toda estima-
48 *cion, y assi he ordenado al Audi-*
tor Brandolino que luego se le vuel-
ua la dicha guardia, paraque le as-
sista en la forma, que quando era
Preside. Napoles 10. Decembre
1632. A lo que mandaredes. El
Conde de Monterey.

Quod tu nota, & tene menti, deberi Officiali, in syndicatu existenti, & etiam post finitum syndicatum, omnem honorem, omnéq; respectum, & reuerentiam, prout, quando erat in officio; durant enim semper reliquiæ officij, & dignitatis; & hic actus auferendi custodes fuit iudicatus omni ratione carens, & ab omni conuenientia alienus; scias in practica quid seruatur.

DE

DE CORPORE DELICTI

Cap. I.

ARGVMENTVM.

Corpus delicti, an debeat verificari, vt delictum probetur.
Quæ requirantur, vt probatum dicatur.

SVMMARIVM.

Delictum, an censeatur probatum sine corpore, siue cadaueris inuentione a num. 1. ad 15.

An probetur per inditia, vel requirantur testes n. 2.

Confessus, hominem occidisse, si de corpore non appareat, an possit condemnari num. 3.

Si de corpore non constat, non potest procedi, neque ad torturam num. 4. 13. 14. & 15.

Neque ad inquisitionem, ibid.

Qualitas, an possit esse sine subiecto num. 5.

Qualitas, quæ requiritur in aliquo actu, est omninò probanda n. 5.

Dispositio non verificatur, nisi probato eo, super quo fundatur n. 6.

Iudicis manus sunt ligatæ, & os clausum ensa si de corpore non costat n. 7.

Amplia, etiam si procedatur disputatiuo modo ex delegatione, ex abrupto, vel ad modum belli n. 8.

Corpus mortuum si non reperitur, an possit probari per coniecturas, & inditia num. 9.

Confessus, hominem occidisse, si de corpore non costat, non potest damnari n. 10.

Amplia, etiam in confessione facta n. 10. 11. 12. & 13.

Defectus in operatione non est in potestate rei, vt euitetur id, quod necessarium est num. 11.

Limita nisi pars non opponat n. 14.

Confessus, certum hominem occidisse, si ille homo non reperiatur, quæ sunt partes Iudicis n. 15. & 16.

Marius Sciphano, Medicus Neapolitanus, laudatur n. 16.

IOannes Dominicus Molinaro Terræ Submontis de mense Nouembris 1653. ab eius domo discessit, & ad Terram Atripaldi se contulit; causa emendi porcellum vnum, vt verbis pauperum vtar: fuit visus in Terra Atripaldi, tandem nõ reuersus ad suam patriam, neque de eo habita fuit aliqua notitia: sed insurrexit fama fuisse interfectum tempore, quo à Terra Atripaldi suam domum reuertebatur, pro quo Petrus Antonius Molinaro eius frater; & Clementia Melella eius vxor hanc R. A. adierunt, & querelam de dicto homicidio exposuerũt, etiam cum electione fori, facta per ipsam vxorem viduã, & suspectum assignarunt Angelillum Pacillum Terræ Capriliæ, quem inimicum habebant, fundarunt suspectionem, & inimicitiam duabus de causis, prima, quia ipse Angelillus petijt in vxorem Angelellam Melella, sororem dictæ Clementiæ, & cognatã dicti Ioannis Dominici; quã ipse cognatus Io. Dominicus denegauerat, respectu imparitatis; secunda, quia dictus Angelillus fuit priuatus affictu massariæ Camaldulensiũ ad preces ipsius Io. Dominici, qui de ea plus obtulit, pro quibus erant inimici effecti.

Fuit destinatus Commissarius pro capienda informatione, per quem fuit probata fama publica, discessus à sua patria ad Terram Atripaldi, non autem recessus, inimicitia, ex causis prædictis, & minæ per ipsum Angelillũ prolatæ, insuper aderant testes audiuisse ab aliquibus viatoribus, & vectigalibus Lauri, qui dixerant, quòd itinerando; viderant mortuum, humi extensum dictum Io. Dominicum in quadam parte nemoris, nuncupati: *la Scrofeta*; prope Terram Atripaldi, in his verbis: *Che certi Vaticali dello Spitaletto, passando per la strada della Scrofeta, che và in Atripalda, territorio di Auellino, sotto vna faia, doue stà vn orribile vallone, haueuano visto lo detto Gio. Dominico morto ammazzato.* Verùm, quia corpus mortuũ non fuit repertum, subdebãt testes, quòd fuit asportatum in alium locum per dictum homicidam, & eius fratrem. Visum fuit hoc delictum exẽplare, & rigorosa punitione dignum, & fuit de facto Angelillus, inquisitus, carceratus, contra quem Fiscus magna voce clamabat, suspendatur,

Ego

Ego, qui partes inquisiti tuebar, dicebam, processum hoc modo formatum absque delicto in genere, & sic cadaueris
1 probatione in specie nullum effectum operari, & nõ posse procedi, neque ad carcerationem: in iure enim cautũ est, non posse quem condemnari sine probatione delicti in genere, & maximè in criminibus homicidij, & alijs, quæ facti vestigia habent in se, in quibus per necesse est, ante omnia, de corpore delicti verificare. Fiscalis Laurenzanus dicebat id, quod alienũ à iure est, nempè, quòd quando tractatur de huiusmodi
2 delictis, sufficit quomodocumque probetnr, vel per testes, vel per inditia, vel per euidentiam facti, etiam si corpus non appareat, & allegabat Caball. resol. crimin. cas. 255. num. 6. & adeò hoc verum esse dicebat, quòd, si quis confessus fuerit, hominẽ
3 occidisse, non probatur, illũ hominem viuũ esse, quamuis de corpore non appareat, potest ex tali confessione damnari; Replicabam ego, Doctrinam Caballi allegatam, procedere in casu, de quo loquitur, quando quis confitetur, occidisse hominem certum, de cuius vita facile haberi no-
4 titia potest, tunc etiam cadauere non reperto, potest procedi ad inquisitionem, capturam, & quandoque torturam, vt infra dicam; sed circumscripta confessione, quando de homicidio tractatur, si corpus mortuum non reperitur, quod probatio in genere dicitur, non potest procedi, & ratio duplex est; quia delictũ
5 sine corpore, est qualitas sine subiecto, & quando qualitas requiritur in aliquo actu, est omninò probanda, Farinac. cons. 62. nu. 7. & iterum in practic. quæst. 2. n. 1. Cardinal. Tusc. conclus. 555. nu. 3. & ratio rationis est; quia
6 dispositio non potest verificari, nisi probato eo, super quo fundatur, glos. in l. mãcipia, Cod. de seru. fugitiu. in verb. ad notandum, Vulpell. cons. 147. num. 3. Guid. Pap. decis. 339. Farinac. cit.
7 loc. Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæst. 22. num. 5. Io. Vinc. Honded. cons. 88. nu. 9. vol 2. quod procedit etiã in illis delictis, quorum vestigia non remanent, ibid. n. 10. & iterum cons. 92. num. 10. vol. 2. & cons. 106. num. 15. & cons. 107. num. 7. & cons. 108. num. 25. vol. 1. & est adeò verum, quòd quãdo de corpore mortuo non constat, processus est nullus, Bald. & Paul. de Castr. in authen.

then. sed nouo iure Cod. de seru. fugitiu. Burg. cit. quæst. 22. num. 5. & 6. & sunt manus Iudices ligatæ; & Iudex habet os refrenatum, & clausum, neque ad inquisitionem deueniri potest, l. necessarios, §. non alios, ff. ad Sillanian. l. his qui Titium, ff. de furt. Burg. cit. loc. num. 14. & 15. & est adeò de necessitate probandum corpus delicti, quòd potestas data ad modũ belli, vel si in causa procedatur ex abrupto, dispensatiuo modo, ex præheminentia, siuè ex delegatione, siuè alio modo, nõ supplet probationem, quæ de iure requiritur, nempè, cor-
8 poris delicti, ex allegatis; quia potestas non tollit substãtialia processus, Campagn. in cap. Regn. Si cum sceleratis, num. 25. Caball. cas. 255. n. 3.

Nec sufficit, delictum probari per coniecturas; præsumptiones, atque inditia, nec sufficit in genere, sed
9 probatio debet esse liquida, & plena, idest per testes, & probationes liquidas, ac per indiuiduum, Bartol. cons. 65. num. 2. Alex. cons. 3. num. 1. lib. 3. Boss. in tit. de delict. in princip. Farinac. qui alios allegat, quæst. 2. num. 6. in tantùm, quòd si probatio corporis mortui non est facta, nõ dicitur delictum probatum, neque potest procedi, ex allegatis.

Quòd amplia, procedere, etiam, si extat confessio rei,
10 occidisse hominem, nisi corpore reperto; hæc confessio non præiudicat, etiam, si dixerit, proiecisse in Mari, vel lacu, aut flumine, Alex. cons. 19. lib. 7. num. 1 Burg. quæst. 22. num. 13. Caball. cas. 255. num. 3. quod, procedere, tam in confessione vera, quam ficta, affirmat, Farinac. cit quæst. 2. num 7. vers. Amplia.

Defectus enim in operatione non est in potestate rei,
11 vt euitetur necessariò ab agẽte, Boet. de consolat. lib. 5. pros. 3. lit. C. fol. mihi 81. ita non est in potestate rei, confiteri delictum, & pati condemnationem absque probatione corporis delicti; esset enim quis Dominus mẽbrorum suorum; neque in potestate Iudicis supplere, sine cadaueris probatione; aperiretur enim via peruersis iudicibus malignandi, vt exclamat Caball. cas. 255. num. 6. ad med.

Et, quòd non possit deuenire ad condemnationem, immò, reum absoluendum esse,
12 affirmat Farinac. quæst. 1. n. 5. 6. & sequen. Burg. citat. quæst. 22. num. 7. & 12. Et, quòd neque ad torturam sit proce-

dendum, concludit Burg. cit. loc. num. 5. & 11. & Farinac. cit. quæst. 2. num. 3. & neque ad citationem, siuè examen, vel capturam rei deueniatur, sine corpore delicti, dixerunt Burg. & Farinac. citat. loc. ille enim 8. & 9. hoc num. 2.

In tantùm, quòd conclusio, firma remanet, delictum non
13 dici probatum; non posse deueniri ad condemnationem, neque ad torturam; nec capturam, examen, siuè citationē, absque corporis mortui verificatione.

Quam limita, nō procedere, quando pars non opponit;
14 tunc, parte non opponente, potest procedi ad specialem sine præcedentia generalis, & sic si de corpore non constat, Farinac. quæst. 1. nu. 49. Burg. quæst. 22. n. 10.

Limita secundò, non procedere, quando quis specialiter confitetur, certum hominem occidisse, & ille homo non reperitur, & alia adminicula concurrunt; tunc, ex confessione potest confitens condemnari, Caball. citat. cas. 255. num. 5. Farinacc. quæst. 2. n. 8.

Cui vltimæ limitationi Fiscus inhærebat, dum de certo homine occiso tractabatur, & hic Io. Dominicus Molinaro non reperiebatur; Replicabā
16 Ego, limitationem; per me positam, procedere in casu suo, scilicet, quando quis cōfitetur, hominem occidisse, & ille homo non reperitur, & alijs adminiculis concurrentibus, potest confitens condemnari, & casus noster est diuersus ex limitatione, nàm hic tractatur de homicidio, commisso in personam certi hominis; qui licèt non reperiatur, tamen confessio non adest, & est necessaria probatio cadaueris, & sic corporis delicti; qua deficiente, Reus absoluendus est, ex allegatis, quibus Fiscus non contentus puniri instabat, à quibus Auditores non videbātur alieni; vnde, timens ego de aliquo incidenti, remissionem causę, carceratique ad Baronē Captilię Marium Schipanū, Medicum, nostra tempestate, Primarium in Ciuitate Neapolis, ab omnibus laudatum, & benemeritum petij, me pro eo patrocinante; & licèt Fiscus dubitasset de electione fori, facta per viduam; tamē, exhibitis priuilegiis, speciali clausula; cōtra viduas, & actis possessiuis, fuit causa remissa.

Inde, post tot varios casus, post tot labores, post tantam molestiam, & tantam dispendiosam erogationem, per in-
17 quisitum passam per multos menses

menses in hac R. A. & in Curia suæ Patriç Caprilię, euenit, quòd dictus Io. Dominicus Molinaro, qui dicebatur occisus post nouem mensium cursum, comparuit de facto in sua Patria, viuens liber, illęsus, & sanus, dicẽs eo die, quo fuit in Terra Atripaldi, inuenisse quendam suum antiquum patronum Ciuitatis Venusij, cũ quo se associauit ad eius domum, in dictam Ciuitatem accessit, ibique per dictũ spatium moram fecit; ex quibus, nedùm firmiter, firmo pede, in allegatis, nempè, omninò, antè omnia requiri probationem corporis mortui, verùm etiàm, & contremisco credere testibus, affirmantibus per iudicia presumptiones, siuè cõiecturas, cæteraque adminicula in delictis.

Et iterum hoc eodem anno, & nunc, quo hæc scribo, accidit alius casus; nàm fuerũt inquisiti sex de homicidio in personam cuiusdam hominis, quem causa honestatis taceo, qui non aliter fuit repertus, neque probatio corporis delicti præcessit, sed tantùm per præsumptiones, & iudicia testium, & fuerunt detenti spatio decem mensium; me pro eorum causa defensore, casũ supradictum adduxi, & Doctrinas allegatas repetendo, allegaui, & insudabam, patefacere hanc veram iuris conclusionem sine corpore procedi non posse; tandem fuerunt liberati ad omnem ordinem, Commissario causæ D. Berardino Belprato, iuuene acuti ingenij, limpias manus habente, & virtutibus munito.

Moneo igitur Iudices, vt caueant, tanquàm ab igne, fidem præbere testibus, deponentibus in aliquo delicto, neque procedere, non facta liquida probatione delicti in genere, & sic, corporis mortui.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Dictúm testis integrum debet scribi, etiam si contra Fiscum deponat.

Summario non indiget.

AD probandum delictũ requiritur etiã scribi dictũ testis integrum, prout deponit, siuè contra inquisitum, & sic pro Fisco, siuè pro reo, & sic contra Fiscum, & vidi multos Officiales ambitiosos informationes compilare

pilare, in hoc errare, & dictũ teſtis diminutum recipere; ſed tantùm id, quod pro Fiſco facit ſcribere, ſub eo colore, quòd in informationibus non debent fieri reo defenſiones, & ſcribi id, quod defenſionem inquiſiti concernit; ſed tantùm id, quod pro Fiſco facit: & in occurrenti caſu fuit hæſitatum; ſi in homicidio commiſſo debebat in informatione deſcribi cauſa delicti, prout teſtes dicebant, ex qua delinquens motus erat ad homicidium committendum, quæ cauſa nedùm defenſionẽ inquiſiti in eodem informatiuo reſpiciebat, verùm etiam eum releuabat, & ferè impunitum reddebat; ex quo grauis, & cauſa honoris erat. Auditor Antonius Leonetto noluit cauſam in depoſitione teſtium ſcribere, ex quo fauorem inquiſiti cõtinebat: dicebam ego cauſam eſſe reginam delictorum, & in proceſſu eſſe deſcribendam, non autem tacendam, ſiuè occultandam, etiam ſi manifeſtè, & directè defenſam inquiſiti cõtineret, & innocẽtiam rei propalaret; de iure enim cauetur capientes informationem, teneri dicta teſtium indiminuta ſcribere, & integrã recipere, tàm in eis, quæ faciũt contra inquiſitum, & ſic pro Fiſco, quàm prò inquiſito, & ſic cõtra Fiſcum, aliàs ſcribentes tantùm pro Fiſco, & omittentes ſcribere pro inquiſito, nedùm tollunt inquiſito defenſionem, & illaqueant eorum animas ad gehennam; ſed etiã arbitrariè puniuntur, ſic exclamat Campagn. in Capit. Regn. ſi cum ſceleratis n. 37. ſic teſtatur Carauit. Rit. 235. num. 4. ſic colligitur, ex Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 47. num. 15. & nouiſſimè in Regno eſt emanata pragm. qua cautum eſt, vt informationes capiantur tàm contra inquiſitos, quàm prò inquiſitis, & contrafacientes, arbitrio Domini Proregis puniendos eſſe, vt in prag. 6. tit. de Actuar. & iterum cautum eſt ex alia prag. 27. §. 50. de offic. Magiſtr. Iuſtitiar. cuius verba placet ſigillatim referre, vt lector curioſus ſcire tenorem pragmaticæ, abſque alia librorum reuolutione hic eius ſeriem habeat, videlicet.

Item, che detti Scriuani criminali nell'informationi, che pigliaranno di qualſiuoglia delitto, ançorche la piglino ad iſtanza del Regio Fiſco, e della parte querelante, debbiano vſare ogni diligenza, & verità, cosi per l'vna parte, come per l'altra, e ſcriuere tutto il fatto, come il teſtimonio lo dice, non oſtante, che alcuna coſa diceſſe, che fuſſe in eſcu-

ſatione

satione dell'inquisito; mà in tal caso debbia hauere auertenza di fare quelli interrogatorij, che conuengono: per conoscere, se quello, che dice con verità, ò con malitia, lo dice per escolpare l'inquisito, & in tutto debbiano osseruare la dispositione della Regia Pramatica: sotto pena d'esser castigati, come falsarij, & altra pena ad arbitrio d'essa Gran Corte.

Sed ambitio, quæ omnes decipit, contrarium sua sit, & operata est, vt omitteretur in informatiuo causa delicti, prout fuit omissa, & testium depositio fuit recepta in eo, quod pro Fisco faciebat, neglecta alia parte depositionis quę fauorem, & sic defensam inquisiti continebat, & introducta causa in Regio Collaterali Consilio, detecto hoc defectu causæ delicti non oppositæ, fuit iussum huic Regię Audientię fieri relationem de causa, qua motus fuerat inquisitus ad homicidium committendum, & denique fuit facta relatio, & expressa causa delicti, qua visa per Dominũ Proregem, fuit responsum magna cum admiratione, in omni delicto exprimendam esse causam, etiam si contra Fiscum esset, ea antedicta ratione, quia causa est regina delictorum, & placet tenorẽ literarum Domini Proregis hic inserere, tùm, quia est approbata mea opinio, cùm etiã, vt ad posteros transeat cognitio terminorum, & est, videlicet. A tergo. *All'Illustre Señor el Duque de Campoclaro Gouernador, y Capitan à Guerra della Prouincia de Principato Vltra. Montefusco.* Intus verò. *Illustre Señor. Por la relacion, que V. S. me hà hecho con esse Tribunal en 24. del mes passado, hè entendido la causa, por la qual se comitio el homicidio por Francisco de Geronimo, en persona de Don Martin de Villalua Capitan de Campaña dessa Prouincia, y me he marauillado mucho del descuido, que essa Audiencia hà puesto de nò exprimir la dicha causa en la primera relacion, que me embiò, y como no la aya bien verificado, en la informacion, que tomò deste homicidio, aunque fuesse contra el Fisco, pues tiene obligacion de sauer, que la principal substancia, en las causas criminales depende de las causas del delitto, que assi encargo à V. S. de orden que el dicho Francisco de Geronimo se le quiten la guardia, estando en lo venidero aduertido esse Tribunal de nò caer en semejantes descuidos. N. S. &c. Napoles 3. de Agosto 1635. A lo que V. S. mandare El Conde de Monterey. Principato Vltra fol. 79.*

Caueant igitur officiales omittere causam delicti in ei⁹ impinguatione, & studeãt, immò

immò totis iuribus conentur in depositione testium eorum proprio munere de veritate facti se informare, & dictum testis integrum recipere, etiã si contra Fiscum dicat, & non scribis, nec scriptoribus credere; Scribæ enim sunt causarum Domini: In eorum manu stat inquisitio, & ab eorum calamo dependet accusatio, & excusatio, sic exclamat Bouadill. lib. 3. politic. cap. 15. n. 46. vnde non temerè Episcopus Symancas dicebat: *Haga mi Amigo el Processo, y sentencie lo quien quisiere*. Scribæ causas Iudici referunt, & quod eis placet, repræsentant: vincula dissoluunt, & Iudices inuoluunt; qui aliud facere non valent, nisi eorum relationem approbare; vnde totum rubur ex scribis dependet, vt exclamat Symancas in tractat. de republic. lib. 7. cap. 3. nu. 3. fol. mihi 413.

Sint igitur cauti officiales in destinandis Commissarijs pro delictorum probatione, deputare scribas, aliasuè personas, veritatis sequaces, vt ei incumbant, & supradictis requisitis inhæreant, ne contrafacientes, in pœnas impositas incurrant, & eorum animas inuoluant in gehennam, vt supra dixi.

D E

DE FVRTIS
Cap. I.

A R G V M E N T V M.

Furtum quid sit.
Quo iure prohibeatur.
Vnde dicatur, & in quibus committatur.

S V M M A R I V M.

Furtum quid sit n. 1. 2. 3. & 4.
Furtum est prohibitum omni iure.
Furtum vnde dicatur n. 5. & 6.
Furans in vno loco, ad alium cum re furata se transferens, an dicatur nouum furtum committere, & à quo cognoscatur à n. 7. ad n. 15.
Si in fure concurrant, Iudex domicilij, originis, & contractationis, & delicti, quis erit competens a n. 16. ad 22.
Sententia lata in vno, an pareat executionem in alio n. 21.
Decreta, lata ad fauorem Baronis pro causæ remissione, an tribuant possessionem num. 22.
Fur, an debeat capi eadem die, vel post, vt dicatur contractatio num. 23. 24. & 25.

Vrtorum materia est adeo frequens, & quotidiana, vt de hoc oēs legum interpretes scripserint; ex quo furta audactèr committuntur; vnde, necessarium puto, non furtorum genera explanare, nec priuilegia, huius criminis exagerare, nec pœnas à lege impositas enarrare, cùm Muscatell. pract. crimin. tit. de furtis, amplum tractatum faciat, & Damphoud. pract. crimin. tit. de furt. cap. 112. præter alios antiquiores scribentes; sed tantùm de tribus sermonem facere intendo.

Primò

Primò, furtum quid sit. Secũdò, quo iure sit prohibitum. Tertiò, vndè dicatur furtum; in quibus consistat, & committatur, & indè, alia furtum concernentia, quæ ad successorem scientiam, & posterum instructionem mihi digna scribi, videntur.

Quoad primum: diffinitio furti, ea est ex l. 1. ff. de furt.
1 Furtum, est contractatio rei alienę, inuito Domino, fraudulētèr facta; sed ex B. Thom. 2. 2. quæst. 66. artic. 3. vers. sed contra, ea est diffinitio, Furtum, est occulta acceptatio rei alienæ; sed Molin. in tract. de delict. disputat. 681. num. 16. furtum sic diffinit. Est ac-
2 ceptatio iniusta boni externi, absque vi, & absque vllo cõsensu eius, cuius est dominus, saltim, quoad legitimam detemptionem, & furtum materialitèr, & furtum formalitèr
3 adesse, asserit, licèt olim furtum duplex erat, conceptum, nempè, & oblatum, vt per Thesaur. quæst. forens. lib. 1. quæst. 80. nu. 20. & 21.

Quoad secundum; furtum est prohibitum omni iure, vt scribit Catalan. de indult. cap.
4 35. num. 123. & Burg. de mod. proced. ex abrupt. quęst. 23. num. 88.

Quoad tertium, vndè dicatur furtum: B. Thom. cit.
5 loc. dicit, quòd fur dicitur à furuo, idest à fusco; nàm noctis tempore vtitur, Mut. dec. Sicil. 40. num. 11. dicit, quòd fur dicitur à furuo, græcè, quod nigrum est, & clam, vel à gręco, quasi foras ferentes.
6 Ego autem dico, quòd fur ità dicitur à furuo, idest fusco, quasi, quòd in hoc Fusco Monte puniuntur, suspendũtur, & trucidantur fures, ex eo, quia vbi reperiuntur, ibi suspenduntur, Mut. decis. 48. num. 14. Quò verò iure furtum committatur? vide Reg. Tap. tom. 5. iur. Regn. in cap. ad hoc, vt nostrum nu. 1. & seq.

Sed pulcra se offert quæstio: si fur in vno furans loco:
7 inde ad alium se transfert cum re furata, & ibi fuerit captus, per quem Iudicem puniri debet? hoc pluries occurrit; & in dies euenit, & multi dicũt, Iudicem originis, & domicilij competentem esse, quamuis delictum sit extrà territorium, & priuilegium cognoscendi subditum, alibi delinquentem, non habeat, teste de Franch. decis. 66.

Alij dicunt, Iudicem delicti esse principaliorem, &
8 potentius ius habere, teste de Franch. decis. 37. & decis. 88. num. 5. ex prag. Vbi de delicto.

Alij

Alij dicunt, Iudicem, furē cum re furata capientem, esse competentem; dicitur enim
9 Iudex contractationis; & ipse cognoscit; ea ratione, quia contractando, dicitur nouum furtum committere, ex Bart. in l. si dominium, ff. de furt. Bald. cons. 154. vol. 1. & cōs. 471. vol. 3. & nouissimè sic fuisse decisum per Sac. Cons. Neap. teste Capic. decis. 104. & Franch. decis. 681. quia ex mutatione dominij nascitur noua actio; prout in simili, raptor mulieris potest in loco, in quo capitur, puniri, ratione contractationis; Capobianc. tom. 2. cap. 54. nu. 7.

Opinio Bartoli non arridet dicit enim, quòd fur per con-
10 tractationem, dicitur, nouum furtum committere; alienum à furti diffinitione est; nàm vt supra dixi, furtum est contractatio rei alienæ, inuito Domino, fraudolentèr facta; at quando fur contractat, non dicitur, nouo Domino inuito, sed priore, ergo diffinitio furti non conuenit: & per
11 consequens, opinio Bartoli non est fundata, nec substentabilis, & contra opinionem Bartoli est doctrina Angel. de Malefic. cons. 10. inter cons. crim. diuers. tom. 1. qui dicit, opinionem Bartoli esse falsā, & non substentabilem, & cōmunitèr reprobari, Marsil. cons. 30. num. 25. & 26. Augustin. in addit. ad Angel. in verbo, vestem cælestem, num. 6. & alij, quos breuitate omicto, & denique; Ioannes de Lignano fecit pulcrum consilium, subscriptum ab alijs Illustribus Doctoribus, quod est 10. inter cons. crim. diuers. tom. 1. contra opinionem Bartoli.

Vnde, ex hac contrarietate scribentium oritur inter votantes discordia, & inter Aduocatos pugna.

Ego verò pro ipsorum cōcordia dico; quòd opinio Bar-
12 tol saltim in practica, est ab omnibus amplexa, & per totum practicatur, & Iudices habent eam, nedùm naturalē, & æquam; verùm etiàm pro Euangelio, Foller. in practic. crimin. tit. Et, si confitebuntur num. 2. & 4. Clar. quæst. 38. versic. tu scis, Farinacc. quæst. 7. num. 7. versic. limita quarto.

Et omnes Assessores, eam sanctam appellant, & non sequentes, non valent, alio ex capite in syndicatu tueri, nisi ex opinionum varietate, Caball. resolut. crimin. cas. 165.
13 num. 4. Et est vtilis Reipublicæ, testatur D. Franc. de Castill. decis. Sicil. 158. n. 8. vndè meritò sic decisum fuis-

se per Sac. Conſ. teſtatur Capic. deciſ. 104. & Franch. deciſ. 681. & proinde concludendum eſt, Iudicem, capientem furem cum re furata, competentem eſſe ; & post iſtos omnes, Thor compend. deciſ. tom. 1. verb. fur, fol. mihi 247. col. 1. Licèt Didacus de Mari, inter ſcribentes, ſemper
14 venerandus, in addit. ad deciſ. Gizzarel. 13. n. 14. afferat, contractationem de loco ad locum, eſſe de ſubſtantia furti, quæ fit, ſiuè ſciat, ſiuè neſciat Dominus; Mut. deciſ. Sicil. 40.
15 num. 21. ſed circa hoc diffusè proſequitur idem de Thoro in ſuo Voto 93. per totum.

Et ad materiam quæri poteſt, quid, ſi Iudex domicilij,
16 vel originis, ſiuè delicti, concurrat pro cognitione furis, capti à Iudice cõtractationis? dicas tu, quòd iſti Iudices ſuccũbunt, niſi habeant priuilegium abdicatiuum, & ſic cognoſcendi ſubditum, extra territorium delinquentem ; eo enim caſu, & ex hac priuatiua facultate vaxallum alibi delinquentem cognoſcit; quamuis ſit in manu Iudicis contractationis, ſic teſtatur Capoblanc. tom. 1. de auth. Baron. prag. 8. par. 2. num. 138. & iterum tom. 2. cap. 54. num. 4. ex Franch. & Foller. ibi relatis Thoro vbi ſupra.

Et, cum eſſet inquiſitus in hoc Regio Tribunali Ange-
17 lus Bocchino à Sancto Georgio, de furto ſuum à mallarià Antonelli Capone Terræ Mõtis Falcionis, concurrebat Curia Sancti Georgij, vti Iudex domicilij, & originis, & Curia Gineſtre, vti Iudex contractationis, ex eo, quia aſſerebatur, ſues, ſiuè porcos fuiſſe diuiſos in Territorio Gineſtræ; inſupèr Curia Montis Falcionis, ratione delicti commiſſi in Territorio; verùm, quia non conſtitit de contractatione; nàm non fuit captus fur cum re furata, neque res, furto ſubtracta reperta; ſed tàtùm quædam carnes fuerint inuentæ in quadam grutti, quæ dicebatur eſſe illorum porcorum furatorum, non viſa fuit, nec probatio delicti in genere, nec rei furatæ, neque contractatio; cùm omne ſimile non eſt idem, l. quod nerua, ff. depoſit: pro inde fuit cauſa remiſſa ad Curia Mõtis Falcionis, Iudicem loci delicti, me cauſas agente pro Illuſtriſſimo D. Ioanne Baptiſta de Toccò Principe Montis Militum, ac vtili Domino dictæ Terræ Montis Falcionis, cuius anima æternã gloriã fruatur.

Et iterum, cùm eſſet inquiſitus Marcus Aurelius Span-
18 òella de Morcone de furto bono-

bonorum,cum quibus ad Terram Sācti Marci de Cauoto se contulit, & infra aliquos dies fuerunt reperta bona furto sublata in quadam domo. Et, post pauci temporis spatium, fuit ille captus per Curiā Sancti Marci, eo appellante, fuit causa in hac R. A. introducta, & ego, qui partes Marchionis Murconi tuebar, dicebam,nō operari contractationem,capturam furis,& bonorum ablatorum sic diuisim, & ex interuallo factam; ad hoc enim, vt Iudex capiens,sit competens, requiritur, & omninò exigitur,vt fur cum re furata capiatur; tunc enim contractando, dominium mutare videtur, & nouum furtum patrare dicitur, ex allegata opinione Bartoli, nulla habita ratione; si mora intercesserit,vel non, vt infrà dicam. At, cùm in casu nostro hoc exulet, non dicitur contractatio,& Curia Sancti Marci capiens, est incompetens,& causa ad Curiā Murconi,Iudicem domicilij,& originis,remittenda est;hæc causa fuit diù ventilata; & tādem, post longam discussionem, fuit remissa Curię Sancti Marci,non alio capite,neque iure, nisi,quia ille Auditor, cantando Psalmum : Complacebo Domino: voluit, sibi petitis inhærere; sed,introducta causa per viam appellationis ad M. C. V. in qua Marchio Murconi appellationem prosequebatur,&,ea pendente,inquisitus obijt, & articulus non fuit decisus;sed veritas apparet.

Et iterùm, cùm Bartholomęus de Stefano de Basilice, & Horarius Lombardo de
19 Fragnito furati essent duos Boues in Territorio Ciuitatis Beneuenri, quę Sanctæ Sædi Apostolicæ subest, & à Regia Iurisdictione est aliena, & exempta, & illos asportando fuerunt cum eis capti per Curiam Terræ Arpadij, & ad denunciam ipsius Curię fuerunt ad hanc R. A. transmissi, in quorum cognitione concurrebat Curia Fragneti, quæ dicebat, esse causam remittendam, duplici ex capite. Primò ratione domicilij, & originis potest ad finem puniendi cognoscere vaxallum, alibi delinquentem, quamuis clausula in priuilegio : Extra territorium, careat, non concurrente Iudice loci delicti, vt per Franch. decis. *66.* quem sequuntur, nedùm Reg. Tap. & Reg. Rouit. in prag. 1. vbi de delicto, verùm etiàm, & omnes practici in Regno, & cùm non concurrat Curia Beneuentana, Iudex loci delicti,neque cōcurrere potest, quia diuerso Principi, & sic

Summmo Pontifici subest, vt dixi in præced. tract. de pugn. Doctor. tit. de instrument. cap. 1. nec remissionem vaxallorum, alibi delinquentiũ, petere potest, vt dixi in eod. tract. de Offic. in gener. cap. 13. & proinde; non concurrẽte Iudice delicti, cognoscit Iudex domicilij, & originis. Secundo ex clausula in priuilegio: extra territorium, vnde concurrunt duo vincula, ius commune, & priuilegium: & magis ligant.

Ego verò, qui partes Ducissæ Ayrolę, vtilis Dominæ Terræ Arpadij, tuebar, dicebam, ad obiectionem primi capitis, veram esse conclusionem, adductam; Iudicem domicilij, & originis cogno-
20 scere posse vaxallum, alibi delinquentem, non concurrente Iudice patrati criminis; sed in casu nostro est Iudex concurrens, nempè, contractationis, cuius aures censentur offensæ, & per contractationem dicitur, nouum furtũ committere; & ad paria iudicantur Iudex contractationis, & Iudex loci delicti; vnde concurrente Curia Arpadij, cessat prætentio Iudicis domicilij, & originis.

Ad secundum, circa clausulam priuilegij (extra territorium) dicebam, non sufficere priuilegium; sed requiri cum titulo possessionem: in
21 illis actibus enim Iurisdictionalibus, requiritur tituli exhibitio, & possessio, &, vt actus possessiui exhibeantur. Et dicebam amplius, quòd nec quasi possessio sufficere, Fisco tamen oppugnante; sẽtentia enim lata in vna causa, non parit exequutionem in alia; dùm diuersimodè possũt esse facta. Vnde sententia potuisset nasci, Capoblanc. tom. 1. de Auth. Baron. prag. 8. par. 2. num. 28. Et cùm in casu nostro est tantùm priuilegium, & sic tituli exhibitio absque possessione, petitio remissionis huius causæ non habet, nec habere potest effectum suum; decręta prolata enim pro remissionibus, aliàs
22 datis, ipsi Baroni tribuunt quasi possessionem, Capoblanc. cit. loc. num. 76. Regius Fiscus institit, procedi ad modum Belli, ex quo tractatur de furto boum, vt dicam infra cap. 7. eod. tit. Verùm, quia potestas ad modum belli non lædit Barones, vt supra dixi, & Curia Arpadij præuenit, non obstantibus oppositis per Fiscum, & per Aduocatum Curiæ Fragneti, fuit Oratius Lombardus, inquisitus, remissus ad Curiã Arpadij, Iudicẽ cõtractationis

Sed

Sed, an requiratur, vt capiatur infraganti eadem die furti, vel sequenti, vt Capic. &
23 Franch. cit. loc. asserunt; an verò sufficiat, si per aliquos dies post furtum, fur appræhendatur? Capoblanc. tom. 1. pragm. 8. par. 2. num. 137. asserit, debere capi eadem die, vel sequenti, vel dummodò intercessit modicum tempus à die furti patrati; sed tom. 2. cap. 54. num. 6. asserit pos-
24 se puniri, etiàm, si moram ibi non traxerit. Ego autem dico, siuè eadem die, vel sequenti, vel alio tempore fur capiatur, à capiente cognoscitur, Ca-
25 ball. citat. cas. 163. sequitur Ricc. collect. 283.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Res furto sublata si vendatur, an prętium succedat loco rei.

Quomodo procedatur contra furem, vendentem rem furatam.

SVMMARIVM.

Fur, rem furatam vendens, quomodo puniatur a n. 1. ad n. 5.

Pretium, an succedat loco rei, ibid.

Præscriptio, an cadat in re furto capta num. 5.

Furtum commissum in Maßarijs, Tugurijs, vel Mandris, an dicatur furtum in campanea a num. 6. ad 10.

Quid, si sint armati vltra numerum quatuor, ibid.

An intret potestas ad modum belli, ibidem.

ET si fur esset ita cautus, quòd statim rē furto captā, vendat, & prętium sibi applicet, & inde fuerit cap-
1 tus cum prętio, sibi peruento ex re furto capta, an dicatur cum re furata infraganti captus, & capiens, illum cognoscat.

Multi pro affirmatiua tenent, ex illa regula; quòd præ-
2 tium succedit loco rei. Ego autem dico, quòd hæc regula non habet locum, & illatio falsa est; nam, si res furto capta, fuerit vendita, & prætium, ex ea peruentum, detinet; cū
3 prętium sit factum suum, l. qui vas, §. final. ff. de furt, in quo habētur hęc verba: Quod enim ex re furtiua redigitur, furtiuum non esse, nemini dubium est; numus igitur, qui ex prætio rei furtiuæ redactus est, furtiuus non est; ergo puniri non potest; quia rei suæ furtum nō committitur, Marc. de

de Mant. singul. 603. nu. 1. vers. 6. Ricc. collect. 283.

Et illa regula, quòd prætiũ succedit loco rei, habet locũ in vniuersalibus iudicijs, nẽ-
4 pè, in petitione hereditatis, in Fideicommissis, in dotalibus, in peculio, & similibus, vt habetur in glos. in dicto §. final. in fin. de cuius veritate, vide D. Franc. Merlin. Neapolit. controuers. forens. cap. 92.

Sed, an detentio rei furtiuæ præscribatur, & quanto tempore? Pereir. decis. 6. n. 10. dicit, quòd res furtiuæ perpetuò vindicari possunt; tu autem scias, quòd in Regno nostro Neapolitano præscribuntur spatio viginti annorũ, qui currunt, & computantur à die commissi furti; non autẽ à tempore sententiæ, siuè interueniat scientia, siuè ignorantia, quòd intellige, dummodò exceptio præscriptionis opponatur; Campagn. in cap. Regn. ad hoc, vt nostrorum, num. 97. & 98. qui num. 99. limitat, non procedere quando à tempore commissi delicti esset lapsum decemnium; tunc enim minori pœna punitur, ex l. si diutino, ff. de pœnis, quem vide.

Sed, si furtum sit commisũ in Massaria; an dicatur furtũ
5 in campanea, ita vt intret potestas ad modum belli? accidit in causa Antonij Capobianco Terræ Guardiæ Lom-
6 bardorum, qui fuit inquisitus de furto commisso in Campanea de nocte in Massaria cum comitiua supra numerũ quatuor armatorum, & ego, qui partes Illustrissimæ D. Franciscæ della Noia, Ducissæ Andriæ, vtilis Dominæ Terræ Guardiæ Lombardorum, prædictæ tuebar, dicebam in articulo remissionis, hoc furtũ, licèt sit in Massarijs, in campanea sistentibus, & cum comitiua quatuor armatorum, non iudicandum esse furtum in strata publica, & potestatẽ ad modum belli cessare; Auditor Ioannes Ceruantes Hispanus valdè tuebatur, prag. 10. de offic. Iudic. §. 48. disponitur in furtis in cãpaneã esse procedẽdum ad modum belli.

Cui opinioni valde inhærebat Auditor D. Gabriel Moles, qui propter absentiam Fiscalis, partes Fisci tuebatur;
7 Replicabam ego, furtum in Campanea esse iudicandum illud, quòd committitur in strata publica erga viatores, & transeuntes, & contra istos intrat potestas militaris, & ad modum belli, secùs verò, si feret furtum, licèt in campanea;

nica; tamen in locis priuatis,
8 vti massarijs, vel campis, Mandris, & tugurijs, extra viam publicam; hoc enim casu non dicitur factum in strata publica, vt nouissimè ex multis asserit, Capoblanc. to. 2. de author. Baron. cap. 51. num. 5. & 6. & iterum cap. 29. n. 12. licèt hoc casu pœna
9 sit capitalis in Regno Siciliæ, vt testatur Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæst. 23. nu. 87. & 88. Mastrill. dec. 147. num. 7. Damphouder. pract. crimin. cap. 10.

Hæc causa, post longam, & laboriosam disputationẽ, fuit remissa Curiæ Guardiæ Lombardorum.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Furtum, si committatur in animalibus grossis, quomodò puniatur.

Quid autem in animalibus minutis.

SVMMARIVM.

Abigeatus crimen, & furti, quomodo differant n. 1. & 2.

Crimen furti, commissum in animalibus grossis, quomodo puniatur n. 1. & 2.

Furtum commissum in porcis, ouibus, & alijs animalibus, quomodò puniatur a n. 1. ad 10.

Furtum, commissum ad aues, canes, fauum melis, & similia, quomodò puniatur n. 11.

Animal alienum inueniens, & illud capiens, an puniatur n. 12.

Furtum columbarum, in alienis columbarijs, vel piscium in alienis pischerijs, seù piscinis, an puniatur num. 13. & 14.

Furtum ficuum, & aliorum fructuum, an puniatur a num. 15. ad num. 18.

Furtum vuarum quâ pœna puniatur, ibidem.

Ommittitur insuper furtum in animalibus grossis, sinè magnis, vt puta, equis, mulis, asinis, bobus,
1 tauris, bubalis, & similibus, in quibus non cadit furtum, sed crimen abigeatus committitur, tot. tit. de Abig. cum hac tamen distinctione, vt in furto equorum, bobum, mulorũ, asinorum, taurorum, bubalorum, ouium, porcorum, & similium, requiritur, vt furtum ascendat ad infrascriptum numerum, nempè, quò ad boues, equos, tauros, & similia vnũ; quò ad porcos, quinque, vel quatuor; quò ad oues decem;

cem; quia oues decem, gregem esse putauerunt, l. oues, ff. de Abig. sequitur Damphoud. pract. crim. cap. 115. per tot. Et, si furtum secundũ prædictum numerum committatur, dicitur abigeatus crimen, & pęna exilij est prò vnica vice, nisi alitèr Regionis consuetudine sit expressum, vel statuto cautum; si tamen adhibitis armis, & interuenіente vi fuerit patratum, ad bestias damnatur, l. Abigeatus, ff. eod. Damphoud. ibid. & ipsorum animalium receptatores, abscondentes, siuè fauentes scientèr, exilij pœna per decemnium puniuntur, l. final. ff. eod. in fin. Damphoud. ibid. Quod intellige, procedere, etiàm in capris, veruicibus, arietibus, hircis, agnis, castratis, hædis, & similibus; & dicitur abigeatus crimen, & furcis puniri potest, cõsiderata qualitate personæ, & loci, Mut. tom. 6. capit. Sicil. cap. 30. num. 27. Et ratiò; quarè, hæc quãtitas quæ requiritur, duplex est; vna, quã supra posui, altera, quià quantitas discernit abigeum à fure, Petr. Gregor. Tolos. syntax. iur. vniuersl. par. 3. lib. 37. cap. 5. n. 2. Peguer. decis. 29. num. 2. & sequen. Caball. cas. 19. nu. 8. & iterum cas. 160. num. 3. & sequen. Mut. decis. Sicil. 40. num. 39. & 40. & iter. tom. 6. capitul. Sicil. cap. 30. n. 9.

Qui verò huismodi animalia furantur minori numero, supra expresso, dicitur, nõ crimen abigeatus, sed furti, cuius pęna imponitur secũdnm facti, & personæ qualitatem, & loci mores, vt infrà dicã, quæ probantur ex signo, coiro, seù pelle, vel merco, seù nota animalium, quod in primis, & antè omnia debet ostendi, Mut. decis. Sicil. 40. n. 10.

Quando autem furtum est duorum suum, siuè porcorum à nouem hominibus armatis commissum, intrat potestas ad modum belli, & cum eius potestate procedi potest, vt exponit nuper Glosell. in prag. 10. de offic. Iudic. §. 48. vers. li incendij, in nouissima compilatione.

Et, respectu furti bobum adest nouus ordo Regij Collateralis Consilij, vt procedatur, prout proceditur in alijs delictis campanee, prout infra dicam eod.

Et ratione prætij bobũ furto captorũ est sciendum, quòd dicitur furtum magnum, si supra quinquè vncias fuerit; verùm, si quis furatus fuerit duos boues, diuersis vicibus, & pretium cuilibet nõ excedit vncias quinque; ambo verò plus

valent,

valent, fit coaceruatio l. 3. §. qui sæpius, ff. de arbitr. sequitur Mut. capit. Sicil. tom. 5. cap. 471. n. 8.

Committitur etiam furtũ aliorum animalium, vt puta, pauonum, anserum, anatrarũ, gallorum, pullorum, caponũ, apum, cunicolorum, & similium; & quæri potest, qua pœna puniri debet? Damphoud. cit. loc. num. 4. dicit, ob furti indignitatem puniri iuxtà qualitatem, & circumstantiam facti, & personæ, arbitrio Iudicis, Mut. verò cit. decis. 40 num. 39. 40. 41. & 42. dicit, quòd furtum huiusmodi minimum appellatur. Et, si est infra vnciam, punitur pœna, posita per Baiard. ad Clar. §. furtum n. 90. idem Mut. tom. 6. cap. Sicil. cap. 30. num. 90. Caball. cit. cas. 19. num. 8. & ex nostris Campagn. in capit. Regn. ad hoc, vt nostrorum n. 36.

Ego verò distinguo duos casus. Primus; aut fur est persona vilis conditionis, & solitus talia committere. Aut verò, est bonæ famæ, & non est cõsuetus; si primo casu, quià animus furandi ex frequentia iudicatur, animus furtiuus dignoscitur, & incentiuus, & frequens præsumitur, nec debet inspici qualitas rei, Palm. diuers. iur. glos. 1. nu. 19. tunc furtum iudicatur, & sufficit, vnum ex eis furetur, & puniri debet.

6 Aut verò est bonæ qualitatis, & non consuetus, & secùs erit, Peguer. Caball. & Mut. cit. loc.

7 Quibus autèm vicibus dicatur quis consuetus, Magon. decis. Lucens. 14. num. 30. mouet quęstionem, an ex vnica vice inducatur solitum, Campagn. verò in cap. ad hoc num. 39. mouet punctũ, & remittit se ad Doctores, ibi citatos, Marsil. singul. 378. dicit, quòd per geminatum delictum dicitur quis consuetus. Ego verò dico, quòd per binum actum in eodem genere dicitur quis consuetus, ex adductis per Angel. de Perus. disput. 1. col. 2. Gramatic. decis. 16. n. 2. & 3. & iterum decis. 48. n. 3.

8 Committitur etiam furtũ in gallinis, ex vulgat. tex. in §. gallinarum, instit. de rer. diuis. licèt gallinę iudicentur animalia minuta, tamen in eis committitur furtum, quod minimum appellatur; in quo facienda est supradicta distinctio; aut est bonæ conditionis, & non consuetus; aut malæ, & solitus, vt supra dixi & tunc in solito, & consueto pro furto gallinarum, imponi pœnam mortis; si tamen dua-

rum sit, & diuerso tempore, de nocte, ex Aflict. in const. Regn. super incisionibus, num. 38. quem sequitur Caball. cas. 19. num. fin. quòd videtur durum, & durum appellat. Campagn. in cap. Regn. ad hoc, vt nostrorum & num. 12. & num. 120.

Ego verò, quò actinet ad furtum gallinarum prçter adductam distinctionem, aliam amplector subdistintionem,
9 quòd aut cum furto gallinarũ concurrunt alia delicta, & tunc potest imponi pœna, vel mortis, vel triremium, prout casus expostulat, & sic fuit seruatum per hanc R. A. in persona Domitij Orecchia Ciuitatis Auellini, contra qué aderant, nedùm furtum gallinarum, verùm etiàm, & alia delicta, & fuit condemnatus ad remigandum per decemnium, ratio est, quia tunc, nedùm dignoscitur deliberatus, & fræquens animus ad delinquendum, verùm etiàm delicta confunduntur, & maius absorbet minus.

Aut verò est tantùm furtũ gallinarum, & tunc est distinguendum; quòd aut furtum
10 est infra augustale, & tunc pęna fustigationis punitur Campagn. in cap. Regn. Ad hoc, vt nostrorum, num. 33. Aut verò est supra augustale, & tunc cum gallinis appensis in collo, vel fustigatur, vel in publico loco apponitur, Molin. in tract. de delict. disputat. 685. num. 3.

Committitur etiam, furtũ ad oues, canes, fauum mellis,
11 & similia; & tunc est considerанda qualitas furis, & rei sublata, & si solitus sit, Mut. citat. cap. 30. num. 9. 10. & seq. & decis. 40. n. 39. & 42.

Et si fures fuerint minores est distinguendum; aut furtũ
12 est commissum in Ciuitate Neapolis, & eius suburbijs; aut verò in Regno, si primo casu, pro prima vice, fustigantur, pro secunda, obtruncantur aures, pro tertia, pœna ordinaria, vt extat prag. 2. de furt. noctur. si verò sumus extra Ciuitatem Neapolis, & sic in Regno seruatur ius commune, quod quomodo procedat, est videndus Campagn. in cap. Regn. ad hoc num. 100. & seq. tu verò vide citat. prag. de furt. nocturn.

Sed si furtum erit columbarum in alienis columbarijs, vel piscium in alienis pische-
13 rijs, siue piscinis, aut viuarijs, qua punitur pœna? Capoblanc. tom. 1. de Auth. Baron. prag. 14. num. 39. dicit, puniri debere pœna triremium per triennium, & adducit prag. 1. de aucupib.

quæ

quæ loquitur contra venatores cum ſcoppittis in territorijs clauſis, & appatronatis, ſiuè priuàtis; non autem con-
14 tra furantes in columbarijs, vel Piſcherijs alienis, prout eſt caſus noſter; vnde opinio Capoblan. non mihi arridet.

Solent in dies committi furta ficuum, nucum, & aliorum fructuum, tempore vin-
15 demiarum, & dubitatur, an tales fures puniantur, & qua pœna? Multi dicunt, quòd nõ, tùm quià dicitur furtum in re minima, & de minimis non curat Prętor, cùm etiam, quia eſt furtum comeſtibiliũ, quod non punitur? Ego verò, diſtinguendum puto; aut, in prædio alieno vuas colligit, vel alios fructos, & illos non aſportat; ſed in eodem prædio comedit, & tunc non punitur pœna furti. ſed pecuniaria; pœna enim debet commenſurari delicto, Campagn. in cap. Regn. ad hoc, num. 120. verſic. & ſimilitèr, & ratio eſſe poteſt; quià dum tractatur de fructibus, ſufficit puniri pœna pecuniaria, potiùs ad reprimẽdam audaciã, quam ad ſic rei minimæ, ablatæ, punitionem, vel in carcere bimeſtre detineri, Caball. caſ. 19. nu. 8. & 9.

Aut verò iſti fures vuas, ficos, & alios fructus à prædio
16 alieno colligunt, amouent, & alibi aſportant, & tunc dicit Baiard. ad Clar. quæſt. 8. num. 13. & 14. quòd iſti tales abſque ſententia ducũtur per Ciuitatem cum vuis, & fructibus, ad collum appenſis, quę ſequitur Viſcont. in ſingularibus ſuis in verb. furtum, fol. 108. ad med. præter. Farinac. & alios ibid. allegatos; ratio rationis eſt: quia de iure diuino permittitur ingreſſus in vineas alienas cauſa comedẽdi quantum ſufficit; nàm ex Deuteronom. cap. 23. habentur hęc verba: Ingreſſus vineam proximi tui; comede vuas quantum tibi placuerit, foras autem ne efferas tecum.

Sed, quæri poteſt; vſque ad quam quantitatem hoc liceat, & quę ſit quantitas ſuf-
17 ficiens, & quando liceat? dicas tu licerę tempore neceſſitatis, vt ſupra dixi, & concordat, Campagn. in cap. ad hoc num. 115. & quantitas eſt infra tres vuas, in quibus non datur delictum, nec damnum inferri cenſetur; ſi verò ſupra tres vuas; ideſt vuarũ botros, pœna pecuniaria punitur, vt ſcribit Rendell. ſolertiſſimus Doctor in tract. de vinea, cap. 10. verſ. ſi quis, & an credatur damnum paſſo, & eius iuramento, ſicut in alijs damnis datur? pro negatiua tenet idẽ

Rendell. cit. loc. versic. dixi.

Si autem vuas immaturas, vel fructus immaturos, ante
18 vindemiæ tempus cæperit, pecuniaria pęna puniri posse, dixit Rendell. cit. loc. versic. non est silentio.

Committitur idsuper furtũ in lignis; vel sarmentis, in sylua, vel vinea aliena, & quæri potest, qua pœna puniri debet? Campagn. in cit. cap. Regn. ad hoc, num. 121. distinguit, aut incidit, & asportat; aut verò incidit tantùm; si primo casu, incidit tantùm, tenetur solummodò ad incisionem, Molin. verò in tract. de iust. & iur. tom. 2. disput. 58. versic. Quarta conclusio, facit pulcram declarationẽ, ꝙ si depræhenditur in incisione, & tenetur ad pœnam, & restitutionem lignorũ, quanti ęstimarentur in ipsa sylua, antequàm scinderentur, & peccaret lethalitèr, nisi exiguitate damni dati à tanta culpa excusaretur; hæc ille, quem videas, quia ad materiã pulcra dicit.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Animal errans, vagãs, cuius erit; &, si capitur, an furtum dicatur.

Non summatur, ex quo breue.

T, si quis inuenerit animal errans, & illud cęperit, dicitur fur, & de furto punitur, Caball. cas. 160. nu. 6. Peguer. decis. 29. n. 4. 1.

Et quandò huiusmodi animalia, errantia, inueniuntur; debent fieri bandimenta, nẽpè, si à priuato consignantur Officiali loci, & ab eodem Officiali capiuntur, debent fieri in eodem loco, & per alia conuicinia, & si eorum domini comparent, & docent de eorum dominio, per signa, contrasignia, & mercũ, cuius practicam probationis esse sumptam, ex l. final. Cod. de bon. vagantib. asserit Pereregrin. de iur. Fisc. tit. de bon. vagant. nu. 30. Quando .n. reperitur dominus animalis errantis, nec Fiscus, nec Baro habet aliquod ius Mut. tom. 6. cap. Sicil cap. 91. nu. 34.

Probationes tamen non sic sollẽnitèr recipiuntur, prout cęteræ: sed quasi summariæ, & veritate inspectã, & testes deponũt dominium, signum, contrasignum, mercũ, aliaùe, cõcernentia proprietatem, & eorum amissionem, & de indè fit

dè fit decretum circa restitutionem.

Hanc summariam informationem; piam practicam appello; animalia enim, nedùm errant & vagátur; verùm etiàm quādoque à latronibus, vel banditis, Campaneam discurrentibus, capiuntur; indè post spatium dimittūtur, & si in restitutione eorum domini ad alias probationes subtiles cogerentur, essent erogationes dispēdiosę, maiores animali recuperato; vndè concludo, in huiusmodi restitutionibus esse procedendum piè, summariè, veritate cognita, ne Dominis animaliū maior afflictio super addatur, quæ afflictis danda non est, vulgatis furibus.

Si verò emanatis bandimētis Dominus animalium non inuenitur, cui sunt applicanda? Peregrin. cit. loc. asserit animalia ex cadentalia, siue errantia, esse Fisco applicāda, sicut cætera bona vacantia, cuius authoritate frætus Fiscus, instabat ad eius beneficium applicari animalia, reperta per Vincentinm Conte Baronē Ginestrę in eius territorio, mediāte persona suorū Officialiū; Ego verò, qui partes Baronis tuebar, dicebam, doctrinam Peregrin. esse seruandam alibi, quàm in Regno Neapolitano, in quo est mos, à Superioribus toleratus, vt animalia errātia, factis bandis, & Dominis non inuentis, applicentur illi Baroni, in cuius territorio sunt capta, & reperta: sic seruari de facto testatur Capoblanc. tom. 1. prag. 8. par. 1. num. 251. & iterum tom. 2. cap. 41. n. 2.

Fundo hanc Baronum prerogatiuam, ex argumento à maioritate rationis, quod in iure validum est; Baro, siuè eius officialis, licèt incompetens sit; efficitur competens, quandò, vel capit delinquentes, etiàm, si de furto in strata publica, essent inculpati; vel, si capit fures, cum re furata depræhensos, ratione præuentionis, vt supra dixi, si cognoscit quandò præuenit, cognoscere debet hoc, & sic animalia errantia, ei applicanda veniunt per appræhensionem in eius territorio; non enim militat maior ratio; vnde hęc practica iure tuetur, & fundatur, sic seruari debet; prout millies seruatum vidi, millies sic ego decreui, & enarrare exempla, esset, paginas inuoluere.

Sed, dubium stat, huiusmodi bannimenta quanto tempore currant, ita, vt appropriatio licito iure fiat? Peregrin. cit. loc. asserit, annum curre-

currere; ità, vt, eo elapso, nemine comparente, fiat pronunciatio bona applicari; tu autem scias, quòd in Regno nostro similiter statutum est, vt currat annus, ex Constit. Regn. Pecuniam, & ibi Affl. num. 3. quem sequitur Capoblanc. citat. loc.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Furtum, an permittatur tempore necessitatis, & quare.
Necessitas quandò iudicatur.
Plura furta cõmissa, an vniantur.

SVMMARIVM.

Furari, an liceat tempore necessitatis num. 1. & 2.

Furtum, an committatur a fure, in necessitate existenti, & alio similiter agenti n. 2.

Et, si existens in necessitate, ad pinguiorem fortunam peruenerit, an teneatur ad pretium rei furto captæ num. 3.

Fur restituens Domino, rem furatam, an puniatur n. 4. & 5.

Si Dominus rei furto captæ, illam à fure tollat, an puniatur n. 6.

Dominus confitens, esse furtum in centum, fur verò in quinquaginta, cui creditur n. 6.

Receptantes fures, vel furta, quomodo puniantur n. 7.

Participes furti quomodo puniatur num. 8.

Furti actione, an conueniatur compater à compatre, & à fuctio n. 9.

Furta plura commissa, an vniantur, & quomodo considerentur à num. 10. ad 12.

Fur occisus in furto, an possit sepeliri in Ecclesia n. 13.

Furans repertorium Doctori, an puniatur n. 14.

Emens, res, sibi inconuenientes, an furtum præsumatur n. 15.

Depositarius, vel commodatarius vtens re, depositata, an furtum committat n. 16.

Quid in Colono, vel partionario n. 18.

Limita n. 17.

Senec. in lib. de Trãquil. anim. num. 263. fol. mihi 685. nos docet; vt faciles transeamus in ea, quæ nos casus deducit, nec mutationes, aut concilij, aut status pertimescamus, nec nimis, destinatis rebus indulgere debemus, dummodò leuitas, vel quieti vitium non excipiat; vnde ego à materiæ prosequutione non me alienando; sed totum intentũ quieti consonum applicando; dum supra tetigi, furtum esse licitum tẽpore necessitatis: queritur

ritur, an permittatur, in quibus rebus, & quomodo consideretur necessitas? multi pro affirmatiua tenēt, ex illo vul-
1 gar. tex. in cap. si quis propter necessitatem, de furt.

Mari ad Gixzarell. decis. 13. num. 21. remittit se ad Tallong. Racem. 46. a nu. 3. ad 31. Clar. in §. furtum, vers. quandoque etiàm; dicit quòd tempore necessitatis est licitū furari; qualiter autem intelligatur hæc necessitas, & si debet esse extrema, an simpliciter? remittitur arbitrio Iudicis, refert Baiard. ad Clar. cit. §. furtum, num. 98. Molfes. ad consuet. Neap. par. 5.
2 quęst. 1. num. 26. asserit, tēpore necessitatis furta permitti; quia tunc omnia sunt communia, sic dispensante iure naturali; Ego autem limito, non procedere, si furtū fieret, alio similitèr existenti in necessitate; tunc enim nō excusatur furans, Baiard. cit. loc. num. 97.

Si tamen, fur ad pinguiorem fortunam peruenerit, an
3 teneatur ad prætium rei furata? vide Clar. §. furtum vers. sed vidi dubitari, & Nouar. collect. 111.

Sed sæpius dubitari contingit; est factum furtum, inde fur, ne Curiæ denuncietur, &
4 puniatur, rem ablatam secretè restituit, an puniatur? ve operatur, vt Dominus rei furto captæ fateatur, fuisse rem ablatam de sui consensu, an ei opituletur? Mut. decis. Sicil. 40. num. 14. dicit, furtū non habere effectū, nec esse punibile propter restitutionē rei furto captæ, quod num. 20. limitat, non procedere in latronibus disrubantibus in vijs publicis, qui si deuenerunt ad actum disrobandi, & tamen ipsam disrobationē non perfecerunt, ad huc nō secuto furto, puniuntur, Viu. decis. 146. ad princip. dicit, quòd, etiam, si res furata restituatur Domino, adhuc fur, furti actione tenetur, quem sequitur Ricc. collect. 282. & Nouar. collect. 111. Mut. cap. 471. n. 12. nec pœnam euitabit, si Dominus rei furto
5 captæ, declaret, de consensu suo fuisse factum, Viu. cit. loc. num. 3. prout in simili si raptor rem raptam restituat, ad huc pœna, l. Iuliæ de vi priuat tenetur, ex l. non prodest, ff. de vi bonor. raptor, & glos. dicit, fuisse iudicatum per M. C. V. Thor. tom. 1. compen. decis. verb. Raptor fol. mihi 445. col. 1. Quod nota, quia in dies hac fraudolosa cautela vtuntur cautelati, fures, cogitantes esse; impunes, sed, vè illis miseris, quia Deo, & mun do te-

do tenetur.

Declara, non procedere, si Dominus rei furto captæ, tolleret, rem furatã à fure, pęnes
6 quem res erat; tunc enim nõ punitur de furto, Campagn. cit. loc. n 120. ad fin.

Si disrobatus asserat, fuisse centum aureos, & fur confiteatur, tantùm quinquaginta,
7 an hæc confessio furis, & depositio furati ♦niantur, vt possit dici plenè delictum probatum? Campagn. ad cap. ad hoc num. 128. mouet quæstionem, & ex Bart. ibi relato, tenet, quòd non; illa ratione; quià probationes debẽt esse luce meridiana clariores, quẽ vide.

De receptatoribus furtorũ, & furum supra tetigi; tu vide Damphoud. pract. crimin. tit. de receptator. cap. 118.

Vnum nota, quòd, si quis fuerit particeps furti, punitur
8 iuxtà valorem rei, ad ipsum peruentæ, Reg. Rouit. in pragm. 3. de furt. nocturn. num. 3.

Nota insuper, quòd in actione furti non conuenitur
9 compater à compatre, nec à filiotio, Mut. decis. Sicil. 40. num. 29.

Et, si fuerint commissa plura furta, quomodo conside-
10 rentur; &, an vniantur? Mut. tom. 6. cap. Sicil. 30. nu. 21. distinguit. Aut plura furta cõmisit vno, & eodem tempore,
11 continuato; & tunc vnicum furtum iudicatur: aut verò plura furta diuerso tempore; & tùnc iudicantur diuersa furta; quià pluralitas furtorum requirit pluralitatem temporũ, & adeò est verùm, quia debet hoc in specie probari, fuisse plura furta, diuersis temporibus commissa; nec sufficit, si inquisitus confiteatur, plura furta commisisse, non adiecto tempore; quia præsumitur continuato tempore fuisse; & proindè pluralitas furtorum
12 debet constare distinctione, re, & tempore; non autem, re sola; vtilitas est, quià ex diuersitate temporum iudicatur quis consuetus, & potest furcis suspendi, Mut. tom. 5. capit. Sicil: cap. 471. num. 6. & sequen.

Et, si fur fuerit in furto occisus, absque confessione sa-
13 cerdotali, non potest sepeliri in Ecclesia, cap. fures, 13. quæst. 2. sequitur Mut. citat. loc. num. 3.

Et, quòd furtum committat, fùrans repertorium Do-
14 ctori, scribit Mut. to. 6. cap. 30. num. 12. ex quo, cùm illi Doctor valdè inuigilauit, iudicatur furtum magnum.

Præsumitur insuper furtum in emente res inconuenientes

tes emptori, nec si eis non
15 opus habet, Mut. decis. 40. num. 37.

Vulgatum est illud dictũ: Quòd depositarius, vel commodatarius, vtens re, deposi-
16 tata, vel commodata, furtum committit, quod ampliatur procedere in Bancherijs, siuè Cascerijs, qui pecunia, eis credita vtuntur; & in eis, qui, pignore, sibi dato, vtuntur, Caball. cas. 136. per tot. quem sequitur Viscont. singular. verbo furtum fol. 108. col. 1. ad med.

Quod limitatur, non procedere duobus in casibus. Primo, si consensu Domini vtun-
17 tur. Secundo, si vtuntur ea re, eo tantùm vsu, quo ipsa res est distincta, & ea Dominus vti solebat; tunc enim deducitur præsumpta voluntas domini, Caball. cit. loc. num. 9. multa exempla pro hac limitatione adduci possent; sed ea omitto.

Si verò colonus, siuè partiarius tempore arearum, segetum, furtum fecerit, an pu-
18 niatur; & qua pœna? distingue: Aut palam fecit, & presumitur iure suo vti, & non punitur. Aut verò clàm, & secus erit, & punitur, Caball. cas. 206. per tot.

Caput Sextum.

ARGVMENTVM.

Delegatio facta per Principem ex relatione, factum alterante, an habeat locum.

Fures nocturni, qua pena puniantur.

An possint impunè occidi.

SVMMARIVM.

Delegatio, si est facta super precibus, vel relatione, alterante factum plusquàm in processu, an locum habeat a n. 1. ad n. 6.

Delegati omnes, an interuenire debeant in sententia a n. 7. ad 11.

Fures tàm diurni, quàm nocturni qua pæna debent puniri in Regno a nu. 12. ad 40.

Furtum nocturnum cum scassatione, & clauibus adulterinis, quomodò puniatur num. 14.

Furtum vltra Vnciam quomodò punitur in Regno n. 15. & 29.

Capit. Regni: Ad hoc, vt nostrorũ, an hodie in Regno seruetur n. 15. 16. & 17.

Fures nocturni, qui sint n. 18.

Possint impunè occidi n. 19.

Decla..., concurrentibus quatuor nu. 22. 23. & 24.

Fures nocturni cum fractura, dicuntur expilatores, & comprahendun-tur sub statuto de Robaria n. 20.

Ad ipsorum extirpationem sunt inuentæ excubiæ n. 21.

Delicta non capitalia, propter frequentiam, & reiterationem fiunt capitalia n. 24.

Fures nocturni in Gallia, & in Sicilia quomodo puniuntur n. 25. & 26.

Si committuntur plura furta in vna nocte, an dicatur multiplicatio, & consuetudo delictorum n. 30.

Pro tribus furtis, an pœna mortis imponatur n. 31. & 32.

Si furantur tres res vnico actu, an dicatur vnicum furtum n. 33.

Furtum de nocte commissum, pœna extraordinaria considerata qualitate personæ, & facti, punitur num. 34.

Limita, nisi esset factum in Ecclesia, vel Cippis n. 35.

Limita, nisi esset factum in pecunia Principis n. 36.

Limita, nisi esset factum in hebdomada Sancta n. 37.

Limita, nisi esset factum cum scala n. 38. & 39.

Limita, nisi esset commissum insuper homicidium n. 40.

Furtum commissum in strata publica quomodo puniatur n. 43.

Fures, vulgo: marioli, appellati quomodò puniuntur n. 42.

Ateriam de furtis prosequando; post quàm fures sũt legibus exosi, & Iustitię inimici, à charitate alieni, proximi proditores; dum aliena furantur, aliena euadunt, & suis non contentantur; quæritur, quid si furtum sit commissum de nocte? Accidit in occurrenti casu; nàm data per Principẽ Abelleni supplicatione D. Proregi, fuisse in Terra Atripaldi commissa varia furta de nocte, illaque verificari non potuisse, petijt impinguationem committi Paulo Laurenzano, qui nunc munus Fiscalis in hac Audientia exercet, & per D. Proregem fuit captura informationis commissa eidẽ Laurenzano, qui verificauit vnũ furtum, de nocte commissum in Apoteca Antonij Vici de Atripalda, cum scassatione fenestræ, & furto ducatorum viginti septem, carcerauit quosdam inquisitos, & Domino Proregi rescripsit, & relationem fecit, & per Dominũ Proregem fuit hæc causa delegata huic Regię Audientię, & placet ad futuram cognitionem inserere tenorem delegationis, & est talis, v3. A tergo. *All'Illustre Señor El Duque de Campoclaro Gouernador, y Capitan à guerra della Prouincia de Principato Vltra. Montefusco.* Intus verò. *Illustre Señor El Abogado Fiscal Pablo de Lorenzana me hà hecho relacion de vn hurto, que entre otros, que le*

he

he cometido por Colateral, hà verificado de consideracion en la Tierra de Atripalda, con escalacion de vna tienda, y robo hecho en ella de noche de vna cantidad de dinero, que se hallaua ay aplicado a la cofradia de vna Capilla della Santissima Annunciada de aquel lugar, de que tiene presos cinco delinquentes, y và procurando hauer à las manos los de mas, y porque conuiene, que siendo el delicto de tan mal exemplo, se proceda contro los inquisidos con toda demostracion, he resuelto de delegar el conocimiento de esta causa a essa Audiencia, y assi me he parecido encargar a V. S. de orden, que como tal delegada proceda contra los delinquentes complices, y fautores a todo lo que fuere de Iusticia, que en virtud desta, concedo al dicho Tribunal la autoridad necessaria, y paraque pueda abreuiar el termino de la forjudica a los ausentes a vn mes, que por esta vez dispenso a los Priuilegios del Baron, y a otra qualquier constitucion, ò pramatica que pueda arbitrar en contrario, y paraque desde luogo se camine al despacho desta causa: ordeno a parte al dicho Abogado Fiscal, que entregue a esse Tribunal la informacion, que ha receuido en este negocio, y de lo que en ello se fuere haziendo, me yra dando V. S. auiso, paraque lo tenga entendido, y ordene lo que mas conuenga a la buena administracion de la Iusticia. N. S. Napoles 4. de Abril 1634. A lo que V. S. mandare El Conde de Monterey. Al Duque de Campoclaro.

Et cùm inter istos inquisitos aderat Aloysius Bauacone Terræ Ayrolæ; Ego qui partes Ducissę Ayrolæ hic agebã, pro eo remissionem causæ petij; & fuit dubitatum, si poteram audiri, stante delegatione; qua Fiscus, valde tuebatur. Dicebam ego, ex relatione per eum facta, esse subreptum, & obreptũ Principi, nam dixit, adesse furtorum frequentiam, in illis verbis:

1 *Et multiplica de furti.* Quod à veritate distat; nàm vnicum furtum est de nocte ducatorũ vigintiseptem.

Secundò, fuisse factum alteratum; dum dixit: *Con scaliatione, & scoppettate tirate.* Ex quibus optimo iure motus fuit Princeps ad delegationẽ concedendam, quod in facto non est; nàm non fuit scaliatio; sed tantùm scassatio, siuè fractura, & ictus scoppittarum emissi, non fuerunt à furibus, ita vt furantes, se telo defen-

2 dentes à domesticis causa eos interficiendi; sed fuerũt emissi ab alio conuicino, fracturã audiente, & timente, ne eius apoteca discassaretur; vnde ad furum terrorẽ ictus scoppitti emisit, & in his duobus

continetur subreptio, & obreptio, & quando Principi est factum alteratum, & in precibus subreptum, vel obreptũ, rescriptum ex inde sequutum, non sortitur effectum, & delegatio ex ea descendens, locum non habet; nàm Princeps ex hoc facti alteratione motus fuit ad delegandum, aliàs non delegaret, si veritas non fuisset obumbrata, & allegabam Maur.Burg.de mod. proced. ex abrupt. quæst. 98.
3 vt aliàs dixi in tract. de Pugn. Doct. tit. de potest. ad mod. bell. cap. 6. num. 15. 16. & 17. Quando enim Princeps ex sibi porrectis delegat causã vel potestatem extraordinariã concedit, inde fuerit cõpertũ, quòd porrecta, veritati non nituntur, delegatio, siuè potestas concessa, locum non habet, & consuli debet ipse Princeps, & interim non procedi, Milanens. decis. 2. num 17. lib. 1. Vant. de nullitat. tit. de nullitat. ex defect. iurisdict. ordin. num. 143. ex cap. licet, de offic. delegat.
4 cap. Bonę de postulat. Prælat. in verbo, nec obstat, Rota decis. 719. quem sequitur Burg. quęst. 98. num. 6. & 7. Fiscus exhibendo in aula relationem, per ipsum factam, dicebat ipsum non opposuisse illud verbum: *Scaliatione*. Sed tantùm scassatione, & si Neapoli per scribam scriptorij fuit verbum mutatum, &: *Di scassatione*, positum de scaliatione, non erat sibi imputandum; nam verum dixit de scassatione. Et Auditor D. Berardinus
5 Belprato adhærebat replicatis per Fiscum, & dicebat, fuisse lapsum calami scribentis, dũ debebat ponere: *Scassatione*, & posuit: *Scaliatione*. Et sufficiebat Fisco, opposuisse illud verbum: *Scassatione*. Quod erat in processu; vtrique ego replicabam, ex illo verbo: *Scaliatione*. Fuisse motum Dominum Proregẽ ad concedẽdũ delegationem; nam qualitas de scaliatione est illa, quę alterauit mentem Principis,
6 dum pro scaliatione de nocte datur pœna mortis, vt infra dicam; pro scassatione verò, secùs; vnde cùm Dominus Prorex subscripsisset delegationem; in qua aderat illud verbum: *Scaliatione*, hoc sufficiebat, vt dici posset, Principem motum fuisse ad delegandum; immò ex illo verbo: *Scaliatione*, fuisse deceptum, & esse delegationem subreptitiam, & obreptitiam.

Dicebam insuper, non posse huiusmodi causam expediri, stante absentia Auditoris
7 Mutij de Russo, qui discessit proprijs negotijs, adeò, quod quando

quando est delegatio, facta Tribunali, omnes Auditores interuenire debent, vt pleniùs probaui in tit. de Offic. delegat. cap. 1. Replicabat Auditor Belprati, delegationem esse factam Regiæ Audientię, quæ per vnum conseruatur, & substinetur, cùm Auditores habeāt iurisdictionem insolidum; & proinde, posse per duos Auditores, existentes, hanc causam terminari, & decidi, non obstante absentia Auditoris de Russo.

Replicabam ego, hoc procedere in causis ordinarijs, in quibus Audientia est competens, & superior in Prouincia, & Auditores habent iuris-
8 dictionem insolidum, vulgatis tot ritibus; sed in casu nostro sumus in causa, quæ fuit delegata Audientiæ, quo casu omnes Auditores interuenire debent; quando enim delegatio dirigitur Capitulo, Collegio, Vniuersitati, vel Tribunali, simul repræsentāt vnum corpus: illorum officium censetur indiuiduum, & vnus sine alio sententiare nō
9 valet; vni soli enim non cōuenit nec iurisdictio, nec exercitium iurisdictionis; sed omnibus, vti vniuersis, & complexiuè; & requiritur, vt tempore sententiæ proferēdæ omnes Auditores Tribunalis sint ad insimul coadunati, iuncti, & vniti, & simul iudicent, & omnes sint præsentes, Foller. ad Marant. in pract. distinct. 5. n. 33. qui dicit, omnes esse præsentes, adeò, quòd, si vnus protulisset suum votum in scriptis, & deinde recessisset,
10 sententia non valet, sequitur hanc opinionem Vant. in tract. de nullatat. tit. de nullit. ex defect. iurisdict. ordin. nu. 175. & sequen. & post istos sequitur Burg. quæst. 84. nu. 4.
11 & 5. Tamen super nullo capite horum articulorum prouiderunt, & in nulla ex istis istantijs prouisionem fecerūt: sed tantùm absque diei appositione dixerunt, conseruetur in actis, & causam hora insolita Causarum, & sic de serò, terminarunt, & inquisitos per septemnium ad triremes cōdemnarunt, & in eius discussione fuit dubitatum, quæ pœna imponenda erat huiusmodi nocturnis furibus.

Vnus Auditor dicebat, aggredientes alienas Domos, &
12 furantes, furcis suspendendos esse, ex Petr. Gregor. Tolosan. lib. 37. iur. vniuers. cap. 2. n. 3. qui asserit, sic seruari in Regno Galliarum.

Fabius Dauid Procurator Fiscalis dicebat, in furto de nocte commisso, pęnam mor
13 tis dari, ex Clar. quem allegabat

bat in §. furtum num. 44.

Alij dicebant, furem nocturnum, qui Apotecam clauibus adulterinis aperuit, & furtum commisit, fuisse vltimo supplicio traditum, refert
14 Caball. cas. 18. n. 12. & idem iudicari, si cũ fractura fuerit, dicit Bertazzol. consil. 160. n. 14. & 15. lib. 1. loquitur Muta decis. Sicil. 48. n. 10.

Sed, Fiscalis Laurenzano,
15 pœna mortis puniendos esse instabat ex quo furtum est vltra vnciam, ex l. capitalium, §. famosos, ff. de pœn. & in Regno, ex cap. Regn. ad hoc, vt nostrorum refert Palma diuers. Iur. glos. 1. nu. 20. & inferebat, esse furtum de nocte, & cum scassatione, & qualitas scassationis aggrauat delictum, Caball. cas. 97. nu. 5. & 18. Et quemadmodùm fures nocturni possunt impunè occidi à Dominis, rerum furto captarum, ita per sententiam mori debent.

Detius Simonetti Aduocatus alterius inquisiti dicebat,
16 dispositionem Capituli Regni: ad hoc, vt nostrorum non esse vsu receptam, nec practicari ex generali consuetudine, & allegabat Moscatell. pract. crim. tit de furtis n. 18.

Carminius Centrella Aduocatus vnius inquisiti dice-
17 bat, Capitulum Regni; ad hoc vt nostrorum, nõ esse in vsu, non seruari, nec hodie practicari, allegabat Gizzarell. decis. 13. n. 7.

Ego verò motiuis, per Fiscum factis, respondebam, quòd, licèt fures nocturni dicantur ij, qui obsidentes, pu-
18 blicas stratas transeuntes, disrubando, furantur, cum clandestinè in loco morentur, & clandestinè furentur; & fures nocturni vocari possunt, Catalan. de indult. cap. 35. nu. 55. tamen noster sermo est de furibus instrictiori significatu, & sic de ijs, qui propriè noctis tempore furtum com-
19 mittunt; & de istis quæritur, si possunt impunè occidi, quorum magna est controuersia, vt refert Vasq. controuers. Iur. cap. 8. num. 48. sed resolutiuè loquendo, dico, quòd isti tales, discassantes Domos, parietes, vel committentes furta de nocte cum fractura ostij, hortorum, scrinei, vel aliorum, dicuntur effractores, seù expilatores, & cæteris improbiores sunt, l. 1. §. expilatores, ff. de effractor. & com-
20 præhenduntur sub statuto, loquente de rubaria; graue enim scelus iudicatur, alienas Domos discassare, & res inuentas furari tempore noctis, quo tranquillitas, & pax Populi, & quies publica non pertur-

perturbari; sed conseruari debet; vnde ad ipsorum audaciá reprimendam delinquendi, securitatem refrænandam, quam de nocte videantur habere, cùm cognosci non pos-
21 sit, est iniunctum, vt fiant excubiæ, quæ vulgo dicuntur: *Guardie*, seù *Ronde*, l. 3. versic. cognoscit, ff. de offic. Præfect. vigil. qui totam noctem vigilare tenentur pro custodia Ciuitatis. Et in Ciuitate Neapolis est pragmat. 1. & 2. de excubijs nocturnis, & eos furterios vocat Muta tom. 3. cap. Sicil. cap. 51. num. 35. & 41. & de istis dicitur, quòd posśūt impunè occidi, Foller. in
22 pract. canonic. cap. 21. nu. 4. Ripa de noctur. tempor. cap. 24. num. 34. sed intelligitur, quatuor concurrentibus. Primò, vt fiat pro defensione sui, vel rei furatæ. Secundò, quòd volēs occidere furem nocturnum, acclamet. Tertiò, quòd eum non cognoscat, neque testes habeat, vt ipsum cognoscat, neque contra eum depo-
23 nat. Quartò, quòd illum capere non possit, sic refert Caball. in tractat. de omn. gener. homicid. nnm. 20. & cōtra Clarum tenet Rip. cap. 24. num. 38. sed, quòd attinet ad quæstionem: qua pœna punitur fur de nocte? Est distinguendum, puto, quòd: aut sunt plura furta: aut vnum: si primo casu plura sunt, dicendum est,
24 quòd non capitalia, fiunt capitalia, propter reiterationē, Grammat. vot. 9. num. 25. & vot. 17. num. 5. & decis. 16. num. 5. Couarr. resolut. cap. 9. num. 7. lib. 2. Mascard. conclus. 838. num. 6. Muta decis. Sicil. 48. n. 12. ad fin.

Si verò secundo casu, est vnicum furtum, quamuis fractores, & fures nocturni, quos direptarios vocat, fustibus cędi, & in metallum dā-
25 nari, asserit Petr. Gregor. Tolosan. iur. vniuers. par. 3. lib. 37. cap. 14. num. 2. & seq. quem sequitur Muta tom. 5. cap. Sicil. cap. 471. n. 19. qui dicit, quòd fustigātur, vel cęduntur arbitrio Iudicis, cōsiderata qualitate personæ, & facti, & Grammat. citat. decis. 16. num. 17. quē sequi-
26 tur Clar. quæst. 84. versic. Sed hic incidenter quæro: dicit, quòd quando furta non sunt capitalia, quamuis geminata sint, pœna mortis non puniuntur, sed ordinariè, & arbitrio Iudicis, & in Vrbe
27 nunquam fuisse impositam pœnam mortis pro delictis, & furtis non capitalibus, quamuis geminatis, & reiteratis, ex quadam consuetudine, refert Farinac. quæst. 23. num. 7. Muta decis. Sicil. 48. num. 18. se-

18. sequitur Giazz. discept. crim. 26. num. 69. ad fin. vbi refert., furem scutorum mille cum ruptura cassæ fuisse per Gubernatorem Vrbis ad triremes condemnatum ad tẽpus. Fractores horreorum, Cellariorum, Domorum, vel arcarum puniuntur eadem pœna, Muta tom. 3. capit. Sicil. cap. 81. num. 37. Tu vide Bouadill. lib. 5. politic. cap. 5. nu. 86. fol. mihi 760. & legum asperitas dicentium, pœnam aggrauari ad capitalẽ, ratione reiterationis, de consuetudine non seruatur, in furtis enim cum fractura, pœna extraordinaria imponitur, quæ non se extendit ad mor-
28 tem, & hanc esse magis tutã, mitiorem opinionem, refert Giazz. cit. loc. à num. 73. ad 76. extraordinariè puniuntur; Catalan. de indult. cap. 35. num. 89. & Boer. decis. 173. num. 3. vel relegatione puniri, asserit, & Farinac. admonet Iudices, ne contrariũ faciant, non enim excusabũtur in Syndicatu, si contrauenerint, quando autem dicũtur Capitalia, dicam in limitat. Et pro coronide dicebam, in
29 Regno fures bullantur, vel ad triremes cõdemnantur, vt refert Reg. Apont. decis. 14. num. 7. & iterum de potest. Proreg. tit. Saluo conducto, num. 4. & ibid. Thoro qui dicit quòd ex communi obseruãtia mercãtur in spatulis, ex Reg. prag. quę tunc non erat redacta, nunc verò est prag. 12. de emption. & vendit. & cùm in puniendis furtis est attendenda consuetudo locorum, Ciazz. discept. 26. num. 67. & adeò hoc verum est, quòd etiam, si plura furta fuerint vna nocte commissa, non dicuntur plura, ita, vt dicantur tria, & ex hoc possit dici consuetus furari, & ex tertio furto suspendi; quia in
30 furtis non consideratur multiplicatio; & continuatio; sed consuetudo furandi, quæ ex furtis, in vna nocte multiplicatis, & reiteratis, non inducitur, & sic iudicatum Veronæ, ex Ploto in auth. sed nouo iure, Cod. de seru. fugit. versic. sed dubitari potest, num. 72. Rip. de nocturn. tempor. cap. 45. num. 2. sequitur Lazar. in tract. de blasphem. quæst. 8.
21 num. 26. & illa conclusio, quę se habet, quòd pro tribus furtis possit suspendi, intelligitur propter frequentiam furandi, reiteratis vicibus; nec refert si leuia sint furta; quia non magnitudo rei; sed frequentia furandi attenditur, Ciazz. discept. 26. num. 69.
30 & illa regula; quòd pro tribus furtis pœna mortis punitur, ac

si pro

si pro vnico magno non seruatur, ex adductis per Fachin. cap. 91. n. 1. fol. mihi 1226. Petr. de Lun. consf. 14. nu. 2. prout in simili, si furantur tres res vnico actu, dicitur vnicũ furtum, & pro vno tantùm fit condemnatio, refert ex multis Viu. decis. 352. num. 9. Petr.
33 ad Grammat. decis. 48. num. 1. Et hæc est magis communis; æquior, & practicata opinio.

Conclusio ergo firma remanet, quòd pro furto, de nocte commisso, non impo-
34 nitur pœna mortis; sed extraordinaria, arbitrio Iudicis, considerata qualitate personę facto, & loco.

Quam conclusionem limita, primò ratione loci, nępè,
35 si est factũ furtũ in Ecclesia, vel Cippis eiusdem Ecclesiæ.

Limita secundò ratione personæ, nempè, si fuerit cõ-
36 missum furtum in pecunijs, deputatis ad honorem Principis.

Limita tertiò ratione temporis, nempè, si fuerit commissum furtum in hebdomada Sancta; hæc omnia congerit, Abb. cons. 25. num. 2. lib. 1. de Apont. decis. 14. n.
37 8. & nouissimè Giazz. citat. discept. 26. num. 75. quibus in casibus augetur pœna, aggrauatur delictum, & potest dari pœna mortis.

Limita quartò nisi fuerit commissum furtum cum scalis, quo casu ratione scaliationis pœna mortis punitur
38 repertus cum scalis de nocte, Grãmatic. decis. 36. Franch. decis. 333. & Caball. cas. 97. num. 15. licèt Peguer. decis. 26. quem sequitur Baiard. ad Clar. quęst. 68. num. 12. asserat, quòd quando est qualitas cum scalis, ad triremes, per quinquennium cõdemnatur; qualitas enim scalarum auget
39 pęnam, qualificat, quantificat delictum; exquo in scalarum asportatione de nocte versatur pudicitia mulierum; Et ideò adest bandum, per Grammat. relatum decis. 36. cuius vigore ille, repertus cũ scalis, fuit vltimo supplicio condemnatus, quæ decisio rigorosa, seuera, & crudelis visa fuit, vt exclamat Farinacc. quæst. 20. num. 145. ad reprimendum audaciam, & refrænandam insolentiam iuuenum, talia committẽtium, fuit emanatum bandum, vt asserit Franch. & Caball. citat. locis.

Limita quintò, nisi cum furto esset commissum homi-
40 cidium, quo casu, propter qualitatem homicidij, pęna mortis imponitur, Boer. decis. 173. n. 4.

Hæc causa fuit decisa instantia Fisci, solicitantis, & accelerantis eius expeditionem, pro qua fuit iunctum Tribunal de serò, hora extraordinaria, & fuerunt inquisiti condemnati per septennium ad Triremes, vt supra dixi.

Nescio quo iure hæc sententia tueri possit, & non appellari, rigorosa; dum nulla qualitas aggrauãs adfuit; non cum scala, non de pecunia Principis, nõ de hebdamada sancta, non in Ecclesijs, siuè eius Cippis: non adfuit homicidium, neque aliud singulare; sed tantùm vnicum furtum de nocte, cum scassatione domus; vnde ex adductis, rigorosam sententiã esse, arbitror.

Inde post causam decisam, Fiscalis Laurenzano dixit, de hoc negotio scripsisse Domino Ioanni Francisco Sanfelice Consiliario; & pro Regenti M. C. V. iustitiæ cultori, veritatis tutori, & virtutis amatori, exneo, quia plures sũt anni, quòd exercuit Regij Consiliarij munus, & Iudicis in criminalibus M. C. V. æqua lance, à passione alienus, amori non intentus, cum vniuersali satisfactione, applausu, & reuerentia, per quem fuit responsum: Vt in furto vltra vnciam, concurrente discassatione, siuè alia qualitate grauante, imponitur pena mortis naturalis, & cõsequenter proceditur ad actum foriudicationis, & adducit Gizzarell. decis. 13. vnde Fiscalis ipse magis suam instãtiam in iure fundatam asserebat, virtute literarum, quarum tenorem placet inserere, v3. A tergo. *Al Signor Paolo Lauren zano Auocato Fiscale nell' Audien za de Principat' Vltra, N. S. guardi. Mõtefusco.* Et inter alia capitula ibi scripta, sequitr infrascriptũ, v3. *Per il furto vltra vnciam, concorrendoci la qualità di scassatione, ò altra aggrauante; s'osserua la pena di morte naturale, & consequentemente si procede alla fuorgiudica; & oltre questo, che V. S. porta Izzarello alla decis. 13. num. 7. testifica questa osseruanza, parlando in caso di fuorgiudica, & à V. S. bacio le mani, li 29. Maggio 1634. Seruitor de V. So affettionatissimo Gio. Francesc. Sanfelice. Sig. Paolo Lauren zana*

Qua per me visa, cùm primùm meam domum adueni, meum Gizzarellum arripui, licèt per prius videram, volui de nouo eius opinionem perpendere, & cogor illi respondere, duabus rationibus. Prima, quia capitulum adhoc per Gizzarell. allegatum non seruatur in practica, nec eius dispositio fuit vsu recepta de generali consuetudine totius Italiæ,

Italiæ, sed in ipsius locum arbitrium Iudicis operatur, vt pœna triremium imponatur; sic nos docet magnus practicus Muscatell. pract. crimin. tit. de furt. num. 18. & miror, cur Gizzarellus Muscatellum non viderit; vnde per consequens opinio Gizzarelli non seruatur, nec seruari debet.

Secunda opinio Gizzarelli non mihi arridet; tum, quia est contra naturalem æquitatem, & pietatem, vt quis pro vno furto, etiam vltra vnciã, moriatur; cùm etiam contrà opinionem contrarium tenẽtium; immò caret ratione, &, vt verum afferre videar, discutiamus verba Gizzarelli, & sunt ista.

Pœna mortis naturalis aduersus eos, qui furati fuerint rem, excedentem valorem vnciæ, & ab augustali ad vnciam inclusiuè; pœnam amputationis manus, hæc pœna, neque in vsu est, & illam non practicamus quò ad vitæ ademptionem, nisi in magno furto, vel, nisi concurrant cum furto aliæ qualitates, vt puta, fractura domorum, seù discassatio, vt vtar curialium vocabulo, vel clauibus adulterinis de nocte commissum fuerit, & cum alijs circumstantijs, grauantibus delictum, vt puta, esset commissum à personis, barbis adulterinis vtentibus, vt frequentèr in hac Ciuitate committebatur; sed amputatio manus pro furto penitus non practicatur, & contra hãc pœnam inuenitur Paris, & meritò tanquàm crudelem in tract. syndicat. in verbo crudelitas.

In tantùm, quòd ipsemet Gizzarell. in præcitata eius decisione insipidè loquit̃, dũ dicit; in furto magno; quale autem furtum sit magnum, nõ dicit; sed tacet; vnde sciendum, quòd, licèt furtum, graue delictum iudicetur; tamen non est enorme; sed connumeratur inter leuia delicta, Bartom. Zabarell. conf. 53. num. 17. tom. 1. inter consil. crimin. diuers. Et furtum magnum, est mille aureorum, vt dicit Bald. in auth. nouo iure; at quando Gizzarellus infert, pro furto magno dari vitæ demptionem, & Afflict. in Const. Regn. super incision. num. 38. afferat, pro duobus furtis, etiam minimis, posse quem suspendi, debet intelligi, tribus in casibus. Primò, si sunt plura furta, diuersis temporibus commissa, licèt enim cuiuslibet valor vnciam non excedat; tamen eorum summa coaceruatur, Roland. à Curt. cons. 75. num. 48. tom. 1. inter cons. crimin. diuers.

secùs verò si continuato tempore committatur, quia tunc vnicum iudicatur, Rol. ibid. num. 36. tunc ratione frequentię dignoscitur animus furandi, & propter reiterationem fuit imposita tàm grandis pœna, vt ego tetigi in tit. de frequent. delict. cuius frequentiæ qualitas est tanti ponderis, quòd qualificat delictũ, & auget pœnam.

Secundò, vt furtum, vntiã excedẽs, pœnam mortis mereatur: est intelligendum de famoso latrone, vt declarat Ricc. collect. 1087. qui autem dicantur famosi latrones, dixi in tit. de potest. ad mod. bell. cap. 4.

Tertiò, vt furtum magnum sit, mille aureorũm, vt supra dixi, cuius fur potest suspendi, & Angel. in tract. de malefic. in verb. vestem cęlestem nu. 13. asserit, semel practicasse.

Tamen, quicquid Bald. & Angel. dixerint, eius dictum non seruatur, nec eius doctrina practicatur, & Caccialup. in l. cùm seruus ff. de condit. caus. dat. testatur furẽ mille, & ducentorum aureorum euasisse pœnam mortis, vt refert Clar. in §. furtum, versic. sed, an ꝓ vno furto, ex Baiad. ibid. refert alium casum de furto magno de nocte cum gladio, & per fenestram, & testatur, nõ fuisse conclusum, an pœna mortis, vel ne, imponenda veniret.

Vnde dictis per me inhæreo, & concludo contra opinionem Gizzarelli, ad hoc pro furto possit imponi pęna mortis, debet esse magnum, vel in famoso latrone.

Verùm, quandò concurrũt aliæ qualitates, vt puta, barbæ adulterinæ, discaliatio fenestrarum, vel domorum, multitudo latronum, vel aliorum delictorum continuatio; vel vulnerum illatio, vel homicidium secutum, vel in rebus Ecclesiæ, vel in Palatio Principis, secùs erit dicendum, & iudicandum.

Vlterius pro Coronide totius materiæ est sciendum, quandò furtum est commissũ cum violentia in strata publica; quamuis minimum sit, pęna mortis punitur, & corpus, siue cadauer in partes diuiditur, & singulæ partes in diuersis distribuuntur, & præsertim principales appræhenduntur in loco, in quo furtum est cõmissum, Mastrill. in tract. de Indult. cap. 33. nu. 2. qui testatur, sic ipsum iudicasse, & quotidie iudicari, sequitur Viscont. in singularibus suis, verbo furtum, col. 4. fol. mihi 109. & post eum, Mele ad Gizzarelli decis. 13. num. 23. ea

ratione; quia non valor, nec furti quantitas attenditur; sed audacia consideratur, animus maiora furandi discernitur, vt supra dixi.

Fures, qui continuò furantur, quos vulgò: mariolos appellamus, ad hoc, vt puniantur pœna mortis, sufficit, vt verificetur, commisisse duo, vel tria furta; in illis enim cõsideratur magis malus animus, quàm valor rei. Drogher. ad Clar. §. furtum, litera S. & Baiard. ibid. vers. sed an pro vno furto.

Caput Septimum.

ARGVMENTVM.

An in furto Bouũ procedatur extraordinariè.

Non summatur, quia id, quod in argumento.

Erùm respectu furti Bouũ, cùm frequens sit, continuum, & maxima cum facilitate reiteratur, tùm quia committitur in Campanea, in massarijs, vbi non est cætus hominũ, verùm etiã patratur de nocte, & ratione temporis nocturni, faciliùs committitur, cùm clamor fieri non possit; accedunt etiam tres, vel quatuor armati ad massarias de nocte, in quibus, cùm pauci famuli assistant, & quandoque duo garzoncelli sint deputati, qui inuasorum insultu perterriti, nedùm tacẽt, & non acclamant, cùm copia hominum non sit, verùm etiã quandoque dormire simulãt, ne ab eis lędantur, & quandoque ipsi garzoncelli reperiũtur in alijs tugurijs, & boues in alijs, & in vtroque casu, magna facilitate, immò securitate boues furantur, & abeũtes, illos ad alienas Prouincias asportant, & passim nec delicta probantur, nec fures verificantur, vt experientia docet; cùm furta bouũ in partibus commissa, raro fuerunt verificata; nàm ad partes Apuleę, ad partes Morconi fures, boues asportantes, illos vendunt, absque sui venditoris nominis propalatione, & quandoque illos cælantes, literas patroni bouũ mittũnt, vt si intendunt boues furto captos recuperare, ad talem locum accedant; vnde cogũtur pauperculi Domini, defatigati, & cum magno labore, atque sudore, ad locum assignatũ accedere, ibique, inueniunt, & in eorum manibus

manibus prætium illorum soluunt. & in dies videmus ex hac causa Massarios fallitos, seù decoctos; vnde conueniens fuit illa lex, quam Plato protulit, vt fur nocturnus impunè occidatur, & Sancta fuit illa lata per Iureconsult. in l. itaque, ff. ad l. aquiliam, vt fur nocturnus occidi permittatur; isti enim sunt, qui à charitate alieni, à pietate extranei, à timore Dei exules, Massarias hoc modo spoliant, agros depopulantur, Massarios ad paupertatẽ reducunt, cùm non valent territoria colere, eorũ cãpos continuare, carestia, ac penuria oritur, & ex hac omne malum procedit; fuit enim pro agris conseruandis tanta attentio, pro frugum tanta diligentia legislatorum, qui nedum prohibuerunt exequi bona, ad Massariam destinata, & instrumẽta, ad agriculturã concernentia, ne agri deserantur, etiam si non adsint alia bona, l. exequutores, Cod. quæ res pignor. oblig. poss. Campagn. ibid. Reg. Rouit. prag. 1. de bestijs baccinis n. 2. verùm etiam est emanata particularis pragmatica; quæ est 48. de Offic. Sacr. Consi. vt sublato quouis abusu, non possint exequi boues aratorij, & alia animalia baccina pro quouis credito, etiam Fiscali, & pro quauis causa, etiam priuilegiata, quod procedit, etiam si huiusmodi animalia à colono sponte offerantur, non possunt exequi, & nũtio, exequenti potest impune resisti, Mar. Giurb. decis. Sicil. 40. & capiens boues aratorios, vel instrumenta, destinata ad agriculturam, nedùm pœna pragmaticæ punitur, verùm etiam illa restituere, & ad interesse cogitur, Campagn. in cap. Regn. Pridem contra insolentiam, nu. 2. & 28. qui num. 9. punit Iudicem, hoc nõ obseruantẽ, vnde vidẽtes Domini furtorũ bouum frequentiã, & illorum impunitatem, Regio Collaterali Consilio denunciauerũt, & petierunt facultatem dispẽsatiuam modo ordinario in procedẽdo, & nec prouisionibus M. C. V. parere tenerentur, a quo fuit responsum; vt in furtis bouũ procedatur, sicuti proceditur in cæteris delictis Campaneæ, virtute prouisionum, quarũ tenorẽ necessariũ puto adducere. v3. Philippus Dei gratia Rex, &c. Magnifici viri, &c. *Dal Procurator Fiscale di questa R. A. ci è stato fatto intendere; come in questa Provincia è successo, che alcuni, al numero di quattro, armati con arme prohibite per la Campagna,*

gna, habbiano pigliati li Boui dalle Maßarie, e dopoi fattolo intendere alli Padroni per interposita persona, che pagandoli vn tanto in dinari, li sono restituiti li boui, commettendo recatti, & eßendosi presa informatione contro alcuni, si è fatto instanza, che se proceda contro di loro conforme la Pramatica, & voi hauete difficoltà de dechiarare li detti delinquenti del modo predetto, hanno commesso recatti, & come tali deuono essere puniti: e per ciò ci hà supplicato, ce dignassimo de dichiararlo, come se ci hauerà da procedere. Per il che essendosi per noi inteso, ci hà parso farui la presente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che essendo vero il predetto, contro tali delinquenti debbiate procedere, sin come procedete nell'altri delitti de Campagna, & così l'essequete, che tale è nostra volontà. Datum Neapoli die 4. Decembris 1603. El Conde de Venauente. Gorostiola Regens. Vidit de Ponte Regens. Vidit de Castellet Regens. Vidit Constantius Regens Salazar Secretarius. In Cur. Principatu. Vltra fol. 30. Alla Regia Audienza Principato Vltra.

Quarum facultate, per certum tempus, fuit seruata, potestas impartita, & tales fures acrius puniti, adeò quòd pœna eorum fuit metus multorum, qui formidine pœne amplius non ausi sunt talia furta committere, inde post cursum temporis insurrexerūt alij fures boum, ita vt impossibile erat, nedùm ad eorum punitionem deuenire; sed etiam ad verificationem delinquentium ascendere; & licèt adesset supradicta potestas impartita procedendi contra latrones boum, sicuti contrà latrones Campaneæ, virtute præinsertarum Regiarum literarum, voluerunt tunc tẽporis Auditores alium magis rigorosum modum à Domino Prorege petere, & rescripserunt, in hac Prouincia, creuisse fures boum, contra quos procedendum esset in hac Regia Audientia absque illorum remissione ad Barones, & responsum accepērūt à Regio Collaterali, videlicet. Illustribus, & Magnificis Viris Gubernatori, & Auditoribus in Prouincia Principatus Vltra, Regijs Consiliarijs, fidelibus dilectissimis. Montefusco. Intus verò. Philippus Dei gratia Rex. Illustres, & Magnifici Viri, Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *Per vna vostra delli 20. del passato ci scriuete, come per le Terre, & territorij, contigui a quelli di Beneuento, se sono intesi molti furti di Boui; fatti in comitiua di tre, e quando di quattro di notte, e trasportati poi da vna Terra in vn'altra, con tenerno detti ladri*

dri intendimento con alcuni Massari, che stanno tanto in territorio di Beneuento, quanto per altri luoghi conuicini; & essendosi per questo Tribunale fatta la debita diligenza, se sono ritrouati alcuni boui disrubati, e fatta la recognitione, se sono restituiti alli Padroni, e carcerati alcuni di detti ladri, altri tormentati, & confessi, altri citati ad informandum, & ad alcuni date le difensioni; e mentre si stauano chiarendo tutti li furti, e li ladri, se impedisce questo Tribunale à procedere à quel, che compleua con diuerse prouisioni de Vicaria, ad instãza delli Baroni, delli quali detti inquisiti se asseriscono esser vassalli, continentino, che questa Audientia proueda sopra la rimessione, & se fusse in voto di non rimetterla, mandi l'atti; e perciò non si ponno complire le diligenze; e supplicati per le raggioni appuntate, che dette cause ve si delegano, ò pure, che citrà præiudicium delli Priuilegij delli Baroni, si proceda per questo Tribunale per questa volta tantũ, con lo de più andate significando. Alche rispondendo, ve dicemo, & ordinamo, che in dette cause ci debbiate procedere ordinariamente à quanto sarà di giustitia, & osseruare le prouisioni de Vicaria, & questo è quanto ci occorre in ciò, & esseguerete, che tale è nostra volontà. Datum Neapoli die 15. Martij 1619. El Duque. Vidit Constantius Reges. Vidit Valenzuela Regens: Vidit Vrsinus Regens. Vidit de Marra pro Regens. Salazar Secretarius. In Cur. 1. Principatus Vltra, fol. 102. Registrata, &c. All'Audientia de Princip. Vltra, che nelle predette cause de furto de Boui ci debbia procedere ordinariamente de giustitia, & osserui le prouisioni della Vicaria, vt supra.

Hinc elapsis nonnullis annis, iterùm creuit numerus delinquentium, aucta est audacia furum boum, quod hisce temporibus visum est, vel non posse Massarios securos viuere in corũ Massarijs; cùm huiusmodi fures de nocte illos insultando, vulnerando, Massarias disrubando, boues furati sunt; vel coacti fuerunt numerum armatorũ ibi detinere maximo dispendio pro custodia animalium, & famulorum; nullum videbatur remedium applicari, nullum præsidium adaptari, nec auxilium dari, maximè in his nostris Regionibus, in quibus aderant tot Massariæ, tantaue rura, quarum custodiam proptèr largum circuitũ impossibile erat amplecti; cùm si hic custodiebatur, paulo supra furabatur: si ibi aderant custodes, plus vltra transibant, & per aliquos menses perterriti Massarij, eorum rura derelinquebant, cultura agrorum

agrorum cessabat, & depauperabantur, adeò quòd multi Massarij diuites sunt effecti impotentes, & facultatibus diminuti ex damnis passis pro furto bobum; & istis talibus furibus posset imponi pœna, quę imponitur depopulatoribus agrorum, ex l. 2. cum glos. ff. arbor. furt. cęsar, immò maiorem pœnam merentur; nàm sicuti, arbores incidentes, puniuntur pœna mortis, & tanquàm latrones Caball. cas. 21. per tot. in quorum incisione possent arbores supplantare, & sic dãnum supplere, merito pęnam mortis merentur isti fures bobum, in quorum furto non possent Domini supplere, nisi magno cum labore, maximo cum dispendio; Vnde quærebant Auditores ad reprimẽdam audaciam huiusmodi delinquentium, & frequentiam talium furtorum euitandam, nouum modum adinuenire, maioremque pęnã imponere; rescripserunt Domino Proregi, cui transmiserunt pręinsertam copiam prouisionum, & petierunt maiorem facultatẽ, & per D. Proregem per Collaterale fuit responsum, procedendum esse in furtis bobum, sicut proceditur in alijs delictis Campaneę, & pro prædictis verificandis placet inserere, tàm relationem per hanc R. A. factam, quàm responsum à D. Prorege habitum, sequentis tenoris. Foris. *All'Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore, il Signor Conte de Monterey, Vicerè, e Capitan Generale nel Regno di Napoli.* Intus verò. *Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. La frequenza delli delitti è stata causa, che tanti Serenissimi, e predecessori de V. E. habbiano fatte infinite Constitutioni, Capitoli, e Pramatiche in questo Regno, per castigo particolare de delinquenti; questa istessa raggione può mouer anco V. E. à stabilir pena particolare nelli furti de Boui, che per la moltitudine, e frequenza di essi, con la commodità, che tengono condurli in Beneuento, quasi tutto il presente Regno sente non poco danno, caggionato dal non poßere li Massari sicuramente tenere li detti animali nelle loro masśarie; che per ciò altri s'astengono di seminare, & altri, che mal volontieri ci attendono, restano senza boui, che impediti di non poßer complire, e portare al fine il campo, ne restano falliti: che per l'affitti grossi, che tengono sopra le spalle, & nõ poßendono adoperar le Terre, per mancamento de boui, sono forzati abbandonar li campi, & fugirsene, come spesso si vede in questa Prouincia; ilche ci hà parso auisarlo à V. E. che come Principe tanto zelante del seruitio de N. S. Dio, di*

S. M. e del publico, voglia rimediare con quelli espedienti, che li pareranno più à proposito; nè sarebbe inconueniente, quando così V. E. restasse seruita, che detti furti se riconoscessero da questa R. A. contrà preiudicio delli Priuilegij delli Baroni, dalli quali per non castigare li loro vassalli, delinquenti ne nasce, che sicuri di non essere puniti: ancorche questo Tribunale prenda l'informatione, per le rimessioni delle cause, che li competono, se transigono poi con quelli per pochi carlini, e di nuouo ritornano con maggior animo à commetter'altri; e per euitare questo danno in tempo dell'Illustre Signor Conte di Beneuento si ordinò, che in questi furti si procedesse ad modum Belli, come V. E. se degnarà far vedere dall'inclusa copia; del tutto stamo aspettando quel, che commandarà V. E. che sarà il più accertato, alla quale facemo humilissima riuerenza. Montefusco 31. Ottobre 1632. De V. E. Humilissimi Creati D. Pietro Bazan. Giouanni Ceruantes. Mutio de Russo.

A tergo. Illustri, & Magnificis Viris Gubernatori, & Auditoribus in Prouincia Principatus Vltra, Regijs Consiliarijs, fidelibus dilectissimis. Intus verò. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Illustres, & Magnifici Viri, Regij Consiliarij, fideles dilectissimi. *Per relationi fatteci da questa R. A. hauemo inteso li molti furti de boui, che se commettono in questa Prouincia, causato dalla vicinanza della Città di Beneuento, doue detti rubatori le trabalzano, lo che causa molto danno al publico; poiche li Massari dismettono li loro campi, oltre il poco timore, che se ne tiene della giustitia, & altri inconuenienti, alli quali cõuiene per seruitio di S. M. prouedere con opportuno rimedio: & per ciò in risposta di dette vostre relationi, ve dicemo, & ordinamo, che contro li predetti delinquenti debbiate procedere, sincome procedeti alli altri delitti de campagna, à quanto sarà di giustitia; atteso tale è nostra volontà. Datum Neapoli die 30. Iunij 1633. El Cõde de Monterey. Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. Stephanus de Giorno. In Cur. Principatus Vltra fol. 25. Alla Regia Audienza Principato Vltra, che contro li delinquenti per furto di Boui debbia procedere, sin come procede nelli altri delitti di Campagna, vt supra.*

Quibus introductis in Regia Audientia, orta est maxima altercatio, si ex earum vi erat abdicata potestas Baronibus, ita, vt non valeant, huiusmodi causarum remissiones petere, & obtinere; quibus valdè tuebatur Fiscalis Laurenzanus, & denegabat remissionem causæ illorum

vassal-

vassallorum Ducissæ Ayrolæ, de quibus supra dixi. Ego verò replicabam, nó priuari Barones per quamlibet potestatem extraordinariam à Prorege concessam, nisi expresse sit cautum: & illationem in iure substinebam duplici modo. Primo, in delegatione, in qua, si non est expresse abdicata Baronibus cognitio, non censentur priuati, vt fuit declaratum per Regium Collaterale Consilium, vt dixi in tit. de offic. deleg. cap. 2. n. Secundo ex adductis per me in præced. tract. tit. de potest. ad mod bell. cap. 3. vbi nonnullis rationibus fuit conclusum, & decisum, per potestatem ad modum belli non esse sublatam Iurisdictionem Baronibus, nisi expresse sit cautum. Et postremò per prouisiones, vltimo loco relaxatas à Collaterali Consilio, vt plenius dixi in tit. de Armat. per Campan. cap. 2. per tot.

DE FREQVENTIA DELICTORVM Cap. I.

ARGVMENTVM.

Consuetudo delinquenti per quas vices inducatur.
Consueti delinquere qua pœna puniantur.

SVMMARIVM.

Consuetudo delinquendi quos effectus malos pariat num. 1.
Per quas vices inducatur à n. 2 *ad* 8. *n.* 13. *&* 14.
Consuetus furari, quibus vicibus dicitur num. 9.
Vsurarius consuetus, per quos actus iudicetur n. 10. *&* 11.
Per quas vices dicatur solitus blasfemare num. 12.
Contra solitos delinquere quomodo procedatur n. 15.
Si fuerint commissa plura delicta de antiquo, & de recenti n. 16.
Delictum recens quando dicitur, & quando antiquum n. 17.
Quomodo procedatur contra solitos delinquere n. 18.

Requentia delictorũ est tãti ponderis, & legibus exosa : quia ex ea inducitur audacia, & consuetudo delinquendi fortificat cætera inditia debiliora, & sanat imperfecta. Adeò, quòd contra solitum delinquere
1 insurgant leges, armẽtur iura, & iustitia armata procedatur; publica enim quies perturbatur ex reiteratione criminũ, Caualc. de bracch. Reg. par. 3. num. 35. & iterum par. 6. num. 669. est enim hodie aucta audacia delinquẽtium, quòd timore Dei omisso, pœna legis prætermissa, & qualibet leui occasione amplexa, in dies delicta delictis addunt, crimina criminibus cumulãt, & peccata peccatis augent; Vnde ad ipsorum refrænationem,

nem, & punitionem leges armantur, Iudices dedignantur, & Aduocati exonerantur. Adsunt promulgata capitula in Regno prò ipsorum extirpatione, & punitione; Vndè de duobus in hoc capitulo quæri potest. Primo quæ pœna imponatur assuetis crimina committere? Secundo, per quas vices inducatur consuetudo delinquendi, vt dicatur quis solitus delinquere?

Quò ad primum, pœnam vltimi supplicij imponendam
2 esse asserit, Grammat. magnus Criminalista decis. 16. & rigorosè processisse Magnam Curiam cõtra illum Blasium, delinquere consuetũ, & idẽ affirmat in alia eius decis. 48. num. 3. Mari, & Petra ibidẽ.

Quò ad secundum, consuetudo delinquendi per quas
3 vices inducatur? duæ sũt DD. opiniones; vna, & sic prima, Bald. in l. 3. Cod. de Episcop. audient. ex vnico actu asserentis, dici solitum delinquere, ea ratione, quia non veren-
4 tur malefactores indifferentè audaciam delinquendi assumere, quando prima vice delinquunt.

Altera, & sic secunda, Luc. de Penn. in l. 1. Cod. de su-
5 perexactor. lib. 10. asserentis, vidisse duas vices sufficere, vt quis dicatur assuetus delinquere, quã sectatus fuit Grammatic. cit. decis. 16. num. 3. & decis. 36. num. 10. & 11. & Mari ibid. num. 6.

Vnde ex hac opinionum diuersitate controuersia inter votantes oritur, & frequens
6 disceptatio, quæ opinio sit sequenda?

Ego autem pro ipsorum reconciliatione, vt concordes sint; ad malefactores extirpandos, & ingẽtiuum delinquendi euitandum, ac huiusmodi audaces criminosos puniendos, distinguendũ
8 arbitror; aut tractatur de puniendo furem vsurariũ adulterum, & blasphemum: aut verò de homicidijs, & alijs delictis.

Si primo casu, & sic in fure, scias, quòd qui duo furta commisit, dicitur solitus de-
9 linquere. Alex. ad Bart. in l. capitaliũ §. famosos, ff. de pœn. Bald. in l. dictum, ff. de legib. Alex. cons. 107. nu. 21. vol. 2. Farinac. quæst. 23. n. 4.

In Vsurario, vt consuetus dicatur requiritur frequentia plurimorũ actuũ, Bart. in l. 1.
10 num. 3. ff. de furt. Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 235. nu. 6. Immò, quòd per tres annos continuos vsuras exercuit, Ias. cons. 253. num. 2. in fin. lib. 4. Borzact. cons. 117. nu. 17. vol. 1. ea ratione, quia de

pœnæ

pœnæ impositione tractatur, virtute statuti, multorũ actuũ frequẽtia desideratur, & Lup. in tract. de vsur. cap. quanquã eod. tit. num. 27. in præfat. asserit solitum fęnerari, eum vocari, qui publicè fęneratitiam artem exercet; Adeò, vt euidentia patrati sceleris clamore delatoris seù instantia accusatoris non indigeat, &
11 ampliat; etiam si domi assiduè, frequenterque exerceat, quamuis non publicè, nec omnibus videntibus.

Quòad blasphemũ, vt solitus blasphemare dicatur, non sufficiunt duo vices, nec tres;
12 sed plures, immò plures, & quòd sępius in vitiũ blasphemiæ incidat, quòd verificatur quinarijs vicibus, ea ratione, quia vitium blaspemiæ in lubrico linguæ consistit, Alex. cit. loc. Decian. tract. criminal. tom. 2. cap. 2. num. 24. & cap. 5. supra num. 5. & nouissimè Lazar. in tract. de blasphem. cap. 8. num. 3. 4. & 5. In falsario requiruntur plures falsitates, Farinac. quęst. 22. num. 26 & 27. Et in iniuria, requiruntur plures iniuriæ, Farinac. ibid. num. 28. latè Thorus voto 93.

Si verò sumus in homicidio, & alijs delicti, si ter in
13 idem crimen incidat, dicitur assuetus delinquere, ex hoc trino actu, Luc. de Penn. cit. loc. & Paul. Merend. inter consil. criminal. diuers. to. 2. cons. 89. n. 24. verùm Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæst. 61. nu. 10. hanc consuetudinem per binum actũ induci testatur. Aut verò de fræquentata allocutione cum monialibus, & intelligitur per duas vices, Gratian. discept. forens. cap. 393. num. 17.

Quicquid, autem de iure dictum sit, omne totum remittitur arbitrio Iudicis, con-
14 siderata qualitate personæ, multitudine delinquentium, & casuum emergentia, Foller, ad prag. de ict. scoppitt. nu. 4. & 5. Lazar. cit. loc. nu. 4. Et Farinac. quæst. 23. num. 7. sequendo opinionem Gramatic. supra citat. decis. 16. testatur, nunquam in Vrbe vidisse, fuisse impositam pœnam mortis pro delictis non capitalibus, quantumuis geminatis, & reiteratis, cum omnia supradicta procedant de iure, non autem de consuetudine. Et Iudices non necessitate ducuntur ad prædictæ pœnæ impositionem, sed potestatiuè, quòd, verbum: Necessitatẽ, non importat, sed arbitriũ vulgatis iuribus. Sint ergo cauti Iudices, ne ratione frequentię delictorũ, pœnam augeant; non enim

excusa-

excusabantur in syndicatu.

Et contra huiusmodi assuetos delinquere potest procedi de facto,&, non datis defensionibus; & tortura inferri,
15 Grammatic. vot. 3. nu. 8. ratione, per me supra adducta; quia assiduitas criminum est adeò odiosa; cuius ratione nedùm iura possunt transgredi, verùm etiam,& Principi permittitur contra iura dispensare, & nuper congerit, Burg. cit. loc. num. 10.

Et pro complemento quęri potest; si plura delicta, commissa sunt, nempè, vnum de antiquo, aliud de recenti, an
16 dicantur continuata plura, vel vnum? distingue; aut tractatur de furto, homicidio, vel alijs; aut verò, de adulterio,& similibus; si primo casu, plura delicta dicuntur; si secūdo, vnicum delictum; sed cōtinuatum, Caball. cas. 7. per
17 tot. & delictum recens dicitur, si est commissum infra bimestre.

Quæ omnia intellige procedere, quòd imponatur vna pœna, etiam, si plura delicta comulata fuerint: acriùs enim
18 puniri debet,& pęna aliquantulùm augeri, ex frequentia delictorum; sed delicta, pluriès commissa, non debent esse minima, Petr. ad Grammatic. decis. 16. n. 3. & 4. stilus est, quòd, quando inquisitus est quis in M. C. vel in Regijs Audientijs; fit perquisitio; &, si reperitur aliàs inquisitus, vniuntur inquisitiones; &, si denunciatur in eius patria, vel alijs partibus, esse inquisitum, fit ordo illi Curię, quòd transmittat inquisitiones, & vniuntur cum hac distinctione. Pro inquisitionibus supitis, pro quibus reus fuit liberatus, condemnatus, vel transactus, transmittitur fides, pro alijs non supitis, integra copia; indè propter reiterationem delictorum habetur ratio, quoàd torturam inferendam, cùm sit solitus delinquere, etiam, si fuerit de eis aggratiatus, Menoch. de arb. Iudic. cas. 295. quo verò ad condemnationem, acriùs punitur, & pęna augetur, vt supra dixi; & de hoc latius Thorus Voto 21. per totum.

Sed, si sunt delicta, alibi commissa, dicas, quòd ad grauandum delinquentem, & augendam pęnam, habetur de illis ratio, Clar. quæst. 39. vers. pro complemento, & Farinac. quæst. 23. num. 13. qui num. 14. limitat, non procedere quando reus esset in manibus Iudicis delicti, ea ratione, quia priora delicta aggrauant vltimum, & non posteriora, primum.

Si ta-

Si tamen plures pęnes cõcurrerẽt pro pluribus delictis, tunc non est danda pœna minor pro minori delicto, omissa maiori, pro maiori delicto; sed maior debet imponi; exemplo posset quis pro vno delicto in exilium mitti, vel fustigari, aut ad triremes condemnari, & pro alio, morti tradi, est imponẽda mortis pęna, tanquàm maior, non autem exilium, siuè fustigatio, nisi talia delicta turpia essent, vel mali exempli, quod posset inchoari à minori pœna, inde ad maiorẽ deueniri. Exemplum: Si quis blasphemauit frequentèr, & esset imponenda pœna pro vna vice fustigationis, vel linguæ mutilationis, & pro alijs, triremium, vtraque ratione scandali euitandi, & propter frequentiam posset imponi; sic in falsario, qui vltrà manus mutilationem pro falsitatum perseuerantia, posset alia pęna maiori puniri, & sic in similibus Farinac. quæst. 22. n. 31.

Cætera, de reiterantibus delicta, & solitis delinquere, & pęnis eorum, vide eundem Farinacc. quæst. 23. per tot. & Thorum, vbi supra post hæc scripta ad meas manus peruentum.

Quæ omnia limitantur, nisi à primo delicto vsque ad præsens currat triennij tempus, quo mediante, censetur emendatus, vt dixi in tract. de Pugna Doctor. tit. de Vagabund. num. 64. nunc addo, ad materiam Farinac. tom. 5. dę falsit. quæst. 160. nu. 174. qui asserit, periurium emendatum, peracta pœnitentia, non dici amplius periurum, nec infamem.

D E

DE ABSENTIA
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Absentia, quid operetur.

SVMMARIVM.

Reus absens à Iudicio, an possit vnica citatione citari n. 2.
Testes negans, se non fuisse in instrumento, an probet n. 3.
Ciuis allegans, fuiße absentem à parlamento, an audiatur n. 4.
Lectores, & alij stipendiati, absentes, an habeant stipendium n. 5.
Neapolitani, & alij absentes causa officij ab earum Patria, an amittant praerogatiuas num. 6.
Commissario causæ absente, tamen reuerso; sed non ad Tribunal, negotia reassumendo, an possit ille, cui propter absentiam est commissa, prouidere n. 7.
Officialis, vel alius in dignitate constitutus, qui abest pro adiuuando fratre, an dicatur absens n. 8.
Absentia causa voti, an dicatur iusta n. 9.
Clericus absens, quos fructus habeat n. 10. & 11.
Quid in beneficiato, ibidem.
Absens à loco assignato ratione aeris, pestilentiæ, an dicatur absens n. 12.
Absentia causa infirmitatis, an dicatur iusta n. 13.
Absens in bello, an restituatur num. 14.
Absentia causa studij, an dicatur iusta num. 15. & 16.
Absens causa Reipublicæ, an excusetur à residentia num. 17.
Absenti quomodo quæratur num. 18.
Absens à patria per decennium, an dicatur, illam reliquisse n. 19.
Absente herede, an detur curator bonis à n. 20. ad 23.

Bsentię materia non est absens à nobis; nec remota; sed proxima, frequens, & quotidiana, quæ si denegatur, oritur vitæ inquisitorum peremptio, & omne malum; tamen cùm offuscata sit, & videatur quasi dependere ab arbitrio Iudicantium, & diuersimodè seruari, vni cócedi, alteri denegari, illi pauci temporis spatium, huic lógæ dilationis terminum impartiri, congruum; immò
1 necessarium mihi videor, discursum absentiæ facere, & in eo eius materiam latè differere, vt in futurum vera practica habeatur.

Non dico de absentia, quæ fit à reo à Iudicio, qui ad ipsius validitatem, potest vnica
2 citatione ad oés actus citari, Palm. diuers. Iur. glos. 12. n. 2.

Non de absentia, quę allegatur à teste, qui negat, adfuisse in instrumento, qui si
3 probauerit, tempore celebrati contractus alibi adfuisse, & in instrumento non interuenisse, tunc ei creditur, & instrumentum redditur falsum, etiam si alij testes dicant, se interfuisse, & hæc est vna ex regulis, quòd credatur magis vni testi, negáti se interfuisse, quàm pluribus, affirmantibus se adfuisse, Farinac. tom. 5. de falsit., & simulat. quæst. 158. par. 2. num. 161.

Non de absentia, quam allegant ciues, qui non adfuerunt in parlamento, & petunt
4 audiri, non enim audiuntur, & sufficit fuisse vocatos per diem ante per Iuratum, & ad sonum Campanæ, quo casu, etiam si ciues minori numero accedant, valet quod minor pars facit, Capoblanc. tom. 1. de Auth. Baro, prag. 11. n. 129.

Neque de absentia, quam faciunt lectores, actu legentes; Doctores actu postulan-
5 tes, de publico salariati, & alij stipendiati; qui seruire tenentur; & si cum licentia discedant, non dicuntur absentes, & habentur, vti præsentes, ac præmium, & salarium consequuntur, Viscont. in singular. verbo; Absens fol. 3. col. 1. pro quo vide Thor. tom. 2. comp. decis. verb. Absens, fol. 1. col. 1.

Nec de absentia, quam faciunt Neapolitani, & alij, qui in alijs partibus degunt ratio-
6 ne officij, qui non dicuntur ab eorum Patria absentes, sed habentur, ac si præsentes; & non amittunt prærogatiuas, neque alias exemptiones, & dignitates; sed reuersi, illas recuperant, & ad eas, vt per

prius

prius admittūtur, Capoblanc. tom. 2. de Auth. Baron. cap. 62. num. 3.

Non de absentia, quam faciunt Commissarij causarū, quorum causæ sunt commissę
7 alteri collegæ, durante absentia Commissarij, si inde Cōmissarius causæ regressus fuerit ad Ciuitatem; tamèn ad Tribunal non accessit, reassumendo negotia, si donec Tribunal nō ingressus fuerit, poterit ille collega, cui per absentiam est commissa in causa procedere, de quo per Reg. Rouit. decis. 61.

Non de absentia, quam facit Officialis, vel alter in dignitate constitutus, qui
8 deserto officio, & dignitate omissa, ad aliam Regionem accedit pro adiuuando eius fratre, ibi oppresso, tunc quia absentia est necessaria, non dicitur absens; sed pręsens, quod procedit etiam in Cardinali: exemplum ponit Afflict. decis. 289. n. 32. & 33.

Non de absentia, quæ fit causa voti; nàm qui causa voti abest, dicitur præsens, quia absentia est necessaria, Afflict. decis. 289. nu. 37.

Nec de absentia, quā facit Clericus ab eius beneficio ex causa litis, qui non recipit
10 distributiones quotidianas; nisi cum licentia discesserit, vel nisi lis fuerit cum suo Capitulo, Donat. Anton. de Marin. liberalis ingenij, resolut. quotid. cap. 40. num. 17. Ricc. decis. 65. nu. 7. par. 4.

Neque de absentia, quæ fit per beneficiatum, cum licētia tamē, quę, an possit reuocari,
11 & ea finita requiratur citatio, vt beneficiatus, beneficio, vel fructibus priuetur; pro quo videndus est, Afflict. decis. 289. nu. 13. & 18.

Non de absentia, quam quis facit à loco stipulato, ra-
12 tione aeris intemperies, quę excusat à residētia, ex Afflict. decis. 289. num. 27. locus enim suspectus, ex causa pestis, impetus fluminis, & aeris non salubris est iusta causa absentiæ, & absens dicitur præsens, Farinac. quæst. 11. num. 52.

Neque de absentia, quæ quamuis longa sit, si necessaria, vel causa infirmitatis diu-
13 turnę, quæ ęquiparantur; & proinde huiusmodi absens, nodum non dicitur in fuga, verùm etiam habetur, ac si præsens, Affl. in const. Humanitate num. 46. & constitut. Regni de quæstionibus n. 8.

Non de absentia illius, qui, si indefensus est, restituitur,
14 Affl. in constitut. exceptiones num. 22.

Non de absentia, quæ fit

causa studij, cuius absentia ha
15 betur pro præsentia, tàm si va caucrit Theologiæ, Legibus Canonicis, & Ciuilibus, vel Grammaticæ, quàm alteri disciplinæ, & lucratur fructus
16 beneficij; licentia enim pro studio, intelligitur etiam ad fructuum perceptionẽ, Ricc. decis. 220. num. 12. & seq. par. 1. & decis. 44. n. 6. par. 3. Mut. tom. 5. capit. Sicil. cap. 337. n. 3.

Neque de absẽtia, quæ fuit ex causa publicæ vtilitatis; talitèr enim impeditus, excusa-
17 tur à residentia; dicitur legitimè impeditus, & debentur ei omnia, quæ præsentibus debentur, Ricc. decis. 347. num. 8. par. 4. Mari ad Gizzarell. decis. 63. num. 9. Caball. cas. 294. num. 118. centur. 3.

Nec de absentia, qua quæritur ius alteri, etiam absenti, ex illa regula: Quòd ius
18 quæritur absenti, quia intelligitur reuocabiliter tantùm, vt per Ger. Spinium Florent. eximium consil. 16. num. 87. & sequen.

Neque de absentia, quæ præsumitur, quandò quis à Pa
19 tria per decennium abest; tunc intelligitur, cursu ipsius temporis abiecisse animum redeundi, Marzar. consil. 66. num. 19. de cuius temporis spatio latè dixi in tit. de tempor. diuturnit. cui te remitto.

Neque de absentia, quam constituit hæres, qua stante,
20 debet dari curator bonis ipsius hæredis absentis; in hoc enim est distinguendum; aut hęres est absẽns extra Regnũ, quamuis in certo loco solet dari curator bonis ipsius absentis; aut verò est absens intra Regnum, & subdistingue; aut est in loco certo, & citatur: aut in incerto, & datur cu-
21 rator, latè Ant. de Virgil. in tractat. de legitimat. person. cap. 10. num. 5. & seq.

Neque etiam de absentia, quæ præsumitur, quando quis
22 est absens per viginti annos, & nescitur, si sit viuens, an mortuus; & tunc, ad hoc, vt bona applicentur, est distinguendum; quod: aut ille absẽs per viginti annos habet curatorem, & tunc, bona non sũt auferenda, prætextu præsumptæ mortis, quæ ad hoc, vt inducatur, requiritur spatium centum annorum.

Aut verò non habet Curatorem, & bona diuiduntur in-
23 ter venientes ab intestato, præstita cautione de restituẽdo, illo absente, redeũte, Ant. de Virgil. in tractat. de legitimat. person. cap. 10. n. 12.

Sed, de absentia, quæ allegatur pro parte inpuisitorum, quando

quando citantur ad informandum, ad capitula, vel ad foriudicandum, pro contumacia impedienda, quæ quotuplex ſit, & qualiter in ea procedatur, in ſequenti capitulo dicã.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Abſentia quotuplex ſit.
Abſentes qui dicantur.
Abſentia, & dilatio, an concedatur, ſi inquiſitus fuerit viſus die delicti, vel præcedentis.

SVMMARIVM.

Abſentia quotuplex ſit n. 1.
Abſens non dicitur, qui eſt in Regno num. 2.
Abſens non dicitur, qui eſt in ſuo viridario diſtanti per miliare n. 2.
An dicatur, qui eſt extra territorium num. 3.
Abſentia quomodo allegatur n. 4.
An concedatur, ſi inquiſitus fuerit viſus die delicti, vel præcedenti num. 5.
Capitulum Regni poſt commiſſum, quomodo intelligatur à num. 5. ad 12.

Bſentiæ materiam proſequẽdo, de tribus eſt videndum. Primò, abſẽtia quotuplex ſit. Secundò, qui dicãtur abſentes. Tertiò, quomodo abſentia allegatur, & ſuper ea procedendum ſit.

Quò ad primum, abſentia eſt quinquplex. Prima, eſt abſentia probabilis, & neceſſa-
1 ria, vt in milite. Secunda, probabilis tantùm, vt in ſubdito. Tertia, neceſſaria tãtùm, vt in relegato. Quarta, voluntaria, vt in mercatore. Quinta, vbi per contumaciam, Troiſ. Rit. 266. num. 6. Baiard. ad Clar. quæſt. 34. num. 1. Farinac. queſt. 99. num. 28. & ſeq. & 291. & ſeq. idem Farinac. quæſt. 11. num. 52.

Ego verò, omnibus quatuor omiſſis, de quinta, & ſic per contumaciam, ſermonem faciam, vt ſupra dixi.

Quò ad ſecundum, abſens non dicitur, qui eſt in Regno,
2 Nouar. tom. 2. quæſt forenſ. 71. num. 6. neque ille, qui eſt in eius viridario, ſiue Iardeno, loco ſuo diſtanti per vnũ miliare dicitur abſens, Mut. tom. 5. cap. 373. num. 6. vel dicitur abſens ille, qui reperi-
3 tur extra territorium, in quo citatur, etiam ſi illud eſſet ſub-

ditum

ditum Iudici, citanti, Cauenſ. Rit. 266. num. 1.

Quò ad tertium, & ſic quomodo abſentia allegatur, licet
4 Farinac. quæſt. 99. nu. 286. & ſeq. latè materiam abſentiæ tractat; & multi ſcriptores, & ſignantèr Thor. tom. 1. compend. deciſ. verb. abſens allegant Ricc. collect. 471. tamẽ eſt ſciendum, quòd ſi citatur inquiſitus, & eſt abſens, quilibet; nedum coniunctus, verùm etiàm, & amicus, pro impedienda contumatia poteſt allegare eius abſentiam, & eſt cõcedenda dilatio, ſecundùm diſtantiam loci ad denunciãdum, vel comparendum, Afflict. in conſt. exceptiones n. 4. & ſi terminus abſentiæ denegatur, poteſt appellari vt infra dicam.

Verùm, quia ex cap. Regn. Poſt commiſſum, hæc materia allegationis abſentiæ offuſcata eſt, dum ſtatuit, abſentiã
5 non dari quando inquiſitus fuit viſus eadem die delicti, vel procedenti; & præſumitur, non abſentia; ſed propter timorem ſceleris, vt verba ipſius capituli cantant; ſequitur Nouar. collect. 159. nu. 4. & iterum quæſt. forenſ. 148. num. 2. tom. 1. Baiard. ad Clar. quæſt. 34. num. 9. & alij quamplures; tamen, quia capitulum prædictum non ſic inſipidè debet intelligi; ſed recipit multas declarationes, qua rum:

Prima eſt; quòd capitulum predictum nullo modo debet admitti, nec eſt allegandum;
6 quãdo criminoſi enim delinquunt, nedum die præcedẽti conſpiciuntur; ſed eadem die & in loco delicti videntur; ſi enim non viderentur, non verificarentur delicta, & per conſequens, impunita rema-
7 nerent; teſtes enim de viſu faciunt plenam probationem; nam ſi, non viderentur delinquere, haberet locum cap. Regn. Poſt commiſſum, & abſentiç dilatio cõcederetur, ſuper qua conſideratione, & ponderatione verborum Capituli cogitandum relinquo.

Secunda, quamuis Capitulum prædictum haberet locũ; eſt intelligendum, re integra,
8 & rebus in eodem ſtatu permanentibus, non autem re non integra; exemplum; quãdo per Principem cauſa delegatur, vel terminus contumatiæ forbandi, vel foriudicationis abbreuiatur, vel quando aliquid contra inquiſitum mandat, vel fit aliqua alteratio, propter quam inquiſitus timens, ſe abſentat: vel quando Iudex, vel Fiſcus facit aliquid, quod præbet inquiſito cauſam fugę: tunc non dicitur fugere,

fugere, sed timere iram Iudicis, & propterea absentia admittitur, non obstante Capit. Regn. Post commissum, sic docet Consiliar. Gizzarell. decis. 17. num. 9. Reg. Tap. perbellè adnotat decis. 16. n. 7. & 8. Consil. Neapol. Mele ad Gizzarell. citat. decis. 17. num. 13.

Tertia, licèt tempore citationis ad informandum, vel
9 ad capitula, fuerit denegata absentia, prætextu, quòd inquisitus die delicti, vel præcedenti fuit visus; tamen tempore bandi, vel citationis ad foriudicandum, si allegatur, debet admitti, quia est noua citatio, nouaque defensio, de Franch. decis. 589. Nouar. tom. 1. quæst. forens. quæst. 148. num. 7. Baldaxar. de Angel. ad Foller. tit. Audiantur excusatores nu. 14. vers. sed declara.

Quarta, quando Iudex denegat absentiam, prætextu
10 prædicti capituli; Post commissum, si excusator Iudicem superiorem adit, & inhibitorias, Iudici inferiori directas, obtinet, vt prouideat de iustitia super absentia allegata, debet Iudex inferior prouidere; &, si non prouidet, & ad vlteriora procedit, nulliter agit, Afflict. in Constit. In prælud. quæst. 12. num. 14. Campagn. in cap. post commissum n. 38. & intrat. dispositio decisionis Præsid. de Franch. decis. 327. Mel. ad Gizzarell. decis. 17. num. 14. de Angel. ad Foller. titul. Audiantur excusatores, vers. scias

Quinta, ad hoc, vt Cap. Regn. Post commissum, habeat locum, quatenus practi-
11 caretur; intrat alia declaratio, cum discussione; quòd: aut statim immediatè post delictum commissum est cōpleta informatio, & infra paucos dies fuit citatus; tunc absentia non admittitur, si delinquens fuerit visus die delicti, vel præcedenti.

Aut verò post aliquos menses fuit citatus, & absentia admittenda est, ea ratione;
12 quia tempore interueniente, cessat præsumptio fugæ; hæc distinctio colligitur ex Præsid. de Franch. decis. 327. nu. 4. & post eum, Farinacc. quæst. 99. num. 296. ad med. qui enim à patria se absentauit, non præsumit delictum, quia est præsumptio remotissima, & debet præsumi in bonam partem, Giazz. discept. crim. 115. n. 4. & 5.

Tamen, vt verum fatear, paucis vicibus vidi capitulū prædictum obseruatum, seù practicatum, nec à Iudicibus expertis allegari.

Cap

Caput Sextum.

ARGVMENTVM.

Absentia quomodo allegatur.
Quomodo Iudex in absentiæ allegatione se gerere debet.

SVMMARIVM.

Quomodo in absentiæ allegatione sit procedendum? vt promissa seruē; Est sciendum, quòd practicā allegationis absentiæ, & ipsius admissionis, licèt posuerit
1 Carauit. Rit. 266. num. 2. Mele ad Gizzarell. decis. 17. num. 20. Amend. ad Franch. decis. 327. tamen DD. variè in hoc locuti sunt; diuersis enim modis absentia allegatur; nam aliquandò assignatur locus certus, in quo citatus degit: quandoque in loco incerto, veluti in Regno, non assignato specifico loco, &
2 aliàs allegatur, nesciri locum; & cùm variæ possunt esse petitiones, diuersi loci, in quo degunt, necesse est, doctrinas rotundas, quadratasque inuenire, petitionibus correspondentes.

Vnde, quando allegatur, citatum esse in Hispania, si citatio continet breuem ter-
3 minum, infrà quem impossibile esset comparere; tunc citatio ipsa est nulla; continere enim debet tempus possibile spatium cōgruū ad comparendum; tempus enim impossibile, & terminus breuis
4 iudicatur in bimestre, adeò quòd citatio continere debet supra

supra bimestre terminum, & sic dilationem absentiæ, Afflict. in Const. Edictorum, n. 17. & in Const. si quem nostrorum, num. 10. ad med.

Si allegatur, esse Romæ, quæ parum à Regno distat,
5 debet dari dilatio duorum mensium. Afflict. in Const. Edictorum, num. 17.

Si verò fuerit citatus ille, qui extra Regnum moratur,
6 vt infra sexaginta dies compareat, est distinguendum; aut excusator exprimit locũ, in quo citatus moratur; & tũc dilatio absentiæ est dãda iuxta distantiam loci, ad rationem viginti miliarium pro qualibet die, Baiard. ad Clar. quęst. 34. num. 2. aut verò non exprimit locum, quem nescire dicit; sed allegat, extra Re-
7 gnum; & tunc Iudex exquisito prius diligenter vbi veresimiliter adesse possit, in quo sufficit fama; dilatio arbitrio eius
8 Iudicis est concedenda, non minor supra dicta ad rationẽ viginti miliarium iuxta distãtiam loci, Afflict. in Const. Edictorum, num. 29. Baiard. ibid. num. 16.

Aut verò allegat, esse intra Regnum; sed non exprimit
9 certum locum; tunc quia nõ præsumitur exiuisse extra Prouinciam, debet dari dilatio tanti temporis, quo Prouincia perquiri potest, Coment. ad Const. Edictorum n. 80.

Si locus est extra Regnum, duorum mensium dilatio cõ-
10 ceditur, si verò intra Regnũ, vnius mensis, quo spatio in toto Regno potest quis perquirere, & quandoque minor dilatio, vnius mensis, considerata qualitate temporum, & alijs, Gizzarell. decis. 42. num. 16. vbi de Angel. n. 16. distinguit; aut vltra montes reperitur citatus, & quatuor menses dantur; aut infra montes, & duo menses, ex Verall. decis. 261. lib. 1.

Aut verò allegatur, esse extra Prouinciam, & tunc arbitrio Iudicis, iuxtà distantiã
11 loci, prouidendum est, Nouar. quæst. forens. tom. 2. quæst. 148. num. final. Farinac. quæst. 49. num. 293. & sequen.

Si intrà Prouinciam citatus est, dicitur propè; si verò
12 extra Prouinciam, dicitur multum absens, Gizzarell. decis. 42. n. 15. & 18.

Sin autem excusator non exprimat, neque Regnum,
13 neque locum certum, neque Prouinciam; sed asserendo, nescire locum simpliciter, dicat excuso citatum, eius absentiam allego, & terminum ad perquirendũ petat, Baiard.
14 citat. loc. nu. 16. dicit, quòd

 est

est arbitrium Iudicis intra Prouinciam; cùm ex ea exiuisse non præsumitur, & sibi imputandum; quia non dixit suæ familiæ, quò pergit; tu verò scias, quòd tunc conceditur terminus vnius mensis ad perquirendum, & sic semper
15 fuisse seruatum, refert Viu. decis. 361. num. 2. quamuis alij dicant, arbitrio Iudicis, iustam causam cognoscentis, maiorem, vel minorem dilationem cencedere, ex dictis in prag. 7. de ordin. Iudicior.

Si autem citatus, esset nauigãdo, debet dari terminus,
16 siuè dilatio, secũdùm solitum illius nauigationis, Baiard. ad Clar. quæst. 34. nu. 2. quem sequitur Farinac. quæst. 99. num. 293. ad finem.

Ego verò sẽper practicaui, quòd data comparitione, fuit concessa absentia, non minor dierum quindecim; inde fuit prorogata per alios octo, vel decem, quandoque per quindecim, ità, vt in totùm non excedat mensem, & practicaui, vti Aduocatus, & vti Iudex, citatam decisionẽ Viuij 361. num. 2.

Et, quando absentia non conceditur, vel, si cõcedatur;
17 indè non prorogatur, an possit appellari; & appellatio sit admittenda? Farinac. quæst. 99. par. 2. nu. 93. per multa media affert, processum esse nullum, & citatum esse per
18 præuiam restitutionem audiendũ, Baiard. citat. quæst. 34. num. 16. negat prorogationem, elapso primo termino, quem sequitur Nouar. quæst. forens. 148. ad fin. num. 1.

Campagn. in capit. Regn. Post commissum, num. 37. ad
19 med. dicit, quòd appellatur à denegatione absentiæ, etiam stante statuto: Quòd contumax pro confesso habeatur.

Reg. Rouitus Rubr. de ap-
20 pellat. n. 15. & seq. non admittit appellationem, ex ibi adductis.

Reg. Tapia decis. 17. con-
21 sil. Neap. plures casus refert, & denique testatur, fuisse in Collaterali consilio votatum, esse admittendam appellationem à decreto denegatæ absentiæ, quod prius dixerat to. 3. Iur. Regn. tit. de contumac. & in const. Appellationis remedio num. 3. & 4.

Et sic semper ego practicaui, & practicatum vidi, fuisse admissam appellationem, nedùm ab absentia, non concessa, verùm etiam à denegata
22 prorogatione, & pluriès obtinui prouisiones à M. C. V. & signanter, in causa Tarquinij Ronca de Solofra, pro quo fuit concessa dilatio prima, &

iterum

iterum in causa allegatæ absentiæ per Io. Baptista de Maijo de Sereno, & alijs quãplurimis vicibus in diuersis causis; sed tamen prorogatione denegata, appellaui ad M. C. & obtinui prouisiones ; acta, & per dies, & practica est, ꝙ si denegatur prima absentia, interponitur appellatio à denegata absentia, quæ admittitur ex citata dec. Reg. Tap. 17. & obtinentur prouisiones, quòd veniant acta, & per dies, à M. C. in Regijs
23 Audientijs causa agitur, sin autem in Curijs Baronum, ab eorum Iudicibus immediatis; sin autem in M. C. à Sacro Consilio pro verbo faciendo, vt moris est, & transmissis actis, discutitur articulus; si erat dilatio concedenda, vel ne, vt fuisse practicatum in Sacro Consilio: refert de Franch. cit. decis. 327.

Si autem prima dilatio est cõcessa, inde denegatur proro-
24 gatio; prorogationes n. debẽt esse, vt in totũ ad mensẽ ascendant: tunc per viam nullitatis, & appellationis recurritur ad Superiorem, appellando à denegata prorogatione, qui duplici modo prouidere po-
25 test; vno, vt transmittantur acta, & per dies non procedat, & hæc est vera practica; germana, consueta, & à iure non aliena.

Altero quòd Iudex citans, prouideat super petita prorogatione absentiæ, &, si erit in voto non prorogandi, transmittat acta, & per dies non procedat.

Sed, quando absentia cõceditur, an debeat intimari excusatori? Viu. decis. 361.
26 num. 3. ex Bald. ibi relato, concludit necessariò, atque indubitanter debere intimari.

Alij dicunt, quòd non; nã quando excusator tempore
27 vocationis comparet, allegat absentiam; petens dilationẽ; tunc coram eo fit interlocutoria, his verbis.

Firma remaneat contumacia, contracta; verùm si com-
28 paruerit infra dies tot, deleatur ab ea, dummodò non fuerit visus, vel captus, licèt aliã practicã asserat Amendol. ad Franch. decis. 337. & proinde; dum hoc decretum interlocutorium fiat corã ipso excusatore in eodem Tribunali, & loco Iudicij, non requiritur citatio.

Ego verò distinguendum arbitror; aut statim porrecta
29 petitione, & petita dilatione, fit interlocutoria cõcessionis dilationis, excusatore presẽte;
30 & tunc quia presens in Iudicio est, & coram eo est facta interlocutoria, procedit opinio

nio negatiua; quòd nõ requiratur citatio; exemplo in Procuratore Fisci, qui dum adest in sententijs, non requiritur intimatio, & potest appellare, Reg. Rouit. decis. 14. nu. 4. & solent in decreto apponi verba, infrascripta, sequentis tenoris: Prouisum in præsentia excusatoris.

Aut verò non statim, nec incontinenti fit interlocutoria dilationis, fortè quia Fiscus
31 in M. C. Regijs Audientijs, vel Curiæ Coadiutor in alijs Curijs Regni aliquid opponit, quo casu decretatur: intimetur Fisco, vel parti, & hic est modus, positus per Amen-
32 dol. ad Franch. citat. decis. 327. num. 1. inde temporis interuallo, auditis oppositis, per partem, vel Fiscum, vel Curiæ coadiutorem, interponitur decretum; quòd concedatur dilatio absentiæ; tunc hoc decretum, cùm interponatur excusatore absente, &
33 sic post vocationem, debet hoc decretum omninò intimari excusatori, ad hoc, vt tẽpus dilationis currat.

Dixi; quòd excusator tenetur comparere tempore vocationis, Tribunali sedente,
34 ad allegandum absentiam; quid, si comparuerit post rectã Curiam, & sic post vocationẽ factam? Variæ sunt DD. opiniones; multi enim dicunt, quòd possunt comparere vsque ad primum somnum, ex dispositione tot Rituum, hoc statuentium.

Alij replicantes, tot Rituũ dispositionem, procedere in
35 liquidatione Instrumenti, in quo admittitur comparitio vsque ad primum somnum, quæ vocatur de serò; dicunt, non esse licitam comparationem, nisi, Tribunali sedente, & sic, tempore vocationis, vt per Carauit. Rit. 206. num. 5. quem sequitur Nouar. tom. 1.
36 quæst. forens. quæst. 148. num. 5. Galupp. in practic. Sacr. Cons. par. 2. tit. de contumacia, cap. 4. num. 22. & 23. testatur admitti, si Iudices non discesserint, quamuis in Tribunali non sedeant, dummodò in eo adsint.

Regens Rouit. Rubric. de sentent. foriudic. n. 36. & sequen. disputat articulum, li-
37 cèt loquatur de comparente post lectam, & publicatam sententiam foriudicationis, Iudice tamen adhuc Tribunali sedente, & concludit, ad euitandam difficultatem, vt comparens petat restitui in integrum ad appellandum à decreto; asserendo tardiùs comparuisse ob inaduertentiam horæ, vel festinantiam Iudicum.

Ego verò dico, quòd absentia debet admitti, etiàm, si excusator compareat post re-
38 ctam Curiam, & post discessũ Iudicis à Tribunali, quandò excusator aliquam causam, vel impedimentum assignat, non potuisse tempore vocationis comparere; tũc, etiàm, si recta sit Curia, etiam, si contumacia sit contracta, & sit secutus discessus Iudicum, absentia debet admitti, sic Ritu non obstante (qui non seruatur) testatur Foller. practic. crimin. tit. audiantur excusatores num. 166.

Sed cauti Aduocati raro in hoc incurrunt, & non, nisi semel mihi occurrit, nempè, in causa Pomponij Tuosto Ter-
39 ræ Ayrolæ, pro quo negligẽs fui absentiam allegare, Tribunali sedente, tempore vocationis, verùm post rectum Tribunal, domi penes Auditores adij, & dilationem petij, denegabãt, ex dispositione Ritus; tamèn allegato per me Foller. citat. loc. & per ipsos viso, cõcesserunt dilationem super absentia allegata; Audi-
40 tores fuerunt, Paulus Staibanus, ingenij liberalitate præcipuus, nunc Aduocatus primarius in Tribunalibus Neapolis; & Scipio Monaci à Cosentia; sint ergo diligentes Aduocati, & excusatores ad allegandum absentiam tempore vocationis, & sic Tribunali sedente.

Sed altera se offert dubitatio: pone, quòd, tempore alle-
41 gationis absentiæ, pars querelans, vel Fiscus obstet, absentiam non esse concedendam, ex quo inquisitus citatus, fuit visus post citationem, quid iuris? Responsio ad hãc difficultatem sumitur ex forma decreti, quam supra posui, dicitur enim in decreto: Dummodò non fuerit visus, vel captus; & proinde absentia admittitur, cum illa protestatione: Nisi fuerit visus, vel captus.

Alij freti authoritate Baiard. ad Clar. quæst. 34. n. 9. dicunt, deberi summariam informationem capi sine par-
42 tis citatione, si inquisitus fuerit visus post citationem, pro vt simili modo capitur, si allegatur, fuisse visum die delicti, vel præcedenti, vt Baiard. asserit.

Ego verò practicaui, in huiusmodi dubio relaxari literas pro capiendo inquisito, qui si capitur intrà terminum absentiæ, concessę, absentia est nulla, & contumax habetur; millies occurrit, & signãter, in causa illorum de Treuico, ad querelam illorum de Sancto Soxo.

Con-

Conclusionem; supra firmatam; absentiam esse concedendam, non simpliciter
43 intelligo; cùm plures limitationes patiatur, quarũ prima, absentia non cõceditur, quãdo citatus, est contumax pro alia causa, Nouar. quæst. forẽs. 148. nu. 6. tom. 2.

Secunda, quando sciens citationem, se absentauit, di-
44 citur absentia affectata, & facit inditium contra se, Afflict. in Const. Edictorum, num. 21. Caball. cas. 288. nu. 42.

Tertia, si citatus est personaliter, Viscont. ad Franch. dec. 327. Solet practicari,
45 quando est citatus personaliter, tunc temporis inspici citationem; &, si cõpertum fuerit, esse citatum personaliter, non admittitur absentia, & solet aliqui Iudices apponere in decreto aliud verbum, siuè clausulam, dũmodo non fuerit de persona citatus: hæc nõ est cautela, sed potiùs parua
46 intelligentia; nam ex actis apparet, si domi, vel de persona fuerit citatus: vnde melior est illa prima cautela, vt legatur citatio, vt supra dixi.

Sed an Clericus possit allegare absentiam pro citato, si
47 absentię allegatio munus publicum respicit? Gallupp. in sua practic. tit. de Contumac. cap. 4. num. 20. & 21. mouet quæstionem, & remittit se ad consuetudinem locorum, inde num. 21. affirmat, in praxi admitti Clericum ad allegandum absentiam; verùm tene-
48 tur præstare cautionem corá Iudice layco de soluendo expensas, si non probauerit causas absentiæ allegatæ.

Hæc opinio non me placat; Clericus enim in Regno, neque persona Ecclesiastica non possunt admitti ad Iudicia sæcularia, vigore tot prag-
49 maticarũ, hoc disponẽtium; & testor, raró, immò nunquá vidisse, nec practicasse, absẽtiá allegari per Clericum, siuè personam Ecclesiasticam.

D E

DE TEMPORIS DIVTVRNITATE Cap. I.

ARGVMENTVM.

Diuturnitas temporis, an operetur pœnæ minorationem, ex l. si Diutino, ff. de pœn.

Non summatur, ex quo id, quod in argumento.

Rchimedes Siracusanus vocauit tempus, inuentorē nouarum rerum, & Registrum antiquarum, vt refert Bouadill. in proæm. politicor. num. 3. quem sequitur Mut. tom. 5. cap. Sicil. cap. 358. nu. 13. & omnium rerum prudentissimum vocat Palm. diuersor. iur. glos. 4. num. 68.

Locus enim, & tempus dicuntur prædicamenta accidētalia accidentis, & non substantiæ, Gratian. discept. forens. cap. 534. num. 11. licèt tempus non debet vendi, cùm cōmune sit omnibus animantibus, Anton. Corsett. cons. 25. num. 21. tom. 2. inter cons. crimin. diuers. Ludouic. ceng. in tract. de censib. par. 2. cap. 1. quæst. 1. artic. 2. nu. 24. tamen diuturnitas temporis multos effectus operatur, videlicet, primo; vt præsumatur debitum solutum, Nouar. quæst. forens. lib. 1. quęst. 8. num. 2. Secundo, operatur, ac, si consensus esset præstitus, Io. Baptist. de Plot. cons. 130. num. 94. tom. 1. inter consil. crimin. diuers. Tertio, operatur, vt ex obliuione quis excusetur à falso, Caball. resol. crimin. cas. 24. num. 8. Vulpell. cons. 7. nu. 15. ad fin. Quarto, ad hoc, vt Clericus amittat priuilegium fori, diuturnitas operatur, ac, si trina monitio præcessisset, Caball. cas. 60. num. 9. Quinto, operatur, vt ex temporis diutur-

diuturnitate quis præsumatur mortuus, quandò non reperitur, doctissimus Andreas Capano, modernus, & inter scribentes semper laudandus, in tractat. de Releu. par. 1. quęst. 24. num. 15. Sexto, angaria, & perágaria seruitia, quæ prçstantur à subditis Domino, etiam, si diuturnitas pręcedat, operatur, vt seruitia pręsumantur extorta, Nouar. collect. 39. num. 2. ex Boer. decis. 126. Et, versa vice, si sententia est defectuosa, vel nulla, non validatur ex diuturnitate temporis, Gratian. discept. forens. cap. 208. nu. 29. si enim apparet ex oculari inspectione, non interuenisse requisita, nō præsumuntur ex tēporis diuturnitate, Gratian. cap. 268. num. 15.

Vndè, si tot varios, diuersosque effectus operatur diuturnitas, nimirum, si Grammatic. in decis. 24. afferat, temporis diuturnitatem operari, vt in delinquente pœna minoranda sit, quod idem refert in alio cons. suo crimin. 39. & mihi vnum, & idem videtur; dum in decis. 24. Andreas de Masso erat inquisitus, & erant elapsi anni duodecim, in cōsil. 39. erat inquisitus Andreas Besse, & erat elapsi anni octo. Et, si verum est illud, quòd dicit Farinac. quæst. 10. nu. 85. quòd diuturnitas consideratur, quando sunt decursi octo, vel decem anni; dico, quòd hæc causa illius decisionis iudicatur vna cum illa in cons. 39. tùm respectu temporis, cùm etiam respectu delicti; vtrumque enim erat homicidij, verùm etiam & respectu personæ; cùm vterque inquisitus vocabatur Andreas; & vna, eademq; causa est, & idē articulus disputatur, si temporis longitudo alleuiat pęnam; vnde de materia ista sermonē facere, congruum mihi videtur, vt promisi.

Verùm, quia hæc diuturnitas iudicatur respectu annorum decursorum, fore arbitror. Primo aduertendū, quòd annus duplex est; vnus magnus; alter vertens.

Annus magnus est ille, quem Sol, Luna, & aliæ Cœlorum planetæ peragunt, quē Aristoteles, magnum vocat.

Annus vertens est ille, quē Aegiptij duorum mensium vocabant; Arcadij trium mensium, & Romani, annum decem mensium colebant tempore Romuli Imperatoris, & incipiebat à mense Martij; inde successit Numa Pompilius Imperator, & voluit addere alios duos menses, nempè, Ianuarij, & Februarij, & illum compleuit, & perfecit mensium

ſium duodecim, qui diuiduntur inde in hebdomadas, dies, horas, punctos, minutos, quadrantes, & ſimilia, omiſſa Philoſophorum, & Aſtrologorũ andagine, declarat more noſtro Cronica Mundi fol. mihi 131.

Sic diuidi etiam in iure affert nouiſſimè Capoblanc. tom. 1. de auth. Baron. prag. 5. num. 19. & ſeq.

Sed noſter diſcurſus non verſatur circa annorum cognitionem, cùm Philoſophorum, & Aſtrologorum ſit; ſed ſed tantùm, an diuturnitas ſit tantæ potentiæ, vt minuatur pœna; & in primis eſt videndum, quòd tempus intercedere debeat, & diuturnitas dicatur, & ſic, curſus quot annorum dicatur delictum antiquum, vt pœna minoretur? in quo varias DD. opiniones reperio.

Burſatt. enim conſ. 190. n. 6. lib. 3. dicit, quòd elapſo decennio, dicitur delictum antiquum, Menoch. de præſumpt. preſumpt. 80. num. 2. lib. 2. & Gratian. diſcept. forenſ. cap. 268. num. 8. dicũt, quòd ſpatium triginta annorũ dicitur antiquum, in materia exempli.

Farinac. quem ſupra citaui quæſt. 10. nu. 85. refert, quòd curſus octo, vel decẽ annorũ facit diuturnitatem.

Afflict. in Conſt. Regn. Authoritatem, n. 10. dicit, vidiſſe per Regiam Camerã deciſum, curſum centum annorum præcedere debere, vt dicatur diuturnitas in foreſtis, paſcuis, & alijs, idem Affl. in Conſt. ſi quis poſt litẽ, num. 17. dicit, quòd tempus decem annorum dicitur modicum, ſequitur Sayr. caſ. conſcien. lib. 3. cap. 34. n. 13.

Couarr. lib. 1. reſolut. cap. 9. nu. 2. & Gomeſ. de delict. cap. 1. num. 8. dicunt, quòd decennium inducit diuturnitatem.

Vnde ex ſcriptorum diuerſitate oritur inter Aduocatos Pugna.

Ego verò pro illis concordandis dico; quòd hoc totum, nempè, ſi diuturnitas interceſſerit, vel delictum dicatur antiquum, remittitur arbitrio Iudicis, conſiderata qualitate perſonæ, & facti, ex Afflict. deciſ. 241. num. 3. quem ſequitur Menoch. de Arbitr. Iudic. caſ. 41. nu. 3. D. Franc. de Caſtill. deciſ. Sicil. 184. Guid. Pap. quæſt. 132. nu. 5. Craſſ. de except. except. 32. n. 131. præſertim, ea ratione quia in l. ſi diutino, non reperitur appoſitum tempus: ſed tantùm dicitur; ſi diutino tẽpore aliquis in reatu fuerit.

Et ex his resultaret decisio articuli; habito pro vero, quòd decēnium inducat diuturnitatem. Nunc est disputandū, si Iudex ex diuturnitate tēporis cogat minuere pœnā, vel sit in arbitrio, & in hoc etiā variæ sunt DD. sētentiæ.

Cartar. enim in tract. de exequut. sentent. §. final. nu. 514. dicit, quòd sententia exequitur, etiam post viginti annos, si reus captus sit.

Couarr. & Gomes. cit. loc. testantur; quòd elapso decennio, dicitur diuturnitas, & operatur, vt pœna minuatur.

Tobias Nonius cons. 105. num. 16. & 17. in contrariam sententiam inclinat, nempè, quòd post viginti annos reus sit absoluendus.

Grammatic. dict. decis. 24. & in Consil. crimin. 39. affert illum vulgatum textum in l. si diutino; ff. de pœn. ad cuius intelligentiam est videndus Reuerēdissimus Aloysius Riccio, ingenij liberalitate primus, Collect. 383. & Grammatic. per multa media affert, diuturnitatem operari pœnæ diminutionem.

Pisanell. ad Affl. dec. 387. dicit, quòd diuturnitas non minuit: sed auget pœnam, & ibid. Carauit. Affl. in Const. Iustitiarij non per Calendas, num. 48. & in Const. terminū vitę, num. 26. quem in vtroque loco ego non inueni in meo Afflict.

Bartol. in cit. l. si diutino, quem sequitur Clar. quæst. 60. vers. præterea, dicit, quòd si reus fuerit contumax, & propter absentiam non potuit puniri, non seruatur illa lex: Diutino.

Farinac. quæst. 10. num. 84. refert, quòd Iudex tenetur minuere pœnam, licèt Baiard. ad Clar. quæst. 60. num. 112. asserat, non seruari opinionē Farinaccij respectu grauium delictorum; sed consulendum esse Principem.

Vnde tot, tantæque opinionum contrarietates colliguntur, & resultat prælium Iudicum, & ego pro ipsorum concordia distinguendū arbitror, quòd: aut sumus in delictis leuibus: aut verò grauibus. Si primo casu, cursu decennij dicitur diuturnitas, & pœnam minorare Iudex tenetur, Clar. cit. loc.

Aut verò sumus in delictis grauibus, & subdistingue; aut sunt delicta momentanea, & non reiterabilia: vel sunt successiua, & reiterabilia.

Si primo casu, & sic, si tractatur de delicto momentaneo, & non reiterabili, puta, homicidio, furto, & similibus, & tunc diuturnitas operatur pœnæ

pœnæ diminutionem:

Si verò secundo casu, & sic, si tractatur de delicto successiuo, ut reiterabili, & puta, adulterij, matrimonij prohibiti, & similium, & tunc diuturnitas non minuit, sed auget pœnam, vt ex multis affert Farinac. citat. quæst. 10. num. 86. & Clar. citat. loc. & ante istos, Afflict. citat. decis. 287. num. 2.

Et sic cum hac distinctione semper ego vidi seruatum.

Et, si quis diceret, ad quid prodest diuturnitatem temporis in iure allegari.

Respondeo, quòd prodest ad obtinendam gratiã à Principe, vel pœnæ commutationem, ex Afflict. & Clar. citat. loc.

Vel tanta potest esse diuturnitas, & longitudo temporis, vt loquitur Tobias Nonius cit. loc. vt Iudex possit, & sit in eius arbitrio, pœnam extraordinariam imponere, Bart. & Alberic. in l. si Diutino, Salicet. in l. seruos, de eo, qui duxit in matrimon. quam poluer. colun. 2. not. 5. Thesaur. decis. 76. num. 1. ad fin. considerata qualitate facti, & personæ; &, si reus fuerit absens, vagans, & errãs, aut verò in proprio domicilio suis commodis vacans, vt dicit Affl. Guid. Pap. & Crass. citat. loc.

Vel quãdo inquisitus à die commissi delicti fuerit bonæ famæ, nec vlterius deliquerit; tunc ex temporis longitudine pęna minuitur, secùs verò, si impropriè vixerit, & aliud crimen perpetrauit; tunc augetur pœna, etiam longinquo tempore interueniente, ex Farinacc. quæst. 10. num. 91. Baiard. cit. loc. num. 109. & Thesaur. decis. 76. num. 5. vt tetigi supra in tit. de frequen. delict. ad fin.

DE PRAGMATIC. PVBLICATIONE
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Pragmatica vnde dicta sit.
Quæ differentia est inter Pragmaticam, & Bandum.
Ipsius publicatio an requiratur in omnibus locis, vel sufficiat in Ciuitate Neapolis, vel alijs Terris famosis.

SVMMARIVM.

Principis conditio principalis quæ sit n. 2. & 3.
Prouidentia, in quibus consistit n. 4.
Principis voluntas, an à consilio proueniat n. 5.
Pragmaticæ an debeant publicari, absque populorum instantia n. 6.
Pragmatica quæ sit, & vnde dicta n. 7. & 8.
An differant pragmatica, Dispositio, Sanctio, & Statutum n. 7. & 8.
Pragmaticæ contrauenientes, an peccent mortaliter n. 9.
An differant pragmatica, & bandum n. 10. & 11.
Ipsius publicatio, an sufficiat in Ciuitate Neapolis, & requiratur in omnibus locis, & in quibus à n. 12. ad 20.
Absens tempore publicationis, an excusetur n. 20.
Pragmatica emanata respectu alicuius loci, vel personæ, an in omnibus locis extendatur, & personis n. 21. 22. 23. & 24.
Indultus publicatio, an sufficiat in Regno Hispaniarum, in Ciuitate Matrid, vel requiratur in Ciuitate Neapolis n. 25.
Bulla, vel breue Apostolicum, an sufficiat publicari in Ciuitate Roma, vel requiratur in omnibus alijs, & in quibus n. 26. 27. 28. & 29.
Breue dicitur verbis breuibus adnotatum n. 29.
Pragmaticæ quare vulgari sermone promulgentur n. 30. 31. & 32.
Cùm sit correctoria iuris communis, an extendatur de casu ad casum, & de persona ad personam n. 33. & 34.
Ante eius publicationem debeat susurrari, vt intelligatur, quid populus sentiat.

Principa-

Rincipaliorem conditionem, prudentiam, prouidentiam, pietatemque, malos malè perdere, bonos conseruare, culposos puniendo,
1 virtuosos præmiando, & denique publico vacare, proprium Principis esse, Vulpian. Iure cōsult. in l. 3. ff. de offic. pręfect. vigil. concludit, in illis verbis: Nam Salutem Reipublicæ tueri nulli magis credidit conuenire, nec aliū sufficere, quàm Cæsarem. Et iterum in l. Imperialis, Cod. de nupt. in his verbis: Imperialis beneuolentię proprium esse judicantes, vt omni tempore subiectorum cōmoditatē inuestigare, quàm eis mederi
2 procuremus, Vaxallorū enim conseruatio subditorum protectio, hominum concordia, quies Superiorum, & gloria principis tribuitur. Sic enim Cassiodor. lib. 2. Epist. 29. infert in his verbis: Quia regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas, & Aristotil. 2. topic. infert, quòd vtilitas Regentis vtilior est subditis, quàm fertilitas temporis, Immò Aristotil. 5. politicor. cap. 8. prouidentiā discernit, à principio cognoscere malū, eique obuiare; nec enim cuiusuis hominis est; sed ciuili intelligentia præditi malum, quòd efficitur in principio cognoscere, & iterum lib. 6. de regimin. consilium, oculus futurorum esse, ait quòd in tri-
3 bus verificatur, in Ordine pręsentiū, prouidentia futurorum, & Memoria præteritorū,
4 Et scientiam illam esse, ex qua cōmune bonū coniecturatur, infert Plato. lib. 6. sapient. Ciceron. in illis verbis: Ciuilis facultas Ciuitatis agentium commune bonū coniectaris, proinde Petrus Fernand. Nauarett. in eius pulcherrimo tractatu. *Conseruacion de Monarquias*, cap. 4. prudentes legum latores vocat illos, qui præuenientes futura, leges emanāt, vt in casu occurrenti reperiatur; l. Sancimus Cod. de consulib. lib. 12. ne quid tale in partem temporis eueniat, & sine legibus inueniatur, nimirum igitur, si Domini Proreges huius Regni bono publico intenti, secundùm tēporū spatia pragmaticas ex vrgentissimis caussis emanant, cùm consilium Procerum, imitātes Imperatotem Claudium Albinum, insolitum ex se ipso aliquid noui emanare, qui dicebat, prout in sua vita legitur: Ego Cæsareum nomen nolo, Senatus imperet, & ex Lampridio habetur, Alexandrum

drũ Seuerum vnquam pragmaticam emanasse sine Procerum cõsilio, voluntas enim Principis, à consilio approbata, in eius gloriam publicum
5 bonum; & Regis vtilitatem prouenire scribit Iureconsult. in l. Humanũ, Cod. de legib.
6 licèt Boccalin. in eius dict. 63. par. 1. asserat, pragmaticas non esse emanandas absque populorum instantia, & consensu; si citra enim eorum voluntatem fierent, bonum effectum non sortirẽtur, cuius dictum verum affirmat in iure Tasson. de Antefat. vers. 8. obseruet. 1. num. 23.

Vndè, cùm in Regno sit passim illa difficultas, si pragmaticæ publicatio sit in omnibus locis facienda, congruũ mihi videtur, super ista materia sermonem facere; & antequam illam aggrediar, de pluribus est videndum. Primo
7 quæ sit Pragmatica, & vnde sit dicta. Secundo quæ differentia sit inter Pragmaticam, Dispositionem, Sanctionem, & Statutum. Tertio an transgressor Pragmaticæ, vltra pęnam, ibi positã, peccet mortaliter. Quarto quæ differẽtia sit inter bannum, & Pragmaticam. Quinto, & vltimo, & est nostrum institutum, an Pragmaticæ in Regno debeãt publicari in omnibus locis, & Terris Regni, vel sufficiat publicari in Ciuitate Neapolis, & alijs Ciuitatibus, & Terris famosis?

Quò ad primum, & secundum, non est opus elaborare, quia Dominus Regens Rouitus in proem. comentar. ad
8 prag. hoc disputat, & ante eum, Cosma Guttier. in coment. pragmatic. Franc. titul. de conclus. Eccles. Gallicanæ, num. 2. fol. mihi 259. Pugnatar. ad prag. 4. de fals. num. 26. Carauit. ad prag. 2. de taif. num. 20. & Leonard. in prac. Official. cap. 2. num. 79. & cap. 12. num. 13. & seq.

Quòad tertium transgressores pragmaticarum, an peccent mortaliter? Reg. Rouit. cit. loc. num 11. remittit se
9 ad Marchisell. quæst. 46. Tu verò ex B. Thom. dicas, quòd transgressor pragmaticæ, eius authoritatem cõtendens, vel, si eius finis impediatur, mortaliter peccat, vide Viuald. in Candelabr. aur. cap. 8. tit. de lege canonic. vers. idem in iudicio fol. mihi 50.

Quòad quartum; an differentia sit inter bãdum, & pragmaticam? regula est, quod bandum videtur locum habere durante officio emanantis; etiam si fuerit à D Prorege emanatum, vti Capitaneo generali huius Regni, quod

expiret

expiret mutatione, vel morte, colligitur ex prag. 16. de militib. vers. & perche, ad medium. Alij distinguunt; aut bannum simpliciter loquitur, & tunc, finito officio Proregis, expirat; aut verò adest illud verbum: Omni tempore, vel perpetuò valiturum, prout in multis bandis huiusmodi qualitas cognoscitur, & tūc perpetuum robur habet. Alij asserunt, quòd, aut bannum reperitur in volumine Pragmaticarum, & tunc durat; aut verò non reperitur, & mutato emanante, expirat. Tasson. verò de antefat versic. 8. obseruat. 1. num. 12. dicit, quòd pragmatica est perpetua, bannum verò solet esse temporale, & quādoque ad terrorem, & non semper executioni demandatur; tu verò vide pulcram distinctionem Capoblanc. tom. 2. de authorit.
11 Baron. cap. 88. secùs verò in statuto Episcopi, quod valet etiàm post eius mortem, & successorem ligat, Fusc. de visit. lib. 1. cap. 33. n. 4.

Quòad quintum, & vltimum, an publicatio pragmaticarum sufficiat in Ciuitate Neapolis, vel Terris famosis,
12 vel requiratur in omnibus locis, & terris Regni. Alij distinguunt, quòd: aut in pragmatica est expressum, vt in omnibus locis publicetur, & tunc ipsius series est seruāda,
13 & in cunctis Terris publicanda, ex dictis per Franch. decis. 360. & post eum, Capoblanc. de auth. Baron. to. 1. prag. 6. num. 173. Aut verò non sunt nominati loci, in quibus publicari debet, sed genericè est dictum, vt ad omnium notitiam deueniat, & nullus ignorantiæ causam al-
14 legare valeat, & in hoc diuersæ DD. authoritates certant; Campagn. enim ad cap. cùm ad obuiandum, ad fin. dicit, quòd sufficit publicari in Terris famosis, Alex. Roman. ad prag. de blasphem. num. 57. licèt asserat, publicari debere in omnibus locis, ad hoc, vt liget omnes; tamen num. 58. & sequen. dicit, quòd sufficit publicari in Ciuitate Neapolis, & eius Tribunalibus, si sim-
15 pliciter est prolata, & non est necesse publicari per totū Regnum, vel per Prouincias, quòd promulgatur in M.C.V. sunt enim in ea Procuratores, & Agentes Vniuersitatum, Baronum, & particularium,
16 ferè totius Regni, & publicatio in ea facta sufficit; & non refert, si dicatur, vt deueniat ad notitiam omnium, quia est modus condendi legem generalem; nec supina ignorātia excusat, nescire id, quod omnes

omnes sciunt, sequitur de Pont. in tract. de potest. Proreg. titul. de prouis. fier. solit. §. 3. num. 18. & vti publicata in M. C. efficitur notoria omnibus Prouincijs, Carauit. ad Pragm. ad Macedon. §. 5. num. 6. 7. & 8. Ego verò dico, quòd etiam, si simpliciter prolata sit, debet promulgari
16 in omnibus locis ad obligandum subditos, contra quos de substantia constitutionis est scriptura, & ipsius publicatio. Et hoc est illud, quod fuit discussum per Franch. cit. decis. 360. quod declaratur, nisi delinquẽs, vel pragmaticæ transgressor cum scientia, concur-
18 rente fraude in illius obseruantiam, delictum committit in loco non publicato, compræhenditur, & ipsius pœnæ obnoxius est, Const. in tract. de scient. & ignor. iur. & fact. centur. 2. distinct. 98. Exemplum, si quis reperitur in Ciuitate Neapolis, & nouam
19 pragmaticam promulgatã aduertit, ad aliquem locum accedit, antequam ibi publicetur, & committat delictum, vt in simili de sciente mutationem monetæ, & creditori suo ante tempus soluere volente, vt per Vrsill. decis. 90. ad fin. quem sequitur Amendol. ad Franch. citat. decis. 360. num. 7. si tamen inquisitus esset absens tempore publicationis à loco, in
20 quo publicatur, excusatur, vt per Alexandr. Roman. citat. loco.

Si tamen emanaretur aliqua Pragmatica in aliquo lo-
21 co, vel contra certas personas, an habeat locum, & seruari debeat in omnibus, & contra omnes alios, etiam in ea non expressos? accidit plurires de hoc dubitari, ex prag. prima de furt. noctur. quæ respectu Ciuitatis Neapolis est emanata, & ex prag. edita per olim Ducem Ossunæ die 11. Aprelis 1584. quam commentauit Io. Grand. in tract. de bell. exul. quæ non reperi-
22 tur in volumine pragmaticarum; fuit tamen emanata in Consilio Collaterali, & hic dicebamus, debere intelligi respectu locorum, pro quibus fuit emanata, alij distinguebant, quòd: aut locus, vel per-
23 sona est causa finalis pragmaticæ; & tunc in omnibus locis, vel personis, in quibus casus occurrerit, erit seruanda; aut verò locus, & persona erit causa impulsiua ipsius pragmaticæ, & secùs erit. Alij verò aliam distinctionem faciendã esse, cogitabant; aut verò pragmatica est promulgata in odium alicuius; aut verò est
24 promulgata in beneficium,

vel

vel vtilitatem alicuius, tu verò vide hunc articulum, reassumptum per Thor. tom. 2. compend. decis. verb. pragmatica, fol. mihi 471.

Quid autem de indultu, an sufficiat publicatio facta in
25 Ciuitate Madrit, in qua per Serenissimũ Regem est emanatus, vel requiritur publicatio in Ciuitate Neapolis? vide Catalan. de Indult. cap. 5. n. 1. & seq. & iterũ cap. 9. n. 13.

Verùm hæc solénitas publicationis, an requiratur in
26 Bulla, vel Breue, à Summo Pontifice expeditis; vel Romana Curia? Apont. de iurisdict. tit. de bigam. num. 41. fol. mihi 253. à ter. tenet ex DD. ibi allegatis communem vigere opinionem, sufficiens non esse, publicari Romæ secundùm eos. Tamen admitti debere excusationem iustæ ignorantię, Flamin. Paris. in tract. de resignat benefic. lib. 5. quæst. 6. num 222. & iterũ
27 tom. 2. lib. 11. quęst. 9. nu. 6. & seq. concludit, publicationem Romæ sufficere, & ligare extra Curiam, ea ratione; quia Summus Pontifex habet pedes plumbeos, & est quasi immobilis, & ex D. Thom. 1. 2. quæst. 90. artic. 4. dicit, quòd absentes à legis promulgatione, ad eam obligantur; deuenit enim, vel de-
28 uenire potest ad eorum notitiam, nulla facta mentione de publicatione, facta in Prouincia, vel capite ipsius, & n. 8. dicit, quòd Romæ publicantur omnes aliæ constitutiones perpetuæ, ligant, & sũt in vsu per totum orbem; & Breue dicitur quasi breuibus
29 verbis adnotatum, Fusc. de visit. lib. 1. cap. 33. num. 10.

Si curiosus scire vellet, quare Pragmaticæ in Regno promulgentur vulgari sermone,
30 Reg. Rouit. in procm. num. 17. explicat ad euitandum varias interpretationes, & infinitas controuersias, quæ oriri solent, & possent ex legibus, latino sermone promulgatis; hinc est, quòd Bouadill. in proem. politic. num. 15. testatur, omnes antiquos, & modernos cuiuscumque orationis, leges promulgasse sem-
31 per eorum lingua, & præsertim in pragmaticis, quæ publicantur in plateis, & populis, vt notoriè efficiantur, & omnes ligent, vt sciant cũcti quomodo in ipsorum obseruantia se gerere debent; exẽplum habemus in Platon. & Aristot. qui libros de republica lingua Græca emanarunt. Cicero autem Latina promul-
32 gauit; nunquam enim obseruarentur, immò semper xecusarentur, non intellexisse,

DE IGNORANTIA.
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Ignorantia crassa, quæ dicatur.
Ignorantia supina, quæ dicatur.
Ignorantia crassa, & supina, an differant.

Non summatur, ex quo, id, quod in Argumento.

IN præcedēti tractat. de Pugn. Doct. tit. de falsf. monet. cap. 1. nu. 93. & 100. vsque ad 105. obiter tetigi, quæ sit ignorantia crassa; nunc addo, quòd est illa, quando quis nescit id, quòd omnes sciunt, Franc. Marc decis. 63. num. 1. vel est illa, qua quis per latam culpam ignorat id, quod communiter omnes sui generis sciunt, Costa in tract. de scient. & ignorant. insp ect. 81. num. 13. vel quando ignoratur factum publicum, Luc. de Penn. in l. generali, Cod. de tabular. lib. 10. num 8. vbi ponit exēplum in Iudæis, qui nō excusantur, quia Christum adhùc venisse ignorant.

Tamèn regula tradi non potest, quando dicatur crassa; quia vbi præsumitur scientia, in eo casu dicitur ignorantia crassa, Const. ibid. n. 20. & 21.

Sed vnum est, quod reddit me ancipitem; nàm Iure Consultus in l. nec supina, ff. de Iur. & fact. ignorant. hæc verba protulit: Hæc supina ignorantia petenda est factum ignorantis, nec scrupulosa inquisitio exigenda; scientia enim hoc modo æstimanda est, vt neque negligentia crassa, aut nimia securitas satis expedita sit, neque delatoria curiositas exigatur.

Et omnes Legum interpetres istam ignorātiam crassā,

siuè supinam vocant, & promiscuè ponunt, & semper dicunt; ignorantia crassa, seù supina, & in tex. allegat Iur. cōsult. videtur, differentiam facere inter crassam, & supinā; immò glos. exponit supinè ignoraui, & intelligēdum est supinè ignorare, & crasè negligere; ergo diuersimodè hęc verba: Crasè, & supinè, sunt cònsideranda; cùm in iure in omni materia verba debent intelligi cum affectu, &, vt aliquid operentur, l. prima §. hęc autem verba, vbi Ias. notat ff. quòd quisque iuris cap. relatū de Cleric. non resident. Dec. cons. 625. n. 13. Immò quælibet sillaba accipienda est, vt stet cum aliquo effectu operatiuo, cap. si Papa de priuil. in 6. Dec. cons. 414. vol. 2.

Et proinde altitudini ingenij vacādo ex litera Tex. differunt; nàm illud verbum: Crasè, intelligitur, *grossamente*, & dependet à crassitudine, vulgariter nuncupata, *grossezza*.

Verbum verò: supinè intelligitur, *col ventre sù*, & communitèr dicitur: *Con la panza al sole*, quasi oculos, ventrem, faciemque ad cœlum porrigat; vndè commune adagium est in ęgroto: *stà alla supina, dorme alla supina*, ex cuius recubitu medici, an graui, vel leui morbo ęger laboret, iudicāt, & Senec. in epist. ad Lucili. dicat equidem, mi Lucili, supinus, & negligens, & videtur, differentiam facere inter supinum, & negligentem.

Crassa ignorātia dependet ex aliqua passione, vel habitu, non omninò ligante rationē, Sayr. Clau. Reg. lib. 2. cap. 2. n. 18. ad fin.

Negligentia supina, est quando quis non curat acquirere notitiam, quam debet habere, quæ, si de grauibus agatur, dicitur ignorantia crassa, vel: est illa, quæ oritur ex modica cura pro vincenda ignorantia instar supinè in lecto iacentium, quasi nil de rebus curantium, Sanchez in Sum. lib. 1. cap. 16. n. 7.

His discussis, dico, quòd Iure Consultus in cit. tex. nec supina voluit liberaliter loqui, plura adducenda sinonima, dum vsus fuit illis verbis: ignorantia supina, & negligentia crassa, quæ nec deformia iudicātur, nec contradictoria reputantur; sed idem important, confundūtur, promiscuè ponuntur, & vnum pro alio intelligitur, & tendūt ad eundem sensum Iurisconsulti; & cùm quis non adhibet diligentiam, vt sciat quid scire tenetur, & subtiliter inuestigare statum eorum, quæ tractat, & conditionem eius,

cum

cum quo rẽ habet, argumento, l. vir vxori, ff. ad Velleian. dicitur crasśè negligere, & supinè ignorare, Sãchez cit. loc.

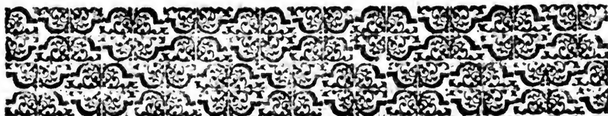
Et quòd verum sit, omnes Theologi, & in vtroque iure scribentes dicũt crassa, seù supina, & licet natura dictionis seù, quandoque alternatiuam, aliquando ampliatiuam, & alibi declaratiuam importet; tamen quandò prouenit à sensu loquentis, importat coniũctionem sensus, & habetur loco copulæ, Caualcan. de vsufruct. mulier. relict. n. 48.

Vnde Iure cõsultus, verbo: Crassa, & supina vtitur, si Theologi crassam, seù supinã vocant, si vtriusque iuris Interpetres crassam, seù supinã appellant, nimirum, & omni iure permittendum est, vt nos hæredes, & tutores legis, illo verbo vtamur, nec scrupulosa inquisitio exigenda est, neque curiositas exigatur, vt sunt verba ipsius textus.

Quod etiam iure permittente fit, non refellitur, non reicitur, non reprobabile, non damnabile, nec punibile iudicari debet, DD. omnes in l. Graccus, Cod. de adulter.

D E

DE TESTIVM REPETITIONE.
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Testium repetitio, an sit necessaria in causis criminalibus. Forma repetitionis quæ sit.

SVMMARIVM.

Falsi testes an reperiantur num. 1. 2. & 3.
Tribunal contrabandorum est Tribunal vindictæ n. 3.
Testes in eo deponentes, vt plurimum sunt suppositi, & simulati n. 2. & 3.
Testes non repetiti, non probant n. 5. & 14.
Etiam, si essent mille num. 6.
Etiam stante statuto num. 6.
Princeps an possit tollere repetitiones n. 7.
Confessio secuta ex testibus non repetitis, an probet n. 8. & 9.
Repetitio testium, an sit de iure naturali num. 11.
An possit tolli consuetudine num. 10.
Testes citati ad repetendum, non comparentes, an puniantur num. 13.

Icèt delicta cōmittantur, adsunt multoties aliqui testes, à veritate alieni, machinationibus intēti, qui, vel subditi, & subornati, vel naturaliter reprobi, vel inimici, falsum deponunt, & quandoque spontè insurgunt ad machinandum, & ad falsum deponendum; Inde eorum falsitas detegitur: vnde Dauid
1 Psalm. 28. conquestus fuit, in illis verbis: Insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi, & Constantin.

tin. Pap. in tract. de præmin. & arbitr. M. C.V. cap. 4. nu. 41. similitèr conqueritur, paucos esse processus criminales, in quibus falsi testes non re-
2 periantur, & Mauson. in tract. de contraband. quæst. 16. n. 30. dicit, quòd aliqui testes sunt omni exceptione pessimi; & in quæst. 15. num. 22. dicit, quòd testes in Tribunali contrabandorum vt plurimum sunt suppositi, simulati, & quandoque mortui lo-
3 quuntur; Tribunal enim contrabandorum Tribunal vindictæ appellat, quæst. 11. n. 2.

Vndè tam de iure cōmuni, quàm municipali, vt omnibus
4 patet, est introductum, vt testes in criminalibus exami-
5 nati, repetantur; nam ex repetitione oritur geminata, & enixa voluntas ex actu reiterato; & non repetiti non probant, etiam si mille essent, etiam si quolibet officio præditi essent, etiam stante statu-
6 to, vt Processus valeat sine figura Iudicij, adhuc repeti debent, & etiam, si Princeps tollat repetitiones; tollere enim non potest, quia spe-
7 cies defensionis est, Ricc. decis. 149. num. 2. par. 2. & decis. 52. à num. 1. ad. 6. par. 4. & decis. 294. num. 5. par. 4. Mele ad Gizzarell. decis. 53. num. 8. Hodiern. ad Surd. decis. 103. num. 6. Et licèt Bouadill. tom. 1. politicor. lib. 2. cap. 21. num. 217. fol. mihi 948. dicat, testes receptos, parte non citata, & absēte valere, & fidem facere, & nō esse opus alia ratificatione, nec repetitione, etiam si Reus spontè se præsentet, eius dictum est intelligendum in loco, in quo loquitur, nempè, Hyspaniarum, secùs verò in Regno nostro Neapolitano,
8 vbi adeò repetitio est necessaria, quòd si sine repetitione inquisitus fuerit tortus, & confiteatur delictum, est nulla confessio, & non probat, etiā si fuerint reproducti, & repe- titi; post confessionem non
9 reconualidantur, Ricc. decis. 210. par 1. & decis. 294. nu. 1. par. 4. Baldax. de Angel. ad Foller. pract. crimin. tit. & demum repetantur testes, n. 1.

Et licèt aliqui dicant, repetitionem testium posse tolli
10 per consuetudinem, & prouideri, vt stetur processui informatiuo, vt refert Ricc. decis. 134. num. 8. par. 4. tamē contrarium iure fundatur, & in practica seruatur, vt non possit tolli; cùm de iure naturali, immò diuino dicatur
11 species enim defensionis est; vt supra dixi; & hæc consuetudo potius vsurpatio vocatur, & seruanda non est, Ricc. decis.

12 decis. 139. num. 43. par. 4. Et, si Iudex non repetere facit testes, est rescribendum S. E. vt illum inhabilem declaret; vt glosell. ad prag. 2. de citat. virtute ordinis Collateralis die 22. Decembris 1612. in Cur. 1. fol. 200.

Adeò, quòd si testes examinati, citantur ad repetendum,
13 & non compareant, vel se absentauerint, oriuntur duo effectus; primus, quòd pœna falsi puniuntur; secūdus, quòd præsumitur maxima innocētia ad beneficium Rei, Caball. resolution. crimin. cas. 55. n. 2. cent. 1. Baldax. de Ang. ad Foller. pract. crim. tit. & demum repetantur testes, nu. 9.

Et ex defectu repetitionis testium fuerunt liberati, &
14 absoluti, quamplurimi inquisiti, vt refert Viu. decis. 78 n. fin. & nuper Reg. Rouit. prag. 1. de persequend. malefactor. num. 11. & seq. testatur, illos Marsici noui condemnatos, euasisse furcarum suspendia, ex quo detectus fuit defectus testium, non repetitorū; vnde cùm tantæ potentię, & importantiæ sit hęc testium repetitio, ne via aperiatur, & ansa tribuatur veritatem occultandi, & in futurum vera & germana practica, & quomodo in hoc sit obseruandū colligatur, congruum, & necessarium mihi videor sermonem de testium repetitione facere, licèt Farinac. quęst. 66. par. 8. per tot. de testibus latè discurrat, hæc repetitio ad Fisci instantiam ortum habuit, quia in Fisco non pręsumitur subornatio, vel alius timor, Carauit. Rit. 157. num. 12.

Est igitur sciendum, quòd repetitio fit, & fieri potest duplici modo; vno, nempè, ferè summario, & vocatur confrontatio; altero verò modo, quæ per repetionem ipsorum testium fit.

Quando enim fit repetitio primo modo, ferè summario, & vocatur propriè confrontatio, ex Bertazol. consil. 70. vol. 2. Baiard. ad Clar. quæst. 43. nu. 63. Caball. cas. 269. num. 17. Ricc. decis. 84. n. 1. 2. & 3. par. 2. & decis. 294. num. 19. par. 4. Baldax. de Angel. ad Foller. pract. crim. tit. demum repetantur testes, num. 2. Mari ad Gizzarell. decis. 53. num. 6. practic. est, vt adhibito teste, deponente coram Officiali, nempè in R. A. coram Auditoribus, & Fisco in causis ordinarijs, sed coram Præside, Auditoribus, & Fisco in causis delegatis, & ad modum belli, in alijs Curijs coram Iudice, & ibi adducto inquisito, defertur ei iuramentum,

mentum, & legitur depositio de verbo ad verbum in faciẽ ipsius inquisiti, & hæc dicitur confrontatio, quæ habetur loco repetitionis, Caball. cit. loc. Farinacc. quæst. 70. nu. 39. & denique Mele ad Gizzarell. decis. 53. num. 10. Scaccia lib. 1. cap. 84. n. 53. & 54. Ant. Scappa de Iure non scripto lib. 5. cap. 114. num. 8.

Quod verũ procedat de Iure, & sufficiat ad condemnandum dicam in sequenti capitulo.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Confrontatio testium, an sufficiat absque repetitione, & fidem faciant.

An verò vltrà confrontationem requiratur legitima repetitio.

Non summatur, ex quo argumentum, vim summarij obtinet.

Ed querũt DD. vtrùm sufficiat hæc cunfrontatio testiũ ad faciem inquisiti, vel requirãtur alia repetitio, accidit in causa Franci-

1 sci Trammaglia, à Sereno, inquisiti de pluribus delictis, & contra eum procedebatnr ex delegatione, & Auditor Antonius Lionetto confrontauit testes ad faciem inquisiti, & substinebat non esse necessariam aliam repetitionẽ; tutus ex doctrina Afflict. in Const. si danna clatidestina, num. 36. & 37. & iterum in Const. Humanitate, num. 15. quibus in locis Afflict. dicit confrontationem sufficere ea ratione, quia confrontatio habet vim repetitionis; & dum habemus effectum, non est curandum de modo, & Afflict. sequuutur Mascard. conclus. 496. num. 13. Cartar. de exeq. sent. cap. final. num. 125. Clar. quæst. 45. versic. sed in proposito, & rationem rationis afferunt; quia confrontatio habet vim

2 noui examinis, immò plus operari confrontationem, quã citationẽ, sic ex moltis Farinacc. quæst. 71. num. 105. ad fin. & iterum quæst. 72. n. 139. Caball. cas. 269. nu. 17. Thor. compend. decis. Curiæ

3 Archiepiscop. verbo Interrogatoria, Guazzin. de defens. reor. defens. 20. cap. 21. nu. 1. & seq. Scac. cit. lib. 1. cap. 84. num. 53. & 54. Anton. Scappa de Iur. nõ scripto lib. 5. cap. 114. n. 8. & postremo

ſic decisũ per M.C.V.D.Merlin.controuerſ.forenſ.cap.42. num. 3. & 4.

Alij dicunt eſſe in arbitrio Iudicis, vel repetere teſtes formiter, vel facere confrontationem ad faciem inquiti, &
4 quòd in hoc neceſſe eſt habere Iudicem gratioſum, ſic Farinac. quæſt. 66. num. 273. & ſubſtinentes hanc partem, non iure eam fundant, nõ eſt eius ſtandum, ſed parcendũ, quia paruum practici ſunt.

Alij dicunt, vt ſi Reus ſit ſagax, & non rudis, & ſufficien
5 ter teſtes interrogauerit, ſufficit confrontatio Guazzin. cit. loc. num. 4. & 5. Practic. Genuenſ. cap. 27. num. 13. reus enim poſſet teſtes confrontantes repetere, & tunc ceſſat repetitio, quamuis cõcedatur repulſa, Guazzin. ibidem num. 5.

Alij dicunt teſtes confrontatos ad faciem inquiſiti fidẽ facere abſque alia repetitio
6 ne, Mele qui multos adducit ad Gizzarell. decíſ. 53. nu. 9. & 10. & Mari ad Gizzarel. deciſ. 53. num. 9. & 10. & Mari ad Gizzarel. deciſ. 33. n. 6. 7. & Viſcont. in ſingularibus, in verb. teſtes parte non citata fol. mihi 274. col. 2. ad med.

Cæteri aſſerunt ex Martin. del Rio diſquiſit. Magic. lib. 5. ſect. 10. verſ. ſolent, duplicem eſſe confrontationem; ſpontaneam, nempè, & violentam; primam eſſe, quandò parati ſunt Rei, alios non dùm captos arguere, & conuincere, quam Iudex non permittat, niſi talia præcedant inditia, vt citari poſſit; ſecundam, & ſic violentam, quandò com plices in mutuis dationibus inter ſe diſſentiunt, tùnc debent, primò ſeorsùm, poſteà ſimul de hoc diſſidio interrogari, hæc ſunt verba Martini.

Vndè ex diuerſa iudicantiũ fantaſia oritur intèr ipſos cõtrouerſia, & Aduocatos diſ
7 cordia.

Ego verò, qui partes inquiſiti tuebar, potius pietate motus, quam præcibus ſuffultus, ſacrũ enim, immò ferè diuinũ eſt afflicto clienti patrociniũ præſtare lapſum prudenti cõſilio erigere, fatigatũ recreare, & oppreſſum iuuare, Ann. Robert. lib. 2. rer. iudic. cap. 19. quem ſequitur Giurb. deciſ. 93. num. 5. pro illis reconciliandis firmiter ſubſtinebam cõfrontationem poſſe fieri per Iudicem, tamèn in caſu ſuo, quando voluerit, nẽpè, ducere reum ad torturam, vt infrà dicam, ſed non ſufficere ad validitatẽ proceſſus, & ſic ad condemnationem, & requiri omninò legitimam, ſolemnem repetitionẽ, fundo

hoc ex

hoc ex illa generali iuris conclusione: testes receptos pro informatiuo omni iure esse repetendos, vt dixi in præced. cap. etiam si recepti sint in Iudicio summariè debere repeti in ordinario, Burg. quæst. 49. num. 4. & 13. aliàs non probant, Laurent. ab Occa Ferrariæ cons. 60. num. 62. inter cons. crimin. diuers. to. 2. & Vincent. Honded. con. 16. num. 21. & seq. tom. 2. etiam si fuerint examinati coram Principe, Honded. cons. 26. num. 20. etiàm in causis, in quibus proceditur ex abrupto, vel veritate inspecta, vel extrà ordinem, vel in causis summarijs, etiàm si fuit dictum, omni iuris solemnitate omissa, Baiard. ad Clar. quæst. 45. num. 34. Vulpell consil. 68. num. 7. etiàm in causis ad modum Belli, vel delegatis, virtute Reg. prag. 11. de offic. Iudic. §. 51. qua statuitur, omnes testes esse repetendos, etiàm in causis ad modum belli, vel delegatis, non obstante quouis vsu, vel stylu in contrarium existenti, vt in sequen. cap. latiùs dicam, àt, cum statutum repetitionem iubeat, debet intelligi de repetitione vera, & legima, quę fit per citationem parte vocata, non autèm de ea, quæ fit per confrontationem, quæ dicitur ficta, statutum enim nō habet locum in casu ficto.

Vlteriùs, etiàm si testes sint confrontati ad faciem inquisiti, sunt repetendi, non obstante confrontatione; Baiard. & Vulpell. cit. loc. Et non obstante confronta-
9 tione, repetitionem legitimá esse necessariá exclamat Guazzin. de defens. reor. defens. 20. cap. 21. n. 3. Vinc. Honded. cons. 101. à n. 1. ad 40. qui respondet contrarium affirmantibus, Farinacc. quæst. 73. n. 144. & sequen. & nouissimè D. Merlin. citat. loc. num. 2 adeò, vt omnes moderni concludant vltrà confrontationem, requiri legitimam repetionem, ea ratione, quià licèt cōfrontatio videatur supplere defectui citationis, tamen non suppletur defectui interrogationum, & aliorum requisitorum, quæ in hoc desiderantur, ex Farinac. & Merlin. cit. loc.

Et ego addo aliam intrinsecam rationem, requiri repetitionem ad euitandum peri-
10 culum, & tollendam fraudē, & ad auferendum prçcipitiū, quod tempore confrontationis oritur, tàm respectu Iudicis, qui ambitiosus informationem captam confirmare, & reum condemnare per cōfrontationem, expe. itionem

accellerat, immò præcipitantèr procedit, terrendo testem confrontantem, respectu verò ipsius testis, præsentiam Iudicis timentis, licèt confusè, & currenti lingua ratificat eius dictum, repetit eius depositionem, & pauperrimum inquisitum confrontat, non sine maxima etiàm suspictione subornationis, & falsitatis testium, vt vtar verbis positis per Farinac. quæst. 66. n. 263. ad fin. & ferè defensiones tolluntur, quas ex officio Iudex procurare, & concedere debet, quàm illas tollere, vel debilitare, Ambrosin. de process. informatiu. lib. 3. cap. 2. num. 49.

Meritò concludo, etiam confrontatione præcedente

11 esse faciendam repetitionem formiter, & legitimè.

Non obstant in contrariũ adducta, & primò non obstat Doctrina Afflict. tum quia

12 corruptè allegat l. 2. Cod. quomodo, & quando Iudex, cuius dispositio casui nostrò applicari non potest: dum loquitur in alio casù, nempè, vt monitio Iudicis habeat vim peremptoriæ citationis.

Cùm etiam, quia doctrina Afflict. est intelligenda, pro

13 vt loquitur in casu suo, nẽpè, sit effectus confrontationis, vt accusatus non audiatur, si offert cauere de stando iuri, vel quando reus est confessus extra iudicium delictum coram duobus testibus, & inde negauerit, & tunc isti testes ad probandam confessionem extraiudicialem, possunt cõfrontari ad faciem ipsius rei, ex qua confrontatione Iudex potest ducere reum ad torturam, vt Afflict. in Constit. Humanitat. num. 15. affert, ad intelligentiam cuius dicti pauci aduerterunt, & videtur annuere, Ricc. decis. 294. n. 19. par. 4. qui addit granum salis, dummodo stylus ità se habeat, ergo confrontatio operatur tantùm, vt deueniri possit ad torturam, sic videtur concludere, Mut. tom. 6. cap. 34. nu. 76. qui testatur sic in illo Regno seruari.

Non obstat doctrina Clar. citat. loc. duplici capite, primo, quia mouetur ex Afflict.

14 cui responsum est; secundo quia Clar. loquitur in casu suo, nempè, quandò testes deposuerunt tale quid, quod de directo contradicat depositioni ipsius Rei, vel quando Reus est contumax, & Iudex enim ad nouas defensiones admittit, sic sentit Farinac. quæst. 11. num. 15. ad fin. Caball. cas. 110. n. 37.

Non obstat decisio M.C.V. relata per Merlin. cit. cap.

42.

42. quia est diuersus casus, 15 nàm ibi nèdum inquisitus erat contumax, verùm etiàm foriudicatus, ex quo reo contumace, non datur repetitio.

Non obstat doctrina Mur. tom. 6. cap. Sicil. cap. 34. n. 77. quia ibi Mut. non simpli-
16 citèr loquitur; sed se remittit ad id, quod dixit in decis. 86. num. 1. & 2. vbi confrontatio fuit facta inter accusantem; & accusatum, & sic inter querelantem, & querelatum, secus in casu nostro, in quo sumus in testibus contra inquisitum.

Non obstat doctrina Viscont Mele: & Mari, cum suis sequacibus ad Gizzarell. decis. 53. num. 9. eò, quia, se
17 mouent, ex Clar. quæst. 45. vers. sed in hoc proposito, cui est responsum, vt supra, vel intelligi confrontationem exerceri inter duos testes inter se discordantes, nempè, vnum accusantem, aliũ excusantem, sic confrontatio vocatur, quasi de fronte ad frontem, vt nos docet Damphouder. practic. criminal. cap. 46. vbi refert, in hoc versari prudentiam Iudicis.

Non obstat doctrina Martin. del Ryo, nàm est intelli-
18 genda in casu suo, de quo loquitur, nempè, de confrontandis inquisitis de magicis artibus, cum quibus diligentiæ færè extraordinariæ adhibentur; secus in casu nostro.

Remanet, ergò conclusio firma, confrontationem posse fieri pro tortura inferenda, vt supra dixi, secus autem pro condẽnatione, pro qua, vltra confrontationem requiritur legitima, & solemnis repetitio.

Verùm, quia tres testes sunt pro nobis, & contra nos superior, interior, & exterior, Superior, vt Deus, interior, vt conscientia, & exterior, vt proximus, cap. inter & cap. Peccat. 22. quæst. 1. & cap. iubemus de cõsecrat. distinct. 1. refert Ferret. de re milit. tit. de Inimicit. occult. numer. 24. vt verum fatear; nunquam fuisse testes confrontatos, toto tempore vitę meæ spatio annorũ viginti trium, nisi semel tempore Auditoris Califani, in causa Sabatini Croscuolo capitis bannitorũ; moneo igitur omnes Iudices, vt ab hac practica abstineant, tanquàm à iure, ęquitate, & obseruantia, aliena.

Quam conclusionem amplia procedere, vt repetitio sit necessaria, etiàm si testes exa-
minati, essent omni exceptio-
20 ne maiores; & earum depositionibus esset standũ, Ricc. decis. 294. ad fin. par. 4.

Amplia

Amplia etiam si testes deposuissent metu literarum
21 monitorialium, & sic ex causa exonerationis conscientiæ adhuc repeti debent, Giurb: decis. Sicil. 95. nu. 1. 8. & 9.

Limitatur verò non procedere, & sic non requiri repeti-
22 tioné in infrascriptis casibus.

Primo, quando Reus est legitimè confessus, vt statuit pragmatica præcitata §. 51. & Merlin. ibid. affert.

Limita secundo, nisi Reus
23 esset coutumax, & testes mortui, sic statuit citat. prag. §. 83. & Merlin. ibid. affert.

Limita tertio, nisi Reus ha-
24 beret testes pro legitimè repetitis, quo casu, nec confrontatio desideratur, nec repetitio requiritur, Caball. cal. 269. num. 20. Guazzin. citat. cap. 21. num. 8. Ricc. decis. 294. ad fin. par. 4.

Limitarur quarto, in crimine Lęsæ Maiestatis, in quo testes, etiam non repetiti pro-
25 bant, sic ex multis Ricc. decis. 294. uum. 5. par. 4. in priuilegium enim criminis non requiritur repetitio, Muscatell. pract. crimin. tit. de crim. Lęsæ Maiestatis, nu. 29.

Limita quinto, in crimine assassinij, vt docet Muscatell. pract. crimin. tit. de homic.
26 mediant. assass. n. 76. Baul. Merend. cons. 88. num. 9. inter cons. crimin. diuers. tom. 2.

Sed quando in casu suo fit confrontatio, debet fieri mo-
27 do posito per Clar. cit. quæst. 45. vers. sed in proposito, ad fin. & Guazzin. cit. cap. 21. num. 9. & iuramentum tempore confrontationis deferri debet per Iudicem, non auté per Fiscum, Ricc. decis. 294. num. 19. par. 4.

Sed quomodo sit facienda repetitio, dicas quòd est in
26 arbitrio Iudicis, vel testes citare, vt coram eo accedant ad repetendum, vel destinare commissarium in partibus ad repetendum, verùm quando destinatur commissarius, debet reus citari ad videndum illum destinari ad iuramenta videndum, Ambrosin. de process. informat. lib. 3. cap. 1. num. 49. & seq. & cap. 2. eod. lib. 3. n. 14. & seq.

Et repetitis testibus, an possit Reus petere fieri aliam
29 repetitionem, vide Farinac. quæst. 72. num. 142. & 143.

In hac eadem causa fuit dubitatum, si testium repetitio in causis delegatis possit delegari, & pro affirmatiua
30 in delegato Principis fuit resolutum, ex Carauit. Rit. 157. num. 15. Clar. quęst. 45. vers. Cęterum, ad med. testium enim receptio potest fieri per com-

Cõmissarios destinatos, Mut. tom. 4. cap. 12. n. 1. 7. & 8.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Repetitio, quę fit per inquisitum, quando habet testes pro repetitis, an dicatur vera, vel ficta.

SVMMARIVM.

Quando inquisitus habet testes prò repetitis, an dicatur repetitio ficta, vel vera num. 1. & 2.

Practica huius repetitionis quae sit n. 3

Reus si declarauerit habere testes pro repetitis copia non consignata, non operatur num. 7. & 8.

An possit haec declaratio reuocari n. 9.

Si Reus non vult habere testes pro repetitis, quae sit practica num. 10 11. & 12.

Repetitio, cuius expensis fieri debet num. 13. 14. 15. & 16.

Et vsque ad quod tempus fieri possit num. 17. 18. & 19.

Repetitionis tẽpore, an debeat citari inquisitus personaliter, vel sufficiat procurator nu. 23. & 24.

Si non est facta in prima instantia, an possit fieri in secunda n. 25.

Ecũdus modus repetendi, & sic repetitio fit secũdo modo p repetitionẽ, quae duplici modo simili-
1 ter fieri potest. Primo, quando inquisitus habet testes Curiae pro citatis, & legitimè repetitis. Secundo, quando cum effectu repetuntur.

Si primo casu inquisitus vult habere testes pro repetitis practica est, vt post sibi datas defensiones, faciat com-
2 paritionem, declarando, quod vult habere, prout habet testes Regij Fisci pro citatis iuratis, & legitimè repetitis, & necesse est, vt apponatur illud verbum, prout habet; & dicitur declaratio per verba prae-
3 sentis temporis, non autem futuri, aliàs non admittitur, quae declaratio debet fieri per principalem, vel procuratorẽ habentem speciale mandatũ, Petr. Gramatic. decis. 28. n. 9. & 10. Caball. centur. 3. cas. 269. n. 21.

Comparitione recepta cũ
4 speciali verbo, quod habet, Iudex interponit decretum, quod stante declaratione formiter facta, concedatur copia repertorum.

Sed dubitatur, vtrum haec
5 declaratio, quod habet testes pro

pro repetitis probet? & distinguendi sūt duo casus. Primus, aut repetitio requiritur virtute statuti, prout in pragm. prima de perseq. malefactorib. & tunc non probat, quia illa repetitio dicitur ficta, & fictio
6 non habet locum in statuto; aut verò requiritur repetitio de iure, nempè in alijs delictis, & tunc probat, & sic est practica, vt docet Reg. Rouit. ad pragm. primam de perseq. malefact. num. 13. & 21.

Sed vnū nota, quod si Iudex decreuerit, vt copia reper
7 torum concedatur, habitis testibus pro repetitis facta declaratione, si cum effectu declaratio nō fuerit facta, etiam si copia concedatur, non ha-
8 bentur testes pro repetitis nō obstante decreto Iudicis, Petra ad Grammatic. decis. 28. num. 13.

Et è contra si fuerit facta per reum formiter declaratio, quod habet testes pro re-
9 petitis, sed tamen copia non fuerit concessa, potest declaratio prædicta reuocari per inquisitum, quia in illis, quæ publici Iuris sunt, non habet locum illa regula: quod semel placuit, amplius displicere nō potest, Petr. ad Gramatic. decis. 28. num. 15.

Si verò noluerit inquisitus habere testes pro repetitis, tunc Fisci est, illos repetere, & practica est; vt si testes exa-
10 minati sint in eodem loco Iudicij, citantur ad repetendum, & citatur insuper inquisitus intus carceres, & eius procurator personaliter, non autem domi, ad videndum repetitionem.

Si verò testes absunt à loco Iudicij, & in alio morantur, destinatur scriba Commissarius, ad repetendum in parti-
11 bus testes, præcedente, tamen citatione supradicta, qui Commissarius inde in partibus repetit testes modo, quo infra dicam, vt docet de Franch. decis. 716. in princip. qui Commissarius, siuè
12 examinator; an possit suspectus allegari, distingue, vt per Carauit. Rit. 157. num. 13. & seq.

Sed cuius expensis hæc repetitio fieri debeat, & per consequens, cuius sumptibus hic Commissarius destinari
13 debet? distingue; aut inquisitus noluerit habere testes pro repetitis, & Fiscus institerit pro validitate Iudicij, testes repeti, & tunc sumptibus Fisci fit repetitio.

Aut verò reus inquisitus noluit illos pro repetitis dare:
14 sed institerit repeti, ad hoc forsan in futurum de falso redarguendi; & tunc sumptibus ipsius

ipsius rei repetitio fieri debet.

Aut verò tertio casu, inquisitus noluerit dare pro illis repe-
15 titis, & Fiscus illos repetere facit, sed inquisitus dat interrogatoria, super quibus testes
16 repetendi debent interrogari; & tunc, quia vterque sentit commodum, nempè, Fiscus pro repetitione, & inquisitus pro interrogatione, vterque soluere debent, & debet actus repetitionis fieri sumptibus communibus, nempè, Fisci, & inquisiti, Ambrosin. de process. informat. lib. 3. cap. 2. num. 4. Ricc. decis. 107. par. 2.

Sed, vt verum fatear, numquam vidi seruari, dari inter-
17 rogatoria per inquisitum, neque solui expensas, erogatas per Fiscum in repetitione.

Et vsque ad quod tempus possit fieri hæc repetitio, variæ sunt DD. opiniones, Carrab.
18 enim singul. 228. ex DD. allegatis ibidem, affert, posse repeti, etiam post quindecim dies, Ricc. verò decis. 52. nu. final. par. 4. dicit, quòd Fiscus
18 potest ad sui libitum repeti facere sine temporis præscriptione. Tu autem dicas, quòd repetitio potest fieri in quacumque parte Iudicij, dummodò non sit cõclusum, Capic. decis. 135. Grammatic. decis. 28. n. 6. de Franch. decis. 668. num. 1. Baldaxar. de Angel. ad Foller. pract. crimi. tit. & demum repetantur testes, num. 4. Idem de Angel. ad Gizzarell. decis. 53. n. 1. Thor. verò compend. 1. decis. verb. testes fol. mihi 351. ex multis, quos allegat,
20 dicit, quòd si nõ reperiuntur repetiti post publicationem, possunt repeti infra quindecim dies, & vltra non differri.

Sed si vltrò progressum est in causa, & inaduertentia non
21 fuerint testes repetiti, indè causa redacta in expeditione, fuerit detectus defectus repetitionis non factæ, an Fiscus possit illos repeti facere, & reparare nullitatem, & supplere defectum repetitionis non factæ? de Franch. decis. 716. num. 4. dicit, quòd Fiscus potest in quacumque parte Iudicij repetere; quia debet cuncta rimari, ne delicta remaneãt impunita, Petr. ad Grammatic. decis. 28. n. 5. pro negatiua tenet, quia ex nullitate actorum est ius quæsitum ipsi inquisito, & neque Princeps potest reparare nullitates,
22 quando est ius quæsitum tertio, & tantò fortiùs, quia est conclusum in causa.

Verùm quando destinatur Commissarius in partibus, nõ citauerit principalem carce-
23 ratum ad vidẽdum iuramen-

ta testium repetendorum, sed forian eum citauit domi; indè tempore expeditionis causæ fuerit detectus hic defectus,
24 an poterit Fiscus illum reparare, & supplere, & de nouo repeti facere testes? hæc quæstio est decisa per Franch. decis. 716. in qua per S. C. fuit prouisum, esse faciendam repetitionem.

Tamen, si repetitio non est facta in prima instantia, non potest fieri in secunda,
25 Reg. Rouit. pragm. 3. de citation. n. 21. & iterum prag. de persequen. malefact. n. 25.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Declaratio facta per inquisitum, qui habet testes pro repetitis, præter mortuos, & absentes, an debeat admitti.

SVMMARIVM.

Si inquisitus dixerit, quòd habet testes pro repetitis, præter mortuos, & absentes, an admittatur hæc cautela, à n. 1. ad n. 11.

Testes mortui, an possint pro repetitis haberi n. 8. & seq.

Testis mortuus, an debeat repulsari num. 11.

Testis absens, an possit haberi pro repetitio n. 8. & seq.

Si Fiscus negat, testes esse absentes, vel mortuos, quid iuris n. 12. & 13.

Testes an repetantur quando inquisitus est contumax n. 14. & 15.

Repetitio, an debeat fieri per extensum, vel possit esse relatiua n. 16. 17. & 18.

Testis in repetitione si dicat, non recordari, an probet n. 19.

Testium repetitio non datur in generali visitatione n. 20.

Testium repetitio, in quibus causis non datur n. 21.

Rosequẽdo materiã, est sciendum, quòd quãdoque post depositionem factam, aliquis ex testibus moritur, alter verò se absentat; vnde cauti Aduocati quando
1 dant testes pro repetitis, vtuntur cautela in illis verbis: habet pro repetitis, præter mortuos; & absentes, & difficultatur, vtrum hæc declaratio, siuè protestatio, præter mortuos, & absentes, debet ad-
2 mitti, an verò fieri debet simpliciter? Petr. ad Grammatic. decis. 28. num. 7. Aduocatos facientes declarationem simpliciter pro repetitis, vt Iudicibus complaceant, vocat beccarios clientum, & num. 18. tangit articulum, & remittit.

tit se ad ea, quæ dixit ad Capic. decis. 74. quo in loco affirmat, debere admitti hanc clausulã; præter mortuos, & absentes, & & copiam repertorum concedi, Mele ad Gizzarell. decis. 53. num. 8. dicit ad euitandã difficultatem solet procurari, vt reus habeat simplicitèr pro repetitis.

Baiard. ad Clar. quæst. 49. num. 34. referendo plures opiniones DD. distinguit, 3 quòd respectu mortuorum, si testes sunt mortui, non debet hęc protestatio admitti; sed simplicitèr dici, habere pro repetitis, saluo iure opponendi contra eorum dicta, & personas, quò verò ad absentes, non debet admitti hæc prote-
4 statio, quia damnosum esset Fisco, si absentes non haberentur pro repetitis; propter timorem fraudis, & subornationis; possent enim induci ad se absentandum.

Foller. pract. crimin. tit. detur copia capitulorum, nu.
5 1. non facit mentionem de hac cautela; sed simplicitèr dicit, quòd si reus habuerit testes pro repetitis, debet dari copia repertorum.

Viu. decis. 78. num. 4. denegat hanc clausulam ad euitandum laborem in probando mortem, & absentiam; vnde tutius dicit ille; vt Curia repetat testes; ridiculosum remedium ponit, Viu. vt repetantur, si sunt mortui, & absentes, quomodo possunt repeti?

Vnde ex varietate scribentium oritur maxima difficul-
6 tas inter votantes, & ego pro illius claritate sumo argumẽto, & dico primò: respectu testis mortui, si inquisitus nollet testes habere pro repetitis, & Fiscus cogeretur, pro actorum nullitate euitanda, repetere testes, posset ne mortuũ testem repeti facere? respon-
7 sio est clara, quòd non, quia mortuus est, & mors omnia soluit; ergo si Fiscus cum sua Fiscali potentia non posset illum repeti facere, per consequens, si inquisitus noluerit testem mortuum, repetitum habere, benè faceret, & per consequens hæc cautela, præter mortuos, est admittenda, & Iudices curantes fieri hanc declarationem ab inquisitis, siuè eorum procuratoribus, malè faciunt.

Respectu verò absentis, in quo maius est dubium; vt dicit Baiard. citat. loc. Idem ar-
8 gumentandum est, prout in mortuo, dummodo absentia sit longa, vt Baiard. aduertit, & dico, quòd si testis repetẽdus est longè absens, & Fiscus non posset illum repetere;

ergo neque inquisitus eum
9 repetitum habere debet, & ista cautela: præter absentes, est similiter admittenda, etiam Fisco obstante; esset enim instantia Fisci contra notoriam euidentiam facti, claritate apparente, testem esse mortuum, aliumq; absentem.

Taceant igitur negantes
10 hanc clausulæ, siuè cautelæ admissionem, & Iudices veritati studentes, pietatis tutores, charitatis amatores, concedant ad beneficium inquisitorum hanc cautelam: præter mortuos, & absentes, etiã Fisco reluctante, prout admitti, & concedi, dictum reliquit Foller. pract. tit. detur copia capitulorum n. 5. Cartar. de interrog. reis. lib. 3. cap. 3. num. 64. & 65. qui testatur, in statu Ecclesiastico sic seruari.

Verùm, licèt testis mortuus sit, & cum mortuo litigium
11 non possit haberi; tamen dictum, & persona testis, quamuis, non repetiti, repulsari debet; &, si diceretur, quòd fuerunt admissi testes, licèt non repetiti, vt testatur Castill. decis. 185. par. 2. respondetur, quòd fuerunt admissi alio capite testes in illa decisione, vt declarat Hodiern. ad Surd. decis. 103. n. 22.

Sed, si Fiscus aduersus dictam cautelam: præter mor-
12 tuos, & absentes, dixerit, quòd non sunt mortui, neque absentes, tunc qualitas mortis, & absentiæ debet probari per
13 reum allegantem; cùm sit fundamentum suæ intentionis, & actor in ista probatione sit, Ricc. decis. 210. ad fin.

Quod tu limita, nisi inquisitus fuerit contumax, & eo
14 casu contumacia operatur, vt mortui habeantur pro repetitis, de Angel. ad Foller. pract. crimin. titul. & demum repetantur testes, & iterum ad Gizzarell. decis. 53. num. 4. & non est opus alia repetitione, Bouadill. tom. 2. politic. lib. 2. cap. 21. num. 17. fol.
15 mihi 948. Farinac. de testib. quæst. 78. num. 129. & seq. Caball. cas. 269. n. 22. & cas. 110. num. 37. & denique extat Regia Pragmatica 10. de offic. Iudic. in qua habentur in §. 83. hæc verba: *Volemo, che quando il reo sarà contumace, e persistendo in contumacia, morirà alcuno, ò tutti li testimonij delle informationi, non sia necessario repeterli, acciò non senta il reo beneficio della sua contumacia; mà facciano detti testimonij morti l'istessa fede, che fariano se fussero legitimamente repetiti.*

Sed quando testes repetũtur per Iudicem, vel Commissarium

missarium destinatum, repeti-
16 tio non debet esse relatiua; sed extensiua, nempè, quòd legatur prima depositio testi de verbo ad verbum, & idem interrogari specificè, & per extensum deponere, non autẽ se referendo ad primam, Boer. decis. 108. Baiard. quæst. 45. num. 45. Foller. pract. crim.
17 tit. & demum repetantur testes, num. 4. & 8. & ibi de Angel. num. 8. & 10. Burg. de mod. procedend. ex abrupt. quæst. 49. ad fin. Mari ad Gizzarell. decis. 53. num. 5. Ricc. ad Franch. decis. 668. & iterũ decis. 294. num. 18. par. 4. de Angel. ad Gizzarell. decis. 53. ad fin. prout in simili dicimus de teste, deponente su-
18 per monitorio, debet per extensum deponere; & non referre, Carauit. Rit. 72. nu. 14. Ricc. ad Franch. decis. 716.

Sed, si testis in repetitione dicat, quòd non recordatur, non probat, Foller. pract.
19 crimin. tit. demum repetantur testes, num. 7. Ricc. decis. 294. num. 6. par. 4.

Et pro coronide ad limitationem omnium prędictorũ, scias quòd testes non repetũ-
20 tur in Regia visitatione generali, citata parte, & sic cessat repetitio, nec copia datur reo, Horat. Montan. in tract. de regal. tit. Potestas constituendor. Magistratuum num. 16. ad fin. fol. 126.

Prout repetitio etiam cessat in omnibus casibus, positis per Ricc. decis. 210. par. 1. &
21 decis. 294. n. 20. & seq. par. 4. de Angel. ad Foller. tit. & demum repetantur testes, n. 2.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

In causis ad modum Belli, an debeant repeti testes.

SVMMARIVM.

Testes examinati in Iudicio summario, an debeant repeti in Iudicio ordinario, a n. 1. ad 8.

Testes examinati in vna causa, an possint repeti in alia n. 2.

Examinati in causa criminali, licèt non repetiti, probant in causa ciuili num. 3.

Testes examinati coram incompetenti, an debeant repeti coram competenti num. 6.

Quid, si sint mortui n. 7.

In causis ad modum Belli testes debent repeti n. 6. & seq.

Limita, nisi reus sit confessus n. 8.

Repetitio testium in causa ad modũ Belli, debet fieri per Præsidem, Auditores, & Fiscalem n. 9.

Sed

Ed oritur frequens quæstio; Vtrum in causis ad modum belli, & sic in quibus proceditur modo ex-
1 traordinario, possunt repeti testes, & repetitio sit necessaria?

Hæc quæstio dependet ab illa; an examinati in vna causa, possint repeti in alia, & in
2 causa summaria, repetantur in ordinaria, in quo plures DD. sententiæ habentur.

Gizzarell decis. 53. nu. 1. dicit, quòd examinati in causa
3 criminali, quamuis non repetiti, probant in causa ciuili.

Mele ad Gizzarell. ibid. n. 3. dicit, quòd examinati in vna causa, possunt repeti in
4 alia, & è contra, si sunt recepti in causa ciuili, repetuntur in
5 causa criminali, ibid. nu. 7.

Viu. decis. 78. dicit, quòd si testes sunt recepti coram
6 Iudice incompetenti, & inde tépore repetitionis sunt mortui, debent haberi pro repetitis coram suo Iudice, dummodò ille Iudex secūdus succedat loco primi, hoc est, quando à M. C. V. siuè Re-
7 gijs Audientijs remittuntur causæ.

Idem Viu. decis. 1. nu. 6. dicit, quòd testes examinati de morte, furto, naufragio, & alijs similibus, in loco delicti, etiam parte non citata, faciūt fidem in loco domicilij.

Farinac. quæst. 66. nu. 99. dicit, quòd, si sunt examinati in Iudicio summario, & sic, in
8 Regia Audientia, procedente ad modum belli, inde remittatur causa ad Baronem, debent repeti testes; nam testes examinati in Iudicio summa-
9 rio, debent repeti in ordinario, & plenario, sequitur Burg. quæst. 49. n. 4. & 5. & Mele ad Gizzarell. decis. 53. n. 4.

Vnde ex interpetrum varia fantasia, vt vtar verbis Vrsill. ad Affl. decis. 215. ad fin. fuit data notitia Regio Collaterali Consilio, à quo fuit responsum per literas sequentis tenoris.

Illustres, & Magnifici viri, Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *A nostra notitia è peruenuto, che nelle cause, che per questa Regia Audientia si procede con la potestà estraordinaria, & ad modum Belli, non si reperono li testimonij del Regio Fisco. dalche ne è causato, che per l'inquisiti si è preteso nullità di atti per causa di non esserci fatta detta repetitione di testimonij, e volendomo noi intendere, come passa il tutto, ci è parso farue la presente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che al riceuere di questa ci debbiate fare distinta*

distinta relatione, come si è vsato in ciò questo discusso, perche causa si è fatto questo, da doue haue hauuto origine, e da quanto tempo in quà, acciò, hauuta detta vostra relatione, possiamo prouedere lo de più ci parerà, che conuenga. Datum Neapoli die 14. *Iulij* 1605. *El Conde de Venauente. Vidit de Ponte Regens. Vidit Constantius Regens. Vidit de Castellet Regens. Vidit D. Berandinus à Barrionouo Regens. Vidit de Curte Regens. Salazar Secretarius. Registrata in Cur. Principat. Citra fol.*

Et, data notitia, fuit replicatum, esse solitum in causis ad modum belli non repeti testes, quo audito, fuit visa vana prætensio Fisci denegandi repetitionem testium, prætextu huius soliti, iure non roborati, per Fiscum allegati; & fuit ordinatum, testes repeti debere, etiam in causis ad modũ belli, non obstante solito in contrarium, per Fiscum allegato, virtute ordinis decisiui à Regio Collaterali Consilio relaxati, sequentis tenoris, videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici viri Regij Cõsiliarij fideles dilectissimi. *Semo stati auisati, che nelle cause di campagna se ci procede per il Gouernatore di questa R. A. con la potestà estraordinaria ad modũ belli, lo Fisco pretende, che non si vogliano repetere li testimonij, non volendole hauere per repetiti l'inquisito, e ciò per essere stato così solito osseruare in questa predetta R. A. e come questo non si può fare per dispositione de raggione, semo stati supplicati de prouedere in ciò, il che essendose per noi inteso, ci hà parso farue la presente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che in tutte le cause de delitti de campagna, che si procede per detto Gouernatore ad modum belli, debbiate fare repetere li testimonij, non obstante la detta pretendenza del Fisco, atteso così conuiene alla buona amministratione della giustitia, e così essequete, che tale è nostra volontà. Datum Neapoli die* 29. *Septembris* 1610. *El Conde de Lemos. Vidit de Castellet Regens. Vidit Constantius Regens. Vidit Montoya Proregens. Salazar Secretarius. In Cur.* 1. *Calabriæ.*

Quibus Auditor Antonius Almenar Hyspanus noluit parere, immò fretus nescio qua doctrina, quam tunc nõ vidi, denegauit repetitionem testium, & quendam inquisitum, *della Guardia Lombarda*, ad mortẽ condemnauit, quod admirabile visum fuit, & non iure cautum; requiescat tamẽ eius anima in pace.

Ex his ergo concluditur, repetitionem testium faciendã esse in omnibus causis, etiam ad modum belli, & delictis campa-

campaneæ.

Quam conclusionem, supra firmatam, limita, nisi reus esset confessus, quo casu stante rei confessione in delictis Campaneæ, & in quibus proceditur ad modum belli, non exigitur testium repetitio; sed tantùm impartitur terminus aduersus confessionem, vt fuit declaratum per Regium Collaterale in occurrenti casu, tempore D. Proregis Comitis de Lemos virtute prouisionum, decisiuè id mãdantium, sequentis tenoris directis Regiæ Audientiæ Calabriæ citra, videlicet.

A tergo. Magnificis Viris Gubernatori, & Auditoribus in Prouincia Calabriæ Citrà, Regijs Consiliarijs fidelibus dilectissimis. Cosenza. Intus verò. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici Viri, Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *Come sapete nell'anno 1610. sotto la data delli 29. de Settembre da noi fù spedita prouisione, diretta à questa R. A. che in tutte le cause de delitti de Campagna, nelli quali se procede per lo Gouernatore di questa Prouincia ad modum belli, se debbano repetere li testimonij, che l'inquisito non le vole hauere per repetiti, non obstante la pretensione del Fisco in quel tempo: Al presente per parte di detto Regio Fisco di questa R. A. ci è stato fatto intendere, come la sudetta prouisione l'Auditori di questa predetta R. A. la vonno osseruare, etiam quando l'inquisito hà confessato il delitto, & per ciò ci hà supplicato, che se dechiari la sudetta prouisione, non comprendere questi delitti de campagna, nelli quali vi è la confessione del delinquente; atteso in Vicaria così si osserua, perche se le dà solamente lo termine aduersus confessionem; Il che essendose per noi inteso, ci hà parso declarare per la presente, che la sudetta prouisione per noi spedita, non se comprende per li delitti de campagna, che se ci procede ad modum belli, nelli quali ci è la confessione del delinquente; mà solamente se li debbia dare il termine aduersus confessionem, così, come si osserua in Vicaria: e per ciò ve ordinamo, che di questo modo debbiate osseruare, che tale è nostra volontà. Datum Neapoli die vltimo Martij 1613. El Conde de Lemos. Vidit Constantius Regens. Vidit de Castellet Regens. Vidit Montoya Regens. Salazar Secretarius. In Cur. 2. Calabr. fol. 55.*

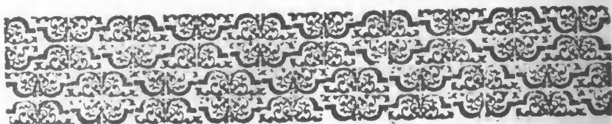
Quibus declarationibus nõ contentus ille religiosissimus Prorex, voluit ad generalem notitiam, & vniuersalẽ scientiam de nouo hoc statuere, prout statuit in prag. 11. de offic. Iudic. §. 51. per hæc verba. *Se ordina, che quando le Regie Audienze, ò vno delli Auditori*

ditori procedono ad modum belli, ò per delegatione, debbano repetere li testimonij essaminati contro l'inquisiti, che non li vorranno dare per repetiti, non obstante qualsiuoglia osseruanza, ò stile, che vi fusse in contrario; dechiarando però, che quando ci sarà la confessione del reo, legitimamente fatta, non sia necessaria altra repetitione de testimonij, mà solamente se debba dare il termine aduersus confessionem.

Est igitur supita hæc quæstio, & concludendum est, etiam in causis ad modū belli testes repeti debere, nisi reus sit legitimè confessus.

Vlterius pro complemento huius capituli est sciendū, quòd, quando repetuntur testes in causis ad modum belli, vel delegatis, repetitio debet fieri coram omnibus, nēpè, Pręside, Auditoribus, & Aduocato Fiscali, qui omnes in repetitione interuenire debent in causis delegatis; dixi omnes interuenire debere in tit. de offic. delegat. Respectu verò causarum, in quibus ad modum belli proceditur coram Præside, ea est ratio; Quia potestas militaris, & sic ad modum belli, residet penes Præsidem, vt dixi in tit. de Potest. ad mod. bell. Et quòd in causis ad modum belli debeat fieri repetitio testium coram Pręside, nouissimè nos docet Mele ad Gizzarell. decis. 53. n. 4.

DE REMISSIONIBVS PARTIVM Cap. I.

ARGVMENTVM.

Pax quos effectus producat.
Remissio, siuè pax ab offensis quomodo fieri debeat.
An possit fieri per procuratores.

SVMMARIVM.

Pax quid sit, & quos effectus producat n. 1. 2. 3. & 4.
Remissio partis offensæ debet recipi ab actuarijs in capite, & per principales: non autem coram scribis n. 5. 6. 7. 11. 12. & 13.
Remittens, an debeat interrogari, quomodo remissionem facit n. 7.
An possit fieri per Notarium publicum num. 8.
Remissio in causis minimis, & parui momenti potest fieri per actuarium sine Iudice n. 9.
Remissio, facta à tutore, quomodo fieri debet n. 15.
Remissio an possit fieri per procuratorum à n. 14. ad 18.
An possit fieri in testamento num. 19.
An inducatur, si testator dixerit: remitto omnibus inimicis meis n. 20. & 21.
An possit fieri Sacerdoti confessario n. 22. & 23.
An possit fieri mediante pecunia à n. 24. ad 32.
Remittens si pratium excessiuum petat, Iudex moderare potest à n. 33. ad 36.
Judex, parte renuente, an possit commutare pœnam corporalem in pecuniariam, & quando num. 36
Si remissio fuerit facta absque expressione damnorum, expensarum, & interesse, an censeantur inclusa n. 37. & 38.
In remissione, an sit necesse exprimere iniuriam, damna, & interesse num. 39. & 40.

Pax

Ax vbi non est, ibi nõ est Trinitas; & proinde describitur tribus literis, P. quæ significat Patrem, A, quę
1 significat Almum, scilicet Spiritum Sanctum, X. quæ significat Christum, ex Theologorum sententia, scribit Præs. de Franch. decis. 535.
2 num. 2. Pax enim est opus iustitię, & necessaria à natura, & est à bonis peroptata, & à malis neglecta, Ferret. de re milit. tit. de ferijs, nu. 150. odium spernit, & nutrit amorem, idem Ferrett. tit. de Inimicis occultis, num. 6. & pax est Serenitas, mentis tranquil-
3 litas animi, simplicitas cordis; vinculum amoris, consortium charitatis; simultates tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat; discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placita, nescit extolli, nescit inflari; hanc qui acceperit, teneat, qui perdiderit, repetat, qui amiserit, exquirat, quoniam qui in eadem non erit inuentus, à Patre abdicatur, à Filio exhęredatur, à Spiritu Sancto alienus efficitur, nec ad hęreditatem Domini venire poterit, qui testimonium pacis obseruare noluerit, docet Diuus Augustinus in tract. de verb. Domini, & pro pace habenda est etiam quærendũ bellum; finis enim belli est pax, Ferrett. ibid. tit. de armat. Sæcular. milit. num. 33

Si tot igitur bonos effectus parit pax, & multos alios, vt ex Sacra Pagina; & post bellum, necessariò sequitur; nimirum si post homicidia, vulnera,
4 percussiones, rixas, aliasuè offensiones, sequitur pax, siuè remissio; vnde congruum mihi videtur, sermonẽ separatum peragere, non de ea, de qua per Fusc. de visitat. cap. 23. num. 10. & Monteleon. in pract. arbitrar. par. 4. nu. 882. & seq. fol. mihi 282. Sed de pace, siuè partium offensarum remissione; & vtar hoc verbo: Remissio, tanquam frequens, & vsitatum, & eò magis, quia pragmatica prima de remiss. part. in noua impresione pragmaticarum est sublata, & est situata illa pragmatica in 6. de composit. §. 2. in noua impressione.

Sciendum est, inquã, quòd post delicta commissa, solet sequi pax inter offensum, &
5 offendentem, & remissio iniuriæ, & actionum, quæ debet fieri per principales, & coram Officiali loci, & debet recipi per actuarios in Capite, non autem per Scribas; vt dictat

Regia Pragmatica 21. quæ in
6 nouissima impressione est
19. de Offic. Magistr. iusti-
7 tiar. §. 16. & remittens interrogatur iuxtà tenorem Regię Pragmaticæ 29. hodie verò 27. de Offic. Magistr. Iustit. §. 32. Capoblanc. tom. 1. de Auth. Baron. prag. 6. nu. 12. Carauit. Rit. 275. num. 2. quæ dat modum interrogandi, & respondendi, Nouar. ex multis, quos allegat tom. 1. quæst. forens. quæst. 68. n. 1. Est benè verum, quòd potest fieri per Notarium publicum; sed debet fieri coram Iudice loci, ex Foller. ad prag. final. de composit. nu. 5. ad fin. Carauit. Rit. 275. num. 2. ad fin.

Fallit in causis minimis, & parui momenti, in quibus potest fieri per actuarios, absque
9 Iudice, ex dictis per Nouar. de grauamin. vaxall. grauam. 353. num. 6.

Tamen, siuè capiatùr per actuarium, siuè per Notarium,
10 debent semper fieri interrogatoria, de quibus supra, & modo posito per Carauit. Rit. 275. num. 5.

Effectus, qui secuntur à remissione facta à principali,
11 duo sunt; primus, quia eius filij, & hæredes, siuè minores, siuè personę priuilegiatę sint, vel vxor vidua, non possunt iterum accusare, etiam, si fori prærogatiua gaudere valeant,
12 Vrsill. ad Afflit. decis. 180. num. 9. Secundus, quia, si inde sequitur alia facta à tutore,
13 quamuis solemnia non interueniāt, valet, quia exequitur, quod à testatore iussum est, Vrsill. ad Affl. decis. 262. num. 78. sed, si fiat ab ipso pupillo, vel tutore, quomodo fiat? vide Carauit. Rit. 275. num. 19.

An possit insuper fieri per Procuratorem, Carauit. Rit. 275. num. 8. vers. hodie post
14 multa, quæ adducit, non admittit remissionem factam per procuratorẽ offensi, etiā, si specialę mādatum habeat; non obseruaretur enim forma tradita à Regia Pragmatica, & sic concludit, debere
15 fieri per principales, Foller. pragm. final. de composit. n. 80. & 81. concordat cum Carauit. licèt illum non adducat, sed limitat in infirmis, & alijs, iusto impedimēto impeditis, qui possunt per eorū
16 procuratores cum speciali mandato remissionem facere, Ferret. in tract. de re militar. tit. de ferijs, num. 113. dicit, quòd, si constitutus est procurator cum speciali mādato, potest fieri remissio per procuratorem.

Nouar. to. 1. forens. quæst. 68.

68. num. 4. testatur, non posse fieri per procuratores in
17 hoc Regno, etiam si habeat speciale mandatum.

Ego verò semper vidi practicatum; vt remissio fiat per
18 principalem, & coram Iudice; & quamuis principales offensi, aliquo impedimento sint detenti, vt non valuerint coram Officiali accedere, accessit Officialis coram eis; & sic millies consultus, respódi, & signantèr in causa remissionis, factæ per Andream Manfra, qui constituerat procuratorem Andream Falcone ad faciendam remissionem ad fauorem Alexandri Todesca pro homicidio commisso in personam quondã D. Matthei Manfra, nolui illã admittere; sed mandaui, vt principalis veniat ad faciendam remissionem coram Officiali. Ex quo sequitur, quòd potest fieri remissio per principalem, etiam in testamento, vt pra-
19 cticatum vidit Nouar. citat. loc. num. 6. qui disputat, an reuocetur remissio, si testator superuiuat.

Et, si dixerit testator, vel in testamento, vel coram Iudi-
20 ce, quòd remittit omnibus inimicis suis, & eos libero, & absoluo ab omni iniuria, mihi facta; dicas, quòd nedùm censetur pax habita ab offenso, verùm etiam hæres cogitur stare remissioni, factæ per testatorem, illamq; seruare, & est ei sublata actio ad vindi-
21 ctam, & omnis actio pecuniaria, Ferrett. ex multis, quos adducit tit de ferijs num. 209. vide Carauit. Rit. 275. n. 9.

Potest etiam fieri remissio Sacerdoti confessario in arti-
22 culo mortis, & substinetur, & valet ad beneficium offensi; sacerdos enim dicitur persona publica, & tanquàm talis,
23 acquirit pro absente; quicquid in contrarium alij dixerint, testatur Caball. resol. crimin. cent. 1. cas. 141.

Dubitant Doctores, an pro faciẽda remissione possit ali-
24 quid solui, & prætium recipi? Mastrill. in tractat. de Indult. quæst. 24. num. 24. disputat articulum, & pro, & contra argumentatur.

Baiard. ad Clar. quæst. 58. num. 64. dicit, posse recipi
25 competenter, & iuxtà mensuram iniuriæ.

Alij dicunt, quòd procurãs remissionem, mediante pe-
26 cunia, videtur fateri delictũ; immò facit tractatus indiciũ ad torturam, Menoch. præsumpt. 89. n. 83. lib. 1. Clar. quæst. 21. vers. Pax.

Tartagl. ad prag. final. de composit. num. 7. tangit articulum, & concludit, remissionem

sionem posse fieri, nedùm prece, gratia, amore, & gratis, verùm etiàm, & prætio, tàm ante, quàm post accusationẽ;
28 nam licitum est, sanguinem suum redimere, nec hęres recipiendo aliquid pro remissione, præsumitur adire hæreditatem, nec super tali pecunia recepta habent creditores aliquod ius.

Vnde ex varietate DD. efficitur quæstio dubia; ego verò
29 distinguendos esse duos casus arbitror. Primus: Aut pecunia petitur, recipitur, & datur, ratione redemptionis sanguinis, vel vindictæ pro iniuria; & tunc inhumanum vi-
30 detur, sanguinem vendere, vindictam, siuè vultionem patris, vel alterius coniuncti defuncti, prætio mediante, relaxare, & condonare, & dans, & recipiens, vterque est infamis, ex Luc. de Penn. in l. vnic. C. de publ. sent. Secundus, aut prætium recipitur, & datur, non pro vltione, non pro venditione sanguinis; sed
31 pro expensis, damnis, & interesse passis, pro iniuria, & damno dato, & tunc potest recipi, est licita pactio, permissaque transactio, Mastrill. de Indult. cap. 24. num. 28. qui dicit, posse in hoc casu
32 transactionem apparere, & sic semper ego vidi practicatum, vt fiat mentio receptionis pecuniæ, illam dari pro expensis, interesse, & damnis passis pro iniuria lata, & indistinctè fuit admissa remissio, & validissima iudicata.

Ex qua conclusione resultat aliud dubium; dum licita
33 est transactio, modo, quo supra: si accusator excessiuum prætium petierit, an accusatus petitum soluere teneatur? dicas tu, quòd prætium debet recipi iuxtà mensuram iniuriæ, Baiard. cit. loc. arbitrio Iudicis, considerata qualitate personarum, accusatoris, &
34 accusati; &, si Iudex viderit excessiuum pręțium peti, poterit moderare, & ad iustum redducere, Mastrill. cit. loc. nu. 30. Regens Rouit. rubric. de abolit. num. 7. & iterum pragm. 8. de composit. nu. 4.
35 Capoblanc. tom. 1. de auth. Baron. prag. 6. n. 74. immò, parte renuente, potest commutare pœnam corporalem in pecuniariã, ex Muscatell.
36 pract. crimin. tit. de vulner. lethal. num. 24. quod quomodo procedat, dixi in præcedent. tract. titul. de exilio, cap. vnic. à num. 4. ad 18.

Verùm, si accusator prætiũ
37 receperit, & remittit iniuriã simpliciter, nulla facta mentione, quòd pecuniam reci-
38 pit pro damnis, & expensis,

nec

nec in remissione fuerint addita illa verba; remitti etiam damna, expensas, & interesse; damna prædicta, & interesse, non censentur remissa, Reg. Rouit pragm. 8. de abolit. n. 15. est necesse igitur, quòd vtrumque exprimatur, nem-
39 pè, remittit omnem iniuriā, & omnem offensam, omniaque damna, expensas, & interesse, Gomes. in tract. de delict. cap. 6. n. 13. & seq.

Quod practicaui, & practicatum vidi, vt in actu remis-
40 sionis, siuè fiat per Iudicem penes acta, siuè per Notarium coram Iudice; semper fuit facta expressa mentio de damnis, expensis, & interesse, & sic millies consultus respondi.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Remissio per vim, vel violentiā extorta, an sit valida.

Inferentes metum, vel vim pro habenda remissione, an puniantur, & qua pęna.

SVMMARIVM.

Metum, vel violentiam inferentes pro obtinenda remissione ab offenso, an puniantur, & qua pæna à n. 1. ad n. 10.

Remissio per vim facta, an sit valida ibidem.

Quid iuris, si violentia sit facta, non per inquisitos, sed per alios n. 11. 12. & 13. nempè per Barones.

An talis remissio sit nulla, ibid.

Si remittens fuerit iterum offensus ab inquisito, post remissionem factam, an puniatur pro vtraque causa, antiqua, nempè, & noua num. 16. & 17.

Esoluto vno dubio, oritur aliud; postquā supra dixi, posse remissionē fieri, mediante pecunia;
1 quid dicendum, si fuerit procurata, immò obtēta per vim, precedentibus minis, violentia, vel alijs actibus meticulosis? & in hoc variæ sunt scribentium authoritates.

Mastrill. in tract. de indult. cap. 24. num. 31. & 33. dicit, quòd inferentes minas pro
2 obtinenda remissione, nedùm incidunt in Crimen Læsæ Maiestatis, verùm, & remissio non valet, neque ad obtinendam gratiam, siuè indultum.

Baiard. ad Clar. quæst. 59. num. 51. testatur, quòd crimine Læsæ Maiestatis puni-
3 tur inferens minas, vim, vel aliam violentiam pro remissione obtinenda ab accusatore.

Nouar.

Nouar. to. 1. forens.quæst. 68. num 2. dicit, Baiard. cit. loc. debere intelligi in Statu
4 Ecclesiastico, non autem in Regno Neapolitano; tu verò dicas, quòd quando per accusatum, vel pro ipsius parte infertur vis, violentia, vel metus, est distinguendum; aut vis; metus, vel violentia infertur cum asportatione de loco ad locum pro habenda remissione; & tunc pœna
5 mortis imponitur, vt est cautum in prag. 1. de capientib. homin. per vim, quæ hodie est sublata in illo tit. in nou. impress. & est situata in prag. 2. de exulib. in illis verbis: *Tutti, e qualsiuoglia huomini di qualsiuoglia stato, grado, e conditione se siano, li quali pigliaranno*
7 *alcuni huomini, ò donne dalle loro proprie Case, Massarie, & altri luochi, e li portaranno al bosco, ò in altro luoco per fare loro fare rimessione per forza, incorrano nella pena di morte naturale, la qual irremissibilmente se l'imponerà.* Sequitur Reg. Rouit. prag. 7. de composit. num. 2.

Aut verò, vis, violentia, & metus inferuntur verbis, vel minis tantùm, sine asportatione de loco ad locum: sed
8 tantùm voluntas est coarctata per verba minatoria, & tūc virtute Regiæ nouellæ Pragmaticæ 7. in antiq. hodie verò 6. de composit. vers. *Una de las caussas*; non datur pœna mortis; sed tantùm tribuitur,
9 vt fiat coram Officiali loci; aliàs non valet, & sic pragmatica nullam reddit, quæ est posterior prędictę præinsertę; nam illa est emanata die 27. Martij 1563. ista verò, die 25.
10 Iunij 1566.

Vidi multoties, vt inquisiti, personas potentes, vel Barones locorum adeant, vt ob-
11 tineant remissiones, qui quādoque coarctant, & cogunt, nedum minis; sed violentia, & alijs medijs offensos, & eius hæredes, vt remissionem de delicto faciant; & dubita-
12 tum fuit, an dicatur remissio per vim extorta, & nulla dici possit virtute præinsertæ prag. 6. de composit. §. *vnas de las caussas*; & Barones, vel aliæ personæ potentes, pœna præinsertæ pragmaticæ puniantur; Nouar. qui cūcta docuit, articulum tangit in tract. de grauam. vaxall. grauam. 383. & concludit, voluntates re-
13 mittentium liberas non esse, immò extortas reputari debere remissiones; & per consequens, inualidas; quotiescū-
14 que enim intercedunt minæ, timor, suasiones, vel præces superiorum, quæ vim precepti habent, iustum inducunt metum, Marant. cons. 39. nu. 28. &

15 28. & ſeq. & per conſequens remiſsio, ſic extorta, reuocatur, & annullatur virtute præinſertæ pragmaticæ per illa verba in ea poſita: *por otros medios*.

Pro Coronide huius præſentis capituli vidi ſæpius in facti contingentia, quòd in-
16 quiſitus poſt remiſsionem obtentam, iterum offendit remittentem, & dubitatur, ſi remiſsio facta reſcinditur ex noua offenſione, & pro vtraque cauſa, & antiqua, & noua poſsit puniri? multi in caſu occurrenti diſtinguebant; aut ſecunda offenſio ſecuta eſt, antequam ſit à prima abſolutus; aut verò poſt. Alij verò dicebant; aut noua offenſio dependet à prima cauſa; aut verò ab alia ſeparata, & incidenti; millies hæc quæſtio occurrit, & ego ſemper allegaui Mare Magnũ Reg. Ro-
17 uit. (ad quem omnes ſtudentes ſitientes, accedentes, ſaturantur) in prag. 8. de Compoſit. num. 55. & ſeq. quem vide; quia pulcra dicit.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Remittentes, an poſſint opponere clauſulas in remiſsione: vt inquiſitus non accedat ad talem locum, vel non diſcedat per tot annos, vel perpetuò, vel alias conditiones opponere.

SVMMARIVM.

Remiſſio, an poſſit fieri cum conditione: ne inquiſitus accedat ad talem locum à n. 1. ad 25.

Conditiones: ne accedat perpetuò, vel ad tempus, an poſsit opponere ſolus Princeps, vel Iudex inferior, remittens à num. 1. ad n. 25.

Conditiones appoſitæ in remiſsione poſſunt eſſe ad tempus, non autem perpetuò, ibid.

Tempus decem annorum dicitur perpetuum, ibid.

Remittens an poſsit apponere conditionem ad ſuum beneplacitum num. 22.

Pœna appoſita in conditione, an poſsit exigi in caſu contrauentionis n. 23.

Acceſſus, an permittatur per modicũ tempus in loco prohibito n. 24.

Quid, ſi eſt per tranſitum n. 25.

Tranſitus, an permittatur per locum prohibitum n. 25. & 26.

Pœna adiecta in conditione; vt quis non accedat ad locum prohibitum, an exigatur, ſi in eo loco reperiatur cadauer contrauenientis n. 27. 28. 29. & 30.

Conditio, an poſsit apponi: vt nõ tranſeat ante domum offenſi n. 31.

Vulnerato remittente, an eius hæredes poſsint accuſationem proſequi n. 32.

Remissio facta de vulnere, an intelligatur de morte, si mors sequatur num. 33. & 34.
Remissio, an possit fieri die feriata num. 35.
An requiratur, si offensus est incognitus n. 37.

Olēt multoties remittētes apponere in remissione pactum; ne inquisiti accedāt ad talem locū, vel non discedant ab alio, vel
1 aliam conditionem apponere pro eorum satisfactione, & pluries vidi dubitatū, si huiusmodi conditiones, & pacta valeant, & possint opponi, aut verò debeant fieri simpliciter, & in hoc variæ sunt DD. authoritates.

Viu. enim opinion. 574. num. 14. dicit, quòd non pos-
2 sunt fieri remissiones cum dicta conditione.

Mastrill. decis. 38. num. 7. dicit, quòd conditio apposita
3 non valet; & remissio firma remanet, quem sequitur Ricc. collect. 2080. ad fin.

Farinac. hinc inde controuertit, & tandem pro negati-
4 ua residet, in quæst. 107. par. 2. artic. 20. à n. 266. ad 268.

Viscont. in suis singularibus, verbo Pax, siuè remissio,
5 fol. mihi 248. latè hunc articulum examinat, & contra opiniones adducit, & Mastrill. de Indult. cap. 24. num. 34. & sequen. & omnes assumunt vires ab Ancaran. cons. 75.

Capoblanc. tom. 2. cap. 28. num. 21. remittit se ad
6 Vrsill. decis. 350. num. 5. & Mastrill. decis. 38.

Thor. tom. 2. compend. decis. verbo remissio, fol. mihi 569. col. 1. dicit remissionem validam, verùm inquisitum condemnari, & cogi ad obseruantiam pacti.

Reg. Rouit. prag. 8. de composit. num. 46. affert, posse
7 fieri remissiones cum huiusmodi conditione; quem sequitur Capoblanc. tom. 1. prag. 6. num. 72.

Carauit. Rit. 265. nu. 12. mouet quæstionem, & distin-
8 guit; aut remissio est facta ante litis contestationem; aut post, pro quo vide Ann. in cap. vnic. num. 3. de vaxall. decrepit. ætat. & Iacobut. de Franch. de feud. in prelud. cap. 2. num. 83.

Ex tot, & tantis diuersis sētentijs resultat inter causarum tutores Pugna; vnde distinguendos esse plures casus, arbitror.

Primus, aut conditionem ponit Dominus Prorex Re-
9 gni, qui de plenitudine potestatis

ſtatis poteſt indulgere, maximè tempore indultus; vt infra tot menſes remiſsionem partis obtineat, quod paſsim ſeruare videmus, vt refert Thor.
10 ad deciſ. Salernit. 26. num. 1. & 2. & poſt eum, Mari ad Gizzarell. deciſ. 11. n. 15. & 16.

Aut verò alius Iudex inferior Principe poſuit has con-
11 ditiones, & tunc non valent, quia Iudex ordinarius inferior Principe vllo tempore eas apponere poteſt, Thor. tom. 1. compend. deciſ. verb. compoſitio, ſequitur Mari ad Gizzarell. deciſ. 11. n. 5.

Secundus, aut verò conditiones huiuſmodi apponuntur à remittentibus in remiſ-
12 ſionibus, prout conſuetum eſt, nempè, quòd perpetuò, vel ad tempus nõ accedat ad talem locum, vel non diſcedat à tali loco, vel non tranſeat ante domum accuſatoris, vel quid ſimile, & tũc eſt ſubdiſtinguendum; quòd: aut eſt ſecuta indulgentia, vel gratia Principis, vel non. Si primo caſu, & ſic, ſi eſt ſecuta indulgentia, & gratia Principis, & tunc iterum ſubdiſtingue; aut
13 Princeps in indulgentia conceſſa ſimplicitèr indulget abſque dicta conditione, & eo caſu ſimplicitèr eſt admittenda, &, ſi querelatus ad locum prohibitum accedit, quere-
14 lans non agit, neque vigore pacti agere poteſt, ea ratione; quia Princeps ſimpliciter indulſit abſque dicta conditione: Princeps enim ſine reſeruationibus fecit, quod facere poteſt, ſine partis remiſſione, Andr. in cap. primo, quæ ſint regalia, in verb. & bona committentium col. 1. verſ. dico, l. indulgentiam, Cod. de abolition.

Aut verò Princeps admiſit has conditiones, & cum illis
15 indulſit; & tunc conditiones ſubſtinentur, & contraueniẽs, pactum violare videtur, & accuſatori contra eum actio datur.

Aut verò Princeps non indulſit, ſiuè indulgentia Prin-
16 cipis non eſt ſecuta, ſed tantùm accuſator poſuit conditionem in remiſſione, & iterũ ſubdiſtingue; aut conditiones ſimpliciter cantant, nempè, quòd non accedat ad talẽ locum; in caſu contrauentionis ſeruat conditionem, reus teneatur.

Aut verò verba in remiſſione vltrò progrediuntur,
17 nempè, quòd inquiſitus non poſsit morari, vel ingredi in talem Ciuitatem, ſiuè locum, aliàs remiſsio ſit nulla, & inualida, & habeatur pro non facta, & tunc in caſu contrauentionis nõ prohibetur pars

querelans, quæ remisit accusationem suam prosequi, nam quando remisit cum dicta conditione, non censetur delictum extinctum; sed tantùm habuit animum impediendi ius accusandi, vel accusationé prosequendi; ex eadem enim remissione, sic conditionaliter facta, quemadmodum oritur remissio, qua inquisitus tueri potest, ita oritur remittenti facultas prosequendi accusationem, Soccin. in l. quibus diebus, §. quidam Titio il secondo num. 8. ff. de condit. & demonstr. & sic fuisse Iudicatum per S. C. in decis. Reg. Salernit. quam Mele ad Gizzarell. decis. 11. de verbo ad verbum adducit, quem ad pennam habere fatetur, hodie verò est impressa, & in ordine decisionum est decis. 26

Verùm, quia antequam fuisset impressa decisio Regétis Salernitani, hic articulus
18 fuit varijs modis, varijsque sensibus intellectus, sunt distinguendi plures alij casus;
29 aut tempus appositum in remissione est per decennium, vel supra, non valet, & reuocatur, censetur enim conditio perpetua, ex eo, quia tempus decem annorum longum, immò perpetuũ dicitur, Mastrill. decis. Sicil. 38. num. 3. Donat. Ant. de Marin. resol. quotid. cap. 2. num. 24. qui plures sentẽtias affert, Baldax. de Angel. ad Gizzarell. decis.
20 11. num. 2. & 5. Mastrill. de Indult. cap. 24. num. 38.

Aut verò tempus appositũ in remissione est minoris tẽporis decennij, & tunc sub-
21 stinetur; tempus enim hoc operatur, vt pactum valeat, Mastrill. decis. 38. Mari ad Gizzarell. decis. 11. nu. 5.

Verùm, si pactum sit, vt nõ accedat ad beneplacitum accusatoris, si accusator mori-
22 tur, pactum extinguitur, Mastrill. de Indult. cap. 24. nu. 42. & è contra, si pendente pacto ad tempus, moritur remittens, resoluitur, quia cessat causa, propter quam fuit pactum appositum, Mastrill. decis. 38. num. 13. vers. accedebat.

Sed, quid, si essent appositæ speciales conditiones, specificam conditionem conti-
33 nentes, cum pœnæ adiectione, & in casu contrauentionis, nedùm pœna debeatur; sed & censeantur salua iura remittenti, causam prosequi; & quid, si inquisitus acceptauit dictam remissioné, absque expressa confirmatione dictarum conditionum? dicas tu, quòd quando accusator apposuit specialissimis verbis pacta, quamuis inquisitus specialiter

cialiter illa non acceptauerit, per simplicem acceptationẽ remissionis censetur assumere, & recipere conditiones, & valet, vt decisum refert Gizzarell. in vulgat. decis. 11. & ibi solertissimus Baldaxar de Angel. num. 1. cum quo concordat Marin. cit. cap. 2. num. 34. versic. cùm autem.

Vlterius, si est pactum appositum, & acceptatum; vt
24 non accedat ad talem locum, non prohibetur accedere modica mora, & sic per trãsitum; modicum enim tempus non habetur in consideratione, & non dicitur venisse, qui non stetit, Farinac. quæst. 107. par. 2. artic. 20. nu. 267.

Et è contra, si pactum, vel conditio est; vt non accedat,
25 nisi per transitum, quomodo hic transitus, à remittente permissus, intelligendus est, quamuis verbum (transitus, intelligatur, vt non possit morari; tamen Anchar. cons. 65. num. 4. à quo omnes super hac materia assumunt vires, dicit debere intelligi, & intelligendum esse, vt posit transeundo hospitari, quiescere, & dormire, non solum per diem, & noctem, sed etiã per quatuor dies, quem sequitur Farinac. cit. quæst. 107. par. 2. artic. 20. num. 267. ad fin. Et ad recipiendũ
26 has conditiones admittitur procurator cum speciali mandato, Farinac. quæst. 107. par. 2. artic. 20. nu. 269.

Sed pulcra se offert dubitatio, si in illo loco prohibito
27 fuerit repertũ cadauer illius, cui est prohibitum illuc accedere, etiam adiecta pœna, an debeatur pœna stipulata? Mari ad Gizzarell. decis. 11. nu. 3. ad fin. pro negatiua concludit, nisi constet, viuum, & volentem accessisse ad locum prohibitum; hæc ratio sic simpliciter posita per Mari non mihi arridet; ratio quare remittens prohibet accessum ad locum est, quia per eius
28 visum conturbatur vultus offensi, vel remittentis, cuius intentio in remissione facta cum conditione, fuit remouere inimicum suum ab oculis suis, cùm etiam, quia propter reminiscentiam offensionis, possent ad arma deuenire, quæ ratio non militat, quãdo remittens videt inimicum
29 suum in loco prohibito mortuum; ex quo secuntur duo effectus. Primus, quia non oritur conturbatio vultus, immò satisfactio iniuriæ, videndo inimicum mortuum. Secundus, quia pietas Christiana
30 mouere debet accusatorem, videndo inimicũ suum mortuum; vnde concludo, quòd in tali

in tali casu non debeatur pœna, quæ per mortem dicitur elisa, delictum extinctum, códitiones resolutæ; & mors omnia soluit.

Sed, si conditio fuerit apposita simpliciter, nempè, vt
31 non transeat ante domum offensi? Moron. in tract. de tregu. & pac. quæst. 187. & Guazzin. ibid. mouent quæstionem, ad eos recurre.

Si vulneratus remissionem fecerit, an operatur, ita, vt eius
32 hæredes non possint prosequi accusationem, vel valeát iterum accusare? Ferrett. de re milit. tit. de ferijs nu. 250. mouet articulum, & reprobato Guglielmo de Cunio, dicit, quòd non est præclusa via alijs accusandi.

Et è contra, si fuerit facta remissio de vulnere; nempè, vulneratus tempore vulneris
33 illati remittat, inde sequatur mors, an remissio censeatur tantùm de vulnere, vel de vulnere, & morte secuta? distingue: aut remissio est facta tantùm de vulnere, idest nulla facta mentione de morte, & tunc, tantùm de vulnere, censetur remissum.

Aut verò verba remissionis vltrò progrediuntur, nempè, remittit de vulnere, & de om-
34 ni eo, quod accidere possit, & etiam de morte, si sequeretur, & tunc remissio, etiam morté includit; hæc omnia congerit Ferret. tract. de re milit. tit. de ferijs, nu. 135. tu vide Caball. resol. crim. cas. 275. n. 4.

pro complemento, sciendum, quòd actus remissionis
35 potest fieri, etiam die feriata, quia pax à populis, & ab omnibus desideratur, Ferrett. in tract. de re militar. tit. de ferijs, num. 15. fol. mihi 408. & ego addo aliam rationem;
36 quia est actus voluntariæ iurisdictionis, per quem opus pietatis exercetur; vnde, etiá die feriata fieri potest.

Si verò delictum commissum fuerit in personam incogniti, ita, vt remissio à parte haberi non possit, an Iudex posit componere delinquentem? Carauit. Rit. 272. n. 28. mouet quæstionem, & con-
37 cludit pro negatiua, & quòd Iudex debet absoluere, vel liberare ex actis, & iustitia.

Mastrill. de Indult. cap. 24. num. 18. contrarium dicit, adducendo Carauit. loc. cit. nempè, quòd tali potest fieri gratia, præstita cautione de stando iuri; cùm parte quandocumque superuenerit, de quo latius dicam infra in tit. de guidatico.

D E

DE RESCRIPTIS
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Rescripta duo ad inuicem contraria, quomodo obseruanda sint.
Rescriptum secundum, an tollat primum.
Rescriptum obtentum per Scriptorium, an reuocet illud per Collaterale, & è contra.

SVMMARIVM.

Rescriptum per Scriptorium, an duret, durante officio Proregis num. 1. & 20.
Rescriptum obtentum per Scriptorium, & aliud per Collaterale, ad inuicem contraria, quale obseruandum erit à n. 2. ad 19.
Principi debent exprimi omnes circumstantiæ n. 4. 5. 6. & 7.
Rescriptum semper debet intelligi, si vera sunt exposita n. 7. & 8.
Iudex inferior videns duo rescripta, ad inuicem contraria, an certiorare teneatur superiorem num. 9. & 10.
Princeps nunquam præiudicat iuri tertij n. 11. 12. & 13.
Onus probandi, rescriptum esse subreptitium, ad quem spectet n. 14. 15. & 16.
Rescriptum cum clausula: motu proprio, vel ex certa scientia, tollit subreptionem num. 17.
Rescriptum gratiosum, an transeat ad hæredes num. 21.

St ista quæstio pœnes omnes legū interpetres ventilata, & in omnibus Tribunalibus in dies de ea certatur, si secundum rescriptum tollit primum; occasio frequens, & preceps est; nam à Domino Vice Rege in dies relaxantur ad Fisci preces, vel ad partis instantiam, nedùm duo, sed plura rescripta, ad inuicem contradictoria, vnū per Collaterale datur, aliud

aliud per scriptorium, quod tribuitur potius assertioni Fisci, & partium, quàm menti Principis, de cuius potestate non est quærendum; sed tantùm de voluntate; hic accidit hæc quæstio multoties, & præsertim in causa Io. Dominici Faicchio della Torella, inquisiti de homicidio in personã Vicarij Nusci, & iterum in causa illorum de Valentino Sancti Soxij, sociorum illius capitis famosi banditorum Laurentij Armellini, in qua per Collaterale ad petitionem Baronis mandauit Dominus Prorex, vt super remissione petita per Baronem prouideatur, verùm per Scriptorium iussit, procedi in Regia Audientia ex delegatione, & fuerunt expeditæ obseruatoriales literæ per Collaterale eorum, quæ in Collaterali fuerunt ordinata, & per Scriptorium eorum, quæ per Scriptorium fuerunt iussa. Hinc orta fuit difficultas, tenor cuius ordinis sit seruandum; quæ tunc temporis pro tuitione causarũ articuli, me pro eis causas agente, placet nunc de eis allocutionem facere, vt in futurum, & de cætero curiosi sciãt quomodo se gerere debent.

Quando enim insurgit hæc contrarietas ordinum, quæ causari solet ex subreptione, & obreptione partium, vel Fisci; nam si vnum est obtentum ad instantiam vnius partis per Collaterale, altera pars laborat obtinere contrarium per Scriptorium, & è contra, si impetrauerit vnum per Scriptorium; conatur obtinere contrarium per Collaterale; vnde prudentissimus Dominus Comes de Lemos Prorex, de his informatus, iussit per particulares literas in huiusmodi contrarietatibus certiorari D. Proregem.

Inde de nouo insurrexit hęc difficultas, qua denunciata Excellentissimo Domino Proregi Comiti de Monte-Rey, relaxauit sequentem ordinem, videlicet.

A tergo. *A los Magnificos Señores Auditores, y Abogado Fiscal de la Audiençia de Principato Ultra. Montefusco.* Intus verò. *Magnificos Señores. He entendido, que quando en essa Audiencia à istancia de parte, ò de Officio se os presentan prouisiones, y otros despachos de Collateral, dezais de darles execucion, porque sucede algunas vezes, que os hallais antes con ordenes de Escrittorio de la misma calidad, à que os parece obedecer primero, con que vienen las de Collateral, à no tener la fuerza, y obediencia, que conbiene, siendo las dichas ordenes despachadas de mi voluntad, y firmadas*

madas de mi mano, y porque en la execucion de vnos, y otros despachos conbiene caminar cō vna misma ygualdad, porque de lo contrario viene à resultar en daño conocido de las partes, y à ser de confusion, y embarazo à los Tribunales, os encargo, y mando, que agora, y de aqui adelante esteis aduertidos de executar, y obedecer todos los despachos, y prouisiones, que os presentaren del Collateral, aunque os halleis primero con otros de Scrittorio, si nò es en caso, que en los tales despachos se diga, no obedeciendo otras ordenes, si no las que fueren despachadas por Escrittorio, y porque assi mismo conbiene, que los Gouernadores, y otros Ministros de Iusticia, que residen en essa Prouincia tengan esta misma noticia, se la dareis con breuedad, para que con tanta mayor puntualidad cumplen con esta orden vuestros successores, la dareis, paraque se registre en la Cancillaria de esse Tribunal à fin que se tenga della en lo venidero la noticia que conuiene. N S. Napoles 22. de Enero 1633. A lo que mandaredes El Conde de Monterey.

Cuius series semper seruāda erit, ipso regnante; verùm quia edicta, siuè ordines, à Prorege emanati per Scripto-
1 rium durāt officio durante; & eo finito, expirant, & hæc quæstio per tramites iuris terminanda est, & videndum est quid iuris in duobus edictis ad inuicem contrarijs, vno, nēpè, per Scriptorium, altero verò per Collaterale, multi dicunt, secundum reuocare primum; ex illa regula, quòd posteriora derogāt prioribus:

Alij substinent, rescriptum per Collaterale esse sequen-
2 dum; nam Dominus Vicerex ex potestate ordinaria quicquam facere potest, sine consilio procerum, nisi de plenitudine potestatis.

Alij dicunt, omne rescriptum valere, etiam si sit præter legem: dummodo contra legem nō sit, Mandes. par. 1. & par. 3. num. 58.

Ego verò distinguendos esse duos casus, arbitror; primū nempè, aut in secūdo rescrip-
3 pto est facta expressa mentio de primo, siuè in secundo reuocatur primum per illa verba: non obstante, & tunc est concludendum, hoc secundū valere, substineri, & reuocare primum ex hac clara, & speciali derogatione, Honded. cons. 27. nu. 65. to. 1.

Secundum; aut non est facta expressa mentio in hoc se-
4 cundo de primo, & tunc primum valet; quandò enim à Principe aliquid impetratur, impetratio, vt substineat; debet continere veritatem, & omnes alias qualitates, & cir-

cumstantias, ex quibus Prin-
5 ceps facilis, vel difficilis redditur ad concedendum, & aliquo omisso, vitiatur, l. in præscriptione, Cod. si contra ius, vel vtilit. public. l. final. Cod. de precib. Imper. offeren. Affl. decis. 116. Georg. alleg. 6. num. 19. & 20. & iterum allegat. 37. num. 1. & 2. Reg. de Pont. cons. 55. n. 32. & 61. Masull. ad Capic. decis. 32. num. 2. Ricc. decis. 116. num. 2. & 3. tom. 1. & quamuis aliquando rescriptũ impetretur iuxtà narrata, sẽper debet intelligi, si vera sũt exposita; in quolibet enim re-
6 scripto, semper censetur illa clausula, quamuis non apponatur: dummodò preces veritati nitantur, quæ veritas cõsistit, tàm in qualitate, quàm in accidenti, & pro inde de-
7 bent exprimi omnia, quæ Princeps scire debet, colligitur, ex Prag. 10. de offic. Iudic. §. 59. & §. 57. Princeps
8 enim, Cardinalis, & similis propter multitudinem negotiorum non præsumitur scire ea, quæ sciunt eius officiales, Alex. cons. 84. num. 5. lib. 1.
9 Vinc. Honded. cons. 55. nu. 56. tom. 1. Vnde inferiores, quando huiusmodi rescripta sibi obueniunt, debent certiorare Dominum Proregem, &; responso pendente, nihil agere; & tantò fortius, quando rescriptum tractat de tollendo iure alteri quęsito; tunc
10 non est sequendum; sed debet rescribi, Apont. de potest. Proreg. titul. de abundant. Ciuitat. §. 3. n. 14. & seq. & ibi Thoro eod. num. nunquã enim Princeps præsumitur tertio velle nocere, nec ad alterius læsionem aliquid con-
11 cedere, nedùm in iure quæsito, verùm etiam in iure, quod ille tertius habet in spe tantũ, l. 2. ff. de natal. restituend. Felin. in cap. cùm olim de sent. & re iudicat. num. 8. & nouissimè Honded. cons. 61. num. 31. & iter. cons. 64. n. 19. vol. 1. & iterum tom. 2. cons. 31. num. 63. cons. 39. num. 45. & cons. 88. nu. 41. & in omnibus mandatis, rescriptis, prouisionibus, priuilegijs, semper præsumitur cõcessa sine præiudicio alterius, & eius iuribus saluis, Mut. to. 3. cap. Sicil. cap. 22. num. 40. & 44.

Non valet enim Princeps tollere ius, tertio quæsitum, nec rem suam, etiam subdito
12 auferre, nisi tribus in casibus. Primo, si publica, principaliter versatur vtilitas. Secundo, si condignè compensauerit, Honded. cons. 86. num. 4. 5. & 6. tom. 1. Tertio, in legitimatione; quia Princeps legitimando,

mando, potest tollere iuri,
13 tertio quæsito, Honded. cons. 67. num. 38. vol. 1.

Sed quando aliquod rescriptum impetratur, & obij-
14 citur de surreptione, & obreptione, est distinguendum; aut est gratiosum, & impetrãs probare tenetur, narrata esse vera, Rot. decis. 20. de præbend. in nouiss. Ofasc. decis. 169. n. 10. Serafin. dec. 355. num. 3. Verall. decis. 128. par. 1. & decis. 39. num. 2. par. 2. & Cæsar de Grassis decis. 58. num. 1. & 2. Tu autem amplia, vt per Oldrad. de rescript. prælud. 14. nu. 2. aut alio modo est concessum, & de narratis tantùm obijcitur, & tunc alleganti incumbit onus probandi, narrata vera non esse, Honded. con. 62. num. 33. & seq. tom 1. & Oldrad. de rescript. prælud. 13. in princip.

Et quando est gratiosum, si surreptio, vel obreptio pro-
15 cesserit ex ignorantia, vel simplicitate, tunc annullatur, Roland. à Vall. cons. 72. nu. 72. tom. 3. Honded. cons. 27. num. 54. tom. 1. nec iuris-
16 dictionem tribuit respectu causæ principalis, secùs verò de recognitione subreptionis, Honded. cons. 95. n. 10. to. 2. Verùm, quãdo Princeps
17 apponit illam clausulã: motu proprio, vel ex certa scientia; tollit subreptionem, vt ex multis concludit Oldrad. de rescript. prælud. 14. n. 30.

Verùm, si consideratur, & coniecturatur, non narrata, &
18 omissa, non retardare concedentem; non annullatur, Honded. cons. 27. n. 46. to. 1.

Concludendum est igitur, quòd, circumscripto ordine D. Proregis, rescriptum secundum non tollit primum,
19 nisi de eo sit facta mentio specialis, sic nuper tutatur, Oter. lucubr. Roman. disput. 3. per tot.

Verùm sciendum, quòd, licèt supra dixerim, morte, vel
20 mutatione concedentis rescriptum expirat, limitatur pluribus modis, positis per Oldrad. in tractat. de rescript. prælud. 24. per tot. cui te remitto.

De rescriptis autem gratiosis in forma Cameræ, an
21 ad hæredes transeant? vide Oldrad. prælud. 23. per tot.

Cætera de priuilegiorum reuocatione per secundam concessionem, vide quæ dixi ad Grammatic. decis. 20. & infra dicam in tit. de Priuilegijs, & eorum prioritate.

De Sententia, an debeat esse conformis libello Cap. I.

ARGVMENTVM.

Sententia, an debeat esse conformis libello.
Iudex, an possit sententiare vltra petita.

SVMMARIVM.

Sententia quid sit num. 2. & 3.
Sententia, an debeat esse conformis libello n. 1. 4. 5. 19. & 20.
Limitatur à n. 6. ad 8.
Princeps potest super non petitis pronunciare n. 10
Iudicium si fuerit ceptum, & moritur conuentus, quid iuris à n. 14. ad 17.
Actor, si plures casus expresserit in petitione, in sententia tamen non fuerint comprahensi, an censeantur omissi num. 21.
Si petierit centum, & probauerit nonaginta, & è contrà, quid iuris à num. 22. ad 25.
Iudices, qui de certa summa cognoscunt, an possint vltra eam procedere n. 26.
Si audierit voce à partibus, an posit super illis pronunciare n. 27. & 28.
An statim accepto processu posit sententiare num. 29.
Si non studuerit pro tempore iuxtà Regiam Pragmaticam, an sententia valeat num. 30. & 31.
Si habuit notitiam de inhibitoria, à superiore facta, & procedit in causa, an nuliter procedat n. 33. & 34.
An posit in Ecclesia sententiare, vel actus iudiciarios facere n. 35.
Sententia, de alicuius consilio lata, siuè votum, an debeat inferi, vel sufficiat, vt mentio fiat n. 36. & 37.

Si

SI sententia debeat esse conformis Libello; antiqua, immò vulgata est pugna, & cõtrouersia inter Doctores; nàm duæ sunt scribentium opiniones; vna sumpta à iure communi ex l. cùm quidam, Cod. de fidei comm. libert. & ex l. vt fundus, ff. commun. diuidund. Altera, & sic negatiua, ex ea ratione; quia in Regno omnes causæ sunt summarię, & proceditur, sola facti veritate inspecta.

Vnde repugnantia inter scriptores oritur, pro quorum
1 concordia distinguendum arbitror; aut hæc quæstio controuertitur de iure communi; aut verò de iure municipali, & sic in Regno.

Sed antequam sententiæ materiam aggrediar, quęri
2 potest, quid sit sententia, & de iure vera est illa definitio; quòd sententia est iudicialis diffinitio, quę controuersijs, siuè litibus finem imponit, pronunciatione competentis Iudicis, absolutionem, vel condemnationem continens, vulgatis iuribus; Ego verò ex Aristotel. lib. 6. Ethicor. cap. 11. dico, quòd sententia est iudicium rectũ boni, & æqui viri, vel ex B. Thom. 3. sentent. distint. 23. quæst. 3. ar-
3 tic. 2. Sententia est determinata acceptio alterius partis contradictionis; & omissa disputatione, quæ sit diffinitiua, & quæ interlocutoria, dico quòd, si primo casu, & sic de
4 iure communi, vera est illa regula; quòd Iudex tenetur, sententiam conformem libello proferre, ex cit. tex. in l. cùm quidam, & in l. vt fun-
5 dus, Osasch. decis. 146. Affl. decis. 364. num. final. quæ limitatur, non procedere in infrascriptis casibus.

Prima limitatio est, quòd si
6 actor conuenerit filios, vti hæredes patris, & indè fuerit repertum, non esse tales; sed hæredes matris, possunt condemnari, etiam quòd non sit petitum in libello; quia virtualiter veniunt, & includuntur, quòd tu intellige, dummodò ipsa mater cum patre contraxerit debitum, super quo conueniuntur, Afflict. decis. 372. Hodie verò sopita
7 est illa quæstio; si hæredes cũ beneficio legis, & Inuentarij vltra vires hęreditarias teneãtur, ex decreto, per Sacrum Consilium lato, sequentis tenoris. Super dubio exorto in S.R. Consilio, cũ hęrede cum beneficio Legis, & Inuentarij obligata pro debito defuncti pro-

pprio, priuato, principali nomine, & sub quibus vis clausulis, absque tamen expressa renunciatione beneficij, Inuentarij, teneatur vltra vires hæreditarias soluere, & reficere de propria sua pecunia. Die 16. mensis Martij 1623. Neapoli. Congregato dicto Sacro Regio Consilio ordine Spectabilis Io. Baptistæ Valézuela Velasquez Regij Collateralis Consiliarij, Regentis Regiam Cancellariam, & Officium Præsidentis Sacri Consilij; Viceque Prothonotarij, &c. pro decidendo dubio prædicto, interueniẽtibus præfato Spectabili Præside, vnà cum infrascriptis alijs Regijs Consiliarijs, prouisum, & decretum est, hæredem, cum beneficio Legis, & Inuentarij, obligatum pro debito defuncti, etiam proprio, priuato, principali nomine, & insolidum, & sub quibusuis alijs clausulis, non teneri vltra vires hæreditarias; nisi expressa, & specialis beneficij, legis, & Inuentarij prædicti interueniat, obligatio satisfaciendi, etiam vltra vires hæreditarias; verùm facta discussione inuentarij, executio fiat, ètiam in bonis proprijs, & de persona, quatenus ad eum peruenit de bonis hæreditarijs, hoc suum &c. Valenzuela Regens Cancellariam, & officium Præsidis S. C. Franchis. P. Paganus. Pomponius Saluus. Villalobes. Salinas. Patiño. Io. Baptista Melior. Ferdinandus Brancia. Scipio Rouitus. Ioan. Franciscus Sanfelicius. Octauius de Piccolellis. Camillus Pettius. Franciscus Antonius de Mercatis Secretarius. Cócordat, meliori sem per salua, &c. Franciscus Antonius de Mercatis Secretarius. Et sic consultus, respondi in causa Stephani Ricci Petræ Sturminæ cum Iacobo Ruciolo Altauillæ, hærede, nomine proprio obligato, & dictum decretum allegante.

Secundo, limita, non procedere in causa Summaria, in qua sententia ferri potest, etiá
8 super non petitis, Verall. decis. 126. par. 3.

Tertio, si creditor egerit contra debitorem, & cōdemnatur; tamen non agit ad restitutionem pignoris, potest
9 ad illius restitutionem condemnari, quamuis petitum non sit, quia virtualiter venit, Afflict. decis. 32. immò dicit Roman. singul. 15. quòd Iudex potest supplere super accessorijs, etiam sententia lata, Mut. tom. 4. capitulorum Sicil. cap. 132. num. 36. quod quomodò intelligatur, vide

Rot.

Rot. Genuenſ. deciſ. 87. & Crauett. conſ. 320.

Quarto limitatur in Principe, qui poteſt ſuper non pe-
14. titis pronunciare, & ſententiam non conformem libello, proferre, ex ſua poteſtate, Franc. Marc. deciſ. 13. par. 1. Afflict. deciſ. 95. n.7. & 8.

Quinto, non habet locum in cauſis criminalibus, in qui-
11 bus Iudex non tenetur ſequi petitionem agentis, & poteſt ſuper non petitis pronunciare, Miſing. obſeruat. 82. centur. 4.

Sexto, quando tractatur de reddendis rationibus, quam-
12 uis fuerit reus condemnatus ad illorum redditionem, poteſt exequi ꝑ eo, pro quo apparebit debitor, etiam quòd non fuerit petitum, Afflict. deciſ. 157.

Septimo, ſi petitur annua præſtatio, pro præterito, de-
13 bita, poteſt Iudex condemnare, etiam ad futuras, quamuis actum non ſit, quia virtualitèr venit, Andr. Gayll. obſer. 74. lib. 2. ſed quando ſententia poſſit promulgari ſuper futuris, vide Afflict. deciſ. 279. Oſaſc. deciſ. 130.

Octauo, ſi fuerit cęptum iudicium, &, eo pendente, conuentus moritur, & poſſeſ-
14 ſio ad hæredem peruenit, poteſt hæres cōdemnari, quamuis petitum non ſit; quia virtualiter venit, l. ſi ad exhibendum, & debet hæc ſententia nomine hæredis defuncti,
15 ideſt, in hæredem interponi, in quem à defuncto ſit tranſitus, Minadoes deciſ. 35. ſed, ſi mortuo principali, remanet procurator conſtitutus, profertur in perſonam procuratoris; verùm, ſi ambo ſint mor-
16 tui, diſtingue; aut ex actis conſtat de morte, & citantur hæredes; ſi verò non conſtat, profertur ſententia, & valet, Guid. Pap. deciſ. 86. num. 2. & ad ſaturitatem huius materiæ, vide Caſtill. deciſ. Sicil. 60. qui copioſè tractat, quando pendente iudicio moritur reus, & quandò poſſit ſenten-
17 tiari contrà mortuum hæredem, vel procuratorem; poterit inſupèr Iudex in ſententia dicere: Abſoluo Titium, ſi ex probationibus factis apparet, eſſe abſoluendum, & è contrà: condemno, ſi apparet, eſſe condemnandum, Dec. conſ. 618. quod, quomodo procedat, vide Mut. cap. Regn. Sicil. cap. 119. in adnot. litera N. fol. mihi 233.

Alias limitationes vide per
18 Mut. tom. 4. cap. Sicil. cap. 132. num. 34. & ſeq.

Si verò ſecundo caſu, & ſic in Regno, quicquid de iure communi dictum ſit, ſcias, quòd

quòd proceditur, sola facti veritate inspecta, & iustificatur per illas clausulas, in libello positas: Ius, & iustitiam ministrari, & omni modo meliori; Adest enim in Regno capitulũ: Detestantes, vt per Grammatic. decis. 15. num. 3. & pleniùs per Carauit. ad
20 Rit. 188. cuius vigore potest ferri sententia, etiàm non conformis libello, etiàm super non petitis, quod quomodò procedat, vide Muscatell. pract. ciuil. par. 7. glos. condemnando, num. 67. & seq. Franc. Marc. quæst. 473. par. 2. Verall. decis. 262. par. 2. & Grammatic. decis. 19. num. 7. & 9. & potest Iudex iudicare, etiam ex alijs, quàm in processu existentibus, Amendol. ad Franch. decis. 366. num. 8. & seq.

Si tamen actor in petitione plures casus expresserit; tamẽ
21 in sententia non fuerunt omnes compræhensi, Osasch. decis. 64. dicit, illud, quod non est expressum in sententia, censetur omissum; contrarium legitur in decis. Rotæ Genuens. 103. nempè, quòd præsupponitur, & intelligitur.

Et si ab actore fuerint petiti centum, & probauerit ipse
22 in nonaginta, & feratur sententia super centum; an valeat? Amanuel de Claris aquis, singul. 70. dicit, quòd censetur condemnatio in partem; tu vide Cappell. Tolos. decis. 216. sed, an censeatur hoc casu in residuo absolutus, vide Franc. Marc. quæst. 93. par. 2, Rotam Genuens. decis. 26. num. 31. prout in simili dicimus, si petitio est generalis, & prosecutio specialis sententiæ; restringitur ad specialitèr prosecuta, Capic. decis. 11. num. 6.

E contra, si petantur quinquaginta, & fuerit probatum
24 in centum, an possit ferri sententia in illis centum, & sic ad totam summam petitam, vide Ioseph. Ludouic. decis. Lucens. 46. è conuerso, si actor petierit centum, & probauerit quinquaginta, potest Iudex ad illos quinquaginta condemnare; quia in maiori summa inest minor, Cappell. Tolos. decis. 209. Guid. Pap. verò quæst. 27. dicit, quòd actor debet condemnari ad expensas; quia plus petijt, quã probauit, tu vide Boer. decis. 84. Verùm in causa appellationis sufficit probare vnam ex pluribus, Boer. decis. 84. num. 4. Verùm si plures in hac causa votarent Iudices, & vnus ipsorum protestaretur,
25 quòd nõ concurrit, etiam in minori summa, & sic disparitas

tas votorũ, quomodò sit pronunciandum, vide de Franch. decis. 356.

Adsunt multi Iudices in aliquibus, veluti Pedanei,
26 siue annales, vel Baiuli, qui potestatem habent cognoscendi vsque ad certam summam, si vltrà illam sententiã ferant, valet pro ea summa, pro qua cognoscere possunt, Rebuff. in Constitut. Regn. tract. de sent. prouis. artic. 2. glos. 4. nu. 7.

Insupèr sciendum, quòd, si Iudex aliquid à partibus liti-
27 gantibus, voce intellexerit, poterit in eo se fundare, & sententiare, quamuis scriptum non sit, Nat. cons. 654. Marant. cons. 54. n. 11. Afflict. decis. 28. n. 6. quod ego non sic simplicitèr intelligo, sed procedere, quando pars aliquid fatetur coram Iudice; tunc potest Iudex rationem
28 afferre exprimendi, stante confessione coram nobis facta, aliàs tenetur Iudex secundùm allegata, & approbata, iudicare, vulgatis iuribus; immò, si alitèr ei constat, quàm est in processu expressum, tenetur abstinere, Guttier. canonic. quæst. cap. penult. Sayr. clau. Reg. lib. 8. cap. 7. num. 2.

Nec tenetur statim accepto processu sententiam proferre:
29 dicitur enim precipitantèr, & nullitèr procedere, & eius sententia dicitur nouerca iustitiæ, Marc. de Mantua sing. 119. num. 2. Surd. decis. 334. num. 5. Quando autem subitò posset ferri sententia, vide eund. Mantuam citat. loc. n. 1. & cons. 118. n. 1. & seq.

Et pro materia nullitatis sententiæ quæri potest, si sit
30 lata à Iudice, qui certum est, non studuisse per quinquen-
31 nium, iuxta Regiam Pragmaticam, an valeat? multi asserunt, nullam esse, ex eo, quia Iudex non adimpleuit requisita à Regia Pragmatica. Ego autẽ dico, quòd valet, & substinetur ratione partium vtilitatis, & ne collitigantes decipiantur, Bouadill. tom. 1. Politicor. lib. 1. cap. 6. n. 26. qui testatur, sentẽtiam latam
32 per Barbarium Prætorem tẽpore, quo in seruitute erat, vt liber reputaretur, validã fuisse declaratam. Sed, pone, quòd Iudex est accinctus sententiare; tamen notitiam habet inhibitionum, à suo Superiore expeditarum, & sententiat, an valeat sententia, vel requi-
33 ratur, vt illa inhibitio sit ei intimata? si esset intimata, nõ dubitaretur, quòd sententia est nulla, ex Gamm. decis. 219. prout Magna Curia Vicariæ declarauit nullam sententiam,

tentiam, latam per hanc R.A. contra Anellum Carola; at quandò non est intimata; sed tantùm Iudex de ea notitiam
34 habeat, & antequam ei intimetur, sententiam proferat, dico, quòd sententia valet, nec Iudicem ligat, donec ei intimetur, Bouadill. lib. 2. cap. 16. num. 102. & iterùm eod. lib. cap. 21. n. 23.

Sed, an Iudex secularis sententiam possit proferre in Ec-
35 clesia, vel alios Iudiciarios actus in Ecclesia facere? dicas, quòd non, ex eod. Bouadill. eod. lib. 2. cap. 18. n. 277.

Vnum tamen pro Coronide scias, quòd sententia, quæ fertur de consilio alicuius, de-
36 bet illud consilium, seù votũ legi, & inseri in sententia; nec sufficit dicere: prouidetur secundum votum, Mut. tom. 5. cap. Sicil. cap. 540. nu. 127.
37 Nec dicitur lecta, nisi oculo perspiciatur scriptura, & audiatur, idem Mut. tom. 4. cap. 102. n. 42. & tom. 6. cap. 37. n. 13. 25. & 29.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Clausula: Ius, & iustitiam ministrari, quid operetur.

Clausula (omni modo meliori) quos effectus pariat.

Clausula: veritate inspecta, quare inuenta.

SVMMARIVM.

Clausula: Ius, & iustitiam ministrari, quid operitur à n. 1. ad 7.

Limitatur à n. 8. ad 14.

Clausula: omni modo meliori, quos effectus pariat n. 15. & 16.

Clausula: Veritate inspecta, quid operetur n. 17. & 18.

Ateriam prosequendo; deuenio ad clausulam, quã supra tetigi (ius, & iustitiam ministrari? de
1 qua per Grammatic. decis. 15. num. 4. & Petr. & Mar. ibid. num. 1. & iterum decis. 19. num. 4. quem sequitur Rota Genuens. decis. 109. decis. 65. & decis. 91. nu. 12. Marant. cons. 34. num. 14. Gratian: decis. March. 68. n. 1. cuius clausulę effectus sunt plures. Primus, quòd Iudex per hanc clausulam potest abbreuiare terminos; qui de stylo seruatur decis. Rot. 25. aliàs 45. vide Mising. obseruat. 44. centur. 2. Secundus,
2 saluat libellum ab ineptitudine, Marant. cons. 67. num. 9. Tertius operatur clausulã, (omni modo meliori) de qua

qua infra dicam.

Quartus est tantæ virtutis, quòd si in lite sunt duo actiones, vna inepta, altera acta, &
2 concluditur super inepta, Iudex potest per hanc clausulā pronunciare super actione acta Capic. decis. 10. nu. 22. qui num. 23. dicit, quòd virtute huius clausulæ potest Iudex impartiri suum officium, etiam si non sit petitum, quē sequitur Crauett. cons. 1. no. 216. vide Rot. Florent. decis. 1. n. 7. & decision. 63. & 148.

Quintus, quia virtute huius clausulæ actor obtinuit super eo, pro quo instrumentum
4 habet, quamuis contraria petantur, Rot. Florent. cit. loc. vide Muscatell. practic. ciuil. par. 1. glos. libellus n. 19.

Sextus, si libellus ineptè concluderet, vel non deberet admitti propter suam genera-
5 litatem; tamen huius clausulæ virtute admittitur, & fertur sententia, & valet, & condemnatio sit in partem mitiorem, Guid. Pap. decis. 263. ea ratione; vt res potius valeat, quam pereat.

Septimus, vigore huius clausulæ potest Iudex pronū-
5 ciare, etiam super non expressè petitis, etiam super narratis tantùm, etiam quòd specialiter non sit conclusum, Gaill. obseruat 61. num. 11. lib. 1. Crauett. cons. 1. num. 215. & cons. 278. ad fin. Menocch. cons. 314. Nouar. collect. 174.

Et denique, hæc clausula dicitur salutaris, vti herba Bettonica, & valet ad omnia,
7 & dicitur, intentatum esse omne remedium, & illam viam, quę actori competere potest, est ei magis fauorabilis, Rolan. à Vall. cons. 79. num. 38.

Quæ limitatur pluribus modis, & primò, si est in libello contrarietas; exemplū si petitio sit vno modo, &
8 probatio non conuenit petitioni, hæc clausula non tollit vitium contrarietatis, Capic. decis. 98. num. 8 Muscatell. cit. loc. num. 19.

Sed si modus ineptus, est expressus in libello, vide Cra-
9 uett. cons. 151. num. 4. Cassador. decis. 7. nu. 7. tit. appellat.

Secundò; limita, quòd si narrata aliqua non sunt, &
12 incompræhensibilia sunt in narratione, hæc clausula, (ius, & iustitiam ministrari) non operatur, Grammatic. decis. 105. num. 51. Crauett. cons. 151. num. 4.

Tertiò, limita, non procedere, quando est expressa spe-
11 cialis clausula, Franc. Marc. quęst. 442. Verall. decis. 124.

par. 1.

Quartò, si actio est verè
12 nulla.

Quintò, si est defectus po-
13 testatis.

Sextò, si inceptus modus
14 exprimitur, & non potest descendere actus ex expresso, prout hęc omnia congerit, Menoch. de arbitr. Iudic. quæstion. 47.

Quò verò ad clausulam, (omni modo meliori) de
15 quo per Mari ad Grammatic. decis. 15. num. 1. declaro, quod si est posita in fine dispositionis executiuæ non alterat, neque ampliat, nec auget dispositionem principalem, Magon. Rot. Florent. decis. 57. num. 48. Afflict. decis. 95. & 144.

Et si est posita in testamẽto, an valeat, & quid ope-
16 retur? vide Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 14. num. 11. est verum quòd huiusmodi clausula est tanti ponderis, quòd facit cessare pœnam petentis plus débito, Nouar. collect. 93. n. 6. & habet vim mandati, Lanar. cons. 74. num. 1. vide Masull. ad Capic. decis. 10. num. 10.

Sed pro claritate, clausulæ veritate inspecta, scias quòd
17 quando proceditur, veritate inspecta, censentur sublatæ omnes solemnitates iuris positiui, attento solo iure gentium, Marant. cons. 34. nu. 10. & leuiores probationes sufficiunt, Crauett. cons. 73.
18 num. 23. de qua clausula vide collect. Nouar. 175. & Mar. ad Grammatic. decis. 15. num. 7. & an habeat locũ pręscriptio, quando proceditur veritate inspecta? vide Crauett. cons. 1. num. 37.

Hæc sufficiant, dixisse ad tollendus dubietates, quæ in dies oriri vidi, & controuerti, quos effectus producãt, & operentur huiusmodi clausulæ.

D E

DE FERIIS
Cap. I.

ARGVMENTVM.

Feriæ vndè dicantur.
Feriæ quotuplices sint.
Feriatis diebus, an possit procedi in causa.
Quid in causis criminalibus.

SVMMARIVM.

Feriæ vndè dicantur num. 1.
Feriæ quotuplices sint à n. 3. *ad n.* 10.
Ferijs, an possit renunciari n. 8. 9. *&* 10.
Feriæ consuetudinariæ, quæ sint n. 11.
Feriatis diebus qui actus iudiciarij fieri possunt à n. 12. *ad* 14.
An possit tractari de causa carceratorum num. 15.
An causa alimentorum n. 16.
An causa Ecclesiæ, & miserabilium personarum tractari posit diebus feriatis num. 17.
An causa possessorij num. 18.
Audientia testium, an committatur diebus feriatis n. 19.
An possit fieri reuocatio attentatorum n. 20.
An posit fieri executio de persona, vel in bonis n. 21. *&* 22.
Feriatis diebus, an causæ criminales posint tractari, & quæ; & quid in ciuilibus nu. 25. *&* 26.
Feriatos dies, an posit tollere Rrorex à Calendario n. 27. 28. *&* 29.
Festa debent publicari per Parochum qualibet die Dominica n. 30.

In

N materijs legalibus vtilior, & frequentior est illa feriarũ, quæ necessaria videtur; &, licèt generalis sit; tamèn in dies de eis dubitatur; vnde necessarium puto de ferijs, absque furijs aliqua differere, & planè sermonem de eis facere; vnde de pluribus videndum est. Primò, vnde dicantur feriæ. Secundo, quotuplices sint ferię. Tertio, qui actus Iuridici permittantur fieri in diebus feriatis, & in quibus diebus.

Quò ad primum: feriæ dicuntur à feriendis victimis,
1 ex eo, quia cessabant olim ab epulis, & opere, Monteleon. pract. arbitr. par. 6. quæst 3. fol. mihi 478. Rip. de noct. temp. cap. 21. num. 3. & de Angel. ad foller. pract. crim. tit. notatos capiat, num. 25. & voce pręconis olim feriæ nunciabantur, vt abstinerent à litibus, in quo Ouid.

2 *Lites vacent aures, insaneq; protinùs absint*
Iurgia, differt opus lucida lingua tùa.

Et Martial. dicit:

Natalem colimus, tacete lites.

Quò ad secundum feriæ multiplices sunt, vt ex tex. in
3 l. Nullus, Cod. de fer. sed Monteleon. cit. loc. post longam, sed non vtilem explanationem feriarum, dicit in specie, quòd ferię sunt in quatruplici differentia.

Primò, sũt feriæ solemnes, & sunt illæ, quæ ad honorem
4 Dei, Beatæ Matris, & Sanctorum celebrantur, cap. final. de fer.

Secundò, sunt feriæ repentinæ, & sunt illæ, quæ inductæ sunt propter aliquem repen-
5 tem casum, puta, creandi Pontificem, vel Regem; coronandi Imperatorem, aduentum Principis, eius Natalem, vel filij, Victoriam alicuius Belli, vel alium casum repentem, & incogitatum, quæ arbitrio Superioris inducũtur, de quibus per Mut. tom. 6. cap. Sicil. cap. 12. n. 82.

Tertiò, sunt feriæ rusticę, & sunt illæ, quæ sunt inductæ ad hominum necessitatem, vt
6 sunt, messium Vindemiarum, vel alterius temporis, secundùm loci cõsuetudinem, quæ fuerunt introductæ Romæ, & inuentor fuit Claudius Cęsar, qui de mense Octobris illas statuit, licèt asserat, de mense Nouembris per Athenienses fieri, Lips. ad Tacit. lib. 11. annal. num. 125. fol. mihi 181. quem sequitur Rendell. de Vin. cap. 2. col. 2. versic. Vindemia, fol. 21.

Quæ

Quæ sunt institutæ ad hi-
laritatem hominum, vt pu-
7 blicè lętarentur, tanquam nę-
cessarium laboribus interpo-
nentes temperamentum, Se-
nec. lib. 1. de tranquillitat.
anim. cap. 1. num. 320. &
8 istis ferijs inductis ad hono-
rem, vel necessitatem homi-
num potest renunciari, ex l.
prima, ff. de fer. dicit Palm.
diuers. iur. glos. 9. num. 32.
Mauson. de caus. execut. am-
pliat. 1. num. 10. Et quandò
est renunciatum, non possunt
9 cogi testes ad deponendum,
Thesaur. decis. 39. sed hæc
renunciatio, vel partium con-
sensus, vt in his diebus feriatis
procedatur, non astringit Iu-
dices ad Iudicandum; vnde
expediuntur memorialia, om
nibus nota, vt in causis proce-
datur, D. Reg. Rouit. in rubr.
10 de ferijs, num. 6. & in istis
diebus feriatis ad honorem, &
necessitatem hominum non
potest quis in ius vocari, No-
uar. de Priuil. miserabil. pers.
52. num. 2. Et, an possit vin-
demiari die festiuo? vide Ren
dell. de Vin. fol. 22. col. 1.
ad fin. vers. diebus.

Quartò, sunt feriæ consue-
tudinariæ, & sunt illæ, quæ ex
cõsuetudine sunt statutæ, ve-
11 luti, illæ carnis Priuij, & illæ
æstiuæ, vel aliæ secundum lo-
ci consuetudinem.

Quibus præmissis, deuenio
ad tertium, nempè qui actus
possunt fieri die feriata? & di-
cas, quòd regularitèr: nullus
12 actus iudiciarius exerceri po-
test die feriata, ex l. Dies fe-
stos, Cod. de ferijs, dicit No-
uar. Priuil. 52. n. 1. & collect.
95. num. 1. Mastrill. de Ma-
gistr. lib. 3. cap. 4. num. 194.
Mut. tom. 3. capitul. Siciliæ
cap. 51. num. 10. de Marin.
resol. quotid. cap. 118. quod
intellige procedere, nedum
13 in ferijs solemnibus, vel re-
pentinis; sed etiàm inductis, &
rusticalibus, in quibus non
potest quis in ius vocari, ex
Nouar. cit. loc. vt supra dixi.

Quòd limitatur, non pro-
14 cedere in infrascriptis causis,
quæ possunt tractari in istis
diebus feriatis, videlicet.

Primò, causæ carceratorũ
possunt tractari, & ipsi relaxa-
ri, & excarcerari, & cogi ad
15 dandam cautionem de se
præsentando; causę enim
carceratorum dicuntur fauo-
rabiles, & piæ, Nouar. ibid.

Secundò, causæ alimento-
rum, Reg. Rouit. in rubr. de
fer. num. 5. qui de alimentis
16 præsentibus, seù futuris, nõ
autem pręteritis intelligit.

Tertiò, causæ miserabilium
personarum, & Ecclesiæ, dũ-
modò Ecclesia, sit actrix, idest
17 si agat contra laycum, secùs,
si laycus

si laycus ageret contra Ecclesiam, Nouar. ibid.

Quartò, causa possessorij, Capp. Tolos. decision. 159. Achill. de Grass. decision. 18 vnic. tit. de fer. Nouar. collect. 95.

Quintò, Audientia testium potest committi die feriata, 19 Crescent. decision. vnic. tit. de fer. Nouar. collect. 95.

Sextò, Reuocatio attentatorum; potest fieri die feriata, 20 Amat. decision. 26. Nonar. collect. 95.

Septimò, debitor non potest capi die Festiuo, de Angel. ad Foller. pract. Crimin. 21 citat. tit. notatos capiat, nu. 26. contrarium tenet Mauson. cit. ampliat. 1. num. 5.

Octauò, non potest fieri executio die festiuo, & potest impunè resisti. Reg. Rouit. 22 citat. rubr. de fer. num. 8.

Et si huiusmodi actus fuerint facti, & sententiati diebus feriatis, sunt nulli, & nō 23 possunt confirmari, neque in secunda instantia, neque partium consensu ratificari, Gratian. decis. 144.

Quod tu intellige, esse prohibitū, actus fieri in dieb⁹ festiuis ad honorem Dei, Peguer. decis. 53. num. 3. nam 24 in illis ad honorem hominū, multa possunt fieri, & præsertim executio sententię potest fieri in die festiuo ad honorē hominis, Capp. Tolos. decision. 158.

Hæc sufficiant in causis ciuilibus; quid dicendum in causis criminalibus? dicas tu 25 quòd causæ criminales ordinariæ in diebus festiuis nullo modo tractari possunt, & etiā si Iudex habeat potestatem procedendi summariè, vel de facto, Marin. cit. loc. num. 4. quamuis captura informationis, & personæ videatur permissa die festiuo. Dicit de Angel. citat. loc. num. 23. & seq. & maximè quando sunt 26 delicta grauia, & periculum est in mora, Rouit. ibid. nu. 10. quòd debet fieri absque scandalo, cùm ex Euangelista habetur: Non in die Festo, nè fortè tumultus fieret in Populo, Caualc. de Bracch. Reg. par. 2. nu. 23. fol. mihi 59.

In causis verò criminalibus, & grauibus, an possit procedi die feriata? vide quæ dixi in tit. de Offic. delegat. cap. 3. num. 1. & seq.

Vlterius sciendū est, quòd Prorex potest tollere à Calēdario dies festiuos, sibi visos, 27 ne fiant lites immortales, & sic seruatum fuisse per Claud. Cæsar. consulem, & ad eius imitationem, sic obseruasse Ducem Oxuni, Siciliæ Proregem, qui à Calēdario, multos

tos

tos dies feriatos abstulit pro litium expeditione, quarum euentus, cùm ad longum
28 protrahatur, in maximum Reipublicæ praeiudiciũ resultat, Principis enim est ferias indicare Tribunalibus pro Iudiciorum administratione, ex tex. in l. à nullo Cod. de
29 fer. quod intellige, tàm de ferijs vindemiarum, quàm messium ad colligendum fructus introductis, l. Præsides, ff. de fer. & in l. Hispaniarum vocantur feriæ tonnariarum, & candamelarum, hęc omnia, Mastrill. de Magistr. lib. 3. cap. 4. à num. 187. ad 189.

Pro coronide sciendum, quòd festa sunt publicanda per Parochum Ecclesiæ qualibet die Dominica, prout
30 etiam Vigilię, & quatuor tempora, & alia, ex Conc. Trident. Sess. 25. tit. de delect. cib. ieiun. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 20. num. 34. & 35. quem vide, & Ragucc. de Stat. Animar. fol. 135. num. 37.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Citatio prima Iudicij, an possit fieri die feriata in causis criminalibus, in quibus proceditur modo extraordinario?

Non summatur, ex quo id, quod in argumento.

Ie septima mensis Martij 1634. in qua celebratur festiuitas gloriosi Thomæ de Aquino, fuerunt citati ad informandũ, & ad capitula, per hanc R. A. Petrus Maijetta, & alij Terræ Auellarum, cum Bracchio M. C. V. de furtis, & alijs delictis, contra quos procedebatur ad modum belli. Ego, qui eorum partes tuebar, dicebam, citationem esse nullã, ex quo dicta die feriata fuerũt inquisiti citati, & per consequens, non poterat procedi ad contumaciam, cùm extrema non confirmantur, robur Iudicij effugit; ex quo die feriata est inchoatum. Fiscalis Paulus Laurenzanus, replicabat, citationem validam, & procedi posse, ex quo ad modum belli, & sic modo inusitato procedebatur, & inferebat, quòd sicuti potest procedi in diebus feriatis, & ferri sententia in eosdem diebus feriatis, ita, & citari. Vnde pro dilucidatione huius quęstionis, & claritate huius difficultatis; opportunè deueniẽdum arbitror ad articuli disputationem

ſputationem, nempè, ſi citatio poſſit fieri die feriata? Et antequam ipſius materiam aggrediar, eſt aduertendum, quòd ſi in loco Iudicij relaxatur citatio, quæ debet intimari in alio loco, & in loco intimationis ſeruatur aliqua feſtiuitas propter aliquam cauſam; ſed in loco Iudicij non erit feſtum; citatio facta in loco intimationis, vbi feſtiuitas celebratur, eſt nulla, nullum habet effectum, & nullius momenti eſt.

Et è contra, ſi in loco Iudicij eſt feſtum, & non in loco intimationis, valet citatio duplici ratione. Prima, quia citatio poteſt expediri qualibet die, etiam feriata. Secunda, quia attenditur locus Iudicij, non autem citationis; expreſsè cauetur ex Rit. 116. & 117. & ibi Carauit. & Franc. Ant. de Iudic. robert; de liquid. Inſtrum. Conſider. 4. num. 32. ad fin. Foller. pract. crimin. tit. vel eos verbaliter citari faciat, num. 36. Et hæc eſt ratio, quam Fiſcalis aſſerebat poſſe citari die feriata, quia poteſt expediri die feriata.

Alij dicebant, quòd citatio eſt principium, & fundamentum, immò quoddam præambulum ad Iudicij perfectionem cap. quoniam contra de probat. vnde debet fieri die permiſſa, & licita ad Iudicium.

Ego verò diſtinguendum arbitror, aut ſumus in Iudicio ordinario; aut verò in extraordinario, & ſic in cauſis, in quibus proceditur, vel ex delegatione, vel ad modum belli, vel ex abrupto, vel Palatino modo, ſiuè diſpenſatiuo; vel alio modo extraordinario.

Primo caſu; Foller. practic. crimin. tit. vel eos verbaliter citari faciat, aſſerit, duos eſſe Ritus, inter ſe contrariantes; Primum, nempè, mandantem citationem die feriata factam valere, & citationem die non feriata, comparere teneri. Alterum verò ſtatuentem, datam citationis fieri poſſe die feriata; tamen citari die non feriata; ſed non vltrò progreditur, reconciliando contrarietatem Rituum. Parcat mihi tantus inſignis; & famoſus author, & inter criminaliſtas non ſecundum locum obtinens, nam non benè aduertit Ritus prædictos, duo ſunt 116. & 117. ſed non contrariantur, immò idem ſtatuunt; Ritus enim 116. verba huiuſmodi ſunt. Item ſeruat dicta Curia, quòd citatio debeat fieri die non feriata, vt compareat die non feriato. Alter Ritus 117. dicit, quòd data cita-

citationis poteſt fieri die feriata; tamen debet citari die non feriata, & hæc ſunt verba: Item prælibata Curia ſolet ſeruare hanc practicam, quòd data commiſſionis cuiuslibet, vel data citationis cuiuſcumque poteſt fieri ſub quacumque die, etiam feriata, die etiam paſcali; & ea, quæ occurrunt in dicta commiſſione, vel citatione, ſi ſit actus iuridicus, debet fieri die non feriato, puta, debet quis citari die non feriata.

In tantũ, quòd, cùm Ritus vnum, & idem dicãt, nempè, quòd citatio debet fieri die non feriata, errauit Foller. aſſerendo contrarietatem Rituum.

Eſt benè verum, quòd duę adſunt opiniones, vna nẽpè, affirmans, citationem die feriata factam, valere, & eſt Vãt. in tract. de nullitat. tit. de nullitat. ex defectu citationis, num. 66.

Altera, pro negatiua concludens, & ſic, non valere, & quòd non valeat, nedum Foller. cit. loc. ſed Carauit. in Rit. 116. per tot. Franc. Ant. de Iudic. robert. de liquidat. inſtrum. conſid. 4. n. 32. Viu. deciſ. 274. n. 13. vbi aſſerit, ſic fuiſſe pluries iudicatum in illa Regia Audientia Barenſi, Regens Rouit. rubric. de fer. num. 9. Et iterum in prag. 3. de citat. num. 14. ratio potiſſima eſt, quã ſupra dixi; quòd tempore feſtiuo Iudicis officium conquieſcere debet, & dicitur ſuſpenſum, & ex alienigenis ſic concluſiuè firmat Peguer. deciſ. 53. vbi habes, quid diebus feriatis poſſit fieri, quem vide.

Si ſecundo caſu, & ſic, quãdo proceditur modo extraordinario, eſt diſtinguendum; aut tractatur de citando die feriata, & ſic inchoando Iudicium criminale; aut verò procedendo die feriata. Si primo caſu, ſumus in citatione indiſtinctè, non poteſt fieri citatio, maximè ad informãdum, vel ad Capitula, ſiuè alio modo, ex quo inquiſitus vocatur, ſiuè coarctatur ad comparendum, & tunc, quia citatio eſt præambulum quoddam, ſiuè fundamentum proceſſus, vt ſupra dixi, cùm initium proceſſus legitimum eſſe debeat, citatio facta die feriata non valet.

Si verò ſecundo caſu, in procedendo; duę ſunt opiniones ad inuicem contrariantes. Prima, nempè, quòd non poteſt procedi, neque acta Iudicialia fieri die feriata ad honorem Dei, citrà defectum nullitatis; altera, & ſic è contra, quòd poſſit procedi, &

maximè contra latrones, & quòd acta valeant.

Pro prima, Peguer. decis. 53.n.3. motus ex tex. in l.dies festos,Cod. de fer.ea ratione; quia tempore festiuo suspenditur iurisdictio, & impeditur illius exercitiũ, & Peguer. ampliat extendi, tàm ad dies feriatas in honorem Dei, & Sanctorum, quàm ad ferias repentinas, quas supra narraui; feriæ enim repentinę adęquantur ferijs ad honorem Dei; cùm illæ propter ius publicum, & Diuinum parificari, & pari passu ambulare, Peguer. ibid. asserit, sequitur Magon. decis. Lucens. 25. num. 36. Leonard. in pract. Official. cap. 13. n. 10. & ratio rationis potissima illa est; quia in diebus festiuis, maximè ad honorem Dei, qui cum maxima veneratione obseruandi sunt, & Ecclesiæ frequentandæ, diuinis officijs deuotè, ne ab illis Christiani se abstrahant, strepitus Iudiciorum conquiescere debet, Quarant. in Summ. Bullar. titul. dies festus, vers. cùm verò; videndus tamen est Menoch. de arbitr. Iudic. quæst. 30. num. 1. & seq. Quod ampliatur procedere, etiam si procedatur dispensatiuo modo, vel ex abrupto, siuè ad modũ Belli, siuè extraordinario.

Quicquid tamen dictum sit, vt verum fatear, practica est, vt in causis contra crassatores, armantes campaneam, quietem publicam perturbantes, cõtra quos intrat potestas militaris, proceditur etiam die feriata, sic se habet practica, quæ à nemine denegari potest.

D E

DE EVICTIONIBVS Cap. I.

ARGVMENTVM.

Euictio an debeatur, si euincitur aliquod corpus ex multis venditis.

SVMMARIVM.

Euictio an debeatur, si euincitur aliquod corpus particulare ex multis venditis num. 1. & 2.
D. Caroli Iesualdi Principis Venusij laudes num. 1. & 2.
Euictio an possit tolli pacto contrahentium n. 3. & seq.
Euictione secuta, & re effectualiter ablata, si venditor eam recuperauerit, an cogatur emptor illam recipere n. 12. & seq.
Euictio an debeatur, si creditor sciuerit rem alienam, vel alteri obligatam num. 10. & 11.

IN addit. ad Grámatic. decis. 21. aliqua, materiã euictionis concernẽtia tractaui, & ne ibi prolixus viderer, promisi, hic separatum capitulum facere pro imminenti; & sequenti quæstione, quæ sic se habet.

Est inquam quæstio, si vendantur plura corpora, & vnũ tantùm fuerit euictum, an emptor pro omnibus de euictione agat, vel pro illo euicto, & ablato tantùm: exemplum: si fuerit venditum castrum cum Iurisdictione, introitibus, aquæductis, Molendinis, & alijs corporibus, si aliquod corpus euincatur, an venditor teneatur de euictione pro omnibus, vel tantùm pro corpore euicto? occurrit, & est magna controuersia, & spatio quatraginta annorum ferè ventilata ex causa venditionis factæ per D. Federicum Tomacellum, tũc patronum

Montis-

Montisfuscoli , & Casalium Domino D. Carolo Iesualdo, tũc Principi Venusij, emptori, cuius animam ęterna gloria frui probabiliter habetur ex gratia Dei, stãte sua exemplari vita, & particulari cura pro releuamine oppressorũ,& omnium vaxallorum subsidio; quolibet enim triennio iunctam deputabat, in qua interueniebant peritissimi, & conscientiati legum professores , & insignes Theologi, statum suum visitantes, oppressos releuantes; &, si inueniebant vaxallos ab officialibus grauatos,releuamen procurabant,nempè,si erant prouentati absque causa, vel in prouentu grauati, restituebãt de pecunia Principis, & alias vtilitates subditis in dies præbebant, quod iuri consonum est, & ab ęquitate non alienũ; Officiales enim Baronales, vt eorum Dominis complaceãt, semper cõpositiones faciunt, prouentus procurant, carcerãdo de facto vaxallos, & alias violentias inferendo,sub illo, brocardico communi carceres,faciunt prouẽtus; compositio enim non debet indifferentèr cum omnibus fieri; sed cum illis, qui non amplius in crimen inciderint, Grammatic. vot.9. & vot.35. & debet præcedere remissio partis quærelantis, licèt aliquando possit fieri transactio sine partis remissione,vt,Deo Duce, aliàs dicam; & quando fuerit compertum, compositionem fuisse factam indebitè, & ex causa non iusta, officialis,illam faciens,tenetur de cõcussione,Carauit Rit. 276. num. 5. & quamuis pecunia peruenerit ad Fiscum in Tribunalibus Regijs, vel ad Curiæ Coadiutorem, in Curijs Baronum, potest agi contra officialem, qui eam extorsit, Vrsill.ad Affl. decis.88.ad fin.

Vnde pium opus,& debitũ exercebat officium ille Christianissimus Princeps in restitui faciendo vaxallis grauatis extorsiones commissas, & cõpositiones extortas; ò quàm bonum, & quàm iucundum, immò sanctum, & in æternũ laudabile,vaxallos habere vigilem Dominum circa eorũ commoda, qui quodãmodo quid diuinitatis habent, & circa ea, quæ Principem decẽt, & quę concurrere debeant in eo,vt rectè gubernet populũ, sibi commissum,feci paruum sermonulũ de Regimine Principũ cap. 1. cui te remitto.

Sed,quia limites transcendi, ad Officium Principum eleuatus,redeo ad institutum; Venditio Montisfuscoli , & Casalium fuit generaliter facta

cta cum Iurisdictione Ciuili, Criminali, & mixta, primis causis, primis, & secundis appellationibus Baiulationis; Portulaniæ, & Actuariatus, introitibus, & quamplurimis alijs corporibus, & nonnullis alijs priuilegijs, & clausulis, de quibus si aliqua dixerim in præcedenti tractatu, tit. de remission. causar. de alijs, Deo Duce, aliàs dicam; & post pau cum temporis spatium, fuit compertum, aliqua corpora in venditione expressa, deficientia, & alia euicta, & fuit hæsitatum; si emptor poterat
1 agere de euictione, & videtur prima facie, quòd non, ex l. 1. Cod. de euiction, exemplum habetur in hæreditate vendita, cuius aliquo corpore euicto, vel re particulari, euictio non debetur, Vrsill. ad Afflict. decis. 81. num. 3. verùm, quia in præsenti venditione erant expressa omnia corpora specificè, & sigillatim vendita, & hæc est cautela, qua vtuntur DD. vt exprimantur omnia corpora, ad hoc, vt euictio cadat, Vrsill. citat. loc. nu. 6. &
2 sunt interposita quamplura decreta in Sacro Consilio ad fauorem Principis emptoris, ex causa deficientiæ aliquorũ corporũ, & euictionis secutę.

Et authoritate Vrsilli fretus, sic ego respondebam ad fauorem Fabritij Mascambruni, qui in medio officij Iudicatus Magnæ Curiæ Vicariæ, quod diligentia, & probitate exercebat, Terram vniuersæ carnis egressus, gloriam Dei est ingressus, in affictu sibi facto Castri Ginestræ per Leonardum Battinellum, & iterũ in causa D. Fabritij Carrafa affictatoris Castri Sanctę Mariæ Ingrisonis contra Carolũ Longo, dicti Castri Dominũ, & pluries hoc occurrit.

Sed, an contrahentes possint pactum facere, quòd non teneantur de euictione, neque ad prætij restitutionem?
3 accidit in eadem venditione, in qua est inter partes conuentum, vt venditor pro quibusdam corporibus non teneatur de euictione, & fuit dubitatum; si re euicta, hoc pactum valet, & euictione non possit agi? pro parte venditoris dicebatur, pactum valere, ex adductis per Franch. decis.
4 239. in qua Amendol. nu. 11. distinguit, quòd; aut pactum fit à venditore, qui non vult
5 teneri de euictione, licèt res vendita à quocumque euincatur, & tunc vendẽs ad pretij restitutionem cogitur: aut verò vltrò progrediũtur ver-
6 ba promissionis, & in specie dicat, non teneri, si euincitur
7 à Titio, & tũc, ex quo expressa est

est persona, à quo non teneri voluit, non tenetur, nec de euictione, nec ad restitutionē prætij, & sic dicit esse de mente Marsil. sing. 656. licèt in hoc articulo Viu. decis. 152. n. 3. concludat, quòd, quamuis pactum adsit, non teneri de euictione, nō tollitur præ-
8 tij restitutio. Ego verò dicebam, venditionem fuisse in dolo, ex quo vendidit rem nō suam, quo casu euictio debetur, ex. Tiraquell. de retract.
9 ad fin. tit. n. 30. quotiescumque enim venditor scit rem esse alienam, vel alteri obligatam, tenetur de euictione,
10 & è contra si emptor sciuerit, rem esse alienā, siuè alteri obnoxiam, & emerit, nedum de euictione agere non potest, verùm etiam prætij restitutionem petere non valet, Carocc. decis. cas. 199. Rota Genuens. decis. 190. Put. de-
11 cis. 257. num. 2. lib. 2.

Et in eodem Iudicio occurrit alia dubitatio; si fuerit res euicta, & effectualiter abla-
12 ta à manibus emptoris, inde venditor, tanquam author laudatus, illam recuperauerit à manibus actoris, & obtulit restituere emptori, an euictio intentata prosequatur, vel emptor cogatur rem euictam ad se recipere pro euictione sequuta, & interesse, ex eo prouenientę, euitandis? Ego dicebam, non teneri emptorē rem euictam recipere, re non integra, ex infra dicendis, & ordine Excellentissimi Domini Principis Venusij Neapolim me contuli pro hoc articulo discutiendo cum Partenio Pategna Aduocato Primario benemerito, omni virtutum genere ornato, ipsius Domini Principis causas agēte, cum quo sermonem habui, & mihi dicebat, emptorē cogi ad recipiendum rem sibi euictam, & ablatam. Ego cōtrarium substinui, & tunc allegationes feci, quas placet, ne sudores deperdantur, hìc inserere, cùm multa in illis colligantur, ad hanc materiā facientia.

In anno 1589. die 1. Septembris quondam D. Federicus Tomacellus vēdidit quōdam D. Principi Venusij Terram Montisfuscoli, & Casalia, & inter alia corpora extat venditum, & assignatum officium Actuariatus dictę Terræ, & Casalium in illis verbis, positis in assertiua; videlicet.

La Mastrodattia delle prime, seconde, e terze cause, e nel detto officio di Mastrod'atti di detta Terra, e Casali predetti, che se tiene in feudum vi è incluso l'officio di Mastrod'atti di detta Terra, e Casali, e delle prime cause di detto Casale

Casale di Santo Pietro, e delle seconde, e terze cause di detta Terra, e Casali predetti, che se possedeuano per detto quondam Sig. Marchese di Vico al tempo si fè la cõpra predetta, & altri emolumenti in quello, poi per lo detto Sig. Federico agregati, atteso il resto se possede titulo particolari dal magnifico Bartholomeo Cutillo.

Cum promissione defensionis, & euictionis in forma, tradita in his verbis, videlicet.

Et respectu Magistri actatus per dictum Dominum Federicum possesso titulo particulari, & empti à supradicto quondàm Domino Bartholomęo Cutillo, dicti, magnificus Laurentius quo supra nomine, & Dominus Federicus insolidum, vt supra; promiserũt defensionem, & euictionem generalem ipsius ab omnibus hominibus, omnibus partibus, corpore, Vniuersitate, Collegio, & personis alijs quibuscumque publicis, vel priuatis, Ecclesiasticis, vel sæcularibus, eundem Dominum Principem emptorem, & eius hæredes, & successores fortè turbantibus, molestantibus, vel inquietãtibus, aut ius, titulum, siue causam; aut actionem aliquã habentibus, seù habere prætendentibus, & allegantibus in, & super dicto officio Magistri actatus; empti à supradicto quondàm magnifico Bartholomæo Cutillo, per dictum Dominum Federicum, possesso titulo particulari; vt supra, vel eius iuribus, rationibus, & pertinentijs, aut possessione, proprietate, & dominio, seù ratione illius, & tam super petitorio, quàm super possessorio, ac dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis ex eis, & tàm in agendo, quàm in defendẽdo, seù conueniendo, quoties, & quando fuerit oportunum, cũ declaratione, & pacto quòd, si fortè sequeretur euictio iurium dicti officij Magistri actatus, titulo particulari possessi, & empti à dicto quondã magnifico Bartholomæo Cutillo, vt supra, èo casu, dicti Dominus Pompeius, & Dominus Federicus insolidum teneantur soluere prætium ipsius ad rationem ducatorũ sex pro centum, & expensas faciendas in litibus mouendis super dicto officio Magistri actatus, firmis remanentibus actionibus pro eo pluri, quòd valeret contra dictum Cutillum venditorem, quia sic fuit expresè conuentum inter ipsas partes, dictis nominibus, atque promissum.

Inde per Regiam Curiam fuit hoc officium Domino

Principi ablatum,& eius capta possessio die 19. mensis Octobris 1592. vt in processu fol. 58. qua euictione sequuta, fuit denunciata Domino Federico die 12. Octobris 1595. vt fol. 10. & iterũ fol. 139. & D. Federicus in auctorem laudauit Bartholomæum Cutillo, vt fol. 58. & seq.

Et factis nonnullis actis super euictione sequuta dicti corporis, & aliorum corporũ assignatorum, partes conuenerunt, dictas differentias compromittere, vt ex compromisso die 4. Nouembris 1608. in quo proferuntur hęc verba.

Et consentendono al presente compromisso, restano de accordo, che ricuperandose la detta Mastrod'attia, che esso Marchese comprò dal detto Cutillo, & consignata sarà al detto Prencipe, suoi heredi, & successori, in tal caso le debbia restituire tutta quella quantità, che se dechiararà dalli sopradetti arbitri per il prezzo capitale di detta Mastrod'attia, Se conuene anco, che il detto Prencipe habbia à cedere, sincome da mò per allora fatta detta liquidatione da detti arbitri, & è contra detto Prencipe quatenus opus est, & non aliter, cede, & renonza à beneficio di detto Marchese tutte, e qualsiuogliano raggioni, & attioni, che forse, nunc, & infuturum le competono, ò potessero competere contra detto quondam Bartolomeo Cutillo, & sopra suoi beni per causa di detta Mastrod'attia. Et finalmẽte s'è conuenuto, che il detto Prencipe nel tempo di detta liquidatione, vt supra, habbia similmente à cedere, e renuntiare, sincome, da mò per allora, & è contra quella fatta, cede, e renonza à beneficio di detto Marchese ogni raggione, & attione, che forse le competesse, ò potesse competere, & spettare, nunc, & in futurum sopra la ricuperatione di detta Mastrod'attia, ò prezzo di essa recuperando dal Fisco, & heredi di detto quondam Bartolomeo Cutillo, qui vendidit rem non suam, già che à detto Prẽcipe non li può spettare altro, sol che la Mastrod'attia, ò valuta, ò prezzo di essa.

Verùm, quia compromis-
13 sum non aliter fuit prosequutum, nec compromissarij sententiarunt, neque vllo modo super articulo prædicto iudicarunt, deuoluta causa ad Sacrum Consilium: & ipsa prosequuta pro parte Principis, fuit dictus D. Federicus condemnatus, & fructus dicti officij fuerunt liquidati in annuis ducatis quatuorcentum quinquaginta, vt ex decreto lato sub die 1. Decembris 1621. vt in processu fol. 435. de quo, interposita reclamatione fol. 442. & 444. facto verbo,

verbo, fuit interpositum decretum, & fructus prædicti fuerunt taxati in annuis ducatis quatuorcentum; vt ex decreto sub die 16. Iannuarij 1625. vt fol. 460. à tergo.

Sed cùm in anno 1620. pro parte Baliarum Excellen-
14 tissimæ Dominæ Pincipissæ Venusij fuerit instatum, dictũ officium restitui, & per Sacrum Consilium fuit prouisũ, quòd restituatur, & fuit restitutum, & consignatum dictis Balijs, licèt per paucum tempus detentum, fuit enim Sacro Monti relaxatum, quòd hodie possidet.

Nuper verò, pro parte dicti Sacri Montis offertur, dictum officium recuperatum à Regia Curia. & illud restituendum esse D. Principissæ, illãque cogendam esse ad illud
15 recipiendum; instat ex capitibus infrascriptis,

Primò, ex instantia facta per Balias, & decreto, eius vigore interposito, iuxta regulã, quòd semel placuit.

Secundò, virtute pacti, in compromisso appositi in illis verbis: *Ricuperandosi là Mastrod'attia comprata dal Cutillo, & consignata sarà al Prencipe; ò suoi heredi, & successori, in tal caso debbia restituire tutta quella quãtità, che se dechiarará dalli predetti Arbitri per il prezzo del capitale di detta Mastrod'attia.* Auget hanc prætensionem; ex quo super lite, factum est cõpromissum, non posse de euictione agi, ex l. si dictum
16 §. si compromisero ff. de euiction.

Tertiò, ex regula, quòd de euictione agi non potest, nisi res effectualiter sit ablata.
17 Thesaur. decis. 102. Ricc. decis. 140. ad fin. to. 4.

Quartò, quia hoc officium fuit ablatum per Regiam Curiam; & sic facto Principis; quo casu de euictione non agitur; ex illa regula, quòd, quando facto Principis res aufertur, venditor de euictione non tenetur, vulgatis iuribus.

Quintò, quòd licet res sit ablata, quando tamen vendi-
18 tor illam recuperat, & offert emptori, tenetur recipere, & non cadit euictio, ex Franch. decis. 145.

Quæ omnia prima videntur fronte valdè stringere, & D. Principissam cogendam esse ad officium prædictum recipiendum, & ad euictionem non teneri.

Tamen, veritatem intuendo, D. Principissam non te-
19 neri ad officium predictum recipiendum, immò, Sacrum Montem vti hæredem quondam Federici Tomacelli venditoris,

ditoris, teneri ad annuos ducatos quatuorcentum pro dicto officio euicto appratiatos, & per Sacrum Consilium virtute decreti liquidatos, ex infrascriptis in iure validissimis rationibus demonstratur.

Et ad id demonstrandum,
20 adducitur. Primò id, quòd supra ostensum est; nempè, quòd dictum officium est euictum, & cum effectu ablatum à Regia Curia, per quam fuit illius capta possessio; & ablata proprietas, atque abdicata virtute decreti die 19. Octobris 1592. vt in processu fol. 58. Adeò, quòd Dominus Princeps illud detinuit, nisi per triennium, & ab illo tempore vsque ad præsens, quo currunt quadraginta anni, nō aliter Dominus Princeps possedit, sed statim, recuperato officio à Regia Curia, Sacer Mons illud possedit, percipiēdo fructus affictus, singulis annis; quo casu dicitur, euictionem esse sequutam, possessionem, & rem ablatam esse, & constare de euictione, ac venditorem teneri de euictione, l. si seruus venditus, ff. de euict. Gratian. discept. forens. cap. 3. num. 7. & cap. 20. num. 5. Carocc. decis. 96. num. 3. & Surd. decis. 22. num. 7. Magon. decis. Florent. num. 4. & emptor, non solùm recuperat prætium, sed omne interesse, & expensas factas, l. Titius cùm decederet, ad finem versiculi, non enim prętium, ff. de actionib. empt. Ricc. ad Franch. decis. 555. ad medium, ad quas expensas dictus emptor se obligauit, vt in dicto instrumento emptionis; & non est aliud quærendum; tantò fortius, cùm euictio fuit venditori denunciata, & per ipsum laudatus auctor Bartholomæus Cutillo, à quo causam habuit, vt supra dictum est.

Secundò, quia in venditione adsunt pactionata ver-
21 ba, continentia specialem euictionem, nempè; in casu euictionis, teneatur venditor ad rationem ducatorum sex pro centum, cuius vigore extant duo decreta Sacri Consilij, parte audita, causa cognita, etiam in casu reclamationis interposita, per quæ fructus dicti officij fuerunt taxati in annuis ducatis quatuorcentū, vt supra dictum est, quo casu succedunt duæ iuridicæ conclusiones, quarum. Prima, quando venditor euictionem promictit, pręcisè ad euictionem tenetur, Straiban. cons. 40. num. 7. Secunda, quandò decreta prædicta in rem iudicatam transitum fecerunt, operātur, quòd, quādo agitur de

de euictione, & sententia euictionis est transacta in rē iudicatam, quamuis res effectualiter ablata non sit, venditor adhuc de euictione tenetur, sic decisum refert Thesaur. decis. 102. num. 2.

Tertiò, quia res, vt prædi-
22 citur, fuit per Regiam Curiā cū effectu ablata, & abdicata possessio per Regiam Curiā, & spatio quadraginta annorū D. Princeps priuatus, & in iure clara est conclusio, emptorem non cogi recipere rem sibi euictam, & ablatam, inde per emptorem recuperatam, Ann. singul. 174. & iter. cons. 15. Benintend. decis. Bonon. 13. quem sequitur Amend. ad Franch. decis. 145. num. 2. Mangil. in tract. de euict. quest. 183. n. 15. & Gusman. tract. de euict. cap. 36.

Ergo nullo iure potest emptor compelli ad illud reci-
23 piendum; immò calculum fieri de fructibus, liquidatis per Sacrum Consilium ad rationem ducatorum quatuorcentum quolibet anno pro executione decretorum, in rem iudicatam transactorum.

Non obstant in contrarium adducta; & primò, non ostat, quòd Baliæ semel hoc officiū
24 receperunt, quo casu per ipsius consignationem factam, censetur euictio extincta, tū quia Baliæ non poterant, nisi vtiliorem rem pro pupilla excogitare, & cum huiusmodi receptio cōtra expressum pactum in instrumento appositum sit, & res non integrat, idest deteriorata, vt infra dicam, censeatur pupillæ damnosa, & per consequens non poterant Baliæ præiudicium inferre, vulgatis iuribus, & etiam ex capite restitutionis in integrum eidem Principissę succurrendum est; cum etiam, quia promissio euictionis est tanti ponderis, quòd debetur, etiā si rei euicta in aliam transeat speciem, vel si loco rei euictę, fuerit aliud subrogatum, Mastrill. decis. Sicil. 36. Accedat, quòd restitutio non habuit effectū, & Baliæ non possederunt; sed Sacro Monti fuit restituta possessio, vt supra dictum est.

Non obstat secundum, nēpè, quòd in compromisso ad-
25 sit illud pactum, vt D. Princeps teneatur illud recipere, post quam fuerit à Regia Curia recuperatum, quia pactum illud est collatum in iudiciū arbitratorum, & sic conditionale, quatenus per arbitratores fuerit pronunciatum, & arbitri non aliter determinarunt, taxarunt, nec iudicarunt, censetur pactum extinctum, & actio euanescit; immò per

Sacrum

Sacrum Consilium fuit pro emptore iudicatũ, & fructus liquidati in annuis ducatis quatuorcentum. Et quamuis arbitri pronunciassent, quomodocumque res euincitur, tenetur venditor de euictione, Gratian. discept. forens. cap. 227. num. 7. Gamma decis. 7. n. Et etiam si adesset pactum, vt euictio non debeatur, debetur tamen prætium, tantò fortius in casu nostro, in quo est facta venditio rei alienæ, argumento eorum, quæ dicit Gratian. discept. forens. cap. 234. n. 5. & 6.

Non obstat tertium, quia res, cum effectu, & realitèr fuit ablata, & possessio, siue dominium abdicatum, vt supra dictum est.

Non obstat quartum, quòd res est ablata, facto Principis, quia illa regula recipit duas limitationes. Primam procedere in Vniuersitate, Verall. decis. 318. par. 3. Thesaur. quæstion. forens. libro 4. quæst. 10. Secundam, quando in contractu venditionis deficit promissio euictionis, quę cum in casu nostro sit promissa per verba superius relata, sequitur, quòd euictio debetur, vt refert decisum, Thor. 2. tom. comp. decis. verbo euictio fol. mihi 182.

Non obstat quintum, ex adductis per Franch. decis. 145. quia ibi oblatio rei euictæ, & sic res euicta non erat deterioris conditionis effecta, sed fortè melioris, vt idem Franch. dicit n. 1. sed in casu nostro, res est deterior, vt infra demonstrabitur, ergo, casus de Franchis non potest huic adaptari.

Et quatenus recipere co-
26 geretur, se offert dubium, an recipiat, prout extat, & sic cũ fructuum minoratione, ac detrimento; officium enim hoc ad præsens non reddit fructus ipsi Sacro Monti, nisi pro annuis ducatis ducentis septuaginta, & idem Sacer Mons apponit rem, prout extat, restitui debere, cùm quælibet res, tractu temporis incremẽtum recipit, & detrimentum, & prætium augetur, & diminuitur. Auget eius fundamentum in verbis positis in compromisso: *Poiche al Prencipe non le spetta altro, che la Mastrodattia, ò valuta, ò prezzo di essa.*

Pro parte D. Principissæ
27 fundatur, prætium æstimari debere secundum fructus, quos hodie producit, & sic considerandum esse præsens tempus in infrascriptis.

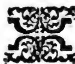
Primò, vera est regula, quòd quælibet res, cursu temporis
28 potest effici deterioris, vel melioris conditionis, tamèn

cùm

cùm per Sacrum Consilium, fuerunt per trina decreta fructus taxati in ducatis quatuor centum annuis, & ab illo tempore vsque, ad præsens est res deteriorata, cùm inter illud primum tempus, & sic euictionis, & præsens, & sic restitutionis præcesserit cursus quadraginta annorum, & prętium est fundamentum primum æstimationis, sequitur quòd res æstimanda venit, ex redditu, siuè fructu, quē producit, l. si quos Cod. de reiscend. vendit. & l. si fundus, ff. de reb. eor. Ioan. Andr. de Georg. allegat. 1. num. 1. & quòd debeat attendi præsens tempus, affirmat de Franch. decis. 297. num. 1. & quòd debet attendi valor tempore euictionis sequutæ appretiatæ testatur Magon. decis. Floret. 110. n. 1. ad fin. Non enim tenetur emptor recipere rem euictam, deterioris conditionis affectam, Franch. cit. decis. 145. num. 1. Mangil. in in tractat. de euiction. quæst. 183. n. 15. Guzman. in tract. de euict. cap. 56 versic. contrarium. Sed sic est, quòd hoc officium fuit taxatum per S. C. in annuis ducatis quatuorcentum, & ad præsens non reddit, nisi pro ducentum sep tuaginta, vt idem Sacer Mons per plures annos recipit, cum euictio est quanti interest, l. cum successores in fin. Cod. de euictionib. sequitur, quòd fructus sunt æstimandi secundum prę̨sens tempus, & Sacer Mons supplere tenetur.

Non obstat illud motiuū,
29 quòd hoc officium est obnoxium augmento, & detrimento, nam plus, & minus potest locari; quia respōdetur, quòd, illa regula, quę se offert; quòd, quando in venditione consideratur mutuum, periculum, nempè, posse cōtingere sequi augmentum, & diminutionē, & venditor de euictione non tenetur, ex Menoch. cons. 87. & 84. lib. 1. Surd. cons. 576. num. 11. lib. 4. declaratur procedere, quandò in contractu non adesset clausula, vt de euictione teneatur, sic testatur Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 520. nu. 30. Sed sic est, quòd in casu nostro est promissa euictio, vt supra dictum fuit. Ergo

Ex quibus omnibus concluditur, D. Principissam, oblationem factam rei euictæ recuperare, recipere compelli non posse, & dato, quod compelleretur, præsens tempus, & fructus ipsius considerari.
Et sic iudicandū fore, censeo.

D E

De Priuilegijs, & eorum prioritate Cap. I.

ARGVMENTVM.

Barones habentes æquale Priuilegium, quis præferatur.

SVMMARIVM.

Barones habentes æquale Priuilegium, quis eorum prefertur à n. 1. ad n. 12.
Priuilegium primum, an reuocetur per secundum, ibidem.
Limita, nisi contrarium appareat num. 9.
Limita, nisi adesset specialis reuocatio, ibid.
Non censetur reuocatum primum, si in secundo adesset clausula, non obstantibus Priuilegijs num. 10.
Quæ clausula intelligitur de friuolis num. 12.
Si est reuocatum in aliqua parte, an totum reuocatum censeatur n. 13.
Priuilegiorum derogatio, an inducatur per illa verba: Non obstantibus Priuilegijs num. 14.
Verba apposita in Priuilegio: De nouo concedimus, quid operentur nu. 15. 16. 17. 20. & 21.
Verba: Ex certa scientia, posita in Priuilegio, quid operentur num. 19.
Verba: Nouæque concessionis, quid operentur, ibid.

Priuilegiorum prioritatē esse attendendam, concurrētibus duobus Baronibus, habentibus æquale priuilegium, dixi supra, cuius materiam, licet perfunctoriè tetigerim in præcedent. tract. tit. de Official. in gener. cap. 2. num. 3. & seq. quo in loco locutus sum de viribus priuilegiorum, & statuti, nempè, si priuilegium reuocatur per statutum superueniens; vel è contra, & post ibi adducta, vide Capoblanc. tom. 2. cap. 11. Nunc ad dilucidationem emissi problematis, priuilegium

gium anterius opitulari Baroni, & præferri posteriori, & dubitari contigit, quomodo primum priuilegium præferatur secundò, si ex regula: posteriora derogant prioribus, cuius regulæ vigore, primum per secundum reuocatum censetur, & sciendum est, quòd duæ sunt opiniones scribentium.

Prima ea est, quòd secundum priuilegium reuocat
1 primum, quamuis de primo nulla sit facta mentio, Gratian. discept. forens. cap. 182. num. 9. & ante eum, Menocch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 40. num. 16. Capoblanc. tom. 2. de Auth. Baron. cap. 12. ea ratione,
2 quamuis Princeps alicui priuilegium concedat, non censetur, se expropriare alto dominio, & proinde; concedẽdo secundum, censetur minuere primum, respectu personæ, cui secundo loco concedit.

Altera; & sic negatiua, ea est, quando conceditur priuilegium alicui, non censetur concessum in præiudiciũ
3 alterius, cui primo loco fuit impertitum: inest enim tacita clausula: citra præiudiciũ iurium tertij, Osasc. decis. 90. num. 11. Petr. de Lun. cons. 11. num 53. Mut. tom. 3. cap. Sicil. 22. num. 53. & iterum tom. 5. cap. 393. nu. 1. quod intelligendum est, vt
4 illud ius tertij sit æquitati, & honestati conforme, Franc. Marc. decis. 394. & 452. dũmodo præiudicium sit enor-
5 me, quia si leue, non habetur in consideratione, Marant. cons. 28. num. 7. & cons. 81. num. 22. Misinger. obseruat. 8. centur. 4. Marsil. singul. 483. concordat Peregrin. de iur. Fisc. lib. 1. tit. habentes iura Fisci, num. 21.

Vnde ex contrarietate opinionum, oritur validitatis Priuilegiorum dubietas.

Tu verò dicas, quòd prima opinio iure fundata est, tùm,
6 quia priuilegium secundum non faciens mentionem de primo, non operatur derogationem, Reg. de Ponte cons. 60. num. 28. cùm etiam, quia per primum priuilegium est ius quæsitum illi, cui est concessum, & per concessionem secundi, nedum non censetur concedentem derogare iuri quæsito, verùm etiàm præsumitur, quamuis cogitàsset velle auferre, diminuere, siue tollere alteram concessionem, tex. est in cap. veniens, de
7 præscription. Calderin. cons. 11. de Priuil. nnm. 2. Reg. de Pont. cons. 59. num. 43. Nouar. de Priuil. miserab. person.

Priuileg. 101. num. 7. licèt Nouar. Apontem non viderit, & nouissimè Staiban. iunior. ad cons. Staiban. Senioris 80. num. 9. nunquam censetur, concedentem velle re-
8 uocare, nec immutare illud, quod semel fuit factum, & firmatum eius authoritate, Roman. cons. 334. num. 5. Decian. cons. 35. num. 4. lib. 4. Ger. Spin. cons. 11. num. 27. Vincent. Honded. cons. 88. num. 43. & seq. tom. 2.

Quod limita, nisi appareat
9 de mente concedentis contrarium, nempè, de reuocatione primæ concessionis, ad cuius derogationem requiritur specialis reuocatio per expressa verba, specialem reuocationem continentia, vt citati DD. iurę tuentur, addit. ad Castill. decis. 139. vel nisi tacita cõsideretur reuocatio, nempè, si adessent decreta, contra priuilegij formam, tũc tacita inducitur reuocatio, Lanar. cons. 65. num. 29.

Nec cẽsetur reuocatio in-
10 ducta, si diceret in secundo, non obstantibus quibuscumque Priuilegijs, tùm ex supradicta ratione, quòd requiritur specialis mentio, cùm etiàm, quia non præsumitur pręiudiciũ velle tertio inferre, Reg. de Pont. citat. loc. num. 45. & Staiban. ibid.

Quibus perpensis, & iure
11 fundatis, sequitur iuris dispositio, dum primũ priuilegium firmum remanet, & illi secundum succumbit, dicitur anterius, & posteriori præualet, & per consequens inter duos Barones habentes ęquale priuilegium, præfertur habens anterius, prior enim in tempore, potior in iurę iudicatur, ex regula iuris, quæ habet locũ, etiam in sessionibus, & honoribus, Nouar. de grauam. vasallor. grauam. 98. num. 1.

Et, si adessent in secunda
12 concessione illa verba: non obstantibus priuilegijs, est intelligendum de friuolis dispositionibus, Apont. ibid. num. 46. Nouar. ibid.

Verùm si in secundo adesset aliqua derogatio, ideſt fue-
13 rit derogatum in aliqua parte, non totum censetur derogatum, sed in ea parte, in qua est facta mentio, sic Menoch. citat. loc. & Gratian. discept. forens. cap. 182. num. 31.

Derogatio Priuilegij concessi pupillis, & miserabilibus
14 personis per l. primam Cod. quand. Imperat. int. pupill. & vid. inducitur per illud verbum: non obstantibus priuilegijs concessis de iure, & per Regni Constitutionem, Affl. in const. statuimus, Petr. ad Gramatic. decis. 20. nu. 5.

vel

vel si essent verba: nõ obstante priuilegio miserabilium personarum, Thor. tom. 1. compend. decis. verb. priuilegium, fol. mihi 417. de Franch. decis. 187.

Sed si in priuilegio adessent illa verba, videlicet. Haberi volumus pro expressis,
15 insertis, particulariter annotatis, & specialiter declaratis, ac si de verbo ad verbum essent præsentibus inserta, tenore præsentium de certa nostra scientia, & gratia speciali admittimus, donamus, & quatenus opus est, de nouo concedimus, & donamus, nostræque cõfirmationis, nouæque concessionis, & donationis munimine roboramus, & validamus.

Quæ verba passim in priuilegijs obseruaui, & queritur,
16 an operentur confirmationẽ primæui, vel alios effectus pariant.

Tu dicas, quòd per illa verba: pro insertis, causatur non ficta, sed vera scientia priuile-
17 giorum, adeò, quòd si oporteret, aliquam clausulam exprimere, censetur expressa, Felin. cap. non nulli, de rescript. col. 11. vers. Hec, & colligitur ex Marant. conf. 116. num. 24. Princeps enim ad validitatẽ actus à se gesti, fingit expresũ habere, quod expressum non est; cap. 1. de
18 transact. tuetur Reg. Rouit. ad prag. 3. de possess. non turb. num. 29.

Et per illa verba: ex illa scientia, tolluntur omnes defectus iuris positiui, quamuis non specificati, & non potest
19 concessio in dubium reuocari, nec contra aliquid opponi; maximè in his, quæ iuris sunt, Reg. de Pont. cons. 53. num. 19. & seq. & purgat omnem maculam, Consiliar. de Georg. allegat. 6. num. 7.

Et per illa verba: quatenus opus est, de nouo concedi-
20 mus, est distinguendum, vt effectus operentur, quod aut simpliciter est dictum: de nouo concedimus, & intelligitur secundum primæua iura idest quatenus, & prout per prius habebat, si verò est dictum, quatenus opus est, de nouo concedimus, tunc ex
21 intentione concedentis colligitur, voluisse concedere, quatenus in confirmatis per prima priuilegia ius non haberet, Reg. de Pont. cit. loc. concordat Georg. allegat. 6. num. 7. 8. 9. & 10.

Et illa verba: nouæque concessionis, demonstrant quid separatum, vltra confirmationem, & arguit, nedum enixã voluntatem Regis, eiusque liberalitatem, verùm etiam, & me-

& merita vaxalli, Georg. allegat. citat. 6. num. 11.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Clausula posita in Priuilegio: prout tui prædecessores melius tenuerunt, & possiderunt, quid operetur.

SVMMARIVM.

Relatum quandò sit in referente n. 1. & 2.

Clausula posita in priuilegio: prout tui prædecessores tenebant, & possidebant, quid operetur à n. 1. ad 13.

Secundò inuestitus, an teneatur probare, clausulam prædictam in primo priuilegio habuisse n. 4.

D. Thomæ Carleual Regij Consiliarij laudes n. 5.

Per hanc clausulam, an censeatur derogatum primum priuilegium, vel confirmatum à n. 6. ad n. 13.

Oratius Montanus Neapolitanus laudatur num. 12.

SEd si fuerit apposita clausula, quam in multis Priuilegijs obseruaui; prout tui prædecessores melius tenuerunt, & possederunt; obscura videtur; vndè hæsitatur quid operetur.

1 Capoblanc. tom. 1. de author. Baron. prag. 8. par. 1. num. 300. mouet articulum, & ex Franch. ibi relato resoluit, quòd si ille, qui de Priuilegio fuit inuestitus, probauerit esse in possessione in primo priuilegio, tunc hæc clausula, in secundo apposita, operatur effectum suum, cùm relatum

2 censetur in referente, ex regula iuris.

Et ego asserebam, tria requiri, vt doctrina Capoblanci sortiatur propositum effectū,

3 primum, vt in primo priuilegio adsit illa clausula particularis; secundum, vt in posteriori insit hæc; prout tui prædecessores melius tenuerunt, & possederunt; tertium, & vl-

4 timum, vt verificetur, habuisse, vel habere primum; vndè ex vi coniunctiua istarum duarum inuestiturarum, sequitur, vt clausula suum interpetratiuum sortiatur robur, & acquiescebam doctrinæ Capoblanci.

Indè ad manus meas per-

5 uenit tractatus de foro competenti nouitèr in lucem editus per D. Thomam Carleual militem Hispanum, Regium Consiliarium, qui sicut probitate, & doctrina præfertur, ità vigilantia, experientia, & facundia præcellit, & eius doctrina

ctrina stabilis, firma, sicut Sol prę ceteris pręfulget, & puriore luce, tanquam aliquod sydus irradiat vt vtar verbis positis per Iureconsultum in l. Inter claras, Cod. de summ. Trinit. & fid. Catholic. adeò, vt ab instanti suæ natiuitatis, sic à Deo, & à natura fuerit electus, cùm ex suo nomine, & cognomine colligatur Anagrammatica expositio, si poeticæ, & anagrammaticę interpetrationi locus est.

DON THOMAS CARLEVALIVS
Anagramma.
Sol non varians.
Aliud.
Eleuatus docet.

Et lætatus sum de hac admiranda expositione, & de sua doctrina; dùm disputat. 2. quæst. 6. sect. 7. num. 581. articulum tangit, & concludit, vt, si Dominus antiquus potiatur, l. vnica, posita in primo priuilegio, si in secunda concessione adesset hęc clausula: prout tui prædecessores
6 tenuerunt, & possiderunt, nō censetur derogatum dictæ l. vnic. nisi expressa esset derogatio, & reijcit Capoblanc citat. loc. tanquàm sine fundamento, & corruptè loquentē; cuius doctrina nonnullis per eum adductis DD. fulgita, & roborata, me debilem reddidisset, nisi vidissem Doctores super hoc loquentes, & dedit mihi ansam maiori perscrutatione inuestigandi, & diligentèr perquirendi quomodo hæc clausula considerandа veniat.

Vidi, inquam, Thesaur. decis. 177. num. 12. qui loquitur, quandò priuilegium est concessum viduis, & misera-
7 bilibus personis, vt derogetur, an requiratur specialis derogatio, vel sufficiat quæuis clausula.

Obseruaui Castill. decis. Sicil. 39. num. 3. qui infert, vt
8 ad derogationem, l. vnicę requiratur specialis reuocatio, & non sufficit generalis, vel relatio ad aliud, in quo adesset expressa reuocatio.

Vidi Reg. Tap. tom. 1. Iur. Regn. in const. statuimus, n. 30. fol. mihi 255. & loquitur,
9 quandò in secundo priuilegio esset clausula; non obstātibus Priuilegijs de iure. & constit. Regn. tunc iuducitur tacita reuocatio, potest enim Rex derogare, & refellit de Frāch. decis. 192.

Legi insupèr Nouar. collect. 223. n. 13. qui disputat,
10 si alicui erat concessa iurisdictio, cum derogatione dictæ l. vnicæ, quæ Iurisdictio indè deuol-

deuoluitur ad Vniuersitatem ex causa demanij, competit priuilegiatis declaratoria fori, ex Franch. decis. 517.

Perlegi etiam Lanar. cons. 66. num. 4. qui docet, vt cō-
11 cesso priuilegio cum clausula: prout prædecessores tenebant, non venire id, quod prędecessor speciali priuilegio tenebat, sed tantùm id, quod de iure communi habebat.

Ponderaui etiàm Oratium Montanum Neapolitanum, modernum, & inter scripto-
12 res semper laudandum, in tract. de Regalibus, tit. de Regalib. offic. sub n.18. vers. alij moderni addentes, vbi testatur, hanc clausulam: prout tui prædecessores tenebant, in nihilo operari, non facta expressa mentione illorum, qui prædecessores tenebant, & possidebant, nisi specialiter dixisset, prout Titius possedit, & in secundo referatur ad primum, sic etiam D. Reg. Rouit. decis. 6. n. 15.

Videtur mihi, quòd doctrinæ citatę non arrident, quò ad propositum problema; & proindè acquiesco, prout per prius acquiescebam dictis per Capoblanc. cuius opinio iure tuetur quò ad hanc clausulā; & concludo quotiescumque in postrema inuestitura adesset illa clausula: prout tui præ-
13 decessores melius tenebant, & possidebant; & in secundo inuestit⁹ probaret, habere, in primo virtutem vnitiuā adesse, & pariformiter relatum intuitiuum esse in referente.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

An integrum priuilegium sit exhibendum, vel sufficiat particula.

Quandò priuilegia exemplantur, an requiratur citatiò partis.

Priuilegium an amittatur per non vsum.

Non summatur, ex quo, id, quod in argumento.

Ed pulcra se offert dubietas, si in exemplatione priuilegiorum requiritur citatio partis, cuius interest? Osasc. decis. 1. nu. 47. distinguit; aut priuilegiū producitur ad effectum productionis, & tunc citatio partis desideratur; aut verò ad effectum probationis, & tunc copia ei datur, & num. 51. dicit, quòd instrumenta non dicuntur

dicuntur producta, nisi data copia, & plus, num. 52. subdit copiam præsentandam in actis debere fieri, vocata parte, & Iudicis authoritate, & creditur, nec erit opus iterum originale producere.

Reg. Tap. decis. 5. num. 78. Supremi Consilij testatur, copiam extractam absque partis citatione nullam fidem facere, de Franch. decis. 207. num. 2. videtur annuere, non requiri citationem partis, dũmodo fiat ordine M. C. V. quo casu fides adhibetur per totum Orbem ex preeminẽtia M. C.

Tu verò scias, quòd in practica, nec citatio partis requiritur, nec ordo cuiusuis Tribunalis desideratur, & semper copiæ priuilegiorum sunt extractæ, & in dies extrahuntur, parte incitata, & nullo præcepto Iudicis præcedente, & facit fidem, dummodò extractio fiat à persona publica, & sic semper practicatum vidi, & si priuilegia extrahantur ab Archiuijs Monasterij, fidem faciunt, Tasson. de Antefat. vers. 4. obseruat. 5. nu. 16.

Et præeminentia, quam de Franch. citat. loc. asserit, est potius vsurpatio, vt ipsemet paulo infra testatur.

Consequenter quæritur, si debet exhibere integrũ priuilegium, vel sufficiat particula, de qua agitur pro decisione articuli? Marius Cutill. decis. Sicil. 10. num. 13. dicit, quòd attendendum est id, in quo fuit exequutum.

De Franch. decis. 207. nu. 2. affert, integrũ esse exhibẽdum, ea ratione, quia in vno capitulo potest annullari; & infirmari, quod in alio fuit concessum.

Tu verò dicas, quòd non est necessaria exhibitio integri priuilegij; sed sufficit particula, de qua agitur ad decisionem capitis, quod controuertitur, de Franch. cit. decis. 207. ad fin. Hieronym. Magon. decis. Lucens. 25. & sic semper practicaui, & practicatum vidi, vt exhibita copia inter cætera, in priuilegio cõtenta, fuit adhibita fides.

Quod tu intellige, parte non opponente, si tamen pars peteret integrum priuilegium esse exibendum, totus tenor exhiberi debet; nam inciuile est, iudicare, nisi, tota lege perspecta, vulgatis Iuribus.

Iterum quæri potest, an priuilegium amittatur per nõ vsum? multi dicunt, per non vsum per decennium censetur amissum, ex Tasson. de antefat. vers. 3. obseruat. 4. num. 57. & D. Andreas Ca-

pano

pano milite Neapolitano liberalis,& acuti ingenij in pulcro,& vtili tractatu,quem nuper edidit de Iur. Releu. par. 3. quæst. 8. n. 30.

Tu verò cõtrarium teneas, & affirmatiuè concludas, priuilegium non amitti per non vsum; præsumitur enim non fuisse præstitam occasionem eo vtẽdi, Hieronym. Gabriel. consf. 151. num. 7. & 8. to. 2. Anna allegat. 40. & singular. 144.& ibi filius; semper enim interpetratur ex vsu, Lanar, consil. 34. n. 3.

Sed amittitur per contrarium vsum, tùm quia per illũ contrarium actum censetur reuocatum, Gratian. discept. forensf. cap. 302. num. 2. cũ etiam, quia contrarius vsus operatur eius amissionem, Masull. ad Capic. decisf. 134. &,si contrarius adsit vsus, non perditur ipso iure, Lanar. consil. 14. num. 10.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Priuilegium concessum alicui Magno Principi cum casibus reseruatis, an transeat ad successorem.

SVMMARIVM.

Priuilegium concessum alicui Magno Principi, vel alteri benemerito cum casibus reseruatis, an transeat in generali alienatione facta à n. 1. ad num. 20.

An transeat ad personas inferiores, quibus Rex non fuerit concessurus, ibidem.

Quid, si in alienatione interuenerit Regius aßensus, ibid.

Si fuerit concessum Sempronio, & eius filio Titio, an transeat ad successores: & de quibus intelligatur n.

Concessum pro se, & hæredibus, de quibus intelligatur n.

D. Francisci Merlini Neapolitani laudes n.

Fuluius Lanarius Neapolitanus laudatur n.

Pro materię cõplemento indagandus est ille, ab omnibus amplexus articulus: an Priuilegiũ cõcessũ Magno Principi propter benemerita, vel seruitia,
1 trãseat ad successorem? Consiliarius Carleual. citat. loc. num. 581. ad fin. tangit articulum, & simpliciter concludit, priuilegium concessum Magno Principi cum casibus reseruatis, non transire in generali

nerali alienatione, etiam cũ assensu, personis inferioribus, quibus Rex non esset concessurus, motus ex Minad. per eũ citato, cuius dicto ipsum acquiescere, asserit, & Minad. sequitur Thor comp. decis. to. 1. verb. Priuilegiũ fol. 416.

Quod antea latius dixerat Capoblanc. tom. 1. de Auth. Baron. prag. 5. num. 64. &
2 iter. prag. 8. par. 1. num. 91. & seq quem exornat D. Franciscus Merlinus, infra citãdus in suis allegationibus, insertis in tom. 2. eiusdem Capoblanc. cap. 61. num. 10.

Ego verò non simplicitèr hunc punctum intelligo; variæ enim in hoc DD. repe-
3 riuntur sententiæ, & illum dilucidare conabor authoritate Illustrium Dominorum, nẽpè, Præsid. de Franchis, Regentis de Ponte, Regentis Tapiæ, & Regentis Rouiti.

Pro parte negatiua, & sic, quòd ad successores non trãseat fundatur infrascriptis rationibus.

Prima, quando est concessum priuilegiũ alicui propter behemerita, vel causa remu-
4 nerationis, dicitur personale, & quando personale est, ad successores non porrigitur; personalia enim vita finiuntur, Sforz. Od. de fideicommiss. quæst. 40. nu. 164. nisi essent bona communia; tunc enim, quamuis de priuilegio personali tractetur, ad alios transit, D. Franc. Merlin. Rotæ Auditor decis. lucens. 15. num. 2. quodlibet enim priuilegium personale directè, non autem indirectè est intelligendum, & ad alios nõ
5 porrigitur, Franc. Marzar. cons. 29. num. 32. 34. & 35. Marc. de success. legal. par. 4. quæst. 1. artic. 3. num. 40. Merlin. citat. decis. 15. num. 3. Mauson. de caus. exeq. limit. 6. num. 30. adeò, quòd si est concessum vti priuatæ, non operatur, vt eo, vti socius alterius vtatur, Ger. Spin. cons. 68. num. 19.

Pro parte verò affirmatiua, & sic, vt ad successores tran-
6 seat, dicitur quòd priuilegiũ concessum remuneratione, seruitiorum est irreuocabile, & sicuti donatio remunerationis est irreuocabilis, neque causa ingratitudinis, ita priuilegium remuneratoriũ irreuocabile redditur, nisi publica authoritate interueniente, & vniuersali bono regimine existẽte, quo casu Princeps donationem, & priuilegium
7 reuocare potest, sic testatur Fuluius Lanarius miles Neapolitanus Aduocatus Primarius, eruditione munitus, & cunctis virtutibus ornatus,

nunc verò propter eius merita ad munus Fisci Regij patrimonij ab Inuictissimo Rege euocatus in additionibus ad repetitiones feudales Regẽt. Lanar. sui patrui, cap. 1. n. 19. & 21.

Secunda, Reg. Tapp. decis. 5. supremi Consilij Hispaniarum n. 34. 39. & 53. & iterũ
8 decis. 7. n. 20. infert, concessum priuilegiũ ex causa onerosa, vel propter remunerationem, reuocari non posse.

Tertia, quando priuilegiũ
9 est concessum ex causa seruitiorum, dicitur causa onerosa
10 impertitum, & in vim cõtractus transit, D. Franc. Merlin. Pignatellus miles Neapolitanus Iudex criminum M.C.V. Commissarius Campaneæ in præsenti Regno veritatis inuestigator, & pietatis executor, controuers. forens. cap. 54. num. 4.

Alij aliud medium ample-
11 ctentes, dicunt, quòd quando priuilegium est concessum alicui Magno Principi, cum casibus reseruatis, non transit in generali alienatione, etiam cum assensu facta, quò ad illos casus reseruatos, vt per Frãch. decis. 125. num. 1. Viu. decis. 268. num. 1. idem de Franch. decis. 275. num. 7. & iterum decis. 505. qui nu. 22. infert, si in priuilegio est concessum aliquod singula re, & contra ius commune, non
12 transit ad successorem, Reg. de Pont. in tract. de potestat. Proreg. tit. de elect. official. §. 1. num. 24. & iterum titul.
13 de diuers. prouisionib. nu. 40. vbi infert, quòd si priuilegiũ est concessum ratione personæ, ita, vt causa immediata concessionis priuilegij sit ipsa persona, ea extincta, priuilegium extinguitur.

Quid igitur dicendnm in tanta scribentium varietate?

Ego in iure articulum disputando, plures casus distinguendos arbitror.

Quorum primus, aut priuilegium simpliciter imperi-
14 titur, taxando personas, quibus conceditur, vt Sempronio, & eius filio, vel Sempronio, & eius hæredi; tunc si continet casus exceptos, inducit personalitatem; & ad successores non transit; sed tantùm ad expressos porrigitur, DD. in l. qui tale, & in l. maritũ, ff. solut. matrimon. & in l. final. ff. de seruit. legat. in l. apud Iuliam. §. si quis alieni, ff. de legat. 1. in l. in omnibus, ff. de regul. iur. licèt Frecc. de Feud. asserat, non finiri in primo hærede, quando res de sui natura ad hæredes est transmissibilis.

Aut verò est concessum ratione

ratione dignitatis, & tunc ad
15 omnes habẽtes talem dignitatem extenditur, glos. in cap. præsenti, de offic. delegat, in verb. finitur, & ibi DD.

Aut verò est concessum
15 ratione rei, & tunc personale reputatur, Barbos. in l. quia tale, ff. solut. matrimon. nu. 8. vers. quod tamen.

Si verò sit dictum Sempronio, & post eum, Titium eius filium, & de inde alterum eius
17 hæredem, non est in finibus personalitatis, ex Bald. in l. quisquis, Cod. de Episcop. & Cleric.

Aut verò simpliciter cantant, dicendo, Sempronio, &
18 hæredibus eius in infinitum, & seruitia sunt talia, quæ perpetuam merentur remunerationem; tunc enim propter magnitudinem seruitiorum inducitur perpetuitas beneficij; sunt enim considerandi labores prçteriti, & onera passa, & conseruatio status eius, & maximè, quando cum illo successore cõcurrunt eadem merita, vel quando post mortem concessionariorum fuerunt continuata in successores; tunc enim inducitur pos-
19 sessio, & consuetudo interpretatiua priuilegiorum, quæ aliàs personalissima iudicarentur, & sunt talis potentię, ac si expressè ad successores fuissent concessa, ex Reg. de Pont. de Iurisdict. cap. 11. num. 44. fol. mihi 113. quem ad pennam habeo.

Nuper verò quęstio supita, & decisa reperitur, D. Reg. enim Rouit, in pragm. 1. vbi quis de delict. conuenir. deb. num. 43. in nou. impress. testatur, priscis temporibus, & tempestate nostra sic fuisse Iudicatum; & plura exempla extare in M. C. V. in processu Martij de Orlando de Terra Lagoniri.

Inde, idem D. Reg. Rouit. ad maiorem dubitatium claritatem, & quæstionis resolutionem in decis. 6. testatur num. 11. fuisse similiter de recenti per S. C. pluries decisum; ratio decisionis est, quòd non habetur ratio personæ, cuius contemplatione fuit priuilegium concessum, nec persona noui possessoris; sed est contemplandum ipsũ corpus Feudi, & est metiendum ius ab ipso corpore feudi, & sufficit, vt ipsum Feudum semel acquisierit priuilegium, vel aliquod ius, quod est incorporatum ipsi Feudo, prout ipse D. Regens per formalia verba nos docet ibid. num. 8.

In tantum concludendum est, nouum possessorem potiri debere, & posse priuilegio

per prius concesso, etiam cũ casibus reseruatis, quæ ad successorem transire censentur, ex allegatis, sic semper fuit practicatum, & obseruatum vidi.

Placuit hanc quęstionem plenius dilucidare, multis enim causis fuit per Fiscum oppositum, priuilegia Magnis Principibus, veteribus temporibus concessa cum casibus exceptis, non transire ad hodie possidentes, etiam si alienatio fuerit facta cum Regio assensu, ex Doctrina Minadoes, & semper ego allegata adduxi, & fuit semper decisum iuxta doctrinam D. Reg. Rouit. ad fauorem Baronum, hodie possidentium, & ad eorum fauorem transire etiam casus exceptos, & vt de cætero amplius non dubitetur, hæc omnia scripsi.

DE

DE OFFICIO DELEGATI Cap. I.

ARGVMENTVM.

Delegati, an debeant interuenire in omnibus actis, an sufficiat verò, vt in diffinitiua concurrant.

Numerus quatuor Auditorum in Regia Audientia, an sit necessarius.

SVMMARIVM.

Aduocati, an delectentur alienis malis, vel turbentur, n. 1.

Aduocati ingenium circa quæ verseur n. 1.

Delegati, si plures sunt, omnes interuenire debent in diffinitiuo à n. 2. ad 47.

An in omnibus interlocutorijs omnes interuenire debeant, ibid.

An sufficiant Commissarius causæ, vel solus vnus ex delegatis inordinatorijs, ibid.

Don Gabriel moles laudatur num. 4.

Sententiæ verbum, de qua intelligitur, de diffinitiua, an de interlocutoria nu. 4. 5. & 6.

Potestas ad modum belli, quid operetur n. 6.

Auditores, an teneantur in causis delegatis firmare omnia acta n. 8. 9. 10. & à n. 36. ad 41.

Auditores dicuntur Iudices delegati Præsidis n. 14. & 15.

Delegatio potest concedi ad Vniuersitatem causarum, & ad certum genus personarum n. 18. 19. & 20.

An differat huiusmodi delegatio, ibid.

Auditores omnes in causis delegatis, vel ad modum belli tenentur recipere depositionem, & confessionem principalis n. 21. 22. & 23.

Et, si recipitur coram vno, est nulla, ibid.

Amplia etiam si delegatio fiat simpliciter, & sine clausula; & si non omnes

num.

num. 22.

Amplia etiàm in receptione depositionis testium n. 24. & 25.

Amplia, etiàm in interlocutorijs, & ordinatorijs n. 22. 26. & 27.

Præses procedendo ad modum belli, an in omnibus cum voto omnium Auditorũ procedere debeat à n. 28. ad 32.

Episcopus, si tenetur facere cum Capitulo, an sufficiat vnus n. 33.

Interlocutoria quotuplex sit n. 35.

Per delegationem, an censeatur electa industria personæ n. 42.

Auditores, si plures sunt in loco, & accedunt ad Tribunal, inde vnus discedit, an cæteri iudicare valeant n. 43. 44. & 45.

Quid, si Auditor existat in loco, & noluit ad Tribunal venire, ibid.

D. Troiani Mormile Præsidis laudes n. 47.

Numerus quatuor Auditorum, an sit necessarius num. 50. & 51.

Delegare causas, arbitrium Proregis est num. 52.

Eneca in cap. 1. de tranquil. anim. nu. 15. fol. mihi 686. dicit, alienis malis torqueri, æterna miseria est; alienis delectari malis, voluptas inhumana
1 est, cuius sententia Aduocatis adaptari potest; dum alienis malis non delectantur; sed torquentur; cùm tot occurat in dies scelerũ turba, criminũ multitudo, delinquentium audacia; vndè æternam miseriam perpetuò elaborare, continuò insudare, alienis criminibus ad delinquentiũ defensam vacare, certè dignum est, cuius ingenium versatur ad dignoscendum, si vera sit simplicitas, si ignota sit innocentia, si vera sint crimina, & cùm nil prosit priuatæ causæ tristitia, oportet, Aduocatum non contristari; sed hilari animo patrocinari, tueri, & defendere, & in tempestate inquisitionum, animi tranquillitatem ostendere, vt animus æternitate dignus sit, vt ipsemet Seneca nos docet.

Et cùm in media animi tranquillitate successit legalis tempestas inter hos Dominos votantes, vtrum in causis delegatis debeant in omnibus actis omnes delegati interuenire, vel commissarius causæ, vel alter ex delegatis solus sufficiat? hæc quæstio per prius occurrit, & in dies occurrere potest, tàm in M. C. V. & alijs Tribunalibus, quorum ministris per Viceregem causę delegãtur, quàm in Re-

in Regijs Audientijs Regni, in quibus proceditur in quibusdam causis ad modum belli, vel ex delegatione, & in omnibus alijs delegatis, & proindè opportunè materiã pertractandam, & dilucidandam per iuris terminos, fore censeo.

Et licèt in præcedẽti tract. tit. de offic. Auditor. cap. 2. à num. 8. ad 20. hunc articulum diffusè tractauerim, &
2 resolutiuè habetur, omnes interuenire debere in diffinitiuo, tamen quid interlocutorijs, & ordinatorijs seruari debeat, omisi; Vndè cùm in occurrenti casu fuerit dubitatum, si omnes Auditores debent interuenire in inter-
3 locutorijs, in causis in quibus proceditur ad modum belli, cùm in eis delegati sint, vel solus vnus sufficiat, interlocutoria proferre, & alia ordinatoria facere.

Fiscalis Paulus Laurenzanus, & Auditor D. Gabriel Moles liberalis ingenij, dice-
4 bant, in votando, & sic in diffinitiuo delegatos omnes interuenire debere; in interlocutorijs tamèn vnum sufficere, fundabat ex duobus capitibus, Primo, ex cap. causam matrimonij de offic. deleg. in illis verbis: Cùm causa duobus committitur, sententia
5 vnius non tenet, & ex cap. prudentiam eod. titul. in illis verbis: Et eam sententiæ calculo terminare, & glos. in verb. sententiæ de diffinitiua exponit, & proinde dicebat, de diffinitiuo intelligendum esse, vt omnes Auditores cõcurrant, addebat, quòd in nullo differunt delegati, & ordinarij, nisi, quòd delegato, vt in causis ad modum belli tollitur appellatio, & proceditur per horas, sed sic est, quòd vnus Auditor, tanquam ordinarius, & habens iurisdictionem insolidum in sua Prouincia, potest solus depositiones
6 recipere, interlocutoria ferre, & processum compilare, & inde in diffinitiuo omnes votare debent; ergo ità obseruari debet in causis delegatis, & ad modum belli.

Secundo, fundabat ex prag. 89. capit. quæ est decima de Offic. Iudic. §. 52. in qua hęc verba leguntur.

Quando è concesso al Preside il
7 *procedere ad modum belli in alcuna causa, ò per l'ordini generali, ò per commissione particolare, ordinamo, che ritrouandosi nell'Audienza, debbia procedere con voto, & parere dell'Auditori tutti, inteso il Fiscale*. Et per illud verbum: *con voto, e parere*, intelligit, debere de decreto diffinitiuo.

Auditor Scipio de Bonis, qui

qui plures Prouincias guber-
nauit, dicebat, ex verbo in di-
cta Pragmatica posito: *procede-
re*; intelligi debere in omni-
bus actis; cùm cuncta acta, &
sic procedere in causa, proces
9 sum faciant, & addebat, quòd,
sicuti cuncta acta, & decreta
interlocutoria, & monitiones
10 subscribuntur per omnes Au
ditores; ita in omnibus inter-
uenire, necesse est; forma
enim decretorum talis est:
Per Illustrissimum Dominũ
Præsidem, procedendo in
præsenti causa ad modum
belli, vigore potestatis con-
cessæ per S. E. & eius Colla-
terale Consilium, cum voto
Regiæ Audientiæ prouisum
est; ergo omnes interuenire
debent.

Auditor Mutius de Russo,
11 tutus ex illo verbo: *procedere*,
dicebat, ordinationem pro-
cessus recipere, quia à proce-
dendo procedit, & processus
dicitur à procedere; & proce-
12 dere, processum facit; ergò
dum de procedere loquitur
Regia Pragmatica de actis or-
dinatorijs, ex quibus proces-
sus cõpilatur, est intelligen-
13 dum, & sic in illis omnes in-
teruenire debent.

Aliam rationem affirma-
bat, & ea est, quòd potestas ad
14 modum belli est concessa
Præsidi, qui cum voto omniũ
Auditorum procedere debet,
illis verbis: *Debbia procedere con
voto, e parere delli Auditori tutti*;
& proindè dicebat, omnes
Auditores esse Iudices dele-
gatos Præsidis, & quandò sunt
15 plures delegati, quicquid
vnus sine alio gesserit, nullum
censetur, ex Monteleon. pra-
ctic. arbitr. par. 4. n. 72.

Carminius Centrella Cha-
ritatis Aduocatus, dicebat,
16 omnes interuenire debere,
tàm in interlocutorijs, quàm
in diffinitiuis, & sic pluries
practicasse.

Ioannes Baptista Chioc-
chia allegabat tex. in l. duo
17 ex tribus, ff. de re iudicat.
vbi habetur, quòd duo ex tri-
bus Iudicibus, vno absente,
iudicare non possunt, ex quo
inferebat, omnes interuenire
debere.

Ego verò, omissa distin-
ctione, si tractatur de Iudici-
bus delegatis ad Vniuersitatẽ
18 causarum, vel ad certum ge-
nus personarum, de quibus
remitto te ad Felin. in cap.
qualitèr, & quandò, num.
40. de accusat. cùm non faciat
ad casum nostrum: nàm po-
testas ad modum belli, de
qua est noster sermo est con-
19 cessa ad certum genus perso-
sonarum committentiũ cri-
mina in prag. citat. §. 48. in
quibus delictis; & contra illa

patrantes

patriantes statutum est, vt ad modum belli procedatur, & proinde distinguendos esse
20 tres casus. Primum: aut tractatur de recipiendo confessionem, siuè depositionem principalis. Secundus; aut tractatur de recipiendo depositionem testis. Tertius; aut verò de alijs actis ordinarijs.

Si primo casu, indubitati iuris est, si sunt plures Iudices deputati, debet recipi co-
21 ram omnibus, adeò, quod si sunt tres, & fit coram duobus, non dicitur Iudicialis, nec valet, Ant. Gabriel. comun. conclus. tit. de confess. conclus. 1. num. 6. quem sequitur Marsil. sing. 309. vbi ampliat procedere, etiam si delegatio fiat simpliciter sine
22 clausula, & si non omnes, Foller. idem asserit pract. crimin. tit. & si confitebuntur, par 1. num. 6. & audacter affirmat Farinac. quæst. 81. nu. 62. qui concludit, quòd confessio debet emanari coram omnibus, si plures sunt Iudices, & dum Farinac. vtitur
23 verbo: debet, quòd importat necessitatem, vulgatis iuribus: est concludendum, quòd necessario depositio principalis coram omnibus recipi debet, & quando delegatio est facta nomine collectiuo, puta Collegij, Vniuersitatis, Tribunalis, Capituli: tunc omnes, & quilibet iudicare tenetur, Palm. diuersitur, glos. 10. num. 18. & seq. par. 2.

Si verò sumus in secundo casu, & sic in recipiendo depositionem testium, affirmo
24 illam recipi debere per ipsos Iudices delegatos, nec alijs committi potest, cautum in iure est, quòd delegatus non potest examen testis subdelegare, nisi partes assentiant, quod intellige circà interrogationem, examinationem, & dictamen, quę per delegatum fieri debent; scribere
25 autem actuatij est, vt ex multis congerit Caualc. in tract. de Bracch. Reg. par. 5. tit. de offic. Iudic. circa testes, n. 120. fol. mihi 103.

Si autem sumus in tertio
26 casu, & sic in actis ordinatorijs; idem substineo, & sic omnes adesse debere ex infrascriptis causis. Prima, dato, quòd de sententia diffinitiua intelligeretur, adhùc interlocutoria compræhenditur; ap-
27 pellatione enim sententiæ, venit interlocutoria, sicut & diffinitiua, Abb. in dicto cap. causam matrimonij, num. 3. vers. & aduerte. Incidentia enim, & emergētia sunt eiusdem qualitatis, sicut, & causa

principalis, Bart. in l. solent, num. 16. ff. de alimenc. & cibar. legat. Capoblanc. tom. 2. de author. Baron. cap. 50. n. 4.

Secunda, quando alicui est concessa delegatio, vel extra-
28 ordinaria potestas, dummodò cum consilio eius Iudicis, vel alterius deputati procedat, vt est casus Regiæ Pragmaticæ: *Debba procedere con voto, e parere delli Auditori tutti.* Tunc delegatus tenetur omnia acta processus, tàm informatiui, quàm dispensatiui, &
29 prouisionalia facere cum dicto consilio, aliàs processus dicitur nullus, ex defectu formæ traditæ, & non seruatæ, Monteleon. pract. arbitr. par. 4. num. 57. fol. mihi 102. Burg. quæst. 81. num. 7. qui num. 8. ampliat, procedere etiàm si delegatus Iurecon-
30 sultus esset; actus enim processiui dependentes ex illo verbo: *procedere*, sunt ipsius processus, & dicuntur sententiæ interlocutoriæ, & proui-
31 siones, Peguer. decis. 195. n. 1. & in istis vnus delegatorũ sine altero procedere nõ potest; sed vnà simùl adesse debent, Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 18. num. 38. & cùm potestas ad modum belli sit communicata Præsidi, qui ex verbis pragmaticæ: *Debbia procedere con voto delli*
32 *Auditori tutti*, tenetur cum ipsorum voto procedere, sequitur quòd omnes Auditores in prouisionalibus, & interlocutorijs interuenire debent, Bouadill. tom. 1. politic. lib. 1. cap. 12. num. 9. Tertia, si Episcopus tenetur aliquid facere cum capitulo; tùnc non sufficit vnus, vti capitulũ, sed om-
33 nes interuenire debent, Mut. capit. Sicil. cap. 366. tom. 5. num. 11. sic in hoc casu, dum Præses tenetur procedere cũ voto omnium Auditorũ, non sufficit vnus; sed omnes interuenire debent.

Hæc exempla, istasque instructiones ad articuli decisionem adducere possem; sed quia Audit. Moles tutus, ex Doctrina Capoblanc. cit. cap. 50. n. 3. non adęquabat, nec conuenire dicebat diffinitiuam cũ interloquutoria. Ego, vt satisfaciam quærenti doctrinã, in terminis loquentem dè interlocutoria, omissa
35 distinctione, duplicem esse interlocutoriã, vt per Peguer. cit. decis. 195. & Capoblanc. citat. loc. conatus fui, doctrinam in terminis terminanté inuenire, & dicebam, quando in aliqua causa requiritur votum alterius, debet illud adhiberi, nedum super causa principali, verùm etiàm circa ordinem iuris, & super emergétibus,

libus, & incidentibus, Mut. tom. 6. cap. Sicil. cap. 37. n. 8. & ex nostris Marant. in pract. par. 4. distinct. 5. n. 31. in specie decidit articulum, & affirmat, quòd si sunt plures delegati, & est proferenda in-
36 terlocutoria, non potest vnus ex delegatis sine alio condelegato eam proferre, ex Abb. in cap. causam de offic. delegat. primo notab. & post Marant. quòd in causis delegatis, vnus ex delegatis non valet conficere interlocutoriam sine alio condelegato, testatur
37 Caball. resol. crimin. cas. 119. num. 35. & 36. ea ratione; quia delegati nō habent exercitium causæ delegatæ insolidùm, prout de pluribus tutoribus dicitur, ex l. creditor, §. duobus, ff. mandati, affirmat Marant. cit. loc. & quòd omnes delegati insimul vniuersi,
38 atque complexiuè concurrere debent in exercitio iurisdictionis, & vnus sine alio si procedit, nulliter agit, tàm in prouisionibus decisionalibus processus, quàm non decisionalibus, affirmat nouissimè Burg. quæst. 94. num. 9. & Mut. tom. 5. capit. Sicil. cap. 366. num. 10. testatur, quando iurisdictio est complexiuè concessa pluribus M. C. V. Sac. Cons. Regiæ Audientię, & aliorum, & similium;
39 vnus sine alio exercere non potest, & nouissimè, quòd omnes Iudices delegati teneantur in omnibus actis concurrere, illaque subscribere, testatur insignis Io. Dominicus Tason. Iudex M. C. V. in ciuilibus, immortalis memorię, ex vtili libro, quem composuit de Antefato in eodem tract. versic. 3. obser. 3. n. 224. & seq. fol. mihi 156. qui, licèt asserat, non fuisse admissas nullitates, propositas ex huiusmodi omnium delegatorum non subscriptione, cō-
40 cludit tandèm, debere omnes interuenire, & firmare, & in nouissimo casu omnes delegatos subscripsisse, & formasse pro nullitate euitanda, sequitur doctissim. Nouar. quæst. forens. quæst. 51. par. 2.

Ergo de primo ad vltimū cōcludo, circa depositionem & confessionem principalis,
41 tàm testium receptionem, quàm etiam omnia acta ordinatoria, & prouisionalia omnes Auditores simul adesse debere, aliàs nullitas euidens, & insanabilis est, prout nullitates obstare, decisum refert Nouar. ibidem.

Et ratio ea est; quādò enim Princeps pluribus causam de-
42 legat, censetur, elegisse personæ industriam, maturius enim putat iudicium, quòd

plurimorum sententijs confirmatur, cap. prudentiam de offic. delegat.

Et adeò verùm est, & hoc ego effirmo, quòd si sunt plures Auditores in loco, & ad
43 Tribunal accedentes, vel se vnirent pro formãdo processu, vel causa decidenda, & vnus nollet ad Tribunal accedere, vel ab eo discederet, sine legitimo impedimento, non possent cæteri collegæ superstites processum prosequi, vel causam decidere, &
44 si facerent, non validè, nec rectè iudicarent, Burg. quæst. 79. num. 12. nàm quando delegatis est concessa iurisdictio complexiuè, vno impedito, expirat aliorum iurisdictio, Mut. tom. 5. capit. Si-
45 cil. cap. 366. num. 12. etiam si vnus ex delegatis discedẽs, vices suas alteri condelegato committeret, Oter. lucubr. Roman. disputat. 6. num. 1. 2. 3. & 4. qui latè hanc materiam, & elegantèr tractat; licèt concludat, sententiam validam esse, cui ego valdè impugnarem, quandò accideret, rationes enim per ipsũ adductæ, non mihi arrident, quas nunc pertranseo, & in opinione adducta persisto, omnes Auditores adesse debere in omnibus actis; at cùm in nostro Tribunali in præsẽ-
46 tiarum quatuor Auditores assistant, quorum, & Præsidis auctoritate, diligentia, intrepiditate, & integritate irradiatur Prouincia, malis hominibus expurgatur, pauperes releuantur, ipsorum enim diligentia sunt expulsę duæ comitiuę latronum, publicã quietem perturbantium, publicamque lætitiam prohibẽtium, & omnes in pace viuũt, pacata se habet Prouincia propter aduentum Præsidis D. Troiani Mormile Neapolitani equitis ex Nobilissima,
47 & antiquissima Familia de Mormile, Ducis Campiclari, qui claritate clarescit, & clarũ reddidit hunc Fuscũ Montẽ.

Adsunt quatuor Auditores, primus Ioannes Ceruantes
48 Hispanus, secundus Mutius de Russo, tertius D. Gabriel Moles, quartus Scipio de Bonis, de quibus supra mentionem feci.

Et non nisi alia vice per paucos dies vidi, & sic tempore Ducis Ossunę, adfuerunt quatuor Anditores; erãt enim tres, & fuit electus quartus supernumerarius D. Leonardus Promicile à Pomigliano, qui in illis paucis diebus vigilantem, & elaborantẽ se ostẽdit.

Nunc verò quatrimestre est, sũt quatuor; Aderant duo, nempè Ioannes Ceruantes, & Mutius,

Mutius de Ruſso, ſuperuenerunt alij duo, D. Gabriel Moles à Prouincia Aprutij tranſlatus ad hanc, & Scipio de Bonis ab illa Litij ad hanc transmiſsus, licèt numerus ſupernumerarius, & ſic quaternarius non ſit neceſsarius; binarius enim ſufficit ad iudicandum, tùm ex illo Euangelico dicto: In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum; cũ etiàm argumento eorum, quę dixit Thoro comp deciſ. tom. 1. verb. Inſtrumentum, fol. mihi 283.

Quærere quomodo hoc tranſeat, & elaborare quomodò procedat, nõ oportet; cùm arbitrium D. Proregis ſit, tres, vel quatuor Auditores, vel plures Iudices ſupernumerarios eligere, quandò ſibi videbitur conuenire ex aliqua iuſta cauſa, vel pro recta adminiſtratione iuſtitiæ, vel quandò voluerit in aliquem ſe benignum præbere; cùm proprium Principis ſit liberalitatem, benignitatem, vel magnitudinem oſtendere, l. beneficium, ff. de conſtitut. Princip.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Delegatus, an teneatur inſerere tenorem delegationis.

Delegatus, an poſſit ſuſpectus dari, vel recuſari.

Delegatio, an noceat Baronibus, & in quibus caſibus.

SVMMARIVM.

Delegatus an teneatur certiorem reddere inquiſitum de delegatione, & eius tenorem exhibere, & an originale, vel copiam num. 1. & 2. & à n. 21. ad 28.

An poſſit recuſari, vel ſuſpectus dari num. 3.

An poſſit punire teſtes falſos, coram eo deponentes nu. 4. 41. 42. & 43.

In cauſis delegatis, an competat remiſſio Baronibus à n. 5. ad 18.

Delegare cauſas arbitrium Domini Proregis eſt, n. 19.

Delegatus, an teneatur iuris ordinem ſeruare n. 29. & 30.

Delegatus, an poſſit procedere per horas à n. 31. ad 34.

Ateriam Delegationis, & Delegatorum proſequendo, eſt, ſciendum, quòd quandò M. C. V. Regia Audientia procedunt ex dele-

delegatione, siuè alij delega-
1 ti, vel ad modum belli, vel alio modo dispensatiuo, siuè extraordinario, tenetur certiorem reddere inquisitum de illa potestate, & ipsius tenorem inserere, aliàs censetur, quicquid agit contemplatione sui Ordinarij officij, & intuitu eius Tribunalis peragere, Reg. Const. rubr. de iur. Fisc. num. 10. fol. mihi 3. Immò tenetur, copiam delegationis in citatione inserere Bursat. cons. 225. num. 141. vol. 1.

Quod limitatur, nisi delegatus, esset persona prouida, &
2 circumspecta, cui sine literis credendum est, vel nisi essemus in rebus minimis, vel vbi partes præsentes essent, vel si essemus in Iudice superiori, qui ex se potestatem habet, vel nisi delegatus esset in loco, in quo delegans moratur, Mut. tom. 4. capit. Sicil. cap. 29. num. 3. 4. & 5. Gratian. discept. forens. cap. 170. num. 31. Farinac. quæst. 53. num. 67.

An delegatus possit recusari, vel suspectus dari, sicut,
3 & Ordinarius? vide Caualc. de Bracch. Reg. in verb. Delegatus, Mut. tom. 4. cap. Sicil. cap. 12. num. 3. fol. mihi 25. quod sic, Ann. singul. 15.

An possint testes, deponentes coram eo falsum, punire, licèt nullam in testem habeat cognitionem; dicas
4 quòd sic, & delegatus potest cognoscere, & punire testem, falsum deponentem coram eo, ex vulg. l. nullum, Cod. de testib. dixit Mut. tom. 4. cap. Sicil. cap. 29. num. 14. Caball. cas. 61. nu. 7. quem text. l. nullum exornat, & ornatè commentat Horatius Montanus in nou. tract. de regalib. ad meas manus perueniento nunc, quo hęc scribo, titul. potestas constituendorum Magistratuum, num. 37. vers. resolutis igitur, fol. mihi 148.

Sed pulcra se offert quæstio; pone quòd causa fuerit delegata per D. Proregem,
5 vel eius Collaterale Magnæ Curiæ Vicariæ, Regijs Audientijs, vel alteri Iudici delegato, an competat remissio Baronibus? in hoc pluries est orta controuersia, & semper Auditores opposuerunt, per delegationem concessam esse abdicatam Baronibus facultatem, & Auditor D. Gabriel Moles dicebat, per delegationem esse clausum Baronibus os petendi remissionem causarum suorum vaxallorũ, & esse in petitione prouidendum, adeat Suam Excellentiam, vt docet Mut. tom. 4.

cap.

cap. Sicil. cap. 19. num. 15.

Auditor Mutius de Russo dicebat, sic in practica seruatum vidisse, non dari declinatoriam fori in causis delegatis, addebat sic esse adductũ per Capoblanc. tom. 2. de auth. Baron. cap. 50. num. 2. vbi colligitur, denegandam esse remissionem in causis delegatis.

6 Ego verò dicebam, esse distinguendum; aut verba posita in literis derogatorijs inducunt delegationem, nempè, si dicatur; procedatur nomine nostro, vel nomine Regio, vel adijciantur alia verba, quæ delegationẽ important, vel inducunt, de quibus latè dixi in præced. tract. tit. de delegation. cap. 1. & ex ibi omissis, quæ postea obuenerunt hic scripta relinquo; isto enim casu, cùm delegatio inducatur, remissio causæ non datur.

Aut verò est concessa delegatio cum speciali derogatione priuilegiorum Baronis, vt sæpè fieri solet, in illis verbis: *Dispensando per questa volta alli Priuilegij del Barone.* Tunc clarum est, quòd stantibus verbis huiusmodi dispensatiuis, non competit remissio causę, Princeps enim potest dispẽsare, quandò sibi videtur.

Aut verò tertio casu, nullũ ex istis verbis adest in delegatione; sed simpliciter est concessa cum illis: *Vi delegamo detta causa, nella quale procediati come delegati.* Tunc hæc delegatio sit simplicitèr impertita, non tollit, quin Barones non possint causæ remissionem petere; nunquàm enim Princeps censetur in generali concessione derogare iuri tertij.

Et ad maioris cognitionis scrutinium adducebam prouisiones decisiuas super hac dubietate, à Regio Collaterali Cõsilio relaxatas, directas Regiæ Audientię Principatus Citra, & Basilicatæ, quibus idem cauetur, concessa simplici facultate procedendi ex delegatione, & sic in causis simpliciter delegatis, nõ censeri Barones eorum Iurisdictione priuatos, quę sequũtur, videlicet.

Philippus Dei Gratia Rex. Illustris, & Magnifici Viri Regij Consiliarij Fideles dilectissimi. *A noi è stato presentato l'infrascritto memoriale, videlicet. Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore, il Capitanio della Città della Caua fa intendere à V. E. qualmente hauendo carcerato nella sua Corte Gio. Michele de Canale notorio Cittadino de detta Città, come, che ne pigliò informatione la R. A. de Salerno per ordine*

ordine de V. E. che delegò la causa al Gouernatore Prouinciale allora, e detta R. A. ha supplicato V. E. che ordinasse ad essa R. A. stantino l'amplissimi priuilegij della Città della Caua, che prouedesse sopra la remissione della causa à detto supplicante, non ostante detta delegatione, & si è degnata ordinare ad essa R. A. che proueda sopra detta rimessione de causa, & hauendo presentato detto ordine à detta R. A. fa dubio di prouedere sopra detta rimessione, & rimettere la causa predetta, sotto protesto, che nello ordine, e decretatione de V. E. non dice, che essa R. A. proueda sopra la rimessione della causa ad esso supplicante, non ostante la delegatione fatta ad essa R. A. non curandosi, che esso supplicante l'haue espresso à V. E. nel suo memoriale, & haue ordinato, che proueda sopra detta rimessione, per ciò la supplica di nuouo resti seruita ordinare à detta R. A. che con effetto proueda sopra detta rimessione, non obstante la delegatione predetta, & l'hauera à gratia, vt Deus, &c. Et inteso il tenor del preinserto memoriale, ci hà parso farui la presente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che con effetto debbiate prouedere conforme à giustitia sopra la detta rimessione di causa, che se dimãda per detto Capitanio della Caua supplicante, non ostante la detta pretensa delegatione, tanto più, che mentre se commette lo negotio à questa R. A. ò al Preside di essa, che proueda di giustitia, non se intende la causa delegata, se non vi è in spetie, che proceda, come delegata: per tanto così essequete, che tale è nostra volontà. Datum Neapoli die vltima Februarij 1611. El Conde de Lemos. Locus Sigilli. Vidit Constantius Regens. Vidit de Castellet Regens. Vidit D. Berardinus a Barrionouo Regens. Vidit Montoya pro Regens. Salazar Secretarius. In par. 11. fol. 3. All'Audienza de Principato Citra, & Basilicata.

Replicabat Fiscus, esse veteri tẽpore expeditas, exẽplificabã ego hoc idẽ fuisse declaratum potestatem ad modum belli concessam Præsidi, vel Regiæ Audientiæ nullum præiudicium afferre Baronibus; nisi specialiter sit eorum potestas abdicata, vt plenius exaraui, & probaui in tit. de potest. ad mod. bell. cap. 3. num. 17. & seq. & licèt possit Princeps, vt supra dixi, quãdò sibi videbitur, causas, nedum ab vno Iudice auferre, & alteri committere, verùm, & delegare, & dispensare iuribus Baronum, & eorum priuilelegijs derogare, & delegare etiam non habenti Iurisdictionem, Horat. Montan. in tract. de regalib. tit. quæ sint regalia, num. 55. ad med. tamen

mèn delegatio non debet fieri, nisi cum magno temperamento, & in causis exemplaribus, in quibus exemplaris
7 debet fieri prouisio, ob publicum bonum, vt affirmat Reg. de Pont. in tractat. de potest. Proreg. titul. de delegat. causar. num. 1. & 4. & ibi doctissimus Thoro, & quando D. Prorex delegat causas simplicitèr, absq; illis verbis alterantibus, & delegationem inducentibus, vel alijs dispensatiuis, vt supra dixi, in nihilo censetur tollere iurisdictionem Baronis, quamuis in procedendo extraordinariam potestatem tribuat, nisi expressa, & derogatoria, siue dispensatiua facultas fuerit impertita; quicquid dixerim, Auditores eorum dictis inhærebant; vnde ad declarationem huius
8 quæstionis, licèt penes me indubitatæ, & ad scientiam meã opinionem oppugnantium, notitiam dedi de hac difficultate Regio Collaterali Cõsilio, & petij, vt resolueretur, si delegatio simpliciter concessa erat tantæ potentiæ, vt Barones priuarentur facultate petendi remissionem causæ, & per Regium Collaterale Consilium fuerunt relaxatæ declaratoriæ secũdum meam opinionem, quarũ tenorem placet inserere, videlicet. A tergo. Illustrib⁹, & Magnificis viris Gubernatori, & Auditoribus Regiæ Audientiæ Principatus Vltra Regijs Consiliarijs fidelibus dilectissimis. Mõtefuscolo. Intus verò Philippus Dei gratia Rex. Illustris, & magnifici viri Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *A nostra notitia è peruenuto, che quando si delegano da noi cause à questa Regia Audientia, e prima, e dopoi hauer riceuuto dette delegationi, se comparano Baroni, ò altro dimandando la remissione de dette cause alle loro corti, per voi non se dà il debito termine sopra dette remissioni, ma s'interpone decreto,*
9 *che si proceda in questa Regia Audienza, stante la delegatione predetta; et perche per dispositione di raggioni con delegationi, che si fanno contro delinquenti non s'intende dar preiudicio alli Baroni, che per li loro Priuilegij ponno pretendere la cognitione di quelle cause, come nè anco è nostra volontà di preiudicare alli Priuilegij predetti, per questo ci hà parso farue la presente, con la quale ve dicemo, & ordinamo, che in tutte le cause, che à questa R. A. fussero delegate, ò che si delegassero da noi per l'auenire sempre, che se dimandano formiter remissioni, debbiate sopra di quello prouedere conforme è giustitia, inteso il Regio Fisco, e parte, in modo, che nè all'vno, nè all'altro resti luoco di lamentatione, atteso*

così conuiene al seruitio di S. M. Datum Neapoli die 20. mensis Augusti 1633. El Conde de Monterey. Vidit Rouitus Regens. Bazrilius Secretarius. In Cur. Princip. Vltra fol. 34. Alla Regia Audientia de Principato Vltra.

Inde superuenit Auditor Don Franciscus della Cueua Hispanus, qui de difficultate certioratus, & de præinsertis responsis habitis à Regio Collaterali Consilio informatus, dicebat, delegationem duplici modo peti posse. Primo ad euitandam remissionem causæ, quæ à Barone peti potest. Secundo, ad hoc, vt inquisitus
9 debitam pœnam substineat; quando enim remittuntur, presumitur, minorem penam imponi per Officiales Baronis, quàm per Regia Tribunalia; vnde inferebat, delegationem peti debere ex illa causa, vt inquisito debita pœna imponatur; tūc enim, quia fauor publicus versatur; cùm interest rei publicæ delicta puniri, quamuis delegatio nō contineat expressam derogationem Priuilegijs Baronis, præsumitur, & tacitè censetur inducta, fauore publicæ vtilitatis; fuit visa hęc nouella distinctio, non à difficultate aliena; tamen auctoritate carens, voluit de hoc se informare, & in alio casu occurrenti rescripserunt Domino Proregi, delegationem fuisse petitam ex supradicta Secunda causa, nempè, vt delinquentes debitis pœnis feriantur, virtute relationis, cuius tenorem necessarium arbitror inserere, vt sciatur quicquid super hac materia est ventilatū, videlicet. A tergo. *All Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore il Signor Conte de Monterey,*
10 *y Fuentes, Luogotenente, e Capitan Generale per Sua Maestà nel Regno di Napoli.* Intus verò. *Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. Ritrouandosi nelle carceri di questa Regia Audientia carcerati Scipione Gattone, Stefano Peppe, Oratio di Donato, Stefano Caprariello, e Francesco Pacchiano della Città di Nusco, inquisiti d'vn furto, da essi commesso in cometiua nella mandra del magnifico Auocato Fiscal Mastrillo, e perche* 11
per il processo costa bene il delitto, e per le loro spontanee confessioni, e per lo Barone si pretendeua la rimessione, s'hebbe ricorso à V. E. e restò seruita ordinare se ne li facesse relatione, qual inuiata, e vista, hà delegato la cognitione di detta causa à questo Tribunale, in virtù della quale stà procedendo à compilar il processo, atteso fù l'E. S. supplicata per la delegatione, per toglier la pretentione delli Baroni nella rimessione della causa, e per non fugir li delinquenti la meritata pena

pena: mà perche Signor Eccellentissimo, con vn'altra lettera di V. E. spedita alli 20. d'Agosto passato 1633. ordina à questa Regia Audienza, che quando si delegano le cause, non s'intende far pregiuditio alli Baroni per le dimande de remissione, si specificè non se deroga all'istessi Baroni, mà prouedere di giustitia sopra d'esse, ilche non credemo sia nella presente delegatione, dimandata solo per toglier le pretendenze di detto Barone, mà per maggior chiarezza inuiamo l'allegate copie dell'ordini di V. E. è relationi, acciò riconosciute, possa ordinare lo de più le parerà giusto, & à V. E. facemo humilissima riuerenza. Montefusco 18. Ottobre 1634. Di V. E. humilissimi creati Don Francesco de la Cueua. Antonio Lionetto. Quibus literis transmissis, & rationibus in eis adductis perpensis, fuit per Regium Collaterale Consilium responsum, videlicet. A tergo. Illustribus, & magnificis Viris Gubernatori, & Auditoribus Regiæ Audientiæ Principatus Vltra, Regijs Consiliarijs fidelibus dilectissimis, Montefuscolo. Intus verò. Philippus Dei Gratia Rex. Illustres, & magnifici viri Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *Hauemo vista la vostra delli 18. del passato mese d'Ottobre, & inteso quanto per quella ci andate significando, in risposta della quale ci è parso dirui, come ve dicemo, & ordinamo con la presente, che debbiate osseruare quel, che vi stà ordinato da noi per prouisione, spedita sotto li 20. d'Agosto passato 1633. e per maggior chiarezza con questa di nuouo ve dicemo, che per qualsiuoglia delegatione di causa, nè per dispositione di ragione, ne per l'intentione nostra se viene a pregiudicare alli Priuilegij de' Baroni, se non se dispensa à quelli particolarmente, e per questo sempre, che da alcuno Barone se fà instanza per la remissione de' suoi Vassalli, se li hà da far giustitia in tutti quelli casi, nelli quali per dispositione di leggi communi, ò del Regno non se li prohibisce, e così debbiate osseruare in tutte le cause pendenti, e future. Datum Neapoli die 30. mensis Nouẽbris 1634. Il Conde de Monterey. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. In Cur. 1. Principatus Vltra fol. 64. Anastasius. Registrata. Alla Regia Audientia de P. V.*

Die 9. mensis Septembris 1634. Montisfuscoli lectæ in Banca Regiæ Audiẽtiæ Principatus Vltra, fuerunt receptę supra caput omni, qua decet, reuerentia, & dictum quòd obseruentur. Belprati. Franciscus Antonius Vicus Secretarius.

Ecce, quomodo apparent veritas, & iustitia, & clara habetur conclusio, delegationem

nem simplicitèr concessam, siuè concedatur contra Baronem, siuè ad punitionem delinquentis, priuilegijs eorum non derogare, absque speciali dispensatione, ad resolutionem omnium difficultatum propositarum; & Deus scit, quot pauperrimi fuerint suspensi sub hac fallacia, quòd delegatio tollebat iurisdictionem, & cognitionem Baronibus, & ideò cum Dauid dico: Beati quorum tecta sunt peccata.

Sed si delegatio non sit cõcessa cum dispensatione particulari priuilegijs Baronum,
11 non cum verbis alterantibus iurisdictionem, vel non simpliciter; sed cum alijs dispensatiuis Pragmaticis, & Constitutionibus Regni, an huiusmodi verba obtineant effectum; ita vt delegatio claudat viam Baronibus petendi remissionem causæ? accidit in causa Garofani Centrella, & Sociorum inquisitorum de homicidio proditorio de nocte in personam Tiberij Fierro, aliàs della Lopara della Riccia, cuius delictum exemplare, & imperiosum videbatur, & dicebant Auditores, esse exemplari, & rigorosa demonstratione dignum, de quo notitiam Domino Comiti de Monterey huius Regni Proregi dederunt, & magna cum exageratione fuisse delictum commissum imperio, immò securitate, & proditione, addentes, si causa remitteretur, impune delictũ remaneret; vnde petierunt delegationem huius causæ, per quem fuit causa delegata per Scriptorium, virtute delegationis, sequẽtis tenoris, v3 Foris. *Al muy magnifico Señor D. Pedro Bazan Gouernador, y Capitan à Guerra en la Prouincia de Principato Ultra. Montefusco.* Intus verò. *Muy magnifico Señor. Hase visto consideratamente la relacion, que haçeis con essa Audiencia en carta de 10. del corrente de lo que esta prouado, y consta de Garofano Centrella, y sus compañeros por la informacion, tomada sobre el homicidio cometido en persona de Tiberio de la Riccia, aliàs de la Lupara, y las circostancias, que concurieron en el, y por hauer parecido delicto digno de demostracion, he resuelto de delegar su conocimiento à esse Tribunal, y assi os ordeno, que iuntamente con el procedais de iustitia en la causa, como delegado mio, hasta la sentencia, y su execucion inclusiuè, que para ello en virtud de la presente os concedo toda la autoridad, y comision necessaria, dispensando en caso neceßario a las Pramaticas, y Costituciones del Reyno, y à su tiempo me auisareis de la exequcion.*

cion que esto huviere tenido. N. S. Napoles 23. de Octobre 1632. A lo que mandaredes El Conde de Monterey.

Pro eius causæ remissione comparuit Excellentissimus D. Princeps Venusij, vtilis
12 Dominus Montisfuscoli, & petijt causam remitti ad Curiam Montisfuscoli, Iudicem originis, domicilij, & tractatus delicti, me earum causarum defensore, dicebant Auditores non esse locũ remissioni, stante delegatione concessa, cum illis expressis verbis: *Os concedo toda la autoridad, y comision necessaria, dispensando en caso necessario a las Pramaticas, y Costituciones del Reyno:* Dicebam ego, dispensationẽ prædictam concernere partes inquisitorum, contra quos potest procedi, anni circulo non expectato, vel non obstante quacumque dilatoria per Pragmaticas, vel constitutionẽ concessã, vel dicitur, Proregem dispensare constitut. Statuimus, vt Magnę, nẽpè, vt non possit persona priuilegiata declinatoria fori gaudere in causis delegatis, At cùm nulla mentio, nec expressio sit facta priuilegij Baronum, non potest dici, delegationem prædictam derogare priuilegijs Baronũ, tamen fuit interpositum decretum, Auditore Mutio de Russo relatore, quòd petita remissione non obstante, procedatur in Regia Audientia, stante delegatione prædicta, vt ex decreto die 13. Nouembris 1632. immò virtute delegationis præcesserunt ad torturã inquisitorum, inde comparuit Aduocatus Sacræ Domus Annunciationis Neapolis, & petijt remissionẽ huius causæ, prętextũ, quòd delictum sit perpatratum, & consummatum in eius territorio, & produxit prouisiones Collateralis Consilij, continentes, vt prouideat super remissione petita, & si erit in voto non remittẽdi, relationem faciat, quibus præsentatis non obstantibus, ipsimet Auditores eorum opinioni inhærentes, decreuerunt, procedendum esse in R. A. petita remissione non obstante pro parte Sacræ Domus Sanctissimæ Annunciationis Neapolis, & & fiat relatio S. E. & facta relatione de delegatione, primo loco concessa, & de meritis causæ, fuit per Collaterale respõsum, vt sequitur. Foris. Illustribus, & magnificis Viris Gubernatori, & Auditoribus in Prouincia Principatus Vltra Regijs Consiliarijs Fidelibus dilectissimis. Mõtefusco. Intus verò. Philippus Dei

Gratia

Gratia Rex. Dalla vostra relatione della data dell'vltimo di Maggio 1633. fatta, precedente nostro ordine ad instanza delli Gouernatori della Casa santa dell'Annuntiata di questa fidelissima Città, circa la remissione della causa de Vincenzo, & altri della Pietra delli Fusi, vassalli di detta Santa Casa, inquisiti in questa R. A. de furti, e di Garofano Centrella, & altri inquisiti de homicidio in persona de Tiberio Fierro della Riccia, commesso nel molino di Cucciano, feudo di Monte Vergine, vassalli dell'istessa santa Casa, hauemo inteso l'inquisitione delli detti, & il procedere questa R. A. come delegata da noi sotto li 23. di Ottobre 1632. e stante la delegatione predetta, fù per questa Regia Audientia interposto decreto, che si proceda in essa, non obstante la remissione predetta, e lo de più, che in detta vostra si contiene: in risposta della quale ve dicemo, che mentre il decreto, Che causa remaneat, stà fondato nella delegatione, non per questo la delegatione predetta toglie li Priuilegij, che tengono li Baroni, quando non vi è espressa dispensa alli Priuilegij di quelli, e per questo ve ordinamo, che ci debbiate di nuouo auisare lo che costa contro detti inquisiti, & prouedere di nuouo di giustitia sopra la rimessione dimandata, tanto per detti Gouernatori della Casa santa dell'Annunciata, quanto dell'Illustre Principe di Venosa de loro vassalli, in modo, che non se faccia aggrauio à nessuno, essendo tal nostra volontà. Datum Neapoli die 26. Iunij 1633. El Conde de Monterey. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. De Giorno. In Cur. 1. Principatus Vltra fol. 27. Risposta alla Regia Audientia de Principato Vltra, che auisi di nuouo à V. E. lo che costa contro detti inquisiti, e prouea-

13 da di giustitia sopra la rimessione d'essi dimandata tanto per li Gouernatori della Casa Santa, quanto per l'Illustre Principe di Venosa. Quibus presẽtatis, fuit visum mirabile; & facta de nouo relatione de meritis causę, & de probationibus, contra ipsos inquisitos existentibus, fuit additum, delegationem esse petitam, & concessam pro imperio in hoc delicto tam exemplari, & vt inquisitis digna pœna imponeretur; si enim remitteretur, inquisiti sequenti die deambularent; & proinde rogatum fuit, vt delegatio firma remaneret, stante decreto interposito, quòd causa remaneat, stante delegatione, & per Regium Collaterale Consilium fuit responsum, videlicet. Foris. Illustribus, & magnificis Viris Gubernatori, & Auditoribus in Prouincia Principatus Vltra Regijs Consiliarijs fideli-

bus

bus dilectissimis. Mõtefúsco. Intus verò. Philippus Dei Gratia Rex. Illustres, & magnifici Viri Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *Li giorni*
14 *passati essendose vista la relatione, fatta per questa Regia Audientia ad instanza delli Gouernatori della Casa Santa dell'Annuntiata dell'inquisitione de Vincenzo de Masi, & altri della Pietra delli Fusi, vassalli de detta santa Casa, vi fù ordinato, tanto per Scrittorio, quanto per Collaterale, che ci hauessiuo auisato di nuouo lo che costaua contro detti inquisitis & hauessiuo fra tanto prouisto de giustitia sopra la remissione d'essi dimandata per detti Gouernatori, & anco per l'Illustre Prencipe di Venosa, per causa, che alcuni de detti inquisiti fussero anco suoi vassalli. Al presente essendosi con vostra relatione delli cinque del corrente*
15 *riceuuta copia di relatione per voi fatta sopra questo negotio della data de 27. de Maggio prossimo passato, & inteso per essa quanto ci auisate intorno all'inquisitione del-*
16 *li detti delinquenti, e delle remissioni dimandate, tanto per parte di detta Casa Santa, come del detto Illustre Prencipe, della quale remissione le hauete esclusi, con hauere interposto decreto, che se proueda in questa R. A. stante delegatione. ci hà parso in risposta dirue in questa occasione, che la nostra volontà non è di escludere li Baroni dalle rimessioni delle causa, che pretendono in questa R. A. quando si li delegano cause, come ne anco*
17 *camina per dispositiòn di raggione; mà che quando se ne fà istanza, debbiate con effetto prouedere di*
17 *giustitia sopra dette rimessioni, inteso il Fisco, e le parti, che in questa conformità ne riceuerete altro nostro ordine; e per lo che tocca alla sudetta causa, debbiate con effetto prouedere sopra la rimessione sudetta, conforme sarà di giustitia, atteso tale è nostra volontà. Datum Neap. die 25. Iulij 1633. El Conde de Monterey. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. De Giorno. In Cur. 1. Principatus Vltra fol. 30. Risposta alla Regia Audientia de Principato Vltra, che con effetto proueda di giustitia sopra la sudetta remissione, vt supra.*

Vnde clara se habet conclusio, quòd quandò delegatio non continet expressam abdicationem priuilegiorum Baronis, quamuis latè, & amplè concedatur, nunquam
18 intelliguntur sublata iura Baronis, petentis cognitionem sui Vaxalli, & verba quantumuis ampla delegatoria, operantur in damnum inquisiti, vt declinatoria non potiatur vti rei, & Rebelles Regis, vt dixi in cit. tit. de potest. ad mod. bell. cap. 3.

Restat nunc, vt doctrinæ

per

per Auditorem de Moles allegatæ satisfaciam, quæ pro-
19 cedit in Regno Siciliæ, in qua viget Pragmatica Regis Ferdinandi, hoc prohibens, vt ipsemet Mut.cit.loc. testatur, Adeò q; in Regno Siciliæ procedit virtute statuti, secùs verò in hoc Regno nostro Neapolitano, in quo arbitrarium Proregis est, delegare, vel simpliciter, vel appellatione remota, vel abdicando ab Ordinario.

Et motiuo per Auditorem de Russo respondendo, dicebam, doctrinam allegatam a
20 Capoblanc. adductam, loqui ad quem appelletur à decreto denegante remissionem, stãte rescripto Principis, vt prouideatur de Iustitia super remissione petita, quæ casui nostro applicari non potest; dum tractamus de Barone, petente remissionem causæ, & quando causa est delegata priuatiuè ad Barones, cum expressa derogatione priuilegiorum, & illi remissionem petierint, non sunt petitiones recipiendæ, sed in earum calce prouidendum, quòd adeãt S.E. sic docet Magnus practicus Mut. tom. 4. cap. Sicil. cap. 19. num. 15. & ibi annotationes.

Licèt delegati potestas sit
21 ampla; tamen est aduertendum, quòd tenetur, potestatem ostendere, nedum Iudici loci, & parti, quia antè præsentationem non habet Iurisdictionem, & si agit; nulliter agit, ex Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæst. 77. n. 4. & 5. & quæst. 82. nu. 35. & 36. & inquisitum certiorem reddere de sua potestate, & illam inserere in citatione, Burg. quęst. 90. num. 12. licèt num. 15. asserat sufficere de ea mentionem facere, tamen in contrarium est veritas; & tenetur illius tenorem inserere, Reg. Const. in tract. de Iur. Fisc. num. 10. & licèt verum est, quòd debet dari partibus petentibus copia ipsius legitimè extracta, vt Burg. quæst. 90. num. 14. & num. 17.

Sed dubiũ stat in eo, quod multories vidi; literæ delega-
22 toriæ sæpè diriguntur Præsidi, & quandoque retinent originale, & dant ipsius copiam, cum qua inde in causa proceditur, hoc pluries occurrit; sed nunc in causa Garosani Centrellæ, & aliorum inquisitorum de homicidio in personam Tiberij Fierro hęc R. A. processit ex delegatione torquendo inquisitos; & ad alios actus procedẽdo; nunc noui Auditores apposuerunt in processu, non esse

esse literas delegatorias originales; sed tantùm ipsorum copiam, & adhibita exquisita diligentia, non fuerunt re-
23 pertę originales; vndè se offert quæstio, an in causis delegatis debeat exhiberi rescriptum originale, vel ipsius copia sufficiat? Auditor D. Gabriel Moles dicebat, non sufficere copiam, sed originale requiri, & ostendendum esse, ex Fusc. conclus. 154. n. 3. Guid. Papa decis. 126.

Auditor Ioannes Ceruantes dicebat, exemplum, siuè copiam sufficere, parte non opponente, ex Put. decis. 415. lib. 1.

Alij dicebant, posse retinere originale, & copiam in actis relinqui, ex Petr. ad Capic. dec. 4. num. 1.

Ego autèm dicebam, quòd copiæ non creditur, nisi exhibito originali, Caualc. de
24 Bracch. Reg. par. 2. num. 261. lit. C. fol. mihi 82. copia enim, sine originali, non probat, tãquã informis, Mancin. in tract. de confess. cap. 9. artic. 5. num. 25. Sicuti copia obligationis penès acta non probat, nisi originalis appareat, Nouar. Collect. 6.
25 num. 7. & proinde dicebam ego ad fundandam iurisdictionem delegationis, non sufficere exemplum; sed originale esse ostendendum, Burg. quæst. 88. num. 8. nouè Baldax. dę Angel. in suo pratu in Authent. si quis in aliquo documento num 7. Cod. de edend.

Insuper, pro practicę cognitione adduxi in terminis
26 Doctrinam Ann. alleg. 24. in qua fuit decisum, acta facta, & sententiam nullam fuisse declaratam, ex quo in delegatione non apparebat originale; sed tantùm copia.

Postea superuenerunt retroscriptæ literæ à Collatera-
27 li relaxatæ, continentes, quòd hæc Regia Audientia prouideat super remissione petita, hic artic. non fuit decisus, sed ex his veritas apparet.

Quod ampliatur, procedere, etiàm si originale, indè re-
28 præsentetur, adhuc acta non valent, idem Ann. citat. allegat. 24. num. 8. & iterum allegat. 143. num. 1.

Et ad materiam est sciendum, quòd delegatus licèt
29 non cogatur seruare ordinẽ iuris in procedendo, & procedere cùm seueritate in torquendo; tamen non debet sic seuerè procedere; sed cum temperamento misericordiæ, associando cum veritate, & mansuetudine, cum mansuetudine, & iustitia, cum iustitia, & veritate iudiciũ, Burg.

quęst. 62. num. 25, 29. & 30. 30 eius enim Iurisdictio ordinaria, est alterata per delegationem in modo procedendi; sed in iudicando remanet ordinarius, & propterea tenetur, sententiare iuxta dispositionē iuris, ea ratione; quia, limitata causa, limitatum producit effectum, Burg. quæst. 43. n. 6. & quandò videntur illa rigorosa rescripta Domini Proregis, continentia illa verba prægnantia, vt procedatur cũ rigore, vel vt puniatur cum particulari demonstratione; vel quòd fiat exemplaris iustitia, vel alia similia, non inducunt delegationem, nec tollunt appellationem, neque causæ remissionem; duo glosellæ nouitèr positæ hoc declarant, ex ordinibus Regij Collateralis Consilij, ibi relatis, in prag. 1. de delegation. quas videre poteris.

Sed quando proceditur ex delegatione, an possit procedi per horas, sicut in causis ad
31 modum belli? Reg. de Pont. in tract. de potest. Proreg. in princip. testatur, posse per horas procedi, & allegat Grammatic. vot. 28. in fine, & Auendan. de exeq. mandat. cap. 19. Ego volui videre doctrinas allegatas, & non inueni illam per Apont. adductã, nempè, quòd in delegatione proceditur per horas.

Ioannes Baptista Thoro, Theorica munitus, practicaq; versatus in eius vtilibus additionibus, quas facit ad Reg. de Pont. cit. tit. de delegat.
32 caus. num. 1, dicit, ex auctore, procedi posse per horas in certis causis capitalibus magni momenti, in quibus aliquando citra delegationem procedi solet; nedùm in prima instantia, verùm etiam in causa appellationis, ex Franch. decis. 520.

Huiusmodi doctrinæ, mihi non arrident; nam decisio de Franch. 520. loquitur, causā appellationis esse eiusdem naturæ, sicut causa principa-
33 lis, & sic procedendum esse in secunda instantia, sicut fuit processum in prima, quē sequitur Burg. quæst. 45. nu. 14. est verum, quòd Franch. infert, quando in M. C. V. contra committentes grauia delicta proceditur per horas; tamen, nullum verbũ Franch. dicit, si in causis delegatis potest procedi per horas; vnde his dictis non inhęreo, & dico delegatos, & sic R. A. in causis delegatis non posse procedere per horas, sed ordina-
34. riè, nisi expresse fuerit à Domino Prorege, per horas procedendi dispensatum; vel nisi essemus in causis, in quibus de

de sui natura debet procedi per horas; tunc enim non delegatio; sed natura causæ operatur, vt procedatur per horas.

Et quando dispensat Prorex capitulis, Pragmaticis, vel Constitutionibus Regni, præsupponit, veritatem esse in contrarium; non quod ipse dispensat in errore, contra ipsam veritatem; sed suspendit legem, quæ contradicit dispensationi: omnis enim dispensatio arguit, veritatem esse in contrarium, Surd. cons. 552. num. 12. vol. 4. Mut. tom. 5. cap. Sicil. cap. 418. num. 5. licèt num. 20. asserat, non posse, recta conscientia dispensare constitutionibus, & Capitulis Regni, quando adest læsio, & præiudicium partis.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

In causis delegatis, an possit procedi die feriata.

An possit procedi ex inditijs indubitatis.

Falsificans acta, in quibus proceditur ex delegatione, à quo punitur.

SVMMARIVM.

In causis delegatis, an posit procedi die feriata à n. 1. ad 12.

In causis delegatis, an posit procedi ex inditijs indubitatis n. 13.

Delegationis acta falsificans, à quo punitur n. 14.

Si falsificans fuerit vaxallus Baronis, an remittatur n. 15.

Delegatus, an cognoscat de offensa facta eius officiali, vel seruienti num. 16.

Delegatus si fuerit, vt se informet de mala fama alicuius, an posit se informare de bona n. 17.

PVlcherrima se offert quæstio, vtrùm in causis delegatis possit procedi die feriata? & prima videtur fronte, quòd sit, ea ratione; quia delegatus Principis, nomine Regio procedens, cùm personam Principis repræsentet, potest arctare defensiones, Tasson. de Antefat. vers. 3. obseruat. 3. num. 247.

Ego verò dico, quòd hæc quæstio dependet ab illa; vtrũ possit procedi in causis die feriata; & in hoc, distinguendos esse plures casus, arbitror.

Et primò; aut sumus in causis ciuilibus, & tunc dicẽdum

Si verò sumus in causis exceptis, idest contra insignes,
7 vel publicos latrones, Campaneam discursores, nocturnos depopulatores repertos infraganti, aliosque facinorosos, & tunc contra istos de quadam consuetudine generali introducta, potest procedi diebus feriatis ad honorem Dei, Scac. cap. 6. num. 19. lib. 2. Caualc. de Bracch. Reg. part. 1. num. 11. Monteleon. in pract. arbitr. par. 4. num. 452. & seq. & nouissimè Burg. quæst. 25. a num. 4. ad 12. vt dixi cit. loc. de ferijs.

Sed ex adductis non solutũ videtur dubium propositum in causis delegatis, in quibus
8 est quæstio proposita, nempè, si potest in illis feriatis diebus procedi? & in hoc etiam distinguendos esse plures casus, censeo.

Et primo, aut sumus in casibus exceptis, veluti contra Crassatores, stratarum disrobatores, Campaneam discur-
9 sores, nocturnos depopulatores, repertos infraganti, & alios facinorosos famosos, & tunc, cùm de iure contra istos possit procedi die feriata de natura causæ, ipsa causæ natura, ipsa delictorum atrocitas operatur, vt die feriata procedatur; cùm ex istorum punitione multorum salus oriatur; publica quies conseruatur, & incolumitas deriuatur, vt colligitur ex verbis in l. Prouinciarum, Cod. de fer. merito contrà huiusmodi delinquentes diebus feriatis procedi potest, ex adductis supra.

Aut verò sumus in alijs causis ordinarijs, in quibus de sui natura non est licitum, feriata die procedere, & tunc est subdistinguendum; quòd aut in delegatione concessa adsunt verba specialia, potestatem in his diebus festiuis procedendi tribuentia, & tũc procul dubio die feriata procedi potest; vel adsunt alia verba æquipollentia, & idem importantia, verbi gratia; procedat, non obstantibus iuris sollemnitatibus, vel procedat sine sollẽnitate iuris; vel procedat de iure, & de facto, tunc potest procedi diebus festiuis, Palm. diuers. Iur. par. 1. glos. 9. nu. 27. 28. & 29. Marchesan. de Commiss. par. 1. cap. 10. num. 28. Caualc. de Bracch. Reg. par. 2. num. 78.

Aut denique delegatio est concessa simpliciter absq; expressione talis facultatis, vel talium verborum, & tunc
11 conclusiuè asserendum est, prohibitũ esse diebus festiuis procedere; delegatio enim nullum

nullum præiudicium infert, quandò simpliciter est concessa; vnde concludo, specialitatem requiri.

Est benè verum, quòd in causis delegatis potest ferri sententia de nocte; sic affert
12 ex multis contra Felinum, aliter sentientem, Rip. de noct. temp. cap. 134. num. 48. & 49. prout in simili, quãdo ad modum belli, & sic, extra ordinem proceditur, potest ferri sententia omni tempore, etiam de nocte, vt ex multis affirmat Burg. quæst. 25. num. 24. & 25. qui testatur vidisse seruari, tàm ad reorum offensã, quàm defensam; cætera vide ad materiã, quæ dixi in tit. de ferijs.

Vlterius quæritur, an Regia Audientia possit in causis delegatis sententiare, & procedere ex inditijs indubitatis,
13 & quid in alijs Iudicibus, & in quibus causis? & licèt pro affirmatiua primò loco fuerit prouisum, dummodò inditia indubitata sint talia, vt inducant mentem Iudicis ad sic credendum, & eius intellectus quiescat, vt in prág. 12. de offic. Iudic. Tamen fuit inde declaratum, & hoc arbitrium concessum M. C. V. Regijs Audientijs Prouincialibus, & alijs Tribunalibus collegiatis, vt per Prag. 13. eod. tit. de offic. Iudic. Cętera de inditijs indubitatis vide quæ scripsi ad Grammatic. decis. 8.

Et materiam delegatorum prosequendo, est sciendum, quòd si quis falsificauerit
14 acta, in quibus ex delegatione proceditur, vel literas delegationis, an possit per eundem delegatum puniri, & qua pęna? tex. in l. nullam, Cod. de testib. tribuit Iurisdictionem Iudici cognoscendi delinquentes coram eo; tu vide Farinac. quæst. 151. n. 61. de Franch. decis. 147.

Et quis delinquens, vel falsificans, fuerit vaxallus Baronis, & ipse præueniat carcerando suum vassallum delinquentem, tex. enim citatus in l. nullum, procedit cumulatiuè, & proindè potior
15 est causa præuenientis, de Franch. decis. 147. & dicas quòd ad Baronẽ spectat; nam delegatio est stricti iuris; & non extenditur ad res, neque personas, neque vltra expressa in delegatione, Maur. Burg. quæst. 62. num. 13. & quæst. 64. num. 22.

Et si fuerit offensus Officialis delegati, ipse delegatus
16 cognoscit, Baiard. ad Clar. quæst. 35. num. 29.

Vidi multoties Dominos Proreges mandare Præsidi, vel

vel alteri, vt secretè se informent de mala fama alicuius, tunc dicebatur, non posse se informare dè bona fama; sed tantùm de mala, prout sibi fuit commissum. Baiard. ad Clar. quæst. 60. num. 88.

Posset dictum Baiardi non sic simpliciter intelligi, sed recipi distinctionem, quòd aut delegatus vult se informare de mala fama oretenus in secreto ad instructionem delegantis, & tunc potest tantùm de negotio sibi commisso, & sic de mala fama se informare; aut verò in scriptis de mala fama se informat, ad finem transmittendi informationē captam ad delegantem, & tunc, quia dictum testis debet scribi integrum, etiam si sit contra Fiscum, Carauit. Rit. 235. num. 4. & Campagn. ad cap. Regn. si cum sceleratis num. 37. tenetur se informare, & in scriptis reducere de tempore malæ famæ, idest, per quòd tempus ille laborat mala fama; mala enim fama, per bonam sequentem purgatur, & quandò quis per triennium benè vixerit, mala fama præcedens cēsetur purgata, & non potest dici, morbo malę famę laborare: caueāt igitur illi, quibus huiusmodi informationes committuntur, vt de veritate facti se informent. Sinistram enim opinionem concipiunt Superiores, quandò iniuriosa, & malæ famæ relatio fit ab inferioribus, vt exclamat Bouadill. lib. 5. politicæ cap. 3. num. 149. & est causa rationali, à veritate aliena.

Sed vnum quæritur, quod in dies accidit: delegatus proferunt sententiam in causa delegata, vel in causis ad modū belli, & Pauperrimi inquisiti sæpè de nullitate sententiæ dicunt, & fuit hæsitatum, si delegatus potest cognoscere nullitates ex sententia prolata ex delegatione? multi distinguebant: aut sumus in delegato Principis, aut verò in delegato ab inferiore Principis.

Alij verò distinguebant; aut nullitas cōcernit sententiam interlocutoriam, & tūc potest delegatus cognoscere nullitates, ea ratione; quia Iurisdictio non expirat per interlocutoriam, quę durat vsque ad diffinitiuam.

Aut verò nullitates cōcernunt sententiam diffinitiuā, & non potest; quia prolata sententia diffinitiua, est estincta iurisdictio, & functus est officio suo.

Alij indistintè substinent, posse Iudicem delegatum cognoscere nullitates, etiam post sententiam diffinitiuam,

ea

Gratia Rex. *Dalla vostra relatione della data dell'vltimo di Maggio 1633. fatta, precedente nostro ordine ad instanza delli Gouernatori della Casa santa dell'Annuntiata di questa fidelissima Città, circa la remissione della causa de Vincenzo, & altri della Pietra delli Fusi, vassalli di detta Santa Casa, inquisiti in questa R. A. de furti, e di Garofano Centrella, & altri inquisiti de homicidio in persona de Tiberio Fierro della Riccia, commesso nel molino di Cucciano, feudo di Monte Vergine, vassalli dell'istessa santa Casa, hauemo inteso l'inquisitione delli detti, & il procedere questa R. A. come delegata da noi sotto li 23. di Ottobre 1632. e stante la delegatione predetta, fù per questa Regia Audientia interposto decreto, che si proceda in essa, non obstante la remissione predetta, e lo de più, che in detta vostra si contiene; in risposta della quale ve dicemo, che mentre il decreto,* Che causa remaneat, *stà fondato nella delegatione, non per questo la delegatione predetta toglie li Priuilegij, che tengono li Baroni, quando non vi è espressa dispensa alli Priuilegij di quelli, e per questo ve ordinamo, che ci debbiate di nuouo auisare lo che costa contro detti inquisiti, & prouedere di nuouo di giustitia sopra la rimessione dimandata, tanto per detti Gouernatori della Casa santa dell'Annunciata, quanto dell'Illustre Principe di Venosa de loro vassalli, in modo, che non se faccia aggrauio à nessuno, essendo tal nostra volontà. Datum Neapoli die 26. Junij 1633. El Conde de Monterey. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. De Giorno. In Cur. 1. Principatus Vltra fol. 27. Risposta alla Regia Audientia de Principato Vltra, che auisi di nuouo à V. E. lo che costa contro detti inquisiti, e prouea*

13 *da di giustitia sopra la rimessione d'essi dimandata tanto per li Gouernatori della Casa Santa, quanto per l'Illustre Principe di Venosa.* Quibus pręsẽtatis, fuit visum mirabile; & facta de nouo relatione de meritis causę, & de probationibus, contra ipsos inquisitos existentibus, fuit additum, delegationem esse petitam, & concessam pro imperio in hoc delicto tam exemplari, & vt inquisitis digna pœna imponeretur; si enim remitteretur, inquisiti sequenti die deambularent; & proinde rogatum fuit, vt delegatio firma remaneret, stante decreto interposito, quòd causa remaneat, stante delegatione, & per Regium Collaterale Consilium fuit responsum, videlicet. Foris. Illustribus, & magnificis Viris Gubernatori, & Auditoribus in Prouincia Principatus Vltra Regijs Consiliarijs fidelibus

bus dilectissimis. Môtefusco. Intus verò. Philippus Dei Gratia Rex. Illustres, & magnifici Viri Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *Li giorni*
14 *passati essendose vista la relatione, fatta per questa Regia Audientia ad instanza delli Gouernatori della Casa Santa dell'Annuntiata dell'inquisitione de Vincenzo de Masi, & altri della Pietra delli Fusi, vassalli de detta santa Casa, vi fù ordinato, tanto per Scrittorio, quanto per Collaterale, che ci hauessiuo auisato di nuouo lo che costaua contro detti inquisitis & hauessiuo fra tanto prouisto de giustitia sopra la remissione d'essi dimandata per detti Gouernatori, & anco per l'Illustre Prencipe di Venosa, per causa, che alcuni de detti inquisiti fussero anco suoi vassalli. Al presente essendosi con vostra relatione delli cinque del corrente*
15 *riceuuta copia di relatione per voi fatta sopra questo negotio della data de 27. de Maggio prossimo passato, & inteso per essa quanto ci auisate intorno all'inquisitione del-*
16 *li detti delinquenti, e delle remissioni dimandate, tanto per parte di detta Casa Santa, come del detto Illustre Prencipe, della quale remissione le hauete esclusi, con hauere interposto decreto, che se proueda in questa R. A. stante delegatione. ci hà parso in risposta dirue in questa occasione, che la nostra volontà non è di escludere li Baroni dalle rimessioni delle causa, che pretendono in questa R. A. quando si li delegano cause, come ne anco*
17 *camina per dispositiòn di raggione; mà che quando se ne fa istanza, debbiate con effetto prouedere di*
17 *giustitia sopra dette rimessioni, inteso il Fisco, e le parti, che in questa conformità ne riceuerete altro nostro ordine; e per lo che tocca alla sudetta causa, debbiate con effetto prouedere sopra la rimessione sudetta, conforme sarà di giustitia, atteso tale è nostra volontà. Datum Neap. die 25. Iulij 1633. El Conde de Monterey. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. De Giorno. In Cur.* 1. Principatus *Vltra fol.* 30. *Risposta alla Regia Audientia de* Principato *Vltra, che con effetto proueda di giustitia sopra la sudetta remissione, vt supra.*

Vnde clara se habet conclusio, quòd quandò delegatio non continet expressam abdicationem priuilegiorum Baronis, quamuis latè, & amplè concedatur, nunquam
18 intelliguntur sublata iura Baronis, petentis cognitionem sui Vaxalli, & verba quantumuis ampla delegatoria, operantur in damnum inquisiti, vt declinatoria non potiatur vti rei, & Rebelles Regis, vt dixi in cit. tit. de potest. ad mod. bell. cap. 3.

Restat nunc, vt doctrinæ per

per Auditorem de Moles allegatæ satisfaciam, quæ pro-
19 cedit in Regno Siciliæ, in qua viget Pragmatica Regis Ferdinandi, hoc prohibens, vt ipsemet Mut.cit.loc. testatur, Adeò q. in Regno Siciliæ procedit virtute statuti, secùs verò in hoc Regno nostro Neapolitano, in quo arbitrarium Proregis est, delegare, vel simpliciter, vel appellatione remota, vel abdicando ab Ordinario.

Et motiuo per Auditorem de Russo respondendo, dicebam, doctrinam allegatam a
20 Capoblanc. adductam, loqui ad quem appelletur à decreto denegante remissionem, státe rescripto Principis, vt prouideatur de Iustitia super remissione petita, quæ casui nostro applicari non potest; dum tractamus de Barone, petente remissionem causæ; & quando causa est delegata priuatiuè ad Barones, cum expressa derogatione priuilegiorum, & illi remissionem petierint, non sunt petitiones recipiendæ, sed in earum calce prouidendum, quòd adeat S.E. sic docet Magnus practicus Mut. tom. 4. cap. Sicil. cap. 19. num. 15. & ibi annotationes.

Licèt delegati potestas sit
21 ampla; tamen est aduertendum, quòd tenetur, potestatem ostendere, nedum Iudici loci, & parti, quia antè præsentationem non habet Iurisdictionem, & si agit; nulliter agit, ex Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæst. 77. n. 4. & 5. & quæst. 82. nu. 35. & 36. & inquisitum certiorem reddere de sua potestate, & illam inserere in citatione, Burg. quęst. 90. num. 12. licèt num. 15. asserat sufficere de ea mentionem facere, tamen in contrarium est veritas; & tenetur illius tenorem inserere, Reg. Const. in tract. de Iur. Fisc. num. 10. & licèt verum est, quòd debet dari partibus petentibus copia ipsius legitimè extracta, vt Burg. quæst. 90. num. 14. & num. 17.

Sed dubiũ stat in eo, quod multories vidi; literæ delega-
22 toriæ sæpè diriguntur Præsidi, & quandoque retinent originale, & dant ipsius copiam, cum qua inde in causa proceditur, hoc pluries occurrit; sed nunc in causa Garofani Centrella, & aliorum inquisitorum de homicidio in personam Tiberij Fierro hęc R. A. processit ex delegatione torquendo inquisitos; & ad alios actus procedédo; nunc noui Auditores apposuerunt iu processu, non esse

esse literas delegatorias originales; sed tantùm ipsorum copiam, & adhibita exquisita diligentia, non fuerunt re-
23 pertę originales; vndè se offert quæstio, an in causis delegatis debeat exhiberi rescriptum originale, vel ipsius copia sufficiat? Auditor D. Gabriel Moles dicebat, non sufficere copiam, sed originale requiri, & ostendendum esse, ex Fusc. conclus. 154. n. 3. Guid. Papa decis. 126.

Auditor Ioannes Ceruantes dicebat, exemplum, siuè copiam sufficere, parte non opponente, ex Put. decis. 415. lib. 1.

Alij dicebant, posse retinere originale, & copiam in actis relinqui, ex Petr. ad Capic. dec. 4. num. 1.

Ego autèm dicebam, quòd copiæ non creditur, nisi exhibito originali, Caualc. de
24 Bracch. Reg. par. 2. num. 261. lit. C. fol. mihi 82. copia enim, sine originali, non probat, tãquã informis, Mancin. in tract. de confess. cap. 9. artic. 5. num. 25. Sicuti copia obligationis penès acta non probat, nisi originalis appareat, Nouar. Collect. 6.
25 num. 7. & proinde dicebam ego ad fundandam iurisdictionem delegationis, non sufficere exemplum; sed originale esse ostendendum, Burg. quæst. 88. num. 8. nouè Baldax. de Angel. in suo pratu in Authent. si quis in aliquo documento num 7. Cod. de edend.

Insuper, pro practicę cognitione adduxi in terminis
26 Doctrinam Ann. alleg. 24. in qua fuit decisum, acta facta, & sententiam nullam fuisse declaratam, ex quo in delegatione non apparebat originale; sed tantùm copia.

Postea superuenerunt retroscriptæ literæ à Collatera-
27 li relaxatæ, continentes, quòd hæc Regia Audientia prouideat super remissione petita, hic artic. non fuit decisus, sed ex his veritas apparet.

Quod ampliatur, procedere, etiàm si originale, indè re-
28 præsentetur, adhuc acta non valent, idem Ann. citat. allegat. 24. num. 8. & iterum allegat. 143. num. 1.

Et ad materiam est sciendum, quòd delegatus licèt
29 non cogatur seruare ordinẽ iuris in procedendo, & procedere cùm seueritate in torquendo; tamen non debet sic seuerè procedere; sed cum temperamento misericordiæ, associando cum veritate, & mansuetudine, cum mansuetudine, & iustitia, cum iustitia, & veritate iudiciũ, Burg.

quęst. 62. num. 25, 29. & 30. 30 eius enim Iurisdictio ordinaria, est alterata per delegationem in modo procedendi; sed in iudicando remanet ordinarius, & propterea tenetur, sententiare iuxta dispositionē iuris, ea ratione; quia, limitata causa, limitatum producit effectum, Burg. quæst. 43. n. 6. & quandò videntur illa rigorosa rescripta Domini Proregis, continentia illa verba prægnantia, vt procedatur cū rigore, vel vt puniatur cum particulari demonstratione; vel quòd fiat exemplaris iustitia, vel alia similia, non inducunt delegationem, nec tollunt appellationem, neque causæ remissionem; duo glosellæ nouitèr positæ hoc declarant, ex ordinibus Regij Collateralis Consilij, ibi relatis, in prag. 1. de delegation. quas videre poteris.

Sed quando proceditur ex delegatione, an possit procedi per horas, sicut in causis ad
31 modum belli? Reg. de Pont. in tract. de potest. Proreg. in princip. testatur, posse per horas procedi, & allegat Grammatic. vot. 28. in fine, & Auendan. de exeq. mandat. cap. 19. Ego volui videre doctrinas allegatas, & non inueni illam per Apont. adductā, nempè, quòd in delegatione proceditur per horas.

Ioannes Baptista Thoro, Theorica munitus, practicaq; versatus in eius vtilibus additionibus, quas facit ad Reg. de Pont. cit. tit. de delegat.
32 caus. num. 1, dicit, ex auctore, procedi posse per horas in certis causis capitalibus magni momenti, in quibus aliquando citra delegationem procedi solet, nedùm in prima instantia, verùm etiam in causa appellationis, ex Franch. decis. 520.

Huiusmodi doctrinæ, mihi non arrident; nam decisio de Franch. 520. loquitur, causā appellationis esse eiusdem naturæ, sicut causa principa-
33 lis, & sic procedendum esse in secunda instantia, sicut fuit processum in prima, quē sequitur Burg. quæst. 45. nu. 14. est verum, quòd Franch. infert, quando in M. C. V. contra committentes grauia delicta proceditur per horas; tamen, nullum verbū Franch. dicit, si in causis delegatis potest procedi per horas; vnde his dictis non inhęreo, & dico delegatos, & sic R. A. in causis delegatis non posse procedere per horas, sed ordina-
34. riè, nisi expresèe fuerit à Domino Prorege, per horas procedendi dispensatum; vel nisi essemus in causis, in quibus

de

de sui natura debet procedi per horas; tunc enim non delegatio; sed natura causæ operatur, vt procedatur per horas.

Et quando dispensat Prorex capitulis, Pragmaticis, vel Constitutionibus Regni, præsupponit, veritatem esse in contrarium; non quod ipse dispensat in errore, contra ipsam veritatem; sed suspendit legem, quæ contradicit dispensationi: omnis enim dispensatio arguit, veritatem esse in contrarium, Surd. cons. 552. num. 12. vol. 4. Mut. tom. 5. cap. Sicil. cap. 418. num. 5. licet num. 20. asserat, non posse, recta conscientia dispensare constitutionibus, & Capitulis Regni, quando adest læsio, & præiudicium partis.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

In causis delegatis, an possit procedi die feriata.

An possit procedi ex inditijs indubitatis.

Falsificans acta, in quibus proceditur ex delegatione, à quo punitur.

SVMMARIVM.

In causis delegatis, an possit procedi die feriata à n. 1. ad 12.

In causis delegatis, an possit procedi ex inditijs indubitatis n. 13.

Delegationis acta falsificans, à quo punitur n. 14.

Si falsificans fuerit vaxallus Baronis, an remittatur n. 15.

Delegatus, an cognoscat de offensa facta eius officiali, vel servienti num. 16.

Delegatus si fuerit, vt se informet de mala fama alicuius, an possit se informare de bona n. 17.

Vlcherrima se offert quæstio, vtrùm in causis delegatis possit procedi die feriata? & prima videtur fronte, quòd sit, ea ratione; quia delegatus Principis, nomine Regio procedens, cùm personam Principis repræsentet, potest arctare defensiones, Tasson. de Antefat. vers. 3. obseruat. 3. num. 247.

Ego verò dico, quòd hæc quæstio dependet ab illa; vtrù possit procedi in causis die feriata; & in hoc, distinguendos esse plures casus, arbitror.

Et primò; aut sumus in causis ciuilibus, & tunc dicēdum

Si verò sumus in causis exceptis, idest contra insignes,
7 vel publicos latrones, Campaneam discursores, nocturnos depopulatores repertos infraganti, aliosque facinorosos; & tunc contra istos de quadam consuetudine generali introducta, potest procedi diebus feriatis ad honorem Dei, Scac. cap. 6. num. 19. lib. 2. Caualc. de Bracch. Reg. part. 1. num. 11. Monteleon. in pract. arbitr. par. 4. num. 452. & seq. & nouissimè Burg. quæst. 25. a num. 4. ad 12. vt dixi cit. loc. de ferijs.

Sed ex adductis non solutũ videtur dubium propositum in causis delegatis, in quibus
8 est quæstio proposita, nempè, si potest in illis feriatis diebus procedi? & in hoc etiam distinguendos esse plures casus, censeo.

Et primo, aut sumus in casibus exceptis, veluti contra Crassatores, stratarum disrobatores, Campaneam discur-
9 sores, nocturnos depopulatores, repertos infraganti, & alios facinorosos famosos, & tunc, cùm de iure contra istos possit procedi die feriata de natura causæ, ipsa causæ natura, ipsa delictorum atrocitas operatur, vt die feriata procedatur; cùm ex istorum punitione multorum salus oriatur; publica quies conseruatur, & incolumitas deriuatur, vt colligitur ex verbis in l. Prouinciarum, Cod. de fer. merito contrà huiusmodi delinquentes diebus feriatis procedi potest, ex adductis supra.

Aut verò sumus in alijs causis ordinarijs, in quibus de sui natura non est licitum, feriata die procedere, & tunc est subdistinguendum; quòd aut in delegatione concessa adsunt verba specialia, potestatem in his diebus festiuis procedendi tribuentia, & tũc procul dubio die feriata procedi potest; vel adsunt alia verba æquipollentia, & idem importantia, verbi gratia, procedat, non obstantibus iuris sollemnitatibus, vel procedat sine sollẽnitate iuris; vel procedat de iure, & de facto, tunc potest procedi diebus festiuis, Palm. diuers. Iur. par. 1. glos. 9. nu. 27. 28. & 29. Marchesan. de Commiss. par. 1. cap. 10. num. 28. Caualc. de Bracch. Reg. par. 2. num. 78.

Aut denique delegatio est concessa simpliciter absq; expressione talis facultatis, vel talium verborum, & tunc
11 conclusiuè asserendum est, prohibitũ esse diebus festiuis procedere; delegatio enim nullum

vel alteri, vt secretè se informent de mala fama alicuius, tunc dicebatur, non posse se informare dè bona fama; sed tantùm de mala, prout sibi fuit commissum, Baiard. ad Clar. quæst. 6. num. 88.

Posset dictum Baiardi non sic simplicitèr intelligi, sed percipi distinctionem, quòd aut delegatus vult se informare de mala fama oretenus in secreto ad instructionem delegantis, & tunc potest tantùm de negotio sibi commisso, & sic de mala fama se informare; aut verò in scriptis de mala fama se informat, ad finem transmittendi informationē captam ad delegantem, & tunc, quia dictum testis debet scribi integrum, etiam si sit contra Fiscum, Carauit. Rit. 235. num. 4. & Campagn. ad cap. Regn. si cum sceleratis num. 37. tenetur se informare, & in scriptis reducere de tempore malæ famæ, idest, per quòd tempus ille laborat mala fama; mala enim fama, per bonam sequentem purgatur, & quandò quis per triennium benè vixerit, mala fama præcedens cēsetur purgata, & non potest dici, morbo malę famę laborare: caueāt igitur illi, quibus huiusmodi informationes committuntur, vt de veritate facti se informent. Sinistram enim opinionem concipiunt Superiores, quandò iniuriosa, & malæ famæ relatio fit ab inferioribus, vt exclamat Bouadill. lib. 5. politicæ cap. 3. num. 149. & est causa rationali, à veritate aliena.

Sed vnum quæritur, quod in dies accidit: delegatus proferunt sententiam in causa delegata, vel in causis ad modū belli, & Pauperrimi inquisiti sæpè de nullitate sententiæ dicunt, & fuit hæsitatum, si delegatus potest cognoscere nullitates ex sententia prolata ex delegatione? multi distinguebant: aut sumus in delegato Principis, aut verò in delegato ab inferiore Principis.

Alij verò distinguebant; aut nullitas cōcernit sententiam interlocutoriam, & tūc potest delegatus cognoscere nullitates, ea ratione; quia Iurisdictio non expirat per interlocutoriam, quę durat vsque ad diffinitiuam.

Aut verò nullitates cōcernunt sententiam diffinitiuā, & non potest; quia prolata sententia diffinitiua, est estincta iurisdictio, & functus est officio suo.

Alij indistintè substinent, posse Iudicem delegatum cognoscere nullitates, etiam post sententiam diffinitiuam,

ea

ea enim prolata, non dicitur delegatio estincta, nec iurisdictio finita; ex quo durat vsque ad executionem.

Cogitabam Ego, meam sententiam interponere, conciliando istas Doctorum contrarietates; nisi ad manus meas peruenisset tractatus de Iudicijs, editus per Consiliarium Carleual, qui disp. 7. ad partes Hãc materiã disputat; & vtrum possit restitutionem in integrum aduersus sententiam concedere, more suo ornatè enucleat, cui te remitto, quãdo casus occurrerit, & rectè iudicabis.

DE GVIDATICO Cap. I.

ARGVMENTVM.

Guidaticum quibus modis appellatur.
Quę concurrere debent ad eius concessionem.
Quæ clausulæ debent apponi in eius concessione.

SVMMARIVM.

Guidaticum appellatur securitas n. 1.
Securitas, quid sit, n. 1. & 2.
Securitas, & pax, an differant n. 1.
Guidaticum appellatur dilatio, & in quibus habet locum n. 4. & 5.
Vocatio quid sit, & an differat cum guidatico n. 6.
Saluaguardia quæ sit, & quibus concedatur, n. 7.
Saluus conductus quibus concedatur n. 8. & 9.
Guidaticum à quibus concedatur n. 10. & 11.
Quæ concurrere debent in eius concessione, ibid.
Guidatus delinquens, an puniatur n. 12.
Practica guidatici est sumpta de iure communi n. 13.
Guidaticum non conceditur, nisi seruitia promittatur n. 14.
Princeps, an possit gratiam facere, absque partis remissione n. 15.
Guidaticum non extinguit delictum; sed suspendit punitionem n. 16.
Guidaticum, saluaguardia, saluus conductus, dilatio, & securitas, an differant, ibidem.

Elinquẽtes pro delictorũ suorum venia obtinenda, seruitia Regiæ Curię promittentes, guidatica obtinent, quæ solent concedi, tàm per D. Proregem Regni, quàm per Prę̨sides Prouinciarum, Commissarium Campanee, & alios delegatos à Prorege in causis; vndè si de armãtibus per Campaneam, aliàue facinora patrantibus multa dixi, necessarium arbitror, materiam Guidatici pertractare, quæ frequens, & vtilis est; sed à paucis distinctè discussa, quod verbum. Guidaticum, pluribus modis à pluribus solet appellari.

Primo loco, Guidaticum appellatur securitas, quæ an
1 differat cum pace, vide Vulpell. cons. 51. num. 3. sed nõ de ea securitate, quæ maximè hominem delectat, & appetenda est; vndè Senec. Epist. 6. dicit; nec me res vlla delectabit, quàm quòd mihi vni securus sum, sequitur Boer. de consolat. lib. 2. pros. 1. litera O, fol. mihi 20. quia ista
2 securitas est illa, quæ opponitur priuatiuè timori; ex B. Thom. prima secundæ, quęst. 45. artic. 1. nàm securitas secundùm Tullium in Rhetorica sua, est virtus in commoditate imminente, inchoatę rei fines non formidans, Boer. de consolat. lib. 2. pros. 4. litera L. fol. 27. qua securitate homo non debet vti; sed
3 vitam Christianam profiteri cum Dei timore, & literis vacare; nemo enim securus est in his bonis, quæ potest inuitus dimittere; veritatem autem, atquè sapientiam nemo amittit inuitus, ex B. Augustin. lib. 2. de liber. arbitr. & securitas, quæ obtinetur per processum, an differat ab ea, quæ obtinetur pro delictis, vide Catalan. de indult. cap. 2. num. 70.

Alij dilationem appellant, & est ea, quæ conceditur per Principem ex causa debiti
4 priuati, vt per Oltrad. de rescript. prælud. 25. num. 60. vel ex alia causa, quę non habet locum in debitis, descendentibus, ex seruitijs personalibus, Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæst. 5. n. 134.

Seù dilationem, quæ conceditur contra omnes credi-
5 tores, exceptis ciuibus, quæ si afficiat eũ, qui per incolatum est ciuis effectus, est videndus Reg. Rouit. in prag. 1. de ceis. bonor. num. 4.

Multi appellant vocationem, & est ea, quam faciunt
6 Barones in vaxallos, quandò eos

eos vocant, & Guidaticum nuncupatur, Reg. Rouit. ad Prag. 1. de guidatic. num. 5. de quo vide Reg. de Pont. de potest, Proreg. tit. de prouis. fier. solit. §. 4. nu. 50. & 57.

Alij, saluaguardiam appellant, & est illa, quæ conceditur à Domino Prorege Vaxal-
7 lis litigantibus cum Barone, vel timentibus ab eo offendi, vt ex nostris per Capoblanc. tom. 1. prag. 3. num. 77. ad 81. & ex exteris testatur Mut. in Regno Siciliæ, sic vocari, vt tom. 6. cap. Sicil. cap. 77. num. 4. vel ea, quæ à D. Prorege, siuè alio Iudice conceditur, neminans à minâte offendatur, de qua per Petr. Gregor. Tolos. Syntag. Iur. vniuers. lib. 48. cap. 4. num. 16. & de saluaguardia, quæ vaxallis litigantibus conceditur, latè per Nouar. in copioso tom. 2. de grauam. vaxall. grauamin. 40. vbi nonnulla decreta affert.

Alij saluum conductum vocant? prout vocat Costa
8 in tract. de remed. subsidiar. remed. 20. num. 3. de quo scribit Sforz. Od. in tract. de in integr. restit. quæst. 92. n. 19. qui potest cuilibet inferiori à Principe concedi; tamen saluus conductus, dila-
9 tio; & saluaguardia non differunt; sed simbolizat; Mut. tom. 6. cap. Sicil. cap. 77. n. 16. Sed an in Regno nostro Neapolitano differant, est videndus Io. Grand. in tract. de Bell. exul. in prædicament. Quantitatis quæst. 2. num. 1. & seq.

Ego verò vtor in præsenti discursu hoc verbo; Guidatico, tanquam frequentiori in
10 Regno, ad cuius concessionem, & eius validitatem requiruntur tria; primum, vt concedatur à Principe, vel ab eo, cuius locum obtinet, Oltrad. in tract. de rescript. præluđ. 25. num. 60. vel habente potestatem ab eo; non potest tamen concedi per M. C. V. inconsulto Prorege, Prag. 2. de Guidatic. nec ab Auditoribus Prouinciarum, vt re-
11 fert Glosell. in margine dictæ prag. 2.

Secundum, vt in eius concessione non sit subreptum, neque obreptum, vt dicam in cap. hoc eod. tit.

Tertium, vt guidatus non abutatur gratia guidatici, idest, vt quietè viuat, & non
12 delinquat; nam delinquendo, guidatico priuatur, & punitur, vt infra dicam, hæc omnia congerit Cost. in tract. de remed. subsidiar. remed. 20. num. 6.

Et practica concedendi guidatica videtur sumpta, ex

13 tex. in l. 1. Cod. de nauicular. lib. 10. in illis verbis. Sed venientes, ac remeantes omni securitate potiri, decem librarum auri multa proponenda ijs qui eos inquietare tentauerint : & iterum in l. 2. eod. tit. in illis verbis; Vt intra annum, quas susceperint, inferant species, & securitates reportent: conceduntur sine partis remissione, ex eo, quia promittunt seruitia Regiæ Curiæ facere, capiendo malefactores, vt scribit Reg. de Pont. de potest. Proreg. tit. de salu. conduct. vnde introductum, vt guidaticum non concedatur, nisi seruitia promittantur, Capoblanc. tom.
14 2. prag. 6. num. 158. Et licet Princeps non possit gratiã regulariter facere in præiudicium partis, nisi præcedente remissione ab offenso, The-
15 saur. decis. 21. tamen est inuentum, vt fiat guidaticum, quòd non extinguit delictũ;
16 sed tantum differt pœnæ impositionem, & suspendit punitionem, de Franch. decis. 433. nu. 1. & seq. Mut. tom. 4. cap. Sicil. cap. 120. nu. 11.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Guidatica quibus conditionibus concedantur.

Non summatur, nam id quod in argumento.

Olet igitur cõcedi guidaticum, cum pluribus cõditionibus; prima dummodo delictum non sit commissum in Ciuitate Neapolis, & eius Suburbijs: Secũda dummodo guidati non ingrediantur Ciuitatem Neapolis. Tertia neque propriam patriam. Quarta neque loca, in quibus partes offensæ degunt, vigore prouisionum, à Regio Collaterali Consilio relaxatarum, quarum vigore sic guidatica expedienda sũt; & earum tenorem inserere licet ad successorum instructionem, videlicet. Philippus Dei gratia Rex, &c. Illustris vir Regie Consiliarie Fidelis dilectissime. *Per alcune cause, mouentino la nostra mente, ci hà parso farue la presente, per la quale*

quale ve dicemo, ordinamo, e comandamo, che da quà auanti non debbiate concedere guidatico à nessuna persona di qualunque stato grado, e conditione se sia, che hauerà delinquito in questa Fidelissima Città di Napoli, e suoi Borghi, per qualsiuoglia seruitio, che offeresse fare alla Regia Corte, ancorche fusse segnalato, senz'ordine nostro, in scriptis obtempto, & de più nelli guidatici, che per l'auenire farete ad altre persone, che non haueranno delinquito, come di sopra, cosi, come si suole ponere clausula, (con che non entrino in Napoli, nè in la propria patria, ne doue stanno le parti offese) ponerete de più quest'altra noua clausula, videlicet: Con che non habbiano delinquito dentro la Città de Napoli, e suoi Borghi; Per tanto così essequirete, tanto voi, quanto l'altri Gouernatori vostri successori à questo carrico, atteso anco così l hauemo ordinato all'altri Gouernatori Prouinciali; & à tale così si essequa, ordinamo con questa al Secretario di questa R. A. che facci registrar la presente, e la conserui, perche lo notifichi alli Gouernatori, che pro tempore saranno in questa R. A. Datum Neapoli die 31. Decembris 1610. El Conde de Lemos. Vidit Constantius Regens. Vidit D. Berardinus à Barrionouo Regens. Vidit de Castellet Regens. Vidit Montoya Regens. Salazar Secretarius. In Cur. Principatus Vltra fol. 28. Al Gouernatore de Principato Vltra.

Adsunt aliæ quatuor conditiones positæ per Regiam nouellam pragmaticam 89. capit. quæ hodie est prag. 10. de Offic. Iudic. in qua adsunt aliæ prohibitiones, præter prædictas, videlicet.

Quinta, vt Guidaticum nõ concedatur, nisi elapso semestre, à quo die est commissum delictum.

Sexta, vt si fuerit concessũ primum, non concedatur secundum, nisi facta mentione alterius primo loco concessi.

Septima, vt non concedatur guidaticum extrà Iurisdictionem concedentis.

Octaua, vt non concedatur guidaticum delinquentibus extrà Regnum.

Quas cõditiones multi nõ inueniunt, de iure esse; sed tantùm esse introductas virtute præinsertarum prouisionum, & Regiæ Pragmaticæ, & nuper est quædam inueterata obseruantia, adeo, vt si non apponuntur, censeantur appositæ, Nouar. quæst. forens. 54. nu. 3. par. 2. Capoblanc. tom. 2. cap. 31. n. 5. & 6. quę, an sint modales, conditionales, vel resolutiuæ, remitto te ad D. Reg. Rouit. ad pragm. 1. de Guidatic. cùm latiùs materia ibi fuit explicata; & an modus

modus differat à conditione? vide per Mari ad Gizzarell. decis. 11. n. 4. Sed tantùm de qualibet conditione sermonē separatum differere, sum paratus pro materię cognitione.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Conditio apposita in Guidatico (dummodò delictum non sit commissum in Ciuitate Neapolis, & eius Suburbijs) quid operetur.

Conditio apposita in Guidatico (vt Guidatus non ingrediatur Ciuitatem Neapolis) quid operetur.

Non summatur, ex quo continet id, quod in argumento.

PRima igitur cōditio est (dūmodò delictū non sit commissum in Ciuitate Neapolis) in illis verbis: *Non debbiate concedere guidatico à nessuna persona di qualunque stato, grado, e conditione, se sia, che hauerà delinquito in questa Fidelissima Città di Napoli, e suoi Borghi, per qualsiuoglia seruitio, che offeresse fare alla Regia Corte, ancorche fusse segnalato, senza ordine nostro, in scriptis obtempto.*

Ratio ea esse potest, propter authoritatem, & præeminentiam Domini Proregis, qui principalitèr offenditur, quandò delictum est commissum in Ciuitate Neapolis, in qua residet, & eadem ratione est introductum, vt delinquentes in Ciuitate Neapolis, non remittantur ad Barones, ex Franch. decis. 129. Capoblanc. tom. 1. prag. 8. par. 2. num. 332. Reg. Tap. compend. iur. Regn. prag. 1. vbi de crim. ag. oport. Bouadill. lib. 2. politicor. cap. 13. num. 6. fol. mihi 528. de quo latiùs ego dixi in præcedent. tract. tit. de remiss. caus. cap. 4. per tot. & nouissimè D. Merlin. controuers. forens. cap. 100. num. 1.

Secunda conditio est (ne ingrediantur Ciuitatē Neapolis) in illis verbis: *Con che non entrino in Napoli*; ratio huius prohibitionis esse potest, quia inconueniens est, vt guidatus faciem Regis, tanquam inquisitus videre habeat, hinc ex consuetudine est introductum, vt relegatus propter delictum ab aliquo loco, censeatur relaxatus à Ciuitate Neapolis, & alio locò, in quo Domi-

Dominus Prorex residet; iniustum enim videtur, vt condemnati, & relaxati resideant in loco, in quo D. Prorex adest, ex citat. decis. de Franch. 129.

Quod ampliatur procedere, etiam in Commissario Campaneæ, vt guidare non valeat in Ciuitate Neapolis, & eius Suburbijs, vt ex cit. prag. 10. de Offic. Iudic. §. 71. vt infra dicam.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Ciuitatis appellatione, an veniat territorium.

Guidatus prohibitus accedere ad aliquem locum, an prohibeatur accedere ad territoriũ.

SVMMARIVM.

Ciuitatis appellatione, quæ veniant nu. 1. 5. 6. 10. 11. 12. 13. 14. 15. & à num. 25. ad 28.

Doctor prohibitus legere in Ciuitate, an possit legere in Suburbijs ibid. num. 1.

Casalis an comprahendatur appellatione Ciuitatis num. 3.

Extensio in quibus casibus detur in statuto, num. 4.

Exul factus à Ciuitate, an censeatur etiam à territorio, ibid. nu. 4.

Fidem frangenti; quando fides frangatur eidem num. 7.

Guidatus nullam pati debet molestiam, num. 8. & 9.

Mora in loco prohibito quanta debet esse, à num. 17. ad 24.

Ertia conditio, quæ conceditur guidaticũ, est, cum prohibitione (ne accedat ad propriam patriã, in illis verbis: *Con che non accosti alla propria patria*, & in hoc dubitari contingit, si appellatione Patriæ venit territorium, vel includuntur Suburbia, ita, vt si fuerit captus in Suburbijs, dicatur captus in loco prohibito? Hæc quæstio de facto accidit in causa Prouenzani Guarino Guardiæ Lombardorum, in cuius guidatico fuit apposita clausula prohibitiua ad patriam propriam, per hæc verba: *Con che non accosti alla propria patria, e doue sono le parti offese*. Fuit captus, securitate pendente, extrà muros suæ Patriæ in loco, vbi dicitur *lo Chianello*, & existens carceratus petijt, in libertatem reponi, & discusso negotio, diuersa Auditores protulerunt vota; Paulus Staibanus, tunc Auditor, nunc

verò

verò Aduocatus Primarius in Tribunalibus Neapolis, votauit, procedendum esse ad vlteriora, exceptione guidatici non obstante, Auditor Scipio Monaci votauit, reponi in pristinam libertatem; sed Auditor Alexander de Stefanellis, regulam neutri amplexus, tertium votum diuersũ ab alijs impertitus fuit, nempè, vt dentur defensiones super exceptione guidatici, quibus votis disparibus, ad D. Proregem Regni, iuxta mórem transmissis, & in Regio Collaterali Consilio visis, & discussis, fuit ordinatum, exequi votum Auditoris de Stefanellis, cuius vigore, datis inquisito defensionibus, post biennij circulũ probauit locum, in quo fuit captus, distare à Terra Guardię, & sic à sua patria, spatio septuaginta passuum, & fuit hæsitatum, si appellatione Ciuitatis veniãt Suburbia, quo cognito, enucleatur difficultas, resoluitur quæstio, & oritur decisio causæ.

Fiscus dicebat, Prouenzanum fregisse guidaticum, & puniri debere, quia in loco prohibito fuit captus, fundabat infrascriptis medijs.

Primo, quia appellatione Ciuitatis compræhenduntur, nedùm mille passus à muro Ciuitatis l. mille passus, ff. de
1 verbor. significat. quilibet passus est mensura quinque pedum, pes verò quindecim digitos cõtinet, Gammacurt. in tract. de immun. Eccles. cap. 1. nu. 18. fol. 207. adeò, quòd mille passus faciunt miliare, vt exponit glos. ibidem; verùm etiam Ciuitatis nomine cõtineri Suburbia, & horti, & territorium, nedùm ex tex. in cap si Ciuitas, de sent. excom. in 6. verùm etiã ex l. præsens, ff de procuratorib. vbi pro pręsente habetur, qui in horto est, sic ponderat Felin. in cap. Rodulfus, vers. limita dupliciter, de rescript. num. 4. vbi exemplum dat, si Doctori prohibeatur,
2 ne in Ciuitate legat, non potest in Suburbijs legere; maxima enim fraus prohibitioni, & præcepto fieret, ea antedicta ratione, quia comprę-henduntur Suburbia appella-
3 tione Ciuitatis, & Felin. ibid. num. 6. ampliat territorium venire nomine Ciuitatis, immò, & Casalis, & tanquam vnum corpus iudicatur, ex l. pupillus, §. territorium, ff. de
4 verbor. significat. quem sequitur Reg. de Pont. cons. 51. à num. 2. ad. 5. & Honded. cons. 111. num. 62. vol. 1.

Secundo probabat, alia ratione

ratione comprehendi, ne delicta remaneant impunita, & licèt in statutis non detur interpretatio extensiua; tamen causa euitandę iniquitatis, & ne delicta remaneant impunita datur, Osasc. decis. 88. num. 30. corroborabat eius intentionem alio fundamento; quando quis propter delictum condemnatur in exiliū à Ciuitate, censetur à Territorio exclusus, Franch. decis. 129. num. 2. sic paritèr prohibitus ad Ciuitatem accedere, prohibetur etiam ad territorium.

Tertiò, & in terminis adducebat decisionem, factam
5 in Audientia Calabriæ Citra, & confirmatam per Regium Collaterale Consilium, vt refert Thor. tom. 1. compend. decis. verbo Guidaticus fol. mihi 248. col. 2. vbi post multa in causa Philippi Parisi, capti in Castro Cosentiæ cum guidatico illius Pręsidis, conditione ne ad patriam, & locum partis offensæ accedat, fuisse decisum, non esse locū restitutioni in pristinam libertatem.

Quarto, pro coronide adducebat decretum M. C. V. confirmatum per S. C. in cau-
6 sa Scipionis Ferrarij, in cuius indultu erat prohibitum, ne accederet ad Ciuitatem Neapolis, qui cùm fuisset captus in Mole magna ipsius Ciuitatis, ad quam cum Triremibus à Ciuitate Ianuæ venerat, & contra eum fuit processum in causa, non obstante indultu, cum prohibitione prędicta, vt testatur Reg. Rouit. in prag. 1, de Guidatic.

Insuper addebat, non pręsumi Prouensanum ignorasse clausulá, (*Con che non accosti al-*
7 *la propria patria, e doue stanno le parti offese*) ex quo guidaticum cum illa conditione, & fide recepit, & frangenti fidem, fides frangatur eidem, & effectu promissionis carere debet, Boer. decis. 179.

Vnde concludebat, debita pœna puniri, exceptione guidatici apposita non obstante.

Ego, qui partes inquisiti tuebar, dicebam, non esse molestandum; sed in pristinam reponendum libertatē ex infrascriptis.

Primo, quia guidatus est, quo casu nullam pati debet molestiam, nec cum armis,
8 nec sine, nec cum Iudicis authoritate, nec sine, nec directè, nec indirectè, Vrsil. ad Afflict. decis. 4. num. 6. de Fanch. decis. 590. num 6. ea ratione, quia fuit captus, securitate pendente, & honori, & dignitati concedentis

tis conuenit; vt assecuratus 9 eius literarum fiducia, non decipiatur, Caball. cas. 118. num. 11. fides enim seruari debet, ne quis sub Regis clypeo decipiatur, Reg. Rouit. cit. prag. 1. de guidatic. num. 52. & seq. Baiard ad Clar. quæst. 52. num. 33. Vrsill. ad Afflict. citat. decis. 4. num. 9 Merlin. cap 33. nu. 12.

Et respondendo regulæ allegatæ; Quòd Ciuitas comprehendit Suburbia, & territorium, dico quòd magna est 10 altercatio inter DD. an Ciuitatis appellatione veniant Suburbia, & territorium; sunt enim distinguendi plures casus; primus; aut sumitur Ciuitas strictè, aut largè. Secundo; aut sumus in beneficialibus. Tertio; aut verò in vltimis voluntatibus, & alijs. Quarto; aut in odiosis.

Si primo casu consideratur Ciuitas strictè, terminatur solo murorum ambitu, si verò 11 largè, continetur territorium appellatione Ciuitatis, Felin. in cap. Rodulfus in princip. & vers. limita 2. num. 6. de rescript.

Si verò sumus in beneficialibus procedit tex. allegatus in cap. si Ciuitas, de senten. 12 excommunic. in 6. l. 1. §. cum vrbem, ff. de offic. præfect. Vrb. & ibi Bartol. ea ratione; quia fieret magna fraus præcepto.

Aut verò in fauorabilibus, vt priuilegijs; & tunc com- 14 prehenduntur Suburbia, D. Merlin. controuers. forens. cap. 99. num. 5, & 6.

Si verò sumus in contractibus, vltimis voluntatibu, & alijs, & tunc subdistinguendum 24 est; aut dicitur Patria, aut Ciuitas, si primo casu dicitur patria, ipsius appellatione continentur Suburbia, & continentia ędificia, l. vxor §. legauerat, ff. de legat. secundo si verò dicitur Ciuitas, tunc Ciuitatis appellatione non veniunt Suburbia; & quia Ciuitas muro finitur, l. nàm quod liquidè, §. si ita legitur ff. de pen. legat. Bart. in l. 2. ff. de verbor. significat quam adducit de Franch. decis. 129. nu. 5.

Sin autem tertio casu, in odiosis sumus, non continentur Villę, non Casalia, nec 15 Territorium, ex Bald. in tit. de pac. constant. vers. sed hoc dubitatur; sequitur Nicol. Loscus de Iur. Vniuers. par. 1. cap. 2. num. 25. exēplum habemus, vt damnata ad aratrum Ciuitate, Casalia non teněntur; quia in odiosis sumus, D. Merlin. controuers. forens. cap. 99. nu. 8.

Quibus premissis, dico appel-

appellatione Ciuitatis non comprahendi Suburbia, nec
16 Territorium, & proinde concludo, Prouenzanum in pristinam libertatem reponi debere.

Et dato, quòd Territorium Ciuitatis, siuè Patriæ nomine veniret aduertatur, quòd
17 Prouenzanus non accessit ad Terram Guardię Lombardorum animo ibi morandi; sed tantùm transeundi, & sic per transitum, vt caperet, prout apprehēdit inquisitos ibi existentes, & ad Regiam Audientiam transmissos, ex quo succedit iuris consideratio, vt prohibito accessu ad aliquem locum intelligatur
18 de eo, qui fit animo residēdi, non autem de momentaneo, vel nō frequentatiuo; sed tantum transeundi, Carauit. ad Prag. ad Macedon. §. 13. n. 9. Foller. in pragm. de exulibus n. 45. rationē afferēs, quia per transitum non dicitur habitare, l. Hæres absens, ff. de Iudicijs, sequitur Reg. Rouit. in rubric. de Abolit. n. 8. Capoblanc. tom. 1. prag. 6. n. 163. & quamuis prohibitus accedere, steterit per modicum tempus in loco prohibito,
19 contrauenire non dicitur; nā modicum stare in loco, & nullo modo stare equiparantur, Gandin. de malefic. tit. de bannitis pro maleficijs, n. 15. fol. mihi 101. Viu. decis. 505. num. 8. Farinac. quæst. 107. par. 2. art. 22. Nouar. quæst. forens. 28. n. 4. & seq. to. 1. & simplex transitus non censetur prohibitus, Viu. citat. loc. Petr. ad Grammatic. decis. 34. n. 21. quod modicū, licet ad quatuor dies extendatur, Pascal. in tract. de virib. patr. potest. par. 4. cap. 3. n. 22. à cuius opinione recedit Mele ad Gizzarell. decis. 23. num. 37. Mele restringit modicum ad diem, & noctem;
20 Ego autèm intelligo eius doctrinam in casu suo, nempè in exilium misso, vt accedere possit ad locum prohibitum per modicam moram, quæ intelligatur per diem, & noctem; militat enim diuersa ratio per pęnam impositam; sed in casu nostro, dū sumus in materia guidatici, in quo adest cōditio prohibitiua (ne accedat) ea ratione, vt parentes offensi consolentur, vt dicam in sequenti capitulo, dico, quòd mora debet esse modica, & sit per transitum, ita, vt non assistat; legis enim fictione dicitur, non fuisse in loco, qui breui tempore permansit, l. ex facto, ff. de hæredib. instit.

Et, vt Ciuitas non comprehendat casalia, colligitur ex

Grammatic. conf. crim. 45. in quo Santulus de Casoria, qui in eodem Casali Casoriæ mulierem deosculatus fuit, absolutus, & liberatus extitit, nulla habita ratione de capit. Regn. pœnam capitis imponente contra deosculantes in Ciuitate, ea ratione; quia appellatione Ciuitatis non veniunt casalia.

Et prohibitis ad Ciuitatem accedere, non est prohibitũ
21 morari extra mœnia Ciuitatis, vt nuper adducit plura exempla Nouar. de grauam. Vaxall. grauam. 75. n. 2. to. 2. & Mele ad Gizzarell. decis. 23. nu. 5. de Marin. resolut. quotidian. cap. 161. n. 5.

Vlterius, Prouenzanus accessit causa capiendi inquisi-
22 tos, prout appræhẽdit, vt per testes in processu constat, & dato, quòd esset dubium, si deliberatè, vel casu venit, adhùc liberandus est; quoniam Iudex in dubijs, viam liberationis eligere debet, nec promptũ ad condemnationẽ se exhibere, si dictis per Caball. inhærere velimus cas. 118. num. 7. & 8. Ludouic. de Alfer. tom. 1. inter cons crimin. diuers. cons. 35. n. 8. & cons. 48. nu. 50. Sanctius enim est, in liberationem inclinare, immò vti misericordia, & clementia, & nullus Iudex veniam denegare debet, quem admodum pro se optat recipere; cùm ex Salomon. habetur; noli esse crudelis, quia in crudelitate peris; &, qui misericordiam putant denegandam esse, & de iustitia præsumũt, à Domino percussi, nec misericordiá cum iustitia substinebunt; & præsertim in causa guidatici, quæ benignè est interpretanda, Capoblanc. citat. prag. 6. num.
23 163. cap. 31. n. 7. & in dubio pro eius validitate iudicandũ est, Nouar. quæst. forens. 54. num. 5. par. 2.

Vndè omni iure concludendum est, hunc guidatum reponendum esse in pristiná libertatem, adeò, vt difficilis sit eius persecutio, ex Bart. in l. 1. §. 1. ff de acquirend. rer. domin. sequitur de Franch. decis. 258. 717. & 590. Roman. consil. 223. Rouit. ad prag. 1. de Guidatic. nu.
24 Capoblanc. tom. 1. prag. 6. num. 158. & seq. captus enim, guidatico pendente, est reponendus in primæuam libertatem, etiá si concedens guidaticum non habeat potestatem, Regen. Tap. decis. Sacri Cons. 21. n. 4.

Non obstant adducta in contrarium per Regium Fi-
25 scum; & primò, non obstat primum, & secundum motiuum

uum; nàm eis est responsum per distinctiones factas; aut strictè, aut largè consideretur Ciuitas; &, aut sumus in beneficialibus, aut in contractibus, & vltimis voluntatibus; aut verò in odiosis, vt supra plenius, & distinctè exaraui.

Non obstat tertium, & sic casus Philippi Parisij in Audientia Colentiæ; castrum
26 enim, in quo Philippus fuit captus, erat intus Ciuitatem, meritò guidatico gaudere nō debebat, secus verò in casu nostro, in quo sumus extrà
27 Ciuitatem.

Non obstat quartum, & sic decretum M. C. V. confirmatum per S. C. in causa Sci-
28 pionis Ferrarij, vt refert Regen. Rouit. prag. 1. de Guidatic. num. 10. nàm erat ibi prohibitus accessus ad Ciuitatem Neapolis, & per triginta miliaria circum circa, vt refert idem Illustrissimus Regens in illis verbis: *Con che non habbia da accostare nella Città di Napoli, nè trenta miglia d'intorno.* Vndè captura fuit in loco expresso, dum in Mole magna, adiacenti Ciuitati, cū qua vnum corpus iudicatur, verùm etiam in loco expresè prohibito, nempè, per triginta miliaria, quod cùm differat à casu nostro, & diuersum factum est, diuersum ius dari debet, vulgat. Iurib.

Hæc causa fuit diù ventilata, & discussa, & tandem fuit decisum, inquisitum gaudere debere guidatico, & esse reponēdum in pristinam libertatem, virtute decreti sequentis tenoris. Die 8. mēsis Aprelis 1620. In causa Prouenzalis Guarini, inquisiti de furtis in strata publica, & alijs, vt in actis, petentis reponi in pristinam libertatem, vigore Guidatici, vt in actis, per Illustrissimum Præsidem procedendo in præsenti causa ad modum Belli vigore potestatis, cum voto Regiæ Audientiæ, referente Regio Auditore de Stefanellis causæ Commissario, auditis Regio Fisco, & partibus, fuit prouisum, quòd prædictus Prouēzanus ponatur in pristinam libertatem & ita, &c. D. Diego de Quinones. Alexander Stefanellis. Scipio Monaci. Paulus Strambone.

Post cuius interpositionē, statim fuit facta mutatio Auditorum, & aduenerunt alij noui, qui decretum prædictū increpantes, noluerunt illud admittere, & super eo fuerunt adductæ quamplurimę difficultates, &, me absente, fuit interpositum aliud decretū, non gaudere; verum ex his veritas apparet; & Deus, & Mundus

Mundus scit, quare fuerunt nouitates in Ciuitate, & decretum prędictum fuit reuocatum.

Et in occurrenti casu, cùm Ioannes Barone, aliàs Scauetto Terre Sereni esset guidatus à Generali Commissario Cãpaneæ, cum clausula apposita in Guidatico (vt liceat practicare per totum Regnum, & repatriare) accessit ad suã Patriam Sereni, ibique fuit occisus, hæsitatum fuit, si occidẽs præmio dignus erat, an verò pro delicto iudicari, & ego ex allegatis, dicebam, non pro seruitio admitti debere; Immò pro delicto, tùm ex illo, quia non fuit expressè prohibitus ad Patriam accessus; cùm etiam, quia censebatur permissus, ex illo verbo (repatriare) Vndè inferebã, pro delicto reputari, non autem pro seruitio, & occidentem puniendum fore.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Clausula posita in guidatico (vt non accedat ad loca, vbi partes offensæ degunt) quid operetur.

Quare hæc clausula in guidatico adijcitur.

De quibus partibus intelligatur, & quo tempore.

Non summatur, ex quo continet id, quod in argumento.

Varta conditio est illa clausula, quę in guidatico apponitur (dũmodo non accedant ad loca, vbi partes offensę degunt) in illis verbis: *Con che non accostino doue stanno le parti offese.*

Est benè verum, quod pro seruitio Regio adimplendo solet concedi licentia intrandi tam propriam patriam, quam locum partium offensarum, vt testatur, Reg. Rouit. decis. 11. num. 1. sed circumscripta hac licentia, de duobus dubium insurgit.

Primo, quare hic accessus prohibetur ad locum partiũ offensarum. Secundo de quibus partibus intelligatur, de his Mele ad Gizzarell. decis. 11. num. 12.

Quò ad primum. Nouar. tom. 2. quęst. forens. quęst. 54. num. 4. dicit, non reperiri legem, hoc prohibentem, sed esse introductum ex quadam obseruantia, duplicem effectum scaturiente; primũ ad

ad euitanda scandala, quæ oriri solent quando offensi, vel eius parentes, vident offensorem deambulantem, & absque punitione, ex eius aspectu contristantur, Capoblanc. tom. 2. cap. 31. num. 5. & quandoque de Iudicibus dedignati insurgunt, quasi quòd iustitiam non consequantur, delicta committunt, & multoties crimina peiora primis oriuntur.

E contra, & sic secundum, si inquisitum non vident, deambulantem, & sic ex eius absentia, nedum deficit tristitia, verùm, & quid consolationis inducitur, & recipiunt quodámodo de offensa facta honoris compẽsationem, & sic furoris, & læsionis, Caball. cas. 58. num. 15. Reg. Rouit. prag. 1. de guidatic. n. 31. & 32. & iterum decis. 16. num. 6.

Quò ad tertium de quibus partibus offensis intelligatur, & an censeatur tantùm de illis, ad quos competit successio, & per consequens remissio virtute Regiæ Pragmaticæ, vel extendatur ad omnes? Clar. §. final. quæst. 47. asserit, quòd persona offensa includitur, cui propter offensam cõpetit principalis actio iniuriarum nomine proprio, Vulpell. verò, cons. 84. nu. 5. & 8. dubitat, si futuros affines compræhendit; sed Baiard. ad Clar. citat. quæst. 47. num. 59. 60. & 61. infert, quòd affines offensi computantur vsque ad tertium gradum, D. Reg. Rouit. in prag. 8. de compositión. num. 8. remittit hoc arbitrio iudicátis, Reg. de Pont. de potest. Proreg. tit. de prouis. fier. solit. §. 4. num. 17. dubitat, si inter hos offensos computatur fœmina.

Ego verò, omissa disputatione, si ius vindictæ competat iure sanguinis, vel hæreditario, cùm ad institutum non faciat; dico, in Regno sopitam hãc quęstionem esse per prag. 8. de composit. qua statuitur, vt remissio competat, cui competit & successio, ex qua concludo, affines illos compræhendendos esse, & iudicandos fore, ad quos cõpetit successio, & per consequens vindicta, & ad omnes illos, ad quos in eodem gradu successio competit.

Sed de quibus intelligatur, de extantibus, nempè tempore remissionis, vel delicti, an verò de posteà venientibus? Farinacc. quæst. 107. par. 2. artic. 24. per tot. latè disputat articulum, quem vide.

Sed quid dicendum, si hæres esset incertus, ex quo ignoratur,

ignoratur, vel si esset, & in longinquis partibus reperiretur? dicas, quòd in vtroque casu guidaticum conceditur, nam per eius concessionem non extinguitur delictum, vt supra dixi.

Quod ampliatur procedere, etiam si pars querelans esset, & non querelasset; guidaticum enim conceditur etiam parte non existente, vel existente, & non querelante, vt supra dixi.

Secùs verò si tractaretur de obtinenda gratia à D. Prorege pro aliquo delicto; quia tunc si pars adesset, & non querelasset; vel reperiretur in remotis partibus, tunc solent Domini Proreges gratiam facere, præstita cautione de stãdo iuri, si pars comparuerit, & hoc, quando non adesset querela, vel præstita cautione de obtinendo remissionem à parte; & hoc quando pars adest; sed non comparuit, sic docet ille insignis Reg. de Pont. in tract. de potest. Proreg. tit. de prouis. fier. solit. §. 4. num. 32. Mastrill. de indult. cap. 24. num. 18. pax enim odium spernit, & nutrit amorem.

Solent etiam Domini Proreges gratiam facere, etiam sine cautione de stando iuri, prout in occurrenti casu tempore, quo hæc Scribo, Fiscus M. C. opposuit, non posse D. Proregem gratiam facere inquisito de homicidio commisso, nisi præstita cautione de stando iuri, & parendo, quando pars querelans comparuerit; remissio enim ab offenso requiritur propter quietem Reipublicæ, ex quo propter pacem extinguuntur inimicitiæ, Farinac. quęst. 13. num. 25. vers. sed certè; tamen oppositis per Fiscum nõ obstantibus, per D. Proregẽ, & eius Collaterale Consilium fuit inquisitus aggratiatus de delicto prædicto absque cautione à Fisco petita, ex eo, quòd non aderat pars querelans; licèt mulctatus fuisset in magna pecunię quantitate; quod nota, quia singulare est, & à voluntate D. Proregis dependere multi concludunt.

Caput Sextum.

ARGVMENTVM.

Clausula, quæ solet poni in guidatico (vt non concedatur, nisi elapso semestre a die cõmissi delicti) quid operetur. An sit in practica.

Non

Non summatur, ex quo breue.

Vinta cōditio, descendit ex dispositione citat. prag. nèpè, vt guidaticum non concedatur, nisi, elapso semestre a die commissi delicti, vt in §. 69. in illis verbis: *Volemo, che non si possa concedere Guidatico alcuno prima di sei mesi dal dì, che sarà commesso il delitto, senza espressa nostra licenza.* Quod, vt verum fatear, nunquam seruatum vidi, sed indistinctè fuerunt concessa, etiam post paucos dies ab illo patrati criminis; & tempore Præsidatus Fabij Caraccioli Comitis Picerni, dubitabatur, si poterat concedi Guidaticum Laurentio Armellino Sancti Soxij famoso capiti Bannitorum, qui in comitiua aliorum viginti Campaneam crassabatur; nolebat ille Præses Guidare, nisi laberetur semestris iuxtà formam Regiæ Pragmaticæ. Dicebam ego, non posse pragmaticam suum sortiri effectum in armantibus actu in campanea; nam nunquam semestris elaberetur, & semper delicta cōmitterentur; immò cōtrarius effectus oriretur; sicuti emni per guidatici concessionem suspenditur, non autem extinguitur delictum, vt supra dixi, ita suspendunt armatio, aliauè delicta, & guidati à delinquendo abstinent, & sic fuit Laurentius guidatus per dies, de quo, cum sermonem habuissem cum D. Frācisco del Cāpo, & D. Ioseph Guzman Commissarijs cāpaneæ, vterque mihi respondit, veram esse meam opinionem, & præcitatam pragmaticā nunquam à die, quā fuit emanata, fuisse seruatam; sed indistinctè fuisse guidatica concessa, etiam statim secuto delicto, ad euitanda maiora inconuenientia, & maiora delicta, vt supra dixi.

Caput Septimum.

ARGVMENTVM.

Clausula posita in guidatico (vt non concedatur secundum, nisi facta mentione de primo) quid operetur, & an seruetur.

Non summatur.

Extra cōditio ea est, vt conceſſo primo guidatico, nō cōcedatur ſecundum, niſi facta expreſſa mentione de primo, in illis verbis poſitis in citat. prag. in §. 70. videlicèt.

Item, che non ſe proroghi guidatico alcuno, ſi non ſi fà mentione dell'altri guidatici conceſſi al guidato, e dall'iſteſſo, o d'altro Giodice, che habbia la poteſtà; dechiarando, nell'vno, & nell'altro caſo nulli detti guidatici, e prorogationi d'eſſ.

Quæ conditio paruis vicibus fuit obſeruata; ſed ſemper fuit conceſſum ſecundū, non facta mētione de primo.

Et licet videatur iſta conditio potens pro captura Vincentij Magliulo de Terra Octaua, ad cuius fauorem fuit conceſſum guidaticum primo loco, inde ſecundum & pluries prorogatum, non facta mentione de primo, vt refert D. Reg. Rouit. deciſ. 11. in princip. tamen non fuit cauſa potiſſima deciſionis, vt inquiſitus guidatico non gaudeat; ſed quia fuerat captus in loco prohibito, tùm ratione propriæ patriæ, cùm etiam, quia ibi aderant partes offenſæ, vt refert Illuſtriſſimus Reg. in dicta deciſ. ad fin.

Sed quandò prorogatur guidaticum; etiam ſi expreſſè non dicatur, cenſetur prorogatum cum omnibus qualitatibus, modis, & conditionibus cum quibus primo loco fuit conceſſum, vt more ſuo exornat, Nouar. quæſt. forenſ. 108. par. 1. & dies prorogationis incipit ab vltima die primi guidatici, eius enim materia benigne eſt interpetranda, idem Nouar. queſt. forenſ. 54. num. 6. par. 2.

Caput Octauum.

ARGVMENTVM

Guidaticum, an concedatur extra iuriſdictionem.

Argumentum pro ſummario deſeruit.

N hoc octauo capitulo ſequitur ſeptima conditio, vt guidaticū non cōcedatur extra Iuriſdictionem, quæ aſſumit vires à iuris diſpoſitione, dum Reg. Rouit. in prag. 1. de guidatic. num.

num. 6. ex Euerard. ibi citat. testatur, guidaticum nõ posse concedi in præiudicium Iurisdictionis alterius, ex illa alia etiam regula, vt extra Iurisdictionem impune nõ paretur; Tu verò scias, quòd expressis verbis est prohibitum per Regium Collaterale Cõsilium virtute prouisionum sequentis tenoris, videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici Viri Regij Cõsiliarij Fideles dilectissimi. *Per vna vostra delli 28. del passato hauemo inteso, come hauendo riceuuto ordine nostro, che doueßiuo consignare à chi mandaua il Marchese di Gamarota Gouernatore in Principato Vltra, Antonio Angaiella, aliàs Scigna, con vn altro suo compagno, presi carcerati da Consaluo, & Antonio Nicastri di Manfredonia suoi guidati, non hauete possuto subito obedire, perche hanno ordinato al Capitanio de detta Città de Manfredonia ve li transmettesse, hà ritardato, e pretende forse esso procedere in ciò per le prime cause, e risponde, che detti carcerati sono stati presi, vno in detta Città, e l'altro, vno miglio discosto, e stanno inquisiti de furto di porci, al quale hauete ordinato di nuouo ve l'inuij, e soggiongere, che non senza gran scandalo li detti de Nicastri pratticano da queste parti, e particularmente in detta Città, lor patria, e doue hanno delinquito, e stanno inquisiti de hauer commesso quel delitto in persona del figlio del Capitanio passato di detta Città, & per ordine nostro ci mandastiuo vn Auditore, si per grandi offerte fatteui dalli detti di far seruitio alla Corte, parendoui il delitto de qualità & non li volesti guidare. & se hora teneno lo sudetto Guidatico, con lo de più andate significando, al che rispondendo, ve dicemo, che hauemo scritto, & ordinato al detto Marchese, che non stà bene se guidino li delinquenti per fuora la sua Iurisditione, e che vadino per le proprie Prouincie di altri, e massimamente nella propria patria, e doue hanno delinquito li sudetti per ciò subbito le sguidi, e per l'auenire se astenghi [illegible] re; però fuori la sua Iurisdi[illegible] he così, come non è bene, che altri Gouernatori non faccino per detta sua Prouincia, meno conuiene, che esso lo facci; e per quel, che tocca alli disguidati carcerati, non se ci intrometti, porche non deue cõnoscere lo predetto Capitanio di Manfredonia, al quale voi ordinarete, che debbia procedere à quanto sarà de giustitia contro detti due carcerati per lo detto furto di porci, e se forse detti carcerati saranno in vostro potere, ci le ritornarete, à fine possa procedere, come di sopra, con dirle de più, che ve dia auiso di quello esseguirà contro essi; & voi starete auertito, se detto Capitanio le dà il castigo, che meritano, cõforme loro delitti, e questo è quanto ci occorre à detta vostra, & così essequerete,*

querete, che tale è nostra volontà. Datum Neapoli die 16. Ianuarij 1609. El Conde de Venauente. Vidit Constantius Regens. Vidit Valcarcel Regens. Vidit de Castellet Regens. In Cur. 1. Capitinat. fol. 110.

Et iterum, cùm quidam Guidatus Marchionis Camerotæ Præsidis huius Prouinciæ fuisset captus per Audientiam Salerni, & sic extra Iurisdictionem, & territorium concedentis, data notitia Collaterali Consilio, fuit respõsum, ritè fuisse carceratum, & detentum, vt vidi prouisiones, id mandantes expeditas sub die 21. Iulij 1609. In Cur. 1. Capitinat. fol. 158.

Et idem fuit confirmatum per Prag. citat. in qua in §.71. habentur hæc verba: *Che nè li Presidi dell' Audienze, nè l'istesse Audienze possano dar Guidatici fuor della loro giurisdittione; & il Commissario de Campagna non possa guidare in questa fidelissima Città suoi Borghi, e Casali, & concedendosi, siano ipso iure nulli.*

Quam conditionem semper seruatam vidi; vt guidatus huius Prouinciæ, vel eius Iudicis non transcendat Iurisdictionem, & territorium Iudicis concedentis, illiusque fines non excedat.

Quod limitandum puto, nisi Præses, vel alter Iudex, Guidaticum concedens, habeat à Domino Prorege facultatem impertitam guidádi extra Prouinciam, & sic millies seruatum vidi.

Sed, si guidatus extra locũ suæ Iurisdictionis delinquat, & in loco delicti capiatur, à quo cognoscitur, à Iudice, nempè capiente, & sic delicti, vel à guidáte? pluries hoc occurrit, & in dies occurrere potest, & pro parte Iudicis capientis posset dici, ad ipsum spectare cognitionem; nam per concessionem saluæ guardiæ, siuè guidatici à superiore non tollitur iurisdictio Iudicis inferioris, Ant. Fabr. decis. 5. de Iurisd. omn. Iudic. cõtrariũ tamèn dicit Rolan. à Vall. cons. 48. vol. 2. nempè, quòd cognitio delinquentis spectat ad illum Iudicem, qui eum deputauit, & per consequens, cognitio guidati delinquentis spectat ad Præsidem guidantem, & sic millies seruatum vidi.

Caput Nonum.

ARGVMENTVM.

Clausula, vt guidaticum non concedat delinquẽtibus extra Regnũ, quomodo intelligat.

Summ-

Summario non indiget.

Ctaua, & sic vltima cōditio, sic se habet (vt non concedatur Guidaticū delinquētibus extra Regnū; idest non Regnicolis) vt expressè cauetur citat. prag. 89. capit. §. 72. in illis verbis: *Che non se possa dalli Presidi delle Prouincie, e Commissarij di Campagna dar Guidatico alcuno à delinquenti di fuora Regno, senza espressa licenza nostra, sotto pena de nullità de detti Guidatici.*

Ratio est, quia exterū non gaudere indulgentia Principis, cautum est, vt scribit Reg. Tap. decis. Sacr. Consil. 21. num. 2.

Quod est in obseruantia; Præses enim, quandò huiusmodi guidatica vult concedere, obtinet à D. Viceregе licentiam.

Quod limitatur, non procedere in Præside Audientiæ Aprutinæ, qui potest in illa Prouincia non Regnicolas guidare, vt ex verbis Pragmaticæ sequentis tenoris: *Però volemo, che il Preside delle Prouincie de Apruzzo per giuste cause, comunicandolo cō l'Audienza, possa Guidare persone non Regnicole, con obligo de darcene auiso subbito.*

Caput Decimum.

ARGVMENTVM.

Guidatus delinquens, pendente guidatico, an puniatur, & qua pœna.

Pendente guidatico, an possit procedi in causa.

Summario non indiget.

X gratia guidatici, guidato concessi tenetur, guidatus quietè viuere, & eo pēdente non delinquere, nec eo abuti, cùm tempus guidatici non tollat, sed suspendat pœnam, vt supra dixi; nàm si delinqueret, guidatico non obstante, potest capi, & puniri; sed aduertendum, quòd, vt possit puniri, requiritur, vt delictum sit verè punibile, ex Franch. decis. 258. & latiùs decis. 717. Reg. Rouit. ad prag. 1. de Guidatic. n. 2. Petr. ad Grammatic. decis. 16. nu. 5. Capoblanc. prag. 6. num. 165. Nouar. ad prag. 1. de Guidatic. num. 2. sed

Sed qua pœna, delicti; an verò violationis? Menoch. de arbitr. caſ. 338. num. 13. arbitrio Iudicis puniri, aſſerit; ſequitur Guid. Pap. deciſ. 417. Oltrad. de reſcript. præIud. 35. num. 66. ſed Vulpell. conſ. 151. num. 4. dicit puniri, l. Iul. Maeſt. D. Merlin. controuerſ. forenſ. cap. 40. num. 16.

Secùs verò eſt dicendum, ſi quis deliquerit, indulto pendente, quia tunc erit puniendus ſecundùm naturam delicti, eiusque qualitatem; nec gratia priuari poteſt, Franch deciſ. 433. refert Capoblanc. prag. 6. num. 16.

Guidatico pendẽte, poteſt procedi in cauſa, vt per Regiam Prag. 3. de guidatic. etiam ad foriudicationem, prag. 10. de offic. Iudic. §. 68. Vnde, ſi guidatus, fuerit ventus, pro delicto, antè cõmiſſo, & fuerit effectus contumax, pendente guidatico, vtrum per contumaciam dicatur delictum, & per conſequens fractum guidaticum, & ei contrauentum, & puniri poſſit? multi dicunt, quòd ſic nàm contumacia delictum eſt l. omne delictum, ff. de re militar.

Ego verò contrarium de iure affirmo? delictum enim ſumitur duobus modis, largè, & ſtrictè; largè in omittendo; ſtrictè in committendo, & quandò ſtatutum loquitur de de delicto, debet intelligi de delicto ſtr,ctè ſic commitendo, non autem largè; & differentia eſt inter iſtos duos terminos, ea eſt, quòd delictum, quod reſultat ex contumacia, & ſic largè, poteſt Iudex minorare, tollere, & relaxare; delictum verò, quod conſiſtit in committendo, & ſic ſtrictè, non poteſt Iudex minorare, & contumacia non operatur, niſi pœnæ cumulum, & augumentum, & delictum largè non comprehenditur ſub ſtatuto loquente de delicto, Belluc. in ſpecul. Princip. rubr. 24. verſ. & primo, n. 6.

Etſi Guidaticum non impedit lecturam foriudicationis; tamen, ea lecta, expirat Guidaticum, prag. 10. de Offic. Indic. §. 68.

Quandò autem Guidatus voluerit ſuper exceptione Guidatici ſe defendere, debet dari copia repertorum, & totius informationis, ſic decisũ fuiſſe in cauſa reclamationis, per S. C. refert Merlin. controuerſ. forenſ. cap. 40. n. 16. & 17.

Et, ſi Guidatus fuerit repertus cum foraſcitis, non guidatis, poterit impunè occidi, ſi credere velimus Io. Grande de

de Bell. exul. quæst. 27. nu. 2. quem sequitur Mari, ad Gizzarell. decis. 11. num. 10.

Verùm, si prohibetur accessus ad patriam, non censetur prohibitus accessus, ad locũ domicilij; quando enim loquitur de patria, est intelligendum de naturali, & sic de ea, in qua natus est, & dicitur Patria, quia ibidem ex patre natus est, non autem de ea in qua quis inhabitat, Donat. Ant. de Marin. resolut. quotidian. cap. 161.

Sed quęritur, si fuerit in Guidatico prohibitus accessus ad aliquem locum, & Guidatus transfugerit intus Ecclesiam, in loco prohibito sitam, an censeatur guidatico contrauentum? hęc quęstio dependet ab ea; vtrum Ecclesia dicatur de Territorio? ad cuius dilucidationem Mele ad Gizzarell. decis. 33. num. 10. mouet dubium, & remittit se ad Pascal. verùm Thor. tom. 2. compend. decis. in verb. guidatus; fol. mihi 255. ad partes disputat quæstionem, & concludit; Ecclesiam esse de Territorio, Capoblanc. tom. 1. cap. 34. num. 6. concludit, Guidaticum frangere, si steterit in Ecclesia, sita in loco prohibito, & sic Iudicatum fuisse per M. C. V. & S. C. & adeò verùm est, quòd si fuerit prohibita patria, non adiecto territorio, censetur territoriũ interdictum, Mele ad Gizaarell. decis. 23. num. 1.

Caput Vndecimum.

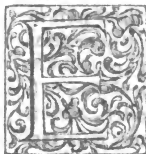
ARGVMENTVM.

Guidatus carceratus, si carceres fregerit; & aufugerit, an dicatur delinquere, vt possit puniri.

Guidaticum concessum absque dictis conditionibus, an dicatur nullum.

Occidens guidatum, foriudicatum, an puniatur.

Summario non indiget.

EXplanatis omnibus conditionibus, quibus guidaticũ cócedi debet, restat, vt aliqua miscellanea, eandem materiam concernentia, dicam, quæ in facto occurrerunt, & occurere solent.

Et primò, quæri potest, si fuerit guidatus carceratus; & à carceribus aufugiat, carceres frangendo, an dicatur delinquere

quere; & ex hoc delicto, guidatico non gaudere? prima videtur fronte, quòd sic per l. primam, ff. de effractorib. & per consequens, guidatico contrauentum dicitur, & puniendum fore.

Tamen de iure contrariũ arbitror, & pro negatiua affirmo, & ad id fundandum, premitto; quòd delictum, duobus modis consideratur; vno, principaliter, altero, accessoriè; Primò, & sic principaliter, est illud, quod principaliter fit, delinquendo cũ alterius læsione; quandò enim delictum committitur cum tertij offensione, triplex persona læditur, Lex, Rex, & Grex; vt dixi in tit. de armat. per Campan. cap. 1. nu. 18.

Secundo modo, dicitur delictum accessoriè, idest quando principaliter non fit cum tertij offensione: exemplum in fractura carcerum, & eius fuga, cuius fractura, & si delictum dici posset; tamen accessoriè; ex eo; quia tertius non lęditur. sic fuisse iudicatum per S. C. fracturam carcerum non fuisse delictũ principaliter ad offensam cõmissum, sed accessoriè, & regula iuris est; non esse considerãda ea, quę in consequẽtiam fiunt, refert Reg. Rouit. ad prag. 5. de abolit. num. 33. de Franch. decis. 679. n. 5. ad med.

Hoc præmisso, dico, dum fractura carcerum dicitur delictum accessorium, & non principale, non censetur guidatico contrauentum, & per consequens guidatico potiri debet.

Dum supra dixi, Guidaticũ non posse concedi, nisi cum supra narratis conditionibus, quid si fuerit concessum absque dictis conditionibus, an erit nullum? Capoblanc. ex DD. ibi adductis tom. 2. cap. 31. num. 7. infert imputandum esse Iudici guidanti, qui potuit prohibere, & non prohibuit, non autem Reo, guidato, qui censetur, nescire conditiones; quæ sunt facti, & num. 9. & seq. infert; guidaticum concessum contra expressum ordinem Principis, vel casum iuris, esse nullum, & num. 21. tangit articulum, si guidatus gaudet guidatico, quando in eo est subreptum, & obreptum.

Sed pone, quòd sint duo de vno, & eodem crimine inquisiti, & ad instantiam vnius fuerit de meritis delictorum facta relatio Domino Proregi, qui visa relatione, iubeat, illum guidari, an alter correus possit guidaticum obtinere, non obstante, quòd relatio

relatio non fuerit facta ad sui instantiam, nec licentiam obtinueret à D. Prorege? vide Donat. Ant. de Marin. resolut. quotid. cap. 160. per tot.

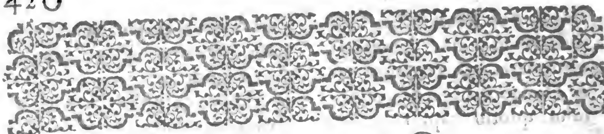
Si quis occiderit guidatũ, vti fotiudicatum, nesciens quòd guidatus erat, an puniatur, & qua pœna? Mari ad ad Gizzarell. decis. 11. nu. 9. extra ordinem puniri afferit; Io. Grand. de Bell. exul. quæst. 3. num. 29. dicit, non posse occidi; Capoblanc. qui omnia vidit, & scripsit tom. 2. prag. 6. num. 168. distinguit; vt ignorantia occidentis fuit vera, & non supina. & tunc excusatur, & non punitur; aut verò leuis est culpa, & tunc extra ordinem punitur; aut verò dolose occiditur, & tunc de homicidio punitur, ea ratione, quia guidatus sub protectione Regis est, immo ore Farinac. ibi relat. afferit, puniri pœna lęsę Maiestatis; contrarium dicit Montan. in tract. de regalib. tit. bona committend. sub nu. 3. fol. mihi 198.

Et si fuerit concessa securitas pro se, & rebus suis, & socijs, prout concedi affirmat Ferret. tract. de re militar. tit. de fid. seruand. num. 12. debet intelligi de socijs, qui à principio socialitèr venerunt, non autem de eis, qni casu se associauerint, Boer. decis. 179. num. 5.

Et pro complemento quæritur id, quod supra tetigi, an Barones possint guidaticum concedere? D. Reg. Rouit. in prag. 1. de guidatic. num. 4. pro negatiua testatur, de Franch. vero videtur decidere, quòd sic in decis. 370. & cum Franch. concurrit Capoblanc. tom. 2. cap. 31. nu. 1. 2. & 3. dummodo guidatus sit suus subditus ratione originis, domicilij, vel delicti, & dummodo causa non sit coram Superiore introducta sequitur Merlin. cap. 33. num. 15.

Sed si vellet Baro promittere impnnitatem vni ez socijs delinquentibus, non potest, sic iudicatum fuisse in Collaterali Consilio, refert Merlin. controuers. forens. cap. 33. num. 8.

De Visitatione Carcerum, & Carceratorum Cap. I.

ARGVMENTVM.

Visitator generalis quæ facere valet.
Barones an hodie possint visitari.

SVMMARIVM.

D. Ferdinandus Mugnoz Hyspanus laudatur num. 1.
Princeps an dispensare posśit priuilegijs Baronum, num. 2.
Rex, an mittat Visitatorem Generalem in Terris Baronum, nu. 4. 7. & 8.
Visitator Generalis quæ facere valet, num. 5.
Officialis, si pauper ingressus officium, inde in eo effectus diues, an præsumatur administratione ditatus num. 6.
Rex potest mittere Visitatorem particularem, num. 10.
Episcopus, tenetur quolibet anno visitare Ecclesiam num. 11. 12. 13. & 15.
An posśit deputare Visitatorem num. 13.
Visitator deputatus ab Episcopo, si abest causa visitationis, an habeat distributiones quotidianas num. 14.
Episcopus, & eius deputatus visitans, an teneatur visitare carceres, & carceratos num. 16.
Visitatio Cappellarum fit per Episcopum num. 17.
Visitatio loci, seù accesśus super faciem loci quomodo fiat, num. 19.

N tit. de armatione per Cāpancam cap. 9. hoc eod. tom. dixi, non posse Regias Audiētias, neque alios Iudices inferiores concordare inquisitos ad Regias Triremes pro delicto, nisi adsit specialis facultas concessa à Domino Prorege, prout nunc tempore quo hęc scribo, occurrit, quòd per D.

D. Proregem Regni fuit destinatus D. Ferdinandus Mugnoz Miles Hispanus Regius Consiliarius, & Iudex in Cri-
1 minalibus M. C. V. liberalitate primarius, & scientia, atque prouidentia præditus ad visitandum carceres, & carceratos huius R. A. cum particulari potestate, carceratos concordandi ad Regias Triremes, & si renitentes se concordare, ipsos condemnare loco depositi, iuxta naturam delictorum, personarum, & facti qualitatem eius arbitrio, & cum expressa dispensatio-
2 ne priuilegijs Baronum, & speciali facultate, vt in delictis, in quibus potest erogari tortura, possit arbitrari condemnatio ad Regias Triremes ex eminenti necessitate seruitij in Regijs Triremibus, prout apparet ex ampla potestate, tributa, cuius tenorem hic inserendum, arbitror ad cognitionem eorum, quæ in hoc cap. differere intendo.

A ter. *Al Muy Magnifico Señor el Consillero D. Ferdinando Mugnoz.* Intus vero. *Muy Magnifico Señor. Aunque se han dado estos dias diuersas ordenes a las Audiencias de las Prouincias del Reyno, paraque condenassen, y acordassen al seruicio de las galeras todos los presos, que se pudiesen condeñar, y acordar al dicho seruicio por la falta, y necessidad, que tienen de Remeros para poder nauegar, todauia per combarar al seruicio de su Magestad, que con breuedad se preuengan las galeras de esta esquadra, para lo que se offreciere de su Real seruicio, y que en esto se gane tiempo, fiando de nuestro cuydado, y diligencia, he resuelto, que os conferais a la Prouincia de Principad Vlra, y visita alli las carceles de la Audiencia de Montefusco, y la del Gouernador de la dicha Ciudad, haziendo os entregar los processos de las inquisiciones de todos los presos, que hallaredes en ellas, y haziendo todas las de mas diligencias, que os pareziere necessarias para acordar, y condeñar al seruicio del Remo todos quantos presos huuiere en dichas Carceles, y todos los inquisidos, cuyas causas no estuuieren en espedicion, los embiareis à galeras loco depositi, que cõ esto acudiran al despacho dellas, accordando asi mismo los presos de que huuieren pedido remission los Varones, que per esta vez, y en el caso de esta necesidad tan precisa, tiengo por bien de dispensar à sus priuilegios, y por los presos, que no quisieren venir à vn acordio cõbiniente, los embiareis à galeras loco depositi por los años, que os pareciere, con que no sea meno de tres, y por los presos, que no tuuierẽ remision de partes, ni quisieren los querellantes consentir en que se acuer-*

acuerden, los embiareis à galera loco depositi por los años, que la calidad de los delictos, y prouas dellos dieron lugar, aduirtiendo, que donde hubiere inditios à tortura, podreis vsar del adbitrio de embiarlo à galeras acordados, o loco depositi por tres años en caso, che no os pareciere meyor abenturar la tortura, para descubrir complices en algun graue, y enorme delicto; auiando à esta Ciudad con cadena en la forma solita todos los condennados, y assi os encargo, y mando, que al punto os transfrais à la dicha Prouincia a executar todo lo suso dicho, con la integridad, y puntualidad, que espero de vuestro Zelo, que por cuenta del Fisco se os pagaran las Iornadas, que vacaredes en esta diligeucia, poniendo en todo la mayor breuidad, que sea possibles, N. S. &c. Napoles a 26. de Marzo 1635. Alo que Señor mandaredes. El Conde de Monte Rey. Al Consellero D. Fernando Mugnoz.

Die 30. mēsis Martij 1635. Montisfuscoli præsētes literę S. E. fuerunt lectæ in banca Regiæ Audientię Principatus Vltra, per quam fuerunt receptæ supra caput omni, qua decet reuerentia, & dictum, quòd obseruentur iuxtà earū seriem, continentiam, & tenorem, & ita, &c. D. Francisco della Cueua, Vicus Secretarius.

Et accersito ipso Domino, iunctis secum Auditoribus,
3 voluit informari de omnibus causis pendentibus, & carceratis intus carceres existentibus, & habita distinta, & diligenti relatione de meritis cuiuslibet causæ, & carcerati, die sequenti inde ad Tribunal loco, & hora solita causarum accessit ad illarum expeditionem, prout moris est, in qualibet causa à Commissario facta relatione nonnullos ad Triremes condemnauit, alios concordauit, alios dimisit, aliosuè expediendos eidem Regiæ Audientiæ relaxauit; fuit visitatio ista adeò iuridica, honesta, grauis, & non grauans inquisitos, vt cum Dauid dicere possum: Visitatio tua custodiuit spiritum meum. Fuerunt enim huius Domini Visitatoris progressus adeò laudabiles, & mo rigerati, vt non possum, nisi commendare. Fuit facta aliàs visitatio, sed differenti stylu; vnde, occasione non neglecta, sed potiùs sumpta, materiam visitationis tractare decreui, sed non de ea visitatione, quam inuictissimus Rex in suis Regnis mandat. Regis enim est visitare eius Regna,
4 & mittit Visitatorem generalem, etiam in Terris Baronū, sic seruari in Regno Siciliæ, refert

refert Mut. tom. 3. cap. Sicil. cap. 21. nu. 55. & sequen. & cap. 10. nu. 93. & 94. qui dicit, quòd Visitator generalis in Regno habet magnam potestatem in Regios Officiales, & singulis annis quindecim, vt per Mastrill. tom. 2. de Magistrat. titul. de Visitat. cap. 4. n. 6. & iterum cap. 5. n. 2. Capoblanc. tom. 1. de auth. Baron. prag. 5. nu. 106. Tasson. de antefat. versic. 1. obseruat. 3. n. 50.

Qui Visitator generalis tenetur perquirere statũ cuius-
5 libet officialis, bona, quæ antè officium habebat, & ea, quæ tempore visitationis habet; veritate tamen, non aurem præbere malignis, & inimicis, qui quandoque insurgunt contra Ministros, vt exclamat Reg. de Pont. in tract. de potest. Proreg. titul. de elect. Official. §. 7. num. 11. vtilitas est; nam si pauper ingressus est officium, & in-
6 de in administratione est effectus diues præsumitur ex officio ditatus, vt congerit Thor. ad Apont. cit. loc.

Sed, an in hoc Regno Visitator generalis possit visitare
7 Barones, & in eorum causis, & Vaxallis se intromittere, videtur prima facie, quòd sic; nam in instructionibus datis per Serenissimum nostrum Regem, adest capitulum, vt Visitator inuigilet diligentèr, si Barones benè, vel malè tractant eorum vaxallos, virtute Capituli, tenoris sequentis.

Lo que principalmente en esta Visita haueis de haçer, es informaros con mucha diligencia, y cuydado
8 *de como los Barones tratan sus vassallos, porche entendemos, haçer en esto muy gran desorden en aquel Reyno, y si los mismos vassallos dieren quexa contra ellos, oyrlos, heis emparandolos, mientre seguiren su justicias, de manera, que ni en las personas, ni en los bienes les pueda ser hecho agrauio por los tales Barones directè, ni indirectè, y aunque no haya quaxa de parte vos de vuestro officio, y en vertud de nostra comision, si allaredes en alguno, ò algunos cosa notable, y importante, que sin offensa de justicia no se pueda dissimular antes comuença remediar por euitar la oppression de nuestros sudditos, hareis que nuestro Abogado, y Procurador Fiscal procedan contro ellos, y que se haga justicia, conforme à las Leyes, Pragmaticas, Capitulos, y Constituciones del Reyno, vsando en esto toda la diligencia, que huuieredes ser necessaria, assi para el castigo de los que haçen, lo que no deuen, como para exemplo de los otros, y porque en esto caso querriamos, y desseamos haçer tal prouision, que de aqui adelante los dichos Barones no tengan tanta liber-*

bertad ni esadia para maltratar sus vaxallos, os encargamos, y mandamos, que hagais luego veer todas las leyes pragmaticas, y constituciones, que sobre esto ay, y si os pareciere, que bastan para el dicho fin las hareis de nuouo publicar; y que se guarden enteramente, y si no parecieren bastantes platicareis alla sobre este articulo, assi con los del nuestro Collateral Consejo en general, como con ellos, y otros, que en esto no tengan interesse in particular, y visto los pareceres de todos, nos auisareis de lo que resoluieredes, que se deuia proueer en ellos, porque visto lo mandemos despachiar, como conuenga à nuestro seruicio, y bien comun de aquel Reyno.

Hodie verò hęc visitatio Baronum; & eius vaxallorũ
9 recessit ab aula, & non seruatur, & Visitator generalis, nec Barones, nec eius vaxallos visitat, sic adesse specialem ordinem, refert Reg. de Pont. tit. de elect. Official. §. 1. nu. 62. & Tasson. citat. vers. 1. obseruat. 3. num. 50.

Nec de visitatione, quàm solet inuictissimus Rex man-
10 dare in causis particularibus, quando mittit Visitatorem per specialem, qui non potest se intromittere in alijs, nisi in sibi commissis, Mut. cit. cap. 10. num. 94. & cuius expensis hæc specialis visitatio fieri debeat? vide Mut. tom. 3. cap. 27. num. 22. & cap. 30. num. 1. & iterum tom. 5. cap. 205. num. 19. Nouar. tom. 1. de grauaminib. vaxall. prælud. 10 num. 8. Capoblanc. tom. 1. prag. 1. num. 156.

Neque de visitatione, quã Episcopi faciunt quolibet an-
11 no in eorum Diœcesi, cum de ea latè tractant nedum Mut. tom. 3. cap. 21. nu. 55. & Fuscus in eius pulcro tractatu de visitat. verùm etiam Nouar. in conclus. iur. conclus. 118. 119. 120. & 121. Episcopi enim est, eius Ec-
12 clesias visitare, Petr. Gregor. Tolosan. ad cap. cùm dilectus de rescript. num. 4.

Et Episcopus potest alium ad visitandum eius nomine
13 deputare, & hic deputatus quomodo se gerere debet? de quo per Viscont. in singularibus suis, in verbo Visitator, fol mihi 287. Gratian. discept. forens. cap. 57. num. 17. & seq.

Et vtrum iste deputatus ab Episcopo, si causa visitatio-
14 nis à Capitulo abest, habeat distributiones quotidianas? de quo per Io. Petrum Monet. in tract. de distribut. quotidian. par. 2 quæst. 11. num. 62. & 63.

Et si visitatio concessa ab Episco-

Episcopo visitandi, an censeatur cumulatiuè concessa
15 ad Decanos, & Abbates? vide Gratian. discept. forens. cap. 154. n. 40. & cap. 112.
Et tàm Episcopus, quàm eius deputatus, si teneantur
16 visitare carceres, & Carceratos Episcopi? de quo est videndus Bouadill. tom. 2. politicor. lib. 3. cap. 15. nu. 108. ad med.

Nec de visitatione Cappellarum, Hospitalium, & aliorum locorum piorum,
17 quæ fit, & fieri debet per Episcopum, de quo latè per Hieronym. Gabriel. cons. 195. num. 13. & 14. tom. 2. & Gratian. discept. forens. cap. 481. per tot. & cap. 467. per tot. & cap. 467. per tot. & nouissimè D. Merlin. controuers. forens. cap. 65. num. 11. & si Visitator malè suscipit, an puniatur, vel sit suspensus? vide Sayr. cas. conscient. decis. 11. tit. de censib.

Nec de ea visitatione, quā
18 Freccia vocat inquisitionem in tractat. de feud. authorit. 35. n. 3.

Neque de visitatione loci, quæ euidētissima dicitur probatio, & nunquam est dene-
19 ganda, Iason. in l. cum, §. qui in populari n. 6. ff. de Iur. iurand. Afflict. decis. 23. nu. 6. tamen loco mutato, vel alia nouitate in loco facta, visitatio non conceditur, & hæc exceptio nō admittitur, Natt. cons. 353. lib. 2. Bursatt. cons. 245. n. 6. & 19. vol. 3. & deniquè Cost. in tract. de scient. & ignorant. iur. & fact. distin. 59. num. 3. quòd millies hæc doctrina præualuit, quādo de accessu super faciem loci, loco mutato, vel innouato tractabatur.

Sed de visitatione, quæ fit carceribus, & carceratis, virtute Regiæ Pragmaticæ, quæ in M.C. fit qualibet die Sabati, pragmat. 6. §. 4. de Offic. Magistr. Iustitiar. & pragm. 37. §. 3. eod. titul. & cum interuentu, & assistentia vnius ex Regentibus Regiam Cancellariam, prag. 1. tit. de visit. in nouiss. impress. sic testatur Reg. de Pont. de potest. Proreg. tit. de prouis. fier. solit. titul. de don. & expens. Vniuersit. num. 10.

Quę quomodo procedant, in sequenti capitulo dicam.

Caput Secundum

ARGVMENTVM.

Visitatio in M. C. V. quo tempore fiat.

Quò verò in Regijs Audientijs.

Visita-

Visitatio de quo iure est introducta.

SVMMARIVM.

Visitatio in M. C. V. die Sabati fit num. 1.

In Regijs Audientijs quo die, & modo fit num. 2.

An de persona fieri possit num. 3.

Carcerati, an possint detineri pro expensis factis à carcererio num. 3 4. & 5.

Visitatio de quo iure est introducta n. 6. 7. 8. 9. & 10.

Visitatio carcerum, & carceratorum in quibus consistat à num. 11. ad num. 20.

Quæ requiruntur in officiali visitante, ibidem.

Isitatio, inquã, in M. C. V. fit, qualibet die sabati, vt supra dixi, sic etiam seruatur in Regno Siciliæ, in
1 quo vna die hebdomadę visitantur carceres, & carcerati, nempè in Magna Regia Curia antiquitus erat die veneris, hodie verò fit die lunæ, & Panormi die sabati, vt colligitur ex annotat. ad Mut. tom. 4. cap. Sicil. 49.

Sed in Regijs Audientijs huius Regni Neapolitani fit visitatio qualibet die Sabati
2 in Tribunali in aula in qua causæ votantur, assistentibus Pręside Auditoribus Aduocato, & Procuratore Fiscali, Secretario, Aduocato, & Procuratore Pauperum, Actuarijs, Scribis causarum, & alijs prag. 6. §. 4. de offic. magistr. iustitiar. Quandoque ipsimet officiales ad carceres personaliter accedunt, visitãt carceres, & carceratos, grauamina carceratorum intelli-
3 gunr, & statum cuiusuis carcerati audiunt, ex citat. prag. & si merentur liberationem, illam statim habent, & non detinentur, prętexu solutionis non factę carcererio, Reg.
4 Rouit. in prag. 19. de Baronib. num. 8. Mastrill. de magistrat. cap. 6. num. 6. & 13. de Angel. ad Prat. Cod. in l. Iudices, Cod. de Episcopal. Audient. num. 6. & si dies Sabati cadit in diem feriatam fit visitatio die precedenti.

Et si carcererius carceratũ alimentauerit, ei expensas erogando poterit tempore
5 excarcerationis excarcerationem impedire, donec expẽsæ factæ soluantur, Guid. Pap. quęst. 48. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 71. ad fin. Masull. ad Capic. decis. 11. ad fin. & quando carceratus est de proximo liberandus, non est strictius custodiẽdus, Rip. de

de noctur. tempor. cap. 74. num. 21.

Et nuper est introductum, vt fiat visitatio carcerum Iu-
6 dicis loci, in quo R. A. residet prag. 10. §. 9. de offic. Iudic. de quo infra latius dicã.

Huiusmodi visitatio videtur esse fundata in iure comu-
7 ni, ex dispositione duarum legum in l. final cod. de custod. reor. & in l. Iudices, Cod. de Episcop. Audient. refert Bouadill. lib. 3. politicor. cap. 15. num. 120. sequitur Mut. tom. 4 cap. 43. n. 9. & originem trahere videtur ex Sacra Pagina, quando Al-
8 tissimus illis de Sodoma, dixit; Descendam, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint; an non est ita, vt sciam; proprium est enim Iudicis de persona eius muneri incum-
9 bere, exemplo Iob patientissimi, qui personalitèr ad portas Ciuitatis de mane procedebat, vt audiret grauamina subditorum, vt ipsemet testatur in cap. 25. in illis ver-
10 bis: Procedebam ad portam Ciuitatis, & in platea parabant Cathedram mihi, & ex interpetratione septuaginta interpetrum dicitur, exibam matutinus in Ciuitate; de quo latius, & pleniori manu discursum feci de regimine Principis, vt infra dicam, & cura officialis visitantis in pluribus consistit.

prima, & principalis cura esse debet in impinguatione processus, & delicti probatio-
11 ne, quę in pluribus consistit primo circa personam testis, vt sit omni exceptione maior. exceptis casibus, in quibus etiam inhabiles admittuntur, vt infra alias, Deo Duce, dicã.

Secundo, circa ætatem testis, in qua variæ sunt DD.
12 opiniones; multi enim asserunt, testes cogendos non esse ad testificandum ante decimum quartum annum, ea ratione, quia illa ætas ratione, & Iudicio caret, & testi minori, in quo iudiciũ abest, quòd adesse debet in iudicio, non creditur, ex cap. Pueri 22. quæst. 5. Foller. pract. criminal. tit. capiat informationem, num. 47.

Alij dicunt, testem, qui vigesimum annum non trascendit, non admitti in testem, ex
13 ex l. in testimonium, ff. de testib. Grammatic. decis. 40. num. 17. tangit Capoblanc. tom. 2. cap. 25. num. 17. ad med. vt dixi tom. 1. titul. de testibus n. 9. seq.

Ego verò dico, in Regno hodie esse ætatem reductam
14 ad decimum octauum annum, quo tempore si testis

deponat, fidem facit, Grammatic. & Capoblanc. cit. loc. Farinac. quæst. 58. n.

Quod limito in infrascriptis casibus. Primo, nisi de occultis delictis tractetur; tunc
15 enim duo impuberes probant delictum occultum, sic affirmat Viu. decis. 169. ad fin. Secundo, quando veritas alitèr haberi non potest; tunc infans, & impubes admittuntur ad testificandum; non tamen ad condemnandum; sed tantùm ad inquirendum, vt
16 probat Foller. citat. loc. Tertio, si cum teste minore, adest alter testis omni exceptione maior, cuius depositione suppletur defectus minoris, Foller. citat. loc. Quarto possunt
17 recipi testes minores; tamen ad torturam, non autem ad condemnationem, ne facultas probationis angustetur.

Visitatio cōsistit, etiā circa ætatē testis, & requiritur, vt sit minor septuaginta annis, Si vltra enim hanc ætatem deponit præsumitur extra mentem loqui, & non admittitur, Reg. Rouit ad pragm. 8. de ordin. Iudicior. n. 35. vt dixi tom. 1. tit. de testibus cap. 1. num. 9.

Ex quo oritur pulcra quæstio, si testis aliquid vidèrit tempore suæ minoris ætatis,
19 inde factus maior, poterit illud deponere, Caualcan. in tractat. de bracch. Reg. titul. de probat. test. par. 3. n. 136. concludit, si pubes proximus pubertati erat, potest, factus maior, testificare, tu vide tex. in l. Notionem §. instrumentorum, ff. de verbor. significat. Felin. in cap. cum nobis de præscript. Oltrad. consil. 192. Mur. decis. Sicil. 8. n. 13.

Tertio, requiritur in teste, vt eius dictum sit integrum,
20 idest, vt scribatur eius depositio rectè, prout deponit, non per eundem præmeditatum sermonem; testis enim per eūdem sermonem, & per eadem composita verba deponens, nō facit fidem, & suspectus præsumitur, Paul. Merend. cons. 89. num. 18. inter cons. crimin. diuers. to. 2. Marant. cons. 11. nu. 4. Viu. decis. 164. Farinac. quæst. 68. num. 62. & seq. quam doctrinam pluries practicaui, & practicatam vidi, vt testi per eundem sermonem compositum, & eadem cogitata, & præmeditata verba deponenti, non fuerit adhibita fides.

Caput

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Visitatio carcerum, & carceratorum circa quæ consistat.
Quæ concurrere debent tempore visitationis.
Carcerati liberandi tempore visitationis, an possint detineri pro actis actuarij, vel emolumentis Carcererij,

Non summatur, ex quo continet, id quod in argumento.

Tempore visitationis tenẽtur perquirere ea, quæ curam carcerum, & custodiam carceratorum concernunt, necessitatibus succurrendo, & incommodis fauendo, Mastrill. de Magistrat. tit. de Visitat. cap. 6. n. 7. & num. 13. & in infrascriptis consistit.

Primo, vt tempore visitationis adsit modestia, reuerentia, & silentiũ, & quilibet non confusè, sed modestè suo loco, & tempore loquatur, sic consulit Bouadill. lib. 3. cap. 14. num. 16.

Secundo interrogare carceratos, quomodo in eos actuarij, Scribæ, Aduocatus, & Procurator pauperum, Carcererius, & alij se gerunt, & si ab illis grauantur, grauamina reparare, vt fuit statutum, ex prag. 6. §. 4. de offic. Magist. Iustitiar.

Tertio, si in carceribus, & inter carceratos adsunt ludi, &, si eorum causa carcerati vestimenta alienant, siue eleemosynas, quæ in dies eis impartiuntur, vendunt, vel, si carcererius comestibilia eius vẽdit; quolibet enim in casu prædictorum tenentur officiales reparare, sic cõsulit Bouadill. lib. 3. cap. 15. n. 128. sic statuit citata Regia Prag. 6. §. 4. de offic. Magist. Iustitiar.

Quarto, nè intus carceres mulieres ingrediantur, ad euitanda incõuenientia, quæ ex earum ingressu sequuntur, vt latiùs dixi in titul. de armat. per Campan. cap. 5. num. 13 & sequen.

Etiam si mulieres sint carceratorum virorum, vxores, nec se vnire debent, etiam ad bonum finem, ratione publicę honestatis; legitur enim, quòd Cato censor iudicabat, esse adeo seruandam honestatem inter coniuges, vt non patiebatur, virum deosculari

vxorem, præsente filia, Plutar. sic, inquit, in vita Catonis, refert Menoch. de arbitrar. Iud. cas. 287. nu. 9. Palm. diuersor. Iur. glos. 6. num. 6. par. 2.

Quinto, vt in carceribus adsit Medicus, & Chirurgus, qui necessitatibus carceratorum succurrant, & eorum corporum saluti vacent, Baiard. ad Clar. quæst. 46. num. 13. & ex pragm. citat. 6. de offic. Iustitiar. §. 4.

Sexto, vt adsit cappella, vt animarum saluti occurrant, celebrationem Missarum attendant die festiuo, Bouadill. citat. loc. num. 65.

Septimo, custodiæ carceratorum, & carcerum inuigilent, ne carcerati aufugiant; aliàs custodes ex se, & Iudices id non aduertentes tenentur; tamen si carceratus miraculosè aufugerit, vel ex alta Turri, vel loco se præcipitans à carceribus, fugam arripuerit, custodi non nocet, Rip. de nocturn. tempor. cap. 74. n. 26. vel si carceratus iniustè fuerit, & aufugerit, non punitur, Mancin. in tract. de Iurament. par. 4. effect. 243. n. 1.

Octauo insuper, vt compositio integra saluatur, ex quo si vnus nũmus deficeret non dicitur Fisco satisfactum, & compositio reuocatur, & illa regula, quæ se habet, vt de minimis non curat Prætor, fallit in hoc, Monteleon. in pract. arbitrar. par. 5. quæst. 3. n. 42. fol. mihi 408. quamuis compositio, siuè transactio non possit fieri, nisi accedente partis remissione, ex cap. Domino Proregi directo suarum instructionum in cap. 173.

De qua partium remissione latius dixi in tit. de remiss. part. vbi te remitto, ne idem exemplare videar.

Nono, si carcerati pro causa ciuili adsunt, eos visitare tenentur, & ab illa vexatione releuare, eos habilitãdo cum cautione de cõcordando partem, vel redeundo ad carceres infra dies tot, sic est antiquata practica, & antiqua obseruantia, si non habilitant tenetur in syndicatu, Arnon. sing. 92. quẽ allegaui pluries.

Decimo, prius visitatio fieri debet carceratorum pauperum, quàm aliorum, Bouadill. lib. 3. cap. 5. n. 75. ad med.

Verùm multoties occurrit, aliquos reperiri carceratos, vel pro libito officialium, pro publica vtilitate, vel causa honoris, & quæri potest, quomodò visitari debent? est recurrendum Bouadill. lib. 3. cap. 15. n. 101.

Cauere debent insuper tãquàm ab igne Iudices visitantes tempore visitationis, sermonem

monem habere cum carceratis condemnatis ad mortẽ, ex eo, quia tanquam ad mortem damnati, à Dæmonio irritantur, & dedignati, solẽt Iudices, qui eos condemnarunt, verbis contumeliosis afficere, sic consulit Bouadill. lib. 2. cap. 15. num. 67. fol. mihi 370. qui exemplum affert de D. Aluaro de Luna, ordine Regis ad mortem condemnato, qui Regi Ioanni Secundo petijt, vt antequam ad supplicium duceretur, licentiam concederet, vt Suam Maiestatem videret, & secùm parum alloqui, cui prudentissimus Rex respondit, multoties in vita prędictum D. Aluarum eidem Regi consuluisse, ne cum carceratis ad mortem damnatis alloqueretur, ad euitanda multa incõuenientia, quæ ex huiusmodi sermone oriri solent, & sic noluit condemnatum videre, vt plura alia exempla refert Bouadill. cui te remitto.

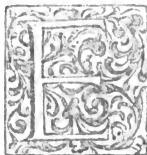
Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Carcerum, & Carceratorum Visitatio, in qua Regia Audientia residet, an compræhendat carceres Baronales.

In visitatione carcerum Curia loci, in quo Regia Audientia residet, an Fiscalis præcedat Officiales illius Curiæ.

Argumentum pro summario.

E St de nouo introductũ virtute prag. 10. de offic. Iudic. vt per Regias Audientias visitentur etiam carceres, & carcerati loci, in quo Regia Audientia residet, vt ex prag. 10. §. 9. de offic. Iudic. & intelligenda venit de carceribus, & carceratis Regis, in quo Regia Audientia residet, non autem de carceribus huius Fuscanæ Regionis, quæ non Regię, sed Baronales sunt, colligitur ex verbis ipsiusmet pragmaticæ in illis: *Inuieno vn Auditore à visitare quelle delli Capitanei Regij, che saranno nelle Città, e Terre doue resiede l'Audienza*: Et quando Auditor D. Andreas de Zuniga tentare volebat, visitare carceres huius Curię fretus dispositioue prędictę pragmaticæ inferebat ad illa verba: *Delle Città, Terre, e luoghi.* Opposui ego pragmaticam esse intelligendam de carceribus Regijs, & discusso

ſcuſſo negotio in aula, fuit concluſum, pragmaticam prædictam non comprehendere carceres huius Curiæ, licet Baronales, & Auditor acquieuit; quod tu nota ad obſtruendum os eorum, qui nouitates introducere non ſinunt.

Sed quando viſitantur carceres Regij Officialis loci, in quo Regia Audientia reſidet accedat vnus ex Auditoribus, vt prag. 10. §. 9. de offic. Iudic. mandat, & cum ipſo Auditore debet interuenire Aduocatus Fiſcalis, vt ſic fuiſſe mandatum per Regium Collaterale Conſilium Regiæ Audientiæ Calabriæ, colligitur, ex gloſell. poſita in dicta prag. 10. de offic. Iudic. & tunc Fiſcalis præcedit omnibus Officialibus Regijs, tempore viſitationis illius Curiæ, cuius carceratòs viſitat, ſic fuiſſe mandatum per Regiũ Collaterale Conſilium Audientiæ Calabriæ, habetur in eadem gloſell. cit. prag. 10. §. 9. & iterũ in gloſell. in prag. 2. de Viſitat.

Et eadem Audientia Calabriæ citra facultatem habet viſitãdi carceratos infra quindecim Cẽtuſſes pro ære alieno, ſi tamen per quindecim dies fuerint detenti in carceribus, ſic fuiſſe ordinatum per Regium Collaterale Cõſilium, legitur in gloſell. poſita in nou. impreſſ. in prag. 2. de viſitat.

Et ſi contingat, Fiſcalem tantùm viſitare carceres loci, ſimiliter præcedit Officialibus Regijs illius Curiæ: ſic mandatum apparet, ex gloſell. in prag. 2. de Viſitat.

Et pro coronide, dum ſupra dixi (viſitatio generalis fiat ter in anno) eſt ſciendum, quod viſitatio generalis debet fieri tribus vicibus in toto anno, nempè, in Paſchate Reſurrectionis, in Paſchate Pentecoſtes, & in Natiuitate Domini, prag. 36. §. Item; que aſſi miſſo de offic. Magiſtr. Iuſtit. ſequitur Reg. Rouit. ad prag. 8. eod. tit. n. 3. ſic ſimiliter obſeruari in Regno Siciliç per illius Regni Proregem, refert Maſtrill. de Magiſtrat. cap. 6. num. 8. ſed viſitatio in Regno Hyſpaniarũ quomodo fiat refert Bouadill. citat. lib. 3. cap. 15. num. 107. & 108.

Et tempore Viſitationis, quç fit iz'die Paſchatis, vel Natalis, debent habilitari habia litandi, vt docte conſulit de Angel. in l. 3. Cod. de Epiſcop. audient ex diſpoſitione illius tex nec alios carceratos tempore hebdomadæ Sanctæ recipere, & ſic vbique loco-

ocorum seruari, & seruandũ esse, refert Bouadill. cit. loc. num. 107.

Et si carcerati rixantur intus carceres, vel aliud malum agunt, contra eos proceditur, vt dixi tom. 1. tit. de carcerib. cap. vnic. num. 7. vbi te remitto, ne idem repetere videar.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Cognoscens carceratam carnaliter, qua pœna puniri debet.

Argumentum pro summario.

Arceris locus publicus est, nullam vim patitur nulláque iniuriam substinere debet; immò existentes carcerati sub custodia, protectione, & securitate cõseruari debent, & si mulieres sint earum castitati, nulla inferenda est contumelia, vt aduertit Caball. resolut. crimin. cas. 283. n. 11.

Verùm, quia aliquando reperiuntur aliqui scelesti, qui ab honestate alieni, à timore Dei extranei, carceratas carnaliter cognoscunt, hæsitatur qua pœna puniendi sunt.

Multi allegant Foller. in pract. crimin. titul. vel carcerentur n. 25. ex quo asserunt pœnam deportationis esse imponendam, actamen Foller. corruptè allegatur, loquitur enim de cognoscẽte mulierem meretricem carceratam, vt puniatur, ac si honestam cognouisset.

Alij substinent pœnã mortis imponi debere, Guid. Pap. decis. 448. ad fin. Damphoder. pract. crimin. titul. de Carceratis cap. 17. num. 20. Boss. pract. crimin. titul. de coitu damnar. & punib. n. 40. & 41. aduersus quorum doctrinas alij insurgunt, & asserunt pœnam mortis, esse de consuetudine in Regno Franciæ, at in locis, in quibus hæc consuetudo non viget, non pœna mortis, est imponenda, Farinacc. qui multos allegat. quæst. 31. n. 114.

Alij distingunt, aut mulier est meretrix, & cognoscens nullatenus punitur, aut verò est honesta, & pęna pecuniaria imponitur Farinacc. citat. loc. n. 116.

Nonnulli substinent pœnã fustigationis esse imponendam, Boer. decis. 317. num. 9. Clar. §. fornicat. n. 24. ad med.

Cæteri

Cęteri distingunt, aut coitus fuit cum violentia, aut sine. Si primo casu, & honesta fuerit mulier pęna mortis. Si secundo casu, & fuerit mulier inhonesta, punitur, ac si honestam extra carceres cognouisset, vt Farinac. ibid. nu. 120.

Vnde tot varietates opinionum resultant, totuè contrarietates Doctorum apparent, & ego pro illis cōciliandis plures casus distinguendos esse arbitror.

Primus, aut cognoscens fuerit Custos carcerum, & tūc etiam si sine vi mulierem carceratam, etiam inhonestam cognouerit, punitur, ac si extra carceres mulierem cognouisset. Si verò ipse custos cognouerit cum vi, & violentia, etiam si meretrix fuerit, tunc arbitrio Iudicis punitur, considerata qualitate personarum, & carceris, sic affert Menoch. de arbitrar. Iudic. cas. 292. num. 1. 3. 4. cui assentit Farinac. citat. qu. 31. nu. 123. & sequitur Caball. citat. cas. 283. n. 10.

Secundus, si cognoscens fuerit Iudex, Assessor, Minister, Notarius Curiæ, vel alius Officialis, & tunc subdistingue, aut carcerata erat inhonesta, & est subdistinguendū aut interuenerit vis, & omnes conueniunt, quod arbitrariè sunt puniendi, & si ignobiles sunt fustigandi, sic seruatum fuisse, refert Boer. citat. decis. 317. & nouissimè Caball. in hanc sententiam inclinat citat. cas. 283. n. 12.

Aut verò coitus fuerit sine vi, arbitrariè, sed mitiori casu supra posito puniri potest, Farinacc. citat. loc. n. 120.

Tertius, si verò mulier carcerata cognita, fuerit honesta, & tunc iterum subdistingue, aut præcessit vis, & pęna mortis imponitur, aut sine vì fuerit coitus, & punitur, ac si extra carceres eam cognouisset, & pœna est augenda propter qualitatem violationis carcerum, sic affert Farinacc. cit. loc. n. 123.

Quartus, si autem cognoscens fuerit carceratus, itaut vnus ex carceratis cognouerit aliam mulierem concarceratam, an puniatur, & qua pœna, Boer. citat. decis. 317. num. 20. refert, carceratum qui cum carcerata meretrice rem habuit non fuisse punitum, neque puniri debere carceratum, qui vxorem, vel ancillam custodis cognouit intra domum carceris, sequitur Clar. §. fornicatio n. 24. & Farinacc. citat. quæst. 31. n. 118. & 119. immò Boer. ampliat, etiam si mulier effecta erit pregnans à concarcerato.

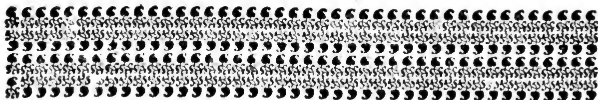
Opinio-

Opinionem Boerij, & eorum sequacium, non esse sequendam arbitror, immò ab ea recedendum censeo, fundamento supra posito, & ratione supra adducta in principio huius capituli, & ea est, vt carceratę mulieres nullam molestiam substineant, nullamuè iniuriam patiantur, neque præiudicium honori inferatur, tùm quia locus carceris, tanquam publicus ab omni vexatione exemptus est, cũ etiam, quia mulieres carceratę violari non debent, eorumue honestas seruanda est, & earum castitati, & continentiæ est succurrendum, vnde si velimus inhęrere Boerio, sequeretur, nedùm, vt carceratus esset melioris conditionis quàm custos, & cęteri officiales, verùm etiam, & impunitus euaderet, vnde concludo carceratũ cognoscentẽ concarceratam puniendum fore pœna, & distinctione, vt supra posita.

Et in Custode carcerum oritur præsumptio, vt ex coitu habito sequatur affectio, & ex affectione descendat periculum, vt fugam carceratę permittat.

In Iudice verò, Notario, vel alio Officiali, resultat præsumptio, vt cognitam ab eo, vel dimittat impune, vel saltim non digna pœna puniat, & sic mitiori, ex quo publica quies perturbatur; sic testatur Caball. citat. cas. 283. n. 11. 12. & 13.

De Patre onusto duodecim Filiorum Cap. I.

ARGVMENTVM.

Immunitas duodecim filiorum, de quo iure est introducta.
An transeat ad Fratres.
An transeat ad vxores.
An numerus duodecim sufficiat.

SVMMARIVM.

Causa immunitatis, quæ fuit n. 2. 3. 4. 5. & 6.
Immunitas, an concedatur ante completum numerum n. 7. & 9.
Fuluius Constantius Regens laudatur n. 8.
Immunitas hæc, an sit concessa Decurionibus tantùm, vel alijs n. 10. & 11.
Si filius sit Religionem ingressus, an prosit Patri, à 12. ad 19.
An transeat ad filios, & quomodo, à n. 20. ad 23.

PEtra ad Grammatic. decis. 1. num. 6. testatur, non venire Nepotes in numero duodecim filiorum, vt ipsorum Pater immunitatẽ consequatur, & mouetur ex decis. de Franch. 259. quamuis pro contraria opinione asserat tenere Thesaur. decis. 267. posset Petra in hoc articulo multa dilucidare, cum materiã tractent omnes D. D. infrà citandi, sed sicco pede pertransijt; vnde occasione non neglecta, cùm frequens, & vti-

& vtilis sit, non inane particularē discursum typis dare arbitror, vt cognitio ipsius sit in practica patens, & quāuis ad sit contrarietas legum diuersimode loquentium, numerum duodecim non sufficere, sed requiri tresdecim, vel sexdecim, & an immunitas præcedat in omnibus muneribus, vel tantùm realibus, vel personalibus, vel mixtis, tamen, cùm hęc quæstio sit potius in scholis ventilanda, quam discutienda in Palatijs, in quibus terminantur leges, pertranseo, quæ si curiosus scire velit, recurrat ad Thesaur. senior. & ibi iunior. decis. 267. vltra Surd. decis. 123. & ibi Io. Bapt. Hodiern. præcellentis ingenij, in quibus concordantiam dictarū legum habebit, cùm ego breuitati studendo, & secundùm morem conclusiuè loquendo, dico ad consequendam immunitatem, numerū duodenarium esse sufficientem; vnde patri procreanti duodecim liberos est à iure concessa immunitas, quod in multis locis Italiæ, hoc statutum seruatur, vt Patres duodecim Filios habentes, immunitatem habeant, Mut. tom. 3. cap. 54. num. 36. & 37. per tex. in l. si quis Decurio, Cod. de Decurion. lib. 10. triplici de causa, prima, vt post tot labores, tantosue sudores, & tot annorum sudatum spatium, quiescat, & de procreatione tot liberorum quiete potiatur, vt Iureconsult. in dicta l. si quis decurio gratiose ait in illis verbis paucis, sed mysteriosis.

Si quis decurio Pater sit duodecim liberorum honoratissima munerum quiete donetur.

Secunda propter onera alimentorum, quæ substinere debet, in illis alendis, & ad hoc, vt ipsis vacare valeat, de Franch. decis. 259. nu. 17.

Tertia, quia per instrumētum vnius hominis, & sic istius patris procreantis Ciuitas hominibus repletur, de Franch. ibid. num. 21. & est tanti ponderis, quod pater habens duodecim Filios præcellit alteri non habenti l. in albo, Cod. de decurion. lib. 10. Reg. de Pont. cons. 17. & 27.

Quarta, quia parum differunt quò ad literam, verbum munerum, & verbum numerum, quasi dicat propter numerum habet prorogatiuam munerum, si subtili, & anagrammaticæ expositioni locus est.

Sed, an in matre procedat, ita vt viuo patre mater pro bonis, quæ ipsa vti pro-

pria, & patrimonialia de per se possidet ex causa duodecim Filiorum ab ea natorum sit immunis, vide eũdem de Franch. citat. decis. 259. & ibi additiones factas per Amend. & Ricc. & alios noue adscriptas pro Dõna Leonora Berna Sancta, quibus te remitto & ad Reg. Constant. infra citandum.

Vnum quæri potest, pater suscepit munera ante cõpletum numerum duodecim liberorum, & eo suscepto, Filij superueniunt, & numerus completur, an gaudeat immunitate? D. Fuluius Constantius Marchio Corleti de antiquissima, & Nobilissima Sua Familia de Constantia, qui in Supremo Italię Consilio Regens pœnes Potentissimum, & Inuictissimum Regem nostrum præfuit, indè Regiæ Cancellariæ Decanus, & primum locum obtinuit maxima laude, & negotiantium quiete, in additionibus ad tres libros Codicis, quibus immortalitati se extollit in l. si quis decurio, num. 11. C. de Decurion. lib. 10. tangit quæstionem, & pro negatiua concludit, & sic semper per Regiam Cameram fuisse prouisum, affirmat, ea ratione quemadmodum, quando in numero liberorũ aliquis moritur, & deficit non nocet patri quò ad immunitates adeptas, ita & numerus liberorum superueniens nõ pro-
9 dest quò ad munera suscepta, & idem operatur propositum in proposito, quod oppositũ in opposito.

Licet non desint Authores tenentes, hanc immunitatem fuisse impertitam, solũ
10 Decurioribus patribus, non autem alijs, quia est situata in tit. de Decuriorib. ac etiã quia Iureconsult. in dicta l. si quis decurio, de decurionib. loquitur quos adducit Reg. Moles decis. 45. quem
11 ad pennam habeo, cui te remitto, quicquid tamen in contrarium dixerint communiter textus fuit interpetratus, & intellectus de omnibus patribus, & hodie sic se habet obseruantia, vt omnes patres duodecim Filijs onusti hac prærogatiua gaudeant.

Et si vnus ex istis duodecim Filijs sit monacus, religionem ingressus, vel mo-
12 naca Filia religionẽ ingressa, an prosit Patri? Reg. Constant. cit. loc. num. 37. pro affirmatiua concludit, Quidam distingunt; aut immunitas fuit à patre petita tempore quo Filius non erat in-
13 gressus, vel Filia ingressa, & tunc immunitas remanet, & gaudet,

gaudet, ea ratione, quia si hęc immunitas retinetur post mortem aliquorum ex Filijs, multo magis retinetur ob monacatum, cùm illa sit vera mors, hęc autem ficta.

Aut verò immunitas fuerit concessa quando Filius,
14 vel Filia reperitur monacus, vel monaca, & tunc dubitát, si procedit prærogatiua; nàm dicunt cessare causam, & priuilegium.

Reg. vero de Pont. cons. 16. vol. 1. doctissimè articu-
15 lum disputat, & tandem cócludit pro patre, & assignat rationem, num. 21. quia sicuti Filius mortuus in bello iuuat patrem, censetur enim per gloriam, viuere, sic pariter Filius ingressus religioné ob cælestem gloriam viuere reputatur, sequitur Mut. to. 3. cap. Sicil. cap. 54. num. 38. & 39. Ego autem addo magis dici viuere Filium monacum effectum, quam Filiũ bellum progressum, quia
16 gloria Filij religionem ingressi est celestis, vera, firma, felix, perpetua, quæ nunquã aufertur ab eo, gloria vero mortui in bello est mundana, terrena, vana, instabilis, transitoria, & quæ tanquam tinea demolitur.

Aliam rationem assigno, & est; hæc immunitas fuit có-
17 cessa, quia vnus homo, vt supra dixi, tanquam vnum instrumentum deduxit hos duodecim Filios in esse, sed esse, respectu, boni esse intelligitur, at melioris esse Filiũ religionem ingressum esse quare esse debet ad patris cómodum, & magis reputatur pater remuneratione dignus; cùm, nedùm repleuit Ciuitatem hominibus, sed deduxit filium ad optimum esse, &
18 sic ad Religionem, & ex hoc sequitur altera ratio; quæ est ad fauorem religionis, cui multa permittuntur; nempè, quod si filius etiam naturalis Religionem ingreditur, legitimus efficitur, nedũ, quoad honorem; sed etiam quoad bona? sed si in tertij pręiudicium vide Alex. cons.
19 35. vol. 3. quod procedit etiam in Filia dotata, & cum eius viro in eius domo permanente seorsum ab eius patre, tunc enim priuilegium non cessat, sed durare dicitur, Thesaur. decis. 267. num. 5. & sic fuisse decisum per Regium Camerã in anno 1554. in personam Paulilli Piccolo de Casali Sanctæ Anastasiæ, habetur in libris notamentorum, concordat Mut. cit. cap. 54. num. 52.

Caput

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Pater an gaudeat immunitate, si moritur Filius, pēdente lite.
Nepotes, an prosint auo.

SVMMARIVM.

Si Filius moritur, pendente lite, an pater gaudeat, num. 5. 6. & 7.
Immunitas, mortuo patre, an transeat ad Filios, n. 1. 2. 3. & 4.
Immunitate an gaudeat, si nato vltimo, pater iter cæperit pro obtinendo priuilegio, & moritur Filius, num. 8. 9. 10. & 11.
Nepotes an prosint auo, nu. 12. 13. & 14.
Pater habens octo Filios, & quatuor Nepotes ex alio Filio præmortuo, an gaudeat, num. 15.
Habens vndecim viuentes, & alterum in vtero vxoris an gaudeat, num. 15.
Si vltimus est natus in octauo mense, an gaudeat num. 18. 19. & 20.
Si Filius sit naturalis, an gaudeat, num. 21.
Priuilegium immunitatis an procedat in muneribus ante adeptam immunitatem, num. 22.
Quid si pater habuerit plures vxores, num. 22.
An procedat in fratre, n. 24. & 25.
Fraternitas quid operetur, nu. 26.
Frater an occidat alium fratrem bannitum, num. 26. & 27.
Immunitas in quibus casibus non habet locum, n. 28. 29. 30. & 31.

Vbitāt Doctores, si mortuo patre, hęc immunitas trāsit ad Filios; Surd. decis. 123. pro vtraque parte
1 discutit, & tandem concludit priuilegium durare etiam patre defuncto, Thesaur. decis. 267. num. 25. pro negatiua fuisse decisum per Senatum testatur, ea ratione, quia priuilegium est concessum parentibus propter educationē
2 liberorum, & ampliat etiam si Filij in eadem domo remanerent, sequitur Hodiern. ibid. num. 4.

Ego autem dico, quod etiā si sit mortuus pater, dummodo viuat mater, & insimul
4 Filij, & Mater habitent, tunc priuilegium durat, de Franch. decis. 259. quem sequitur Hodiern. citat. loc. num. 4. & Reg. Constant. num. 27. & sic pluries seruatum vidi, & signanter in domo illorum de medica, quibus viuentibus cum Matre fuit seruata immunitas. & iterum in causa illorum de Nisco, & alias in

in causa Fabritij Scarano, &
4 Fratrum, quibus etiam mortuis patribus fuit seruata immunitas, quam diu eorum matres superstites, fuerũt, sequitur Pascal. de virib. patr. potest. par. 4. cap. 4. num. 22. vbi dicit vidisse decretum latum per Regiam Cameram in anno 1571. quod viduæ, & Filij vnitè viuentes post mortem patris gaudeant priuilegio, sic tuebatur Iulius de Leonardis vir eruditus Sereni eius Vniuersitatem, contra Alfonsum Grasso eius Gabellotum.

Se offert alia quæstio pater post completum numerum
5 duodecim Filiorum petit immunitatem, & pendente lite super ea moriatur vnus ex Filijs, an immunitate gaudeat, multi dicunt quod non à ratione cessante causa.

Reg. vero Moles decis. 49. testatur occurrisse in personã
6 Paul. d'Alfano cum Vniuersitate Salerni, & fuisse decisũ contra Vniuersitatem die 2. Martij 1555. & rationem assignat quia lex, est quæ dat priuilegium, & non Iudex, vt firmat glos. in l. final Cod. de his, qui numer. liber. se excus. lib. 10. vers. impetrata, lex enim facit, vt operetur priuilegium ab eadem lege datum, Mut. cit. loc. nu. 40.

Quod ipse intelligit, dummodo procedat petitio patris volentis, & petentis gaudere immunitate, quia etiam, quod decretum immunitatis prolatum non fuerit gaudet; secus verò si filij, vel aliquis ipsorum decesserit ante petitionem, tunc enim priuilegium non prodest.

Ponit alium casum idem Moles, quod si pater postquam eius vxor peperit duo-
8 decimũ filium, & sic numerus est completus à sua patria discedat, & iter faceret Neapolim versus animo Regiam Ca-
9 meram adeundi, vt priuilegium sibi concedatur, & antequam in Camerã petat moritur vnus ex filijs, dubitat si gaudere debeat, & concludit
10 quod sic, etiam si non petierit, & priuilegium non obtinuerit, ea ratione, quia animus patris volentis gaudere operatur, vt ipso iure gaudeat, & cum Hippolita Caracciolo vxor Nicolai de Somma peperit duodecimũ filiũ de nocte, statim post illum natum eius, vir adijt vnum ex
11 Præsidentibus Cameræ, & oretenus petijt pro sua cautela declarari immunem, sint ergò cauti patres, vt statim post natum filium duodecimum petant immunitatem.

Sed quid si adsunt nepotes ex

ex filio, Thesaur. decis. 267. num. 6. ampliatiuè loquen-
12 do dicit nepotes prodesse ad obtinendam immunitatem, & sic fuisse decisum in illo Se natu, refert Reg. Constant. citat. loc. num. 31. hoc idem affirmat, ex Franch. cit. decis. 259. num. 14. cum declaratione tamen, vt nepotes, & si plures sint, pro vna persona
13 connumerentur, dummodo illi nepotes eorum patre careant, & sic sub auo viuant, aliàs si pater viueret, eius filij prodessent patri suo, non autem auo, l. 2. ff. de muner. & honorib. & D D. sic intelligunt in l. Nepotes, & ibi glos. Cod. de his, qui numer. liber. se excus. lib. 10. & ibi Ioan. de Plat. & probat tex. in l. 2. §. non solum, ff. de excusat. tutor. & sic fuit decisum per Regiam Cameram ad fauorẽ Aloysij de Mattio de Terra
14 Sanze, cui nepotes fuerunt connumerati vti filij, referente Archiepiscopo Tranensi die 10. Iulij 1554.

Sed, si pater haberet octo filios, & quatuor nepotes, ex alio filio præmortuo, vtrum
15 dicatur completus numerus duodecim, & gaudeat? dicas tu, quòd non, nam isti quatuor nepotes, ex vno filio procreati pro vna persona reputantur, & decis. tex. in l. 2. §. non solũ, ff. de excus. tutor.

Si verò pater habet vndecim filios viuentes, alterum verò in vtero vxoris suæ, hanc
16 immunitatem petere potest, quod non; respondi Doctori Lutio Auisato Fontis Rosei me interroganti per tex. in l. 2. §. qui autem in ventre, ff. de excusat. tutor. & rationem assignabam, materiam immunitatis odiosam, & proinde restringendam, argum. tex. in l. 2. ff. de vocat. muner. &
17 per ea, quæ notant D D. in l. vacuatis, Cod. de Decurion. lib. 10. & idem respondi ijs similiter quærentibus.

Et, si duodecimus filius esset natus in octauo mense, indepaucis horis superuixerit, an prosit ad obtinendam immunitatem? Guttier. practic. quæst. lib. 2. quæst. 100. n. 7. testatur octimestrem naturaliter non posse viuere, sed Thor. qui omnia ad nostram instructionem laboriosè distinxit, tom. 1. compend. de-
18 cis. verb. pater 18. fol. mihi 380. col. 2. mouet quæstionem, an pater succedat filio nato in octauo mense in dotibus maternis, ad quas filius
19 successit ob mortem matris, & pro negatiua, nempè, quòd non succedat ex multis, quos refert, ea vulgata ratione, quia natus in octauo mense non

præsu

præſumitur viuere, ſed in caſu
noſtro ad obtinendam immu
nitatem, concluſiuè loquēdo,
cùm numerus Filiorū ſit ne-
ceſſarius ad impetrationem
priuilegij, non autem illius
conſeruationem, dicas tu,
quòd natus in octauo menſe
prodeſt patri; tempus enim
conceptionis attenditur, &
20 proinde etiam ſi octimeſtris
ſit, & poſtea deceſſerit, pater
gaudet, vt ex multis conclu-
dit Reg. Conſtant. cit. loc.
num. 22. 23. 24.

Quod ampliatur procede-
re etiam, ſi aliquis ex Filijs ſit
naturalis, dummodo ſit legi-
21 timatus, ſiue per reſcriptum
Principis, ſiue alio modo, vt
per Conſtant. ibid. num. 19.
& Theſaur. cit. deciſ. nu. 7.

Sed an hoc priuilegiū pro-
ſit in muneribus impoſitis an
te adeptam immunitatem?
22 vide Nouar. quæſt. forenſ.
tom. 1. quæſt 75.

Amplia priuilegium pro-
cedere, & patrem immuni-
tate iſta potiri, tàm ſi pro-
23 creauerit Filios ex vna vxo-
re, quàm ex pluribus, vt nu-
per reſoluit Reg. Conſtant.
cit. loc. nu. 28.

Amplia hoc priuilegium
competere fratri; qui ſi vixe-
rit communiter, & indiuiſè
cum alio fratre, habente
24 duodecim filios, adhuc gau-
det, Anell. de Bott. in dicta
l. ſi quis decurio., Conſtant.
ibid. num. 19. ea ratione,
quia frater fere alter dicitur,
Theſaur. deciſ. 119. Mau-
rit. de Alex. in tract. de con-
cord. patr. cap. 1. nu. 4.

De qua limitatione dubiū
me reddit doctrina Theſaur.
iunior. in deciſ. Senioris 267.
25 verſ. an autem frater, ſi eſt
enim conceſſa hæc immuni-
tas, vt pater in alendis libe-
ris vacet, non militat in
Nepotibus, & ſic in Filijs ex
alterò fratre nati.

Et eſt adeò potens frater-
nitas, quòd quamuis ſtatutum
diſponat, vt impunè banni-
tus poſſit occidi, non proce-
dit in fratre, adeò quòd ſi fra-
ter eſt bannitus, quocumque
ſtatuto exiſtente, non poteſt
alter frater illum occidere, &
ſi occidit, punitur, Arnon.
ſoliloq. 66. Maurit. de Alex.
cap. 13. num. 2.

Iura enim ſanguinis non
ſufferunt, cùm dirimi non
poſſunt, nec naturalis pietas
27 permittit, vt frater quo vis
colore & cauſa fratrem occi-
dat, ſed noſtra ęgeſtate ſæpius
occurrit, vt frater fratrem oc-
cidat, nedum bannitum, ſic
etiam in pace viuentem ſi-
mul cohabitantes, quos ſi nar-
rare vellem, oporteret totum
corpus cruciari, cunctaque

membra eleuari, sed vnum tantùm dicam, quòd vnus frater occidit eius fratrem foriudicatũ in die Pascatis Resurrectionis.

Sed redeundo ad propositum, limita immunitatem nõ procedere in infrascriptis casibus.

Primo si Vniuersitas, in cuius præiudicium est cõces-
28 sa immunitas, esset ita pauper, & pater diues.

Secundo non habere locũ in oneribus, quæ imponuntur causa belli, vel pestis, à
29 quibus nemo, licèt immunis, est exemptus.

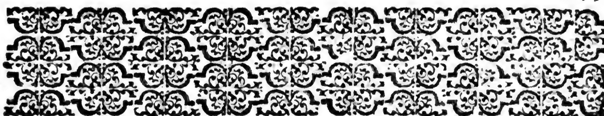
Tertio, in donatiuis, quæ
30 fiunt Principi.

Quárto in refectione murorum Ciuitatis, ad quam isti patres tenentur, Mut. tom. 3. cap. Sicil. cap. 54. nu. 59.

Hæc omnia congerit Reg. Constant. cit. loc. a num. 43. ad 48.

DE

DE ADVOCATIS Cap. I.

ARGVMENTVM.

Aduocati officium est necessarium.

Aduocatus Pauperum qua dilatione potiatur ad videndum processus inquisitorum.

SVMMARIVM.

Aduocati officium est publicum, & necessarium, num. 1.

Aduocaous an possit consulere bannito, vel pro eo patrocinari, num. 1.

Aduocati antiquitus gratis patrocinabantur.

Antusus Ranutius fuit primus patrocinator, mediante salario, num. 3.

Aduocati Fiscales propter subtilem, perquisitionem solent terrere, interrogare num. 2.

Aduocati partes versantur in operibus pietatis, ibid.

Pauper si litigat cum Rege, debet habere Aduocatum, num. 4. & 5.

Aduocato absente, an retardetur expeditio causæ, & expectetur eius aduentus, num. 6. 7. 8. & 9.

Quid in causis ad modum belli, num. 10.

Aduocatus quem terminum habere debet adpercuntandum acta, à n. 11. ad 15.

ADuocati officiũ est maximè Reipublicæ necessarium, vt docet Thor. compend. decis. Regn. to. 1. verbo Aduocati, fol. mihi 20. col. 2. & signanter pauperum pro reorum defensa; & 1 ne indefensi remaneant, sunt instituti, adeò quòd, licèt sit prohibita allocutio cum bannito, tamen non prohibetur bannito consulere, & pro eo patrocinari, in tantum Præses debet, nedum Bannito Aduocatum concedere, verũ

etiam se ipsum eidem Aduocato promptum, & facilem prçferre, l. obseruandum, ff. de offic. Præsid. vnde, si de bannitis, forascitis, & eorum causis plura dixi, congruum, immò necessarium arbitror, aliqua de eorum Aduocatis differere. Contra inquisitum est Aduocatus Fisci, qui quandoque propter nimiam subtilem perquisitionem non cessat continuò interrogare, ter
2 rere, & instare, & partes Fisci tuendo agere eaq; scribit Caualcan. de Bracch. Reg. par. 5. tit. de offic. Iudic. circa testes, num. 198. de cuius Fisci officio latè disserui in præced. tract. cap. vnic. per tot. pro inquisito est Aduocatus, cuius partes versantur in operibus pietatis, tuendo inquisitos, ne indefensi re-
3 maneant, & salario à Regia Curia concesso, contentus esse debet, licèt Antiquitus Aduocati patrocinabātur gratis, inde cupiditia, & auaritia inducti homines, inuenerunt, vt Aduocatis soluatur salarium, & primus ad illud introducendum fuit Antusus Rayhutius, qui prætio mediante, cæpit aduocare, iudicans maius lucrum esse illud, quod ex linga percipitur, quā id, quod mercatura aduenit, vt refert Bouadill. iib. 3.
4 cap. 14. num. 69. Adeoque est necessarium, quòd si quis pauper cum Rege litigat, idē Rex tenetur eidem reo dare
5 Aduocatum, vt ipsum defendat, Afflict. in Constitut. Regn. Lege præsenti, num. 7: & quemadmodum Aduocatus pauperum non tenetur patrocinari coram arbitro, seu alio Iudice, iurisdictionem non habente, Petr. ad Grammatic. decis. 85. num. 10. ita tenetur in eius Tribunali, pauperes defendere.

Sed quotidianum se offert dubium, si Aduocatus est absens, an debeat eius aduen-
6 tus expectari, & causæ expeditio retardari? Afflict. in Const. dilationis, num. 48. ad med. dicit, quòd si discedit post litem contestatam, & est eius absentia breuis, debet expectari, donec reuertatur, secus vero si absentia est longa, concordat Asin. practic. Iudiciar. §. 17. cap. 11. num. 1. & seq. quod idē
7 Asin. in §. 24. cap. 4. nu. 4. ampliat procedere, & expectandum esse, etiam si non discesserit, sed sit ab futurus.

Carauit. Rit. 207. num. 6. distinguit, quòd aut litigans habet plures Aduocatos, & tunc non est danda dilatio, nec causæ expeditio retardatur

8 tur absẽtia enim vnius Aduocati ſuppletur præſentia alterius, niſi ille abſens ſit peritior, vel melius de cauſa informatus.

Aut verò vnum tantùm Aduocatum habet, & tunc eo abſente, datur dilatio, donec
9 reuertatur, ſic ſemper practicatum vidi, vt Aduocato abſenti detur dilatio, & eius regreſſus fuit expectatus quando abſentia non fuit longa.

Sed quid in cauſis ad modum belli, in quibus per ho-
10 ras proceditur? idem eſt diſtinguendum, cùm de defenſione Rei agatur.

Et quando Aduocatus pauperum, vel alius pro inquiſito eſt præſens, an debeat in
11 cauſis delegatis, vel ad modum belli terminus ordinarius impertiri ad videndum proceſſus, ipſoſque percuntãdum pro inquiſitorum tuitione, cùm terminus ad percuntandum eſt communiſſimus, & frequentiſſimus, & omni tempore concedendus? Muſcatell. pract. ciuil. par. 6. gloſ. partes, num. 9. In occurrenti caſu dicebat Fiſcalis, eſſe Aduocato pauperum ter-
12 minum breuiorem, & ſic per horas concedendum ad acta videndum, & percuntandum, fundabat ſuam inſtantiam ex eo, quòd cauſa ad modum belli reſpectu inquiſitorum ſummaria eſt, & per horas proceditur in datione termini, etiam ad defenſam, & in omnibus alijs actis; ergo in percuntatione proceſſus per horas eſt ſimiliter danda dilatio; cauſæ enim ſummariæ,
13 nedum in primo Iudicio ſummariè iudicantur, verùm etiam, & in cauſa appellationis, cùm eiuſdem naturę ſint, argumento eorum. quæ dixit de Franch. deciſ. 520. Capic. deciſ. 86. num. 19. Guid. Pap. deciſ. 237. Plot. in repetit. in l. ſi quando, C. Vnde vi, num. 168.

Replicabat Aduocatus pauperum, quòd, & ſi allegata per Fiſcum vera ſint in iure, tamen adaptari non poſſunt, nec procedere debent reſpe-
14 ctu ipſius Aduocati, qui termino horarum non poteſt proceſſum videre, & probata contra inquiſitos colligere, vt ipſos tueri poſſit; ſed neceſſe eſt, vt aliquo competenti ſpatio, & termino gaudeat, & potiatur, vt videat proceſſus, & quicquid dixerit, non fuit obſeruatum; ſed per horas fuit coactus videre proceſſus, illoſq; ſtatim reſtituere, im-
15 mò quando Carminius Centrella Aduocatus Charitatis pro adimplemẽto voti emiſſi, biduo ab hoc Tribunali abfuit

abfuit ad visitãdum Beatissimam Matrem Montis Virginis, cuius Sacratissimus Locus spatio duodecim milliarium ab hoc distat; Sanctus est enim, Beatissima Virgo in dies gratias pro peccatoribus impetrat, & gratias peragit, cuius originem, principium, ędificium latè differuit Oui-
16 dius de lucijs, primo in nostra ægestate Aduocatus primarius, inde eandem Religionem ingressus, qui ibi vitam exemplarem, & suo nomine dignam duxit, & ab ea deuotione Aduocato pauperum regresso, statim fuerunt missi milites pro eo carcerãdo, ex eo, quia processum detinuerat, & coactus fuit statim restituere, de quo data notitia per ipsum Aduocatũ pauperum Regio Collaterali Consilio, fuit responsum, etiã in causis ad modum belli im-
17 pertiendam esse commoditatem videndi, & reuidendi processus, nec esse cogendũ ante eorum appræhensionẽ ad ipsos restituendum, virtute ordinis decisiui sequentis tenoris. videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifi-
18 ci Viri Regij Consiliarij Fideles dilectissimi. *Dal Magnifico Auocato de Poueri di questa Regia Audientia ne viene referito con lettra particolare, che non può dare l'aggiuto necessario nella difensione delle cause de poueri, perche quando per questa Regia Audienza si procede ad modum belli, quali processi sogliono al spesso esser cartosi, & se le da tanto poco termine, che non solo non può quelli vedere, ne informare l'Officiali, ma fra detto termine se li toglie il processo, il che è toglere la difensio-*
19 *ne al reo; Et volendomo sopra ciò prouedere come se conuiene, ci è parso farui la presente, con la quale ve dicemo, & ordinamo, che nelle cause de Carcerati poueri, li quali stanno à carrico dell'Auocato de poueri, debbiate procedere de maniera, che detti poueri non restino defraudati della loro necessaria defensione, con dare commodità all'Auocato de poueri di vedere, & riuedere li processi con ogni attentione, etiam nelle cause, nelle quali se procede ad modum belli, o per horas, senza violentarlo à restituir li processi prima, che habbia fatto le sue debite diligenze, perche così conuiene alla retta amministratione della giustitia, e questa è la volontà de Sua Maestà, e nostra, e così l'essequirete. Datum Neapoli die 12. mensis Septembris 1634. El Conde de Monte Rey. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. In Cur. 1. Principatus Vltra fol. 59. Scarcella. Alla Regia Audienza de Principato Vltra osserui quanto di sopra per V. E. Se l'ordina intorno al far*

far vedere, & riuedere li processi de poueri dall'Auocato de poueri, hauendo inteso lo che detto Magnifico Auocato de poueri per detta sua hà riferito, vt supra.

Et ex illo verbo, vedere, & riuedere, quod importat percunctari, & repercunctari, idem charitatis aduocat⁹ dicebat, ex illa dictione, per, augere, & perfectionem significare, ex l. vrbana §. pernoctare, ff. de verb. signific. & percunctari propriè importat diligentem perscrutationem.

Vnum tamen pro coronide quæri potest, an Aduocatus, qui patrocinatus fuit pro suo cliente in Magna Curia Vicariç, Regia Audientia, vel alijs Tribunalibus extra suum domicilium, in quo cliens fuit conuentus, possit pro salario, & præmio Aduocationis conuenire eundem clientem in eodem Tribunali, in quo patrocinatus fuit, & sic trahere clientem extra proprium domicilium, contra formam Regiæ Pragmaticæ? vide quæ largo sermone dixi, in tit. de remissionib. causar. cap. 11. per tot.

D E

DE PROCVRATORIBVS Cap. I.

ARGVMENTVM.

Procurator an admittatur ad respondendum nomine sui principalis.
An requiratur speciale mandatum, vel sufficiat generale.
Quibus verbis concipiatur hoc speciale mandatum.

Non summatur, ex quo breue.

Rocuratoris officium similiter est publicum, & necessarium, & aliqua de eorum origine, exercitio dilucidare necessarium erat, verùm, quia in præsentiarum, se offert pręceps occasio in occurrẽti casu, omittam pro nunc generalia discurrre; sed ad particularem tantùm casum descendendũ arbitror; plena enim manu de Procuratoribus dixi in tit. de Procuratorib. Codic.

Introducta causa coram me per viam appellationis inter Sanctum Tronto, & Vincentiũ Reppuccio Terrę Clusani, pulcra se offert quæstio, si Procurator in causa constitutus teneatur respõdere articulis partis aduersæ absque speciali, & indiuiduo mandato, ex qua insurgit alia dubietas, an principalis potest per procuratorem responderi articulis aduersarij. Sanctus enim constituerat eius Procuratorem Marium de Pietro

trolongo, cum mandato ad respondendum his verbis concepto.

Constituit eius procuratorem cum speciali mandato pro examine faciendo super articulis, & exceptionibus, præsentatis per Vincentium Rappuccio.

Hæc sunt formalia verba mandati.

Quorum virtute idem Marcus Procurator constitutus, tuebat posse respondere articulis ex aduerso, pro parte sui principalis dispositione Iurisconsult. duobus in locis. Primo in l. non solum. ff. de Procuratorib. in qua hęc verba prospicienda veniunt.

Non solum autem in actionibus, & interdictis, & postulationibus debet dominũ defendere, verum in interrogationibus quoque, vt qui in iure interrogatus ex omnibus causis respondeat, ex quibus Dominus.

Secundo ex l. final. Cod. de Procuratorib. in qua hæc similia verba leguntur.

In pęcuniarijs controuersijs, & si specialiter hoc, præcepti, vel sententiæ minimè designat authoritas, passim vnicuique, si tamen ita malueris, per procuratorem respondendi tribuimus facultatem.

Ex quibus ipse Aduocatus duplicem reassumebat conclusionem, primam posse principalem per Procuratorẽ respondere exceptionibus, & articulis per partem aduersã præsentatis. Secundam ex illo verbo, maluerit, ex quo Sanctus Surdaster est, & tarde audit, potuisse procuratorem constituere, & concludebat mandatum valere, responsionem validam, & actũ validissimum esse.

Thomas Cheche, in Tribunalibus Neapolis versatus, qui partes Vincentij Reppucci tuebatur, negabat posse principalem per Procuratorem respondere, duplici ratione, prima quia depositio principalis desideratur ad finem, vt tanquam instructus, informatus de facto, & veritate tanquam legalior, & sciens possit respondere, & pars aduersa, ab onere probãdi releuari, & si principalis non deponit, non releuatur; melius enim scitur veritàs a principali, quàm à Procuratore, copiosius, & dulcius bibitur in fonte, quàm in Riuulis, cap. Ieiunium 76. distinct. 2. ex Regia Pragmatica 8. de ordin. Iudicior. qua cauetur, & statuitur, principalem sine præsentia Procuratoris, vel Aduocati respon-

 dere

dere teneri per verbum Credo, & non Credo, quod confirmatur dispositione Ritus 79. in quo non admittitur Procurator; sed principalis sint consilio procuratoris, & Aduocati, & in secreto, & sub silentio.

Et tanto fortius in hoc casu, in quo sumus in negotio, factum proprium cócernente, nempè, si ipse Sanctus habuerit portam in loco litigioso, & ipse Vincentius fenestras, vnde succedit iuris dispositio, quòd quando principalis interrogatur super articulis, factum proprium cócernentibus, tunc non admittitur procurator, vt disposuit citat. Rit. 79.

Vnde ex tali contrarietate, Pugna inter DD. oritur, inter Iudices discordia, & Aduocatos controuersia.

At ipse pro illis reconciliandis, ac articuli decisione dicebam, veram esse duplicem regulam in iure fundatã. Primam, quòd Vniuersitas, Infans, demens, furiosus, & minor per alium respondere possunt, Carauit. Rit. 79. nu. 5. & sic, cùm Sanctus Tronto sit Surdaster, ex quo tardè audit, & æquiparatur dementi, & furioso, vulgatis iuribus; sequitur, quòd poterat procuratorem constituere; Alterã, quòd principalis ex allegatis potest procuratorem constituere ad respõdendum super articulis.

Sed dubium stat, quomodo hic procurator constituatur, & quibus verbis mandatum hoc concipiatur, ad hoc vt sufficiens dicatur?

Thomas Cheche prædicti Vincentij Aduocatus replicabat, non posse hoc per Procuratorem adimpleri, cùm virtute citatę pragmaticę hęc responsio sit data pro forma, & debet specificè adimpleri, & actus pro forma datus, si non adimpletur in forma specifica, corruit, vnde dato, quòd hęc facultas transiret ad procuratorem, debet hic procurator mandatũ speciale habere, dum nomine sui principalis respondere tenetur, ad hoc, vt domino pręiudicet., Vrsill. ad Affl. decis. 148. nu. fin. sed sic est, quòd mandatum datum pro respõsione non est speciale; sed generale; ergò non tenet, nec valet, neque substinetur.

Replicabat Aduocatus Sãcti ex Rit. 93. esse dispositum vt procurator informatus à suo principali per instrumentum confectum ad sic respõdendum, possit nomine sui principalis respondere, vnde, cùm in mandato adsint illa verba.

verba: pro examine faciendo super articulis præsentatis per Vincentium Reppuccio, cēsetur à suo principali benè informatus, & instructus; quid super illis respondere teneatur, & per consequens mandatum sufficiens est, & addebat, quòd procurator cum speciali mandato constitutus admittitur ad respondēdum per verbum credo, & non credo, sicut, & principalis, vt ipse procurator sic constitutus responderat, vnde etiam in hoc articulo oritur contrarietas.

Super qua D D. variè locuti sunt, nam Carauit. cit. Rit. 70. num. 6. sicco pede transijt, dum tantùm asserit, procuratorem cum speciali mandato constitutum posse respondere, verùm non vltrò progreditur, nec quibus verbis concipiatur mandatū docet, Muscatell. verò pract. ciuil. par. 5. glos. legaliores, num. 30. & 31. increpando Carauit. dicit, quòd Carauit. motus fuit authoritate Speculatoris, & Speculator hoc non dicit, sed tantùm quando procurator veritatem negat, principalis vocatur, & cogitur deponere.

Vrsill. verò ad Afflict. decis. 148. ad fin. similiter testatur, simpliciter posse procuratorem cùm speciali mādato respondere; mandatum enim speciale operatur, vt Domino præiudicetur.

Thesaur. decis. 17. num. 4. admittit procuratorem, quādo Dominus est ita absens à loco Iudicij, ita, vt in die cadente respondere nequeat, dummodo institutus sit, & mandatum speciale habeat, secus verò, si in longinquis partibus sit, ita vt accessus, neque præsentia possit haberi, vel in sui potestate non sit, vel si ignoratur locus, aut verò nescitur, si viuit, vel mortuus sit, quem vide, quia pulcra dicit, quem sequitur Reg. Rouit. decis. 34. n. 27. & 28.

Reg. verò Rouitus virtutū Mare, quia omnia dixit, cūctaque ad nostra instructionē considerauit, & adduxit, hoc nos docet in prag. 8. de ordin. Iudicior. num. 20. & 21. vbi quòd mandatum debet esse specialissimum, & indiuiduum, nempè, cum expressis verbis, & expressa debet esse potestas tributa ad sic respondendum, cum negatiua, vel affirmatiua, & cùm hoc importent illa verba ad sic respondendum, & sic per Regium Collaterale Consiliū fuit determinatum in causa Ducissæ Nascheræ, & Machedæ contra Zateram, & Mazzolam

zolam, in qua Antonius Lopez dellos Arcos Procurator cum speciali mandato ad deponendum tanquam principalis deposuerat, eius depositione non obstante, fuit decisum, quòd deponat principalis, vt ex decreto sequentis tenoris.

Facta relatione die 8. Maij 1625. per Regium Consiliarium Didacum Sophiam delegatum ob absentiam Regij Consiliarij Didaci Varela in S. R. C. cum interuentu, circumspectissimi Præsidis, & Regentis Regiam Cancellariam Ioannis Baptistæ Valenzuela, & Regiorum Consiliariorum Scipionis Rouiti, & Gregorij de Angulo, fuit per Sacrum Regium Consilium interpositum decretum sequentis tenoris, videlicet. Decreto S. C prouisum est, quòd Illustris Ducissa Nascheræ, & Marchedæ deponat, vti principalis, tàm super articulis per conuentum præsentatis, non obstante depositione facta per Procuratorem, non habentem specialissimum, & indiuiduum mandatum ad sic, & sic respondendum, quàm super recognitione literarum, in actis productarum fol. 178.

Et interposita reclamatione pro parte ipsius Ducissæ, & obtento à Sua Excellentia; fieri relationem in Collaterali, in eius præsentia, sic fuit exequutum, & de inde facta relatione die 21. Iulij 1625. in Regio Collaterali Consilio per eundem Regiũ Consiliarium Didacum Varelam, interuenientibus tresdecim Officialibus, votantibus, hoc est quatuor Regentibus, tribus Consiliarijs adiunctis, & quinque Consiliarijs de aula, plenè discusso articulo, fuit interpositum decretum, videlicet.

Visa depositione Antonij delos Arcos Procuratoris Illustris Ducissę, deponat etiam dicta Illustris Ducissa, tanquam principalis, & legalior, ex causis discussis.

Vnde clara colligitur conclusio, procuratorem non admitti debere, nisi habeat specialissimum, & indiuiduum mandatum cum expressis verbis ad sic respondendum, & in animam constituentis iurandum, vt refert Thor. tom. 2. compend. decis. verb. depositio, fol. mihi 133.

Reg. verò Rouit. citat. decis. 34. in occurenti casu in eadem causa testatur, facta reclamatione de supradicto decreto, fuisse iunctis aulis Dominis aliarum aularum confirmatum decretum

tum

tum prędictum, verùm reformata illa verba decreti, nõ obstante depositione facta à Procuratore, non habente specialissimum mandatum ad sic, & sic respondendum, ne possit infuturum prætendi, quòd procurator non posset admitti ad deponendum absque specialissimo mandato.

Quod intellige, quando principalis est præsens, vt de facili haberi possit, secùs verò si in longinquis, & remotioribus partibus reperiatur, veluti Vltramarinis, Hispanis, vel Romæ, siuè alibi, ex Thoro citat. loc.

Si tamen principalis est in loco Iudicij, vel viciniori, tũc non admittitur procurator, ex Bart. in l. qui bona fide §. si alieno nu. 15. ff. de damn. infect. sequitur Alex. Palmer. in suis allegationibus, super hoc factis.

Ratio, quare desideratur depositio principalis est illa, quam supra tetigi; quia melior, & legalior veritatem scit, & deponere potest, ex qua aduersarius ab onere probandi releuari potest.

Non desunt tamen tenentes opiniones, esse in arbitrio Iudicis, non autem necesse, requirere depositionem principalis, quando procurator haber specialissimum mandatum, & indiuiduum.

Declaro tamen, quòd quando principalis examinatur, nõ debet deponere super interrogatorijs, per partem aduersam præsentatis; sed tantũ super articulis, Marant. cons. 89. Masull. ad Capic. decis. 145

Vnde his authoritatibus fretus, decidi, q. nõ obstante depositione facta per procuratorem, procedatur ad vlteriora, ex eo, quia in mandato non aderat specialis facultas in indiuiduo, vt supra est expressum.

Sed se offert dubium, cuius ętatis debeat esse procurator ad lites? In occurrenti casu in causa coram me vertente inter Olimpiã de Filippo actricem, & Hieronymam, & Beatricem de Filippo Ciuitatis Ariani eius sorores conuentas, Ioannes de Leone Aduocatus actricis opposuit, procuratorem constitutum per conuentas non esse admittendum, ex quo non deuenerat ad ætatem viginti quinque annorum, ex tex. in cap. Qui generaliter, § final. de Procuratoribus in 6. in quo prohibetur, procuratorem admitti ad negotia, nisi decimum septimum annum attingat, & ad lites, nisi sit maior viginti quinque.

Angelus

Angelus Landimarius Aduocatus Conuentarum dicebat in Regno ętatem esse reductam ad decimum octauū annum.

Et, pendente discussione huius incidentis, conuentæ ad tollendas difficultates cōstituerunt alium procuratorem, & hic articulus non fuit decisus, sed veritas apparet.

Sed in Principe secùs iudicandum est, & eius ætatem esse decimi quarti anni, & perfectam non negant hāc ętatē, vt refert Lips. ad Tacit. lib. 2. elector. cap. 1. qui asserit, ætate decimi quarti anni in Collegium Sacerdotum, & dominationum allectus est, vt latius dicam in titul. de Regim. Princip.

D E

DE PRAECEDENTIA Cap. I.

ARGVMENTVM

Præcedentia de quo iure eſt introducta.
Quomodo iudicatur.

SVMMARIVM.

Præcedentijs inducuntur differentia, & oriuntur inimicitiæ n. 1.
Præcedentia Confraternitatum quomodo procedat n. 2.
Titulatorum n. 3.
Officialium vno, eodemq; tempore prouiſorum n. 4.
Epiſcopus ſedens, vti Canonicus inter Canonicos, an præcedat n. 5.
Officiales maiores ætate, an præferantur minoribus prius electis n. 6.
Præcedentia, quæ competit Correctori, vel Locumtenenti in Regno Hiſpaniarum num. 7.
Regens Regiam Cancellariam, an præcedat alijs de Conſilio n. 8.
Præcedentiam, an habeant officiales electi ad Regiminen Uniuerſitatis n. 9.
Continuatio, & perſeuerantia, an differant n. 11.
Præcedentia de quo iure eſt introducta n. 12.
Quomodo regulatur, & iudicatur n. 13.
Continuatio officij quomodo datur n. 14. 15. 16. 17. & 18.
Auditor promotus de vna Prouincia ad aliam, quem locum ſubſtineat nu. 19. 20. 21. 22. 23. & 24.

IN

N dies accidũt differentiæ, & ex illis solent causari animi alterationes ; & ex eis descendunt inimicitiæ;vndè pro illis euitan-
1 dis, quò actinet ad tenuitatẽ ingenioli, mei deliberaui sermonem separatum de præcedentia facere.

Verùm non de præcedentia in Confraternitatibus loqui intendo, cùm de ea latè scribat Bouadill. tom. 1. po-
2 liticor. lib. 2. cap. 18. fol.mihi 823. Gratian. discept. forens. cap.298. lib.2. & ex nostris,Quarant. in Summ. Bullar. verb. Præcedentia, fol. mihi 396.

Non de præcedentia titulatorum,quia eam latè tractat
3 Thor. compend. decis. to. 1. verb. præcedentia, fol. 405. col. 1. & Frecc. de feud. lib.2. tit. quis dicatur dux per tot.

Nec de præcedentia officialium, vno, & eodem tempore, ad idem officium electorum, & quis eorum præfe-
4 ratur, quia explicat Thor. cit. loc. de Franch. decis. 144. & nouissimè est pulcherrima,& admirabilis decisio Reg. Rouit. 65.

Neq; etiã de illa,pluries vẽtilata quæstione;si Episcopus,
5 cũ Canonicis, vti Canonicus sedẽs debeat ipsis præcedere, de qua est recurrendũ ad Bouadill. tom. 2. lib. 3. cap. 8. num. 20. ad fin. de Franch. decis. 138. num. 3. & de ratione, & veritate vide addentes ad eandẽ decis.de Franch. 138. in qua habetur, si officialis sedet, vti Aduocatus, præcedere debet, vide Gratian. discept. 298. n.34.to. 2. & iterum cap. 3. num. 14. & seq. & ad materiam Episcopi vide Reg. Constant. in l. 1. Cod. de Consulib. n. 17. lib. 12. & Frecc. de feud. lib. 1. tit. de origin. Baron.q. 3.n.7. & 26. fol. mihi 23. & 25.

Non autem de Officialibus maioribus, ætate si præferantur minoribus, prius ele-
6 ctis,de quibus vide per Thor. tom. 2. verbo Pręcedentia, fol mihi 476.

Nec de præcedentia correctoris, & Locumtenentis in
7 Regno Hispaniarum, quàm explicat Bouadill. tom. 2. lib. 3. cap. 2. per tot. fol.mihi 15.

Neque si Regens Regiam Cancellariam præcedere debeat alijs de Collaterali Con-
8 silio,qui non sunt titulati,etiã si sint antiquiores in dignitate, cuius quæstio fuit decisa per Regium Collaterale Consilium, vt per Reg. Rouit. decis. 77.

Non

Non de præcedentia officialium electorum pro admi-
9 nistratione, & Regimine Vniuersitats, de quibus infra dicã.

Sed de præcedentia, siuè continuatione officiorum in Regijs Audientijs, & sic Au-
10 ditorum, qui, vel confirmantur ad idem officium per Dominum Proregem, vel transferuntur de vna Prouincia ad aliam ad continuandum officium, & supplendum tempus.

Dico, ad continuandum, non autem perseuerandum
11 officium; huius enim termini, continuatio, & perseueratio differunt; nàm continuatio est ad tempus, nempè, de vno anno ad alium: Perseuerantia verò est perpetua, & vt docet B. Thomas secunda secundę quæst. 9. 128. artic. 1. 5. notab. vti perpetua mansio operatur, vt sit pars fortitudinis, & ei insunt aliæ partes.

Verùm antequàm materiã aggrediar, quæritur, de quo
12 iure est introducta hæc præcedentia? pro cuius quæsiti intelligentia est recurrendũ ad ea, quæ latè disseruit Thor. tom. 2. compen. decis. verb. Præcedentia, fol. mihi 476.

Quæ regulatur, & iudicatur ex antiquitate gradus, & pro-
13 motionis, ne dum ex regula cap. Qui prior. de reg. iur. in sexto, sed ex Nauarr. cons. 10. tit. de maiorit. & obedient.

Et redeundo ad institutũ, continuatio officiorum duobus modis fit, vno, quando idẽ
14 D. Prorex eum confirmat, scilicet, vt permittat exercitiũ Officij, & eius continuationẽ post biennium, & sic post lapsum temporis absque literarum patentalium expedi-
15 tione, sed tantùm permissiuè, & tunc retinet eosdem honores, potitur eadem prærogatiua; quia continuatio dicitur, & neque ad syndicatum tenetur, nisi in totum fuerit ab officio licentiatus, vt cauetur ex prag. 1. de syndic. official. ad fin.

Secundo modo, confirmatur per expeditionem nouarum literarum patentalium; & tunc est subdistinguendũ;
16 aut in illis D. Prorex eãdem præcedentiam concedit, & sic seruari debet, prout vidi in personam Auditoris Antonij Gargani, qui confirmatus fuit in officio Auditoratus in hac Prouincia à D. Prorege Lemensium Comite, per quem
17 licèt paruisset Auditor syndicatui, & literas liberatoriales obtinuisset, fuit tributa eadẽ præcedentia, & in hoc non est vlterius quærendum; sic enim Principi placuit, à cuius voluntate pręcedentia depen

ſionis factæ in primo Monaſterio, à quo transfertur; vel ſecundùm tempus profeſſionis factæ ſecundo Monaſterio, ad quod eſt translatus; & concluditur, ſedere debere ſecundùm tempus profeſſionis factæ in ſecundo Monaſterio, ea ratione; quia incipit eſſe Religioſus illius Religionis ab eo tempore profeſſionis factæ in ſecundo, & ab illo deſcribitur, & ſedere debet, ſi rectè perpendi, & ponderaui, nõ me decipit ſolemnis Doctrina inſignis Doctoris Nauarri conſ. 11. titul. de maiorit. & obedient. tom. 1. cuius authoritate fretus, inferebam, Auditorem Paganum translatum de vna Prouincia ad aliam motu Domini Proregis abſque vlla expreſſione loci, ſeù ſedis, & ſic prælationis, non debere præferri Auditori Brandolino.

Et, data de hoc notitia Domino Proregi Duci de Alca-
22 la, fuit per particulares literas per Scriptorium ordinatum, vt Auditor Paganus præcederet, prout præceſſit, & ſtâtibus literis prædictis, non fuit amplius de hac cauſa loqutum.

Et iterum, cùm Auditor Scipio de Bonis Neapolita-
23 nus, & Auditor Don Gabriel Moles Neapolitanus ordine Domini Proregis Comitis Montis Regij eſſent translati ad hanc Audientiam, ille à Prouincia Licij, hic à Prouincia Aprutij, fuit ſimiliter diſceptatum; ſi præcedere debebant eis, qui antiquiores in Officio reperiebantur; ſed difficultas non vltro proceſſit; fuit enim allegatum id, quod fuit ordinatum per Dominũ Proregem in cauſa Auditoris Pagani.

Quicquid tamen de iure dictum ſit, & poſſet dici; licèt in iure omnia aperta ſint, non deſunt acutũ ingenium præbentes, perſpicaciam oſtendentes, & ſubtilitates inueſtigantes, vt contrariam opinionem ſubſtinentes, controuerſias inducant, & exquirunt eas ſemper; eſt ſciendum; quòd nuper vterque caſus eſt deciſus, & ſi vtraque difficultas eſt ſupita, & omnis dubietas ſublata per Inuictiſſimum, & potentiſſimum Regem noſtrum Hyſpaniarum Philippũ Quartum, quem Deus incolumem per longæuos annos pro fidei defenſione, & Sãctæ Matris Eccleſiæ tutela, & ſuorum Regnorum conſeruatione, ac omnium noſtrorũ auxilio, conſeruet, tueatur, & protegat, qui iuſſit per particulares Regales literas, vt trãſlatus de vna Prouincia ad aliã ſiuè prouiſus in eodem offi-

cio, præcedere nõ debeatis, quos priores, & administrantes in eodem officio inuenerit, quarum literarum Regis, & à Regio Collaterali Consil. executionis datarũ, tenorẽ inserere libet, vt cognitio, quando hæc controuersia occurrerit, ad posteros transcendat, videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Illustris, & Magnifici Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *In tempo del gouerno dell'Illustre Duca d'Alua nostro predeceßore furono scritte lettere da Sua Maestà del tenor sequente, videlicet. El Rey. Illustre Duque de Alua primo nuestro Visorey, Lugarteniente, y Capitan General. Hase visto vuestra carta de trezes de Diziembre, en respuesta de la que os mande à los nuoue de Octubre, cerca, que los Iuezes de Vicaria, y Auditores, que se prouecn no precedan à los, que antes estauan seruiendo, y por ser esto tan conforme à raçon, me hà parecido bien, que lo hagais obseruar, como me lo auisais, y en esta conformedad quiero, y es mi voluntad, que se obserue para adelante, dando para ello la orden, que combenga, y lo mismo se harà en caso, que vos, y los de mas Virreys, que os succediere en esse cargo confirmaredes en los dichos officios de Auditores, y Iuezes de Vicaria, à los que en ellos estuuießen seruiendo, porque tanpoco en este caso han de preceder à los de mas compañeros, sino que se sienten en lugar postrero, pues hauiendo de dar sindicado, como le dan, viene à ser nueua prouision, y assi lo hareis declarar, paraque se obserue, y se esecute en todos tiempos. De Madrid à 7. de Marzo 1625. Yo el Rey. El señal del Presidente de Italia, del Consejo, y de los Regentes del dicho Consejo. In essecutione delle quali preinserte lettere, ci hà parso farue la presente. con la quale ve dicemo, & ordinamo, che occorrendo in questo Tribunale differenze fra li Ministri di esso sopra dette materie de precedenze, debbiate puntualmente osseruare, & essequire, e far osseruare, & essequire quanto la Maestà Sua commanda, & à fin che in futurum se tenghi notitia di detto Real ordine, farete quello originalmente conseruare con il decoro, che si conuiene, e registrare nelli Registri, che sono à questo effetto, e darne auiso à noi, quale inuiarete in potere dell'infrascritto Illustre Duca di Caiuano Secretario di questo Regno per conseruarse nella Regia Cancellaria. Datum Neapoli die 2. Iulij 1633. El Conde de Monterey. Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. In Cur. 1. Princip. Vltra fol. 27. De Giorno. Alla Regia Audientia de Principato Vltra.*

Caput

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Officiales Baronales, an possint refirmari.
Terra, vel Castro vẽdito, nouus emptor, an teneatur cõtinuare officialem.

SVMMARIVM.

Officiales tenentur expectare aduentum successorum n. 1.
Quid, si Terra fuerit vendita n. 2.
D. Thomas Caracciolo Episcopus Cirenæ laudatur n. 3. & 4.
Marius Schipanus laudatur n. 4.
Nouus emptor, an teneatur stare colono n. 6. & n. 20.
Rescriptum secundum, an reuocet primum n. 8. 9. & 13.
Principis proprium est, liberalitatem, & benignitatem ostendere nu. 10. & 11.
Princeps non censetur præiudicare iuri tertij n. 11. & 12.
Successor nouus, an teneatur stare colono n. 13.
Limitatur n. 14. & 15.
Officialis electus à Barone, an possit expelli si terra fuerit vendita n. 18
Quid, si Terra fuerit locata, n. 19.

Rosequẽdo materiam, sciendum, quòd licèt Officiales Baronales sint annales, tamẽ possunt refir-
1 mari, & eo ipso, quo nouus successor non deputatur, cõtinuatur officium, & insurgit illud commune dictum: Tenetur expectare aduentum successoris, censetur enim hæc confirmatio inducta vigore Regiæ Pragmaticæ primæ de syndic. Offic. ad fin.

Hæc tamen intelliguntur, ipso Barone in ipsius Terræ Dominio perseuerante; sed,
2 quid, si Terra fuerit per Baronem alteri locata, vel alienata, an nouus conductor, siuè emptor teneatur stare officiali electo per tunc temporis Baronem? Hæc quæstio dependet ab illa; an nouus emptor teneatur stare colono? & cùm in facti contingentia occurrisset Francisco Ansalone
3 de Atripalda Capitaneo deputato per Marcum Antoniũ de Luca affictatorem Terræ Capriliæ, Terra prædicta fuit vendita ab Illustrissimo D. Thoma Caracciolo, Cirenẽsi Episcopo, tùm virtute, scientia, bonitate, & conscientia benè ornato, Balio Domini Principis Auelleni, vtilis Domini

mini

mini dictæ Terræ Capriliæ, Mario Schipano Neapoli Me
4 dico nostra ęgestate primario & nouus emptor quęrebat officialem expellere. Ego, qui partes officialis tuebar, infrascripta adduxi, quæ placet hic inserere ad futuram notitiam.

Marcus Antonius de Luca, dùm in affictum tenebat Terram Capriliæ ab Illustrissimo Episcopo Cirenæ Balio Illustris Principis Auelleni vtilis Domini dictæ Terræ, elegit Officialē in dicta Terra Franciscum Ansalone, virtute literarum patentalium per annum, qui fuit ab Vniuersitate admissus ad dictum
5 officium, & illius possessionē cepit de mese Octobris 1632 & eo existente in possessione dicti officij, & illud exercendo multorum mensium spatio, nempè, à mense Octobris vsque ad mensem Maij, illud continuando, accidit, quòd Illustrissimus Balius vēdidit Terram prædictam Doctori Mario Schipano de Neapoli, qui possessionem est ade
6 ptus Mense Maij 1633. Nunc verò tanquam nouus Dominus prætendit expellere dictū officialē ab officio prædicto, ex illa regula: Quòd generalis successor non tenetur stare colono.

Ad cuius prætensionis exclusionem Officialis, Regium Collaterale adiens, factum narrauit, & obtinuit prouisiones decisiuas, quòd non molestetur; sed manuteneatur per annum, virtute prouisionum, sequentis tenoris. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici Viri Regij Consiliarij
7 fideles dilectissimi. *A noi è stato presentato il sequente memoriale, videlicet. Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. Francesco Ansalone della Terra di Sanseuerino supplicando dice à V. E. come al presente se ritroua Capitanio nella Terra di Capriglia, essercitando la Giurisdittione, & Giustitia; e perche intende, che sia venduta detta Terra, & il nuouo padrone minaccia volere rimouere esso supplicante dal detto officio, in graue suo danno, preiudicio, & interesse. poiche deue finire l'anno, e per ciò supplica V. E. se degni volere ordinare, che non sia ammosso da detto officio, non obstante altra elettione in persona de altri, & esso esponente sia manutenuto in detta sua possessione. & in casu inobseruantiæ, committere alla Regia Audientia de Principato Vltra, che così faccia essequire, & osseruare, vt Deus. Et inteso per noi il tenor del detto preinserto memoriale, ci è parso farue la presente, per la quale ve dicemo, & ordinamo, che durante l'Anno dell'amministratione di detto officio di Capitanio di Capriglia, che il suppli=*

supplicante essercita, non lo debbiate fare da quello ammouere, che tale è nostra volontà. Datum Neapoli die 28. Ianuarij 1633. El Conde de Monterey. Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Rouitus Regens Barilius Secretarius. In par. 61. fol. 159. Locus Sigilli. Alla Regia Audientia de Principato Vltra, che durante l'Anno dell'amministratione del sudetto officio di Capitanio di Capriglia, che il supplicante essercita, non lo faccia da quello ammouere, vt supra.

Dominus Schiphanus memoriale Domino Regenti Rouito porrexit, & obtinuit, quòd Magna Curia super supplicatis de iustitia prouideat; quæ cum memorialis prædicti insertione prouisiones relaxauit, Regiæ Audientiæ directas, continentes, quòd reductis prouisionibus ad ius, & iustitiam, Regia Audientia prouideat de iustitia; nũc decidenda est quæstio, in qua duplex articulus discutiẽdus venit; vnus quò ad ordinem, alter quò ad Iustitiam.

Quò ad primum, circa ordinem, duo sunt rescripta in hac materia impetrata; vnũ pro dicto officiali per Collaterale negotium decidens, &
8 terminans dum iussit, nõ molestari; sed per annum manuteneri; secundum pro nouo Barone ab vno Regente, & sic à Domino Rouito obtẽto, quòd M. C. prouideat, & duobus rescriptis obtentis; si vltimum expressè, & distinctè de primo mentionem nõ facit, primum est attendendum, cap. ceterũ de rescript.
9 sed sic est, quòd in secũdo rescripto non est facta expressa mentio de omnibus contentis in primo; ergò secundum non substinetur; natura rescriptorum enim expostulat, vt referantur Principi omnia per partem aduersam significata, vt de omnibus informatus Princeps, præcipiat quid velit, aliàs contra faciens, rescripto carere debet, l. præscriptione, Cod. si contra ius, vel vtilit. publ. cap. sedes de
10 rescript. nàm nunquàm disputatur de Principis potestate; sed tantùm de voluntate, & intentione, cuius, licèt pro-
11 prium, & principalis potestatis sit, liberalitatem, & benignitatem ostendere, l. beneficium, ff. de constit. Princip. tamen, quando versatur interesse partis, censetur, nunquã præiudicare iuri tertij, & maximè quando illud est ius illi
12 tertio quæsitum, prout in casu nostro erat huic Officiali ius quæsitum per rescriptum, primo loco ad eius fauorem decisiuè relaxatum, & nouis-
13 simè, quòd secundum rescriptum,

ptum, non expresſè mentionem faciens de primo, non valeat, concludit Oter. Roman. Lucubration. diſputat. 3. ergo reſcriptum primum ſubſtinetur, & valet, de quo dixi in tit. de reſcriptis.

Quò ad ſecundum circa iuſtitiam, vera eſt illa regula:

Quòd ſucceſſor non tene-
14 tur ſtare colono, quæ procedit cum diſtinctione; ſi eſt ſucceſſor ſingularis, vel vniuerſalis; &, ſi prædeceſſor habet plenum ius in re; &, ſi ſucceſſor nō per viam tranſmiſſio-
15 nis; ſed priuationis tenetur ſtare contractui prædeceſſoris, vt per Franch. deciſ. 216. quod procedit in alio, quàm in caſu noſtro.

Sed in noſtro ſecùs; nám ſumus in Officiale electo à
16 tunc verè, & legitimo Domino, quo caſu nouus emptor tenetur illi ſtare, pluribus de cauſis.

Prima, quia vera eſt concluſio iuris, quòd quando eſt
17 promiſſio defenſionis, vel aliud equipollens, nouus emptor tenetur ſtare colono, Franch. deciſ. 302. ſed in caſu noſtro adſunt verba æquipollentia; dùm dicitur per annum. Ergò.

Secunda vera eſt, ſi Balius
18 tempore Baliatus elegerit officialem, & finito Baliatu, Baro adminiſtrans, elegerit aliũ Officialem; electus à Balio, prevalet, & prefertur, Carocc. de locat. & conduct. quæſt. 6. num. 63. Amend. ad Franch. deciſ. 216. num. 6. ergò in caſu noſtro hic officialis ſubſtinetur.

Tertia, ſi vnus Dominus alicuius Terræ elegerit offi-
19 cialem, inde Terram locet, Officialis electus à Barone adminiſtrat, Frãch. deciſ. 216.

Quarta; dum in literis pa-
20 tentalibus adeſt illud verbũ: *Per vno anno*; & cepit poſſeſſionem pro illo anno, non poteſt moleſtari; quia emptor nouus tenetur ſtare colono, Surd. deciſ. 52. n. 12.

Quinta, vera eſt illa regula; quòd quando emptor ſcit,
21 rem per alterum poſſideri, dicitur ſcientia, & per illam ſcientiam tenetur ſtare facto predeceſſoris, Surd. deciſ. 264 Ricc. collect. 361. Hodiern. ad Surd. deciſ. 225. ad fin. Amend. ad Frãch. deciſ. 216. num. 15. Et ſcientia in hoc caſu non eſt præſumpta, ſed expreſſa; ſciebat enim, Officialem adeſſe in loco, quo caſu non poteſt illũ expellere.

Vltimò, ne authoritate in terminis careamus, eſt ſcien-
22 dum, quòd ſucceſſor Iuriſdictionis tenetur ſtare officiali electo per prædeceſſorem, ita nouiſſi-

nouissimè ex Franch. decis. 216. confirmat Amendol. ad Franch. decis. 302. n. 2. ea ratione; quia debet esse annalis, ibid. num. 3. & nouissimè Capoblanc. de auth. Baron. tom. 1. pragm. 5. num. 109. & sequen. mouet punctum, & pro vtraque parte rationes adducit, & tandem concludit, quòd quandò nouus emptor scit, officialem esse in loco, & prouisio est facta per annum, & officialis est in possessione, non poterit expelli.

Antonius Pennella Aduocatus noui emptoris replicabat, eundem Capoblancum aliter descripsisse in 2. tom. cap. 26. cuius authoritate, &
23 doctrina offerebat salarium officiali, & quærebat ipsius desistentiam. Replicabam ego, doctrinam Capoblanc. per eum allegatam, prout ipse loquitur, procedere, quandò officium est prouisum antè locationem, & expeditas literas commissionales; sed in casu nostro, secus, quia officiū erat prouisum per semestre
24 ante venditionem, & capta fuit possessio, & officialis exercebat, quo casu supradictis inhærebam, & pro coronide addebam, ad quid elaborare, si per Collaterale fuit mandatum substineri, & non amoueri; ergò nō est amplius quærendum, sed per dictam R. A. prouidendum, quòd nō amoueatur, durante anno.

Hæc causa fuit diù discussa, & domi inter votantes ventilata; tamèn iu Banca fuit interpositum decretū tenoris sequentis, videlicet.

In causa inter Baronem Capriliæ, & Franciscum Ansalone Capitaneum dictę Terræ super manutentione in officio prædicto, vt in actis, fuit prouisum, videlicet.

Die 20. mensis Iulij 1633. Montisfuscoli. Per Regiam Audiētiam Principatus Vltra in banca coram Illustrisimo Domino Præside, facta relatione per Dominum Scipionem de Bonis, Regium Auditorem, & causæ prædictæ Cōmissarium, auditis partibus, fuit prouisum, & decretum, quòd in biduo partes audiantur, & interim non molestetur dictus Capitaneus Franciscus Ansalone in exercitio officij Capitanei dictæ Terræ Caprilię, donèc aliter per Regiam Audientiam fuerit prouisum, prout præsenti decreto audiri, & non molestari mandatur, hoc suum, &c. De Bonis. Et his accedit decisio S. C. inconsimili casu relata per Thor. in 2. p. cōpen. verb. officialis in exercitio fol. 403. vbi ita iudicatum censuit.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Prior Cleri, an præferatur Priori Capituli.
Quid in Primicerio Cleri, absente Priore.

SVMMARIVM.

Capitulum Montisfuscoli habet liberam electionem eligendi Canonicum absque vlla confirmatione Ordinarij, vel alterius Superioris, à n. 1. ad n. 27.
Dignitates Capituli, quæ sint n. 7.
Dignitates Cleri, quæ sint, ibid.
Hieronymus Pennella Canonicus, & Prior Theologus laudatur n. 9.
Vicarius Episcopi, an præferatur Archidiacono, & Canonicis num. 10. & 18.
Præcedentia iudicatur secundùm mores Regionis n. 11.
Sufficit obseruantia, etiam si aliquod ius repugnet, ibid.
Per non vsum, vel per patientiam, vt alter vtatur, non amittitur, n. 12.
Iuri præcedentiæ renunciari non potest, ibidem.
In ea operatur omnium expectatio num 13.
Pro ea defendenda est licita resistentia num. 14.
Vicerectori, an debeatur honor, debitus Rectori, n. 15. & 16.
Vicemgerens, an gaudeat prærogatiua, qua gaudet principalis n. 17.
Abbas, an dicatur dignior Canonicis num. 19.
Vicarius Episcopi, an præcedat Archidiacono, & Canonicis n. 18.

IN hac die Dominicę Palmarum, in qua materiā Pręcedētię scribo est orta differētia inter Canoni-
1 cos Capituli, & Presbyteros Cleri huius Fuscanæ Regionis, si in publicis processionibus debeat præferri Prior Capituli Primicerio Cleri; & antequam controuersiam aggrediar, necessariū arbitror, præmissum facere, quòd adest hic Colleggiatum Capitulum, quod conseruatur in numero duodenario, erecto per Regem Ferdinandum fœlicis recordationis (tempore, quo illa Sacra Maiestas hic ex causa bellorum aderat) cum facultate eligendi Canonicum, in quolibet casu, & euentu mortis alterius cō Canonici, absque vlla cōfirmatione, nec Ordinarij, nec alterius Superioris; sed libera est electio virtute Priuilegij, & simile non reperitur in toto Regno Neapolitano, nisi hic, & in Ciuitate

Bari,

Barij, vt audio, quod fuit per illam Maiestatem concessum sub die 10. Aprelis 1460. pro remuneratione seruitiorum, à nostris Prædecessoribus ergà Suam Maiestatem impertitorum, prout quamplurima alia Priuilegia, & Capitula fuerũt concessa ex causa remunerationis seruitiorum, & propter benemerita nostrorũ Maiorum, de quibus omnibus, pro vt de alijs prærogatiuis, immunitatibus, & exemptionibus, diuina fauente clementia, separatum tractatum faciam; nã in hoc Capitulo materiam tantùm præcedentiç prosequi intendo.

Et obseruãtia Priuilegij, & possessio Capituli est, quòd,
2 mortuo Canonico, superstites se congregantes, ianuis clausis, prius Hymno, & Oratione Spiritus Sancti dictis, alium Canonicum, loco præmortui eligunt per suffragia secreta, & ille, in quem maior numerus suffragiorum concurrit, eligitur, ex illa regula iuris; quod maior pars facit, Canonicum reputamus; & possunt eligere Sacerdotes, & Clericos, etiam in Sacris non constitutos, & etiam aduenas.

De iure enim habetur, quòd Canonicus, quando Canonicatus est beneficium simplex, non requirit ordinẽ, sed sufficit tantùm habere Clericalem tonsurám, ex adductis per Gratian. disceptat. forens. tom, 3. cap. 591. n. 2. & n. 3.

Quamuis in Canonicatu, non simplici, & requirente ordinem ex dispositione Sacri Concilij Tridentini requiratur ordo ad minus Subdiaconatus, vt infra dicam.

Et practica est, quòd, adhibitis suffragijs, & ipsis publicatis, ianuis apertis publicatur Canonicus electus, per Priorem, vel alium, primum locum obtinentem, coram populo, ibi concurrente, alta voce dicendo: *Signori, essendo morto il Reuerendo Canonico Sig. tale questo Reuerendo Capitolo per il Priuilegio, che tiene, & antiquissima possessione in che sta di eligere vn'altro in luoco del morto, si è congregato in questa Chiesa, & propriè nella Sacrestia, luoco solito à porte serrate, e cantato prima l'Hinno del Spirito santo, ciascheduno delli Signori Canonici facendo scrutinio in conscienza d'eligere persona habile, e sufficiente al seruitio de Dio, per voti secreti, dalla maggior parte è stato eletto Canonico il Reuerendo Sig. D. tale, e però si publica per Tale, e si chiama, acciò si accosti per riceuere questa dignità, e se le consegni il Cappuccio, e se li dia la possessione.*

Et hoc quando maior pars concurrit in electione; si verò omnes

omnes cócurrunt, prout passim accidit, non dicitur; *Per la maggior parte*; sed, *da tutti*, nemine discrepante.

Hoc dicto, & publicato, statim accedit Canonicus, &
4 electus, & vocatus, & Notarius publicus, Iudex, & testes faciunt actum publicum de electione, & per Priorem, seù antiquiorem Canonicum traditur possessio per impositionem Cappuccij, sedem in Capitulo, Stallum in Choro, & optima ratione; Canonicus enim debet installari in Choro, & per eius installationem traditur possesio, Ancharan. in cap. fine possesione, de regul. iur. in 6. canitur Hymnus: Te Deum laudamus, & Canonicus nouiter electus præbet reuerentiam alijs Concanonicis, amplectitur ab illis, & osculatur, & in fratrem recipitur.

Similiter quandò quis ex Canonicis vult resignare suũ
5 Canonicatum; resignatio fit ad manus Capituli per actũ publicum, & resignatione facta, superstites similiter prædictum modum, & solemnitatem seruantes, & prædictis solemnitatibus adhibitis, aliũ Canonicum loco resignantis eligunt; benè verum, quòd nó amittit possessionem per resignationem resignans, donec alter non ceperit possessionem, Ragucc. in tract. de voc. Canonic. quæsit. 21. n.
5. quod iure tuetur; nàm quandò in Canonicatu confirmatio Superioris non requiritur, renunciatio fit in manibus Capituli, Abb. in cap. quod in dubijs de Renunciat. Raguc. citat. loc. quæsit. 29. n. 5.

In tãtum, quòd in vtroque casu, tàm mortis, quàm resi-
6 gnationis electio fit à Capitulo absque vlla confirmatione Ordinarij, vel alterius Superioris.

Hæc est antiquissima possessio, & reperitur hoc capitulum in hac prærogatiua antiquata.

Et, licet Eminẽtissimi Cardinales Sauelli, & Cardinalis Arigonius, qui pro tempore fuerunt Archiepiscopi, & nónulli alij Archiepiscopi Ciuitatis Beneuenti, cuius ditioni hic Clerus subest, voluissent manus imponere; cognito priuilegio, perpensa sic antiquata, & continuata possessione, à molestando obtinuerunt.

His adductis, Canonici electi sunt de gremio Cleri, & retinent nomen, prerogatiuam, & dignitatem Cleri, eiusque fructus, & introitus pro rata percipiunt, cùm omnes in vna Ecclesia, & sic in

Ecclesia

Ecclesia maiori conueniunt.

Officiales in primo gradu Capituli sunt Prior, Primice-
7 rius, & Sacrista: Dignitates Cleri sunt Prior, Primicerius, & in Clero non adest Sacrista; caret enim eo, & Ecclesiam vnam accedunt, & ibi ministrant, vt supra dictũ est, cum hac tamen differentia, Prior Capituli eligitur per quinquennium; cęteri verò Officiales, tàm Capituli, quã Cleri eliguntur per annum.

Verùm, quia quandoque Prior Cleri, & Primicerius
8 eligitur ille, qui non est Canonicus, venit in controuersiam, si in processionibus, & alijs publicis functionibus extra, vel intra Ecclesiam Capituli, Prior, Cleri non Canonicus præcedat Priori Capituli Canonico? quæ controuersia resolui posset, ex distinctione: aut sunt functiones intus Ecclesiam, vt Capitulũ, & Prior Capituli præfertur in actibus Capituli.

Aut sunt intus Ecclesiam, vt Clerus, & Prior Cleri Priori Capituli præcedit in actibus Cleri.

Aut verò tertio casu sumus extra vtrumque, & sic publicè functiones fiunt, & tunc Prior Cleri antecellit omnes; Clerus enim est Dominus Territorij, vt antiquior.

Et in processione Palmarum aberat Prior Cleri Hie-
9 ronymus Pennella, exemplaris vitæ, ad prædicandum verbum Domini in hoc Quadragesimali tempore in Terrà Morconi, & in eius absentia Primicerius Cleri Abbas Io. Baptista de Nuzzolo præcedere volebat Priori Capituli; Carolus Morante Doctor Legum, & Canonum, Prior Capituli denegabat prę lationem Primicerio Cleri, & fuit magna apud nos controuersia.

Dicebant enim aliqui, Priorem Capituli præire debere, quia primum locum obtinet,
10 exemplo Vicarij Episcopi, qui pręfertur Archidiacono, & Canonicis, ex Gratian. disceptat. forens. tom. 1. cap. 111. n. 48.

Alij dicebant, Canonicum maiorem ordine, etiam postea receptum præferri alteri priùs admisso in minori ordine, ex Gratian. decis. 15. sed sic est, quòd Prior Capituli fuit primò ad Prioratus ordinem præmotus Primicerio Cleri; Ergò.

Ego verò dicebam, materiam præcedentię iudicari se-
11 cundùm mores Regionis, Gratian. discept. forens cap. 198. num. 8. & 99. lib. 2. Bouadill. tom. 1. politic. lib. 2.

cap.

cap. 10. nu. 49. fol mihi 430. & sufficit obseruantia; etiam si aliquod ius repugnaret, Gratian. ibid. cap. 298. n. 8. Ricc. collect. 1069. Reg. Rouit. decis. 77. num. 7. & nouissimè declarationes ad Concil. Trident. sess. 25. tit. de Regularib. cap. n. 7.

Quidam dicebat, magnũ præiudicium inferri Clero, si eius Primicerius patiebatur, Priorem capituli præferri, & consulebat Primicerio, vt resisteret; tuebatur, in materia præcedentiæ esse licitam resistentiam, etiam manu armata, ex Gratian. citat. cap. 298. num. 11. ad med.

Replicabam ego, non refragari, si quis non vsus fuerit,
12 vel passus sit, vt aliquis præcedat, per non vsum, vel patientiam non derogatur iuri præcedentię, cui renunciari non potest; dum, tractatur de re magni pręiudicij, Gratian. cit. loc. num. 9. & proinde inferebam, non esse impediendã huiusmodi publicã functionem, & sic processionem, ne publicum scandalum oriatur, sed sufficere protestationem, factam per Primicerium Cleri coram populo; multũ enim
13 in huiusmodi præcedentiæ materia operatur communis omnium expectatio, Gratian. citat. cap. 111. num. 14. inconuenientia, & scandala esse euitanda; & tempus, nec locum permittẽda, vt hæc controuersia decidatur, & pro Dei seruitio, & publica quiete, ac communi decore esse processionem prosequẽdam, & ea finita, facta matura discussione cũ omnium interuentu, esse articulum deciden dum, & patiens Primicerius paruit meæ sententiæ, & abstinuit ab incedendo pro illa vice ad processionem.

Inde eadem die Reuerẽdi Presbyteri Capituli, & Cleri in vnum in Choro coadunati super hac differentia variè locuti sunt, & ego euocatus ad controuersiam terminãdam, dicebam, terminari posse ex obseruantia, & consuetudine, ex Doctrinis supra citatis; cũ consuetudo sit altera lex; verùm, quia etiã super consuetudine, erat altercatio, dixi ostẽdenda esse mihi Capitula Ecclesię, & decreta, aliàs interposita per Curiam Archiepiscopalem in consimili materia, tàm pro cognitione articuli, quàm ad mei decidentis instructionem.

Quibus diligentèr perpensis, non inueni hunc articulũ decisum, locuntur enim vtroque Priore præsente; sed nullum verbum de Priore Cleri absente, & eius Primicerio

cerio præſente, vt eſt caſus, de quo agitur, in quo exquiſiui inueſtigare conſuetudinem, & non valui illam clareſcere, tum ex abſentia aliquorum antiquorum in Capitulo, cũ etiàm ex diſcrepantia, in quã ad inuicem inciderunt; vndè dicebam, non probata conſuetudine, articulum terminari debere de iuris cenſura.

Et præmittebam tempore electionis Prioris Cleri fieri etiam illam Primicerij, & ſic vnam poſt alteram ab eodem Clero collegialiter, & complexiuè vnito per ſuffragia, quo præmiſſo, oritur iuris diſpoſitio, vt quando Vicerector Studij eligitur ab eodem Col leggio, Capitulo, ſiuè Vniuerſitate, & tùnc Vicerector habet eandem prærogatiuam, ſicut ipſe Rector, ſecùs autem
15 ſi eligitur ab eodem Rectore, ex Felin. in cap. mandata, num. 1. de except. ex tex. in l. Vicarius, ff. de legat. ex doctrina Bart. ab omnibus amplexa in l. filius, ff. de legat.
16 ex Gratian. citat. cap. 111. n. 54. vndè ſequitur conſequentia, vt dum Primicerius ſit electus ab eodem Clero eodem tempore, & cum eadem ſolemnitate, qua elegitur Prior, meritò, Priore abſente, gaudet Primicerius prærogatiua, dignitatibus, & honoribus, Priori competentibus.

Vlteriùs dum Primicerius vicem gerit eiuſdem Prioris, debetur honor debitus Priori; ex iuris enim diſpoſitione habetur, eundem honorem deberi Vicemgeren-
17 ti, qui debetur eidem principali, Felin. in cap. cùm olim, il ſecondo n. 1. verſ. Item, de Offic. delegat. Abb. in capit. ſanè n. 2. & Gratian. cit. cap. 111. num. 33. Vicegerentia operatur, ac ſi præſens eſſet ille, pro quo quis vicem gerit, & pleniori manu concludebam, Primicerium Cleri pro ſuo Priore Vicemgerentem ante ire, & præferri Priori Capituli; & an Coadiutor ſedeat in eodem loco, in quo ſedet Coadiutus? vide Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 106. n. 18. & 39.

Verùm, quia, & ex cauſa inter eos non poterant in vnã ſententiam cõuenire, & adierunt Archiepiſcopalem Curiam Beneuenti, & ibi negotio diſcuſſo per Dominũ Vicarium, & Dominos examinatores, fuit declaratum, Primicerium Cleri, abſente ſuo Priore, ante ire Priorem Capituli, & ſic ſecũdùm meam ſententiam fuit pronunciatũ, quod nota ad futuram ſcientiam, quando caſus occurrit, cognito, quòd aliàs hoc modo fuit

do fuit in ea seruatum, ex antiqua consuetudine. Et quia honor debetur officio, non personæ.

Sed, an Vicarius Episcopi præcedat Archidiacono, & Canonicis? distingue; aut est
18 presens Episcopus: aut est absens, vt per Gratian. citat. cap. 111. n. 16. 61. & 74.

Abbas verò est dignior Canonicis, vti singuli, consideratis; secus verò si Collegialiter sunt cõgregati, cap. Quāuis,
19 il primo, §. quanquàm de præbend. in sexto, & ibi Geminian.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Electio Canonici, quomodo fiat:

Quæ concurrere debent.

SVMMARIVM.

Electio Canonici quomodo fiat à num. 1. ad 6.

An per sonum Campanæ fieri possit num. 1. & 2.

Debent omnes Canonici citari num. 2. & 3.

Accedentes, an teneantur expectare non venientes n. 4.

Vocem quomodo dare debent n. 5.

Quomodo interuenire debent num. 6. & 7.

Si aliqui à Capitulo discedunt, an electio fiat n. 8.

Si accedentes vocem dare nolunt, an electio fiat num. 9.

Quid, si citati, se absentassent n. 10.

Canonicus, an possit votum datum mutare n. 11.

Canonicus excommunicatus, an vocem habeat n. 12.

An recipiat distributiones quotidianas, vel alios fructus à n. 13. ad num. 24.

Canonicus carceratus pro causa criminali, vel condemnatus, an percipiat fructus, n. 25. 26. 27. & 28.

An recipiat distributiones quotidianas, ibid.

Distributiones quotidianæ quomodo inter præsentes diuidantur n. 30. & 31.

Horas canonicas recitare tenentur, tàm excommunicati, quàm carcerati, num. 32.

Prerogatiuas huius Capituli prosequendo, dũ dixi supra, quod retinet liberã electionẽ; queritur, quomo-
1 do electio fiat? dicas tu, quòd debent omnes Canonici vocari, & conuocatio potest fieri per sonum Campanæ, vbi mos viget, & sic seruari in Capitulo Beneuentano, refert

fert Anton. Ragucc. in tract.
de voc. Canonic. quæsit. 12.
num.4.
Ego verò dico, quòd vtrũ-
que debet adimpleri, primũ,
nẽpè, quòd citatio prçcedat:
secundum, vt sonitus Cam-
panæ sequatur; effectus enim
Cãpanæ est inter alios, Con-
2 gregare Clerum, vt dixi in
primo tom. tit. de Campan.
cap. vnic. num. 7. hac tamen
forma, vt die præcedenti vo-
centur per Primicerium, seù
alium legitimum, & debent
citari illi, qui sunt in loco, vbi
citandi sunt, idest, vt existant
in loco, in quo citari possint,
nempè, per duas dietas, sta-
tuendo diem, & horam, in
quibus Canonic. conuenire
3 debent, ex his, quæ notat Ra-
guc. cit. loc. quæsit. 30. n. 1.
Inde hora statuta, debet se-
qui pulsatio Campanç: verùm
4 hora statuta prætermissa, in-
teruenientes, non tenentur
expçctare alios, qui non ve-
nerunt, Ragucc. ibid. verùm
ex causa possunt prorogare,
ex Oltrad. cons. 122.
Et debent omnes coniun-
ctim, capitularitèr, & cõple-
xiuè dare vocem; & ad ele-
5 ctionem per suffragia secreta
procedere, nõ autẽ in scriptis,
vel separatim vocem dare
possunt, Felin. in capit. cùm
omnes de const. n. Et in
Ecclesia vniri, & ibi Capitu-
lum facere, vel in atrio, siuè
alio loco intus Ecclesiam,
Abb. in cap. in terra, de ele-
ction. sed quòd seruetur con-
suetudo, dicit Raguc. quæsit.
14. num. 5. prout in simili de
iudicibus votantibus dixi su-
pra tit. de offic. delegat. cap.
1. à n. 2. ad 47.
Sed quot interuenire de-
bent? Felin. citat. loc. infert,
6 debere esse maiorem partem
Capituli, quod intelligẽdum
est respectu totius Capituli,
non autem cõparatione mi-
noris partis.
Innocent. in capit. 1. de
7 maiorit. & obedient. articulũ
disputando dicit, si omnes
sunt legitimè citati, & pauci
interueniunt, illi interuenien
tes possunt constituere actũ.
Et, si omnes Canonici ac-
cedunt, vel maior pars illorũ,
qui sunt in loco, inde aliqui
8 discedunt, restantes possunt
actum explere, non obstante
aliorum discessu, Abb. in cap.
cùm nobis de elect. in fin.
Idem si aliqui existentes,
nollent dare vocem, vt per
9 Felin. in cap. 1. de maiorit. &
obed. col. 11. tu pro vtroque
casu vide Lap. allegat. 131.
Quod amplia procedere,
etiam, si vocati, & citati se ab-
sentassent, & nollent venire,
10 quia interueniẽtes tùnc per-

ficiunt actum, & illi absentati sunt effecti extranei à Capitulo, Abb. cit. loc. & ibi Innocent. Roman. consil. 352. prout in simili dicimus in Ciuibus, vocatis pro electione regiminis Vniuersitatis, ex Franch. decis. 609.

Sed quæritur, Canonicus, qui dedit votum, an possit il-
11 lud irritare? vide Guttier. canonic. quæst. lib. 1. cap. 11. num. 87.

Et, si inter Canonicos adesset aliquis excommunicatus, an possit dare vocem, & ele-
12 ctio sit valida? dicas, quòd si excommunicatus erat denunciatus, & excommunicatio erat notoria alijs eligentibus, & ab excommunicatione nō fuerit appellatum, tunc electio erit nulla, Nauar. cons. 1. de election.

Et dum de Canonico excommunicato tetigi, oportunè quæritur; an Canonicus
13 excōmunicatus recipere valeat distributiones quotidianas? Quæstio hæc pluries hic occurrit, & signantèr in personam cuiusdam Canonici, qui pluries fuit excommunicatus, & fuit hęsitatum, si debebantur ei distributiones quotidiaę, vel alij fructus Capituli; magna enim fuit inter nos controuersia.

Multi enim tuebantur, excommunicatum indignum effici, tàm fructibus, quàm distributionibus, quā alijs prę-
14 bendis, propter excommunicationem, illa vulgata ratione: Quod excommunicatus priuatur cōsortio fideliū, & alijs Ecclesię beneficijs, & est extra communionem, ex Innocen. in cap. illa, election. ergò, & ipsius fructibus est priuandus.

Thomas de Agiutorio Canonicus, Doctor Legum, & Canonum, dicebat, excom-
15 municatum, nedùm beneficijs Ecclesię priuari, quorum priuatio sequitur in cōsequentiam excommunicationis, verùm etiàm in nihilo, quò ad fructus Ecclesiæ iuuari, & allegabat Gratian. disceptat. forens. tom. 1. cap. 119. n. 3.

Alij dicebant, quòd si excommunicatio est iniusta,
26 recuperat excommunicatus fructus suos, ex Frācisc. Marc. decis. 537. n. 3.

Ego verò in omnibus incidentibus distinctionem adhi-
17 bens; qui enim benè distinguit, proximus est veritati; Distinguendos esse plures casus, arbitror, vt discordia Doctorum reconcilietur.

Primus enim est; aut tractatur de excommunicato, propter delictum: aut verò est
18 excommunicatus ex alia causa, quàm

ſa, quàm ſui Capituli, vt puta propter Iuriſdictionem, ab alio habitam; aut excommunicatio eſt maior: aut verò minor.

Si primo caſu, eſt excommunicatus propter delictum, vel propter debitum, nulla distinctione habita, ſi fuerit
19 iuſtè, vel iniuſtè excommunicatus; quocumq; enim modo fiat, timeri debet, vulgatis iuribus, dico hoc caſu, nec diſtributiones, nec fructus obuenientes ei deberi, ratio eſt: Quia in ſua poteſtate eſt, ſe abſolui facere, vel comparendo, ſi deliquerit, vel ſoluendo, ſi debitor erit, &, ſi non erit ſoluendo, vti remedio legis, gaudere, nẽpè, beneficio cap. Odoardus, & ab excommunicatione liberabitur; ex adductis per Guttier. canon. quæſt. lib. 1. cap. 1. num. 90. & ſequen. qui dat cautelam, vt, ſi excommunicatus eſt
20 abſens, poterit cum cautione de comparendo, vel ſoluendo, abſolutionem petere, & obtinere.

Aut verò ſecundo caſu, eſſet excommunicatus propter iuriſdictionem, ab alio habitam, & ſic ex cauſa non ſui
21 Capituli, prout quandò quis exercet aliquam Iuriſdictionem Apoſtolicam, ſibi delegatam, vel cõmiſſam, & tunc dico, quòd fructus, præbẽdas, diſtributiones, & cęteras aliàs obuentiones lucratur, prout cæteri exiſtentes; ea ratione; Quia, cùm exercet Iuriſdictionem, quæ alijs non poteſt committi, niſi perſonis Eccleſiaſticis, videtur inſeruire Eccleſię Romanæ, & perconſequens lucratur omnia lucratur cæteri, Guttier. citat. loc. n. 151.

Si verò excommunicatio eſt maior, non habet vocem, ſi eſt minor, ſecus, & eligere
22 poteſt, Borrell. ad Belluc. in ſpecul. Princip. rubric. 45. titul. de inęqualitat. voc. §. quamuis.

Non obſtant in contrariũ
23 adducta, & ſic primum loquitur enim Gratian. cit. loc. ſi perſtiterit per annum.

Non obſtat ſecundũ, quod intelligitur, poſtquàm fuerit abſolutus, & reſtitutus, tunc
24 enim recuperat omnes fructus, prout in ſimili dicitur de bannito, iniuſtè bannito, qui, ſi reſtituitur, recuperat fructus, prout loquitur Franciſ. Marc. deciſ. citat. 537. n. 3.

Sed, quæro, ſi Canonicus fuerit carceratus ob aliquod delictum, vel condemnatus, an habebit diſtributiones, &
25 alios fructus? de quo latè per Quarant. ex Concil. Trident. in Summ. Bullar. verbo di-

ſtributiones quotidianæ, fol. mihi 215. Tetigi in præce-
26 denti tractat. titul. de ſalario cap. 2. num. 33. Alij verò dicũt de iure canonico, ex cap. vnic. de Cleric. non reſident. in 6. non deberi; nam de eorum natura dantur præſentibus, & miniſtrantibus; ſed ſic eſt, quòd carceratus abeſt, & non miniſtrat; ergo Reg. de Pont. deciſ. 25. num. 15. infert, non deberi, niſi intereſſentibus, & miniſtrantibus.

Sanchez de matrimon. lib. 3. diſputat. 51. num. 12. diſtinguit; aut Canonicus carceratus, ſuſpenſus, vel condẽnatus eſt perpetuò; aut ad tẽ-
27 pus. Si primo caſu, non recipit; ſi ſecundo caſu, ſubdiſtingue. aut in condemnatione, vel ſuſpenſione eſt adiectum, vt à beneficio ſit priuatus, & id ſeruandum eſt; aut non eſt expreſſum, & ſecus eſt, & inde, ſi fuerit liberatus, vel pronunciatum, carcerationem iniuſtam, tunc recuperat fructus, diſtributiones, aliasuè præbendas, quæ in caſu diuiſionis inter præſentes debent diuidi ſecundùm conſuetu-
28 dinem loci, dummodò conſuetudo ſit rationabilis, præſcripta, & legitima, nempè, per quatraginta annos, Viu. deciſ. 311. vbi ſi conſuetudo non viget, ſunt conſiderandæ neceſſitates Eccleſiæ, & merita Clericorum.

Et adeò verum eſt, quòd debentur intereſſentibus diſtributiones, quòd, & ſi alij conſentiant, vt non interueniens illas habeat, non valet, & non debẽtur, niſi inſeruiat,
29 Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 429. n. 6. quem ſequitur Viſcont. ſingular. verbo diſtributio in princip.

Sed in caſu diuiſionis, quã partem debent habere præſentes miniſtrantes? vnicam tantùm, vel duplicem, vnam, nempè, pro ſe, & ex ſeipſo, &
30 alteram, vti adimplentes, & inſeruientes pro Canonico abſente; dicas tu, quòd vnam habebũt, ea ratione, quia quotidianæ diſtributiones, quæ dantur intereſſentibus, vocan-
31 tur alimenta, quæ non debentur, niſi ſemel, & reiterari non poſſunt, Caball. reſol. crimin. cent. 3. caſ. 229. n. 5. 6. 7. & 8. quem vide, quia pulcra dicit, vide etiã Bellug. cit. rubr. 45. §. aduerte fol. mihi 203.

Declara tamen omne totũ, quod tàm carcerati, quàm excommunicati tenentur iuxta
32 eorum ordinẽ recitare quolibet die Officium, & horas Canonicas, Couarr. variar. reſolut. lib. 3. cap. 13. num. 2. Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 82. num. 16.

Cap.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Canonici non Sacerdotes, an habeant vocem in Capitulo.

SVMMARIVM.

Canonici non Sacerdotes, an habeant vocem in Capitulo, à n. 1. ad 13.
Limita n. 14. & 15.
Canonicus debet esse ad minus in ordine Subdiaconatus, n. 2. 3. & 4.
Consuetudo debet esse legitima, & non iuri repugnans, vt seruetur, nu. 6. 7. & 8.
Canonicus quando dicatur in herbis, num. 10. & 11.
Canonicus non in sacris non habet vocem, neque electiuam, neque consultatiuam n. 12. & 13.
Limita n. 14. 15. 16. & 17.
Quæ ætas requiritur in Canonico, num. 18.

Ed quęritur, an Canonici non Sacerdotes habeant vocem in electione? de hoc dubitari contingit 1 pluries, & signanter, mortuo Canonico Antonio Morante filio Petri Morante insignis Aduocati in Ciuitate Neapolis, de quo mentionem feci in prçcedenti tractatu de Pugna Doctor. titul. de testibus cap. 1. num. 19. per eius obitum fuit facta electio sui Canonicatus in personam D. Andreę Salamone Sacerdotis, & inter alios Sacerdotes superstites aderat Doctor Carolus Morãte Canonicus, Antonij mortui nepos, qui ad Subdiaconatus ordinẽ nõ erat promotus, & fuit pro parte aliquorũ Canonicorum oppugnatum, Carolum Morante non habere vocẽ, & si Subdiaconus esset; oportet enim, vt Canonicus sit Sacerdos, vt vocem habeat; vnde ipse requisitus, dicebã Canonicum Subdiaconum vocem habere in electione; sufficit enim, vt electio competat, ad Subdiaco-
2 natus ordinem esse promotũ; mouebar ex dispositione Sacri Concilij Trident. Sess. 22. de reformat. cap. 4. in illis verbis.

Quicumque in Cathedrali, vel colleggiata, sęculari, vel
3 regulari Ecclesia Diuinis mãcipatus Officijs, in Subdiaconatus ordine saltem constitutus non sit, vocem in huius-
4 modi Ecclesijs in Capitulo non habeat, etiam si hoc sibi ab alijs liberè fuerit concessũ.

Replicabant alij, sic esse in

Collegio

Collegio consuetudinem, vt
5 non habeat vocem, nisi sacerdos, & sic semper fuisset seruatum.

Replicabam ego, consuetudinem, vt seruetur, debere
6 esse legitimam, iuridica, quatragenariam, & iuri Canonico non repugnaté, sed sic est, quòd repugnat dispositio Tex. in cap. 1. Clement. de ętate, & qualitat. & Sac. Concilij Trident. vt supra inserta,
7 quæ in illis verbis: Etiam si ab alijs hoc liberè fuerit concessum, videtur derogare nedũ
8 consuetudini, verùm etiam speciali dispositioni, id permittenti.

Tamen, non obstantibus his, fuit facta electio absque
9 voce ipsius Caroli Morante Canonici, & fuit collatum beneficium Canonicatus in personã dicti Abbatis Andreę Salamone.

Nunc verò firmiter firmando pedes dico, conclusiuè lo-
10 quendo, quòd quando Canonicus non est in Sacris constitutus, nempè, ad minus in ordine Subdiaconatus, dicitur Canonicus in herbis, Io. Petr. Monet. in tract. distri-
11 but. quotidian. par. 2. quæst. 19. num. 17. quando est sine præbenda, adhuc dicitur Canonicus in herbis, Mastrill. de Magistrat. lib. 4. c. 10. n. 9. & non habet vocẽ electiuã in Capitulo, iuxtà dispositionem Sacr. Conc. Trident.

Cuius vigore sic testantur Nauar. cons. 2. de consuetud.
12 num. Fuscus in tractat. de visitat. lib. 1. cap. 15. num. 14. Ragucc. cit. tractat. quæsit. 5. num. 7. Monet. citat. tractat. par. 2. quæst. 20. n. 13. & nouissimè remissiones ad Sacr. Concil. Trident. citat. loc. vbi num. 3. habetur ampliatio, vt non habeat vocem,
13 nedùm non electiuam, verũ etiam neque consultiuã, neque assistentiam, neque sedẽ in Capitulo.

Limita tamen, quò ad distributiones quotidianas, quas
14 Canonicus, etiam non in Sacris constitutus, & sic, Clericus, recipit, Monet. quæst. 19. num. 17. & quæst. 20. n. 13. in citat. par. 2.

Limitatur etiam, quòd attinet ad Congregationẽ Ca-
15 pituli; Canonicus enim Archidiaconus, etiam Clericus, & sic ad ordines Sacros non promotus, potest Capitulum Congregare, cuius officium ad ipsum spectat, prout citat. DD. citat. loco, hanc limitationem iure tuentur; vnde
16 ipsorum authoritate fretus, cum in hoc Capitulo nostro non adsit Archidiaconus, in eius locum, hoc officium cõuocandi

uocandi

uocandi Capitulum spectat ad Primicerium; concludo, vt Primicerius, & si Clericus sit, & nullo Sacro ordine decora-
17 tus, valeat Capitulum vocare, & congregare, quod tu nota ad veræ practicæ cognitionem.

Sed, quæ ætas iure Pontificio requiritur in Canonico Collegiatę, vel Cathredalis Ec-
18 clesiæ? recurre ad Fràc. Marc. decis. 1177. Nouar. singular. canonic. conclus. 4. aliàs 63. Gratian. discept. forens. cap. 482. num. 29. & iterum cap. 591. num. 1. & seq. & nouissimè Ricc. collect. 2444.

Est tanti ponderis, tantęuè considerationis dignitas, vt filius, licèt potestati paternæ subiaceat, tamen si est in dignitate constitutus præcedit Patri suo, Bouadill. tom. 2. politicor. lib. 3. cap. 2. n. 16. qui exemplo de Fabio Maximo Proconsule, Oratore misso per Romanos ad quintum, Fabium Consulem eius filiũ, cui priuata pietas, & sic paterna potestas succubuit publicæ authoritati, & sic pręualuit dignitas filij, quem vide, quia pulcra dicit, vide Gratian. discept. forens. cap. 298. n. 36.

Caput Sextum.

ARGVMENTVM.

Canonicus impeditus dare vocem, an possit constituere Procuratorem.

SVMMARIVM.

Canonicus impeditus, vel infirmus, an possit pro electione constituere Procuratorem, à n. 1. ad 7.

Non summatur, ex quo continet id, quod in Summario.

Vando verò Canonicus est impeditus iusto impedimento vel infirmus, potest constituere Procura-
1 torem, ad dandam vocem in electione alterius Concanonici, & cap. si quis iusto in princip. de elect. in 6. Constitutus debet esse Canonicus & sic de Collegio Abb. in cap. constitutus, de appellat. 2. col. Ragucc. tamen quæsit. 26. num. 1. asserit, posse cõstitui extraneum; tamen cum cõsensu ipsius Capituli, cuius opinioni non inhæreo; intelligitur enim quãdo nullus de

Collegio

Collegio velit esse Procurator, tunc, volẽte Capitulo extraneum deputare potest, cap. 1. §. absens, de elect. in 6.

Et concludo, Procuratorẽ constitui non posse extraneũ; sed de Collegio; si enim esset extraneus, oriretur non parua suspitio publicandi vota aliorum Canonicorum, & posset sequi odium, & multa alia incõuenientia ex votorum propalatione, prout in simili inter alias prohibitiones, datas à Regia Maiestate Hispaniarum Domino Proregi Ciuitatis Neapolis, adest hoc Capitulum, vt quando votantur causę nõ adsit alius extraneus; sed tantùm de consilio, & votantes, prout ex cap. 12. sequentis tenoris, colligitur.

Assi mismo porque à la auctoridad del Consejo conuiene mucho el secreto, sin el qual ninguna cosa se puede bien proueer, y es tambien necessario, que los votos de los Consejo sean libres, y que libremente, y sin respecto diga cadauno su parecer en las causas, y negocios de que se trattare, y esto no se puede hazer quando entran en Consejo personas, que no han de entrar en el, antes las cosas, no son propuestas, ni digas quando son ya publicadas, y à esta causa ni las prouisiones, que se ordenan se pueden executar, como conuiene à nuestro seruicio, ni los del Consejo dezir libremente sus botos, y pareZeres, teniendo por cierto, que luego lo han de saber las partes, para euitar estos inconuenientes, teneis muy especial cuidado de no permettir, ne consentir, que entren en el dicho Consejo mas de aquellas personas, que por orden del Emperador mi Señor, y nuestro, deben entrar, y si alguna vez por algun negocio particular fuere menester llamar, ò admitir alguna persona, que no sea del dicho Consejo, acabado el negocio, à que entro, antes, que se proponga, ò comincie à tratar de otro, mandareis, que se salga del Consejo, y desta manera se manterrà en la auctoridad, y reputacion, que conuiene, y los negocios se trataran, y despacaran con la breuedad, y limpieZza, que se debe, y hallãdo que alguno del Cõsejo descubre por via diretta, ò indiretta lo que se hà placticado en el dicho consejo, ò dixere quien saborecio à la parte, ò le fuere contrario, procurareis informare de la verdad, y saca da esta à luz, nos dareis auiso con toda breuedad para que sea castigado, y se aga contra el la demostracion, que el caso requiere, porque esto es de muy grande inconueniente, y poca reputacion de nuestro Tribunales.

Verùm, quando Domino Proregi videbitur, votum alicuius Consiliarij requiri, mandat per particularem dispositionem, vt infirmus, qui ad Tribunal accedere nõ valet,

votum

votum in ſcriptis tranſmittat, ſic fuiſſe ſeruatum in caſu,qui ſibi occurrit, refert Reg. Rouit. conſ. 5. nu. 4. & 5. to. 1.

Et an poſſit Procurator iſte dare vocem ſuam,vni,& aliã,
2 vti procurator, alteri? de Franch. deciſ. 69. n. 11. tangit articulum,& reſoluit ex illa regula;quòd Procurator eſt organum ſui principalis, vt Procurator conſtitutus non valeat vnum eligere nomine ſuo,& alium Procuratorio nomine.

Bellug. in ſpecial. princip. rubrica 45. tit. de inęqualit. votum, §. quamuis, n. 2. te-
3 ſtatur, nõ eſſe inconueniens, duas voces dare, & officium duorum gerere, & in §. aduerte,infert, ſeruandam eſſe loci conſuetudinem, & Bor-
4 rell. ibid. infert ad quæſt. ſi Titulati interuenientes in parlamento,etiam vti Procuratores aliorum Titulatorum accederent,ſi vnicam, vel binam vocem haberent, quod prætermitto pro nunc.

Anton. Ragucc. quęſit. 30. num. 22. concludit,Procuratorem conſtitutum ab altero
5 Canonico abſente, duplici voce potiri,& ſic binam vocẽ habere in electione; inde paulò infra ſubdit,non eſſe intelligibile per vnam animã plures conſenſus exprimi.

Alij diſtingunt; aut procurator cõſtitutus habet dignitatem ex ſeipſo maiorem Canonico abſente,qui eum Procuratorem conſtituit, & tunc ratione maioris dignitatis, pinguiorem vocem habet, & trahit vocem alterius, quam vti Procurator dare debet, & in vnam perſonam duas voces conuenire, & dare poſſe, ex diſpoſitione capituli in noſtra,de teſtibus; potior enim eſt vox exiſtentis in dignitate, vel maiorem dignitatem habentis eo, qui minorem,
7 aut nullam habet, Bellug. in ſpecul. princip. cit. loc.

Vnde ex tot, tantiſuè ſcribentium ſententijs, redditur
8 dubium magis intricatum.

Ego verò pro ipſorum cõcordia diſtinguendum forè,
9 arbitror; aut verò mandatum datum à Canonico abſente continet expreſsè, & ſpecificè perſonam,in quam electio fieri debet, & vox danda, & tunc illa eſt ſeruanda, & procurator eligere tenetur expreſſum in mndato.

Aut verò mandatum eſt generale, & procurator ſimpliciter eſt conſtitutus, & ſecus eſt, & tenetur conſtitutus cũ
10 voce propria, & procuratoria concurrere in vnum, cap 1. §. Porro de electione in 6. cuius verba videnda ſunt.

Caput Septimum.

ARGVMENTVM.

Nouus Canonicus, an habeat ratam, vti singulus in parte debita, vti Canonicus, quæ ex aliqua consuetudine pro primo, vel pluribus annis ei aufertur.

Beneficium, an obtineatur animo non retinendi.

SVMMARIVM.

Canonicus nouus, an habeat ratam, vti singulus in portione sibi ablata pro primo, vel pluribus annis n. 1. & 2.

An debeat deduci vnus pensionis, vel aliud imminens, n. 2.

An obtineantur animo non retinendi n. 4. 5. 6. & 7.

Canonici, an teneantur quolibet die horas Canonicas in Choro recitare, num. 8. & 9.

Et non accedentes, an puniantur puncto n. 10. & 11.

Ab hoc puncto qui excusantur n. 12. 13. & 14.

Eruat hoc Collegium duo, primum, nempè, vt Canonicus, etiam si Sacerdos electus sit Canonicus, pro primo anno recipiat tantùm medietatem fructuum, altera verò medietas applicatur pro reparatione, & ornatu Ecclesiæ, & est introductum illud prouerbium: *Delli mezzi frutti.*

Secundum, vt Clericus Canonicus electus nó percipiat fructus, vsque dùm non fuerit ad gradum Sacerdotis promotus, qui isto medio tempore diuiduntur inter Canonicos inseruientes, & administrantes, & est vulgatum illud commune adagium: *Li frutti pendenti.*

Et tempore diuisionis fructus huius Canonici Clerici fuerunt diuisi inter Canonicos superstites, semoto, & excluso illo Canonico Clerico.

Sæpè dubitari contingit, si hæc consuetudo est adimplēda, & hoc solitum seruādum;
1 nam multi ex dictis Canonicis consuetudinem increparunt? dicebam ego, Canonicum electum, & simpliciter admissum, & tēpore electionis non repugnātem, nō posse tempore diuisionis fructuū repugnare; nam Canonicatus censetur datus cum iuribus, & qualitatibus Ecclesiæ, Rota decis. 9. de consuetud. in antiquis.

Benè verum dicebā, quòd fructus

fructus huiusmodi diuiduntur inter alios Canonicos, cõnumerato ipso Clerico Ca-
2 nonico, in quibus ipse nouus Canonicus habet suam ratam & portionem, vti singulus,& sic vti vnus ex Canonicis, ex Doctrina Felin. in cap. accedentes, de præscription. col. penult. idem seruari debet, etiam si fructus sint aliorum annorum,debent diuidi inter omnes, vti singulos, & de eis nouo Canonico debetur cõpetens portio, ex eod. Felin. in cap. dilectus, il 2. de simon. col. 2. quem sequitur Ragucc. cit. tractat. quæsit. 21. nu. 2. & quæsit. 26. nu.8.

Verùm si beneficium, vel Canonicatus substinet aliquod onus pensionis, debet in primis illud onus deduci,
3 tanquam æs alienum, & inde de restanti fieri diuisio, Crescent. decis. Rotæ 3. alias 60. lib 2. de solut. sed modo per Concil. Trid. Clericus per sex menses tenetur promoueri ad ordines Sacros,vel infra eundem terminum renunciare.

Solent procurari huiusmodi beneficia, & Canonicatus
4 animo non retinendi; sed potius renunciandi alijs amicis, & coniunctis, non est permit-
5 tendum; sed illi sic procurantes incidunt in laqueos multos; nàm non possunt renunciare; sed retinere saltem
5 per triennium,ex Bulla Papæ Innocentij VIII. vt refert Paris. tit.de resignat. benefic. lib.9.quęst. 10. in fin.Nauarr. cons. 1.tit. vt Ecclesiast. benefic. sine diminut. Campagn. in Clement. de vita, & honestat. Clericor. in Glos. in verb. Priuileg. num. 177. hinc est introductum in Curia Romana; vt in examine
6 deferatur iuramentum, quòd beneficium recipit animo retinendi, vt refert Quarant. Summ. Bullar. tit. beneficiorum resignationes ad finem.

Quod ampliatur procedere, vt recipiens infra annum, ordines Sacros recipiat,aliàs, tenetur ad restitutionem fru-
7 ctuum, Monet. cit. tract. par. 2. quæst. 19. nu. 29. & per Concil. Trid. per sex meses, vt supra.

Seruat hoc capitulum quolibet die de mane ad Eccle-
8 siam Canonicos conuenire, & hora statuta in Choro horas Canonicas recitare, & in diebus festiuis vesperas psallere optima ratione; nam in Ecclesia Collegiata, vel Ca-
9 thedrali tenentur Canonici officiare, & horas Canonicas recitare, Monet. part. 2. quæst. 2. num. 3. ex quibus distributiones quotidianas re-

cipiunt, ibid. nu. 38.

Et contra non venientes exigitur pœna, que vocatur punctus, & destinatur vnus ex Canonicis punctator; idest
10 notator, qui librum de non interuenientibus conficit, & non accedentes notat, & pũctat, & hic punctator fideliter se gerere debet; si enim non rectè se gerit, aut malitiã, aut dolum, vel odium adhibet, peccat mortaliter, & tenetur restituere quantum quisque sua culpa amisit, sic ex multis concludit Ragucc. quæsit. 20. num. 3.

Et contra nolentes assiste-
11 re potest imponi pœna amissionis distributionum quotidianarum, Monet. part. 2. quæst. 2. num 9. 10. & 12.

Ab hoc puncto sunt immunes, & sic ab horis excusantur Canonici, qui sunt Theo-
12 logi, vel Confessores, qui dum legunt, vel confessiones audiunt habentur pro pręsentibus, Ragucc. quæsit. 20. num. 7.

Idem dici potest de studē-
13 tibus Sacrę Theologię; Theologia enim est tantæ virtutis, & tanti meriti, quòd in materia Iuris Diuini, veteris, & noui testamenti præfertur Theologus in Canonum interpetratione, etiam eorum, quę conscientiam tangunt, in materia verò canonica, & Pontificia præfertur Canonista, Hostiens. Abb. in cap. 1. de consanguinitat. & affinit. Felin. in cap. fin. de Magistrat. & post istos, Lazar. in tract. de Blasphemia quæst. 13. num. 42.

Excusantur etiam ab officijs, & residentia infirmi; sed
14 quomodo, & qui fructus debeantur, vide Monet. distribut. quotid. cit. loc.

Caput Octauum.

ARGVMENTVM.

Canonicus an possit esse Iudex, vel testis in causa alterius Canonici.

SVMMARIVM.

Canonicus an possit esse Iudex, vel testis in causa alterius Canonici n. 1.
Limita num. 2.
Declara num. 3.
An possit esse testis in causa Capituli, vel Ecclesiæ, nu. 4.
Domus Clericorum, an sit exempta num. 5.
Clericus exemptus ex aliqua causa ab ordinario, si habet curam Animarum, an subiaceat ordinario, nu. 6. *&* 7.
Quid, stante concordia, num. 8.

Cap-

Cappellanus Regius cui subiacet, n 9. Canonici, an vocentur ad Synodum, num. 10. & 11.

VErùm tamē pro coronide, est aduertendum, quod Canonici dicuntur fratres, & ideò vnus Canoni-
1 cus non potest esse Iudex in causa alterius Concanonici; potest tamē esse testis in causa Cōcanonici, Nouar. quęst. forens. 132. num. 2. 3. 5. & 6. tom. 1. Farinacc. quæst. 60. illation. 17. n. 461. Ricc. decis. 179. num. 1. part. 1. ad instar carcerati, qui potest esse testis in causa concarcerati, vt dixi tom. 1. de Pugn. Doctor. tit. de carceribus cap. vnic. nu. 66.

Licèt Farinacc. cit. loc. limitet, non procedere, si Ca-
2 nonici simul habitarent, quo casu vnus non admittitur in testem in causa alterius, & ad tuendam hanc limitationem, Farinacc. vtitur Mascard. cōclus. 260. nu. 7. quo in loco ego non inueni limitationē
3 positam per Farinacc. vnde ab ea discedo, quia causa posita de habitatione non militat; carcerati enim semper in vno eodemque loco manent, & simul habitant, & tandem vnus pro alio admittitur.

Sed quicquid sit, si scire velis, an Canonicus admittatur in testē pro causa sui Capituli, vel Ecclesiæ, recurre
4 ad Farinacc. cit. loc. & nouissimè ad Ricc. decis. 295. p. 2.

Et pluries dubitatum vidi, an Domus Canonicorum sit
5 exempta, & gaudeat, ita vt confugientes ad eam, sint tuti, & ab ea extrahendi non sint? tetigi hunc punctum in pręcedent. tract. tit. de Cleric. & Famil. Clericor. cap. 1. num. 26. & seq. vbi te remitto, & post ibi scripta vide Mar. Ital. in tractat. de immunit. Ecclesiastic. lib. 1. cap. 4. §. 6. nu. 17. Peregrin. de immunit. cap. 4. nu. 76.

Et quando aliquis Canonicus, siuè alter Clericus est exemptus ab ordinario ab ali-
6 quam causam, si Canonicatui est annexa cura Animarum, subiacet iurisdictioni ordinarij, & idem dicitur de omni alio loco, in quo adest cura Animarum, & administratio Sacramentorum, quorum ratione in omnibus subsunt ordinario, ex disposit. Sacr. Concil. Trident. cap. 11. sess. 25. de Regular. & nuper reperitur alia constitutio, emanata a Gregorio Pap. 15. fęlic. recordat. 3. Februarij
7 1622. quę reperitur inserta

cum

cum nonnulllis declarationibus ab Eminentissimis DD. Cardinalibus, in declarationibus nouiter impressis, cit. loc. fol. mihi 400.

Quod tu amplia procedere, etiamsi Canonicus esset exemptus per concordiam,
8 adhuc subiacet iurisdictioni sui Episcopi, si curam Animarum habet, Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 298. num. 48.

Et quando aliquis Canonicus, vel alius esset Cappellanus Regius, vel ex aliquo priuilegio haberet Iudices spe
9 ciales, vide Molfes. ad consuetud. Neap. part. 2. tit. de personis, quæst. 8. num. 27.

Verùm quia quotannis in Archiepiscopali Curia Beneuenti vocantur Presbyteri ad
10 Synodum, recordor fuisse dubitatum, an Canonici cogantur Synodum adire? ego fretus authoritate Monet. cit. tractat. par. 2. quęst. 13. nu. 30. dicebam, Canonicos tùm Cathedralis, quàm alterius
11 Ecclesiæ cogendos esse Synodum adire, tùm ad recipiẽda statuta fortè condenda, cùm etiam pro morum correctione, & pro addiscendis negotijs ad ipsa Capitula, & sic ad eosdem Canonicos pertinẽtibus. Tamen in hac mea Fuscana Patria accedit tãtum Prior Cleri, vel vnus Presbyter dicti Cleri ad Synodũ ex antiqua consuetudine, & concordia cum dicta Curia Archiepiscopali, & sic semper seruatum fuit, & seruatur qui solus nomine omnium præstat obedientiam, & etiã nomine Abbatum, & Curatus quorũcunque etiam exterorum in ipsa habitantium.

DE REGIMINE PRINCIPIS Cap. I.

ARGVMENTVM

Quæ Virtutum sit Principi necessaria, vt à subditis ametur.

Non summatur, ex quo continet idem, quod in Argumento.

N tit. de Visitat. cap. 2. dixi Officiales cogi, calamitates oppressorum, & grauamina carceratorum, & subditorum audire personaliter, & proprijs auribus, quod proprium Magistratuũ est, & promisi separatè disserere de Regimine Principũ in tit. de Euictíon. cap. 1. de Princip. & in tit. de Procurator. cap. vnic. ad fin. & occasione sumpta, ex quo in nostra Offuscatorum Accademia fuit propositum Problema: Quæ virtutũ Principi necessaria sit, vt à subditis ametur, & gubernando rectè procedat. Et licèt Accademici mei collegæ studiosè, & non minus subtiliter, quàm elegantèr varia, & diuersa requisita Principi necessaria fore arbitrati sint, & in eodem studio multa copiosè dixerũt, studia enim sunt Accademię, vt refert Boet. de Consolat. lib. 1. pros. 1. fol. mihi 4. lit. F.

Tamen, ego, cuncta á meis Dominis adducta confirmando, & eorum opinionem sectando, diuersam protuli sententiam, tria alia addidi.

Primũ: A relatoribus alienum.

Secundũ: Adulatorũ inimicum:

cum: &

Tertium: Vt cuncta ipsemet Princeps videat, conspiciat, & suo marte prouideat, ex doctrina patiẽtissimi Iob, infra citandi: Vnde à Principe, alieno modo se gubernante, hæc tria oriuntur. Et, quæ tunc temporis elaboraui, ne sudores deperdantur, & ad notitiam, & cognitionem hæc requisita desiderantium deueniant, placet hìc inserere latino sermone, quamuis ibi vulgari fuerint huiusmodi sententiæ propalatæ, & sunt, videlicet.

Al Prencipe conuien' esser sì cauto
Nell'odiar, com'in amar discreto.

Hæc verba Sapiens, à suo Rege interrogatus: Quid agere deberet, vt rectum gereret munus, & à subditis amaretur? protulit; Duo principalia requisita decere. Primum, in odio cautum. Secundum, in Amore discretum esse. Principem in amore perspicuum; iustum fuit consiliũ, quia sui Studiosos ita amare debet, vt alijs inuidiam non præbeat.

Sed, cautum esse in odio.

Impertinens responsum, euitandum consilium, & perniciosa est resolutio; Postquã Principi odium non præsumitur, vt Sap. ait: Corda Regum in manu Dei sunt. Cùm virtus igitur Principis, cautũ esse in odio, non sit, videndũ est, quæ nam virtus debeat ipsi inesse, vt à subditis diligatur, ac propositum Problema resoluatur; Referẽte Plat. Regere, Artem artium esse.

Et, quamuis de Principis Officio, requisitis, & qualitatibus miro descripsere ordine Petr. Greg. Tolos. syntag. art. mir. tom. 5. lib. 21. cap. 6. & D. Regen. Tap. in Ius Regn. tit. de nou. Cod. compon. n. 14. & titul. de Leg. num. 14. quibus dedicor; Dicam nihilominus, quæ virtus requiratur.

Aristotel. lib. 5. ethic. cap. 4. ait: Virtus Principis, est Bonitas. Sed, quæ bonitas esse debeat minimè elucidat. Cũ, iuxtà Macrob. dictum, Bonitatem duplicem reperio. Alteram, quæ mentis est, idest Naturalem, & est illa, secundùm quam aliqui pij, mansueti, sobrij, & casti sunt, quæ, nisi scientia roboretur, hominem ad inanem gloriam trahit.

Altera, bonitas acquisita est, quæ virtutum exercitio acquiritur, estq; scientia. quæ hominem ab inani gloria retrahit. Quia semper Sapiens gressus dirigit suos, fructus, & actiones in conscientia firmat; Sed Indoctus, pro obiecto laudem, pro fine ambitionem,

tionem, & pro attributo facinus habet; Bonitas enim duplex est, ait ipse, vna Naturalis, altera Acquisita: Naturalis est, secundùm quam aliqui naturaliter sunt pij, sobrij, mansueti, & casti: Hæc autem bonitas, si non commendatur virtute, & sapientia, citò extollit hominem ad inanem gloriam.

Bonitas acquisita, est illa, quæ adepta est exercitio virtutum, & scientiarum, quæ nō permittit hominem extolli vanagloria: Sapiens enim ponit fructum suum in conscientia: Stultus autem in laude. Si Arist. igitur non declarat, quę bonitas in Principe, naturalis ne, an acquisita, requiratur. Et Boet. de Consolat. lib. 2. metr. 6. pros. 7. locum hunc enucleans, neque distinguit; Vtranque requiri, affirmo: Illam, tanquàm Naturalē: Istā, tanquàm Acquisitam; vt Naturali, Improbitas, Acquisita, fugetur crudelitas: Ea naturaliter amabilem; Hæc accidentaliter placabilem reddit. Prima, tanquàm Regina virtutū; Secunda, tanquàm bonarum actionum ęmula; Concluditur ergo Bonitatem inter virtutes Principi requiri; &, vt Cato ait: Compescere linguā.

Complures conclusere, Principis virtutem dici, non Irascibilem, nec odibilem esse: Dum Ira, verum à falso, bonum à malo, nec vtile à damno segregare nesciens, totius est causa præcipitij: Sed pietatem seueritati miscendam esse. Et, ex vtroque tēperamentum facere, vt, neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Sit, itaque amor, sed non emolliens: Sit rigor, sed non immoderatè sęuiens; sit pietas, sed non plusquàm expediat, legitur D. Gregor. Moral. lib. 20. par. 4. cap. 11. apud Canonistas in cap. Disciplina, dinstin. 45. & Legistas in Regen. de Apont. tract. de potest. Proreg. titul. de prou. fier. solit. in rubr. n 34.

Et, licèt quandoque irascatur, & ad iram euehatur, placabilis tamen fiat, idest, in medio iracundiæ, in summo, & augumento Irę placabilem se præbeat, vt inquit Apostol. Tardus ad Iram. & Regius Proph. Irascimini, & nolite peccare; & alibi: Cùm iratus fueris, misericordiæ recordaberis.

Sed, quia primi motus non sunt in Hominis potestate, & Poeta dixit.

Sdegno puol più, ch'Amor, quand'ira'l porta.

A multis non hoc percipitur consilium, & quanquam

Senec. lib. 8. de benef. num. 192. dat modum, quo placetur, & dicit. Obliuiscatur se talem esse: Tamen dum primi motus hominem à propria cognitione eliminant, exquo superiorum ratio, Amicorum dilectio, officiosorum effectus, & in totum transformari visa sunt; obscura videtur doctrina.

Superiori distinctione dubium elucidatur, & est talis: Quia, dum Princeps naturalem cum acquisita Bonitatē coniunxit: Per primam, propriam cognitionem habet: Per secundam, furorem retrahit, & tanquam duo vincula, eum ad placabilitatem cogunt, & compellunt, per illam regulam.

Duo vincula Magis ligant.

Alij voluere, principalem virtutem in conseruandis populis consistere: Nullū enim ornamentū Principis dignius pulcriusq; est, quàm illa Corona: Habere Ciues seruatos, vt docet Senec. lib. 1. de clemen. nu. 266.

Non pauci, pro bono Regimine, sapientiam commēdarunt, per verba Sap. Si delectamini in sedibus, & sceptris, ò Reges Populi, diligite Sapientiam: Et alibi: Diligite Sapientiæ lumen omnes, qui pręestis populis.

Nonnulli, à Principibus fugienda Conuiuia, & parcēdum esse mensę, monstrarūt, iuxta Caton. dictum: Rarè conuiuare: Et Lips. ad Tacit. lib. 3. Annal. Tuę Imperator Epulę mensę communibus parciores; per illud consilium Sapien. Nolite Regibus dare vinum, quia nullum est secretum, vbi regnat ebrietas, ne fortè bibant, & obliuiscantur iudiciorum; Quocirca Athenienses obseruabant in Cœnis, an sobriè, & æquè biberent ij, qui conuenerant, vt refert Petr. Greg. Tolos. syntag. Iur. Vniu. par. 3. lib. 29. cap. 8. num. 5.

Aliqui, per illas minas: Vę Terræ, cuius Rex puer est, Principi ætatem requiri perfectam, asseruerunt; & illam annorum quatuordecim firmarunt. Nam 14. ætatis anno in Collegium Sacerdotū, & dominationū allectus est, vt Lips. ad Tacit. lib. 2. elector. cap. 1.

Cæteri; suprema virtus est Rectitudo in iudicando, per Deuteron. præceptum cap. 16. Vt, recto iudicio iudicēt, nec in alteram partem inclinent.

Et quis non vacat bono regimini, primam tribuens palmam illi virtuti. Formandorum iustorum Statutorum: per

per pręceptum D. August. Epist. 32. Leges iustas præcipiendo, & contrarias abrogando? & idem alibi: Regis dicuntur, & Deo seruiunt, si bona iubeant, & mala prohibeant.

Diu. Gregor. Moral. cap. 11. opinio fuit, primam virtutem Principis esse, bonis vti Consiliarijs, veritatem semper propalantibus. Tunc enim, ait dicuntur Principes, qui Magno Consilij Iudicio suis cogitationibus principaliter omnes stultos motus potestate sapientiæ comprimũt, Quod fuit in Alexandro Magno; postquam, visus Aristotelis, eius pręceptoris, consilio, immortale habuit nomẽ, & quamplures, relati à Bouadill. lib. 2. Polit. cap. 6. nu. 14. Et è contra, causa, qua Rex Federicus ab Imperio depositus fuit, quia non posuit bonos Iurisperitos, vt Muta tom. 3. cap. Sicil. cap. 24. num. 12. & 18. refert.

Isidor. lib. 3. de Summ. bon. Virtutem Principis cognosci, exhibendi se in subditos pronum, & in res proprias paratum, retulit: Vocãtur enim, dicit ipse, rectè illi Reges, qui tàm in semetipsos, quàm in subditos benè regẽdo, modificare nouerunt.

Dominus Valenzuela celebris, & insignis Regens tractat. contra Venet. par. 5. n. 194. decreuit, Principis virtutem primam esse, actiones, in conscientia potius, quàm in scientia statuere suas. In illis verbis. Necessarium esse Principem, non potius facere aliquid decidi in Consilio Status, quàm perspectum, visum, & consideratum foret in alio Consilio conscientiæ.

Reliquorum dictum est, optimam virtutem, quæ Principi inesse debet, & circa quã ipse versari, & otiari tenetur, esse Prudentiam: & Democritum interrogatum, quid in homine requiratur? respondisse, In Principe prudentiam considerari. Et Aristot. lib. 6. Ethic. cap. 5. matrem omniũ virtutum Prudentiam vocat. Et Plato: Prudentia non seiũgitur, immò prima est virtutum moralium, quia præit, & ducit ad rectè faciendum. Et idem Aristot. lib. 3. polit. cap. 3. dixit, Prudentiam solam imperare inter alias virtutes. Prudentia enim sola est proprior obtinentis Imperiũ, quia cæteræ necessariò communes esse videntur imperantibus. Idem confirmat Lips. ad Tacit. lib. 1. Ciuil. doctr. cap. 7. Immò Diu. Chrisost. Psal. 13. protulit, Prudentiam esse particulare lumen, Cogi-

tionem Reginam, lucernam animæ,& bonorum omnium Magistram.

Boccalin.par.1.dict.35. dicit, Principis virtutem (& Politicum est præceptum) esse: Nobilitatem à Plebe diuidere, sine qua, vel ille partialis videri potest.

Lips.ad Tacit.lib.3.Annal. autumat, Virtutem Principis cognosci, non esse lachrymabilem: Lachrymę Principem noc decent.

Quidam conclusit, ex ore S. Ambros. super Psalm. Anima mea in manibus, Principē non afficiendum esse passionibus, & hanc primam esse virtutem: Is benè quadam Regia potestate se cohibēs, Rex dicitur, qui passionibus non turbatur.

Tacit. lib. 4. Annal. Excellentem esse Principis virtutē: regi præsentibus occasionibus exemplo præteritarum, docet, verbis illis: Pauci prudentia, honesta ab deterioribus, vtilia ab noxijs descernunt: plures aliorum euentibus docentur.

Lips. ad Tacit. cap. 5. Histor. to.2. maximoperè Constantiam in Principe commendat in illis paucis verbis: Constantia enim adsit in Principe.

Magna concludentium caterua asserunt, Principi conueniens esse, beneficum esse: proponētes exemplum: Quia Sol, non talis esset, nisi radios daret suos: Beneficus enim debet esse Princeps: &, sicuti Sol desideratur, vt radios Terræ,& hominibus, & omnibus animantibus concedit; Ita Princeps, non verè imperabit, nisi subditis suis benefecerit; qui verò tenax, & strictus est ad largiendum, Simulacrum Regni, nō autem Regnum tractat. Naturaliter beneficentia, & Imperium vnita sunt: Beneficentia enim cū Imperio natura est coniuncta: Et inter Imperij secreta, prima est, vt Princeps gratus, & beneficus sit: Inter arcana Imperij est, vt Princeps gratiæ,& beneficij sit potēs, Lips. ad Tacit. tom. 2. cap.12. Immò Princeps beneficus inter Deos computatur: Ex Deorū natura se gerit beneficus, & largus, refert Senec. lib. 1. de Clemen. n. 223.

Clementiam esse virtutum Reginam, raram, ac admirabilem inter alias: Clementia in quamcunque domum peruenerit, eam fœlicem, tranquillamque præstabit, retulit memorabilis Senec. lib. 1. de Clemen. num. 47. qui, licèt particulare obtinuerit lumē, non tamen crudelem emolliuit

liuit Neronem. Et Boccalin. dicto 30. dicit, Si Princeps nō fuerit subditis clemens, non clarè præcipiendi auctoritas cognoscitur, sed ad fuggiendos dominos, & mandata vagatur.

Placuit permultis, optimū Principem nil innouare, sed antiqua manutenere, per Tacit. præceptum lib. 12. c. 15. Annal. Noua; moliri, nisi prioribus firmatis. Sic de Carolo Magno legitur. In nouis legibus condendis parcissimus, sed in veteribus, vt seruarentur, multus fuit, vt refert Ioann. Acochier. Thes. Polit. lib. 2. cap. 4. num. 4. Et optima ratione: quia omnis mutatio, quamuis vtilis videatur, perturbat: Mutatio enim, etiā si vtilitate adiuuat, nouitate perturbat.

Quammaximi, Principi Camelorum proprietatē tribuere, qui humilitate humi prosternuntur, vt oneribus afficiantur in Regimine, limitentur superbia, & ambitio, erigendo se, & fugiendo; maiori munere, & onere augeri, quàm quod viribus est aptum.

Anton. Zibec. tract. de Monarch. cap. 1. nu. 2. profert Virtutem Principis esse, vt sit ipse fidelis in promissionibus, dum totum, quod promisit, sub Regio nomine signat.

Infinita requisita attributa, & virtutes in Principe desiderantur, quæ, vt sim breuis, omitto. Sed omnia hęc confirmans, assero, tres virtutes primas, & requisita tria esse essentialia, quibus Princeps debet ornari, vt populo amabilis fiat, & rectè gubernet.

Primum, vt viua voce subditos audiat, & ab eis pauperū calamitates, subditorum necessitates, & singulorum status exquirat, ac oppressiones, & non rescriptis, & memorialibus, sed publica audientia, cum omnibus negotia gerat, vt Iob obseruabat, vt ipse testatur cap. 25. Procedebam ad portam Ciuitatis, & in Platea parabant Cathedram mihi: Super quo septuaginta Interp. legunt. Exibam matutinus in Ciuitatem. Quasi diceret: Expergefactus manè, in publicam Audientiam primò conferebar, vt ipsemet Populi necessitates, & pauperum clamores audirem. Iob non ignorabat, scripturas non esse plorabiles, & vnquam totius explicabiles, ne legantur non replicabiles, quando iustitia priuantur: non vociferabiles, aut irascibiles, quando à gratia exterminantur: non criminabiles, quando remittuntur

tuntur: non accusabiles, quando venduntur, & mutilantur: Et ideò Ministris fiduciā adhibere non debet: sed ipsemet officium perficere: ita obseruasse Clem. VIII. fœlic. mem. legitur.

Secundum, vt facilis, ad credendum nō videatur, nec ad relationes audiendas; Quia Insidiosi, & Inuidi nunquam desunt, qui falsis relationibus uertāt Principē, & corū animo satisfaciant: Exquò Quintil. ait: Non solùm reum esse, qui falsum de aliquo profert, sed etiam qui aurem citò loquacibus præbet. Experientia, tanquam rerū magistra, id ostendit. Princeps quamlibet fortitudinem, Constantiam, Prudētiam, Sapientiam, Iustitiā, aliasq; virtutes habens, dum relatoribus credit, à suo transformatur esse, à qualitate propria discedit, à debito, & decēti officio eliminatur, damnosus, & odibilis, omnibus præbetur. Et idem, loquens in Iudice, confirmat Luc. de Pen. in l. Tribuni, Cod. de re mllitar. lib. 10. Ac Tacitus præcipuam habuit curam, vt Principio facilem credibilitatem prohiberet, dum lib. 1. Histor. dixit: Ipsa facilitas Principij intēdit, veluti apud infirmum, minore metu, & maiore prēmio peccatur; Itaque Princeps ad credendum pronus esse non dedet.

Tertium, auerti ab adulatoribus, qui Scorpionibus assimilantur, qui facie loquuntur, & Cauda pungunt Adulantem, D. Bernard. ait lib. 4. de consid. & ad placitum cuiusque loquentem, vnum derogantibus, puta, Scorpioni, nihil est in facie, quod formides, sed pungit à Cauda Quia Adulatio est suggestio, quę Principi fallacibus, fictisq; laudibus perhibetur. Adulatio enim est seductio fallaci laude, ex D. August. vel ex D. Thom. 2.2. quæst. 115. art. 1. Adulatio est excessus delectandi alios factis, vel verbis. Et, nihil est in Mundo, quod mentes hominum tam facilè corrūpat, quanta Adulatio: Et D. Hieron. asserit: Et quot Adulatores sunt hostes occulti, & scintillæ Diaboli: Beata est illa mens, quę nec adulatur, nec adulanti credit, nec alterum decipit, nec ipsa decipitur, neque malum facit, neque patitur; Princeps ergo, & quiuis alius adulatores expellere debet, quia adulatio adeò est efficax (vt pater Narni in discurs. Apostol. refert) vt sub deitatis habitu; efficiatur Princeps turpitudinem seruans, & deformitatis titulum, plumbum

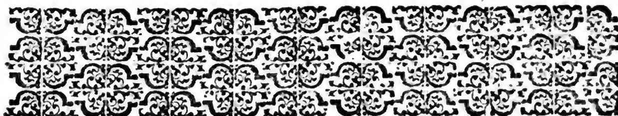
vitiorum

vitiorum fallacibus demonstrationibus, & virtutum heroicarum argumentis vertat in aurum: Iracundias in amoris vinculum: ornamenta, & Luxus in Domus decorum, prodigalitates, in magnificẽtias, Scurrilitates, in otia; detractiones populi in euitabile malum. duplices vindictas in moderatas defensiones; Non esse charitatiuum, vt bona ad status conseruationẽ inueniantur; Ambitionibus præesse reliquis, in animi generositatem, & sanguinis nobilitatem, fingit. Tandem suggestionibus millenis, fictionibus, & adulationibus Principem transfert, & quasi nouum Proteum trãsformat, & illis methamorphoseis artibus, vitia in sanctitates mutat, & ex monstro, deum facit, ita vt his mendacijs caussa excidij, & exterminij sit Principi.

Cõcludo igitur, post alias, dictas tres requiri virtutes, (meo paruo Iudicio) vt Princeps amabilis præseferat subditis, ac etiam, vt ritè, & rectè Populum suum regat, vt viua voce cunctos audiat non relatoribus fidem præbeat, & ab adulatoribus alienus sit.

D E

De Immunitate Neapolitanorum Cap. I.

ARGVMENTVM

Neapolitani Ciues quibus Priuilegijs gaudeant.
Trahunt, & non trahuntur.
Neapolitani Ciues, extra Neapolim habitantes, quibus sint immunes.

SVMMARIVM.

Ciuitas Neapolis quibus gaudet, à n. 1. ad num. 4.
Neapolitani non possunt torqueri ex processu informatiuo n. 4.
Et, ad hoc, vt torqueantur quæ requirantur, ibid.
Neapolitanorum bona quibus in casibus confiscantur n. 3.
Ioannes Dominicus Tassonus laudatur, n. 2.
Ciues Neapolitani, Neapoli degentes, an soluant pro bonis, extra Neapolim existentibus n. 7. 8. 9. & 10.
Quid, si habitent in Regno, vel reperiantur per transitum, siuè ratione officiorum, vel alterius administrationis, ibid.
An conueniantur in Regia Dogana Apuleæ, n. 11.
Eorum Priuilegium, an habeat locum contra miserabiles personas n. 12.
Barones, an dicantur Neapolitani n. 20 21. & 22.
Ciuilitas Neapolitana quomodo probetur n. 23.

Prosper

Rosper Petra doctissimus ad ditionator ad decis. Grammatic. in decis. 21. n. 6. & seq. tangit punctũ immunitatis Neapolitanorũ, & in additionibus, quas ego ibi feci, promisi hìc tractare de Immunitate Neapolitanorum, & eorum Priuilegijs; nunc promissa seruando, non
1 tractare intendo de Illustrissima Ciuitate Neapolis ex omni parte, tùm nobilitate munita, tùm armis decorata, tùm antiquitate fulcita, cùm tot Priuilegijs, & prærogatiuis præfulgeat; duodecim Prouincias sibi subordinatas habeat, & in circuitu sit miliarium 1420. Archiepiscopis, & Episcopis, Ecclesijs abundet, quinque sedilia habeat, vt latè scribit Io. Dominic. Tasson. summa probitate animi, & Iudex M. C. V. & legum
2 peritia in pulcro tractatu, quẽ facit de antefat. vers. 2. obseruat. 2. & in toto suo opere magnitudinem huius Ciuitatis Illustrissimæ enarrat, & Io seph Mele inter scribentes semper venerandus ad decis. 19. Gizzarell. num. 4. communem forum appellat, quibus te remitto, ne exemplare videat. Nec insudabo enarra-
3 re, quòd bona Neapolitanorũ non confiscantur, nisi pro criminę lęsæ Maiestatis, Diuinę, vel humanæ, ex cap. Ciuitati concesso, Regen. Tap. decis.
4 S. C. 50. num. 6. nec elaborabo dilucidare, & enarrare, quòd Neapolitani non possunt torqueri ex processu informatiuo, ex capitulo, à Rege concesso sub die 27. Maij 1504. quod adducit Regen. Tap. tom. 1. Iur. Regn. fol. mihi 271. in quo, quæ requirantur, vt torqueatur, & quomodo cõcipiatur decretum, & quibus verbis, &, an dispensatio Proregis requiratur, vel ne, quod vide, quia pulcra dicit.

Nec sermonem facere intendo de immunitatibus eo-
5 rum, qui in Ciuitate degunt, cùm de illis abũdè dixit Reg. Rouit. in pragm. 1. & 2. eod. titul.

Neque de orto Neapoli, vel de eo, qui Neapoli non
6 habet domum propriam; sed dotalem. de expositis in Hospitali Diuæ Annunciatæ, de eo, qui est filius ciuis allecti, vel per Pragmaticam, & de eo, qui habet vxorem ortam, & domum propriam, nam de istis pulcherrimas decisiones fecit Regens Moles, quas ad pennam habeo, & ipsos laboriosè, & vtiliter adduxit No-

aur. in tract. de election. for. Sect. 2. quæst. 39. per tot. cui te remitto.

Sed tantùm de illis, qui Neapoli sunt agregati, & de eis, qui Ciuitate derelicta,
7 in diuersis Regni partibus habitant, & in dies vim inferentes illis de Regimine, & cum Officialibus locorũ cõtendũt, & onera substinere recusant, immunitatibus Neapolitanis concessis fræti, atque confisi, vnde ad intelligentiam est sciendum, quòd Neapolitani duplici modo cõsiderari possunt; Primo de ijs, qui in ali-
8 qua parte Regni habitant, animo tamen ibi non permanẽdi, veluti per transitum, vel ratione officiorum quę administrant, vel alijs de causis, & tunc quia animum redeundi retinent, & habent, sunt exẽpti ab omnibus Regni Tribunalibus, & non possunt conueniri, nec in Regijs Curijs, nec in Regijs Audientijs, & si conueniuntur, M. C. V. in forum declinare possunt, & proinde exortum est illud vulgatum: Neapolitani trahunt, & non trahuntur, vt doctissimè affert Thor. rom. 1. comp. decis. in verbo: Neapolitani fol. mihi 346. col. 2. & post eum, Capoblanc. to. 1. de auct. Baron. prag. 8. par. 1. num. 128. nec eorum foro renunciare possunt, Vrsill. ad Affl. decis. 41. Capoblanc. tom. 2. cap. 53. num. 19. Nouar. tract. de Election. for. quæst. 38. num. 1. Sect. 2. Extenditur, etiã ad negotiorum gestores, Ricc. decis. 69. num. 8. par. 1. Nouar. quæst. 38. num. 6. de Elect. for. & istis gaudent immunitatibus pro mercaturis, Thor. cit. loc. num.

Quod limitatur, non procedere in Regia Dogana menę pecudum Apuleæ, quæ
11 Iurisdictionem habet in Neapolitanos, & ipsos cognoscit, vt testatur Reg. de Pont. in tract. de potest. Proreg. tit. de regal. imposit. §. 8. num. 49. & 50. & post ipsũ Nouar. in tract. de Elect. for. cit. quæst. 38. num. 30. & iterum collect. 225. num. 17. Priui-
12 legium Neapolitanorum habet locum, etiam contra miserabiles personas, quas trahunt, & ab illis non trahuntur, Viscont. ad Franch. decis. 416. Nouar. cit. quæst. 38. num. 11. & cit. collect. 225. num. 13.

Et Neapolitani, tàm Neapoli degentes, quàm supradi-
13 cti in Regno existentes modo supradicto, an gaudeant pro bonis, extra territorium possessis? Thor. cit. loc. dicit, fuisse decisum; Neapoli-

tanos

nos esse immunes in territorio Summæ; sed quia illa decisio fuit fundata stante promiscuitate, quæ erat inter territorinm Summæ, & Nea-
14 polis, est sciendum, quòd in Regno non procedit pro bonis, quæ in Regno possident, sed soluunt vt bona tenentes, ex Prag. 2. de immunit. Neapolis, quæ fuit intellecta repectu stabilium, non autem censuum, & reddituũ, Reg. Rouit. ad prag. 2. nu. 2. ad fin. Quo verò ad Neapolitanos ciues allectos, & effe-
15 ctos, quod soluant in omnibus vti bonatenentes, concludit Capoblanc. cit. prag. 8. par. 2. nu. 130.

Secundo sunt alij Neapotani, qui per diuersas Regni
16 partes habitant, cùm domicilium mutauerint, & alibi se transferant, in loco vbi habitant, qui an possint conueniri, & puniri pro omni causa, tam ciuili, quàm criminali, vel priuilegio Neapolitano
17 gaudeant, vide Capoblanc. tom. 2. cap. 53. nu. 16. ex Franch. & Ann. ibi relatis, & nouissimè Nouar. coll. 37. n. 11. de quo latius dicam in sequenti capitulo.

Quod an procedere ratione visitæ, & administrationis
18 tutelæ, affirmat Capoblanc. cit. loc. num. 17. Petra ad Grammatic. ad decis. 103. n. 90. & isti substinent omnia onera vniuersalia, etiam quo ad salarium Medicorũ, quod non potest appellari onus; sed merces designata pro cura,
19 salute, & medela ciuium, ad quam omnes tenentur, vt doctè cõcludit Nouar. quæst. forens. par. 2. quæst. 75. per tot. & quod Neapolitani oriũdi immunitate non gaudeãt, & contribuant in loco, vbi degunt, affirmat Reg. Rouit. citat. prag. 2. & Capoblanc. cit. tom. 1. prag. 12. nu. 17.

Sunt, & alij Neapolitani, qui reperiuntur extra Ciuita-
20 tem Neapolis, vti Barones, & titulari earum terrarum, in quibus semper habitant, & licèt Barones sint, dicuntur Neapolitani, prout dicuntur etiam Neapolitani interpretatiuè, & comprehensiuè loquẽdo; alij Barones, quãuis Neapoli non sint nati, nec allecti, nec alio modo effecti, vt scribit Capoblanc. tom. 1. de auct. Baron.

Et de istis quæritur, cùm Ciuitatem Neapolitanam, re-
21 tinere videantur, si extra Neapolim contrahant, vbi conueniantur? resolutiuè loquendo, dico quòd sunt cõueniendi in loco contractus, Capic. decis. 59. Nouar. de elect. for. Sect. 2. quæst. 38.

num. 27. & iterum collect. 225. num. 15.

Et cùm Marchio Triuici in eius Terra deliquisset, imponendo manus violentas in alios, per Præsidem huius Prouinciæ fuit capta informatio, & processum ad citationem, quod potest Præses facere; nam Barones efficiun-
22 tur de foro Præsidis illius Prouinciæ, in qua degunt; Capoblanc. prag. 12. num. 3. & seq.

Quomodo autem probetur ciuilitas Neapolitana; dicas per fidem Magnificorum Electorum, & alijs modis positis per Nouar. cit. quæst. 39. num. 38.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Ciues Neapolitani orti, siue oriundi, si Ciuitatem Neapolis deserant, & aliud domicilium mutauerint, an in criminalibus gaudeant priuilegio Neapolitano.

Non summatur, ex quo continet id, quod in argumento.

QVid autem dicẽdum in criminalibus, nẽpè, si Neapolitani, extra Ciuitatẽ Neapolis habitantes, alibi domicilium mutauerint, & deliquerint, an puniantur per Iudicem loci, in cuius territorio deliquerint, an verò ad M. C. V. transmittendi sunt? Accidit in causa Francisci Battinelli Neapolitani orti, qui inquirebatur de pluribus delictis, in hoc Regio Tribunali inquisitus, præsentauit priuilegium suæ Ciuitatis Neapolitanæ, & petijt remitti ad M. C. V. Iudicem competentem, noluit Auditor, nec remissionem concedere, neque aurem petitionibus prębere, quod videns inquisitus, adijt Dominum Proregem Regni, & eius Regium Collaterale Cõsilium, & obtinuit prouisiones, vt Regia Audientia prouideat super remissione petita ad M. C. V. & si esset in voto non remittendi, relationem faceret, & interim supersederet, quibus præsentatis in R. A. Auditor prouidere noluit; sed copiam dictarum prouisionum transmisit, S. E. à qua fuit responsum per Scriptorium, vt de iustitia

iustitia prouideat in illis verbis: *Y assi mismo proueereys de Iusticia*.

Quarum vigore dicebat, fuisse prouisiones reuocatas, & causam delegatam huic R. A. & decreuit, ciuilitate Neapolitana allagata non obstante, procedatur in R. A. & interposita per ipsum inquisitũ appellatione ad S. E. noluit appellationem deferre; sed ad vlteriora procedendum esse decreuit, fundabat eius intentionem pluribus capitibus, primo quia delictum erat exceptuatum, quo casu priuilegium amittitur. Secundo, dato, quòd delictum non esset exceptuatum, & priuilegium retineret, adhuc priuilegio Neapolitano gaudere non debet, quia Ciuitatem Neapolis deserendo, ad aliam Regni partem, & sic ad Terram
2 Montis Calui ad habitãdum, & incolatum faciendum se transtulit, quando quis suam Ciuitatem deserit, & ad aliam se trãsfert, amittit Ciuitatem, ex Vinc. Honded. consil. 5. num. 28. per tot. Tertio corroborabat eius opinionem, ex dictis per Capoblanc. tom. 2. de authorit. Baron. cap. 53. num. 16. vbi testatur, quòd quando Neapolitanus mutat domiciliũ, & aliò se transfert, potest ibi puniri, etiam pro causis criminalibus, quod antea dixerat in primo to. prag. 12. num. 4. & in vtroque loco mouetur Capoblanc. ex Capic. decis. 59. Quarto, quia inquisitus fuit examinatus, & ad alios actus processum, & nec fori declinatoriam, nec aliud opposuit; vnde censetur renunciatum Priuilegio.

Auditor D. Berardinus Bel prati allegauit Afflict. in decis. 384. cuius vigore asserebat, per mutationem domici-
3 lij esse amissum Priuilegium Neapolitanum.

Ego, qui partes inquisiti tuebar, dicebam hanc R. A. incompetentem esse, & hunc inquisitum ad M. C. V. esse transmittendum, vti competentem Iudicem Neapolitanorum, quorum priuilegium
4 est adeò potẽs, amplissimumque, vt, nedum non possint torqueri ex processu informatiuo, neque eius boni publicari, vt dixi in præced. cap. num. 3. & 4. verùm etiam, si Ciues Neapolitani renunciarent eorum Priuilegio; renunciatio non valet, in præiudicium Ciuitatis, & signantèr Ciues orti, seù oriũdi, qui etiã si Ciuitatem deserant, & ad
5 aliam Regionem ad habitandum se transferant, non amittunt Priuilegium, & per consequens, licèt hic inquisitus Ciuita-

Ciuitatem Neapolis deseruisset, & ad Terram Montis Calui se transtulisset, ibiq; vxoré, & domiciliũ haberet, adhuc Priuilegium retinet, & pro delictis, ibi commissi, per Regiam Audientiam est remittendus ad M. C. V. sic est dispositum per Capitula, concessa per Serenissimos Retrò Reges Illustrissimæ, & Fidelissimæ Ciuitatis Neapolis, quod inter alia est impressum inter pragmaticas in nouissima compilatione, facta in anno 1633. & est prag. 2. titul. de Immunit. Neapolit. qua statuitur, vt Neapolitani, etiã si extra Ciuitatẽ Neapolis, & sic in alio loco reperiũtur nisi à M.C.V. cognoscantur, & puniantur, quæ pragmatica intelligitur de originarijs, & ali-
6 bi transeuntibus, ex ipsius verbis colligitur; & quod sic sit interpetrata, & fuerit declaratum. intelligendam esse de originarijs, Ciuitatem Neapolitanam de relinquentibus, & in alijs Regni partibus habitantibus, clarè declarat, & sic fuisse intellectam refert insignis Io. Maria Nouarius in tractat. de elect. for. sect. 2. quæst. 39. num. 17. sed in nouiss. impress. sect. 3. quæst. 63. num. 17. & ante eum dixerat Carauit. Rit. 301. n. 5. & post istos, conclusiuè affirmat, & affirmatiuè concludit Consiliarius Carleual in tract. de Iudic. lib. 1. tit. 1. n. 658. & nouissimè D. Merlin. controuers. forens. cap. 99. num. 1. & 2.

Vndè cõcludo, Ciues Nea-
7 politanos ortos, siuè oriũdos, quamuis à Ciuitate se absentauerint, & alibi domicilium mutauerint, pro quauis causa, siuè ciuili, siue criminali, siuè delictum sit commissum extra Ciuitatem Neapolis, siuè in loco, in quo degunt, subijciuntur foro Iudicij M.C.V.

Quam conclusionem am-
8 plio procedere, etiam, si delinquenti eius foro renunciauerit, & in Iudicem consenserit; eius enim consensus nõ potest præiudicare priuilegio concesso Ciuitati, ex Vrsill. ad Affl. decis. 41. ad fin. & Carauit. Rit. 301. n. 7.

Amplia secundo, etiam si
9 delictum esset furti in strata publica, vt testatur fuisse decisum Vrsill. ad cit. decis. Afflict. 41. ad fin. atrocitas enim delicti non operatur diminutionem Priuilegij, nisi tãtum augmentum pœnæ.

Ampliatur tertio, vt huiusmodi Neapolitani sint exempti, & non possint conueniri
10 pro emendatione damni, & sic damnis clandestinis non obstãte doctrina Capoblanc.

cit. cap.

cit. cap. 53. num. sic affert Reg. Tap. tom. 5. Iur. Regn. in Capitulo concesso per Reginam Ioannam, titul. de homicid. clandest. fol. mihi 83. qui ad additamentũ Rit. 301. testatur, Neapolitanos Ciues ab huiusmodi dãnis exẽptos.

Ampliatur quarto, etiam si
11 esset causa delegata, quia delegatio non cadit contra Neapolitanos, virtute Capituli, Ciuitati cõcessi, Carauit. Rit. 301. num. 5.

Ampliatur quinto, Priuile-
12 gia Neapolitanæ Ciuitatis extendere etiã ad Casalia, quãuis post delictum casalia sint alienata, refert Merlin. controuers. forens. cap. 99. n. 12. & sequen.

Amplia sexto, etiam si procederetur cum electione Fori
13 ad instantiam viduarum, & aliarum Priuilegiatarum personarum; electio enim Fori non præualet contra Neapolitanos, vt sonant verba præcitati Capituli, per cuius dispositionem est derogatum, l. vnic. Cod. quand. Imper. inter pupill. & vid. ea ratione, quia in præcitato cap. est de eis facta mentio, & licèt ad derogationem dictę l. vnic. requiratur specialis, & expressa reuocatio, vt per Franch. decis. 192. num. 8. Priuilegium est enim in corpore iuris clausum, & non derogatur, nisi cum expressa mentione; tamen sufficit, esse factam mentionem personarum, & per mentionem censetur reuocatum Priuilegium prædictum, vt nuper doctè concludit Consiliar. Carleual in tractat. de Iudic. lib. 1. nu. 578. vbi innumeros D D. adducit.

Amplia septimo, etiam si essẽt authores laudati, adhùc
14 eorum caũsa, & personæ in M. C. conueniuntur, & licèt authores laudati, ex regula iuris teneantur defendere emptorem in Foro laudantis, tamen quòad Neapolitanos limitatur, & etiam, si in authores laudantur, conueniuntur in M. C. Ann. singular. 45. Petr. ad Capic. decis. 59. ad finem.

Quam conclusionem sic ampliatam limita non procedere in infrascriptis casibus;
16 Primo quando Neapolitanus est Baro alicuius Terræ, tũc ratione Baroniæ, tàm ex causa contractus rei sitæ, vel administrationis, quàm ratione delicti cognoscitur, & punitur ab eodem Iudice, in cuius Territorio deliquit, ex Capic. decis. 59. quem sequitur Capoblanc. tom. 1. prag. 12. num. 4. & tom. 2. cap. 53. num. 16. & seq. & licèt Capoblanc. hic inducat decisio-

cisionem Capicij, quò ad de-
lictum, & compræhendit ci-
ues originarios, refellitur;
nam Capicius loquitur in Ba-
rone Neapolitano, & in cau-
sa ciuili, vnde compræhen-
sio Capoblanc. quò ad Ciues
originarios, vel ortos, ex Ca-
pic. substineri non potest.

Limita secundo, non pro-
cedere in Regia Dohana Me-
nę pecudum Apulcæ, quæ ex
16 priuilegio cognoscit causas
Neapolitanorum, vt dixi in
præced. cap. nu. 11.

Limita tertio, non proce-
dere in Neapolitanis, qui sũt
effecti ciues per incolatum,
17 siuè domiciliũ, aut per con-
cessionem, aut per priuilegiũ
adeptum, qui quotiescum-
que Ciuitatem Neapolis de-
serant, & ad alias partes Re-
gni ad habitandum accedũt,
amittunt ciuilitatem, & priui-
legium, & possunt ibi pro
quauis ciuili, & criminali
causa conueniri, sic ex Reg.
18 Rouit. in prag. 2. de immun.
Neapol. num. 1. ex prædicta
pragmatica, & nouissimè Cõ-
siliarius Carleual in eod.
tract. de Iudic. num. 659. &
possunt in loco, vbi habitant
cogi pro oneribus ordinarijs,
ex adductis, per Nouar.
quęst. forens. 65. tom. 2.

Alias limitationes vide per
Carauit. Rit. 301. nu. 8. & seq.

Non obstat primũ dubiũ,
per Auditorem Lionettum
oppositum, quòd delictum
19 est exceptuatum, per quod
priuilegium amittitur; nam
fuit responsum in ampliat. 2.
supra num. 9. vbi probaui,
quòd etiam si Neapolitanus
sit inquisitus de furto in strata
publica, est remittendus ad
M. C. V. & sic fuisse decisum
per S. C. refert Vrsill. ad Af-
flict. decis. 41. ad fin. Quali-
tas enim delicti, vel atrocitas,
siuè multiplicitas non opera-
tur priuilegij diminutionem.

Non obstat secundum mo-
tiuum, quòd deseruit Ciuita-
tem Neapolitanam, & alibi
20 domicilium mutauerit; nam
est ei responsum supra, muta-
tione domicilij nõn obstante
in vim priuilegij Ciuitati
concessi gaudere declinato-
ria fori, & doctrina Honded.
procedit, vt ipse loquitur, quã-
doquis se transfert de vna
Ciuitate ad aliam alterius
Prouinciæ.

Non obstat tertiũ motiuũ
per Fiscum factum, ex quo
inquisitus fuit examinatus, &
21 ad alios actus processum, &
declinatoriam non opposuit,
ex quo censetur illi renũcias-
se; quia etiam si inquisitus
renunciauerit, non potest
præiudicare priuilegio Ciui-
tati concesso, vt dixi supra
ampliat.

ampliat. 1. num. 8.

Non obstat quartum, ex Auditore Belprato ortum, nempè, ex Afflict. decis. 384. ex qua colligitur fuisse paria vo-
22 ta, ille tamen inclinabat in partem negatiuam; nam si rectè perpendatur, pro affirmatiua videtur concludere, quando enim Afflictus parte negatiuam refert, simpliciter profert, quando verò affirmatiuam in verbis expressis docet in illis (Alij verò dicebat, quod ratione originis gaudet priuilegio ciuilitatis vbi est natus, etiam quòd alibi habeat domicilium antiquum) vnde affirmatiua, est expressa, & illa sequi debet, & pro Neapolitano iudicandum est, & quatenus aliquis vellet persistere in parte negatiua ex relatis per Afflict. aduertatur, quòd causa per Afflict. adducta, non fuit decisa; vndè sequitur iuris regula, quæ decisa non sunt, exequi non debent; nam id dicitur discussum, quando est decisum; ergo Afflicti relatio in suspenso remanere posset.

Vlterius, quatenus causa Afflicti esset decisa, aduertāt curiosi lectores, & Iudices ambitiosi verum decernere,
23 quod opinio Afflict. est per Regiam Cameram declarata, vt procedat in ciuibus effectis per pragmaticam, siue per incolatum, secus verò in oriundis, qui quamuis à patria Neapolitana recedant, & alibi habitent, ciuilitatem nō amittunt, sic fuisse decisum per Regiam Cameram Summariæ, & declaratum refert Reg. Moles in eius decisionibus, quas ad pennam habeo, & eas de verbo ad verbum inserit Nouar. in tract. de Elect. for. in nou. impressi. Sect. 3. quæst. 63. num. 16. & 17. sic fuisse post Afflict. seruatum, & sic priscis temporibus seruari, in tantùm, quòd nec motiuum Auditoris Belprati officit, nec doctrina negatiua Afflict. procedit.

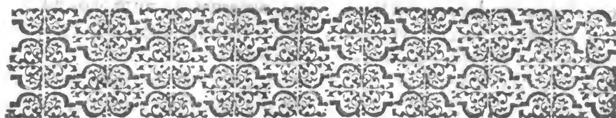
Hæc causa fuit ventilata, & quamuis voluntas Auditoris
24 ex sermonibus suis esset cognita, nec exceptionem admittere, nec verbum audire, vnde cum Iureconsulto in l. 2. Cod. de offic. ciuil. Iudic. concurrendo dicere possum, quòd ex denegata à Iudice Audientia, eloquentia debilitatur, & Tacit. lib. 3. annal. sub num. 12. prohibet Iudices feroces, siuè seueros se ostendere, aut metum inferre; liberum est enim Aduocatorum officium, cùm de defensione inquisitorum tractant, & vt tales eorum auctoritas, & exercitium Reipu-

blicæ necessaria est, vt dixi in tit. de Aduocat. hoc eod. tit. cap. 1. num. & habent dignitatem parem Iudicibus; Tasson. vers. 3. obseruat. 3. n. 177. & quando reperiuntur Aduocati conclusiuè loquẽtes parua; & vtilia effundentes; iuxta glos. in cap. cùm sit ars, de ætate, & qualitate merentur nomen plusquam Religiosi, cum rectè legunt, & non indirectè vtuntur, Hostiens. in proem. suę Sum. col. 6. vers. ciuili vero.

Et pro articuli decisione in Regio Collaterali Consilio fuit facta relatio per Illustrissimum D. Andream de Gennaro Ducem Cantalupi, prius Aduocatum Primarium, inde Regium Consiliarium dignissimum, & nemini secũdum, nunc vero ad Regentis Regiam Cancellariam munus proprio motu ab Inuictissimo nostro Rege Hispaniarum euocatũ propter eius scientiam, virtutes, & merita est enim de Illustrissima, & antiquissima Familia de Gennaro, sed non fuit decisus articulus, ex quo Domini Regentes mandarunt, vt iterum informaret Donatus Danza meus Nepos, primo ad officium Auditoris, inde Fiscalis in Regia Audientia Tranensi benignitate Excellentissimi Domini Proregis Comitis de Montis Regis translatus, nũc vero munus Aduocationis in Tribunalibus Neapolis omnium satisfactione substinẽs, & quicquid decidetur ponã.

Et tandẽ facta relatione fuit causa M. C. V. remissa, & sic secundũ allegata, decisum, vt ex prouisionibus expeditis, quas inserere libet, & ad cognitionẽ eorũ, quę scripsi, & sunt, v3. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Andreas Ianuarius, &c. Illustris, & Magnificis viri Cõsiliarij, fideles dilectissimi. *Essendosi vista la relatione per questa R. A. fatteci della data delli 16. d' Agosto passato 1635. & intesa da S. E. quella da me fatta li in Collaterale, della causa contro Francesco Battinello Barone della Ginestra, e sue inquisitioni, intese le parti, si è ordinato, che questa predetta R. A. mãdi il sudetto Francesco cautamẽte carcerato nelle carceri d. G. C. della Vic. vna cõ li atti, alla qual G. C. stà anco ordinato, che proceda in questa causa, e di ciò si stà spedẽdo lo dispaccio p Cancellaria, qual appresso se l'inuiarà; il che ci è parso auisaruelo; & insieme ordinarui, che in tãto nõ procediate ad atto alcuno cõtro il d. Frãcesco, mà tenerlo in ordine p mãdarlo quà in esecutione dell'ordine predetto di S. E. vna cõ l'atti la presente al presentãte. Dat. Neap. die 6. mẽsis Decẽbris 1635. Ianuarius Regens.*

D E

DE SALARIO Cap. I.

ARGVMENTVM

Officialis duo officia exercens, an duplex salarium habere deberi? An pro omnibus sindicari debeat,

Non summatur, ex quo continet, id, quod in argumento, & est ad additamentum eiusdem Titul. in praecedenti tractatu.

NEmo praeterita reprehendat, quę futura ignorabat; hoc est sollemne consilium Taciti Principis Polyticorum, cuius consilio non sunt reprehendendi ij, qui in aliqua disciplina laborantes, futura non aduerterũt.

Hanc excusatiuam exceptionem, mihi licet opponere, si in praecedenti tractatu vbi latè Salarij materiam exaraui, haec non aduerti; quae nunc addendo adduco, incognita tanquam futura enim mihi erant vita nàmq; hominis est ambulatoria, vsque ad extremum vitae spiritum, & quae de nouo emergunt, noua indigent exaratione, & addere licet ad pleniorem cognitionem.

Dixi (inquam) in pręcedẽti tractatu, si Officiali, duo officia administranti debetur duplex salarium, vel vno tantum debet esse contentus? licet per Mastrill. controuertatur in tract. de Magistrat. lib. 2. cap. 11. per totum, & Caball. cas. 229. per totum, nunc addo quod adsunt literae prohibitiuae ab Inuictissi-

mo Rege Nostro vnum, nēpè, Salarium deberi, etiam si duo officia exerceat, vt nuper tutatur Merlin. controuer. forens. cap. 70. num. 4. & seq.

In Regno tamen Siciliæ secus est, & eo casu duplici Salario gaudet, qui duplicem administrationem habet, ex literis Suæ Maiestatis, quas adducit Castill. decis. Sicil. 49. & eas inserere libet, vt lector hic materiæ cognitionē absque alterius libri reuolutione habeat.

Y porque se le haze cargo, que siendo Presidente del Patrimonio, y estando promouido para el Consistorio de la Sacra Conscientia goço el salario de ambas presidencias ocho meses, que durò dalle successor en la del Patrimonio, y hauiendo seruido el vno, y otro officio se hà declarado por iusticia deuer gozar de ambos salarios, allende, que quando esto tuuiesse duda, tengo por bien de haçerle gracia, y merced de las docientas, y nouenta, y dos onças, que à quello importo proueereis, que por la dicha quantidad no se le de molestia alguna.

Hodie verò totum dependet à voluntate D. Proregis, qui secundum tempora, facti, ac personæ qualitatem permittit, & prohibet; ad eum enim spectat vetare, & prohibire, vel tolerare, & permittere, Tasson. de Ante fat. versic. 14. obseruat. 2. num. 20. ad med. Merlin. citat. cap. 70. num. 4.

Et adeò est verum, vt non solum fuit permissum in casu posito in citat. tit. de salario, verum etiam, cum occurrisset in personam Antonij Lionetto Iudicis Ciuitatis Cauç, nūc verò Auditoris in hac Prouincia, qui tempore, quo in Ciuitate Cauæ Iudex erat, obijt Gubernator, & ille Iudex vtrumque officium exercuit, nempè, Iudicis, & Gubernatoris, & duplici salario eum potiri, fuit per Regiom Collaterale Consilium decisum, & ordinatum vigore prouisionum desuper relaxatarum, seriem quarum non amittere consonum mihi videtur ad addittamentum eorum, in quibus tanquam mihi incognitis tunc defeci, videlicet. Philippus Dei Gratia Rex, &c. Magnifici nobilesque viri Regij fideles dilectè. *A noi è stato presentato il sequente memoriale, videlicet. Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore. Il Dottor Antonio Lionetto Regio Giodice della Città de Stilo Calabria Vltra, fa intendere à V. E. come essendo morto il quondam Capitan Geronimo della Rocca alli 11. di Giugno del presente anno, esso supplicante esercitò da detto giorno per tutto li*

to li 23. de Luglio l'officio de Capitanio, & Giodice insino alla venuta del Capitan D. Geronimo de Samaniego, il quale senza licenza tornò in Napoli alli 6. de Agosto, & alli 27. de detto mese da V.E. ottenne licenza per due mesi, e restò in Napoli, doue se morì alli 8. del passato mese di Ottobre, & esso supplicante hà seruito in detti due officij insino alla venuta dell'altro nuouo Gouernatore D. Geronimo de Cardires, & perche Signor Eccellentissimo de raggione li competeno li salarij de Capitanio, e Giodice, importanti tutti doi ducati 17. 2. 10. il mese, per hauer seruito, portato il peso, tenuto creati, & questo è stato più volte da V.E. determinato, & Regio Collateral Conseglio nella medesma Città, in tempo del Dottor Gioseppe Giordano suo predecessore, che seruì per vn'anno, e mezzo, e non ostante li predetti ordini de V.E. e suo Collaterale Conseglio in negotio tanto chiaro, e raggioneuole, li hodierni Sindici de Stilo, & Casali recusano pagarli la dounta prouisione de Capitanio, e Giodice per li tempi predetti senza nuouo ordine de V.E. alla quale supplica se degni ordinare alli predetti Sindico, & à chi spetta, che li paghino lo predetto salario per il tempo hà seruito alla prima, e seconda vacanza, che si partì il Capitanio senza licenza, e doppo la morte sua insino alla venuta dell'altro Capitanio tutte due le prouisioni alla predetta raggione de ducati 17. 2. 10. il mese, senza molestarlo per tal causa al sindicato, ne li sindicatori procedano in questo, vt Deus. Et inteso per noi il tenor del preinserto memoriale, stante le cause in esso espresse, & altre, che hanno mosso la mente nostra, ci è parso farui la presente, con la quale ve dicemo, & ordinamo, che per quella rata di tempo, che il sopradetto magnifico Dottor Antonio Lionetto sarà Giodice di questa Città, & hà essercitato, & essercitarà anco l'officio de Capitanio de detta Città per l'absenza di quello, debbiate pagarli, e farli pagare anco il salario de Capitanio alla raggione solita, conforme si è pagato a tutti li altri Capitanij, che pro tempore sono stati di questa Città, nõ ostante, che se li paghi anco quella de Giodice, e per tal causa non debbiate molestarlo, nè farlo molestare nel suo sindicato, atteso anco con questa ordinamo alli magnifici Sindicatori, che li daramo, che così l'esseguino, ne lo molestino per tal causa, che tale è nostra volontà, & sotto pena di ducati mille; la presente resti al presentante. Datum Neapoli die 11. Februarij 1630. El Duque de Alcalà. Vidit Carolus de Tapia Regens. Vidit Enriquez Regens. Vidit Lopez Regens. Barilius Secretarius. Locus Sigilli. In par. 12. fol. 103. Alli Sindici, Eletti, & Vniuersità de Stilo insolidum, che per quella rata di tempo

di tempo, che il magnifico Antonio Lionetto serà Giodice di detta Città, & hauerà esercitato, & essercitarà l'officio de Capitanio, per l'absentia di quello li paghino anco il salario de Capitanio, alla raggione solita, nõ ostante se li paghi quella de Giodice, e per tal causa non lo molestino, ne faccino molestare nel suo sindicato, & alli Sindicatori, che se li daranno, che così l'essequano, vt supra.

Quod iure cauetur, vt per Bouadill. lib. 3. politicor. cap. 8. num. 68. Tasson. cit. vers. 14 obseru. 2. num. 20. & ratio rationis est ea, quia in administratione bini officij distincti, & distinctam, ac separatam prouisionem, seù Salarium habentis, est labor geminatus, & auctus, & geminatum præmium, & sic duplex Salarium habere debet, Caball. resol. crim. cas. 229. num. 13. & seq. Carleual de Iudic. disputat. 4. num. 11. prout in simili si labor augetur, etiam Salarium augeri debet, vt dixi in eod. tit. cap. 2. num. 12. & ę cõtra si vnum exercet, vnum Salarium debetur, ratione posita per Carleual. de Iudic. disputat. 4. n. 21. prout in simili dicitur si commissa sint vni duo negotia compatibilia duplex Salarium recipere debet, sic decisum refert Merlin. cit. cap. 70. Licet Tasson. cit. loc. limitatiue loquatur, nempè, in Officialibus Neapoli duo officia ministrantibus, duplex salarium debeatur, quo ad Zuccarum, Salem, & Cartã.

Et ex his dubitari contingit id, quod pluries euenit, & in dies eueniri potest, nẽpè, si Officialis duo officia exercens, committat falsitatẽ in vno, an eo, in quo committit, priuetur, vel ambobus, & licet Mastrill. de Magistrat. cit. lib. 2. cap. 11. nu. 25. tangit articulum, & dicit de iure non procedere, tamẽ in illo Regno fuisse contrarium iudicatum, ex Cabed. decis. 71. num. 2. par. 1. ibi relato. Et si famulus plura seruitia Domino fecerit vno, & eodem tempore, an duplex Salarium habeat, dicas tu, quod Salariũ, quod tribuitur famulo est propter laborem, & seruitium personale, sed sic est, quod non valet inseruire nisi vno negotio corporali, illique vacare vnicum salariũ habere debet, Castill. decis. 49. num. 3.

Et ex hac resolutione oritur aliud dubium, si Officialis duo officia exercuerit pro omnibus sindicandus est, vel pro vno tantum?

Hæc quæstio per iuris tramites discotienda venit, vt deue-

deueniatur ad cognitionem Pragmaticę nuper editæ infra citandæ, quare duo officia exercens, pro omnibus Syndicandus est, cum varias in hoc reperi doctorum sententias, Mastrill. enim de Magistrat. lib. 2. cap. 11. num. 26. pro vtroque de iure sindicandum esse testatur, sed in illo Regno semel pro vtroque sindicari refert Viu. decis. 37. num. 8. allegando Grammatic. cons. crimin. 54. est in opinione non de omnibus sentētijs sindicandū esse Officialem, sed tantum de illis, quarum fuit Commissarius.

Sed hæc opinio non facit ad nostrum institutum, dum loquitur, vt Commissarius causæ non teneatur alterius collegæ sententias iustificare, nisi ipsas, quas vti Commissarius causę profert sic testatur Io. Bapt. de Leonard. in pract. Official. tit. de Iustitiar. num. 56.

At institutum propositum est, si Officialis duo officia administrans, pro omnibus, sindicatui parere teneatur; exēplum in Pręside administrante potestatem ad modum belli, vel alio Auditore causam delegatam terminante, & in delegato excedente fines sue potestatis delegatæ, si cognoscatur pro excessu á delegante, vel à Iudice ordinario, est recurrendum ad Franch. decis. 149. num. 2. ad Masull. ad Capic. decis. 142. n. 14. Carauit. Rit. 295. num. 25. Io. Grand. in tract. de bell. exul. quęst. 30. affert Pręsidem non sindicari de commissis, vti Capitaneo ad Guerram, quia suo arbitrio hæc potestas est relaxata.

Tu verò scias, quod Præses potestatem ad modum belli exercens, vel Auditores ipsam, vel aliam delegatā administrans, & omnes alij Officiales ordinarij, & Capitanei ad Guerram locorum, tenentur rationem reddere, tam de caussis, quas eorum munere sententiant, quam etiam de illis, quę vti Capitaneus ad Guerram, vti delegatus, & aliam potestatem administrans defecit, & commisit, nedùm ordine Suæ Maiestatis in instructionibus Domino Proregi datis in cap. 59. sequentis tenoris.

Y porque entendemos, que los Vis Reyes suelen algunas veçes haçer Capitanes à Guerra, los mismos Capitanes ordinarios de Iusticia de las Tierras, y de vaxo de color de Capitan à Guerra haçen muchas cosas indeudas, y si se las opponen al sindicado diZen, y allegan, que las hiZieron como

Gapi-

Capitanes à Guerra, sera bien, que en esto se tenga todo miramiẽto, paraque si no son cosas concernientes à Guerra, no dexen de estar à syndicado proueyendo, que si debaxo de este color huuiere en algo excedido, de la cuenta, que se deue, de manera, que no pueden sin castigo.

Cuius virtute est emanata Regia Pragmatica, quæ olim erat octaua, hodie verò in noua impressione est septima de syndicat. Officiali, qua idem cauetur, & nuper idem est cautum in prag. 16. de offic. Iudic. §. 30. qua statutum est, vt quilibet Præses, & alter Officialis sindicetur, etiã de gestis vti delegatus, & Capitaneus ad Guerram.

Quod intelliget, vt non duos syndicatus habeant, sed tantum, vt in eo eodem tempore, pro omnibus syndicetur, & hoc est illud, quod videtur annuere Mastrill. cit. lib. 2. de magistrat. cap. 11. num. 26.

De Electione Fori, & Foro competenti Cap. I.

ARGVMENTVM.

Electio fori, quoties competit personis priuilegiatis.
Eligere, & variare, an differant.
Iuramentum perhorrescentiæ, an sit omninò præstandum.
Electio fori, an possit fieri coram Iudice secundarum causarum, vel Præside alterius Prouinciæ.

SVMMARIVM.

Electio fori, competit viduis virginibus, pupillis, & alijs personis priuilegiatis, num. 1. & seq.
Amplia, vsque ad tertiam vicem, ibid.
Sed quomodo declaratur, ibid.
Electio fori debet fieri coram Iudice competenti, nempè, delicti, domicilij, & originis, num. 1. 4. & 5.
Competit ex priuilegio l. Vnicæ, ibid.
Variatio competit ex constitutione Regni, num. 2.
Reuariatio virtute Ritus num. 2.
Ioannes Maria Nouarius laudatur, num. 3.
An poßit fieri coram Iudice secundarum causarum, vel Præside alterius Prouinciæ, num. 5.
Iuramentum an omnino debeat præstari in actu Electionis, vel variationis, n. 7. & 8.
Quomodo præstetur, & de eius practica, num. 9. & seq.
Variatio, an detur de Iudice cōpetenti ad M.C.V. vel Regiam Audientiam, num. 6. & seq.

An detur de M. C. vel Regia Audientia ad Iudicem ordinarium à num. 11. ad 33.
Actus alicui competens, quibus vicibus verificetur, nu. 17. 21. 22. & 23.
Baro habent confirmationem in illis de regimine, an possit vltra primam viam confirmare, num. 18.
Variatio facta a Tribunali Superiori ad inferiorem arguit suspectionem, num. 24. & seq.
Variatio ista datur ratione maioris commoditatis, num. 25. & seq.
Remissio causæ non datur, quando reperiuntur partes concordatæ, vel collusio cum Barone, num. 29. & seq.

Ommunis est cantilena in Regno, & Lippis, tonsoribus vulgata; viduas Virgines, Pupillos, aliasue personas priuilegiatas habere fori declinatoriam, & illius electione potiri, cum ampliatione, nedum semel, sed bis, & ter; Et adagium vulgatum descendit vsque ad tertiá vicé, nempè, eligere, variare, & reuariare, videlicet potest eligere suum Iudicem ordinarium, nempè, domicilij, originis, vel delicti, inde secundo potest variare ad Regiam Audientiam, vel ad M. C. V. inde tertio potest reuariare à M. C. V. vel Regia Adientia ad vnum, ex dictis suis Iudicibus, hæc enim
1 videtur communis praxis, & obseruantia declinandi forũ, facultas, tribuitur de iure cõmuni, ex l. Vnic. Cod. quand. Imper. inter pupill. & vid. Variatio permittitur de iure Regni, vt per Const. Statuimus, vt Magnæ, Reuariatio conceditur, virtute Rit. 233.
2 cuius materia, licet frequens, & quotidiana sit in omnibus Tribunalibus, & ab omnibus, ll. interpetribus fuerit tacta amplexa, & ventilata, & signantèr amplum, & lucidũ tractatum in lucem dandum curauerit eruditus, & præce-
3 teris, extollendus Ioannes Maria Nouarius in tract. de Elect. for. tamen, cùm Muscatell. & Carauit. infra citãdi videantur confusè loqui; nam in practica se inuoluunt, congruum, & necessarium puto pro materiæ explanatione reliqua inuẽta post eorum scripta differere, & dilucidare pro practicę cognitione; vnde sciendum, quod quando mulier vidua, vel alia
4 persona priuilegiata, vel pro offensa facta sibi, vel pro cau-

ſis ciuilibus vult eligere forũ, tenetur eligere ſuũ Ordinarium, nempè, vnum, ex tribus, delicti, domicilij, vel originis, ex cit. l. vnic. non autem Præſidem alterius Prouinciæ, vel Iudicem ſecun-
5 darum cauſarum, aut alium extraneum Iudicem; Capoblanc. tom. 1. prag. 8. par. 1. num. 336. ſibi permittitur ſimpliciter, & abſolutè, non alia qualitate adiecta, non alia ratione adhibita, niſi ex priuilegio, à iure ſibi cóceſſo.

Quando verò ſuum ordinarium voluerit declinare, & ſuperius eligere, nempè, Regiam Audientiam, vel M. C. V. tenetur rationem reddere, nempè, vt declaret, quod ſuũ
6 forum declinat, & ab illo ad Regium Superius variat, quia timet, & perhorreſcit potentiam partis aduerſæ in partibus, hac enim ratione, & qualitate permittitur variatio, & non aliud requiritur, niſi hęc declaratio, & iuramenti præ-
7 ſtatio, ex citat. Regn. Conſt. quod iuramentum omnino præſtare tenetur, videlicet ſi varians fuerit in eodem loco, & penes Superiorem Iudicẽ
8 porrecta ſupplicatione cum huiuſmodi declaratione, & iuramento præſtito, ſtatim recipitur, & fit ordo Curiæ inferiori pro tranſmiſſione actorum, & carcerati ad Tribunal variatum.

Si fuerit verò à Tribunali variato abſens, & fuerit talis
9 porrecta ſupplicatio, eſt diſtinguendum, quod aut porrigitur per aliquem, non habentem ſpeciale mandatum, & tunc non admittitur; ſi vero mandatum particulare habuerit admittitur, Capob. prag. 8. par. 1. num. 342. & ſi per pupillum fit poteſt fieri per tutorem, Maſtrill. deciſ. Sicil. 127. num. 17. tamen
10 deſtinatur commiſſarius in partibus, prò variante examinanda, cui delato iuramẽto per eundem commiſſariũ confirmat memoriale eius nomine datum, & iurat timorem, & perhorreſcentiam in partibus, quibus adimpletis, fit ordo Iudici declinato per traſmiſſione actorum, & carcerati ad Iudicem variatũ.

Hæc de plano procedunt; ſed, quid ſi voluerit perſona priuilegiata vti priuilegio, & tertia vice variare, quod propriè Reuariatio appellatur,
11 nempè, ſi voluerit ab hoc Iudice variato, ſcilicet Regia Audientia, vel M. C. recedere, & iterum redire ad illum primum ordinarium Iudicẽ, an poſſit? Foller. pract. crim. titul. audiantur excuſatores num. 98. & ſeq. non admittit

Sſſ 2 hanc

hanc reuariationem, ea ratione, vt ipse dicit, quòd quandò fit actus variationis, tenetur declarare quare variat, nēpè,
12 propter metum, & perhorrescentiam, quæ, cùm in Tribunalibus Regijs, & Colleggiatis non cadat, nec est præsumenda, non debet reuariatio concedi, Carauit. Rit. 233. num. 8. & seq. aliter enim in
13 iure intelligit, quàm in practica discernit, & credit, non omnes benè intelligere hunc passum variationis, Muscatell. pract. ciuil. par. 2. glos. competentes, num. 30. & seqen. tangit articulum, & dicit, quòd possunt forum declinare, & variare, nam sicut
14 permittitur electio, ita, & reuariatio, & reprehendit Carauit. qui citato loco
15 nulla lege practicam adductam fundat; ipse verò tanquā informatus de recenti obseruantia M.C.V. testatur, quòd bis conceditur incluso Tribunali, à quo primo variatur, & meo pauco iudicio videtur
16 Muscatell. seipsum inuoluere, & magis quæstioni se intricare, Campagn. in Cap. Regn. quod decr. tam num. 15. asserit, non, nisi semel esse permissum, & facta electione,
17 nō licere variare, ea ratione; quia quilibet actus alicui cōpetens semel conceditur, argumento, l. boues, §. hoc sermone, ff. de verbor. signific. tamen cōcludit permittí bis, & sic vsque ad secundam vicem, Capoblanc. tom. 1. de Baron. author. pragm. 8. par. 1. num. 336. & sequen. ad-
18 mittit variationis actum vsque ad tertiam vicem, nempe eligendo, variando, & reuariando, quem sequitur Nouar. citat. tract. de elect. fori quæst. 3. n. 10. sect. 1. & iterum quæst. 13. num. 4. sect. 2. Staiban. cons. 74. num. 11. & seq. videtur non dare differentiam inter electionem, & variationem.

Thor. tom. 2. comp. decis. verb. electio fori fol. mihi 172. col. 2. testatur, diuersi-
19 modè fuisse obseruatū, nempè, non dari reuariationem à Regijs Tribunalibus ad Iudicem inferiorem, & sic fuisse per M. C. prouisum, asserit, ea forsan ratione; quia quando tractatur de declinando Tribunal ad Iudicem inferioré oritur maxima suspicio, vt supra dixi.

Mari ad decis. Grammatic. 20. num. 8. testatur per S. C.
20 fuisse decisum, non dari reuariationem à Tribunali superiore ad inferiorem re non integra.

Vnde in tanta scriptorum varietate, Auctorum contrarietate,

rietate, & opinionum discrepantia, oritur inter votantes prælium, & pugna inter Aduocatos.

Ego verò pro illis reconciliandis dico, quòd, licèt de iu-
21 re possit controuerti, hunc actum non dari, nisi semel cùm quilibet actus, cui competēs, nisi semel permittitur, & sic de prima vice intelligitur l. Boues, §. hoc sermone, ff. de verb. significat. & facta semel electione, non licet variare, l. quod in hæredem, §.
22 eligere, ff. de tributar. actioni tamen in Regno practica est in viridi obseruantia, quod possit, vsque ad tertiam vicē eligere variare, & reuariare; verum quia quando variatur de Tribunali Regio, & sit superiore ad ordinariū, &
24 sic inferiorem cùm sit suspictio habite concordiæ inter partes, vt annuit Franch. decis. 105. num. 20. Capoblanc. tom. 2. de auth. Baron. cap. 51. num. 15. & oritur magna suspictio; non sic indistinctè admittitur reuariatio; sed fiunt deligen-
25 tiæ expensis ipsius Fisci, vt declarat Ricc. decis. 31. par. 1. Gallupp. in pract. par. 2. cap. 6. n. 59. Petr. ad Grammatic. decis. 85. num. 10. & post receptam reuariationem per reuariantem asserentem
26 cum iuramento hanc reuariationem petere, non ratione per horrescentiæ, vel potentiæ partis aduersæ, quæ in Regijs Tribunalibus nō præsumitur, vt supra dixi, sed ratione productionis instrumē-
27 torū, testium, & aliorum iurium, Foller. citat. num. 100. vel per eius procuratorem, cū
28 speciali mandato, transmittitur Commissarius ad faciendas diligentias in partibus, & detegendam veritatem; &, si
29 fuerit inuētum, reuariantem facere spontè simpliciter, & absolutè pro sui commoditate maiori, nempè, facili prosecutione, iurium productione, instrumentorum, & testiū, & ad euitandum labores, & iter, quibus est obnoxia ob
30 loci distantiam, nec fuerit compertum, ipsam remisisse, & alium actum fecisse, vt infra dicam, tunc remittitur causa Iudici, virtute reuariationis.

Si verò fuerit repertum, variantem remisisse querelā,
31 vel post actum electionis, vel variationis ab hac vita migrasse, vel matrimonium contraxisse, si virgo, vel vidua fuerit, vel querelantes, & querelatos fuisse collusos, vt fiat reuaria-
32 tio; inde sequatur remissio, vel fuerit cum Barone concordatum; vel fuerint minæ illatæ

illatæ varianti, vt ad variationem deueniret, tunc in quolibet casu istorum non remittitur, sed proceditur in Tribu
33 nali superiori, in quo causa est introducta, Franch. decis. 100. num. final. Capoblanc. tom. 2. cap. 44. num. 8. Nouar. de elect. for. quest. 3. nu. 10. Mari ad Grammatic. decis. 20. num. 8. Et hæc est practica, qua omnes Iudices vtuntur.

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Variatio, quibus verbis concipiatur.

Variare, & eligere, an differant.

SVMMARIVM.

Electio, & variatio quibus verbis concipiatur à num. 1. ad 20.

Eligere, & variare, an differant, n. 31. & seq. & num. 15.

Variationis verbum, quibus conueniat, num. 4. & seq.

Variatio, & electio potest fieri in quacumque parte Iudicij, n. 21.

Electio fori, an procedat in causis delegatis, num. 27. 28. 29.

Electione facta, an statim censeantur ligatæ manus Iudicis variati, nu. 30. & 31

Electio fori, non habet locum in septẽ casibus à num. 22. ad 26.

Sed pulcra se offert quæstio, quibus verbis hic actus variationis concipiatur? accidit in causa illorum de Buonopane de Mirabella, cum Susanna de Marino vidua, & Catherina de Virgilio virgine, pro nece Andreæ de Bellis, quærelantes in actu reuariationis confusę loquutæ sunt; non autem per formalia verba: vario, vel reuario, cùm dixerunt *voglio questa causa in questa Regia Audienza quale* (quatenus opus est) *eliggo in foro*.

Et Aduocatus Baronis ex mala cõceptione verborum tuebitur, non esse reuariationem; termini enim (vt
1 ipse dicebat) variationis, & reuariationis, sunt distincti, & separati, ac distinctè, & separatim; sunt considerandi, sequi debent, & per formalia verba specificandi, nempè, quando eligit, dicat, eligo, quando variat, dicat; vario, quando tertia voce reuariat, dicat, reuario, nec possunt huiusmodi verba, sic separatim proferenda adimpleri per confusum sermonem, quæ ex volun-

voluntate animi dependunt; debent specificè declarari, & proinde cum illæ mulieres querelantes, non dixissent in actu reuariationis illud verbum; *reuario*, sed potius, *voglio, che questa causa se prosequisca in questa Regia Audientia*: & quatenus de nouo opus est, *eligo in foro*, quòd actus peccat in forma, & per consequens non dicitur reuariatio, sed potius electio; nám eligere, & variare differunt, & proindè instabat causam ad Curiam Mirabellæ remitti.

Ego, qui partes inquisitorū tuebar in primis præmitte-
3 bam, quòd hoc verbū; *eligere*, & sic, electio, in iure pluribus modis sumitur; differt à verbo variare, & sic à variatione, exemplum: Mulier facta electione in aliquibus bonis mariti, non potest ad alia bona variare, ex Capyc. decis. 46. de quo dixi ad Grammatic.
4 decis. 92. vel creditor, qui obtinuit assistentiam super certis bonis debitoris, indè ad alia bona voluerit variare, de quo per Thor. tom. 1. verbo variare, fol. mihi 564. col. 1. Farinacc. quæst. 100. n. 120. Ricc. collect. 974. &, si facta electione detur variatio, scribit Mauson. in tract. de caus. execut. ampliat. 15. num. 15.
5 vel si mulier facta electione vnius domicilij, post vitam extinctam sui viri, possit variare, & illud in alio loco con-
6 stituere, de quo per Rip. de noct. temp. cap. 36. n. 32. & 35. vel de eo, cui plures actiones competunt, & si vna ele-
7 cta, possit ad aliam variare, l. quod in hærede, §. eligere, ff. de tributar. action. & in istis casibus, & similibus, possunt adæquari termini electionis, & variationis, & an inter se differant?

Vel electio, de qua loquitur Aristotil. lib. 2. Ethic. vbi electio est consulta affectatio eorum, quæ in nobis sunt, scilicet est, quod voluntarium, cuius consultatio antecessit.

Vel, vt alij dicunt, quòd ele ctio est appetitus cūsiliatiuus
8 eorum, quorum in nobis est operari, & non operari, ex Philosophi opinione.

Vel ex B. Thom. 2. 2. quæst. 47. artic. 1. vbi electio est actus appetitiuæ virtutis.

De quibus non est noster sermo, nec nostrum institutū, sed de electione, & variatione, quæ competit personis priuilegiatis, ex priuilegio cōcesso à l. vnic. Cod. quand. Imper. inter pupill. & vid. ex Constitut. Regn. Statuimus, vt magnæ, quæ competit mu-
9 lieribus; cùm fœminarum sit proprium mutare, & videtur Iure-

Iureconsultus motus pietate fœminarum, & imbecillitate hoc priuilegium variandi, & mutandi dare; cùm earum sit mutare; vnde Poeta:

Varium, & mutabile semper fæmina.

vt per Mut. tom. 3. cap. Sicil. cap. 1. num. 1. Aristotil. dicit: *Nulla est fæmina, quæ ter non mutetur in hora.*

Vndè videndum primo, quid sit electio, & quid variatio. Electio est potestas, atque facultas tributa viduis, pupil-
10 lis, virginibus, alijsuè personis priuilegiatis à l. vnic. Cod. quand. Imper. relinquere forum proprium, vel forum rei contra Regulam; quòd actor sequitur forum
11 rei, & alium Iudicem superiorem, eligere, dûmodò competentem (vt supra dixi) & hæc dicitur electio corroborata etiam per Constit. Regn. Statuimus, & per tot vulgatos Ritus M. C. V. prout in Regno Siciliæ; similirer personę
12 priuilegiatę, hoc priuilegium habent, vt testatur Mut. citat. tom. 3. cap. 61. num. 7. & hæc dicitur electio, cuius virtute trahit aduersarium suum coram Iudice non suo.

Facta electione penès eundem Iudicem, & transmissis actis, & carceratis, coram eo; si voluerit hæc mulier recedere ab hoc Iudice electo, & redire ad primum Iudicem, nempè, domicilij, originis, vel delicti, vel transire ad alium Iudicem superiorem, vt puta R. A. ad M. C. poterit ad sui libitum, & hæc dicitur mutatio Iudicis, & Iudicij; nàm recedit à Iudicio, & derelinquit Iudicem, contra regulā; Vbi
13 cæptum est iudicium, ibi finiri, & terminari debet; nàm in iure, quandò Iudicium, est cæptum coram aliquo Iudice, ibi finiri debet, ex l. vbi cæptum, ff. de Iudic. modò persona priuilegiata habeat facultatem à lege contra regulam huius tex. mutare iudicem, & hoc vocabulo communi: variatio, siuè translatio, qua discedens à potestate dicti Iudicis, eximit se ab eius Iurisdictione, cùm illum declinat.

Indè si voluerit tertiò hūc Iudicem mutatum declina-
14 re, vel redire ad illum, de quo venit, nempè, de M. C. ad R. A. vel de R. A. ad vnum ex tribus, scilicet domicilij, originis, vel delicti, poterit ad sui libitum, & est arbitrium à lege concessum, & hæc dicitur reuariatio Iudicij.

Hæc muatio iudicij, & declinatio Iudicis, non permittitur vltra tertiam vicem, & pro faciliori intelligentia sua leuit

15 leuit adagium, primò eligere, secundò variare, tertiò reuariare, cùm vltrà tertiam, vicem, hic mutationis actus non liceat.

Quilibet actus sufficit, vt quibusuis verbis concipiatur, nec refert ad formalitatem verborum effectus, sed virtus stat in vicibus, nàm vltrà tertiam vicem, non licet hunc actum mutationis facere, om-
16 nis enim actus alicuius competens, non verificatur vltra tertiam vicem, l. Boues, §. hoc semens, ff. de verb. signific. modo, quòd hæ mulieres dixissent, eligo, & debe-
17 bant dicere, vario, vel è cõtra, non considerantur verba; sed potius intentio, & animus declaratiuus, nam per quamcumque declaratiuam assertionem, vel assertiuam declarationem fit eius animus manifestatiuus l. hæredes palàm, §. sed, & si notam; ff. de testament. & tanquam manifestatiuum producit effectum suum, Paul. de Castr. cons. 341. lib. 2. ex declaratione enim, etiam verbis confusis
18 dignoscit animus declaratis, Oltrad. cons. 263. num. 2. & per declarationem nõ arguitur ab animo; & intentione alienum; Mut. decis. Sicil. 73. num. 30. vnde quibusuis
19 verbis, etiam confusis explicetur actus, non refert; nam quò ad declinatoriam fori, eligere, & variare, idem sunt, & non differunt, Staiban. qui multos allegat cons. 74. nu. 11. & proinde concludebam, quòd quamuis verba sint malè concepta, & posset argui, fuisse potius ex incuria Scri-
20 bę sufficit, vt vltra tertiã vicẽ, non transcendant, & per cõsequens sufficit, vt quoque modo, sit eius voluntas manifestata, eius animus declaratus, eiusque intentio patefacta.

Hęc causa fuit spatio bidui ventilata, & fuit articulus discussus, tandem fuit hæc declaratio habita pro reuariatione, & prouisum, quòd procedatur in R. A. referente Auditore D. Berardino Belprato, liberalis ingenij, & virtutibus ornato sub die 12. Maij 1634. & interposita appellatione ad M. C. V. per Ioãnem Hieronymum Naccarella Baronem Terræ Mirabellæ Aduocatum Primarium in Tribunalibus Neap. & omne virtute prędıtum, se grauantem a decreto per R. A. lato, & tandem transmissis actis ab hac R. A. ad M. C. & ibi negotio discusso, fuit dictum: benè prouisum per R. A. & causa eidem remissa, vt de iustitia prouideat

sub die 20. Iunij 1634. in Banca Ioelis; & iterum interposita appellatione per eundem Baronem ad S. C. fuit per idem, decretum M. C. V. confirmatum.

Vndè clara colligitur conclusio; quòd quibuscumque verbis concipiatur variatio, habet robur, & in sua firmitate persistit.

Et est adeò verum illud, quòd persona priuilegiata potitur declinatoria fori, quòd
21 in quacumque parte Iudicij (etiam lite contestata, etiam causa appūctata) declinare forum potest, Capoblanc. de auth. Baron. prag. 8. par. 1. n. 339. Iaffred. decis. 89.

Quam conclusionem ampliatam, limita non procedere, in infrascriptis casibus.

Primo, si sumus in causis feudalibus, Mut. tom. 5. cap. Sicil. cap. 540. n. 64.

Secundo, quando in eadē Ciuitate est Tribunal superius, & inferius, tunc non potest dē superiore variare ad
22 ad inferiorē; inferiores enim Iudices silere debent, existentibus superioribus Iudicibus in eodem loco, ea vulgata ratione; quòd luminare maiori existente, minus obscuratur, Mut. tom. 3. Cap. Sicil. cap. 61. num. 8. & seq. Reg. Rouit. cons. 88. num. 4. tom. 1. Burg. de mod. proceden. ex abrupt. quæst. 83. n. 7.

Tertio, quando sumus inter personas ęquè priuilegiatas; nàm quis non vtitur suo
23 priuilegio contrà aliam personam ęquè priuilegiatam, Franch. dec. 188. Nouar. de priuileg. miserab. personar. priuil. 46. nu. 6. & collectan. 138. num. 8.

Quarto, si sumus in redditione administrationis, No-
24 uar. priuil. 65. n. 2. ex Pascal. ibi relato.

Quinto, si dignoscitur id fieri ad defatigandum, &
25 vexādum partem aduersam, Nouar. priuileg. 16. num. 6. & iterum in tract. de grauam. vaxall. tom. 1. grauamin. 351. num. 5. & 6. Ricc. decis. 318. num. 4. par. 3. & decis. 324. num. 4. par. 3.

Sexto, si comparuerit persona priuilegiata pro suo interesse, & vti tertius veniens
26 in causa, hoc priuilegio non gaudet, Nouar. de elect. for. quæst. 18. num. 1. & sequen. sect. 2. Mel. ad Gizzarel decis. 40. num. 16. licèt Catalan. de indult. cap. 12. n. 144. distinguat; quòd aut exceptio est talis, quæ reddit iudicium nullum, sicut est declinatoria fori, & tūc tertius potest eam opponere; aut verò exceptio est talis, quæ non reddit Iudicium

dicium nullum, & tunc ter-
tius comparens ad proſequē-
dum Iudicium, cùm debeat
reaſſumere cauſam in eo ſta-
tu, in quo reperitur, non po-
teſt illam opponere, hæc di-
ſtinctio, non mihi arridet; &
ideò quaudò caſus occurrerit,
erit maturè cogitandum.

Septimo, ſi perſona priui-
legiata contraxerit coram Iu-
dice extraneo, & ſic non ſuo,
electione fori non gaudet, &
Iudex contractus eſt compe-
tens, ex adductis per Capo-
blanc. tom. 2. cap. 44 n. 2.

Sed, ſi fuerit cauſa à Domi-
no Prorege delegata M. C.
vel Regiæ Audientiæ, aut al-
27 teri, & adfuerit aliqua perſona
priuilegiata, vel accuſans, vel
accuſata, & voluerit Iudicem
delegatum declinare, & pete-
38 re cauſam remitti ad ſuum
Iudicem ordinarium? in oc-
currenti caſu, à quodam, pra-
ctica non munito, fuit allega-
ta doctrina Burg. cit. tractat.
quæſt. 83. num. 4. tuebatur,
poſſe priuilegium allegari,
volui ego videre doctrinam
Burg. & inueni eum loquen-
tem extra caſum noſtrum, &
proindè diſtinguebam, quòd
aut in delegatione adſūt ver-
ba diſpēſatiuā, & derogatoria
priuilegio l. Vnic. & Conſti-
tutioni ſtatuimus, pro vt
ſæpè Domini Proreges face-
re ſolent, & tunc cauſa agi, &
proſequi debet coram dele-
gato, & nullum priuilegium,
ſeù declinatoria allegari po-
terit; aut verò in delegatio-
ne nō eſt iſta diſpenſatio, nec
29 derogatio, & tunc declina-
toria competit; declaratum
eſt enim per Collaterale, de-
legationem ſimpliciter con-
ceſſam abſque diſpenſatione,
non præiudicare Baronibus,
vt dixi ſupra, tit. de delegat.

Sed, ſi tempore electionis
non fuerit præſtitum iuramē-
tum perhorreſcentiæ, ſer-
uata forma citatæ conſtitutio-
nis, non habet locum electio,
& cauſa debet remitti Baro-
nibus; iuramentum enim eſt
30 de forma, & debet ante om-
nia præſtari, quo non præſti-
to, Baro remiſſionem cauſæ
obtinet, Franch. deciſ. 257.
Capoblanc. cit. loc. num.
342. & eſt communis practi-
ca, & ſic ſemper ſeruatum vi-
di, & millies obtinui remiſ-
ſionem cauſarum pro Baroni-
bus detecto hoc defectu iura-
menti, non præſtiti.

Et pro coronide quæri po-
teſt, ſi ſtatim facta electione,
31 cenſentur ligatæ manus Iudi-
cis variati, vel requiratur inhi
bitio Iudicis Supremi? & in
hoc eſt ſciendum, ꝙ de Fran-
ch. deciſ. 294. teſtatur fuiſſe
per S. C. deciſum, non requi-

Ttt 2 ri

ri inhibitionem Iudicis Supremi; sed statim facta electione, Iudex declinatus efficitur incompetens, sequitur Capoblanc. cit. loc. num. 340. & tangit Muscatell. pract. de appellat. glos. in forma, num. 63. propter efficaciam, & vim l. vnic. & sic seruari in Regno Siciliæ, Mut. testatur decis. Sicil. 29. num. 5. Hodie verò per Regiam Pragmaticam 89. capit. quæ est 10. de offic. Iudic. cautú est posse prefigi terminum variāti ad procurandum transmissionem actorũ, quo elapso
32 Iudex variatus procedat in causa; ex quo colligitur variationem factam, esse tanti pōderis, vt absque inhibitione, sint ligatę manus Iudicis variati, quod de iure reperitur, vt per Franch. cit. decis. 294. ad fin. & per Muscatell. citat. loc. tu adde; quòd si facta electione, Iudex variatus in causa procedat, fortè confisus, quòd literæ inhibitoriales requirantur nulliter, & minus iustè procedit, Castill. decis. Sicil. 48. num. 10. Mastrill. decis. 127. num. 2. Ricc. collect. 300.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Variatio an possit fieri coram Iudice secũdarum causarum, Si pars aduersa voluerit probare non esse potentiam, an audiatúr?

Iuramentum an debeat præstari, quandò fit variatio de Tribunali Superiori ad inferiorē.

An possit tractari de variatione non existente inquisito carcerato.

SVMMARIVM.

Variatio nùm possit fieri coram Iudice secundarum causarum, nu. 1.

Probatio in contrarium, quòd non sit potentia, nec timor, an dimittatur, num. 2. & 3.

Juramentum, an debeat præstari quando variatur de Tribunali Regio ad inferiorem, n. 4. 5. 6. & 7.

Baro, an pro suo interesse possit inbatere, num. 8. & 9.

Baro, an dicatur comparens vti tertius, vel vti principalis in predicto casu, num. 8. & 9.

Variatio an possit tractari citra carcerationem inquisiti à num. 10. ad num. 16.

Mate-

Ateriam prosequendo, post quā supra dixi, nō posse fieri electionē corā Iudice secundarū causarū, ex eo, quia incompetens est, quæritur an possit fieri variatio coram eodem Iudice secundarum? hunc articulum
1 examinauit Capoblanc. tom. 1. prag. 8. par. 1. num. 337. & perbelle exornauit more suo, Thor. tom. 2. compend. decis. verbo electio, fol. mihi 173. col. 2. vbi post multa, concludit, fuisse causam remissam Iudici secundarum causarum, quem vide.

Verùm, si pars aduersa voluerit probare contrariū eius,
2 quod persona priuilegiata opponit, nempè, persona priuilegiata declinat forum, & asserit, timere potentiam partis aduersæ in partibus, & pars aduersa voluerit probare cōtrarium, nempè, quòd deficit potētia, cessat timor, & iustus est Iudex, & alia debilitantia propositionem eligentis, an audiatur? hanc quæstionem
3 Campagn. examinat in Cap. Regn. quòd decretam, n. 15. vbi dicit, quòd debet audiri, & eo probato, timor actoris, tanquā vanus reijciendus est, & pluriès ipsum obtinuisse, testatur.

Dubitatur, quandò fit declinatoria de Iudice superiori ad inferiorem, an præstandū sit iuramentum potentiæ, vel
4 timoris, quemadmodum pręstatur, quandò de inferiori conuolatur ad Superiores? Capoblanc. cit. cap. 44. num. 8. & 9. testatur, debere præstari, tamen fatetur ex ore Staiban. cons. 74. num. 11. nunquam fuisse seruatum, quia periurium oriretur, quod permittendum non est.

Ego autem distinguendum puto, quòd: aut varians declinat Regium Tribunal, ex quo
5 timet potentiam partis aduersæ, vel suspictionem Iudicis habet; & tunc, quia in Regio Tribunali non cadit potentia, nequè suspictio, neque præsumitur inclinatio Iudicis; tunc variatio, non admittitur, sed potius varians, inducta pręsumitur, & causa in eodem Tribunali primo loco
6 electo retinetur; aut verò asserit, non posse causam in eodem Regio Tribunali, vel ratione distantiæ loci, vel fœminei sexus, sed maiori commoditate, nempè, facilitate prosecutionis iurium productionis testium instrumentorum, aliorumuè iurium penès Iudicem inferiorem; & tunc causa remittitur, ex allegat. ve

dixi supra per Foller. in practic. crimin. titul. audiantur excusatores, num. 98. & seq. sic practicaui, & hæc est vera practica germana, iuri, æquitati, honestati, & pietati consona, & est semper sequenda, & practicanda.

Verùm, quando de variatione tractatur, dubitatur, si Baro pro suo interesse potest comparere, & variationi inhærere? & videtur, quòd non;
8 nam est tertius in causa, &, vti talis, declinatoria non gaudet. Thor. verò par. 2. comp. in verb. Remissio causæ fol. mihi 554. col. 2. latè quæstionem examinat, quem vide, ne exemplare videar, & ego addo, quòd in hoc non venit Baro, vti tertius, sed vti principalis, & vti interesse formatũ habens, pro tuitione suæ Iurisdictionis, & priuilegiorum,
9 vt annuit Catalan. de indult. cap. 12. n. 146.

Et pro Coronide quæri potest, an quando tractatur de variatione, vel reuariatione de Tribunali superiori ad inferiorem, possit tractari citra
10 carcerationem inquisiti, vel necessè sit, vt reus sic in carceribus, iuxta pragm. 6. §. 25. de offic. Iustitiæ. prout seruatur in alijs remissionibus, adeò, vt data comparatione pro causæ remissione, prouidetur, quòd constito de carceratione, prouidebitur, sed varians, & Baro concurrens petierint causæ remissionem, absquè eo, quòd inquisitus sit carceratus, dicẽtes, posse hoc tractari; nàm Baro potestatẽ habet illum carcerandi? Capoblanc. magnus practicus videtur in hoc sibi cõtrarius;
11 nam tom. 1. pragm. 8. par. 1. num. 346. dicit, non dari diuersitatem rationis inter articulum variationis, & remissionis, & proindè concludit, non posse tractari de variatione, nisi reo præsentato. In 2. tom. cap. 51. n. 23. & seq. contrarium asserit, nempè, quòd possit tractari hic articulus, etiam reo non præsen-
12 tato, & sic fuisse per M.C. decisum testatur, ea ratione; quia in variantis voluntate sit, prosequi iudicium penès Iudicem variatum.

Hoc dubium aliàs occurrit, & hæc quæstio fuit ventilata per Carauit. Rit. 205. vbi fuit dubitatum, si poterant Ba-
13 rones remissionem petere suorum vaxallorum, inquisitorum, citra ipsorum arrestũ, & carcerationem, & licèt Barones pro affirmatiua prætendissent, ea ratione, quòd poterant ad eorum voluntatem ex Baronali authoritate per se, vel per eius officiales capi

facere

facere inquisitos; tamen Carauit. concludit, non posse hunc articulum tractari, nisi præcedente carceratione, & ex hoc fuisse emanatam pragmaticam supradictam.

Vndè ego à maioritate rationis argumentum sumens,
14 dico, quòd dum Baronibus petentibus, & largas habenas habentibus vaxallos inquisitos carcerare, denegatur tractare causarum remissiones, nisi fide carcerationis præsentata, quantò magis debet de-
15 negari variantibus petentibus? nedum enim variantes, non habent potestatem carcerãdi, verùm etiam si absque officialium licentia carcerarent, inciderent in pœnam priuati carceris.

Vlterius dum prag. citat. generaliter loquitur, & dirigitur officialibus, quibus prohibet, non posse de remissione tractare, nisi reo præsentato, generaliter debet intelligi, & siuè tractetur de remissione, siuè variatione, vel re-
16 uariatione, semper est exhibenda fides carcerationis, vt de ea tractetur, & proindè cõcludo, in nullo ex istis casibus posse de remissione tractari, nisi reo in carceribus præsentato; sic practicaui, & seruaui, seruatumque, & practicatum vidi.

Caput Quartum.

ARGVMENTVM.

Persona priuilegiata mutans statum, an mutet Forum?

Priuilegium superueniens an opituletur priuilegiato, & in quibus casibus.

Vidua si post electionem factam nubat, remittat, vel moriatur, an dicatur ius quęsitum Fisco, & in quibus casibus?

Quãto tempore electio fori interrumpatur per status mutationem.

SVMMARIVM.

Mutatio status an mutet forum, n. 1.

Mutatio Officialium ab omnibus desideratur, num. 2.

Mutatio rerum naturalis est nu. 3.

Mutatio status in beneficialibus, an præsumatur, num. 4.

Actus vltimus in Beneficialibus attenditur, num. 5.

Vidua, vel alia persona priuilegiata, si post electionem factam, mutet statum, an mutet forum, nu. 6. 9. 18. 19. 20. 21. & 23.

Semel cognitus, an possit iterum cognosci, num. 7.

Priuilegium superueniens quid operetur, num. 8. 10. 11, 12. 13.

Rufinus laudatur, num. 16.

Fiscus

Fiscus suis sumptibus tenetur facere diligentias, num. 17. & 22.
Qualitas, quæ certo tempore requiritur, sufficit, vt ea impleatur, nu. 24. 34. 35. 36. & 39.
Actus triplex est, inchoatus, consummatus, & perfectus, à num. 25. ad 29.
Cessante causa, cessat effectus, nu. 28. limita num. 29.
Baro potest pro suo interesse inhærere variandi, num. 30. & 32.
Vidua, si post querelam nubat, an electio substineatur, num. 33. 37.
Scipio de Bonis Neapolitanus Auditor laudatur, num. 40.
Persona priuilegiata Officialem accusans, an agat in Tribunalibus Regij, vel coram syndicatoribus, num. 42.

Vtatio status, si fori mutationem inducat, à legum interpretibus certatur, variæ enim sunt scribentium opiniones, ex quorum
1 varietate, discrepantia inter votantes, & discordia inter Aduocatos oritur; Vnde pro ipsis cõcordandis sermonem de statu mutatione congruũ facere videtur, & non de mutatione Officialis loqui intendo, quæ ab omnibus desideratur, & passim pertractatur,
2 vt exclamat Bouadill. tom. 1. politicor lib. 1. cap. 15. num. 30. & 34. quamuis ad tempus, nempè, per quinquennium eligendos esse, asserit
3 eod. lib. cap. 17. num. 3. neque aliarum rerum mutationẽ sequar, quia naturalis est, & ex illa Macedoniorum, & Romanorum Imperium fuisse euersum, testatur idem Bouadill. lib. 4. cap. 1. num. 22. Neque de beneficiorum mutatione tractabo, quia in be-
4 neficialibus non præsumitur in dubio mutatio status, Ric. decis. 9. num. 2. tom. 1. verùm, si concurrunt duo actus in beneficialibus, vltimus est attendendus, Ricc. decis. 237. num. 3. Sed tantùm de
5 mutatione status personæ priuilegiatæ; vt puta, si mutatio status inducit mutationem fori, vtilitas est, quòd si vidua, vel alia persona priuilegiata, mutauerit statum, est con-
6 trouersia, an mutet forum? plu ries occurrit. Primo in causa Iuliani Cerone Terræ Clusani, qui fuit quærelatus ab Anello Frasca Montisfalcionis de occupatione Territorij, incisione arborum fructiferarum, cuius causa fuit remissa ab hac Regia Audientia Curiæ Clusani, quæ de iure processit, ratione originis, domicilij, & delicti; inde post paucos dies hic quærelans, mu-

mutauit habitum, statum, & nomen, nam Religionis Mõtis Virginis habitum assũpsit, & nomen D. Iacobi Frasca sibi mutandum curauit, & denuò, vti Monacus hãc Regiam Audiẽtiam adiens quęrelam de eodem facto contra eundem exposuit, cum electione fori, & iuramento perhorrescentiæ in forma. Et introducta causa, Ego, qui partes D. Tiberij Carrafa, Equitis Neapolitani, ipsius Terræ Baronis, tuebar; dicebam ex regula, quòd semel cognitus, amplius cognosci nõ potest; non posse molestari, nam fuit aliàs inquisitus, & remissus pro eadem causa, ad quærelã eiusdem D. Iacobi, nunc nũcupati, tunc verò Anellivocati, qui, licèt mutauerit statum, nempè, de layco in Monacum, non debet mutare forum. Replicabat Fiscus, quòd priuilegium fori superueniẽs, pendente Iudicio, eximit eũ
8 à Iurisdictione primi Iudicis, ex Angel. in l. si quis postea, num. 4. ff. de Iudic. & Paul. de Castr. in l. si quis in iudicio, n. 2. ff. si quis caution. Et proindè inferebat quòd, licèt de eadem causa sit aliàs cognitus; tamen stãte mutatio-
9 ne status, ex quo querelans Monasterium est ingressus, & elegit forum, est exemptus ab illo Iudice, & per cõsequens, potest iterùm hoc negotium in R. A. tractari. Replicabam Ego, doctrinam Angeli esse intelligendam cum grano sa-
10 lis, nempè, vt priuilegium fori superueniat citra factum
11 voluntarium, & proindè cõcludebam, priuilegium super-
12 ueniens nõ eximere causam à Iudice primo, coram quo erat inchoata, ex Iason. in l. si quis, num. 4. ff. si quis caution. & nouissimè D. Nicol. Intrigliol. Sicul. in cons. 23. num. 80. & addebam aliud simile; quòd si lis est incępta cum defuncto layco, & pendente Iudicio, moritur lay-
13 cus, & succedat hæres, clericus; ille clericus conuenitur coram Iudice layco, quia mutatio status causæ, non mutat illud iudicium, & instantia continuatur in eum, non vti Clericum, sed vti hæredem layci, Surd. decis. 110. Castill. decis. Sicil. 2. num. 5. & 6. Et insuper addebam; quòd hic
14 Monacus non potest accusare, ex quo non habet nec velle, nec nolle, vt dixi in titul. de action. Monach. Placuit D.
15 Andreæ de Zuniga tunc Auditori causam determinare, instatis per Fiscum inhęrendò; quòd remissione petita non obstante, procedatur in Regia Audientia, & interpo-

posita appellatione ad M. C. V. visis actis, & ex illorum inspectione, fuit prouisum, quod stantibus grauaminibus illatis, causa remaneat in eadem M. C. super articulo remissionis, indè perpensis Doctrinis, & visis authoritatibus per me allegatis, & trāsmissis, fuit mediante decreto die 18. Nouembris 1632. inquisitus remissus Curiæ Clusani in Banca Ioelis, referente integerri-
16 mo, vigilantissimo, ac diligentissimo viro Marco Antonio Russino.

Colligas tu, in hoc primo casu, mutationem status, non operari in præiudicium primi Iudicis.

Et iterum: cùm esset inquisitus Io. Michael Luparella Terræ Carisi de homicidio in personā Hieronymi Grelle, cuius vxor vidua querelauit in hac Regia Audientia inquisitum cum fori electione die 21. Nouembris 1623. & introducta causa, dicta vxor fecit procuratorem ad variandum ad Curiam Frequenti, vbi delictum erat commissū; fuit mandatum ad variandum præsentatum, & non alitèr processum ad alios vlteriores
17 actus, variationem concernentes, nempè, diligētias per Fiscum solitas fieri, de quibus per Franch. decis. 100. n. & per me supra cap. 1. n. 25.

Post quæ vxor ipsa vidua ad secunda conuolauit vota, & proindè Fiscus dicebat, nō posse de causæ remissione tractari, ex quo erat quæsitum ius Fisco per ipsius transitum ad secūda vota; practica enim in Regno est, quòd si mulier
18 vidua eligit forum M. C. V. vel R. A. & indè post electionem factam, moritur, vel remittit, vel virum ducit, cum eadem voluntate persistisse censetur, & ius est quæsitum Fisco, ex Practica posita per
19 Carauit. Rit. 233. num. 12. versic. 4. quæro. Pro qua Capoblanc. tom. 1. de authorit. Baron. prag. 8. par. 1. n. 316. post Franch. decis. 257. ad fin. & nouissimè Thor. diffu-
20 sè, & latè practicam dilucidat, tom. 1. compend. decis. in verbo Remissio causæ, fol. mihi 566. Ego verò, qui tuebar partes Excellētissimi Domini Principis Venusij, vtilis Domini Ciuitatis Frequenti (in cuius territorio est delictum commissum) replicabam, quòd vera sit practica posita per Carauit. & per Fiscum allegata, à qua nemo ex nostris Regnicolis discedit, ea ratione; quia priuilegium declinādi forum est personale; cohæret enim personę priuilegiatæ, & ideò est insepa-

rabile,

rabile, Intrigl. conſ. 18. n. 47.

Vndè, cùm illa vidua mutauerit ſtatum, nempè, de viduali, in coniugalem, ceſſat cauſa Priuilegij; Regula eſt
21 enim, quòd ceſſante cauſa Priuilegij, ceſſat Priuilegium, Petr. de Lun. conſ. 50. n. 30. ſed in caſu noſtro ſecus iudicandum eſt; Vidua enim declarauit, velle cauſæ remiſſionem ad locum delicti, vbi morabatur, & fecit actum variationis, & fuit hic actus declaratiuus in Regia Audientia præſentatus, & per ſe non ſterit tẽpore viduitatis adimplere cuncta, quæ Fiſcus quęrebat, ſed Fiſci erat, diligen-
22 tias facere ſuis ſumptibus, vt moris eſt, Franch. deciſ. 100. ad fin. & affirmat Ricc. deciſ. 53. par. 1. & perquirere ea, quæ ad Fiſci beneficium pertinebant, variationem fortè prohibitiuam; vndè cùm Fiſcus fuit in mora diligentias faciẽdi, & illa vxor poſt actũ variationis ad ſecunda conuolauit vota, præſumitur cum eadem voluntate conuolaſſe,
23 vt æqualitas inter Fiſcum, & Baronẽ ſeruetur; ſufficit enim tempore viduitatis variaſſe, licèt poſteà mutauerit qualitatem; qualitas enim, quæ tẽpore determinato requiritur, ſufficit, vt eo tempore adſit; & licèt poſtea ſuperueniat mutatio, non impedit, non vitiat actũ, nec nocet, l. ſciendum, §. final. ff. qui ſatiſdar. cogat, l. in delictis, & l. ſi dãnum, §. qui de noxal. Giurb. deciſ. 82. Addebam, quòd quando aliquis actus eſt con-
25 ſummatus, ſi ſuperuenit inhabilitas, non eſt nocibilis, neque cõſiderabilis, Anchar. conſ. 404. num. 10. Giurb. deciſ. 82. num. 15. negabat Fiſcus hunc actum eſſe conſummatum; nam, vt conſum matus diceretur, oportebat,
26 vt deuentum fuiſſet ad decreti remiſſionis cauſæ prolationem; ſed ſic eſt, quòd decretum nõ eſt interpoſitũ; ergo actus non poteſt dici conſummatus. Replicabam ego, actum triplici modo iu-
27 dicãdum eſſe. Primo, quando actus eſt inchoatus. Secundo, quando eſt conſummatus. Tertio, quando eſt perfectus. Pro primò non eſt opus diſputatione; quotieſcumque enim inchoatur actus, dicitur inceptus. Quò ad ſecundum, eſt diſtinguendum, an cenſeatur actus cõſummatus per actum variationis factum, vel requiratur, vt perficiatur, & dico, quòd reſpectu ipſius vxoris olim viduæ variantis dicitur conſummatus; ex ſe enim conſummauit, & inchoatum perfecit; nam decla-

rauit, velle variare, declarationem in scriptis redigit manu publici Notarij, fecit mandatum, & constituit procuratorem ad variandum, & hic actus sic declaratus, & in scriptis redactus, fuit præsentatus in Reg. Audiẽtia, & ex sui parte non aliud requirebatur; vndè, nedum consummauit, sed ex se actum perfecit, &
28 quando actus est consummatus, cessat omnis alia causa; nàm illa regula, quòd cessante causa, cessat effectus, intelligitur de effectu, non con-
29 summato, Frannh. decis. 416. num. 8. & etiam si cessaret, non cessat respectu temporis præteriti, Bald. in l. licet Giurb. decis. 82. Fisci enim erat, diligentias facere, perquirere, & inuestigare, quæ ad Fiscum pertinebant, vt supra dixi; meritò Fisci mora non debet esse tertio nociua, & sic Baroni, qui, cùm dominus territorij sit, & pro suo interesse potest pro causæ remissione comparere; & varia-
30 tioni factæ per viduam inhærere, Capoblanc. tom. 2. cap. 51. num. 51.

Videns Fiscus ex calendario processus, se deuinctum, non vlterius prosequi voluit, sed causa post longam discussionem, fuit remissa Curiæ Frequenti, vt ex decreto.

31 Et aliàs, cùm fuisset die 15. Augusti 1631. occisus ictu scoppitti Franciscus Antonius Luciano in territorio Terræ Theoræ, in loco vbi dicitur lo Pontecello, fuit exposita querela in hac Regia Audientia per Margaritam de Flore, eius vxorem Viduã, & electum hoc Tribunal in forum, & destinato Commissario in partibus, & ab eo recepto iuramento perhorrescentiæ in forma; fuerunt reperti in hoc homicidio culpabiles, Donatus Castellano, Franciscus Castellano, & alij Terræ Theorę; nec non Carolus, & Antonius Grasso Terræ Morræ, & citatis inquisitis, ad informandũ, Curia Theoræ carcerauit illos de Castellano; superuenit variatio viduæ, & seruatis seruandis, fuerunt remissi; inde Curia Theoræ carcerauit Aloysium Melchionne, Euangelistam Fabiano, & alios Terræ Theoræ, & petijt cum fide carcerationis causæ remissionem, & ipsa vidua penès publicum Notarium constituta, declarauit variare causam à Regia Audientia ad Curiam Theorę, in qua commodius potest iura prosequi, & constituit suum procuratorem Notarium Fabritium Basso in Regia Audientia procuratorem

rem existentem, ad variandũ, & in procuratione protulit hęc verba. Pacto tamen adiecto, quò ad illos Morrę nomine Carlo, & Antonio Grasso, nullo modo, & nequaquam intelligatur reuariatio, nec quoque quò ad supradictos Vaxallos Excellentissimi Principis peti possit, nisi constitutis prius in carceribus Castri Iesualdi, & solutis prius dietis, & expensis erogatis per ipsam constituentem, & ita peti, & aggi possit per dictum Procuratorem, & non aliter, nec alio modo, & seruatis dictis conditionibus promisi habere ratum. Quod mandatum fuit pręsentatum in R. A. cum comparitione facta per dictum Procuratoré, fuit per R. A. prouisum, quòd fiat diligentię, & destinato Commissario in partibus recepit depositionem ipsius Viduę die 24. Iunij 1632. fol. 145. quæ nominauit omnes, cótra quos quęrelam exposuit per viam variationis, & signanter illos de Grasso, & prosequendo dixit. *E perche io sono Donna vedua, e di rispetto, e non posso andare in detta R. A. perciò intendo prosequire detta querela in questa Corte di Theore, e dimandare giustitia contro delli detti inquisiti Dottor Francesco Castellano, Luisi Melchionno, Gio. Cola Castellano, Euangelista Fabiano, Vincenzo Cappetta, & Carluccio Grasso, doue più comodamente, e senza mio dispendio posso dimandar giustitia, per questo cum iuramento vario detta querela dalla Regia Audienza alla Corte di quetta Terra di Theore.*

E dettoli, si essa deposante hà fatto rimessione à beneficio de' detti Gio. Francesco Castellano, Luisi Melchionne, Gio. Cola Castellano Euangelista Fabiano, Vin-
31 *cenzo Cappetta, & Carluccio Grasso*, dixit. *Signore io non hò fatto altramente rimessione, nè anco sono per farla; mà sempre dimandar Giustitia contro delli detti inquisiti in questa Corte di Theore.*

Verùm, quia non apparebāt tunc temporis fides carcerationis dictorum de Gras-
32 so, R. A. tantùm prędictos Aloysium Melchionno, Io. Nicolaum Castellano, Euangelistam Fabiano, Io. Franciscum Castellano, & Ioannē Vincentium Cappetta remisit, de quorum carceratione per fidem constabat, nulla prouisione facta, quò ad illos de Grasso; inde post aliquos menses fuerunt illi de Grasso capti per Curiā Theorę, etiá ex alio crimine per eos patrato, & transmissa mihi fide carcerationis, inhęrendo variationi per viduam, tunc temporis factę, petebam ipsos remitti

mitti ad Curiam Theoræ, verùm quia fuit compertum dictam Viduam medio tempore ad secunda conuolasse vota, dicebat Fiscus, esse ius quęsitum, ex illa antedicta ratione, & doctrinis supra allegatis. Ego eadem, quæ (vt supra dixi) replicabam,& addebã,quòd defectus huius viduæ ad præsens, ortus ex matrimonio, non retrotrahitur, nec tempus præteritũ rescipit, sed inspiciendum est tempus viduitatis, in quo variauit, nedùm per Nuntium ad variandum,& voluntatem detegendam variationis vigore mandati, quod fuit præsentatum, & insuper cum iuramento penès commissarium variationem fecit, Ergo ex se compleuit, non enim aliud erat suum, nisi variare, quod tunc temporis perfecit, & attendendum est principiũ,& non causæ finis, sufficit,viduã variasse,licèt postea nubat: natura tamen causæ non mutatur, Mut. tom. 4. capit. Sicil. cap. 133. num. 28. vidua enim dicitur permanere in primo coniugio,& potiri fori priuilegio, quod prius habebat, Intrigl. cons. 19. n. 39.& 48.Et licèt Capoblanc. citat. tom. 1. prag. 8. par. 1. num. 341. tangat punctum, per Carauit. relatum,si vidua, quæ forum variauit, lite pendente, maritetur, nùm possit iterum variare, & remittit se ad Giurb. decis. 52. & Viu. decis. 511. Ego volui videre decis. Viu. & non inueni, & in nullo librorum decisionũ Viuij reperitur, & proinde in mea opinione per Doctrinas supra allegatas persisto, & concludo, sufficere, vt hæc vidua tempore viduitatis variasset, & omnes actus sibi
34 pertinentes perfecisset, quãuis ad actum decreti diffinitiui, & sic remissionis, non fuerit deuentum; nam qualitas, quæ adimplenda venit aliquo tempore; sufficit, vt infra
35 illud perficiatur, primus enim rei status, qui à principio fuit inspiciendus, est, nec sequẽs, vel mutatus considerandus
36 venit, ex Giurb. decis. 82. num. 13. ad fin.

Et licèt Thesaur. decis. 177. num. 4. asserat, viduam retinere priuilegium viduitatis, etiam si nubat, & Gaspar filius ibi asserat, sic per Senatum Sabaudiæ fuisse decisum, quem sequitur Reg.
30 Tap. in const. Statuimus, nu. 15. tit. de offic. Magistr. Iusti. & nouis. Nouar. Elect. for. quæst. 7. num. 4. tamen idem Nouar. in quæst. 10. per tot. Sect. 2. concludit quòd qualitas superueniẽs, nõ nocet,

nocet, & quòd sufficiat, actũ
39 fuisse gestum tempore, quo requirebatur geri, hæc causa fuit diù discussa, & ventilata, & tandem remissa ad Curiam Theoræ, vt ex decreto die 30. Iunij 1632. in processu fol. 156. nulla habita ratione, si vidua mutauerat statum, & ad secunda conuolasset vota, ex antedictis, vt sufficiat variasse tempore viduitatis; ꝙ nota, quia hic casus frequens est, & in dies euenire potest.

Et, si aliqua persona priuata, quæ nullo priuilegio est
41 suffulta, accusauerit; indè superueniat aliquod priuilegiũ, an hæc mutatio illi proficiat, ita, vt possit mutare forum? vide quæ supra dixi in causa Iuliani Cerone, & nouissimè Nouar. in tract. de election. for. sect. 2. quæst. 10. per tot.

Quando enim vidua de Officiali grauatam se senserit,
22 & ille Officialis erit in syndicatu, an syndicatores adire debeat, & sic Officiales corã syndicatoribus accusare, vel in Regijs Tribunalibus officialem conuenire, vel, si in Regio Tribunali illum conuenerit, possit ad syndicatores inde variare? vide amplũ discursum, quem facit Foller. in Constit. Regn. Statuimus, vt magnæ n. 128. & seq.

Caput Quintum.

ARGVMENTVM.

Tribunal Doganæ menæpecudum Apuliæ, à quo fuit institutum.

Doganati, siue locati, à quo cognoscuntur.

Vxor, an sequatur forum viri in delicto.

SVMMARIVM.

Doganæ menæpecudum Apuleæ Tribunal à quo institutum, num. 1.

Doganerius habet iurisdictionem contra Doganatos, siue fidatos Doganæ, num. 5. 6. 9. & 10.

Amplia etiam contra Neapolitanos; num. 3.

Etiam contra Cauallarios extraordinarios, num. 6.

Electio fori contra huiusmodi Locatos, an habeat locum, num. 7. & 8.

Locati gaudent, quando maiorem partem animalium eorum pascua sumunt, nu. 3. & 4.

Vxor sequitur forum viri, num. 11. & 12.

An procedat in delictis, nu. 13. 14. 16. & 15.

Priuilegium concessum marito, an extendatur ad vxorem, & quãdo, num. 17. & 18.

Potestas ad modum belli, an censeatur delegata,

delegata, ita vt priuilegia in contrarium sint sublata à nu. 19. ad 22.

Par in parem non habet imperium, num. 24.

Regia Dogana literas hortatoriales relaxat loco inhibitoriæ, num. 23.

Ioseph Bernaudo Doganerij laudat, num. 25.

D. Francisci Montoya Auditoris dictæ Doganæ laudes, nu. 26.

Vnt, & alij, qui licèt eorum Iudici ordinario subiaceant, possunt declinare forum, vt sunt fidati Regiæ Doganæ menæpecudum Apuliç, cuius Tribunal in Terra Foggiæ residet, cuius initium, & institutionem, non insudabo enarrare, cùm habes per Frecc. de feud. lib. 2. auct. 46. num. 15. & 16. & per Reg. de Pont. in tract. de potest. Proreg. tit. de regalib. imposit. §. 8. num. 46. & seq. & per Tasson. de antefat. vers. 3. obseru. 3. num. 322. sed tantùm de priuilegio fori Fidatorum, qui vulgò Doganati dicuntur in Regno, qui ex priuilegio concesso à Serenissimis retrò Regibus Regni, non possunt cognosci, nisi à Doganerio, & Tribunali Regiæ Doganæ, & hoc Priuilegium est contra Ius commune de iure enim commu-
2 ni quisquis cognoscitur á suo Iudice, nec alibi vocari, nec trahi extra domicilium potest; sed in Doganatis, secus est; nàm ex priuilegio possũt proprium forum, propriumque Iudicem de iure competentem declinare, & ad Tribunal Regiæ Doganæ se remitti petere, hoc priuilegio declinandi forum potiuntur, quandò eorum animalia, pascua Regiæ Curiæ, ibi existen-
3 tia, sumũt, & quotannis quid soluunt, & est aduertendum, quòd oportet, vt habeát maiorem partem animalium, ibi pascua sumentium; sin autem minorem partem haberent, non gaudẽt, & decisum fuisse
4 per Regiam Cameram, testatur Amendol. ad Franch. decis. 176. quẽ sequitur Thor. tom. 1. compend. decis. verbo Dogana, fol. mihi 154. col. 2. quem sequitur insignis, & liberalis ingenij Ioannes Baptista Hodierna in addit. ad decis. Surd. 313. num. 5. vbi dat exemplum in mercatore, quòd debeat habere maiorẽ partem suarum facultatum in mercaturis, vt talis dicatur, ex eo, quia si minorem partem haberent, non gaudent, & præsumitur adscriptio facta in fraudem, idem de Pont. in

eodem

eodem tractatu, tit. de Portu, num. 14. quem sequitur Capoblanc. tom. 1. prag. 8. par. 2. num. 168.

Et, vt isti Fidati, seù Doganati pro quocumque delicto, non possint ab alio cognosci, nisi à Doganerio, qui ex
5 speciali priuilegio habet Iurisdictionem super omnes locatos, & alios subditos ipsius Doganę, quod extenditur etiã
6 cõtra Neapolitanos, & etiam ad Cauallarios extraordinarios, vt scriptum reliquit idẽ Reg. de Pont. eod. tract. cit. tit. de regalib. imposit. §. 8. num. 46. & sequen. adeò, quod contra istos Locatos, seù Doganatos non habet locum
7 electio fori, in tantùm, quòd etiam si Virgo, Vidua, Pupillus, & aliæ personę priuilegiatæ, quibus electio fori competit, voluerint forum declinare, & priuilegio eorum vti, non possunt contra huiusmodi Doganatos, vt perbellè, & morè suo scribit Nouar. de
8 elect. for. sect. 2. quæst. 16. & capta informatione per hanc Regiam Audientiam Principatus Vltra contra Victoriam Vngaro vxorem Petri Ciaburro Baronis Ginestræ Scauonum, de victu præstito bannitis, ne occiderentur eius animalia in Campanea, & citata ad informãdum,

Ego, qui partes illius tuebar, dicebam, causam hanc esse remittendam ad Regiam Doganam Menepecudum Apuliæ, ea ratione; quia Petrus Ciaburro Baro, eius vir, erat locatus Regiæ Doganæ, & omnia animalia, ibi affidata detinet, magnã pecuniæ quãtitatem quolibet anno pro pascuo Regię Curię solum; &
9 si vir tanquam locatus, non ab alio cognoscitur, nisi ab ipsa Regia Dogana, per con-
10 sequens eius vxor, quæ viri forum sequitur, ab ipsa Regia Dogana puniri, & eius causa cognosci debet.

Replicabat Fiscus, regulã per me adductam, vt vxor sequatur forum viri, procedere
11 in dignitatibus, nobilitate, & honoribus, vt declarat tex. in l. mulieres, Cod. de dignitat. lib. 12. cuius verba hæc sunt: Mulieres, honore maritorum erigimus; genere nobilitamus, & forum eorum persona statuimus, & domicilia mutamus. Sed in casu nostro sumus
12 in delictis, cuius pęnam quis pati debet, cùm pęna suos habet auctores, & is puniri debet in eo, & pro quo deliquit; ergò causa in hac Regia Audientia tractari debet (petita remissione non obstante.)

Opponebam ego, hoc idẽ esse dispositum, quod Fiscus

 addu-

adducebat, & per eadem verba per Iureconsult. in l. mulieres, Cod. de incol. lib. 10. tamen, quod procedat in actione
13 criminali, & sic, quòd vxor conuenienda veniat in foro, in quo vir cōuenitur, sic probabam: vir, & vxor vna caro
14 dicuntur, & vxor reputatur pars corporis viri, & priuilegium concessum marito, ad vxorem extenditur, etiam quod de vxore non sit facta mentio in priuilegio, &, si vir habeat priuilegium declinandi forum, eo potitur ipsa vxor,
15 ratione indiuiduæ coniunctionis, & vnitatis, vt scribit Nouar. de elect. fori, sect. 1. quæst. 87. Priuilegia enim concessa vni, extenduntur ad alium sibi coniunctum, indi-
16 uiduum, & connexum, vt per multa exempla declarat Menoch. de arbitrar. Iudic. cas. 562. & quòd specialiter in causis criminalibus conueniantur vxores, vbi cōueniuntur viri, in terminis probat Nouar. cit. loc. num. 10. prout in simili, si maritus vocatur dominus, etiam vxor domina vocari debet.

Addebam, quòd hoc priuilegium maritus habebat, ex eo, quia Locatus Doganæ erat vnde priuilegio, marito con-
17 cesso propter artem, vel propter personam, gaudet etiam mulier, vt ex multis concludit Franch. decis. 363. & Ric. ibid. ex Gratian. ibi relato, refert, priuilegiū concessum
18 viro, compræhendere mulierem, ob virtutem matrimonij: vnde inferebam, quòd si vir debebat in casu delicti puniri per Regiam Doganam, tamquam illius fidatus, per consequens causa eius vxoris ad illam remitti debebat.

Replicabat Fiscus, quòd, & si vera sunt per me adducta; tamen cùm delictum sit
19 victus præstiti bannitis, in quo ad modum belli procedi debet, quo casu, causa dicitur delegata, & in causis delegatis, cessat declinatoria fori:
20 vnde inferebat, ex hac fortiori, & recondita ratione, non esse locum petitæ remissioni.

Replicabam ego, quòd, licèt potestas ad modum belli censeatur delegata; tamen non præiudicatur priuilegijs
21 Baronum, vt plenius dixi in præced. tractat. tit. de potest. ad mod. bell. cap. 3. nec potestas, quamuis exorbitans, & extraordinaria tributa, tollit priuilegia, alteri quæsita, nisi
22 expresè in ea dispensetur, prout in proprijs terminis, circa delegationem plenè probaui hoc eod. tract. tit. de delegat. nu. 1.

Videbatur votantibus hoc respon-

responsum concessum, licèt Fiscus nunquam cessabat impugnare; inde superuenerũt literæ hortatoriales ab ipsa Regia Dogana. sic se habet
23 inter ista Tribunalia, certiorandi modus, nam paria
24 sunt, & par in parem, non habet imperium; in quibus erat insertus ordo Excellentissimi Proregis Regni, tribuentis facultatem ipsi Doganerio, & Regiæ Doganæ cognoscendi etiam de delictis campaneæ, & sic supita est quæstio, resolutus articulus, & os Fisci clausum, & causa fuit remissa Regiæ Doganæ, & placet ad futuram memoriam tenorem inserere tam ordinis, & literarum hortatorialium, quàm decretum remissionis per hanc R. A. prolatum virtute præinserendarum literarum hortatorialium ab eadem Regia Dogana expeditarum in qua præest Doganerius à Sua Maiestate creatus D. Ioseph Bernaudo Miles Neapolitanus virtute, & probitate ornatus, qui munus exercet eius vita durante, cum omni applauso, & satisfactione; & dum hæc scribo, fuit in eadem Dogana destinatus Auditor per Dominum Proregem D. Franciscus Montoya, nedùm legali scientia fulcitus, verùm, & omni alia decoratus; qui sui genitoris virtutes, Regentis Montoya, suis præclaris meritis quotidiè exornat, & sunt videlicet. Philippus Dei Gratia Rex. Ioseph de Bernaudo Miles Neapolitanus Regius Consiliarius, Doganerius Regię Doganæ menæpecudum Apuliæ, & Doganellę Aprutij. Illustris, & Magnifici viri Regij Consiliarij Fideles, & nobis amici charissimi. *In questa Regia Dogana è stato presentato memoriale del tenor sequente, videlicet. Vittoria Vngaro Moglie del Barone Pietro Ciaunrro ordinario Locato della Regia Dogana dice à V.S. come è stata citata ad informandum dalla Regia Audienza de Montefuscolo, pretextu habbia mandato da mangiare alli Banniti, e perche ne è innocente, e la cognitione di tutte le cause, così ciuili, come criminali di essa supplicante, come moglie del detto Pietro Locato spettanò à questa Regia Dogana, però supplica V. S. ordinare se spedisca ortatoria à detta Regia Audienza, che più non la molesti per tale causa, e mandi l'atti in detta Regia Dogana; offerendo, si presenta fra tanto si conosca detta sua innocenza, di constituirse carcerata doue ordinarà, con dare plegiaria di tenere la carcere se l'assegnarà. Et essendose delle cose esposte nel preinserto memoriale stato trattato*

tato avanti di noi in banca di questa Regia Dogana, e riconosciuto lo libro delle pecore, & bestiame grosso di essa Dogana, dallo quale appare detto Pietro Ciauuro essere Locato ordinario di pecore, e bestiame grosso, sincome con questa ne li facciamo fede, che però la detta Vittoria moglie del detto Pietro gode l'istessi priuilegij, che gode il detto suo marito, & altri Locati, & fidati, & anco per tenere questo Tribunale ordine di S. E. che possa riconoscere etiam di delitti di campagna quale è, videlicet. Don Manuel de Fonseca, y Zuniga Conde de Monterey, y Conde de Fuentes, Señor de los Estados, y Casas de Viedma. y Vlloa, y Segnor de la casa de Riuera, y del Solar de Araujo, y treze de la Orden de Santiago, Comendador de los battimientos de Castilla, Gentilhombre de la Camera de Su Magestad, de Su Consejo de Estado, Presidente del d'Italia, Virrey, Lugarteniente, y Capitan General en el Reyno de Napoles, y Embaxador Estraordinario en Roma. Hauiendosenos representado de parte de Don Jusepe de Bernaudo Duanero de la Regia Duana de Foza, que per los priuilegios concedidos à quel Tribunal da los Serenissimos Reyes d'este Reyno el Emperador Carlos Quinto, y los Señores Virreyes nuestros predecessores esta en possession de conoçer de todas las causas ciuiles, criminales, y mistas de sus Locados, y Subditos del dicho Tribunal, y en particolar de los delictos de Campaña, y que a ora per alguna Audiencias del Reyno el Commissario general de Campaña, y otros ministros de Iusticia se la empide el conocimiento dellas contro la forma de los dichos Priuilegios, y lo que asta a que se ha oseruado de que se sigue la diminucion de los Locados, y consiguientemente basa a las Rentes Reales de la Duana, y combiniendo tanto al Seruicio de Su Magestad, que en este no se haga nouedad, y que al dicho Tribunal, y sus subditos se les guarden sus imunidades, y fueros, sin que se les innuoue por ningun caso, hauiendo mandado reconoçer los dichos priuilegios, y ordenes, y visto, que per ellos esta la dicha Duana en posseßion de conoçer de todas las causas ciuiles, criminales, y mistas, y en particolar de los delictos de Campaña de sus Locados, y Subditos hemos tenido por bien de ordenar, como en virtud de la presente ordenamos, y mandamos a todos los Tribunales de Iusticia, y Guerra mayores, y minores de esta Ciudad, y Reyno, y respetiuamente al Tribunal de la Gran Corte de la Vicaria Audiencias de las Prouincia de Capitanata, y Condado de Molise, Prencipado Citra, y Basilicata Tierra de Bari, y Commissario general de Campaña,

que

que obseruen, y hagan obseruar al Tribunal de la Regia Duana de Foza los priuilegios, que tiene en su fabor, para conoçer de todas las causas ciuiles, criminales, y mistas, de delictos de Campaña de los Locados, y Subditos della, sin que se entrometan en el conocimiento dellas, sino que las remitan al Tribunal en costandoles ser Subditos, y sujettos a su Iurisdicion, siuque se le haga lo contrario, per quanto teneis cara la gracia de Su Magestad, que assi conuieno a su Real seruicio, y es nuestra Voluntad. Data en Napoles a 11. Agosto 1633. El Conde de Monterey, Gaspar de Rosales. locus sigilli Registrada, &c. Orden para que al Tribunal de la Duana de Foza se le obseruen sus priuilegios, y otro ninguno no se entrometa en las causas ciuiles, y criminales, mistas, y de Campaña de los Locados, y subditos della, &c. Che però stante la spontanea comparitione, & pleggiaria da darse in potere del Magnifico Iacouo Passaro Officiale di Doana in la Città de Ariano de onze cento di obedire l'ordini, & mandati di essa Doana, e per la causa sudetta presentarsi ad ogn'ordine di essa, à fede del quale se debia stare, al quale Officiale commettemo pigli detta pleggiaria, e la mandi in Dogana ad finem prouidendi, che però li damo vices, & voces nostras. Hauemo fatta la presente con la quale essortamo quessa Regia Audienza, voglia remettere detta causa à questo Tribunale, vna con l'informatione gratis, piu non se intrometta, ne proceda, acciò hauuta detta informatione se possa procedere conforme sarà de giustitia, così voglia essequire; e fare essequire, se desia fare cosa grata al seruitio de Sua Maestà, offerendosi questo Tribunale con la solita corrispondenza prontissimo in cose simili, ò maggiori per seruitio di quessa Regia Audienza. Datum Foggiæ die vltimo Octobris 1633. Ioannis Aloysius Curcionus. Ferdinandus Freda. Io. Franciscus Salsanus Secretarius. Io. Bnptista Ferri. Locus sigilli. Registrata fol 177. Hortatoria alla Regia Audientia de Principato Vltra per la rimessione della detta causa ad instanza de Vittoria Vngaro moglie de Pietro Ciaurro Locato di Dogana. Die vigesima tertia mensis Nouembris 1633. Montisfuscoli retroscriptæ prouisiones fuerũt præsentatæ in Regia Audientia Principatus Vltra, & lectę in Banca, fuit dictum, quòd intimentur Fisco ad finem prouidendi, & ita, &c. Ceruantes. Franciscus Antonius Vicus Secretarius. Hæc causa fuit diu ventilata, & Fiscus instantissimè instabat, hortatoriales prouisiones non obseruari debere, sed in Regia Audientia procedi; vnde coactus

ctus fuit aliud memoriale por rigere, & obtinui, cuius tenor est, videlicet. *Illustrissimo Signore. Vittoria Vngaro supplicando, di nuouo fa intendere à V. S. Illustrissima, come essendo andata in Santa Maria di Loreto per sua diuotione al ritorno hà inteso dal Dottor Eliseo Danza suo Auocato sia stata essa supplicante citata ad informandum da questa Regia Audienza, e come che è moglie de* Pietro Ciauurro *, che è notorio fidato di* Dogana (Et vxor sequitur forum viri) *haue hauuto ricorso nella Regia Dogana, dalla quale haue accapato prouisioni hortatoriali, dirette à questa Regia Audienza; perche vadano li atti in* Dogana *, le quali furono presentate in questa* Regia *Audienza, & fù detto; se intimasse al Fisco, adesso hoggi tre del Mese di Settembre 1633. le representa perche poi non possa dirsi, che sia contumace, mentre ancor dura il termine dell'absentia prorogata, supplica* V. S. *Illustrissima sia seruita ordinare si osseruino dette prouisioni, e con effetto non procederse più auanti, mà mandarse l'atti in* Dogana, *suo Giodice competente, tanto più, che da S. E. è stata data authorità alla Regia Dogana, che conosca nõ solo li fidati e suoi dependenti, come prima, mà etiã delle cause di Campagna, vt Deus.* Pro obseruãtia ordinis S. E. acta contra prędictã Victoriam Vngaro remittantur ad Reg. Doganã menępecudũ Apulec, quę in causa ipsa procedat, & iustitiam faciat, solutis prius dietis vacatis per magnificum Auditorem Mutiũ de Russo. Prouisum in Banca Montisfuscoli die 3. Decembris 1633. Ceruantes. Franciscus Antonius Vicus Secretarius.

Et pro obseruantia priuilegiorum Regiæ Doganæ adsunt literæ sequentis tenoris. Atergo. *Al Magnifico Señor* D. *Pedro Bazan Gouernador, y Capitan a Guerra ne la Prouincia de Principato Vltra:* Montefuscolo. Intus verò. *Muy Magnifico Señor. Teniendo consideracion a que se deuen obseruar los priuilegios, que la Regia* Duana *de Foza tiene, en virtud d'esta os encargo, y mando, que vos, ni este Tribunal uo os intromectais con los Officiales, Escriuanos, Fidatos, y Locatos della, executando, y complidendo los dichos priuilegios iusta su serie, y tenor, que assi conuiene, y es mi voluntad. N. S. G. Napoles 11. Settiembre 1632. A lo que Sig. mandaredes El Conde de Monterey A* D. Pedro *Bazan.*

Die 10. mensis Ianuarij 1633. lectæ in banca fuit dictũ, quòd obseruentur, & registrentur.

Caput

Caput Sextum.

ARGVMENTVM.

Vidua an habeat electionem fori pro causis ciuilibus.

An pro furto, in bonis suis commisso.

Persona priuilegiata, an habeat hanc electionem fori pro furto; in bonis suis commisso.

Furtum, an dicatur iniuria personalis.

SVMMARIVM.

Vidua, virgo, vel alia persona priuilegiata, an habeat electionem fori pro furto in eius bonis commisso, à num. 1. ad num. 12.

Quid in causis ciuilibus, ibid.

Clericus, dicitur membrum Ecclesiæ, num. 10.

An habeat electionem fori pro bonis suis, num. 11.

Furtum, an dicatur iniuria personalis, num 13. & seq.

Furtum si est factum inter eos, inter quos erat pax, an dicatur pax rupta, ibid.

Pax an dicatur rupta per raptum filiæ paciscentis, num. 18. & seq.

An dicatur rupta per offensionem, facta uxoris, vel filijs, à n. 21. ad 23.

Electio fori, án competat quando non est percussa persona, nu. 20.

Ed pulcra se offert quæstio, vtrum virgo, Vidua, vel alia persona priuilegiata habeat electionem fori pro furto, in bonis com-
1 misso? semper vidi obseruatum, dari declinatoriam fori pro quacumque causa, tã ciuili, & criminali, quàm etiam pro furtis, ex generali consuetudine, & obseruantia.

Ego, verò de iuris censura, audeo substinere, pro furto in bonis commisso declinatoriã
2 non competere, tribus rationibus.

Prima, in l. vnica Cod quãdo Imperat. non colligitur aliquod priuilegium, per Imperatorem cõcessum pro cau
3 sis ciuilibus, nec verba illius legis posse extendi ad causas ciuiles, hæc enim sunt: Si contra pupillos, vel viduas, vel diuturno morbo fatigatos, & debiles impetratum fuerit lenitatis nostrę iudicium, memorati à nullo nostrorum Iudicium compellantur, comitatui nostro sui copiam facere, quinimò intra Prouinciã, in qua litigator, & testes, vel instrumenta sunt, experiantur virgandi fortunam, atque omnis cautela seruetur, ne terminos Prouinciarum suarum co

gantur

gantur excedere. Quod si pupilli, vel viduæ aliique fortunæ iniuria miserabiles, Iudicium nostræ serenitatis orauerint, præsertim cũ alicuius potentiam perhorrescunt, cogantur eorum aduersarij examini nostro sui copiam facere.

Ex quorum verborum sensu, atque lectura esse distinguendum, arbitror, quòd aut Vidua, Virgo, vel alia persona conuenitur pro causis ciuilibus extra suum domicilium, & tunc in illis verbis [Ne terminos Prouinciarum suarum cogatur excedere.] Potest di-

5 ci, quòd extra non trahitur, & ad corroboratione͂ facit gloss. in verbo excedere, vbi dubitatur, si ipsa consentit, vtrum possit extrahi.

Aut verò vult conuenire aduersarium suum pro causis

4 ciuilibus coram Iudice non suo, & tunc dico, quòd non potest, quia est priuilegium

6 in corpore Iuris clausum, vt quis extra domicilium non conueniatur. Auth. qua in Prouincia Cod. vbi de crimin. agi opor. in illis verbis [Si ergo ambo actor, & reus sint in Prouincia, illic omni priuilegio cessante, res expediatur.] Et in Regno adest

7 pragmatica secunda, vbi de delicto; cùm etiam, quia Imperator in dicta l. vnic. videtur, declinatoriam tantùm concedere pro causis criminalibus, in illis verbis [Cùm alicuius potentiam perhorrescunt, cogatur eorum aduersarij examini nostro sui copiã facere.]

Vlterius in Const. Regni Statuimus, vt magnæ, quæ

8 facultas declinandi forum tribuitur, non videtur loqui de causis ciuilibus, sed potius de criminalibus, in illis verbis: Nec non miserabilium per-

9 sonarum, quarum est priuilegium forum eligere, corporali præstito Sacramento, quòd aduersariorum suorum fortè potentiam perhorrescunt.

Secunda, Clericus, & persona Ecclesiastica, membrũ

10 Ecclesiæ iudicatur; vndè de eo dicitur: Noli tangere pupillam oculi mei, vulgatis Iuribus; tamen Clericus pro rebus suis non habet electione͂ fori, ex Rit. 229. & ibi Carauit. n. 1. & 2. & ego plenius dixi in tract. de Pugn. Doct. titul. de Cleric. cap. 4. n. 28. post quę scripta, addo Viu. decis. 27. num. 7. Nouar. quæst forens. tom. 1. quæst. 7. Reg. Tap. in const. Statuimus nu. 22. & seq. Et, si Clericus, qui membrum Ecclesię dicitur, non habet electionem fori, pro bonis suis; ergo nec vidua

dua, neque virgo, siuè alia
persona priuilegiata pro bo-
11 nis proprijs declinatoria fori
potiri debet, sequitur Vrsill.
ad Affl. decis. 257. num. 1. nè
sit deterioris conditionis Cle
ricus, quàm vidua.

Tertia, quia delictum furti
non dicitur iniuria persona-
lis, neque offensa ad personá,
sed offensa simplicitèr, & ve-
13 nit in contractu pacis, Bel-
lug. in specul. Princip. rubr.
27. §. milites num. 44. fol.
mihi 147. à tergo col. 2. adeò,
quòd si furtum fuerit factum
vni, ab altero, inter quos erat
14 pax; exemplum, Titius, pro
rixa, habita cum Sempronio
fecit pacem, cum promissio-
ne de non offendendo, ne-
que iniuriando sub pœna; in-
de Titius committit furtum
15 in bonis Sempronij & quęri-
tur, an per furtum commis-
sum, censeatur pax rupta, &
Sempronius in persona offen
sus? Bart. in l. licitatio, ff. de
16 publican. & in l. lucrum, ff.
de furt. pro affirmatiua, & sic
pro pace rupta, testatur Alex.
verò cons. 113. vol. 2. con-
trarium affirmat, nempè, non
rumpi per furtum, neque per
raptum filię illius, cum quo
est facta tregua; ex l. si liber-
17 tus artem, ff. de oper. libert.
& l. 1. §. cùm patronus, ff. de
offic. præfect. Vrb. & ego
dictis per Alexandr. inhæreo,
& sic, per furtum non rumpi
pacem; affirmo, ea ratione,
quam supra dixi, quòd furtum
18 non dicitur iniuria persona-
lis; ad hoc enim, vt quis cen-
seatur offensus, requiritur, vt
offensio sit in persona, & sic,
ipsa propria persona, ipsaq;
propria caro percussa, & lęsa,
& ita, vt, ex dolore, quem ex
19 percussione sentit, dicatur
percussio personæ, vt ex mul-
tis asserit Farinac. quæst. 102.
num. 162. & seq. & 174. &
seq. in tantùm, quòd dum fur-
tum est commissum in bonis,
20 & non est propria persona
percussa, declinatoria fori lo-
cum non habet.

Et, pacem non rumpi per
furtum, amplia procedere nō
censeri rumptam, etiam per
offensionem factam vxori,
vel filijs paciscentis, tenet Fa-
rinacc. quæst. 107. num. 338.
& seq. & aduersus Farinacc.
opinionem dicerem ego, esse
distinguendum; quòd, aut in-
strumentum pacis, & cautio
22 de non offendendo cantat
simplicitèr, & tunc, veram es-
se opinionem Farinacc. & per
offensionem factam vxori, vel
filijs paciscentis, ex quo dici-
tur fictè offendere, meritò, pa-
cem non rumpi affirmo; aut
verò cautio, & instrumentum
23 vltrò locuntur, nempè, non

offendere, nec offendi facere personam, nec in bonis, nec alios de familia;& secus.

Cętera de cautione,de non offendendo, & de pace rupta vide Farinacc. citat.loc.

Vnde, concludo, viduam, siuè aliam personam priuilegiatam forum non posse declinare pro furto, in eorum bonis commisso, vel pro bonis suis alium extra domicilium trahere.

Tu tamen cogita; quia obseruantia in contrarium sic se habet, vt etiam pro causis ciuilibus declinatoria fori concedatur.

Caput Septimum.

ARGVMENTVM.

Pauper an habeat electionē fori.
Pauper quis dicatur.

SVMMARIVM.

Pauper potest dicere de nullitate sine deposito, num. 1. 2. 3. & n. 51.

Paupertas est iusta causa restitutionis, num. 4. & 52.

Paupertas idem est, & iudicatur, ac si potentia aduersarij, n. 5. & 53.

Pauperes non sunt opprimendi, num. 6. 7. & 54.

Pauperes dicuntur pascua potentum, & diuitum, num. 8.

Paupertas an excuset à solutione canonis, num. 9

Paupertas an excusat a prosequutione appellationis, ibid.

An excuset à collectis, & alijs muneribus Vniuersitatis, num. 10.

Paupertas, est omnium malorum radix, num. 12,

An sit causa sufficiens ad remouendum tutorem, num. 13.

Pauper an cogatur vendere domum destructam, num. 14.

An dicatur idoneus testis num. 15.

D. Antonius Nauarrette Auditor Tranensis laudatur, num. 16.

Pauperes, qui dicantur, à n. 18. ad 76.

Paupertas an debeat probari, vel sufficiat in libello, narrari num. 27. 28. 29. 33. 35. 36. & 37.

An præsumatur naturalis, vel sit accidentalis, num. 29. & 30.

An sit qualitas extrinseca, num. 30.

Qualitas diuitiarum, an repugnet natura, num. 31. 32. & 33.

Pauperem quem esse in dubio, an Iudex declarare debeat, num. 34. & 35.

Paupertas, quomodo probatur, à num. 41. ad 50.

In probatione paupertatis, an requiratur citatio partis, n. 48. 49. & 50.

Biennium est, Lęlius Cozza Terræ Lapigij exposuit querelā cōtra Stephanū Forte eius Cogna-

gnatum de homicidio commisso in personam Violę Forte eius vxoris sororis dicti Stephani in hac Regia Audiētia Principatus Vltra, quam in forum elegit, asserendo se pauperem, & miserabilem; hæc electio fuit simpliciter admissa absque probatione paupertatis, & per Curiam Lapigij fuit de mense Octobris 1634. dictus Stephanus carceratus, & petita remissione ad Curiam Terræ Lapigij, per eius Baronem, D. Scipionem de Nobilissima Familia de Filingiero me pro eo causas agente, fuit hæsitatum, si remittenda erat, stante electione fori, facta per pauperē, & licèt hunc articulum plenius disseruissem, in præced. tract. tit. de Contumac. cap. 4. vbi conclusiuè probaui, pauperem declinatoria fori non pòtiri, nisi paupertatem probauerit, audito Barone; tamen, cum aliqui subtilitati vacantes contrariam substinebant opinionem, nēpè, vt sufficiat sola assertio paupertatis, solaque narratio miserabilitatis, absque eius probatione, vt admittatur pauper ad fori electionem; vnde post ibi dicta, plenius ruminato negotio, ad saturitatem meam Doctrinam oppugnantium, materiam istam vtilem, frequentem, & in dies occurrentem, licèt contra pauperrimas in genioli mei vires, pertractabo.

Pro parte affirmatiua, nempè, quòd pauper declinatoria fori gaudet infrascripta assignanter fundamenta.

1 Primum, pauper potest opponere nullitates absque deposito, ex priuilegio miserationis, Reg. Tap. tom. 5. Iur. Regn. Rit. 200. num. 1. & specificè fuit ordinatum per Regium Collaterale Consilium præcedente particulari ordine, huic Regiæ Audientiæ directo, quem ego adduxi in præced. tract. de Official. in gener. cap. 11. & adducit

2 etiam Nouar, de grauam. Vaxall. grauam. 374. num. 3. & iterum de elect. for. quæst. 33. num. 2. qui hodie reperitur insertus in volumine pragmaticarum in pragm. 3. de quæstion. & adeò miserabilitas est priuilegiata, quòd si pauper Iudicem recusat, vel suspectū habet, non tenetur facere depositum, prout cęteri recusantes, seruata forma Regię pragmaticæ, Gizzarell. decis. 84. num. 2. & 6. & ibid. de An-

3 gel. & Nouar. cit loc. ergò si depositum in huiusmodi causis facere non tenetur, ratione miserabilitatis forum declinare potest.

 Secun-

Secundùm, paupertas est iusta causa restitutionis in integrum, sicuti etiam morbus,
4 Gamb. decis. 291. num. 3. Sforsadod. de restit.in integr. par. 1. quæst. 3. num. 15. ita paupertas debet esse iusta causa, vt declinatoriam fori habeat.

Tertium, paupertas idem est, & iudicatur, sicut potentia aduersarij, Sforsadod. eod.
5 tract.par. 1. quæst. 20.nu.60. & 61. sed sic est, quòd declinatoria fori competit ex potentia aduersarij, videtur adæquatio, & adæquatorum eadẽ debet esse disciplina; pauperes enim non debent opprimi, cùm ex Sacra pagina habetur (vt in Prouerb. cap. 22.)
6 non facies violentiam pauperi, quia pauper est, nec conteras egenum in porta, quia videbit dominus causam eius, & configet eos, qui confixerũt animam eius, & Bouadill. lib. 2. politic. cap. 63. num. 2. exclamat, ne Iudices permittãt pauperum oppressionem,
7 & adeò est verum, quòd, si pauper litigauerit cũ diuite, & potente, ne opprimatur, tenetur Iudex illos ad concordiam reducere, Ferret. de re milit. titul. de ferijs, num. 24. fol. mihi 394.

Pauperes enim dicũtur pas
8 cua diuitum, & potentũ, Affl. in const. Si damna, num. 14. immò si pauper cum diuite litigauerit, vel cum potente, tenetur diues, & potens subministrare expensas pauperi, Campagn. ad Clement. in glos. verbo Priuilegio nu.76. fol. 15. & est adeò verum, quod si pauper carceratur pro debito, & non est soluendo, alitur à creditore, Galter. pract. Instrum. titul. atque in hijs discutiantur, num. 30. vbi ponit formam, quomodò hoc decretum concipiatur, quem vide.

Quartum, paupertas excusat, nedùm à solutione canonis, ita, vt non soluẽs, nõ incidit in commissum, Ferret. in eod. tract. titul. de obedient. & pac. seruand. num. 53. verũ etiam à prosequutione appellationis, Ferret. ibib. Nouar. de Priuil. miserabil. personar. priuileg. 94. num. 6. & Gizzarell. decis. 84. ad finem.

Quintum, pauper, nedum excusatur à collectis, sed ab alijs muneribus Vniuersitatis,
10 Auendan. de exequut. mandat. cap. 14. num. 33. Capoblanc. de auct. Baron. tom. 1. prag. 10. num. 124. Mauson. de caus. execut. ampliat. 29. num. 111. ex vulgata ratione, quia inanis est actio, quam inopia debitoris excludit, vulgatis iuribus.

Pro

Pro parte negatiua, & sic, quòd electio fori non con-
11 petat pauperi, adducuntur infrascripta fundamenta.

Primum, quia paupertas est omnium malorum radix, vulgatis iuribus; pręteſtatio
12 enim paupertatis est debilis, & inhabilis, Nouar. forens. quæst. tom. 1. quæst. 94. n. 2.

Secundum, paupertas non est causa sufficiens ad remouendum tutorem, de Marin.
13 resol. quotid. cap. 95. num. 15. ergo nec est causa sufficiens declinandi forum.

Tertium, pauper habens domum destructam, cogitur vendere vicino, volenti ædi-
14 ficare, ne Ciuitas deformata remaneat, Ricc. decis. 138. vers. 4. par. 1. Nouar. tom. 1. quæst. forens. 34. num. 5. & ego dixi in tit. de Contumac. cap. 4. num. 9. ergo si in hoc non priuilegiatur, neque declinatoria gaudet.

Quartum, pauper non dicitur idoneus testis propter paupertatem, Honded. cons. 77. num. 8. ergo si paupertas
15 non est causa sufficiens, vt habilis testis dicatur, cùm Poeta dicat.

Non è virtù, che pouertà non guasti.

Nec declinatoria potiri debet.

Vnde in tanta DD. contrarietate scribentium, varijs argumentis torquentur inge-
16 nia, vt vtar verbis peritissimi, & acuti ingenij D. Antonij Nauarretę Auditoris in Audientia Tranensi, mox Iudicis in Criminalibus M. C. V. in pulcro tractatu de Action. quæst. 20. in princ. oritur inter DD. pugna, votantes prælium, & Aduocatos bellum.

At ego pro illis reconciliãdis, omissa disputatione, quæ differentia sit inter pauperem & inopem, de quo per Mel.
17 ad Gizzarell. decis. 84. ad fin. & Imbrian. de repuls. cons. 6. nu 87. fol. mihi 126. Est primò videndum, quis dicatur pauper, quo cognito, deuenit ad articuli finẽ, iuxta Medicorum sententiã, cognito modo, facilis est curatio, & Legistarum regulam, cognito vno de contrarijs, cognoscuntur & reliqua.

Burlatt. cons. 241. num. 12. tom. 3. dicit, quòd pauper dicitur ille, qui non ha-
18 bet modum satisfaciendi; & detineri potest.

Imbrian. in tract. de repuls. requisit. 1. num. 41. par. 2.
19 fol. 61. dicit, quòd pauper est ille, qui modicum patrimonium, idest minus quinquaginta aureorum in bonis habet.

Farinac. quæst. 107. par. 1. artic. 4. num. 38. dicit, quòd pauper

pauper est ille, qui non inue-
20 nit fideiusorem, quem sequitur Reg. Tap. to. 5. Iur. Regn. Rit. 200. num. 1.

Muta tom. 4. cap. Sicil. cap. 176. lit. G. in annotat. dicit, quòd pauper est ille,
21 qui ex ælemosynis victũ, sibi parat, concordat Surd. in tract. de aliment. tit. 1. quęst. 23. num. 12. & quæst. 33. n. 30. & quæst. 103. num. 3. & quæst. 108. num. 8. & Auendan. de exequend. mandat. cap. 14. num. 32. in illis verbis: P*obre es ello, que no puede guarescer, si no por obras de sus manos*.

Alij dicunt, totum hoc dè relinqui arbitrio Iudicis, si dicatur pauper, vel ne, & sunt
22 Honded. cons. 93. n. 3. & 30. tom. 1. Carocc. ad cons. Dec. 120. num. 9. & cons. 105. n. 152. Farinac. quæst. 107. par. 1. artic. 4. num. 38. Surd. de
23 aliment. tit. 7 quæst. 1. nu. 10. & tit. 9. quæst. 37. num. 1. Clar. quæst. 24. num. 52. & de Regnicolis Reg. Tap. cit. Rit. 200. num. 1. Nouar. de priuil. miser. personar. priuil. 73. num. 20. & iterum Collect. 134. num. 1. Campagn. ad Clement. in glos. in verb. priuilegio, num. 73. qui dicit, esse arbitrium Iudicis, considerata qualitate personæ, & alijs circumstan-
24 tijs, Capoblanc. de auctorit. Baron. tom. 2. cap. 66. num. 9. & iterum. Nouar. de elect. for. quæst. 34. in noua impress.

Ego autem hoc arbitrium intelligo, quando dubitatur,
25 si pauper sit, an ne, vel de quantitate, Andr. de Bar. in l. eos Cod. de his qui num. liber. vel pauper. se excusant vel in alijs causis, nempè, in excusatione munerum, solutione collectarum in consequutione legatorum, pro quibus obtinendis quælibet causa, etiam minus iusta admittitur, vt dicatur pauper, sed quod actinet ad propositum institutum, quòd declinatoria fori potiatur, dico, præter alia per me dicta in cit. tit. de Contumac. quòd pauper, nedùm est ille, qui ex suis fructibus viuere non potest, Anton. Quesad. quæst. iur. cap. 24. num. 36. verùm etiam cuius vires non sufficiunt nõ solum ad solutionem debiti, verum etiam ad expensas necessarias, & est propriè ille, qui hostiatim mendicando, victum sibi non aliunde quęrere potest, nisi, & ælęemosynis, Mauson. de caus. exeq. limitat. 5. num. 36. & limitat. 17. nu. 8. & 9. ex Gamb. decis. 261. num. 2. vers. in secundum.

Et

Et de huiusmodi pauperibus hostiatim, & ex ælęemosynis viuentibus est dicendũ,
16 quòd habet electionem fori, ea ratione pauper enim trahit,& non trahitur,quia ęquitas, & naturalis pietas non suadet,neque permittit,vt id, quod sibi pro victu quærit, litibus impendat, & contrariũ vtilitati esse, asserit Marchesan. tract. de commiss. par. 2. cap. 2. nu. 5. fol. 474. omissa illa disputatione,si paupertas, vt noceat, est estendenda ad casus, non expressos in iure, de quo per Cassiodor. decis. ù6. num. 3. de rescript. & per Marchesan. par. 1. cap. 21. nu. 104. fol. mihi 230.

His omnibus discussis, quando tractatur de admittendo pauperem ad declinatoriam fori, nedùm requiri-
27 tur, vt pauper sit qualitatis cõclusæ,verùm etiam,vt paupertatem probet,vt verificet, nec sufficit, vt in libello narret,se esse pauperem, & qualitas miserabilitatis sit asserta, ex illa regula; quòd, quotiescumque qualitas est fundamentum intentionis,vel fundat iurisdictionem,qualificat, vel auget, debet in specie probari, audito eo, de cuius interesse tractatur, ex dictis per me, cit. tit.dę contumac. cap. 4. num. 9. cui addo Bart. in l. si quis homicidij, Cod. de accusat. Farinacc. cons. 63 & quæst. 1. num. 2. Guid Pap. decis. 339. alitèr esset in libera facultate cuiusuis personæ, prætextu miserationis trahere suum aduersarium extra suam patriam, & proprium domicilium contra omnes iuris regulas, Boet. enim de cõsolat. lib. 5. pros. 5. lit. C. fol. mihi 81. nos aperte docet, dicens, quòd,quotiescumque in aliquo actu aliquid requiritur, debet necessariò verificari, aliàs esset in potestate agentis,vt euitetur necessariũ
28 quod permitti non debet, & in terminis terminantibus, q; quotiescumque quis allegat paupertatem,debet eam probare scribit Mut. tom. 4. cap. Sicil. cap. 176. num. 16. Peguer. decis. 33. num. 20. ea ratione;quia,licèt omnes nudi nascamur,& paupertas semper præsumatur, quia natura-
29 lis iudicatur; tamen, cùm diuitiæ sint accidentales, & potest esse quis pauper vno tempore, alio diues,quotiescumque paupertas allegatur, debet probari, Mar. Cutill. decis. Sicil. 28. num. 1. immò, iuris præsumptione quilibet præsumitur industriosus, Affl. in const. Intentionis, nu. 39. & quod fundás se in paupertate,debet illam probare;quia

pau-

30 paupertas, est qualitas extrinseca, & siuè actor, siuè reus sit, qui in ea fundat intentionē, tenetur illam probare, dictū reliquit Marchesan. par. 1. cap. 28. num. 23. sequitur hanc eandem opinionem Marc. Ant. Tomat. decis. Macerat. 10. num. 4. Pyrr. Maur. in tract. de fideiuss. 2. par. prin. sect. 7. cap. 1. nu. 3. & 4. vbi dicit, quòd qualitas diuitiarū,
31 est regularitèr repugnans naturæ; cùm quilibet nudus nascitur, & proinde illam allegans, probare tenetur, Surd. decis. 320. nu. 5. Giurb. decis. Sicil. 18. num. 4. & iterū decis. 116. num. 10. & ex nostris Regnicolis, quod allegās paupertatem, debet eam pro-
32 bare, testātur Affl. decis. 377. & iterum in const. Intentionis nostræ num. 39. Mele ad Gizzarell. decis. 84. num. 9. Galter. de tutel. tit. vel se se excuset, n. 5. & Hodiern. ad decis. Surd. 320. num. 2. qui subdit, quòd pauper, qui moratoriam vult obtinere per paupertatem, probare debet, & quòd fundans se in paupertate, eam probarè tenetur, dixit Andr. de Bar. in l. eos, Cod. de his, qui numer. liber. vel pauper. se excusant, num. 2. & nouissimè copiosissimus
33 Nouar. de elect. for. quæst. 34. in nou. impress.

Immò partes Iudicis, primò debent esse in pronunciando illum, esse pauperem, vt qualitati allegatæ locus sit; sic fuit statutum per Carolum Secundum immortalis memoriæ in cap. Regn. Incip. de violentijs, num. 3. in illis verbis (ipsum pauperem esse pronunciet) & Campagn. ibid. num. 6. affirmat, & aduertit, quòd antequam Iudex procedat ad inquisitionē super violentia facta pauperi, debet primò pronunciare, ipsum esse pauperem, in tan-
34 tùm, quòd, tàm exteræ nationis scribentes, quàm Regnicolæ omnes, vno ore concludunt, paupertatem probandam esse, & ne omittam magnum practicum, nempè, Carauit. qui à Rit. 133. num. 4. dicit, quòd pauper, vt forum
35 eligat, tenetur paupertatem probare, & docere, se talem, qualem, immò plus subdit, quòd non sufficit, vt illa qualitas narretur in libello, & in hac opinione residet, etiam respectu aliarum personarum miserabilium, proprium forum declinantium, quicquid cęteri parùm practici asserát, & est adeò verum, quòd non sufficit, illam in genere pro-
36 bare, sed in specie, nam, quotiescumque ad certum effectum de paupertate alicuius

tra-

tractatur, non sufficit, paupertatem in genere probare, sed verificatio in specie requiratur, si credere velimus, Marchesan. cit. tract. par. 1. cap. 2. num. 27. fol. mihi 211. solet enim causa paupertatis non sufficit, vt causa ab ordinario auocetur, Achill. de Grass. decis. 10. num. 10. de rescript. quem sequitur Marchesan. cit. tract. par. 2. cap. 4. num. 77. sed insuper requiritur alia causa miserationis,
37 nempè, salutis debilitatis, siuè alterius; hinc est, quòd pauperes sani, & robusti, non gaudet priuilegio miserabiliũ personarum, licèt pauperes, & miserabiles sint, Afflict. in Const. Iusti cultores, num. 7. quem sequitur Muscatell. pract. ciuil. par. 6. glos. Priuilegiatę, nu. 8.

Vnde ex omnibus hìc concludo, pauperem declinatoria fori, non potiri, nisi, concurrente alia causa miserationis, & tunc, quando talem se
38 facit, oportet, vt verificet, & probet eius qualitatem.

Et, si quis dixerit, quòd nũquam hæc qualitas probaretur, & nunquam, quærelátes docerent se tales, quales, &
39 per consequens eius offendentes, grauantes, vel opprimentes non punirentur, ex quo accusationes, & quærelę non admitterentur, nec ipsi audirentur sine probatione qualitatis paupertatis, & sequeretur maximum, absurdũ, magnumque inconueniens,
40 tum quia pauperes opprimerentur contra præcepta charitatis, & eorum oppressores impuniti euaderẽt; cùm etiã, quia delicta essent impunita contra præcepta legis; vndè, opportunè quæritur, quomodo, hæc paupertas probari debet?

Brunor. in tract. de cession. bonor. quæst. 25. nu. 4. quem sequitur Giazz. discept. crim. 37. num. 5. & 6. dicit, quòd
41 censentur probata, quando ipse pauper dicit, & Giazz. ore Cin. ibidem relati dicit, quòd probatur per famam, & publicam vocem, ortam inter vicinos.

Viscont. in singularibus suis, in verbo Pauper, fol. mihi 222. ex multorum authorita-
42 tibus, ibi relatis, dicit, quòd paupertas debet euidentissimè probari.

Nouar. priuil. 73. ad fin. dicit, quòd paupertas probatur per familiares, & vicinos,
43 deponentes, quòd non habet nihil, vel nisi talia bona, &, si alia haberent, ipsi scirent, & duo testes sufficiunt, idem Nouar. collect. 124. nu. 4. & de elect. for. par. 1. qu. 34. n. 16

Ego verò dico, quòd huiusmodi paupertas, & miseratio
44 ad hunc effectum obtinendi declinatoriam fori, huiusmodi causa non est finalis; vnde, modo informatiuo recipiuntur testes coram Commissario causæ, ita, vt, testes sint familiares, vel vicini, vel alij, qui notum habēt pauperem, & deponant ad informationē Fisci, quòd ille accusator, est pauper, non habet vnde sibi
45 victum quærere, sed hostiatim, & mendicando viuit; & addant aliam qualitatem, supra positæm, nempè, quòd est debilis, infirmus, & isti testes debet ante omnia hoc deponere, & hanc qualitatem verificare, & hæc dicitur qualitas probata, modo informatiuo ad Curiæ instructionem, ordine Iudiciario prętermisso, Mut. tom. 4. cap. Sicil. cap. 176 nu. 16. Marchesan. de commiss. par. 1. cap. 18. nu. 25. Maur. Burg. in tract. de mod. proceden. ex abrupt.
46 quæst. 21. num. 8. qui dat exemplum in paupere petente, fieri acta gratis, quòd probatio fit ad informationem Iudicis.

Quibus testibus receptis, & quo probato, debet pronunciari, talem esse pauperem,
47 iuxtà cap. Regn. & decerni, quòd recipiatur accusatio, &, admittatur ad declinatoriam fori.

Sed, an requiratur citatio partis in huiusmodi proba-
48 tione paupertatis? Burg. cit. loc. dicit, quòd fit, parte non citata, Nouar. de elect. for. cit. quæst. 34. ad fin. ex multis per eum relatis testatur, probari debere summariè, & absque partis citatione; omnis enim actus, qui ad instructionem Curiæ fit, potest fieri absque partis citatione.

Ego verò, licèt intelligam Doctores supra allegatos loqui, & intelligendos esse, ter-
49 minis habilibus, nempè, quamuis huiusmodi informatio, & paupertatis probatio ad Iudicis instructionem summariè, & per modum informatiuum fiat; tamen, semper Barones possunt prætendere, allegare, & probare contrarium; nam, licèt ab allegante aliquid probari debet; tamen, aduersario contrarium allegante, datur terminus; verùm, quia tractatur de magno præiudicio, & de tribus principalibus, primò, de fundando iurisdictionem, & authoritatē, in eo, qui forsan non habet: secundò de priuando Barone eius Iurisdictione, de qua à Rege fuit inuestitus. Tertiò
50 de trahendo quem à proprio domicilio ad alium Iudicem, dico,

dico, quòd probatio paupertatis debet fieri, audito Barone, de cuius interesse tractatur, vt dixi in supradicto titul. de contumac. cap. 4. num. 6. Regula enim iuris se habet, quòd quotiescumque de interesse alicuius tractatur, debet ipse audiri, vulgatis iuribus.

Restat, vt cõtrarijs respondeam, & primo non obstat
51 primum fundamẽtum, quòd pauperes possunt audiri in nullitatibus, & Iudicis recusatione citra depositum, tùm quia est specialis prouisio facta per statutum, cùm etiam, quia praeiudicium est tenue, & sic modicum, nempè, de parua quantitate depositi, secus in casu nostro, in quo agitur de tot praeiudicijs, vt supra dixi.

Non obstat secundum, ꝙ pauperes restituuntur, quia
52 ex restitutione iura vsque tunc occultata, manifestatur, & sic fauorabile est.

Non obstat tertium, quia cum paupertate, & potentia aduersarij iuncta, debet con-
53 currere alia qualitas, nempè, debilitatis, & infirmitatis, vt supra dixi.

Non obstat quartum, & quintum, quia pauperes non excusantur de iure municipali subire onera vniuersalia,
54 Bellug. de specul. princip. rubric. 46. vers. restat. nu. 4. nec à muneribus se excusant, concurrente probitate vitae, nec excusatio à solutione, quia haec regula est intelligẽda, si paupertas superuenit postea, & absque sua culpa, vel nè, vt per Damphoud. pract. crim. in sentent. à verb. Pauper. fol. 172. col. 2. qui cap. 158. num. 10. adducit pulcherrimum dialogum, quod faciant argentum paupertas, & iustitia, sequit Pyrr. Maur. de fideiuss. section. 10. par. 2. §. 42. num. 2. fol. 623.

Et haec sufficiant pro declaratione eorum, quae tunc
55 temporis omisi in dicto titul. de Contumac. & postea occurrerunt.

Haec causa multorum dierum spatio per me elaborata, per Fiscum oppugnata, per votantes discussa, & cum librorum reuolutione, & tandem decisa, fuit remissa Curiae Terrae Lapigij sub die Nouembris 1634. Auditore Antonio Lionetto Commissario. D. Berardino Belprato, & D. Francisco della Cueua collegis.

Caput Octauum.

ARGVMENTVM.

Offensio facta Syndico, vel Electo Vniuersitatis, an remittatur ad Baronem, vel ad Tribunalia Regia virtute Regiæ Pragmaticæ.

Non summatur, ex quo, id quod in argumento.

N præcedenti tractatu, tit. de offic. in gener. cap. 1. fuit discussa illa quæstio, an Regia Audientia cognoscat, & cognoscere possit de delictis commissis in personam Syndici, & Electorũ, virtute Regię Pragmaticę tũc temporis 49. nunc verò 47. in nouiss. compilation. de offic. Magistr. Iustitiar. cuius verba latè disserui, & eius sensum & intellectum examinaui, & addidi doctrinas, exempla, & decisiones Regij Sacri Consilij; nunc in occurrenti casu Iacobus Antonius Ciardus Barolisij, offendit Alexandrũ Caputo Electum eiusdẽ Terræ, ex eo, quia vendebat Electus candela accensa introitus Vniuersitatis, quos ipse Ciardus imponere volebat, renuebat Electus, ex eo, quia ipse Ciardus inhabilis in bonis erat.

Vnde multiplicatis inter eos verbis, ipse Ciardus malè tractauit Electum, qui hanc R. A. adijt, & querelam cum electione fori porrexit, & petita remissione per Io. Petrũ de Posellis Baronẽ (me huius causæ tutore) omnes votantes dicebant, hanc causam remanendã esse, ex citat. Prag. immò Fabius Dauid Procurator Fiscalis tuebatur meũ scriptũ, in cit. cap. 1. & contra me, retorquebat meam opinionem, & instabat, prouideri, quòd causa remaneat, licèt replicassem adducta per me ibi, Baronibus fauere, & fouere; nam ibi concludo, fuisse remissas huiusmodi causas Baronibus; tamen videbã aliquos ex Dominis, Fiscali instantiæ inhærere; vnde altitudini ingenij vacando, plenius materiam, coactus fui, disserere, & dicebam, præter ibi dicta, quòd in huiusmodi delictis, est distinguendum, quòd, aut offensio fit vni ex electis, aut fit Syndico.

Si primo casu, iniuria fit vni Electo, est subdistinguẽdũ; aut omnes de Regimine colle-

collegialiter sunt iuncti; negotia Vniuersitatis tractãtes; & tunc, quia collegialiter, & complexiue, totum corpus Vniuersitatis, repræsentant, iniuria ei facta, Vniuersitati illata censetur; & per consequens habet electionem fori, conuocata primo Vniuersitate, & dicerem habere locum citat. prag. & causa per R. A. cognoscenda est, quę præminentiam habet, delicta Officialium cognoscendi.

Aut verò est facta offensio vni Electo; quamuis negotia Vniuersitatis tractanti, veluti introitus vendenti, impositiones facienti, hospitia distribuenti, & similia, & tunc, quia exercet officium, non Iurisdictionale, neque competens, virtute priuilegij, vel præscriptæ consuetudinis, siuè offendat actiuè, siuè offendatur passiuè, delictum priuatum Iudicatur, & ad Baronẽ loci spectat, virtute cit. prag. & tantò fortius; quando inter Electum offensum, & offendentẽ, est discessum ab exercitio, & eius sequela, & deuẽtum ad priuata verba iniuriosa, vel conuitia, publicum enim exercitium, quòd Electus administrat, non debet conuerti in priuatum, Bouadill. lib. 3. politicor. cap. 8. num. 6.

Aut verò secundo casu offenditur Syndicus, & in hoc est facienda altera ponderatio; maioris enim ponderis est offensio facta Syndico, quàm Electo; Syndicus enim est generalis procurator, & defensor Vniuersitatis, Bouadill. cit. loc. & valet Syndicario nomine accusare, Farinac. quæst. 12. num. 51. & ex nostris Montanar. ad prag. 2. de administrat. Vniuers. nu. 17. authoritas Syndici, est adeò potens, quòd valet transigere, & remittere damna, data ciuibus, Montanar. ibid. num. 44.

Tamen, est facienda prędicta distinctio, quam feci in Electo.

Secùs verò, quando Syndicus, siuè Electus delinquat in exercitio Iurisdictionis, sibi competente, ex priuilegio, vel consuetudine; tunc enim eius cognitio spectat ad M. C. vt Regia Pragmatica dictat, quæ in iure optimo, fundata est, de iure enim Syndicus nõ habet Iurisdictionem, nisi ex priuilegio, vel præscripta cõsuetudine, & si statuta facit, pœnam imponere non valet, Ioan. de Plat. in l. 1. Cod de Fiscalib. vsur. lib. 10. Afflict. in proem. constit. quæst. 3. & nouissimè Montanar. cit. loc. num. 60.

Et

Et secundùm hanc distinctionem fuisse practicatum, & Regiam Pragmaticam intellectam, dicebam, & infrascriptos alios casus adducebã.

Primo Todarus Mottula de Sancto Mango inquisitus de alapa, data Syndico eiusdem Terræ in exercitio sui Officij in anno 1617. fuit remissus eius Curiæ.

Mutius Martuccio Castri veteris inquisitus de verberibus in personam Hieronymi de Meo Syndici in exercitio sui syndicatus in anno 1618. fuit remissus eius Curię.

Ludouicus Russo electus Mercuriani inquisitus in anno 1618. de violentia, & alijs in personam Siluiæ Crisci, commisso in exercitio, & officio electatus, fui remissus eius Curiæ.

Dominicus, & Donatus de Martino Terræ Paterni, inquisiti in anno 1619. de iniurijs, & verberibus in personã Angeli Mastro Iacouo electi in exercitio sui Electatus, fuerunt remissi Curiæ Paterni.

Doctor Ioannes de Lione Ariani inquisitus de offensionibus in personam alterius Electi prædictæ Ciuitatis, tempore, quo exercebat officium Electatus, distribuendo cartellas pro hospitio inter Ciues, & Ioannes offendens, erat Proelectus propter absẽtiam Doctoris Sẽpronij Bruni Electi, fuit remissus ad Curiam Ariani die 11. Iulij 1630. D. Andrea de Zuniga Commissario.

Et denique Claudius Berlingiero, de Grypta Minarda inquisitus de alapa, data in faciem Syndici, tempore, quo ipse Syndicus exercebat officium Syndicatus distribuendo Cartellas hospitij inter ciues, iniuriam in se assumpsit Vniuersitas tota, & congregato consilio, exposuerunt quærelam Syndicus, & Electi nomine Vniuersitatis, eligẽtes hanc R.A. in eorum forũ, & cum vtilis Dominus Gryptę Minardę comparuisset pro causæ remissione, ea pendente, inquisitus ad M.C. conuolauit, in qua introducta causa, licèt M. C. decreuisset, quòd causa remaneat, tamen interposita appellatione ad S. C. fuit prouisum, quòd remittatur, vnde per M. C. fuit interpositum decretum, sequentis tenoris.

In causa Claudij Berlingerij inquisiti de alapa, vt in actis, in Banca Putei. Die 20. Iunij 1620. Neapoli facto verbo per M. C. V. fuit prouisum, & decretum, quòd pro executione Decreti Sacri Cõsilij remittatur causa ad Curiã

Gry-

Criptæ Minardæ. hoc suum. Antonius Carrozza.D. Flaminius Constantius. Quo decreto in hac Regia Audientia praesentato, Fiscus renuebat obseruare; vnde, per M.C. fuit de nouo prouisum, & huic Regiæ Audientiæ ordinatum in his verbis: Stãte, quòd presens causa per Sacrum Consilium fuit remissa ac Curiam Terræ Criptæ Minardæ, in causa ipsa non procedat ad aliquem actum.

Et tot igitur exemplis, & ex isto decreto per S.C. lato remanet clara cõclusio, quòd, si Syndicus, siuè Electus offendatur, etiam in exercitio eorũ officij, causa spectat ad Baronem, secus verò, si delinquat in Officio, quod exercet, vigore Priuilegij, vel præscriptæ consuetudinis, vt supra dixi, virtute citat. pregmatic.

Hæc causa, licèt fuerit relata per Auditorem D. Franciscum della Cueua die 15. Decembris 1634. non fuit decisa; fuit enim ordinatum, vt ego informarem, &, Auditoribus informatis, fuit terminata die 18. Decembris 1634. & remissa causa Baroni. Eodẽ della Cueua Commissario. D. Berandino Belprato, & Antonio Lionetto collegis.

Vnde non est vlteriùs subtiliter inuestigandum, nec fiscalizandum; & concludendum est, quòd, quando Syndicus, vel Electi delinquãt, siuè in ipsos delinquatur, causa ad Barones spectat.

Et, si quis scire vellet, quæ sint delicta, quæ Syndicus, siuè Electi committere possũt in administratione Iurisdictionis competentis ex Priuilegio, vel consuetudine, vt causa auocetur à Baronibus, & cognoscatur per Tribunalia Regia, vt habeat locum, citat. Regia pragmatica in illis verbis, aliàs per me expositis: *Mà per li delitti, che commettessero in administratione di Giurisdittione, che li competesse di essercitare, ò per Priuilegio, ò per consuetudine, che hauesse quella Città, Terra, ò luoco, &c.*

Scias, quòd, quando cum officio Syndicatus, siuè Electatus est annexa iurisdictio, veluti magister Nundinarũ, vel Feriarum, vel Camerarij, siuè alterius Iurisdictionis; eo enim casu dicitur officialis, & & censetur delistum Officialis, & in officio, & ad Tribunalia Regia spectat.

Scias etiam in practica, q; quando persona priuilegiata est offensa, sed non principalitèr, sed casualitèr, quamuis offensio sit facta in persona, non competit electio fori; requiritur enim, vt lesio sit fa-

cta

cta principalitèr in personam ad offendendum, & sic iudicatum refert Marin. resolut. quotidian. cap. 2. num. 31. prout etiam dixi in tit. de stupro cap. 1. n. 28.

Caput Nonum.

ARGVMENTVM.

Si concurrunt duo Barones, habentes æquale.

Priuilegium, quis præfertur.

SVMMARIVM.

Judex delicti principalitèr est, nu. 1.

Iudex domicilij, & originis, habent inquisitum in fortijs, an teneantur remittere ad Judicem delicti, n. 1.

Duo vincula magis ligant, quomodo intelligatur, num. 2.

Barones, habentes æquale priuilegium, quis præfertur, num. 4.

Iurisdictio, an acquiratur per vnicum actum, num. 5. 6. & 7.

Decreta remissionum aliàs prolata, an tribuant possessionem, num. 6. & 7.

Præuentio in captura, an præualet alijs, num. 8.

Judex domicilij, an cognoscat vasallum, alibi delinquentem, n. 10.

Appellatio, an suspendat actū, n. 11.

Causæ continentia in criminalibus, an diuidatur, num. 12.

Ed post quam de remissionibus causarum est noster sermo, cùm pulcherrimus, & in iure ventilata casus occurrerit; Si duo Barones habeant æquale priuilegium, quis præferatur?

1 In occurrenti casu, inter Sacram Domum Diuæ Annunciationis Neapolis, vtilē Dominam Petræ Fusornm, & Excellentissimum meum Dominum Principem Venusij, vtilem Dominum huius meę Fuscanæ Patriæ, me pro eo causas agente, in qua causa magnus labor præcessit, magna diligentia adhibita, &c. spatio bimestris fuit vētilata, & quę tunc occurrerūt, placet hìc scribere ad futuram materiæ cognitionem.

Vincentius de Masi, & alij Petræ Fusorum duo, comiserunt furta in territorio Montisfuscoli, vnum, nempè, de nocte die 24. Martij 1632. summæ ducatorum centum septuaginta, à domo Andreæ Fioretto Sanctę Paulinæ, cum scassatione ianuæ, & arcæ.

Alterum sub die 26. Martij 1632. de nocte in Taberna, Passus Venticani, summæ ducatorum, centum, & plus, de quibus fuit capta informatio per

tio per Curiam Montisfuscoli, & per eius actuarium fuerunt carcerati dicti inquisiti cum auxilio militum Regiæ Audientiæ Principatus Vltra, associatorũ cum eodem actuario Præsidis iussu, ad requisitionem dictæ Curiæ Montisfuscoli, & fuerunt repositi in carceribus Regiæ Audentiæ vti tutioribus, & per ipsam Curiam fuit examinatus Vincentius, & ad alios actus processum, vt ex actis hoc liquet.

Et ipsis existentibus carceratis, fuerunt cumulatæ aliæ inquisitiones contra dictos formatę. Primò fuit cumulata inquisitio de furto gallinarũ, & aliorum bonorum commisso die 28. Septembris 1631. de nocte à massaria Siluiæ Nardone. Secundò, de furto bobum sub die 4. Octobris à massaria dictæ Siluiæ. Tertiò, de furto bonorum summæ ducatorum octoginta in domo Antonij Mazzarella Montis Militum in mense Februarij 1631. Nuper.

Concurrit Curia Petrę Fusorum in ipsorum remissionę & concurrit Curia Montisfuscoli.

Pro parte Petranæ Curiæ substinetur, causam prædictã esse suis officialibus remittendam pluribus ex capitibus. Primò, quia ipsi inquisiti sunt eius vassalli, & per consequẽs ex causa domicilij, & originis. Secundo, virtute Priuilegiorum cum clausula (cognoscendi delinquentes extra territorium) fundat hanc suam intentionem triplici de causa. Primò, ex priuilegio eidẽ concesso per Serenissimos retros Reges in anno 1496. fol. 45. à ter. aut fol. 44. & seq. in quibus prohibetur, Ciues Petrę Fusorum per alios cognosci, quàm per eius Curiam. Secundò, ex extentione facta per Præsidentem de Franch. in anno 1593. in qua declarat priuilegium Petræ Fusorum extendi etiã extra territorium, vt fol. 3. ex prouisionibus Collateralis Consilij desuper expeditis cum clausula (extra territorium) fol. 49. à ter. & actis possessiuis, & decretis alias obtentis, nempè, Petrus dell'Apio de Mercogliano fol. 57. Prosper de Fina Petræ Fusorum fol. 58. & 59. Iulius Simeone de Merculiano fol. 59. Lucas Cicinello Merculiani fol. 60. Frãciscus Calabrese Terræ Mognani fol. 81. Octauius Siluestro Terræ Merculiani fol. 42. à ter. Detius Gemma Petræ Fusorũ fol. 43. & denique causa Hieronymi Nardone.

Quorum omnium cauſæ apparent remiſſæ Curię Petrę Fuſorum, & ex his infert ex pluribus vinculis præſentem cauſam remittendam eſſe, nempè, domicilij, originis, clauſulæ priuilegij, & poſſeſſionis.

Pro parte Curiæ Fuſcanæ dicitur, iſtos inquiſitos ſibi conſignandos eſſe, & per ipsã cognoſci debere pluribus ex capitibus. Primo, ratione delicti commiſſi in territorio Secundò, ratione priuilegij anterioris cognoſcendi exteros delinquẽtes in territorio. Tertiò, ratione poſſeſſionis, in qua reperitur, cognoſcendi prout cognouit, etiam in contradictorio iudicio fuerũt remiſſi homines Petræ Fuſorum, qui in territorio Montisfuſcoli delinquerunt, prout infra diſtinctè demonſtrabitur. Quartò ratione præuẽtionis, cũ Curia Fuſcana præuenit, nedum in informatione, verùm etiam in captura, & vnum quod que ſigillatim aperto iure demonſtratur ex infraſcriptis.

Primò, competit hæc remiſſio ratione patrati criminis in territorio: clarum eſt enim in iure, quando concurrunt Iudex delicti, domicilij & originis, præfertur ille delicti, qui principalior eſt, & potentius ius habet, ſic eſt de
1 ciſum in Regno, ex l. 1. Cod. vbi crim. agi. aport. ex prag. 1. vbi de delicto; Franch. deciſ. 37. & iterum deciſ. 88. n. 5. & quamuis Iudex domicilij, & originis haberet in for-
2 tijs inquiſitum, tenetur remittere ad Iudicem delicti, Reg. Tap. ad prag. 1. vbi de delicto num. 9. & 16.

Secundò, ratione Priuilegij cum clauſula (cognoſcendi exteros delinquentes in territorio) & cum concurrãt Priuilegium, & Ius commune, dicuntur duo vincula, nẽpè, Priuilegium, & crimen in territorio commiſſum, excluditur ille Forus domicilij, vel
3 originis, Regens Rouit. in prag. 5. vbi de delicto n. 78. probatur, nam Priuilegium, quòd Curia Petræ præſentauit, eſt Præſidentis de Franch. conceſſum ſub die 2. Iunij 1593. vt fol. 49. à tergo. Priuilegium verò Montis Fuſcoli eſt conceſſum per Regem Ferdinandum ſub 1. Ianuarij 1507. vt fol. 69. adeò, quòd Priuilegium Mõtisfuſcoli eſt anterius illo Petræ Fuſorum, quo caſu ſuccedit iuris diſpoſitio, quòd quando concurrũt duo Barones habentes ęquale Priuilegium, pręfertur illud
4 anterius, ſic teſtatur Reg. Rouit. fuiſſe deciſum in prag. 1. vbi

vbi de delicto num. 6. & seq. Capoblanc. tom. 1. de auctoritat. Baron. pragm. 8. par. 2. n. 218. & sequent. & iterum tom. 2. cap. 45. n. 5.

Tertiò, ratione possessionis, in qua Curia Fuscana reperitur, virtute decretorum in eadem Regia Audientia prolatorum, etiam in contradictorio iudicio cum ijs de Petra Fusorum, cognoscendi eius homines delinquentes in territorio Montisfuscoli, nempè, Hieronymus Nardone, Isabella Zampara, Sanctus de Sanctis Petræ Fusorum, ac Capitaneus Petræ, qui deliquerunt in territorio Montisfuscoli, fuerunt remissi ad Curiam Montisfuscoli, per hanc Regiam Audientiam, etiam in contradictorio iudicio cū Petra Fusorum sub die 29. Martij 1617. vt fol.

Pompeius Napolillo Petrę Fusorum, qui deliquit in territorio Montisfuscoli, concurrente Curia Petræ Fusorum, fuit remissus Curiæ Montis fuscoli, virtute decreti lati per hanc Regiam Audientiam in contradictorio iudicio cum Petra sub die 10. Martij 1629. vt fol. 74. de quo decreto Curia Petræ Fusorum appellauit ad Magnam Curiam, in quam acta transmisit, vt fol. 80. & 81. & tandem fuit hic Pompeius, etiam contradicente Petra Fusorum, consignatus Curiæ Montisfuscoli, vt fol. 91. Adeò, quòd decretū prædictum vti in rem iudicatam transactum, fuit exequutum, & suum debitum sortitum fuit effectum. Quam plurima alia exempla possent allegari, ex quibus colligitur, Curiam Montisfuscoli esse in possessione cognoscendi exteros delinquētes in Territorio, sed hęc duo adducuntur pro nūc, vti prolata in contradictorio iudicio cum eadem Petra, & si verum, prout, verissimum est illud, quod doctores asserunt, quòd per vnicum actum

5 in iurisdictionalibus acquiratur possessio, & dicitur integraliter possideri, Innocent. in cap. dilectus de Cappell. Monach. Afrer. decis. 323.

6 Abb. cons. 61. par. 1. Caballin. milleloq. 503. Lanar. cons. 32. sequitur, quòd per decreta aliàs prolata tribuitur quasi possessio, Regens de Apont. decis. 18. num. 7. & iterum decis. 36. nu. 16. Capoblanc. de Auctor. Baron. tom. 1. prag. 8. par. 2. nu. 76.

7 77. & cùm sufficiat, semel esse iudicatum in causa, Amēdol. ad Franch. decis. 81. n. 4. sequitur perconsequens; esse Curiam Montisfuscoli manu-

tenendam in hac possessione, & causam prædictam remittendam esse eidem.

Quartò ratione preuetionis Curia enim Fuscana nedùm præuenit in informatione, verùm etiam in captura, vt ex actis apparet, & cùm præuen-
7 tio in captura dicatur fortior cæteris, & præferatur præuenienti in citatione, vt ex multis nuper cōgerit Capoblanc. eod. tom. 1. prag. 8. par. 2. n. 214. sequitur, quòd hæc preuentio multum operatur.

Vnde cùm concurrant forus delicti, priuilegium, quasi
9 possessio, & præuentio, concluditur, quòd huius causæ remissio Curiæ Montisfuscoli denegari non debet.

Non obstant adducta pro Curia Petræ, & primò non obstat, quòd Iudex domicilij, & originis possit cognoscere vassallum alibi delinquenté, ex Franch. decis. 66. nam intelligitur, vt supra fuit dictũ, & vt ipsemet Franch. testastatur, non concurrente Iudice loci delicti.

Non obstat priuilegiũ cũ clausula (extra Territorium) & vtrique respõdetur. Primo, in Priuilegio cõcesso in anno 1496. nullum verbum colligitur cognoscendi ciues in alieno territorio delinquentes. Secundo, decreto interposito per Præsidentem de Franch. in Anno 1593. quia vt supra dictum fuit, est posterius illo Montisfuscoli, & in his duobus priuilegijs ipsorum prioritas attenditur.

Non obstant decreta aliàs prolata remissionis Causæ Petræ Fusorum, nempè, Petri dell'Apio, Iulij Simeone, Octauij Siluestro, Lucæ Cicinella Merculiani, & Francisci Calabrese Mugnani, nil enim commune habuit Curia Montisfuscoli cum Curia Merculiani, & proinde casui nostro applicáda non veniunt, non obstat decretum Prosperi de Fino fol. 59. quia causa fuit inter Fiscum Magnæ Curiæ, & Curiam Petrę, in qua non concurrit Curia Montisfuscoli, & est verum, quòd priuilegium non ammittitur, per non vsũ.

Non obstat decretum Decij Gemma fol. 43. quia non apparet in qua parte Decius deliquit.

Non obstat decretum Hieronymi Nardone, quia ab eo fuit appellatum; & fuerunt transmissa acta ad Magnam Curiam Vicariæ, in qua pendet decisio Causę, & si verũ
11 est, quòd appellatio suspendit actum, vulgatis iuribus, sequitur, quod hoc decretum non habuit effectum, & no-

men

men decreti non meretur, Palmæ diuers. Iur. Glos. 15. num. 16.

Vnde cùm delicta commissa in territorio Montisfuscoli sint maiora patratis, & alibi commissis, debent pro omnibus ad Curiam Montis fuscoli remitti triplici ratione. Prima, ex illa regula, quòd maius trahit ad se minus. Secunda, ne continentia causæ diuidatur. Tertia, ne contingat plures sententias diuersimodò contra vnum delin-
12 quentem proferri exemplo eorum, quę affert Capoblanc. tom. 2. de Baron. auctor. cap. 58. num. 5. Regens Tap. ad prag. 1. vbi de delicto n. 10. & 11.

Ergo de primo ad vltimũ concluditur, causam prædictam esse remittẽdam Curiæ Montisfuscoli, & ita iuris esse, ex prædictis demonstratur.

Cætera suppleat Religio, & doctrina Dominorum votantium iuxtà titulum, vt quæ desunt Aduocatis.

Caput Decimum.

ARGVMENTVM.

Officialis an possit facere fidẽ de gestis in officio, finito officio.

Non summatur, ex quo breue.

IN præcedenti causa pars aduersa opponebat, quod ego in allegationibus dicebam hanc Curiam Montisfuscoli præuenisse in informatione, & persona, ego ad id verificandum produxi domi originalia acta, ex quibus apparebat de captura delinquentis, & in processu produxi fidem per actuarium factam, ex qua constabat vtraque preuentio, prima capturę informationis, secunda delinquentis, quæ fides sufficit absque alia actorum exhibitione, vt Baroni consignetur delinquens, ex Capoblanc. tom. 2. de auth. Baron. cap. 51. num. 12. & insuper ad corroborationem pręsentaui fidem à D. Pedro Bazan Hyspano ordinis Calatrauę conscientiatissimo, & integerrimo, qui dum Pręses hic esset auxilium dedit in concedendo milites pro capiendo delinquentes; inde ex orta hac difficultate idem Præses in Prouintijs Aprutij existens fecit fidem ipsum, tẽpore quo in hac Prouincia Pręses erat dedisse milites ad petitionem

Curię Montisfuscoli pro inquisito carcerando, prout fuit carceratus, per actuarium ipsius Curię associatum à militibus in territorio Montisfuscoli, & propriè ante Cauponam Passus Venticani, in qua furtum commiserat, quã fidem aliqui testes milites, qui interfuerunt capturę confirmabant iuramento in eorũ depositione, Aduocatus partis aduersæ dicebat hanc fidẽ nullius esse momenti; & in nihilo operari, cum ipse Pręses non poterat hanc fidem facere, Officialis enim non potest fidem facere de gestis in officio eo finito, & allegabat Franch. decis. 185. & ampliabat procedere, etiam in Pręlato qui finito officio, vel ab eo remoto non potest fidẽ facere de gestis per eum tempore pręlaturę, & sic sui officij, & allegabat An. sing. 522.

Don Gabriel Moles Auditor, altitudini ingenij vacando dicebat hanc doctrinam esse intelligendam cum distinctione, aut testatur de negotijs per eum gestis, aut de illis coram eo gestis, ex Franch. decis. 398. num. 7. Auditor Mutius de Russo dicebat veram esse regulam allegatã; sed officiali facienti fidem de gestis in officio, si de causis modici pręiudicij tractatur, credendum est sine processu, ex Put. decis. 144. lib. 1. nu. 3. Auditor Scipio de Bonis limitabat si producitur in testem posse testificari finito officio, ex Morot. cons. 48. nu. 11. & insuper dicebat non esse fidem de gestis; sed de eo, quo ad Præsidem spectat dare familiam, Auditor Ioannes Ceruantes dicebat posse deferri iuramentum suppletorium Officiali facienti fidẽ de gestis in officio, eo finito, ex Marsil. sing. 197. & Muscatell. pract. ciuil. par. 7. glos. Conclusio, num. 24.

Ego verò dicebam veram esse regulam, quòd Officialis non valet fidem facere de gestis in officio, eo finito, ex Franch. decis. 185. quem sequitur Aufrer. decis. 142. Put. decis. 185. num. 1. Nicol. Gen. in tract. de scriptura priuat. tit. de liter. Episcop. num. 58. & 59. fol. mihi 176. & Caball. resol. crim. cas. 133. & etiam in Prælato remoto, ex allegato Sing. Ann. 522. quem sequitur Petr. ad Gram. decis. 24. num. 6. quod procedit etiam in arbitro, ex Paul. de Castr. in l. in arbitris de recept. arbitr.

Tamen recipit multas limitationes, prima potest Officialis finito officio, fidem facere de gestis in officio, quã-

do non

do non oritur noua dispositio, vt ipsemet Franch. cit. decis. 185. asserit, sed in casu nostro non oritur noua dispositio, quia hic Preses testatur de eo, quod ex actis cõstat, dum ex processu per testes examinatos constat inquisitum fuisse captum per actuarium Curiæ Montisfuscoli associatum à militibus per Præsidem datis, & illum fuisse repositum ad Carceres Regiæ Audientiæ, tanquam tutiores, ergo non oritur aliquid noui, & hæc fides facit fidem.

Secundo limitatur, vt Officialis possit huiusmodi fidem facere in alia Curia Bertran. cons. 202. num. 4. vol. 2. refert Amendol. ad Franch. decis. 185. num. 9. ergo cum hic Preses in alia Prouincia potest hæc fides valida est.

Tertio Officialis non potest hanc fidem facere in negotio principali, secus verò in alijs, Franch. decis. 398. n. 7. sed sic est, quod hæc fides non negotium principale; sed tantum capturam inquisiti concernit, ergo valida est.

Quarto Officialis non potest fidem facere de diffinitiuo, secus verò in alijs negotijs, Franch. decis. 398. nu. 5. sed sic est, quod hic fides, non de diffinitiuo tractat; sed tantum de captura criminosi ergò regulæ predictæ non subiacet.

Quinto Officialis potest testificari de actis ordinatorijs, & non de probatorijs, quia probatoria sunt maioris preiudicij, Crauett. cons. 265. nu. 4. Amend. ad Franch. decis. 185. num. 6. & hæc fides ordinatoria respicit, & ordinem processus concernit, in quo præuerio requiritur, sequitur, quod hæc fides validissima est.

Sexto Iudici attestanti id, quod constat ex actis creditur, ex cap. quoniam contra, de probat. dicit Grammatic. cons. 130. ciuil. nu. 1. at hæc fides non aliud nouum dicit, nisi illud, quod ex actis habetur, ergò substinetur.

Septimò, quandò Officialis rememorat ea, quæ coram eo gesta sunt, dicitur rememoratio, & loco actorum habetur, Grammatic. cons. Ciuil. 130. num. 8. sed, cum hęc fides rememorat id, quod penès ipsum gestũ fuit, valet.

Rationes istę adductæ ab omnibus votantibus fuerunt actentè obseruatæ, & hæc causa fuit diù ventilata, indè in Tribunali duabus vicibus plenius discussa, cum lectura processus, Priuilegiorum, & scripturarum, & decretorum pro vtraque parte, productorum,

rum, magno cum labore, vt dicam sudore spatio enim trium horarum pro qualibet vice fuit discussa, & tandem remissa Curiæ Montisfuscoli, virtute decreti sequentis, v3.

In causa Regij Fisci cum Vincentio de Masi, aliàs lo Toscano, Iulio de Iesu, Marco Antonio della Verde, aliàs Florio Terræ Petræ Fusorum inquisitis, & carceratis in hac Regia Audientia, & dicto Vincentio carcerato in carceribus Curiæ Terræ Iesualdi de furtis in domo Andreæ Fioretto Casalis Sanctæ Paulinę, cum scassatione arcę, & furto in Caupona Passus Venticani, noctis tempore, bonorum, & bobum a domo Antonij Mazzarella, & alijs, vt in actis subintrantibus, Magnificis Gubernatoribus Sanctissimę Annũciatæ Neapolis, vtilis Duminæ dictæ Terræ Petræ Fusorum, & Illustre Principe Venusij vtilis Domino Terrę Montisfuscoli, & Causæ remissionem petentibus, virtute eorum Priuilegiorum, fuit prouisum, videlicet.

Die 12. Mensis Augusti 1633. Montisfuscoli. Per Regiam Audientiam P. V. in Banca coram Illustrissimo Domino Præside; referente Regio Auditore Scipione de Bonis causæ Commissario, auditis Regio Fisco, & partibus, visis Priuilegij., & actis possessiuis per vtramque partẽ præsentatis, fuit prouisũ, & decretũ, ꝙ pro obseruãtia Priuilegiorũ & Decretorũ Illust. Principis Venusij vtilis Domini prædictæ Terræ Montisfuscoli, & Casalium, supradicti Vincentius de Masi, & Iulius de Iesu, & Marcus Antonius della Verde, vt supra inquisiti pro furto Cauponæ vulgariter detto *al Passo de Venticano*, & pro furto commisso in domo Andreæ Fioretto Casalis Sanctæ Paulinæ remittantur ad Curiam Terræ Montisfuscoli, vna cum actis quę in causa ipsa procedat, & iustitiã faciat, & si remanet locus pęnæ remittantur pro furto bobum, gallinarum, ex domo Antonij Mazzarella ad Curiam Petræ Fusorum, quæ de Iustitia prouideat, citra preiudicium Iurium Regij Fisci contra prædictum Vincentium de Masi pro pœna fideiussionis exequutæ, prout in actis, prout præsenti decreto remitti mandatur modo prædicto, hoc suum, &c. Scipio de Bonis.

In qua decisione interuenerũt quatuor Auditores, quatuor enim nũc assistũt, nẽpè, Ioãnes Ceruantes Hyspanus, Mutius

Mutius de Russo. D. Gabriel de Moles, & Scipio de Bonis, instante in omnibus instantissimè Fiscali Paulo Laurenzano, & coram Preside Don Troiano Mormile Duce Cāpi Clari, licet hoc decretum sit à solo Commissario causæ firmatum, sic enim hìc se habet obseruantia in causis ordinarijs.

Quo decreto interposito, & intimato Aduocato Curiæ Petræ fusorum, dixit de ipsius nullitate, & quædam ipsarum capita proposuit, & insuper opposuit Marcum Antonium della Verde, aliàs Florio remissum, vt supra, esse inquisitum de alio delicto, nempè, de furto casei, cum scaliatione, & scassatione cauponæ, nuncupatæ *delle noci*, prope stratam Regiam, de qua inquisitione, cum nulla sit facta mentio in supradicto decreto, dicebat esse caput obmissum, & proinde instabat dictum caput obmissum declarari.

Ego verò post congruas responsiones factas aduersus nullitates propositas, inherendo petitis dū ex aduerso instabant declarari caput prædictum obmissum, & dictum Marcum Antoniū della Verde, aliàs Florio inquisitum de furto prædicto, in quo delinquit in Territorio Montisfuscoli, remittendum esse ad eandem Fuscanam Curiam ex adductis allegatis, & ponderatis in retroscriptis allegationibus, & cum delictum sit cōmissum in Territorio Montisfuscoli, cuius Curia competens est ratione patrati criminis in Territorio, non potest dari alia diuersa ratio, & cum semel sit Iudicatum, eadem ratione similiter est iudicādum in hoc capite obmisso, & dictus Marcus Antonius Florio Curiæ Fuscanæ remitti debet, forus enim delicti est tanti ponderis, cuius iurisdictio superstat Territorio, & respectu Territorij est tota in toto, & tota in qualibet parte, sicut anima in corpore, & dicitur quasi quodam integrale, & induiduum, & requiescit supra territorium, vti nebula supra paludem, quam aliqui vocant regalem, quæ dicitur in predicamento, Marius Cutill. decis. Sicil. 20. nu. 23. 30 57. & 59.

Hoc negotio domi pluries ventilato, & demum in Tribunali introducto facta discussione, & præcedente lectura nullitatum, & responsionum fuit denique hoc caput obmissum explicatum, & dictus Marcus Antonius della Verde, aliàs Florio remissus

 Curiæ

Curiæ Montisfuscoli, virtute decreti sequentis tenoris.

In causa Illust. Principis Venusij vtilis Domini Terræ Montisfuscoli, & Casalium cum Gubernatoribus Almæ Domus Sanctissimæ Annunciatæ Neapolis vtilis Dominæ Terræ Petræ Fusorum, super explicatione capitis obmissi inquisitionis Marci Antonij della Verde, vt in actis, fuit prouisum, videlicet.

Die 16. Septembris 1633. Montisfuscoli. Per R.A.P.V. facta relatione in Banca, coram Domino Illustrissimo Preside, per Regium Auditorem Scipionem de Bonis causæ Commissarium, auditis partibus, pro explicatione capitis obmissi, fuit prouisum, quòd Marcus Antonius, aliàs Florio della Verde, vt supra, inquisitus, & remissus Curiæ Terrę Montisfuscoli, vna cũ alijs inquisitis pro furto cauponæ, & pro furto in domo Andreæ Fioretto, vt in decreto lato sub die 12. Augusti 1633. vt fol. 252. intelligatur etiam remissus Curię Terræ Montisfuscoli, pro furto casei cum scaliatione, & scassatione dictæ cauponę, nuncupatę *delle noci alla serra*, prope stratam Regiam, & nihilominus oppositas nullitates aduersus dictum decretum pro parte Sanctissimę Annunciatę non obstare, verùm pro obseruantia prouisionum Illustrissimi Marchionis Belmontis delegati dictę Almę Domus Sanctissimę Annunciatę, expeditarum sub die 22. Augusti, trãsmittant acta omnia originalia ad dictum Illustrissimum delegatum, & non procedatur in causa prædicta, & ita prouisum, hoc suũ, &c. Scipio de Bonis; & fuerunt acta transmissa, & pẽdet appellatio.

Caput Vndecimum.

ARGVMENTVM.

Aduocati, & Procuratores an possint conuenire pro expẽsis erogatis, & salario Clientes in Tribunali in quo pró es patrocinauerunt.

Non summatur, ex quo id, quòd in argumento.

IN titulo de Aduocatis ad finẽ promisi hic tractare id, quod ibi fuit hæsitatum, si Aduocatus, nempè, qui pro aliquo Cliente patrocinauit in S. C. Magna Curia Vicariæ, vel Regijs Audientijs,

rijs, siue alijs Tribunalibus possit ne conuenire suũ Cliẽtem in eodem Tribunali, in quò pro eo patrocinauit pro salario patrocinij, vel pro expensis erogatis in lite, & sic Clientem extra suum domicilium trahere, de quo atticulo hìc in dies dubitari contingit, litigantes enim tempore litis Maria, & Montes Aduocato pollicitantes, eum coartant ad supra vires protegendum, immò festinanter causas prosequendum, inde ipsis finitis, nedùm promissa non seruant, ipsaquè negant, verùm etiam faciem Aduocati, veluti pestem effugiunt, vndè ortum est illud adagiũ, faciem Aduocati esse triplicem, Hominis primam antè causam; Angeli secundam in causa; Demonis tertiam post causam, sint ergo Aduocati cauti, & vtantur illo Brocardico: A Cliente lite pendẽte; sẽtentia enim lata nõ est qui soluat.

Sed redeundo ad propositũ videntes Aduocati à Clientibus nõ recognosci illos cõueniunt in eodem Tribunali, in quo pro illis patrociniũ præstiterunt, Clientes immemores laborum per Aduocatos passorum statim oppugnant, vel negantes patrocinium, vel vtentes illo vulgato saluum me fac, forum declinant, petunt ad eorum cõpetentem Iudicem remitti, à quo extrahi non posse allegant, vndè hęsitatur, si Aduocati possunt in eodem Tribunali Clientes conuenire, in quo variæ scribentium opiniones reperiuntur.

Marius enim Giurba decis. Sicil. 38. infert ad quæstionẽ posse quem in loco Iudicij, etiam si incompetẽs sit conueniri pro solutione expensarum, & sic fuisse per suum Tribunal decisum.

Gratian. disceptat. forens. tom. 1. cap. 56. ex decision. Rot. ibid. allegata concludit, Clientes conuentos pro causa patrocinij, & expensarum per Iudicem causæ principalis esse cognoscendos, & cogendos, quod ampliat procedere etiam pro solutione registri, & ad fauorem procuratorum, & contra huiusmodi cõuentos executiuè esse procedendum, ex antiqua obseruantia, & obseruata consuetudine Curiæ Romanæ; hoc enim casu Iudex causæ principalis, licet incompetens sit, efficitur competens, & litigantes cogit ad soluendum Aduocato, & Procuratori salarium, siuè patrocinium, & expensas in lite erogatas, Gratian eod. tom. cap. 154. n. 24.

Nouar. de elect. for. quæst. 54. num. 1. & 2. infert Curiales, Aduocatos, & Procuratores posse trahere eorũ Aduersarios ad Tribunal, in quo degunt, patrocinantur, & morantur.

Ego autem distinguendos esse duos casus arbitror; primum, aut tractatur de solutione expensarum erogatarũ in lite, & tunc, nedùm ille Iudex causę principalis finitę cognoscit, verum etiam, & exequtiue procedit, ea ratione, quia expensæ litis quid accessorium, siuè connexum causæ principalis sapit, vndè sequitur iuris regula; vt accessoriũ naturam principalis sequi debeat, quod procedit, etiam si accessorium sit melioris conditionis, quàm ipsum principale, Nouar. quęst. forens. 41. num. fin & connexorum eadem debet esse disciplina, vulgat. Iurib.

Aut verò secundo casu tractatur de solutione patrocinij pręstiti, & tunc, quia est diuersum Iudicium, & inter diuersas personas, licèt pro causa dependente, diuersa est ratio, diuersi debent esse Iudices, pro vt in simili dicimus Iudicium appellationis esse diuersum, & separatum à iudicio nullitatis, Ann. allegat. 93. num. 3.

Post hęc scripta legi, quę super hoc articulo liberali ingenio scripsit Cõsiliarius Carleual in tract. de Iudic. disputat. 2. quęst. 4. num. 175. & seq. qui doctrinas contrarias reconciliat, & tandem residet in opinione affirmatiua, ex sentẽtia Soccin. in cap. Dilecti num. 20. & ex ipsius sententia potest Cliens in Iudicio causę principalis conueniri: Hæc omnia notaui, vt in casu necessitatis sciant quid respondere hanc partẽ substinentes.

Caput XII.

ARGVMENTVM.

Milites nouæ militiæ equestris vulgariter nuncupati, *Caualli Legieri*, *seù della Sacchetta*, delinquentes à quo cognoscantur.

Milites nouæ militiæ pedestres, vulgariter nuncupati *del Battaglione* delinquentes à quo cognoscantur.

Non summatur, ex quo continet id, quòd in argumento.

De

DE mense Martij 1634. per Excellẽtissimũ Dominum Comitem Montis Regij huius Regni Proregem, vigilantia probitate, summaquæ prouidẽtia nemini secundum fuit ordinatum, vt omnes Milites nouæ militię pedestres vulgo nuncupati *del* Battaglione huius Prouinciç, vna cum alijs se conferre debuissent ad Ciuitatem Capuæ pro facienda monstra generali, prout fuit facta, & virtute ordinis prædicti eunti bus Andrea Niglio, Maximiano Lombardo, & alijs Militibus Terræ Iesualdi, numero nouem, cum eorum Caporali, prout solent Milites incedere, nominati à Squadrone, & in strata Regia, *detta* Prata cogebant quemdam iuuenem, vt eorum timphanum asportarent, recusante iuuene onus asportationis subire, eũ male tractabant, & acclamãte iuuene exierunt à Taberna prope locum Capitaneus Pratę, qui ibi astabat cum Scriba huius Regię Audientię recipiente depositiones quorũdam testium in causa ciuili nomine huius Regiæ Audientiæ, & Capitaneus, & Scriba, increpauerunt Milites, qui dedignati male tractauerunt, tam Capitaneum, quam Scribam, & famulos ei inseruientes in illo actu, & timentes Milites, ne concitato populo caperentur currenti passu abfuerunt, Scriba dedit de hoc notitiam huic Regio Tribunali, immò querelam exposuit de offensionibus in eius personam, & famulorum factis contra dictos Milites fuit capta informatio per Regiã Audientiam, & post regressũ dictorum Militum à Ciuitate Capuæ post peractam monstram, fuerunt inquisiti citati ad informandũ per R. A. Ego, qui partes Excellentissimi Domini Principis Venusij, & Plumbini vtilis Domini dictorum militum tuebar, ipsorum causæ remissionem petij Fiscus instantissimè replicabat non esse remittendos, tribus de causis.

Prima, quia erat offensus Scriba Regiæ Audientiæ, & quandò offenduntur Scribæ, vel Alguzerij alicuius Tribunalis, ille Iudex, cuius vicẽ gerit est competens Iudex, & dum Scriba nomine R. A. testes recipiebat, censentur offensę aures ipsius R. A.

Secunda, quia est offensus Capitaneus Prataæ, quo casu delictum in Officialem est, & quando de delicto Officialiũ

tracta-

tractatur, cognitio spectat ad Regiam Audientiam, virtute preeminentiæ, qua potitur cognoscendi delicta Officialiũ actiue, & passiuè.

Tertia, quia delictum militis est, quo casu Barones milites non cognoscunt.

Vndè euaginato ense legali coactus fui pugnare, & obiectis per Fiscum respondere.

Ad primum respõdebam, licèt offensio sit facta eidem Scribæ R. A. & eius famulis, tamen non fuit facta intuitu Officij, nàm Scriba ibi aderat pro alijs causis ciuilibus, & quandò offenduntur Officiales, non tamèn in sequelam, seù exercitium iurisdictionis, non dicitur delictum in Officio, ex allegatis per me in præced. tract. tit. de Offic. in gener. cap. 10. ad fin. ergò hoc primum motiuum per Fiscum factum non officit.

Quo ad secundum eadem responsio preualet Capitaneũ Pratę non fuisse offensum in officio, & quatenus esset offensio facta intuitu officij, vel in sequelam suę Iurisdictionis, non priuatur Baro cognoscere Vaxallos delinquentes in Officialem. Ritus enim, & preeminentia non dicitur priuatiuus, nec priuatiua ad Barones, vt breuiori manu, & conclusiuè dixi citat. cap. 10. num. 1. & sequen. ergò hoc secundum Fiscale obiectum non nocet.

Quoad tertium, ex quo delictum militis est, hoc opus, hìc labor versatur.

Magna enim est scribentium disceptatio milites delinquentes, cui subsunt, si eorum Iudici ordinario, vel militari Magistro; in cuius locũ est hodie in Regno in Ciuitate Neapolis Auditor Generalis exercitus respectu equestrium, & aliorum, respectu verò pedestrium est alter Auditor tertij, vulgariter nuncupatus, *l'Auditor del Terzo*, cuius officium fuit impartitũ à Domino Prorege, Don Michaeli de Chiaues Hispano viro docto, & nedùm bonis moribus conspicuo, verũ etiàm, & benemerito.

Vndè tota virtus consistit in debilitãdo instãtiam Fisci, & pro ei⁹ obiectione, est sciẽdum ad terminorum cognitionem, quod milites sunt in multiplici differẽtia, nempè, equestres grauis armaturæ vulgariter nuncupati, ***Huomini d'arme***. Secundo sunt alij milites equestres leuis armaturæ vulgaritèr nuncupati, ***Caualli Leggieri della Sacchetta***. Tertio, milites pedestres nouæ militiæ, vulgaritèr nuncu-

pati

pati, *del Battaglione*.

Sed meus sermo non erit de equestribus, *detti Huomini d'Arme*; nec de alijs Neapoli existẽtibus, de quibus Reg. Rouit. liberali manu, & distinctè ad prag 15. & 16. loquutus est, & Viscont. in singularibus suis, verbo militibus fol. mihi 180. col. 1. & Tasson. magnus practicus de Antefat. vers. 3. obseruat. 3. num. 363. & antè istos de eorum cognitione scripsit Farinacc. par. 2. fragmentor. n. 202. & sequen. & post istos D. Francisc. Merlin. Neapolitanus controuers. forens. cap. 24. num ...

Sed tantum de militibus pedestribus dictis, *del Battaglione*, & de illis equestribus, *detti della Sacchetta*, qui in proprijs domibus degũt proprijsque negotijs vacãtes in eorũ regionibus delinqunt.

Est necessarium per distinctionem hanc materiam pertractare, & distinguendum esse arbitror, aut tractatur de de causis ciuilibus, aut verò de causis criminalibus.

Si primo casu, & sic de causis ciuilibus tractatur, tunc nulli dubium est, quod tàm isti Milites *della Sacchetta*, & *del Battaglione*, quàm etiam alij compræhensi in supradictis Pragmaticis subiacent in causis ciuilibus Iudici ordinario, & possunt pro debitis cõtractis ante Militiam carcerari, Capoblanc. tom. 2. cap. 43. num. 13. Reg. de Pont. de potest. Proreg. titul. de assens. reg. §. 8. num. 43. & egò recordor fuisse carceratũ quendam Capitaneum *del Battaglione*, pro debito contracto ante militiam, quòd procedit etiam pro debito contracto tempore Militiæ, si dolo contraxit, vel bona occupauit, Capoblanc. eod. tom. 2. cap. 56. num. 8.

Vel si causa affictus gabellarum, & negotiationum contraxerit poterit carcerari, vt dictat cit. pragm. 16. de Militib. §. 9. vt declarat Capoblanc. citat. cap. 56. num. 9. & iterum tom. 1. prag. 8. par. 2. à num. 174. ad 182.

Vel si debitores essent questu animalium, vel cultura agrorum, quò casu carcerari possunt, cum ab illis abstinere debeant, vt Cauetur ex cit. prag. 16. §. 9.

Militibus enim prohibetur mercatura sicut Officialibus, Regens Rouit. cons. 92. nu. 7. tom. 2. Tasson. citat. vers. 3. obseruat. 3. num. 372. & nouissimè Consiliar. Carleual de Iudicijs num. 471

Aut verò secundo casu sumus in causis criminalibus, & tunc

tunc diuersitas opinionum reperitur

Quidam enim dicunt spectare ad Magistrum Militũ, ex l. magisterie, Cod. de Iurisd. omn. Iud. de Franch. decis. 88.

Alij dicunt pro delictis militaribus cognosci à Iudice Militum, pro cõmunibus verò ab Ordinario, Montan. tract. de regalib. tit. Potestas constituendorum magistratuum sub num. 35.

Et an sit militare, vel cõmune, discernere spectat ad Magistrum Militum, sic ex Caball. & Boss. refert Reg. Rouit. cit. loc. num. 58.

Reg. verò Rouit. citat. prag. 16. num. 25. & seq. suo more pro vtraque parte inconuenientia adducit, tam si cognoscuntur per Iudicem militarem, quam per Iudicẽ ordinarium.

Nouar. residet in opinione esse per Magistrum militum cognoscendos, in tract. de Elect. for. sect. 3. quæst. 36. per tot.

Ego verò dico, quòd quamuis milites euntes ad bellum, & sic in expeditione, debeãt cognosci per magistrum militum, vt Montan. citat. loc. ex Franch. ibi relato asserit, tamen delictum est priuatũ, & sic ex causa priuata commissum, quo casu de delicto priuato, & non intuitu, nec in sequelam, Iudex ordinarius cognoscit ad instar delicti Officialis, ex priuata causa commissi, vt supra dixi.

Accedit, quod ratio, propter quã miles in expeditione delinquens, cognoscitur per magistrum militum, ea est, ne turbetur exercitus, & impediatur militia, & miles ab eo extrahatur, quæ non militat in casu nostro, nàm monstra est finita, militia cessauit, & milites ad proprias domos sũt reuersi per regulam Iuris à cessante causa, & de milite delinquẽte tempore militiæ, postea autẽ desijt esse miles quod attendatur tempus sententiæ, dicit Caball. cas. 147 num. 7. est benè verùm, quòd si militi eunti pro patriæ defensione fuerit interfectus equus, est sibi resarciendus, Petr. ad Grammatic. decis. 3. num. 5. & Mari ibid. num. 5. Thorus latissimè in voto 16.

Prout occurrit Angelo Monticello militi Campaneę huius Regiæ Audientiæ, cui cum ad associandum Auditorem Mutium de Russo pro persecutione bannitorum se contulisset à bannitis fuit interfectus equus, & fuit magna altercatio si debebat pretium equi per Fiscum resarciri, & fuit

fuit de pecunia Fisci solutum prætium æqui interfecti.

Vnde cum Curia Iesualdi sit competens ratione domicilij, originis, & preuentionis in captura, debet hæc causa ad dictá Curiam remitti, vt illos punire possit de delicto commisso.

Hæc causa fuit diù ventilata, & tandem Curiæ Iesualdi remissa sub die 11. mensis Octobris 1634. Auditore D. Francisco della Cueua Commissaro, & Auditoribus D. Berardino Belprato, & Antonio Lionrtto collegis.

Caput XIII.

ARGVMENTVM.

Milites in propria Patria degentes quibus gaudent.

An ad onera Vniuersalia teneantur.

Milites veterani, quibus gaudeant.

SVMMARIVM.

Miles si delinquat ante militiam, à quo punitur, num. 1.

Milites in Hospitio, vel Præsidio existentes à quo puniuntur, num. 2. 3. & 4.

Si fuerint reperti cum armis prohibitis à quo puniuntur num. 5.

Si famosum libellum fecerint, qua pœna puniuntur, & à quo num. 6.

Duos milites rixantes, qui cognoscit num. 7.

An teneantur ad onera vniuersalia, & ad quæ à n. 9. ad 13.

Milites Hyspani Neapoli degentes, an gaudeant priuilegio Neapolitanorum num. 14.

An possit eorum Priuilegio renunciare num. 15. & 16.

Milites Veterani quibus gaudeant à num. 17. ad 20.

Milites Veterani non gaudent, quia non exercent num. 19.

Militibus Veteranis solet Rex assignare præmium, vt viuant n. 20.

Milites Veterani in priuata patria degentes, an teneantur ad onera Vniuersitatis, ibid.

Rosequẽdo materiam; dubitatur, si miles delinquat ante militiam, indè ad euitandam pęnam se
1 ascribat militię, à quo cognoscatur, Reg. Prag. citat. 16. de militib. §. 14. statuit, vt cognoscatur per Iudicem ordinarium, quod anteà dictum reliquit Caball. cit. cas. 147. num. 1. quod procedere affirmat, etiam si fiat miles post processum inchoatum, licèt hunc articulum tangat No-

uar. collectan. 133. num. 4. Marc. Anton. Tomat. decis. Macerat. 98. num. 4.

Inferri potest aliud, quandò milites hospitantur in aliqua parte, prout in dies occur
2 rit, quod tàm Itali, quàm Hispani, & equestres, & pedestres pro Præsidio assignato in aliqua parte hospitantur, ibique
3 morantes multas impertinentias committunt, violentias faciunt, vt exclamat Viscont. in singularibus suis, verbo militibus fol. mihi 180. & spoliant, vt non dicam deprędantùr Dominos, & domos in quibus hospitantur, sicuti Gabelloti spoliant tempore pacis; vt increpat Tasson. de Antefar. vers. 1. obseruat. 1. num. 69. & dubitatur quid sit
4 faciendum ad refrenandam ipsorum audaciam, dicas tu, quod isto casu potest inquiri per ordinarium loci, & insuper carcerari. si delictum carcerationem permittit. & ipsos, vna cum actis ad generalem Auditorem Exercitus in Ciuitate Neapolis transmittere sic statuit citat. prag. 16. §. 10. sequitur Capoblanc. tom. 1. prag. 8. par. 2. n. 24. & iterum tom. 2. cap. 56. nu. 10. & Montan citat. loc. num. 35. versic. non autem.

Et quando hìc aderat per transitum Capitaneus D. Ioannes Cagnizar Hyspanus cùm eius Comitiua, vnus ex eis offendebat quendam Ciuem recusantem eum associare tempore discessus, eumque insecutus fuit in Ecclesiam, ad quam ille ciuis confugerat, ibique celebrabatur Missa in die Palmarum, & conuenerant, nedùm Præses, & Auditores, cęterique officiales, verum etiam, & totus populus, erat tunc Præses Pompeius Pignatellus Marchio Paglietæ de antiquìssima, & nobilissima familia de Pignatelli; qui videns impertinentiam, & audaciam militis offendentis ciuem coram eo, in ipsum insurrexit; & carcerauit post multas increpationes, superuenit supradictus D. Ioannes Cagnizar eius Capitaneus, nesciens quid dicere aduersus operatum per Præsidem, ipsú rogauit, vt militem consignaret, & eo habito publicè, & coram populo Capitaneus militem percussit, fuitque percussio sic reiterata, vt tot vulnera in capite cum sanguinis effusione sequuta fuere, quod nota, quia ad reprimendam audaciam similium militum impertinentium potest Officialis loci in casibus arduis ipsos carcerare, quod millies obseruatum vidi.

Verùm si repertus fuerit miles

miles cum armis prohibitis, & ipsis asportari vetitis, à quo 5 cognoscatur, hunc articulum tetigit Capoblanc. to. 1. prag. 3. num. 25. & 26. qui refert fuisse decisum in Regia Audientia contra militem ex generalitate verborum pragmaticę, & appellata causa fuit remissa, fatetur tamen Capoblancus esse, & fuisse in alia contraria opinione, sequitur Thor. tom. 1. compend. decis. verbo miles fol. mihi 335. Nouar. citat. collectan. 133. num. 6.

Si tamẽ miles famosũ bellũ 6 fecerit, capitis pœna punitur, & pœna nobiliũ refert Thor. cit. loc. versic. miles.

Oritur alia dubitatio inter duos milites rixantes, vel ali- 7 quam rem communem habentes, quis erit Iudex competens, vide Gallupp. in practic. Sacr. consil. par. 1. cap. 6. num. 25. ad fin. Mauson. de caus. exequt. limitat. 8. n. 23.

Sed huiusmodi milites, an teneantur ad onera Vniuersitatis, fuit pluries controuersũ.

Et pro affirmatiua adduci- 8 tur, quòd miles efficitur ciuis illius loci, in quo stipendia meretur, Castill. decis. Sicil. vltima, Tasson. de Antefat. versic. 2. obseruat. 4. nu. 43. & versic. 3. obser. 3. nu. 371. tam Hyspani, quam Itali, in loco, vbi degunt, nedùm tenentur ad omnia, quæ politi- 9 cam, & ornatum Ciuitatis cõcernunt, argumento eorum, quæ dixit Tasson. vers. 3. obseruat. 3. num. 232. ad fin. verùm etiam ad functiones Fiscales pro bonis, quæ possi- 10 dent, nàm militare non licèt in fraudem functionum fiscalium, Tasson. citat. n. 371.

Et si in propria Patria degunt, an teneantur ad onera vniuersalia, Thor. compen. 2. 11 decis. verbo milites fol. mihi 352. disputat articulum, cui te remitto.

Quod amplia procedere etiam in Trattenitis, qui gau- 12 dent priuilegijs militum, & competit immunitas Castill. decis. Sicil. 105. quem sequitur Nouar. collect. 133. n. 3.

Limita in militibus Hierosolymitanis vulgò nũcupatis *de Malta*, qui sunt immunes 13 à Gabellis in loco vbi degũt, Thor. citat. loc. verbo milites fol. 351. & etiam si delinquant non possunt ab Episcopo puniri, sed à Superiore Religionis cognoscuntur, Nouar. quæst. forens. 42. n. 11. & 12. sed pro veritate huius articuli, vide eund. Nouar. de elect. fori, sect. 2. quæst. 69. num. 11. in nouissima impressione;

Et in occurrenti casu cùm

quidam Cappellanus Reli-
gionis Hierosolymitanæ of-
fendisset alium Præsbyterum
Sacerdotem, licèt Curia Epi-
scopalis manum imppsuisset,
nõ valuit tamen vlterius pro-
cedere; sed fuit cognitus à Su-
periore suo, eiusdem Religio-
nis Hierosolymitanæ, quòd
nota, quia in dies euenit, &
euenire potest.

Et de militibus Hyspanis,
Neapoli existentibus, an gau-
deant Priuilegio Neapolita-
14 norum, latè discurrit Tasson.
vers. 2. obseruat. 4. num. 43.

Multi milites renunciant
eorum Priuilegio militiæ, &
15 dubitatur, an possint renun-
ciare, pro negatiua conclu-
dit Reg. Rouit. prag. 16. de
militib. nu. 44. Capoblanc.
tom. 2. cap. 53. num. 10.
Mauson. limit. 8. num. 5. &
7. dicit, quòd potest miles
quoad se renunciare in ciuili-
bus nisi compareat Magister
militum, Consiliar. Carleual
in tract. de Iudicijs, quæst. 6.
16 6. sect. 4. num. 464. & seq.
pro & contra adducit, tamen
ex se distinguit, aut tractatur
de priuilegio personali, & re-
nunciare potest; aut verò de
militari, & secus, quem vide,
quia pulcra, & vtilia dicit.

Sed quid dicendum de mi-
litibus veteranis, qui deposita
17 militia in eorum proprijs do-
mibus, vel alijs in Regioni-
bus continuè morantur, eorũ
militiæ gloriosi, & temporis
militaris sẽper memores glo-
riantur fuisse fortes in bello,
bellaces, audaces, & sic totũ
tempus conterentes, an gau-
deant?

Pro affirmatiua concludit
Cõsiliarius Patignus in prag.
18 15. de militib. num. 27. in
illis verbis. *Los Stipendiarios en-
tretenidos, y que tienen renta por
lo que han seruido en la guerra de-
ben goçar del mismo priuilegio.*

Reg. de Pont. in tract. de
potest. Proreg. tit. de assen-
sib. Reg. §. 8. nu. 39. dicit,
19 quòd milites veterani non
gaudent, quia non exercent,
idem dicit Reg. Rouit. prag.
16. num. 34. & seq. de mili-
tibus.

Reg. Constant. ad l. 2. C.
de filijs Officialium lib. 12.
20 num. 13. dicit posse Regem
concedere his militibus vete-
ranis, & assignare præmia, vt
bellicis laboribus, & emeritis
stipendijs, honesto otio in
præmium fruantur.

Et cum Io. Baptista Man-
ga Hyspanus in hac Regione
incolatum faceret, & vxorem
duxerit, tanquam miles ve-
teranus gaudere instabat pri-
uilegijs militibus concessis,
tandem ex adductis ipsum cõ
demnaui ad soluendũ onera

Vniuer-

Vniuersalia, & sic fuit executum.

Et pro Coronide sciendũ. quòd militia probatur per cedulam vulgariter nuncupatã, *lo Rollo*, pœnes Scribam portionis, Reg. Rouit. prag. 16. n. 56. de militibus, & iterum in decis. 82. nu. 11.

Et pro complemento si scire velis, an miles capiens pecuniam mutuo pro emenda, vel acquirenda militia, censeatur militiam hipotecasse, de quo recurre ad Montanũ in tract. de regalib. tit. de regalib. Offic. nu. 33.

Caput XIIII.

ARGVMENTVM.

Assassinus an remictatur ad Baronem.

Argumentum pro summario.

Ssassinij crimẽ est adeò frequentatum, ita vt quoad requisita eius cognitionẽ priuilegia, & pęnã imponendam plenius, ac copioso calamo tractatum separatum typis supra dandum cu raui, verum ibi omisi tractare articulum, assassinus per quem cognosci debet, & illũ differere cogitaui in præsẽti titulo de Electione fori, in quo magis sedet series cognitionum delinquentium, & remissionum causarum.

Vnde nõ inanitèr est discutienda illa quæstio a multis cogitata; sed à paucis terminata, si assassinus, nempè, debeat remitti ad Baronem, vel in odiũ criminis per Tribunalia Regia cognoscendus veniat? super quo variè reperiuntur D D. sententiæ.

Pro parte negatiua, vt non remittatur; sed per Regios Officiales puniatur, consonant infrascripta argumenta.

Primum in odium criminis, sic perniciosi, & exemplaris delicti cum statim commisso assassinio fundatur iurisdictio, Merlin. cõtrouers. forens. cap. 40. nu. 7. potest assassinus vbique puniri, ex cap. 1. de homicid. in 6. & illi, qui vbique puniuntur, iudicantur, tanquam vagabundi; vndè hoc argumentnm duplici iure tuetur; Primo, quia vagabundi non remittũtur, sed per capientes puniũtur, vt dixi in præced. tract. tit. de vagabund. Secundo quando lex permittit, vt capiens cognoscat, censetur cognitio

gnitio abdicata, ergo aſſaſſinus per capientem cognoſci debet, & per conſequens, niſi Baro eum capiat cognoſcere poteſt.

Secundum ex eod. cap. 1. aſſaſſinus eſt toto populo diſfidatus, & deſtitutus, , ac vti Bannitus iudicatur, ſed ſic eſt, q; Bānitus nō remittitur, ergo.

Tertium crimen aſſaſſinij atrociſſimum eſt, & æquiparatur crimini leſæ Maieſtatis, Grammatic. vot. 8. num. 12. Taſſon. de antefat. verſ. 12. obſeruat. 1. num. 30. ad fin. Intrig. deciſ. 40. num. 13. & 85. At cum inquiſitus pro crimine leſæ Maieſtatis non remittit, Ergo, neque aſſaſſinus.

Quartum aſſaſſinus eſt ipſe iure excommunicatus cap. 1. de homicid. in 6. Caball. de homicid. nu. 483. Taſſon. de antefat. cit. loc, num. 27. Sed cum excommunicatus, nedum non remittatur; ſed neque poteſt audiri, ergo aſſaſſinus non remittitur.

Pro parte vero affirmatiua, & ſic, q; remittatur ad Baronē faciunt infraſcripta argumēta.

Primum, cum delinqnens vaxallus Baronis ſit, eſt ei obnoxius, & pro inueſtitura facta cognoſcit omnes vaxallos delinquentes, & pro omni delicto, niſi reperiatur expreſſe prohibitus, vt pluries dixi.

Secundum ex Boſſ. in tit. de for. competent. n. 65. qui affirmat remiſſionem dari Baroni habenti Priuilegium abdicatiuū, quem ſequitur Tartagl. practic. crimin. cap. 8. num. 1. verſ. quid dicemus.

Vnde ex tot varijs ſententijs, oritur quæſtio dubia. Ego verò ad eius dilucidationem diſtinguendum eſſe arbitror duos caſus. Primus, aut ipſe vaxallus aſſaſſinus cōparet, & ſeipſū ad Baronē remitti petit, & tunc in perniciem exemplaris, & atrociſsimi delitti, & in odiū ipſius delinquētis non remittitur, & procedunt iura, allegata ab eis, qui partē negatiuā ſubſtinent, vt ſupra dixi. Secūdus, aut cōparet ipſe Baro, & cauſę remiſsionē aſſaſsini vaſſalli petit, & tūc nō poteſt denegari remiſsio, Foller. pract. crim. tit. audiantur excuſatores num. 120.

Licet Thor. to. 1. cōp deciſ. verb. Aſſaſsinius fol. mihi 48. & Nouar. collect. 25. n. 8. aſſerāt nec eſſe, vt habeat priuilegium abdicatiuū pro cognoſcēdo inqſito, & à Tartagl. cit. loc. eorū opinionē ſubſtinēt.

Nō obſtat argumētū ſūptū ex c. 1. de homicid. in 6. intelligitur enim vaſſallo petēte, & in eius, & criminis odiū, & pęnā, non autē in pręiudiciū Baronis, vt Foller. cit. loc. tēſtat.

De

De Condemnatis pro delictis Cap. I.

ARGVMENTVM.

Condemnati ad remigandum, an transmittantur rectò tramite ad triremes, vel ad M. C. V.
Quid in causis ad modum belli, vel ex delegatione.

SVMMARIVM.

Condemnatio, & absoluto in eadem specie Iurisdictionis sunt, num. 1.
Exequutio iustitiæ, & sic condemnatio ad mortem fit in loco Iudicij, n. 2. & 3.
An possit fieri in loco delicti, num. 3. 4. & 5.
Condemnati ad triremes perpetuo, vel ad tempus, an debeant traduci ad carceres M. C. vel ad triremes directe, à num. 6. ad 48.
Quid in condemnatis ad modum belli, vel ex delegatione, ibidem.
M. C. V. an inhibere possit Regijs Audientijs in causis delegatis, vel ad modum belli, à num. 33. ad 36.
Cum condemnatis sunt transmittenda copie processus.

Dixi de causis ad modum Belli, nunc restat, vt aliqua de sententijs, & ipsarum exequtione dicam.

Tu scis, quod ex delictis patratis sequuntur informationes, & ex informationibus compilantur processus, & ex ipsis oriuntur sententiæ, quæ triplici modo proferuntur. Primo, liberando. Secundo condemnando ad mortem, quæ an sit exequenda in loco Iudicij, vel delicti, arbitrium ipsius iudicantis est, cōdemnatio

1 natio enim, & absolutio in eadem specie Iurisdictionis sunt, Nouar. quęst. forens. 154. num. 8. tom. 1.

Bene verum, quòd multoties solent in decreto apponi
2 verba: vt iustitia exequatur in loco delicti, ea vulgata ratione, vt parentes offensi consolentur, & cęteri timeant, pœna enim vnius est multorum metus vulgatis iuribus, solet autem à forma decreti de exequendo in loco delicti recedi ex causa cognita, prout fuit
3 obseruatum in causa Andreæ Baccarello de Cencinara cōdemnati ad mortem ad modū belli, in cuius decreto fuit appositum, vt exequatur iustitia
4 in loco delicti, inde rationabili causa fuit ab eo recessum, & mediante decreto instante Fisco fuit prouisum, quòd exequatur iustitia in loco iudicij, loco, & morè solito, practica est, quod Fiscus instet exequtionem iustitiæ non posse fieri in loco delicti, apposito in decreto, vel impedimento Fisci, vel penuriæ militum, siue suspictionis banditorum,
5 vel eius affinium minantium velle condemnatum à manibus satellitum eripere, vel ex alia causa, & tunc his, vel vno ipsorum cognitis interponitur decretum, quod exequatur iustitia in loco solito.

Et è contra in causa Pignone d'Apice cōdemnati ad mortem, in decreto fuit appositum esse suspendēdum in Terra Apicij loco delicti, & cum non aderat legitima causa recedēdi à decreto, fuit in loco delicti suspensus, ibique trāsmissus tempore grandinum, niuis, & glaciei, & sepè sic practicatur.

Tertio modo expediuntur causę per condemnationem,
6 & sic inquisiti condemnantur ad triremes. vel perpetuo, vel ad tempus, & huiusmodi. condemnati transmittebantur ad M. C. V. Tribunal Superius, in quo omnes causæ
7 reuidentur, etiam partibus nō instantibus, sic similitèr, quādo per Curias Baronales con-
8 demnantur inquisiti ad triremes, siue perpetuo, siue ad tempus transmittuntur car-
9 cerati R. A. vna cum actis, ibique causæ reuidentur, est hoc inductum ad purgandū errores per Iudices inferiores commissos pro releuamine inquisitorum grauatorū, iniu
10 stè enim, vel nulliter condemnatus non habetur pro condemnato, l. 4. §. condēnatum, ff. de re iudicat. Ciazz. discept. crimin. 135. num. 8. & si vera est illa propositio, quòd dulcius bibitur in fōte, quàm in riuolis. verissimum est

est illud, quòd sequitur in Regijs Audientijs, respectu Pro-
11 uinciæ, & eius Iudicum eidē subordinatorum, causas maiorem ventilationem perscrutationem recipere respectu M. C. quo ad ipsas Audiētias maiori discussione pietate interueniente, ac æquitate causas criminales terminari, & quemadmodum à Iudicibus Prouinciæ transmittunrur carcerati, & processus ad Regias
12 Audientias, ita, & Regijs Audientijs ad M. C. V. sunt trāsmittendi inquisiti condemnati, vna cum sententijs, & actis, vt eius causæ reuideantur; sic est mos antiquns, & nunquam fuit controuersus, & sic procticatum vidi.

Et cùm aliqui non Iudices; sed carnifices appellati exe-
13 quutionem sententię per eos prolatę desiderantes, carnem humanam sitientes introduxerunt, vt condemnati ad triremes transmitterentur ad M. C. V. sine actis, sed tantùm, cum copia sententiæ, & multoties absque illa fuit Magnæ
14 Curiæ nouum, vndē pro soliti obseruantia sequētes literas scripsit, videlicet. Spectabilis, & Magnifici viri Regij Fideles. &c *Li mesi passati fù dato ordine alle Regie Audientie Prouinciali di questo Regno, che à tempo si manda la catena delli condennati in galera, & altri carcerati, se*
15 *mandasse con quella la copia delli processi contro di essi con lo notamento in fatto formato dal Magnifico Commissario della causa, & Auocato Fiscale, acciò arriuato le catene in questa Gran Corte, le*
16 *hauesse possuto visitare, & spedire detti carcerati, e perche sono venute le catene, tanto di questa Regia Audientia, come dell'altre Prouincie, con mancamento di processi, & quelli, che sono stati mandati, non ci è stato notamento in fatto, conforme per prima s'osseruaua in virtù di detto ordine, il che causa grandissimo disseruitio de Sua*
17 *Maestà, per l'impedimento ne causa de visitare, & spedire subito detti carcerati, & restandome per hora di mandare commissario contro li contrauenienti, ci è parso con la presente, authoritate qua fungimur, di nuouo ordinare, che da hoggi auanti debbiate essequire, & fare essequire detto ordine, che del*
18 *modo di sopra stà ordinato per ogni volta, che se mandarà detta catena, & acciò che per sempre se habbia notitia di questo, e sortisca il suo*
19 *debito effetto, lo farete registrare alla Secretaria di questa Regia Audientia, & così si essequa per quanto se hà cara la gratia di S. M. e pena di docati mille, & se mandarà commissario à spese di contrauenienti, la presente con la debita presentata ritorni da noi.* Datum Neapoli die 6. Aprelis 1616.

Don Alvero Brancia . Quadra. Mastrillus. Battaglinus . Vidit Fiscus. Fiorillus actuarium Magister . Die 18. Maij 1616. Montisfuscoli presentes prouisiones M. C. V. fuerunt lectæ in Banca Regiæ Audientiæ Principatus Vltra, per quã fuit dictum ; quòd obseruen-
21 tur, & registrentur audientibus actuarijs dictæ R. A. ad euitandum causam ignorantiæ. Carolus Califanus. Vicus Secretarius.

Quibus præsentatis non aliter fuerunt obseruatæ, ex
22 quo maior audacia est orta Iudicibus ambitionis, inde fuit emanata Regia Pragmatica delli 89. capi, quę est decima in vltima impressione, tit. de offic. Iudic. qua cauetur huiusmodi condemnatos, vna cum actis originalibus, siue ipsorum copijs esse transmittendos ad M. C. V. in his verbis in §. 52. videlicet.

Item si ordina, che quando le dette Regie Audientie mandaranno con le catene in Vicaria alcuni condennati ad modum belli, ò per delegatione, debbano ancora mandare li processi originali, ò copie d'essi, e non li notamenti ; e sentenze
23 *sole, auertendo, che s'è ordinato alla detta Vicaria, che quando nõ viene il processo, mandi subito commissario à spese delli Mastrod'atti di dette Regie Audiẽze per pigliar la copia de detti processi* .

Et à tempore huius pragmaticæ vsque ad huc semper
24 fuit obseruatum, vt condemnati ex delegatione, vel ad modum belli fuissẽt transmissi vna cum copijs processuum ad M. C. V. inde successit in officio Fisci pro interim Paulus Laurenzanus, qui posuit
25 difficultatem cõdemnatis ad triremes, siue ad tempus, siue perpetuo, ex delegatione, siue ad modũ belli, transmittẽdos esse recto tramite ad Regias triremes, fundabat eius instã-
26 tiam duobus ex capitibs primo virtute Reg. Pragm. 1. de condemn. pro delictis, qua cauetur huiusmodi condemnatos transmittendos esse ad Regias Triremes inuictissimi nostri Regis, & non ad alios, vndè inferebat, quòd cũ Regia Pragmatica nullum verbum dixit de transmissione ad M. C. nec ibi detineri debent. Secundo, quia, quando proceditur ad modum belli, vel ex delegatione, M. C. non
27 est Iudex competens, neque superior, nisi de ordine S. E. & si forte manus imponeret, & inhiberet, eius prouisiones non obseruarentur, simili modo remigantes per Regiam Audientiam condemnati, nõ
28 ad M. C. sed ad Regias Triremes sunt transmittendi.

Repli-

Replicabam ego opposita
per Fiscum non fundari, non
primum, quia Regia Prag. 1.
de condemnat. pro delict.lo-
29 loquitur diuerso casu, quo
fuit per Fiscum allegata, nem-
pè, vt condemnati ducantur
ad triremes Regias, idest illas
potentissimi Regis nostri, de-
stinatas pro custodia Regni
nostri, & nō ad triremes alio-
30 rum priuatorum, licèt essent
sub dominio Suæ Maiestatis
ad custodiam huius Regni
deputatę, & verbis ipsius prag
maticæ sonant, & sunt, vide-
licet: *Che da quà auanti debbia-
no, & siano tenuti li detti conden-
nati in Galera mandarli nelle Re-
gie Galere di questo Regno, e non
in altre de particolari, ancorche
dette Galere de particolari stessero
al soldo di S. M. Cesarea, e depu-
31 tate alla guardia del predetto Re-
gno, ò in altri Regni della predetta
Maestà.*

Et hoc idem obseruatur in
Regno Siciliæ, virtute Prag-
32 maticæ in illo Regno ema-
natæ, quam inserit Mut. tom.
3. cap. Sicil. cap. 16. n. 9.

At cùm Pragmatica nullū
verbum dicat de allegatis per
33 Fiscum, non est applicanda
casui nostro.

Non militat secūdum, tem
pore enim, quo Regia Audiē-
34 tia procedit in causis delega-
tis, vel ad modū belli, Magna
Curia non se intromittit, nec
impedit cursum causæ, sed
ipso finito, & ea terminata,
deuoluitur ad ipsam M.C. Iu-
dicem immediatè supremū,
quæ de sui natura, & de anti-
qua cōsuetudine reuidet om-
nes sententias, & omnes cau-
sas per Regias Audientias ter-
minatas, & per consequens
condēnati ad eam sunt trans-
mittendi.

Videbātur huiusmodi res-
ponsa valde rotunda, & ad
35 Fisci difficultatem excluden
tia, tamèn fuerūt adeò instan-
tiæ ipsius Fisci, quibus mouit
animum Auditorum, vt mit-
terent, prout miserunt quos-
dam condemnatos directè ad
Regias triremes, q; cū deuenit
ad notitiam ipsius M.C. à qua
fuit data notitia Domino Pro
regi, fuit ordinatum à trire-
36 mibus ad carceres M. C. as-
portari, prout fuerunt aspor-
tati, & eorum causæ reuisæ, &
ad reparandas has nouitates,
D.Prorex rescripsit huic R.A.
vt de cętero huiusmodi con-
demnati ad M. C. transmit-
tantur, virtute ordinis se-
quentis tenoris. A tergo. *Al
muy Illustre Señor El Duque de
Campo Claro Gouernador, y Capi-
tan à Guerra en la Prouincia de
Principato Vltra. Montefusco.* In-
37 tus verò. *Muy Illustre Señor Por
no obseruar las ordenes que estan*

 dadas,

Don Aluero Brancia . Quadra. Mastrillus. Battaglinus . Vidit Fiscus. Fiorillus actuarium Magister . Die 18. Maij 1616. Montisfuscoli presentes prouisiones M. C. V. fuerunt lectæ in Banca Regiæ Audientiæ Principatus Vltra, per quā fuit dictum ; quòd obseruen-
21 tur, & registrentur audientibus actuarijs dictæ R. A. ad euitandum causam ignorantiæ. Carolus Calisanus. Vicus Secretarius.

Quibus præsentatis non aliter fuerunt obseruatæ, ex
22 quo maior audacia est orta Iudicibus ambitionis, inde fuit emanata Regia Pragmatica delli 89. capi, quæ est decima in vltima impressione, tit. de offic. Iudic. qua cauetur huiusmodi condemnatos, vna cum actis originalibus, siue ipsorum copijs esse transmittendos ad M. C. V. in his verbis in §. 52. videlicet.

Item si ordina, che quando le dette Regie Audientie mandaranno con le catene in Vicaria alcuni condennati ad modum belli, ò per delegatione, debbano ancora mandare li processi originali, ò copie d'essi, e non li notamenti ; e sentenze
23 *sole, auertendo, che s'è ordinato alla detta Vicaria, che quando nō viene il processo, mandi subito commissario à spese delli Mastrod'atti di dette Regie Audiēze per pigliar la copia de detti processi.*

Et à tempore huius pragmaticæ vsque ad huc semper
24 fuit obseruatum, vt condemnati ex delegatione, vel ad modum belli fuissēt transmissi vna cum copijs processuum ad M. C. V. inde successit in officio Fisci pro interim Paulus Laurenzanus, qui posuit
25 difficultatem cōdemnatis ad triremes, siue ad tempus, siue perpetuo, ex delegatione, siue ad modū belli, transmittēdos esse rectò tramite ad Regias triremes, fundabat eius instā-
26 tiam duobus ex capitibs primo virtute Reg. Pragm. 2. de condemn. pro delictis, qua cauetur huiusmodi condemnatos transmittendos esse ad Regias Triremes inuictissimi nostri Regis, & non ad alios, vndè inferebat, quòd cū Regia Pragmatica nullum verbum dixit de transmissione ad M. C. nec ibi detineri debent. Secundo, quia, quando proceditur ad modum belli, vel ex delegatione, M.C. non
27 est Iudex competens, neque superior, nisi de ordine S. E. & si forte manus imponeret, & inhiberet, eius prouisiones non obseruarentur, simili modo remigantes per Regiam Audientiam condemnati, nō
28 ad M. C. sed ad Regias Triremes sunt transmittendi.

Repli-

Replicabam ego opposita per Fiscum non fundari, non primum, quia Regia Prag. 1. de condemnat. pro delict.lo-
29 loquitur diuerso casu, quo fuit per Fiscum allegata, nempè, vt condemnati ducantur ad triremes Regias, ideſt illas potentiſſimi Regis noſtri, deſtinatas pro cuſtodia Regni noſtri, & nō ad triremes alio-
30 rum priuatorum, licèt eſſent ſub dominio Suæ Maieſtatis ad cuſtodiam huius Regni deputatę, & verbis ipſius pragmaticæ ſonant, & ſunt, videlicet: *Che da quà auanti debbiano, & ſiano tenuti li detti condennati in Galera mandarli nelle Regie Galere di queſto Regno, e non in altre de particolari, ancorche dette Galere de particolari ſteſſero al ſoldo di S. M. Ceſarea, e depu-*
31 *tate alla guardia del predetto Regno, ò in altri Regni della predetta Maeſtà.*

Et hoc idem obſeruatur in Regno Siciliæ, virtute Prag-
32 maticæ in illo Regno emanatæ, quam inſerit Mut. tom. 3. cap. Sicil. cap. 16. n. 9.

At cùm Pragmatica nullū verbum dicat de allegatis per
33 Fiſcum, non eſt applicanda caſui noſtro.

Non militat ſecūdum, tempore enim, quo Regia Audiē-
34 tia procedit in cauſis delegatis, vel ad modū belli, Magna Curia non ſe intromittit, nec impedit curſum cauſæ, ſed ipſo finito, & ea terminata, deuoluitur ad ipſam M.C. Iudicem immediatè ſupremū, quæ de ſui natura, & de antiqua cōſuetudine reuidet omnes ſententias, & omnes cauſas per Regias Audientias terminatas, & per conſequens condēnati ad eam ſunt tranſmittendi.

Videbātur huiuſmodi reſponſa valde rotunda, & ad
35 Fiſci difficultatem excludentia, tamèn fuerūt adeò inſtantiæ ipſius Fiſci, quibus mouit animum Auditorum, vt mitterent, prout miſerunt quoſdam condemnatos directè ad Regias triremes; q; cū deuenit ad notitiam ipſius M.C. à qua fuit data notitia Domino Proregi, fuit ordinatum à trire-
36 mibus ad carceres M. C. aſportari, prout fuerunt aſportati, & eorum cauſæ reuiſæ, & ad reparandas has nouitates, D.Prorex reſcripſit huic R.A. vt de cętero huiuſmodi condemnati ad M. C. tranſmittantur, virtute ordinis ſequentis tenoris. A tergo. *Al muy Illuſtre Señor El Duque de Campo Claro Gouernador, y Capitan à Guerra en la Prouincia de Principato Vltra. Monteſuſco.* In-
37 tus verò. *Muy Illuſtre Señor Por no obſeruar las ordenes que eſtan*

 dadas,

dados, de que todos los presos da las Audiencias del Reyno condennados à galera vengan recto tramites a las carceles de la Vicaria, donde reuien las causas, que les compete apelacion, y se hazen otras diligẽtias para satisfacion de las partes ha sucedido el no hazerle iusticia, que le tocaua, y conuiniendo, que en esto se ponga el remedio, que conueniere, encargo à V. S. que de aqui adelante todas las cadenas de presos d'este Tribunal condennados à galera los embie dirigidos al de la Gran Corte de la Vicaria, donde se haura da riueer las causas, que tocare apelacion haçerse en vn libro
38 *à parte los notamientos necessarios por cautela del Regio Fisco, y partes, sin consentir lo contrario por conuenir assi à la buena administracion de la iusticia, y es mi voluntad. N. S. &c. Napoles 8. Iulio 1634. A lo que V. S. mandares El Conde de Monterey. Al Duque de Campo Claro.*

Quibus visis per Fiscũ, fuit de nouo rescriptum D. Prore-
39 gi, per quem fuit aliter responsum, & aliter ordinatũ, nempè, quòd huiusmodi cõdemnati; recto ttamite transmittantur ad Regias triremes vndè existentibus duobus ordinibus per Sriptorium ad inuicem contrarijs, fuit de illis D. Prorex certioratus, & tandem de nouo rescripsit cum distintione, vt condemnati
40 ex delegatione, vel ad modũ belli, recto mittantur tramite ad Regias triremes, condemnati verò ordinariè ad M. C. V. vt ibi in casu appellationis eorum causæ reuideantur, vt ex ordine taliter distinguente apparet, cuius tenor sequitur, videlicet. A tergo. *Al Muy Illustre Señor El Duque de Campo Claro, Gouernador, y Capitan à Guerra en la Prouincia de Principato Vltra. Montefusco.* Intus verò, *Muy Illustre Señor. Hase visto la Carta que con esse Tribunal escriue V. S. pediendo, che yo declare lo que en el se ha de obseruar circa de la remision de los condennados en galera, por ha-*
41 *llarse con dos cartas mias ordenado, por la vna, que vengan recto tramite en galera, y por la otra en Vicaria, y hauiendose hecho particular consideracion sobre este negocio, ha parecido, que los que fueren condennados ad modum beli, y con especial delegacion mia, vengan directamente à las galeras, y los de mas, a quien tocare el recurso de la apelacion a la Vicaria, paraque se vean sus causas antes de embiarse à ellas, y assi hara V. S.*
42 *que se execute, y cumple, y N. S. &c. De Nap. 21. de Iulio 1634. A lo que V. S. mandare El Conde de Moneerey. Al Duque de Campo Claro.*

Vndè per Aduocatum pau perum

perum fuit Regium Collaterale certioratum, & de contrarietate ordinum data notitia, & fuit articulus decisiue
43 terminatus, & ordinatum, q; omnes condemnati, tam ex delegatione, quam ad modũ belli remittatur iuxta solitum ad M. C. V. vna cum copijs eorum processum, seruata forma præinserte Regiæ Pragmaticæ, cuius tenorem necessarium inserere arbitror, nam
44 pro lege seruari debet, videlicet. Philippus Dei gratia Rex, &c. Illustris, & Magnifici Viri Regij Consiliarij fideles dilectissimi. *Dal magnifico Auocato de Poueri di cotesta Regia Audientia ne è stato auisato, come li carcerati, e condannati in*
45 *galera se inuiano de subito con la catena, li quali, ò nõ si deuono condennare, ò si deue mirare al tempo della condennatione, e supplicatoci ordinarse, che se osserui il solito, che li carcerati condennati in galera ad modum belli, ò per delegatione se riuedano li processi dalla Vicaria, non obstante, che da noi li mesi passati sia stato ordinato, che an-*
46 *dassero recto tramite in Galera, senza, che le cause se riuedessero dalla Vicaria, & volendomo sopradetta dimanda debite prouedere, ci è parso farue la presente, con la quale ve dicemo, & ordinamo, che non obstante qualsiuoglia ordine in contrario, debbiate osseruare il solito, di mandare tutti li carcerati condennati in galera recto tramite alla Gran Corte della Vicaria con le copie delli loro processi, conforme alla Regia Pragmatica, intendendoci in omnibus il sudetto magni-*
47 *fico Auocato de Poueri, & così essequete, che tale è nostra volontà. Datum Neapoli die 2. Mensis Octobris 1634. El Conde de Monterey. Vidit Rouitus Regens. Barilius Secretarius. In Cur. 1.* Prin- *cipat. Vltra fol. 62. Alla Regia Audientia de Principato Vltra, che non obstante qualsiuoglia ordine in contrario osserui il solito de mandare in* Vicaria *li carcerati condennati in galera recto tramite con le copie delli loro processi, conforme la Regia Pragmatica, intendendoci il magnifico Auocato de* Poueri.

Cuius vigore videtur esse
48 positam falcem in radice, & antiquum solitum esse obseruandum, & carceratos etiam ex delegatione, vel ad modũ belli ad M. C. esse asportandos, ibique eorum causas esse terminandas, & ex hoc non remanet Fisco quid vlterius fiscalizare.

Caput

Caput Secundum.

ARGVMENTVM.

Pęna triremium de quo Iure est. Per quod tempus dari debet.

SVMMARIVM.

Pœna triremium grauior alijs est, n. 1.
Quæ patiuntur remigantes, n. 2.
De quo iure est inuenta, ibid.
Condemnati ad remigandum, si appellauerint, an, pendente appellatione, teneantur inseruire, n. 3.
Condemnandus ad triremes ante sententiam, an possit condemnari loco depositi, n. 4. & 5.
Condemnatio loco depositi, quanto tempore dure n. 6. 7. & 8.
Pœna triremium, an possit dari minor triennio, à n. 10. ad n. 19.
Condemnatus ad pœnam extraordinariam, an possit condemnari ad intereße, num. 20.
Condemnatus ad perpetuos carceres, vel ad triremes, an possit testari, num. 21.
Condemnatus ad mortem, an possit testari, à n. 22. ad n. 33.
An possit ad pias causas disponere, à n. 34. ad 37.
Quid, si sententia condemnacionis ad mortem fuerit reuocata, & inde appellatū, an, pendēte appellatione possit testari, à n. 38. ad 41.

Ateriam condēnatorū prosequendo, est sciendū, quòd pœna triremū nō fuit cognita à Iureconsultis, nec inuenta à legum
1 interpretibus; sed quadam consuetudine Iudicum, & ex vsu Italiæ introducta, vt testatur Mut. cap. Sicil. cap. 16. num. 19. to. 3. maior enim,
2 grauior, immò terribilior alijs pœnis iudicatur, immò continua mors, millies mortem patiuntur remigantes propter varia accidentia, quæ sentiūt, & substinent, Mut. cit. loc. n. 17. ad instar Iumentorum, omni requie, ac refrigerio carent, & ad continuos, grauissimosque labores verberibus adiguntur, & interim pascūtur pane angustię, & aqua Tribulationis, & demum adhuc viuentes quandam quasi gehennam, non apud inferos, sed apud superos patiuntur; verba formata sunt Cardinal. Bellarm. in tract. de gemit. colum. 6. lib. 2. cap. 8. vers. Restat miseria, fol 238. refert addition. ad decis. Castill. 37. adeò, quòd dubitant DD. si remigantes dicantur mortui, vel ne, de quo vide Capopoblanc. tom. 1. de Baronib. pragm. 7. num. 10. & melius tom. 2.

tom. 2. cap. 33. nu. 1. & seq.

Est tamen subtiliter inue-
3 stigandum, si condemnati ad remigandum á sententia appellauerint, an, pendente appellatione, teneantur inseruire? quæstio dubitabilis erat, quæ cùm reperitur doctissimè ventilata per Thor. to. 2. comp. decis. in verb. cōdemnatus, fol. mihi 96. col. 2. ibi te remitto.

Est benè verum, quòd antequam proferatur sententia
4 diffinitiua, & est de proximo condemnandus, solet obseruari, vt mittatur ad seruiendum in Regijs Triremibus loco depositi, vt experientia docet, & scribit Capoblanc. tom. 2. cap. 31. nu. 39. quòd seruatur tantùm in M. C. V. vel tempore visitationis Regentis, vel de ordine Suæ Excellentiæ, in Regijs Audientijs, & alijs Curijs Regni, se-
5 cus est, & talis condemnatio non permittitur, licèt Caball. cent. 1. cas. 143. num. 6. videatur innuere, posse Iudicé hanc condemnationem facere, quam ad beneplacitum, vel ad arbitrium vocat, & de validitate huius sententiæ nō esse disputandum, refert.

Sed ex hoc se offert dubitatio si ad arbitrium, siue loco depositi ad triremes transmittantur, & de meritis
6 causæ non amplius loquatur, adeò, quòd multum temporis spatium intercedit, & eo medio, vel discedit Princeps, finito officio, vel Iudex moritur, vel officium deponit, an
7 illud arbitrium, seù beneplacitum extinguatur, vel ad successorem transeat? Caball. cit. cas. 143. num. 7. & seq. mouet quæstionem, & tandem opinionem verā, iuridicam, & in legendo, consulendo, iudicando tenendam, condem-
8 nationem huiusmodi non esse extinctam per mortem Principis, vel Iudicis, vel q eorum officium sit expiratū; sed ad successorem transire, ea ratione, quia fuit facta à Principe, vel à Iudice, non intuitu priuatæ personæ, sed nomine officij, & dignitatis, & ipsius authoritate; vnde ar-
9 bitrium, seù beneplacitum ad successorem transit; sic consultus respondi in casu, qui occurrit amico, à me hoc quærenti.

Sed, per quod tempus remigationis pęna imponi possit, dicas tu, quòd secundùm
10 qualitatem personæ, & delicti, in quo versatur valdè arbitrium Iudicis, dummodò decennium non excedat, & non fiat minori spatio trięnij.

Non debet excedere decennium, quia condemnationi in

ni in perpetuum equi paratur.

Nõ debet esse minor trien nio, & in hoc est magna controuersia; reperitur enim quis
11 cõdemnatus per biennium, vt scribit Caball. cas. 8. n. 28.

Mur. verò cit. tom. 3. cap. 16. num. 11. testatur, in illo
12 Regno non condemnari, nisi per triennium ad minus.

In Regno autem nostro Neapolitano aderat Regia
13 Pragmatica, quę in antiqua impressione erat 1. tit. de con demnat. pro delict. in qua cautum erat, condemnationes ad triremes huiusmodi nõ potuisse fieri minori spatio triennij, in illis verbis *Che da quà auanti a quelli si ha da dare pena di condennatione di galera, al li quali, secondo li loro delitti, e demeriti, se le potrà imponere, se dia per spatio di tre anni, ò più, e non meno, e quando paresse douerse dar pena di galera manco di detti tre, anni, non si doni pena di galera,*
14 *mà altra pena conforme alli delitti commessi.* Quæ fuit emanata die 12. Decembris 1555. & fuit per aliquod temporis spatium obseruata; inde quia tẽpus, tanquam omnium rerũ prudentissimum, Palm. diuers. Iur. glos. 4. num. 63. fol. mihi 125. fuit visa hæc sanctio non sancta, sed potius rigorosa, & contra pietatem, necessarium erat enim damnare reos vltra condignum;
15 fuit hæc pragmatica reuocata; & emanata alia sub die 8. Maij 1573. quæ erat 1. de remigibus, qua dispensatũ fuit & facultas Iudicibus tributa condemnandi, minori tempore triennij in illis verbis:
16 *Douendose alcuno di giustitia cõdennare in galera, ci lo condennarete, ancorche sia per minor tempo di detti tre anni.*

Hodie verò in nouissima, compilatione facta in præte-
17 rito anno 1633. pragmatica 1. illa de condemnat. pro delict. est sublata, & non reperitur in volumine ipsarum; vndè amplius non est illa al-
18 leganda, & prag. 1. supra de remigibus est mutata ab illo titulo, & posita in tit. de condemnat. quæ est prag. 3.

In tantum, quòd non est vlterius indagãdum, si huiusmodi condemnationes possunt fieri minori spatio trien-
19 nij; licitum est enim Iudicibus, vel ad annum, vel ad biennium, siue ad triennium condemnare, quãdo qualitas delicti id exposcat: an senes sexagenarij possint condemnari ad triremes, vide Ricc. decis. 233. par. 1.

Tu scis, quòd quando quis damnatur ad mortem, apponitur in sententia: ad interes-
20 se partis, sic est communis practica;

practica; nunc dubitari contingit, an condemnatus ad pœnam extraordinariam, ad intetesse partis dānari possit? hanc quæstionem latè, & more suo exornauit Illust. Regens Rouit. decis. 67. cui te remitto.

Sed, an condemnatus ad perpetuas carceres, vel ad triremes, possit testari, & quid
21 si aufugerit ab illis, & alia pulcra, vide Farinacc. quæst. 102. num. 141. 142. 143. & 144. Castill. decis. 37. to. 1.

Quid autem in condemnato ad mortem, an testamenti factione gaudeat, ita
22 vt testari valeat? de hoc in dies inter nos contingit dubitari, nam passim condemnantur ad mortem, qui quandoque eorū delictorū immemores, non credunt pœnam pro eis constitutam esse, nec imponendam fore, & malum
23 cogitant; inde post sententiæ ad mortem notificationē, ammittunt audaciam, cadūt vires deuoti efficiantur, & statim testamentum ad pias causas facere exclamant, velle eorum animæ saluti prouidere, & quandoque vidi mul-
24 tos ribaldos, & ambitiosos fingere, se in patria sua diuites esse, & de bonis suis multos velle ditare, inde fuit repertum nihil in bonis habere, nescio, quomodo sic se
25 latitant, vel vt eis ab interessatis subueniatur; sed de his, qui post sententiam ad mortē testati sunt, dubitauimus, an hoc testamentum valeat, quē articulum perfunctorie tetigi in præced. tract. tit. de legat. pijs, cap. 4. num. 10.

Multi fræti illa regula, Quòd nemo benè natus efficitur
26 seruus pœne, tuebantur, testamentum valere.

Alij dicunt contrariū, immò, & quòd sententia lata, sit
27 effectus seruus pœne, & per cōsequēs testari nequeat. hūc articulum videtur congestū per Peregrin. in tract. de iur. Fisc. tit. de damnat. ad vltim. supplic.

Alij dicunt, liberam esse facultatem, à lege tributam,
28 vel disponendo bonis suis, etiam si inhabiles erant, sunt à lege habilitati, & de bonis suis disponere possunt, l. 1. Cod. de Sacrōs. Eccles. in illo
29 verbo, Vnusquisque, vt refert Clar. §. testamentum, quæst. 5. num. 1. & seq. cuius dictum impugnat Thor. ad priuil. 29. piæ causæ.

Vndè est hoc dubium per tramites iuris discutiendum, & proinde distinguendum in dico.

Aut damnatus per prius
30 erat bannitus, vel foriudicatus,

tus, & tunc, quia adempta est ei facultas testandi, testamentum non valet.

Aut verò non erat foriudicatus, sed tantùm per sententiam damnatus ad mortẽ,
31 & tunc, etiam si executio sen tentiæ differatur, est effectus seruus penæ, & amittit nedũ libertatem, & Ciuitatem; sed etiam testamenti factionem, tàm actiuã, quàm passiuã, Farinac. quæst. 102. num. 111. Boer. decis. 268. & post istos Castill. decis. Sicil. 37. nu. 17.
32 & 18. & necesse est, vt huiusmodi ad mortem damnatus, testari valeat, impetrare licẽtiam à Domino Regni Prorege, cuius proprium est, leges dispensare, non autem Magistratus siuè Iudices à Principe
33 inferiores, possunt hanc facul tatem testandi tribuere, si cre dere velimus eidem Castill. decis. 37. num. 19.

Sed quid dicẽdum ad pias causas, Peregrin. cit. loc. nu.
34 2. ad med. compellit venien tes ab intestato exequi disposita pro male ablatis, Clar. in §. testamentum, quæst. 5. n. 5. & seq. mouet quęstionem, & ex Authoribus ibi adductis, concludit pro negatiua, nempè, quòd damnatus ad mortem testari non possit ad pias causas.

Ego verò contrarium sentio, & dico, quòd huiusmodi
35 ad mortem damnatorum testamentum ad pias causas valet, fauorem animæ concernit, ita vt venientes, ab intestato, legatum ad pias causas, & sic fauore suę animæ adim-
36 plere tenentur non virtute testamenti; sed quia iura, quę alias intestabilem, & inhabilem ad testandum reddunt in materia legatorum fauore animæ, nempè, pro celebratione Missarum, & recitatione Officiorum, habilem, & testabilem efficiunt, si Bartolo
37 credendum est, in l. 1. Cod. de Sacros. Eccles. col. 2. vers. venio, & col. 3. vers. de person. quem sequitur Tiraquel. de Priuil. caus. piæ 79. in princip.

Sed pone, quòd quis per Regiam Audientiam, vel aliũ
39 Iudicem ordinarium, siuè delegatum fuerit ad mortem damnatus, & de sententia prędicta condemnatus appellauerit ad M. C. quæ reuocauit sententiam ad mortem, & reum in exilium miserit, vel liberauerit, quod sæpius contingere solet, vt nouissime
39 fuerunt per Regium Collaterale liberati illi, qui per Sacrũ Consilium erant ad triremes condemnati, sed antea per Commissarium Campaneæ
40 ad furcarum suspendia, vt refert

fert Reg. Rouit. prag. 1. de perseq. malefact. nu. 11. ad med.

Inde de tali sententia absolutoria accusator appellauerit ad Sacrum Consilium, vel Fiscus recursum habuerit, an per sententiam absolutoriam illum liberantem, & primam condemnatoriam reuocantem, censeatur ille inquisitus non seruus pœnę effectus, & possit testari, vide Paul. de Castr. cons. 438. n. 3. par. 1. quem adducit Thor. cit. loc. priuileg. 79. de causis pijs.

Caput Tertium.

ARGVMENTVM.

Moribundus an præsumatur mẽtiri, & immemor salutis ęternæ.

An præsumatur virum dicere, & de salute animæ cogitare.

Periculum mortis, & articulus mortis, an differant.

Argumentũ loco summarij habetur.

Ro pleniori cognitione eorũ, quæ in condemnatis occurrunt, se offert alia quæstio, si assertio damnati ad mortem, existentis in mortis articulo, releuat eum, quem prius inculpauerat? sępè enim occurrit, vt delinquentes, vel in eorum spõtè cõfessionibus, vel in tortura confitentur eorum delicta, & vocant alios in eorum socios siuè complices, receptatores, & delictorum participes, inde lata sententia condemnationis ad mortem, antequam ad eius exequutionem ducatur, exculpant vocatos, eosque innocentes declarant, & asserunt, nominationem factã fuisse ob impatientiam doloris, vel alia de causa, & vt plurimum dubitari contingit, si hęc exculpatio, & assertio cõtraria primæ confessioni operatur eius confessionis reuocationem, & Fiscales instantissimè contradicunt oppugnantes, standum esse confessioni in iudicio factæ, reiecta assertione extra iudicium, inde sequuta.

Pluries hæc quæstio disputari contingit, & signantèr in causa Matthęi Ferraro, & Ioseph de Tosano Terræ Ayro-

læ quos Carolus Truppa foriudicatus, inde suspensus, in cōfessione, in tormentis facta nominauerat participes in furtis, per ipsum Carolū commissis, inde ipse Carolus antequam ad supplicium duceretur eos exculpauit, & innocentes declarauit, & in eorum causę tutela (me eam agente) dicebam declarationem factā per Carolum, ad mortem dānatum, tempore, quo in mortis articulo reperiebatur, esse magis veram quàm cōfessionem in tormento priùs factā, & ex ea erant nominati liberandi adducebam inter alias doctrinas Grammatic. decis. 56. num. 16. & decis. 34. n. 37. & decis. 42. num. 9. & vot. 3. num. 15. & seq. & vot. 11. num. 18. qui omnibus in locis citatis substinet, præualere declarationem factam per morientem, adeò, vt confessio primo loco emanata, reuocata dicatur; aderat tempore tutelæ Frācifcus Moscato Terræ Sereni vir notus, doctus, & celebris nominis in hac Prouincia, & in Ciuitate Neapolis cognitus; inde ad Officium Aduocati Fiscalis in Audientia Luceriæ promotus, qui conabatur meam opinionem oppugnare ex illa vulgata regula; vt omnis moriens non præsumatur S. Ioannes Euangelista. Ego verò distinctiones amplectens, dicebam, regulam per eum citatam esse intelligendam in existente in articulo mortis ex graui infirmitate, & lęthali; tunc enim, quia spes salutis non est adempta ex medicorum sententia, & verisimilitèr potest moribūdus (gratia Dei) superuiuere, vt in dies videtur, & tunc eius assertioni nō est adhibenda tanta fides; pòtest enim mentiri sub illa spe recuperādæ salutis, & per consequens procedit regula allegata, vt non pręsumatur S. Ioannes Euangelista; secus verò de eo, qui in mortis articulo reperitur, & per sententiam ad mortem damnatus, & pro eius exequutione proximus morti est, nempè, propè patibulum, vel quando ad illud ducitur, qui sciens, se non euasurū mortem, executionéque sententiæ euadere non posse, præsumitur, verum dicere, & non esse oblitum æternæ gloriæ, &, si declarat aliquid, vel innocentes ab eo inculpatos asserit, cogitare salutē animæ perpenditur, & ab hac vita non discedere cum conscientia onerosa, & proindè eius declaratio vera dignoscitur, & ad liberationem nominati proficit; qua distinctione intellecta, acquieuit, & in eam votan-

votantes inclinantes, liberandos esse Matthæũ, & Ioseph, decreuerunt, meaque doctrina fuit valde commendata. Et iterũ in cõfessione facta p Donatum Carillo, me causas agente, pro Marchione Sancti Marci Cauotorum Don Hieronymo de Illustrissima, & antiquissima familia de Cauaniglia, viro erudito, qui mirordine merita suorũ maiorũ mire in dies exornat, & auget.

Et aliàs, cùm Franciscus Tramaglia in confessione in tortura, quosdam eius socios vocasset, eos inculpauit, & prolata sententia condemnationis ad mortem, pro delictis per eum commissis, occurrit id, quod in omnibus damnatis ad mortem seruatur; ex quo huiusmodi damnati bis moriuntur; primo ore Iudicis, secundo ex separatione animæ à corpore, Angel. de malefic. tit. & ibi caput à spatulis num. 21. vt sententia intimata ferè euanescunt, timore mortis confusi euadũt, & mos est, vt eis adhibeantur viri docti, & religiosi, qui ad confitendum eorum peccata inducunt, ad salutis animę memoriam trahunt, & ad benè, & deuotè moriendum condemnatos disponunt, vt docet Cartar. de execut. sentent. cap. final. n. 429. & 437.

Quibus Francisco Tramaglia condemnato adhibitis, ad omnia prædicta obseruandum disposuere, & intendens ab hac vita absque scrupulo lædente animam discedere, coram Religiosis disponentibus eum, & confortantibus, nempè, Theologo, & erudito viro Hieronymo Pennella, & Cæsare de Aytoro Canonicis Sacerdotibus, & alijs con carceratis, declarauit inculpatos per eum in confessione esse innocentes, & inculpasse ad aliorum suggestionem, & ob impatientiam doloris tormẽtorum; eosque exculpauit, & de hac declaratione nõ contentus, publicum Notarium, Iudicem, & testes in oportuno numero adhibuit, declarationemque exculpatiuã reiterauit, & actum publicum fieri confecit, & hoc actu testimoniali peracto, fuit ad supplicium ductus, & morè solito suspensus.

Fiscus valdè tuebatur confessionẽ à condemnato emanatã in qua erant vocati alij, & ego qui nominatorum partẽ tuebar, aliàs per me adducta allegaui, & ipsis inhærendo, dicebam, declarationem esse tantæ potentiæ, tantæue virtutis, & nominatis proficuam, vt in nihilo lædantur ex confessione, ante declarationem

tionem facta, & licèt multa adduxissem, videbam non prę ualere, vndè pro liberatione consequenda ductus, cogor hanc materiam nō breui mánu, immò pleniori calamo differere, & ad futuram scien, tiam, & successorum practicam enucleare, & dilucidare, si huiusmodi declaratio ad beneficium vocatorum operatur effectum, variè enim DD. loquuti sunt, variamque sententiam protulerunt.

Grammatic. enim in Constit. Regn. si damnati, num. 25. asserit, constitutum in mortis articulo exculpantem quem inculpauerat, non præsumi mentiri, & si præsumeretur, esset cóntra verisimile.

Marsil. in pract. crimin. in §. restat distinguit; aut cōtra inculpatum concurrunt inditia, & tunc exculpatio nō valet, aut verò inditia non præcedunt, sed sola inculpatio, & tunc exculpatio facta in furca, tollit inditium inculpationis, assignat rationē Grammatic. cit. loc. nu. 26. laborantes in extremis solam salutem animarum cogitare; vndè videtur fides exculpationi adhiberi.

Campagn. in cap. Regn. frequens, & inæffrenata nu. 81. assertioni factæ in mortis articulo fidem adhibere videtur, dum testatur, non præsumi mentiri, si enim mentiri voluisset, se ipsum exculpasset, licèt limitationem adducat, nisi exculpans, cum parte, vel alio hanc exculpationem procurante, allocutus fuisset.

Petr. ad Grammatic. decis. 56. num. 7. distinguit, aut exculpatio fit in carcere, aut in patibulo; si primo casu fiat in carcere, subdistingue, aut exculpans fuit liberatus, & a culpato fuit inductus vti testis ad huiusmodi assertionem faciendam, & tunc nihil probat nec inculpatum releuat; aut verò non fuit liberatus, sed vocauit eum in tortura, & tunc iterum distingue, aut vocatus est legitimè conuictus, & exculpatio non releuat, aut tātùm est inditiatus, & eneruat illud inditium vocationis; Aut verò secundo casu exculpatio fit in patibulo, vel quádo ducitur ad supplicium, siuè in loco confortorij, siuè tempore, quo sua peccata confitetur, quod tempus magis idoneum Petra iudicat ad exculpandum, & tunc, quamuis non deleat, tamen debilitat nominationem.

Huiusmodi Petrę distinctionem amplecti non valeo, tanquam confusè, & ferè sine ratione loquentis; vndè variæ DD. sen-

DD. sententiæ redduntur.

Ego verò pro illis conciliandis prçmittendum arbitror, duas esse regulas iuris, vnam contra Fiscum, alterá verò pro Fisco.

Contra Fiscum ea est, vt existens in mortis articulo nó præsumatur mentiri, ex quo non præsumitur immemor salutis æternæ, & exculpatio releuat.

Pro Fisco est, vt existens in mortis articulo, non præsumatur esse S. Ioannes Euangelista, siuè Baptista, & exculpatio non prodest.

Et ad earum concordiam distinguẽdos esse duos casus, censeo. Primum, nempè; aut tractatur de existente in mortis periculo; aut verò de existente in mortis articulo.

Si primo casu, & sic si sumus in assertione, siuè exculpatione facta ab existente in mortis periculo, tunc nullam fidem facit, & procedit regula pro Fisco; vt non præsumatur S. Io. Euangelista, siuè Baptista. Periculum mortis consideratur in infrascriptis casibus. Primo, si quis in acie belli, vel in conflictu nauis reperitur, & non vlteriùs est visus, & nedùm in mortis periculo censetur, sed mortuus præsumitur, Farinacc. par. 2. fragment. num. 327. littera M. Secundo, si quis periculum mortis subest pro salute insignis viri, pro quo etiam permittitur subtractio alimentorum, vt ex multis refert Gratian. discept. forens. cap. 176. num. 21. & num. 15. Tertio, periculum mortis subeũt vassalli pro eorum Domino, vt refert Rip. in tract. de pest. tit. de remed. ad conseruan. vbertat. num. 254. Quarto, amicus pro alio amico periculum vitæ subire videtur, Vasc. controuers. Illustr. cap. 11. num. 26. lib. 1. Gratian. citat. loc. num. 17. Quinto, filij pro parentibus, agnati pro cognatis, cæterique affines pro affinibus periculum mortis sæpè amplecti videntur, Vasc. & Gratian. citat. loc. Sexto, mulieres, quç proximç partui reperiuntur, Sanchez in Summ. lib. 2. cap. 13. n. 4. vel quando quis mare turbatum, & periculosum ingreditur, nulla cogẽte necessitate, sic doctissimus Ant. Ragucc. Beneuentanus in Lucerna Parochor. tit. de absolut. quçsit. 125. quo in loco, an quilibet Sacerdos possit absoluere talem in periculo mortis existentem docet, licèt Sanchez non alleget, quam doctrinam valde commendauit Cæsar Machabeus Beneuẽtanus Primicerius illius Cathedralis Ec

clesiæ,

clesiæ, vir celeberimus, nedũ Legali, & Theologica disciplina primarius, verùm etiam Poetica, alijsque fulcitus. Septimo, mortis periculo se exponit Iudex procedendo præcipitantèr in causa, vel inaduertenter, sic Cartar. de execut. sentent. cap. final. nu. 16. ex illa regula: Quòd Iudex tenetur ante tempus occurrere. Octauo, periculum mortis libentèr substinere videntur illi, qui inseruire recusant, & tenẽtur, quos refert Petr. Gregor. Tolos. syntagm. iur. vniuers. par. 2. lib. 11. cap. 1. num. 13. Nono, periculum mortis imminet existenti in posse latronum, Rip. in tract. de pest. tit. de priuil. Iudicior. caus. pest. num. 47. Et de omnibus istis est dicendum eorũ assertionem, exculpationem, siuè alio modo confessionem non releuare nominatos, nec in aliquo proficere, & procedere citatam regulam iuris; vt non præsumatur S. Ioannes Euangelista, neque Baptista.

Aut secundo casu tractatur de existenti in mortis articulo, & tunc, aut sumus in articulo mortis, imminentia ex causa grauis infirmitatis, aut verò ex causa sentẽtię ad mortem prolatæ, & de proximo exequendæ.

Si in primo casu, & sic in eo, cui proxima mors est ex causa grauis infirmitatis, vt refert Rip. tract. de pest. tit. de priuil. Iudic. caus. pest. n. 47. & tunc iterum subdistingue, aut tractatur de reuocãdis donationibus, vel alios actus faciendo, aut verò de exculpando inculpatum, si primo casu voluerit reuocare donationem antea factam, vel aliquid de nouo donare, aliosque actus facere, & tunc ex quo mortis cogitatione turbantur, confusi euadunt, imbecilles efficiuntur, cogitationes peruertunt, & nesciunt quid agant, solent affirmatiuè semper respondere, capite annuendo, & petitionibus coniunctorum, actus facti non substinentur, & eorũ voluntas coacta dicitur, & ad sugestionem coniunctorum esse peractam Iureconsult. in l. 1. §. si quis ita ff. de verbor. oblig. Marzar. cons. 61. num. 41. ex Paul. de Castr. cons. 155. num. 2. vol. 1. qui conatur substinere, etiam si actus nulli sint, tamen institutionem hęredis, quibusuis verbis factam valere, & de remissione habita ab offenso existenti in mortis articulo, vt possit reuocari, dicta conualescentia, scribit Foller. ad prag. 8. de composit. num. 85. Si

85. Si secundo casu de excul- pando inculpando tractatur, tunc deueniendum est ad discussionem vtriusque regulę supra præmissæ, vnius, nempè, vt moribundus non pręsumatur S. Io. Euangelista, alterius è contra, vt non præsumatur falsum dicere, nec immemorem esse salutis ęternę. Pro prima, vt non pręsumatur S. Io. Euangelista est doctrina Bald. in tit. de pac. constant. verb. vassalli, nec moriens verum præsumere dicitur, l. 1. §. item aut, ff. ad Carbonian. & l. Seia, ff. ad villeian. sequitur Oltrad. cons. 102. num. 2. Mut. decis. Sicil. 16. num. 6. ad fin. Grammatic. vot. 3. num. 16. ad med. Farinac. quæst. 43. nu. 29. & iterum quęst. 46. num. 5. Ciazz. discept. forens. 8. n. 9. & iterum discept. 192. nu. 3. & iterum cons. 3. num. 4. qui citatis locis infert, vt exculpatio procedat respectu sui, non autem in pręiudiciũ tertij, idem asserunt Farinac: & Mut. cit. loc. ea ratione, quia licèt laboret in extremis, & mentiri non pręsumitur, Marsill. cons. 109. num. 30 & 31. Grammatic. const. si damna num. 26. & iter. vot. 3. num. 15. tamen, quia ex medicorum sententia spes salutis non est adempta, & potest superuiuere, per consequens cadit obliuio, & pręsumitur mentiri, & inculpatum non releuat.

Pro contraria tamen, quòd non pręsumatur mentiri, ex quo non immemor salutis æternę, nec in mortis articulo constitutus falsum dicere iudicari potest, facit doctrina Bald. cons. 25. num. 1. Andr. de Isern. in const. si damna clandestina 4. col. Marsil. pract. crim. §. restat 4. col. l. final. Cod. ad l. Iulian. repetundarum, cap. sancimus 1. quæst. 7. Grammatic. decis. 34. num. 7. ad med. & iterum decis. 56. num. 16. & vot. 3. num. 15. & seq: & vot. 11. num. 15. idẽ Grammatic. in const. si damna, nu. 25 & 26. Menocch. de arbitr. Iudic. cas. 89. num. 30. Mut. decis. Sicil. 16. num. 6. in princip. Vinc. Honded. cons. 91. num. 8. vol. 1. & iterum cons. 41. num. 2. vol. 2. Moderni in tract. de iurisdict. cas. 88. nu. 191. Ciazz. discept. forens. discept. 8. nu. 9. & iterum 192. num. 3. & idem Ciazz. cons. 3. num. 3. ratio ea est, quia non præsumitur, laborantem in extremis, & de proximo moriturũ à veritate recedere cum onere conscientiæ, moribundi enim eo tempore magis timent

ment mentiri,& conscientię, propriæ stimulo torquentur, & verum dicunt, Farinac. qui multos allegat, quæst. 46.n.5.

Vndè omnes DD. concludunt, moribundum de salute animę cogitare,& salutis æternæ non immemorem esse ;& per consequens eius assertio, & exculpatio facit fidem , & releuat inculpatum.

Quod limitatur non procedere, quotiescumque adesset in contrarium argumenta, vel qualitas facti manifestè in contrarium appareret, vel nisi inculpatus tractatum cum moribundo habuisset, & procurasset fieri facere exculpationem , quo casu in nihilo exculpatio prodest, Camgn. cit. cap. frequens , & inæffrenata, num. 82. vel si fuisset facta ad persuasioné, & instigationem alterius, & sic ab alio procurata,sic Marsil. cit. loc. per tex. in l.si quis in graui §. si quis moriens, ff. ad sillanian.

Aut verò sumus in vltimo casu, nempè, in moribundo virtute condemnationis ad mortem, qui tempore executionis sententiæ,vel quando ducitur ad supplicium,vel quando est in patibulo ; tunc licèt mori in furca mors turpissima est, & seruile supplicium suspendi , Ferrett. de militari , tit. de militar. iust. num. 153. ad fin.tamen;quia proximus est morti , & certè credit,& scit esse moriturũ,& se non esse euasurum morté, ex quo sententiá euadere non potest paulò post, tunc præsumitur verum dicere, & cogitare de æterna fruitione , & æternæ gloriæ, non esse immemorem, Ancaran. cons. 157. quem sequitur Grammatic. decis. 56. num. 12. & 25. Bald. cons. 25.2.col. vol. 1. Felin. in cap. in præsentia de probationib. nec præsumitur ab hac vita velle discedere cum onere conscientiæ, Grammatic. in const. si damna , num. 25. & 26. & decis. 42. num. 9. & vot. 3. num. 15. Honded. cons. 91. num. 88. vol. 1. Farinacc. quæst. 46. num. 4.

Quorum authoritate concludo, morientis exculpationem tempore , quo ducitur ad supplicium , operari, vt nominatus vocatus in confessione, & inculpatus, liberatione dignus sit.

Et de teste deponente in mortis articulo, an faciat fidem , vide Farinac. quæst. 53. num. 11. & quæst. 80. n. 105. & 107. cum seq.

Qui autem dicantur complices , sequaces,adhærentes, fautores, & conscij , dicam aliàs

aliàs in distincto titulo, & si differant, vel non, pro nunc: complices sunt illi, qui extranei à delicto sunt, sed in eo participes, & conscij, ex l. incomites, ff. ad l. Iul. repetund. Farinac. quæst. 111. n. 138. & verè sunt illi, qui nõ intersunt maleficio, sed per alios ratione consilij, fauoris, & instructionis intentione tantum delicto assistunt Carrer. si non me decipit, hoc docet pract. crimin. §. homicidij num. 15. quem sequitur Baiard. ad Clar. quæst. 21. num. 22.

DE DICTIONIBVS
Caput Vnicum.

IN corpore Iuris Ciuilis, & Canonici reperiũtur multæ dictiones, quæ à D D. disceptatur, si important modum conditionẽ, vel formam, & de earum, & cuiuslibet ipsarum intellectu diuersimodè arbitrati sunt, vndè ad tollendas difficultates, & cunctorum documentum deliberaui hunc titulum imprimendum fore, vt sciant qui scire cupiunt quid importet quęlibet dictio, & non sũmatur, neque argumentum ponitur, sed in vnum omnes dictiones describuntur.

Dictio (dummodo) an, & quando faciat modum, & quando conditionem, vide Ann. alleg. 132. num. 6. alios relatos in singular. 180. Lanar. consf. 96. Put. decis. 430. lib. 1. num. 3.

Dictio (sicut) importat omnimodam similitudinẽ, Ann. sing. 147. & Fab. fil. cons. 6. num. 11. vbi allegat Soccin. iunior. cons. 102. vol. 2.

Dictio (simpliciter) importat actum sine ambiguitate, vel oscuritate, Arnon. sing. 7. & comentar. 182.

Dictio (ęque) est dictio distributiua, Lanar. cons. 77. num. 5. per tex. in l. interdũ, ff. de hæredib. instit.

Dictio (ipso iure) importat priuationẽ absq; sentẽtia per tex. in l. 2. §. sed qui veremur, Cod. de iuram. calun. & cap. 2. de confess. in 6. Arnon. epitom. 11.

Dictio (per omnia) non solum respicit modum, sed etiã tempus in materia adequationis, Arnon. dialog. 73.

Dictio (vt supra) dicitur repetitiua præcedentium, vna cum suis qualitatibus, Dec. cons. 182. num. 3. 227. in princip. num. 3. quem allegat Ancaran. quæst. famil. 7. num.

num. 4. 2. pars vide Thesaur. decis. 200. Ann. cons. 28. & cons. 53. num. 21. & 123. vbi idem concludit de dictione, dictum est.

Dictio (item) adiecta relationibus perfectis, an sit continuatiua, vel repetitiua quali tatis præcedentis in sequentē orationem, vide Petr. Ioan. de Ancar. quæst. famil. 53. 2. par. vbi habetur dari repetionem inter easdem personas, non autem inter diuersas, allegat Soccin. in l. plures, n. 2. ff. de reb. debit. & notatur in l. quæ conditio ff. de condit. & demostrat. Benedict. Capr. cons. 60. Bart. cons. 29. Hieron. de Laurent. decis. Auenion. 58. nu. 5. allegat. Bart. in l. à sententia ff. de appellat. adde Brogn. Caualcan. in tractat. de vsufruct. mulier. relict. num. 139. col. 2. Alex. cons. 158. sexto vol.

Dictio (autem) est aduersatiua, & aduersat ijs, quæ sunt eiusdem generis, glos. & Bart. in l. mariti, §. fin. ff. de adult. Hier. de Laurent. decis. Auenion. 78. nu. 10. adde Ann. allegat. 73. num. 7. vide Carauit. Rit. 3. num. 1.

Dictio (singuli) est distributiua, & distribuit rem ipsā cuilibet insolidum, & separatim, Hieron. de Laur. decis. 66. num. 5. allegat l. Huiusmodi §. penult. ff. de legat. 1. l. non distinguemus, §. cum plures, ff. de arbitr. l. hoc articulo, ff. de hæredib. instituend. Carauit. ad prag. macedonian. §. 4. num. 2.

Dictio (forsan) an, & quando stat dubitatiuè, vide Put. decis. 36. num. 5. & 6. lib. 3.

Dictio (ita) significat eodē modo Fab. de Ann. cons. 53. num. 30. & ita dicitur, quod

Dictio (& sic) significat eodem modo Fab. de Ann. ibid. num. 99. & 93.

Dictio (ita tamen) est dictio limitatiua, Franch. decis. 591. num. 3.

Dictio (postquam) habet significationem, Ant. Thesaur. decis. 30. quæ dictio aliquando accipitur pro tempore immediato, ex l. Iuris gentium, §. quinimò, & §. seq. ff. de pact. Ias. in l. si post dotē, ff. solut. matrimon. in qua decisione habetur, quod si testis deponat Titium possedisse post Cayum, non excludit propter ambiguitatē dictionis, quæ post verificari mediatè, & immediatè.

Dictio (statim, & mox) vbi non habent declarationem temporis à iure recipiunt interuallum arbitrio Iudicis, Abb. in cap. cum sit deferendū, de appellat. vide Iason. in l. diuortio, col. 2. post princip. ff.

cip. ff. solut. matrimon.

Dictio(toties)quoties, duas vices tantùm importat, Boer. decis. 131. & 134. & potest importare infinitatem, Boer. decis. 129. n. 20. & 22.

Dictio(super)an,& quando importat translationem dominij, & quando dominium, vide Regent. de Pont. cons. 1. num.19. allegat Corn.cons. 296. vol.1.& vide Lanar. cõs. 31. & Io. Vincent. de Ann. alleg. 104. num. 16. Franch. decis. 714. n. 2.

Dictio (iuxta)denotat propinquitatem loci per vnum pedem, vel duos, Bartol. post glos. in l. quidam liberus, ff. de seruit. vrbanor. prædior. & Alex. cons. 44. vol. 6.

Dictio (vbi) in vltimis voluntatibus accipitur pro quando, Lanar. cons. 60. n. 78.

Dictio (tunc) temporis extremitatem significat Hier. de Laurent. decis. Auenion. 22. num. 4. per tex. in l. 4. §. fin.ff. de condit.& demonstr. l. si ita stipulatus fuero si Titius Consul.ff.de verbor. obligat. l. si vxori vsufructum vile, ff. de vsufruct. legat. Ias. in l. in substitutionib. num.8.ff. de vulgar. substitut. adde Lanar. cons. 60. num. 81.& adde etiam, quod ista dictio tũc est taxatiua,& limitatiua, Thesaur. decis. 162. num. 6. per tex. in §. sed ex his fratrum filijs, in auth. de hæredib. ab intestat.

Dictio(alius, alia,aliud)quid significet,vide addent. ad Abbat. in cap. nisi in §. verum de renunciat. in lit.C. vbi habetur inter alias significationes, quod dicitur relatiua diuersitatis, & refert aliud à nominatis supra, ad quod vide tex. & glos. in l. si fugitiui,vide tex.in §. gallinarum,instit. de rer. diuis. Et quod sit implicatiua eiusdem generis, vide glos. in l. 3. Cod. de seru. fugitiu. Et, quod intelligatur implicatiua dissimilibus, non autem de similibus, Put.decis. 23. lib. 2. num. 1. Caroc.decis. cas. 56. n. 31. & seq.

Dictio (rectè) iustitiam rei in se, seù rectitudinem causæ significat, glos. in l. 2. ff. de inoffic. testam. quam allegat Lanar. cons. 13. num. 17. adde Simoncell. in tractat. de contract. minor. lib. 3. tit. 8. inspect. par. 1. num. 8.

Dictio (cæteri) est implicatiua similium qualitatum, Put. decis. 353. num. 2. lib. 1.

Dictio (plures) verificatur in duobus annis, Put.decis.99 lib. 2. allegat. Bart. in l. si gemina, ff. de arbor. furt. Cęsar.

Dictio(cum,vel cũm)quando stat modificatiuè; vel simultaneitatem importet, vide Fab.

de Fab. de Ann. cons. 81. n. 30. cum seq. Auendan. de exequend. mandat. cap. 19. num. 6.

Dictio (penitus) intelligitur, idest ex toto Franch. decis. 169. num. 1.

Dictio (& signantèr) & dictio (præsertim) accipiuntur pro dictione maximè, &c. Lanar. cons. 76. num. 38. allegat tex. iuncta glos. in l. quod est lex, ff. de liber. homin. exhibend.

Dictio (maximè) denotat idem in casu contrario de proprio suo significatu, Abb. in in cap. cum contingat de for. competent. num. 6.

Dictio (non aliter, nec alio modo) facit contractum conditionalem, Lanar. cons. 62. num. 4. & 5. allegat glos. in l. siquidem, Cod. de except. de qua dictione in alio cons. 56. idem Lanar. adde Ann. allegat. 40. num. 11. in seq. adde Tiraquell. de retract. §. 8. glos. 6. num. 3.

Dictio (quouis modo) ad omnem modum pertinet, de qua vide Cęsar. de Grass. decis. 112. num. 6. quæ dictio includit omnes modos similes, dissimiles, & maiores, Capoblanc. cons. 150. num. 15. & cons. 503. num. 18. Menocch. cons. 496. num. 67. Carrocc. decis. cas. 59. n. 5. & ista dictio quouis modo æquipollet dictioni (quomolibet) cap. indemnitatibus, §. si vero, de election. adde Io. Vinc. de Ann. allegat. 41. n. 11. & Franch. decis. 192. Thom. Triuisan. decis. Palat. Apostolic. Venet. 65. nu. 7. cum seq. vbi etiam de dictione vniuersali (quod cumque) diffusè tractat.

Dictio (quibuscumque) quid importet, vide Capic. decis. 88. & Reg. de Pont, cons. 2. num. 249.

Dictio (omni modo) quid importet, vide tex. in l. supra §. neratius, ff. de aq. pluu. arcend. Fab. de Ann. cons. 53. num. 7. & 8. glos. in l. cũ exceptione §. quatenus ff. de eo, quod met. casu, adde Franch. decis. 250. nu. 5.

Dictio (& cętera) inserta in instrumentis compræhendit, ea quæ solent in dicto instrumento ammitti, Corn. cons. 297. vol. 3. adde, quòd ista dictio (& cętera) de sui natura importat similitudinẽ, Franch. decis. 641. num. 4. & de ista dictione, &c. dixit multa Crauett. cons. 34. nu. 5. lib. 1. D D. in l. si quis, C. de edend. & in l. argentarius ff. eod. tit. & an Notarius possit extendere dictam dictionẽ, &c. ex protocollo Notarij pręmortui, vide Abb. in cap.

cap. cum P. tabellio de fide instrum. quem sequitur Affl. in Const. Regn. Baiulos omnes, num. 78.

Et nota, quòd in contractibus, qui sine scriptis celebrantur, debet extendi secundum formam hactenus per ipsum Notarium in similibus obseruatam, & prout natura contractus cõmuniter requirit, vt probatur in l. item veniunt, §. petitam, ff. de petit. hęredit. Specul. in tit. de instrum. ędit. §. ostenso qualiter, vers. ego: Quid si in breuiatura sic inueniatur, si verò contractus celebratur in scriptis, quia scriptura est de substantia contractus, quo casu omissum habetur pro omisso, ex quo sequitur secundùm Bartol. in l. gallus in princip. ff. de liber. & posthum. quod in libellis, sententijs, & appellationibus, in quibus necessaria est scriptura, & cęteris casibus similibus non fit extensio, Pract. Papiens. de form. libell. de turbat. poss. §. contra fol. mihi 203. adde Petr. Ioan. de Anchar. quæst. familiar. 8. lib. 3.

Dictio (ad) quid significat, vide Bart. in l. meminisse prima col. ff. de offic. Proconsul.

Dictio (videlicet) est dictio restrictiua, Franch. decis. 116. num. 22.

Dictio (circa) in quot tempus ampliari potest, vide Guid. Pap. singular. 436. & glos. in capit. attestationes in verbo vel circa de sponsalib. impuber. & vide Boss. in tract. crimin. tit. de respons. à reo faciend. & Fab. de Ann. cons. 29. num. 2.

Dictio (quomodolibet) præseruat ius, etiam in spe, Gerard. cons. 14. nu. 22. Rolan. cons. 2. num. 24. præsertim, vbi spes habet originem ex causa de præterito. Sarn. in regul. de iur. quæsit. Verall. decis. 219. par. 2.

Dictio (solet) denotat perpetuitatem, Lanar. cons. 41. num. 5. per tex. & ibi Bart. in l. qui habebat, ff. de leg. 3. & cons. 76. num. 5. & 6.

Dictio (ex nunc pro tunc, & è contra) quid importet, & quid sit eius effectus, vide de Pont. cons. 6. num. 27. & 28. qui allegat Alex. in l. huiusmodi ff. de verbor. obligation. de qua dictione ex nunc, dixit etiam in cons. 69. nu. 13. cum seq. Fab. de Ann. con. 1. num. 1. & cons. 39. num. 2. qui multos allegat, adde Put. decis. 190. lib. 2. vbi quòd non est retrotractiua ad diem datæ in pręiudicium iuris alteri positi, adde Tiraquell. de retract. §. 1. glos.

glos. 1. nu: 186.

Dictio (nec non) dicitur affirmatiua, & repetitiua pręcedentium, & idem est dicere, quod amplius Reg. de Pont. cons. 19. nu. 12.

Dictio (quandoque) resoluitur in aliquando, Lanar. cons. 69. nu. 25. allegat tex. iuncta glos. in cap. quod nonnullis de priuil. in 6.

Dictio (prout) intelligitur causatiue ad præteritum, & est quando constat de relato ad præteritum, & limitatiue est, quando de præterito, cõstat de Pont. cons. 56. num; 43. allegat Bart. in const. ad reprimendum, in verb. prout, congerit etiam latè, Alex. cons. 46. vol. 1. Lanar. cons. 54. num. 13. & cons. 76. nu. 1. dixit de ista dictione (prout) secundum (& iusta) vbi habetur, quòd stant casualiter, & conditionalitèr, adde Fab. de Ann. cons. 51. n. 6.

Dictio (aliquid) verificatur etiam in minima re, l. si seruum §. si inter, ff. de acquir. hęredit. Dec. in l. cum quod in secunda lectura, num. 1. ff. si cert. petat, quem allegat Tiraquell. in l. si vnquam, in verbo omnia, vel partem aliquam, num. 14. 15. & 16. & habet præcisam naturam, vt omnia complectatur, Dec. in dicta l. num. 1.

Dictio (insuper) multiplicat appositum grauamen, Put. decis. 87. lib. 2.

Dictio (vsque) quando est intelligendus omnium actuum inclusiuè, & quando non, vide Caroc. decis. cas. 42. num. 18. & 19. adde Iacobum de Franch. in vsib. feud. in tit. quę feud. dar. poss. §. hoc, quoque num. 2.

Dictio (causa, vel occasio) quid significat, dicat, quòd inter causam, & occasionem hoc interest, quòd causa proxima sit finalis, & ordinata ad præiudicium, occasio verò sit causa remota, Cęsar de Grass. decis. 2. nu. 22. Barbat. in rubric. Cod. qui admitt. nu. 8. Rot. diuers. decis. 8. num. 9. par. 2. inducitur in argum. l. vltimæ §. sed eum in secunda Cod. de furt. l. rescriptum §. 1. ff. de distract. pignor. l. generaliter §. si quis alienum, ff. de fideicomm. libert. in verb. Plane, Tiraquell. in tract. cessante causa, limitat. 13. nu. 7. Plant. in l. 1. vers. etiam ex lucro num. 5. Cod. de sentent. quę pro eo, quod interest, &c.

Dictio (facultas) quid significat in priuilegijs, & indultis, vide Ancaran. in l. qui se patris num. 25. Cod. vnde liberi vbi dicitur, quòd significat gratiam, cuius præiudicium

cium, perdet eã potestatẽ, seù possibilitatẽ aliquid faciẽdi.

Dictio (aliqua ex parte) pręcisam habet naturam, vt omnia complectatur, Dec. in l. sumus, vide in 2. lectur. n. 1. ff. si certum petatur, Achill. de Grass. decis. 181. num. 6. & verificatur, etiam in minimo, l. si seruum §. ait prætor, ff. de acquir. hæredit. Tiraquell. in l. si vnquam, in verb. omnia, vel partem aliquam, num. 14. 15. & 16. Cod. de reuoc. donat.

Dictio (A) denotat separationem, & exclusionem, l. ratio, & ibi glos. in verb. à Brũdusio, §. si per venditorem in fin. ff. de action. empt. Marant. cons. 105. num. 9. & vide DD. in l. à Calligato C. de nuptijs.

Dictio (secundùm) est dictio restrictiua, & limitatiua, Marant. cons. 105. num. 9. in fin. allegat Franc. Aret. in l. pactum quod bona fide, C. de pact.

Dictio (dicti) non inducit repetitionẽ in ijs, quę exorbitant à iure cõmuni, & de multis alijs facientibus ad dictam dictionem, vide Lanar. cons. 43. num. 18. & seq. vbi etiam in odiosis dictio indiffinita, non ęquipollet vniuersali.

Dictio (quoad) quid importat, vide Marant. cons. 33. num. 3. vbi habetur, quòd est dictio extensiua dispositionis allegat Bart. in l. 1. col. 4. ff. de condit. & demonstrat.

Dictio (doneç) importat conditionem, Lanar. cons. 65. num. 24. per tex. in l. 1. & ibi Bart. ff. de condit. & demonstrat.

Dictio (propterea) est dictio astrictiua, Put. decis. Rot. 369. lib. 1. num. 2.

Dictio (tàm, & quàm) faciunt inclusionem applicatorum, Carocc. in decis. cas. 56. num. 2. allegat l. æmilius in princip. ff. de minor. instit. de hęredib. instituen. in princip.

Dictio (ne) quando stat negatiue, & quando conditionaliter, vide Bart. in l. cum tale, §. Titius num. 1. ff. de condition. & demonstrat. & in l. quibus diebus, §. final. n. 8. ff. eod. tit. & Bald. in l. si quidam testamento, ff. de vulgar. & pupill.

Dictio (nullatenus) inducit nullitatem ipso iure, iuxta glos. in Clem. 1. in verb. nullatenus, de sequestr. propr. & fruct. dixit cons. 17. Nauar. de temp. ordinat. lib. 1. adde Ias. in l. final. num. 25. ff. de ferijs, Soccin. cons. 21. n. 4. lib. 1. Osasc. decis. Pedemont.

mont. 125. num. 14. adde Grammatic. conſ. crimin. 3. num. 12. Et nota quod iſta dictio habet vim decreti irritantis, Butr. & alij in dicta clementin. 1. & Rot. diuerſ. deciſ. 24. nu. 4. Felin. in cap. ex literis, num. 7. de conſtit.

Dictio (quondam) verificari poteſt, etiam in viuo, Ann. ſing. 146. alleg. Rom. & Alex. in l. 1. §. hoc autem ff. de nou. oper. nunt. & quod huiuſmodi dictio (quondam) probet mortem, vide Fab. de Ann. in dicto ſing. qui allegat Alex. conſ. 107. num. 18. vol. 1. Et etiam ſi fuerit dictum in inſtrumento (hæres Franciſci, &c.) probatur Franciſcum eſſe mortuum, vt per eundem Fabium ibidem allegantem, Alex. conſ. 60. num. 2. lib. 7.

Dictio, ſeù verbum) diſponere) importat etiam donationem cauſa mortis, Alex. conſ. 57. num. 5. vol. 7. quē allegat Io. Vincent. de Ann. ſing. 581.

Dictio (omnium (ſignificat penitus, & in totum Ann. alleg. 127. num. 9.

Dictio (penitus) ſignificat in totū, Ann. allegat. 88. n. 2. allegat Matheſill. ſing. 116. ad de Faanch. deciſ. 169.

Dictio (ſeù) quando ponitur ampliatiuè, & quando alternatiuè, vide Enriquez Boiz in cap. 1. §. ſuper eo de plus petiti, vbi multas diſtinctiones congerit, & quando ſtat delcaratiuè, vide Euerard. in ſua centur. à loc. 49. quem refert Caualcan. de vſufruct. mulier. relict. num. 48.

Dictio (ſemper, & in perpetuum) non inducit, niſi eam perpetuitetem, quę tei, de qua agitur, poteſt conuenire, l. in cognitione, iuncta gloſ. in verb. accuſare, ff. ad ſillanian l. 1. in princip. ff. pro ſoc. vbi ita ſcribitur ſocietas inhiri poteſt in perpetuum, ideſt dum viuunt, de qua dictione ſcribit Ant. de Padill. in l. & in prouinciali C. de ſeruit. & aq. num. 11. vide Fab. de Ann. conſ. 53. num. 97. qui diffusè dicit de iſta dictione, vide Fab. de Ann. conſ. 17. num. 16. vol. 2.

Dictio (taxatiua) an, & quando excludat perſonam hęredis, vide Anton. Gabriel. in tit. de verb. ſignificat. concluſ. 5. & an excludat caſum habentem ſimilem rationē, vide Menoch. conſ. 167. nu. 14. par. 2. de iſta dictione Marant. conſ. 33. num. 2. Nauar. conſ. 25. de tempor. ordinat. lib. 1. Tiraquel. de retract. gloſ. 8. num. 6. Dec. conſ. 182. Pariſ. conſ. 98. 1. vol. Crauett. de antiq. temp. 4. par.

4. par. num. 110. cum seq.

Dictio (præter) stat inclusiuè, glos. in cap. Hebron. 13. quæst. 2. in rubric. adde Aretin. in §. cum autem, num. 4. institut. de adoptionib.

Dictio (nisi) quæ subnectitur orationi negatiue, inducit dispositionem affirmatiuam, Bart. in l. si cum §. iniuriarum ff. si quis caution. Archid. in cap. 1. de constit. in 6. vltim. columnn. Ias. in l actionem, Cod. de transaction. num. 3. Bart. in dicta l. actionem, & quando hæc dictio nisi est coniuncta cum dictione (prius) inducit formam præcisam, DD. in l. 2. §. prius ff. de vulg. & pupill. vide Marant. cons. 31. num. 4. & Carauit. ad prag. ad macedon. §. 10. incip. Nisi, nu. 1. & 2.

Dictio (nullus) est signum vniuersale negatiuum l. hæc oratio ff. de liber. agnoscend. tamen Alberic. in suo dictionar. vers. nulla exceptio non semper negat vniuersalitèr, & exemplum est in l. si mihi merita §. final. ff. de legat. 3.

Dictio (per) aliquando denotat perfectionem, Archidiac. in cap. si annum de Iudic. in 6. Muscatell. pract. ciuil. par. 1. glos. pænitus num. 24.

Dictio (quasi) denotat im proprietatem, & similitudinem l. ad tempus, ff. de vsucap. sed denotat veritatem, Carauit. ad Rit. 167. nu. 26.

Dictio (tantum) est taxatiua, l. ob es Cod. de pred. minor. Franch. decis. 123. num. 4.

Dictio (omnibus) est collectiua vniuersalis, Carauit. ad prag. ad macedon. §. 4. num. 11.

Dictio (maximè) implicat casum magis dubitabilem, & explicat minus dubitabilem, l. qui se patris, Cod. vnde liberi, Carauit. Rit. 1. num. 2.

Dictio (aut) ponitur aliquando aduersatiua, l. qui absente, Cod. de Procuratorib. Carauit. Rit. 3. num. 1.

Dictio (& tanquam) copula eius natura est diuidere, nec alterius naturæ esse repetitur in iure, de Franch. decis. 680.

Dictio (de) quibus modis summatur, vide Carauit. ad Rit. 12.

Dictio (quando) vel aduerbium (quando) importat conditionem, l. quod pupille ff. quando dies l. ced. quod procedit si dictio (quando) sit apposita exequutioni, nàm cum per eam adijciatur tempus incertum facit, vel legatũ conditionale; Bart. in l. si cui legetur §. 1. ff. de legat. 1.

Ruin.

Ruin. conf. 68. nu. 4. vol. 4.

Dictio (in circa) prolata à teste ad quid certum probandum adeò reddit huius testis dictum dubium, vt non probet de aliquo certo tempore, Alex. conf. 29. num. 13. vol. 7. conf. 187. num. 8. conf. 184. num. 10. & consil. vltimo num. 10. vol. 7. Guid. Pap. decis. 290. tamen dicit Marant. consil. 71. num. 8. quod dictio in circa refertur ad modicum spatium considerandum arbitrio Iudicis, ad quod concordat Farinac. lib. 5. de falsit. & simulat. quæst. 162. par. 5. nu. 252. vide Marant. alio conf. 129. num. 8. & seq. Farinac. de testib. quæst. §. par. 1. n. 20. & 21

Dictio (in) si iungitur personæ, est eius natura, quod actum in persona denotat, Carauit. ad prag. ad macedon. §. 10. n. 28. & 29.

Dictio (prout, & iusta) quandoque stat limitatiue, quandoque restrictiuæ, quandoque abstrictiuè, & quomodo, vide Marant conf. 116. n. 1. 3. & 18.

Dictio (alias) habet multas significationes, & quomodo, vide Marant. cõs. 116. n. 19.

Dictio (ex) denotat causã im mediatã, Frãch. decis. 27. n. 5.

Dictio (quis, vel quæ) est limitatiua, Abb. in cap. nouit. col. 3. num. 13. quando stat aduerbialiter, ex Marant. consil. 33. n. 3. vt puta si diceretur, quod habet intellectum extensiuum dispositionis, hæc dictio dicitur relatiua, & præcedentia restringit, Abb. in cap. de cętero de Cleric. non residentib.

Dictio (inuiolabiliter) importat actionem, & exceptionẽ, idest incorruptibiliter sine violatione, Boer. decis. 23. n. 22. qui citat tex. in auth. Sacramẽta, Cod. si aduers. vẽdit. vide Rouit. ad prag. 5. de administr. Vniuers. n. 47. & 48.

Et per hoc sit impositus finis huic operi ædito per me Elisæum Danza Patritium Fuscanum, & causarum Patronũ in Regia Audientia Principatus Vltra, & protestor, vt si quid fortè dixi, quod decretis, vel traditionibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ contradicat, vel repugnet, ac si non esset dictum, & pro irrito haberi volo, dũ in omnibus eidẽ Sanctę Ecclesię, me subijcio, in cuius fide, & sub cuius obediẽtia me viuere, & moriturum protestor, & declaro.

Et si quid dignum correctione videbitur, precor rectiora afferentem, vt tenuitati ingenioli mei ascribat, & breuitati temporis attribuat.

LAVS DEO.

INDEX

INDEX COPIOSISSIMVS OMNIVM RERVM, quæ in hoc opere continentur.

Prior numerus, numerum significat, secundus paginam denotat.

INDEX.

An

Assas-

INDEX.

Hhhh *Quid*

Cuius

INDEX.

Condi=

INDEX.

D

E

num. 4.

nes quos

Guida-

Ioan=

L

M

Quid

Occi=

INDEX.

INDEX.

Præ-

S

Siluius

INDEX.

Citati

INDEX.

sa vi-

LAVS DEO.

Errata, quæ inter imprimendorum obrexerunt ſic corrigi poterunt.

Fol.	Columna.	verſ.	Errata	Correcta.
7	2	23	diſcendentes,	diſcedentes
35	2	23	conditione,	conditionem
13	2	25	valde,	vnde
16	2	3	recipiat,	arripiat
41	1	3	Ciuitatis,	Patriæ
41	2	12	2628,	1628
45	2	23	in hac Ciuitate,	in hoc Territorio
57	1	7	mediantes,	mediante pecunia
57	2	26	Drogiſier,	Drogher
74	2	30	grauatorium,	grauatoram
107	1	18	fuerit ad procurarā,	fuerit id pro-
121	1	24	ritę cautione,	vitę cautiſ curatum
124	1	30	quattro giorni,	quattro gionni
153	1	2	fuit,	fui
173	1	15	hoc,	hic
176	2	17	Baneuenti,	Beneuenti
184	1	32	Ciuitate,	Patria
194	1	22	Illuſtribus,	Illuſtri
233	2	1	ve,	vel
244	1	29	ex neo,	ex eo
247	1	31	ceſus,	cętus
253	2	12	v,	vt
283	2	39	zenuſarentur,	eſcuſarentur
291	2	28	ex moltis,	ex multis
293	1	6	ſumarie,	ſummario
317	2	27	tale,	talem
363	1	23	Illuſtrium,	Illuſtriſſimorum
364	2	20	imperitur,	impartitur
383	2	34	Illuſtribus,	Illuſtri
384	2	36	Illuſtribus,	illuſtri
386	2	21	extractan,	extracta
393	2	11	proferunt,	profert
407	2	36	fui,	fuit
411	1	39	emni,	enim
416	1	26	ventus,	inquiſitus
424	1	35	per ſpecialem,	ſpecialem
443	2	16	uati,	natis
480	1	7	iuridica,	iuridicam
504	2	19	delinquenti,	delinquentis
520	2	34	voce,	vice
523	1	16	ſemens,	ſermone
528	1	38	comparatione,	comparitione
530	1	33	ſtatu,	ſtatus
551	1	7	pręteſtatio,	proteſtatio
551	2	21	modo,	morbo
552	1	20	derelinqui,	relinqui
566	1	38	inquam,	ad quam
569	1	24	poteſt,	præeſt
586	1	17	centinara,	ceruinara
602	1	35	imminentia,	iminimentis.

MONTISFVSCOLI;
EX TYPOGRAPHIA LAVRENTII VALERII,
M. DC. XXXVI.
DE CONSENSV DD. SVPERIORVM.

